


Textoris
Officina
Tome I
1541









6245/A

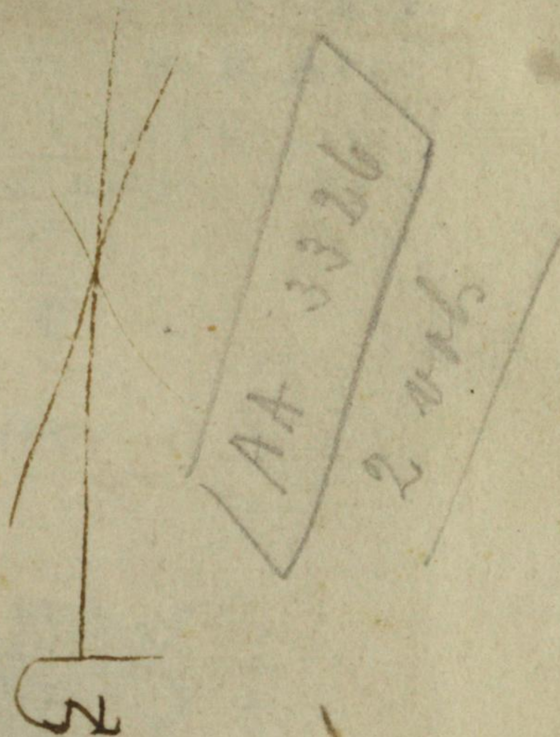
Voll







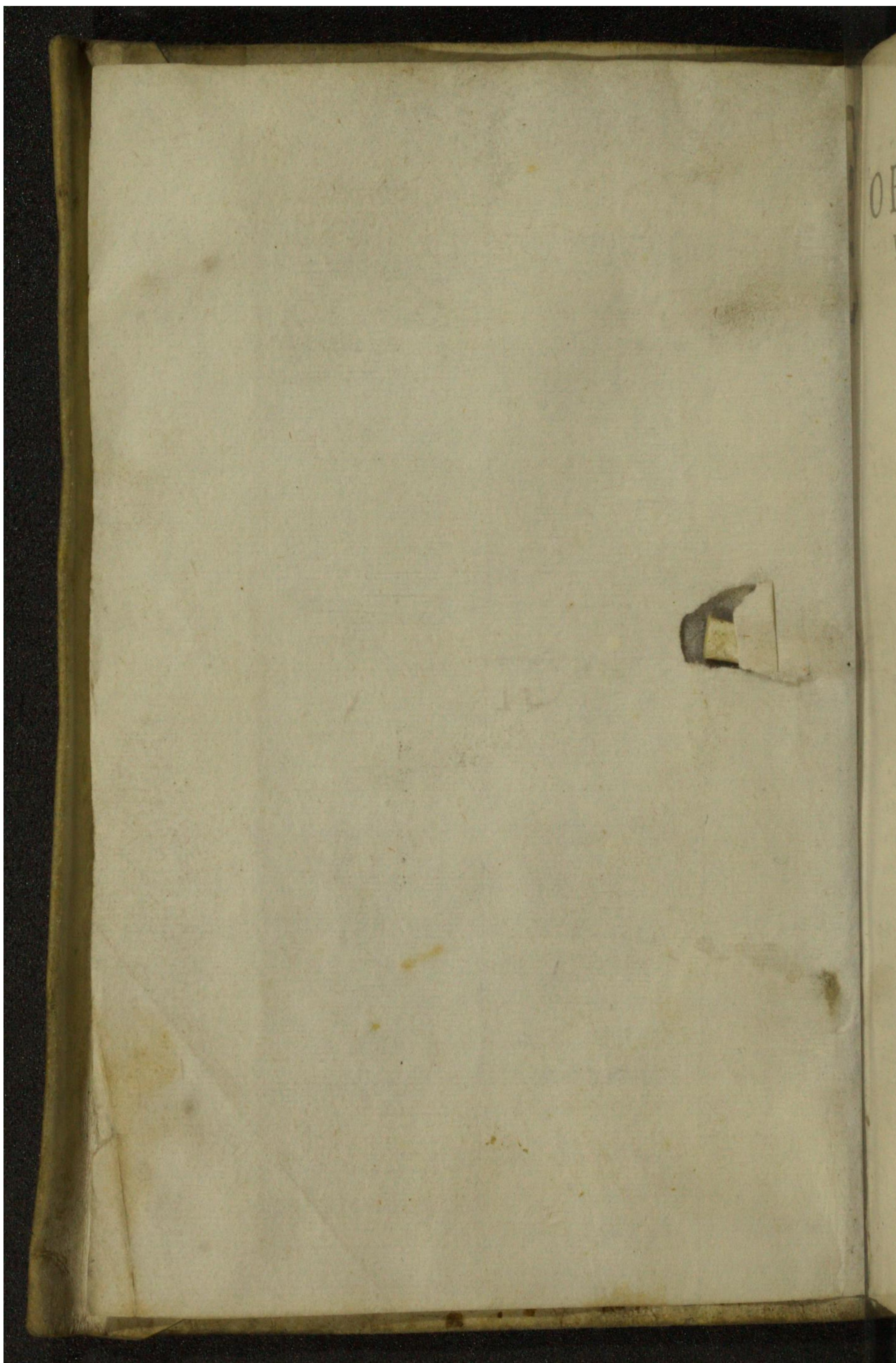

2=



648 pp - 4 leaves
coll. perf

A 3

~~BA~~ XVI



OFFICINAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.



TOMVS I.



APVD SEB. GRYPHIVM LVGVDVNI, 1541.

di Stef.o Coli

INCVLPATISSIMO VIRO, SACRARVMQ. LITERARVM PROFESSORI MERItißimo, D. Ioanni Boluaco, Niuernensi, Nauarrensium Grammaticorum Gymnasiarchæ, Io. Rauisius Textor Niuernensis S. D.



REQVENS fuit multis admiratio, uir inculpatißime, quòd ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis semper adiutus obsequijs, tuáq; opera literis innutritus, neq; beneficium scriptis agnoscerem, neq; gratiam uerbis ullis remetirer. Nec defuerunt, qui silentio meo tam diuturno inflatis etiam buccis & multo irascerentur stomacho, atq; hoc ipsum uicio uerterent, dicerentq́; me indignū de quo quisquam bene mereri debeat, quū ut causabātur, pleræq; expertes rationis animantes abhorreant ab huiusmodi nota. Nam & ciconia parentes à quibus uitam accepit, seniò feßos nutrit & succollat, & glires suis genitoribus dum senuerunt, eadem succurrunt pietate, uelut meritum refundentes. Alij item quibus eadem placebat sententia, conuitijs me incessebant, & huiusmodi uerbis alloquebantur: Næ tu es homo egregie malus Textor, dignusq́; multis plagis & cicatricibus, qui magno famæ tuæ dispendio non agnoscis, per quem profeceris. Hic (de te loquebantur) te nutriuit à puero. Et, ut inquit Simo Terentianus, fecit ex seruo ut esses libertus, & quod habuit summum precium,

persol

persoluit tibi. Tu tamen pateris eius memoriam apud te frigescere, quem uelut numen aliquod terrenum deberes suspicere & uereri, cuiusq; effigiem, si saperes, domi haberes in larario, quum quicquid es, si quid saltem es, id totum sis eius officio, eiq; uitam cum doctrina referre debeas acceptã. Adde quòd magna est ambobus affinitas, eadem utriq; patria, cuius ille flos est, & primum specimen, et in qua tanti fit ab omnibus, ut inhumanus habeatur & inciuilis, qui transeunti compitatim non assurgit. Quá'nã ergo ratione maculam hanc elues? quo'nã modo culpam deprecaberis, aut in quam excusationem reijcies delictum, si solus eum relinquas insalutatum, in quem omnes pleno ore certatim laudes congerunt? His illorum uerbis quum aures mihi calerent & circunsonarent, cœpit me pudere uitæ, & pœnitere negligentiæ. Parumq; abfuit, quin ipse mihi pœnam irrogauerim, sumptoq; de meis Musis supplicio, abortiuas adolescentiæ meæ nugas Veneris marito deuouerim, ut cum Politiano loquar. Vbi tamen diu satis in ea pependi cruce, post longum tædium & animi mœrorem, discußis hinc inde rationibus tandem cognoui nihil esse, quod deberem tristari, aut affici pœnitentia. Quinetiam me multò prudentius egisse, quàm si quid infra dignitatem tuam antea reposuissem. Præcedentia quidem argumẽta inijciebant mihi pudorem. Contrà uerò alia emerserunt omnino contraria, quæ postea suaserunt, ut non tantũ non me pigeret nihil ad te scripsisse, sed ne in posterũ quidẽ scribere. Consideraui in primis quàm stultè agant, qui suis ineptijs illustrium uirorũ maiestatẽ cõtaminant, exemplo illius Chœrili, cuius scripta plus multò probri quàm laudis pepererunt Alexandro. Quantũ enim famæ parturiunt doctorũ

monumenta, tantum dedecoris afferre solent pœnitendæ & uiles indoctorum nugæ. Itaque si quid hactenus tibi nuncupassem, plus multò fuliginis & tenebrarum quàm lucis induxisset tuo nomini. Nam nihil est in me, quod tuis laudibus respondere ualeat. Nihil neq; scribo, neque loquor, quod semitarij & pagani magistelli non nouerint. Nihil nisi triuiali percussum moneta dico. Quanam igitur doctrina tibi, homini dico omnibus uirtutũ numeris absolutissimo satisfacere potuissẽ? Quod si potuissem, adhuc tamen mihi fuerat timendum, ne irascereris, grauateq; ferres & dolenter, si te in ora uulgi conijcerẽ, quum ea sis natura, ut malis laudum tuarum testimonia in præcordijs hominum delitescere quàm linguis uersari. Ego te noui tanquàm meos ungues. At si quid certi ex tuis moribus potui colligere & explorare, tu non es ex corũ numero, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriunt, & titillantur. Futiles istæ gloriolæ non plus te mouent, quàm lippum pictæ tabulæ, fomenta podagràm, Auriculas citharæ collecta sorde dolentes, ut inquit ille. Omnia tibi sordent, nisi quæ meram olent uirtutem. Suspicari posses me hoc dicere adulandi studio, nisi tam alienum esset mihi assentari, quàm tibi assentatoribus aurem præbere. Id ego ausim de me prædicare, nec unquàm placuisse mihi parasitos & blanditores, nec ullam pestem unquàm acrius refugisse me, quàm parasiti personam, ne quis fortè suspicetur à labijs meis dissentire præcordia. Et tu ipse eum me semper nosti, in primore cuius fronte legatur animus. Quod quamuis hac tempestate non usquequaq; sit utile, non possem tamen infucatum illum naturæ rigorem excutere, uel si unco trahendus ad scalas gemonias, aut insuendus culeo cum gallo, serpente & simia.

& simia. Vides igitur, ut ad institutum redeam, quæ denuo me mouerint argumenta, ut nihil ad te scriberem, aut de te. Tandem tamen inuitum me ac recusantem expugnauit, & tuus in me amor, et mea in te beneuolentia, coëgitq; epistolam hanc liminarem adijcere, quamuis intelligerem titulum hunc, si modo laudis est titulus, fore tibi molestum & odiosum. Sed uelis nolis, oportet ut æqui boniq; consulas. Hoc ego feci, non ut par pari relatum cognosceres, quum ut inquit Cicero, si uitam pro tua dignitate effunderem, nec minimam quidem tuorum in me meritorum partem uiderer assecutus, sed ut eorum calumnias declinarē, qui me suspendunt naso, quòd nullo dum ac ne uerborum quidem testimonio, exhibuerim me gratum. Porrò nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quàm tibi ex hoc opere meo. Si autem percontaris, quale sit ipsum opus, & quid ego sentiam, dicam id quod res est, ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. Illud primum omnium non inficiabor, me omnia frustillatim ferè ab autoribus emendicasse. Nihil priuato iuri præter laborem tribuo, quem si quis improbet, nullam spem futuræ laudis mihi relinquo. Et ut occurram censorum lituris & spongijs, tota hæc Officina similis est Horatianæ corniculæ alienis plumis circumquaq; uestitæ. Quam licet pleriq; probent, & in his Petrus Danesius homo plurimæ doctrinæ & eruditionis, non sum tamen adeò nesciens mei, neq; ita pendeo totus ab aliorum iudicio, ut eas laudes uelim agnoscere, quas nec honestè possum, nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus esse, aut simias imitari, quæ suos fœtus quamlibet deformes pro formosißimis admirantur. Si quid tamen ex multis paleis fructus collegi: te & cæteros lectores rogo, ut excipiatis plausibiliter.

ter. Contrà uerò si quid per incuriam mihi non elimatum lapsum est, frequenter autem lapsum est, partem erroris quæso condonate meis occupationibus, quibus quum hæc imprimerentur, nulla non hora obruebar, idq́; adeò, ut uix ocium esset ad scalpendum caput, aut ad mungendas nares. Nam ut tu ipse omnium certißimè nosti, non poteram aßiduè præesse typis, quum me oporteret totos dies erudiendis iuuenibus impendere. Vixq́;, ut opinor, sufficissem operi, nisi in emaculandis utcunq; typographorum erratis laborem meum iuuisset honestißimus, maturæq́; doctrinæ adolescens Guido Mommiraldus Lutecianus patricius. Vale homo probatißime, Et me ama.

IACOBI ALBI TETRASTICHON DE RAVISIO TEXTORE.

PElignum Nasone tumet, Verona Catullo,
Seq́; nouo mordax Epigrammate Bilbilis effert.
Andes Virgilio, Iuuenale superbit Aquinum,
Corduba Lucano, TEXTORE Nauarra triumphat.

IO. RAVISII TEXTORIS NIVERNENSIS

in suam Officinam, ad eximium, & literatißimum uirum, D. Gaufredum Pompadoræum Petragoricensem Archidiaconum, utriusq; Iuris professorem acutissimum,

PRAEFATIO



MNIVM qui Latinam linguam suis hactenus iuuerunt monumentis, neminem propè unum inuenias, Gaufrede literatißime, qui ubiq; suorum operum calumnias Momorum, & obelos posteritatis effugerit: quiq; nullibi acceperit uulnus. Hoc docent autorum elegantißimi, quorum scripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentiæ calamistris decenter compta uiderentur: plerisq; tamen in locis Aristarchorum lituris expūcta sunt. Hic arguitur ut nimis ieiunus, illius oratio plus cutis quàm carnis habere dicitur, alius uerbis confragosis ampullari, alius humi repere, in hoc affectata culpatur obscuritas, in illo stylus nimis languidus & eneruis. In summa, nihil reperies quod suis dentibus liuor non configat. Et quod omnium molestißimè fero, non eruditi & frugi homines solum hanc prærogatiuā sibi uendicant, sed inepti quoq;, & qui carent naso eandem licentiam iuxtà induunt. Ita, ut uenatici canes, & uillatici eodem modo ferinam olfacere uideantur, uelintq; capræ Rhinoceroti nasuto haberi similes.

Sunt quinetiam, qui laudi sibi uertunt cum egregio hoste pugnā suscepisse, ut aliena uirtute (quod propria nequeunt) in opinionē uulgi quocunq; modo introrepant, seq; in populi admirationem intrudant utcumq;. Alij quum quid corā idiotis legunt, ne nihil scire uideantur, audent tamen de Sibyllæ folijs iudicare, suæq; censuræ cum alijs symbolum ferre. Sed falluntur haud dubiè, & suis cruribus asciam illidunt. Nam plura ipsi accipiunt, quàm inferant uulnera. Iniustum enim ab eruditis unicum stigma instar multorum est, præstatq; sexcentas ab huiusmodi latratoribus plagas accipere, quàm à literatis unam. Quicquid dicitur ab erudito, æternum est, & nescit finē. Quod ab insulsis, euanescit tam citò, quàm ipsi sunt uani. Quod si unquam primis seculis fuerit hoc malum, nunc inualescit maximè, ita ut uix reperiatur opus, quod uel non sit mancum ac mutilum, aut stolidis istorum nebulonum iudicijs planè corruptum. Quid est in causa, quamobrem Fabij institutiones oratoriæ nobis tenebrosæ uideantur, lectoresq; omnes tertio quoq; uerbo suspēsos retineant? Sola hominum temeritas, qui quum autoris mentem non caperent, omnia inuertere, & rotundis quadrata mutare ausi sunt, feceruntq; oraculum, quod per somnium noctu uiderant. Qua etiam fece historiam Plinij naturalem ubique perunxerunt, dum non intellectam detorserunt in suum phantasma, ne lectorem destituisse uiderentur, seq; ignorantiæ conuicisse. Ego, ut uerè dicam, ex alieno periculo mihi timeo, terroremq; (utinam uanum) confingo. Quis enim gregarius miles in dextram aurem securus dormiat, si uideat principi suo malè esse? Quis uellicato Cicerone, suis auribus non timeat? Quem notato Vergilio, calumniæ metus non terreat?

Atque

Atq; eò magis quòd acrius ſemper in neotericos ſæuiatur. Homines enim huius ſeculi propè omnes conſueuerunt in ſeipſos furere, alter in alterum quadrigas conuicijs onuſtas iaculari, uiperis nimirum ſimiles, quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias, uide occultas Satyras, quæ nunc euentilantur, & excuduntur. Quotuſquiſq; noſtri temporis habetur in precio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit. Iam Beroaldinis annotationibus uapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. Omnes enim (qui ſaltem corruptum non habent olfactum) quãuis laborem eius non improbent, ſic tamen ſtylum auerſantur, ut ſibi, ſuisq; liberis eius lectione interdicant. Nullus Grammaticorum pleniore obſequio poſteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla. Nemo purius iudicauit, Mancinelli tamen iam paſſus eſt limam, qui & ipſe poſtea limatus eſt. Politiano uiro utriuſque linguæ doctiſsimo, Marullus poëta iam dedit uulnus, idemq; lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimebantur, neſcio quis ſemidoctus Anglus, auſus eſt in Eraſmum uirum planè & ſine lenocinio doctum inſurgere, annotationesq; (quas Mercurij cuiuſdam opera Græcanicis retulit laminis) euentilare. Audio & fuiſſe quendam nebulonem, qui opus doctiſsimi & eruditiſsimi Budæi de Aſſe dixerit eſſe uelut ocioſum, infrugiferum, ac nemini utile, & non magni referre cognoſcere quæ ſint partes aſsis, quàm uariæ ponderum & nummorum ſpecies. Cuius nomen ſi cõpertum haberem, peius cruce & furca lueret, nec ad cõmiſerationem me flecteret, etiã ſi fleret ſanguine. Tene oportuit nebulo perperã de tanto Galliæ monſtro iudicare, tãtumq; uirũ putida tua cenſura proſcindere? qui

Vallæ laus.

tamen unus inuidiosam Athenis reddit Luteciam, facitq́;, ut omnes propè cæteræ nationes palmam desperent eloquentiæ? Hic (si literis merces exolueretur) Regi deberet esse, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano senatui Cicero. Et te non pudet immundum ex ore tuo sterquilinium in hunc uomere? Nihil de te loqui audeo Faber modestißime. Plagæ tuæ mihi excutiunt lacrymas, tantumq́; dolorem afferunt, ut amicis indigeam, qui me perinde ac te consolentur. Nescio cui te comparem, nisi Actæoni, quem ut sui canes laniarunt, ita quoq; qui ex tuis uigilijs fructum & commodum ceperunt, qui te præuio & anteambulone, Philosophiæ latebras incolumes peruaserunt, in te rostro & dentibus sæuiunt. Sed sis bono animo. Aderunt, aderunt, qui ulciscentur, facientq́; tuos istos canes suorum pœnitere latratuum. Imò iam affuerunt. Nunquid enim prospicis plerosque ex illis (indigni sunt qui à me nominentur) iam non pluris quàm histriones fieri, & ab eruditis haberi uelut indoctos? Indoctos autem? imò & planè barbaros, ipsisq́; adeò barbaris ineptiores. Luent, luent, & uiui & mortui, flammasq́; (quibus scripta tua digna dixerunt) ipsi perferent. Impingent (ne dubites) in eruditorum carnificinas, in quibus nullus futurus est commiserationis locus. Iam in Epithetis meis tibi condolueram, neque tamen urgente beniuolentia (quam habeo in literatos genuinam) potui nõ iterum misereri, ut docerem, quod prius dixi, nullũ esse quantumuis doctum, qui huiusmodi Libitinarum morsus & rabiem declinet. Quis ergo tot eruditis uapulantibus, securum me putet dormire somnum? Quis porrectis pedibus nihil timentem quiescere? quum etiam si rosas loquerer, essent tamen, quibus meæ rosæ olerent urticam. Omnium

linguas

linguas cohibere uelle, manifestaria est dementia. Culpam apud omnes deprecari, tam difficile est, quàm facile à multis naso suspendi. Ne multis agam, salubrius mea sententia non est consilium, quàm ueniam præfari, & suscepti operis causam percontaturis dicere. Demum si quis obloquatur, & me aspergat conuicijs, pili & aßis non facere. Primum omnium nemo est (ut opinor) neq; ex eruditorũ turba, neq; ex plebeiorum grege, qui manibus ac pedibus non eat in Sallustij sententiam dicẽtis: Omnibus hominibus (qui sese student præstare cæteris animantibus) summa ope enitendum, ne uitam silentio transeant, ueluti pecora. quæ natura uentri prona & obedientia finxit. Nos enim præterpropter uoluptates nati sumus, & aliorsum accepimus animam, quàm ut ocio Epimenidis somnum indormiamus, & ut proci Penelopes alijs certantibus, soli nihil faciamus nisi numerum. Quid à porcis differemus, si multos menses stertamus instar glirium, & purißimæ aquæ sordidum lutum præferamus? Commodemus aures Catoni, qui dicebat reddendam esse uitæ rationem. Sequamur laudabilem Gymnosophistarum cõsuetudinem, apud quos impransi abibant, qui nullum diurnæ operæ fructum afferebant. Aegyptiæ adhæreamus iuuentuti, cui lege fuit cautum, ne cibo prius uesceretur, quàm centum & octoginta stadia percurrisset. Adijciamus oculos moribus Spartanorum, qui ablegatos à se pueros non prius domum redire permittebant, quàm parentibus honori, & patriæ utilitati esse possent. Fuit, fuit primis seculis tantum uirtutis studium, ut summam in labore felicitatem reponerent. Qua causa Menander dicebat Deum ociosis non adesse, Epicharmus bonos laborem sequi, timidos nihil unquàm assequi. Heraclides quoq; Lycius

unum

unum librum laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferũ geri posse. Quibus persuasus argumentis, aliquem ex dactylotheca mea carbunculum in linguæ Latinæ gazophylacium conferre uolui, quòd hominem sic oporteat uiuere, ut se aliquando uixisse doceat posteros. Qua enim per maximũ Iouem opera rectius ingenium exercerem? Nonne præstat hoc ipsum facere, quàm plebeculam ad medullas corrodere cum causidicis, homines impunè occidere cum medicis, mercatorũ instar lucro immori, & honores aulicorum ritu ambire? Sequi uolo Amasis Aegyptiorũ regis edictum laudabile, qui (ut est apud Herodotum) sanxit, ut singuli quotannis apud cuiusq; præfecturæ præsidem profiterẽtur, unde uiuerent. Quod qui non facerent, illis pœna extremum supplicium esset. Sed fac meum hoc pensum non esse magni momenti. Minorem saltem præstabo culpam, quàm qui nihil omnino parturient. Per me non stat, quin melius agã. Natura est in causa, quæ eam mihi dotem nõ dedit, quam fortunatis ingenijs, quibus in manu est, ex tempore (si insperata declamandi necessitas occurrat) eleganter dicere, & copiosè. Arguerem me pigriciæ, nisi certò scirem me plus olei multò consumpsisse, quàm plerosq; alios, qui tamen multis præcurrunt parasangis, doctrinaq; & eloquentia tantum me præcedunt, ante alios quantum Pegasus ibat equos. Si quis dicat iam nobis abunde esse uoluminum, quorsum tamen propterea cauillari eos attinet,
Qui multa scripserant. *qui multa scribunt, & cumulum augent? quum Theophrastus trecenta librorum uolumina ædiderit. Chrysippus septingenta, Empedocles tria & quadraginta, Ateius Capito Consul sexaginta? Constat Seruium Sulpicium centum & octoginta libros de iure ciuili ædidisse,*

Galenum

Galenum de medicina centũ & triginta. Debemus ægre ferre thesaurum nostrum augeri & ærarium crescere? Sed admittendi sunt soli maxime eruditi. Cur ita? An qui habent plenam auro crumenam argenteos quadrantes ab aceruo reijciunt, & minorem respuunt monetam? Hoc illis improperãdum, qui sunt usq; adeò polyposi, ut olfactu prorsus careant, neq; triticum ab auena & lolio poßint internoscere. Non est idem omnium gustus. Et quod ad huius stomachum facit, illi nauseam parit. Quod hunc excitat, alium sopit. Hinc fit ut alijs placeat breuitas, alij luxuriantem uerbis & sententijs malint orationem. Præterea si nihil unquam recens imprimeretur, periculum esset, ne tandem literæ naufragium facerent, & perirent ab radice. Vides enim uel iniuria temporum, uel hominum incuria, opera & uigilias multorum iam perijsse, quorum nomina plurimi à nobis fiunt, & pleno ore ad cœlum feruntur, atq; etiam frequenti omnium uoto desiderantur. Vbi nunc sunt Accij, Pacuuij, Aeschyli, Afranij, Anacreontis, Archilochi, Philetæ, Aristophanis poëtarum & aliorum plus quingẽtorum monumenta? Vbi Annales Andronici, Tragœdiæ, Comœdiæ, & Satyræ Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? Vbi Manlij Astronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calui Quintilia, Varronis Leucadia, Et Cesennia Getulici? Quis habet Laberij, & P. Syri⁹ mimos, Cæsij Baßi Lyricos, & Furij Bibaculi Iãbos? Quis Porcij Licinij, Valerij Aeditui, Cinnæ, Domitij Marsi, Pædonis Albinouani Epigrammata? Perierunt magno posterorum dispendio, grauiq; iactura. Et quum legamus non paucas oratorum centurias olim floruisse, unicus propè Cicero dijs calamitatem nostram miserantibus,

Stili diuersitas.

Nomina eorum quorum opera extãt.

tibus, nobis remansit. Euanuerunt M. Aemylij Lepidi, Spurij & Lucij Albinorum, Albucij Sili, Licinij, Calui, duorum Carbonum, ac totidem Gracchorum orationes, cum Asinij Pollionis declamationibus. Nec minore damno historiographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Caßius, Herodianus, Liuius, Ammianus, Marcellinus ad nos peruenerunt, sed fracti, manci, mutili & laceri. Amißimus bellum Numantinum Asellij Sempronij, Germanicum Aufidij Baßi. Ex quadraginta libris Polybij quinque tantum superfuerunt. Quæ omnia quanto posteritatis incommodo, quanta'que ruina perierint, uel cæco appareat. Hanc ergo cladem qualibuscunque subsidijs resarciamus, & quamuis maiores longo sequamur interuallo, audeamus tamen. Propius ibimus, si ad summa nitamur, quàm si præsumpta desperatione circa ima substiterimus. Faciamus quod à tribunis militum solet, qui quum egregios bellatores amiserunt, copias tamen dispalatas quibuscunque possunt homunculis instaurant, ne omnino uictoria cecidisse uideantur. Crescet nobis maior gloria, quàm si nullam nostri memoriam posteris relinquamus. Vide cui probro se reddant obnoxios, quibus perpetuæ sunt feriæ, qui'que compreßis manibus sedent, & in ocio contrahunt marcorem. Contra uerò quantum famæ sibi comparauerint, in quot annos suum propagauerint nomen, qui nullum temporis punctum fructu uacuum permiserunt fluere. Plinius iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod non impertiretur studijs. Apelles nullam diem ducebat sine linea. Porcius Cato detestari solebat, si qua dies inanis per incuriam effluxisset. Qu. Hortensius orator nullum diem abire sinebat, quin uel in foro diceret, aut extra

Ocium uitandum.

forum

forum meditaretur. Tantum erat gloriæ & uirtutis studium apud maiores. Quorum uestigijs si uellemus insistere, magna paßim foret expectatio, bonas artes iure quodam postliminij de situ in nitorem redituras. Sed omnia pessum eunt, quia nos Gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud studemus, quàm ut pascamus uentrem, corporum tenus curiosi. Satis est, si probè saginati appareamus populo, posteritatis nulla cura: quasi uerò nobis tantum nati simus, neque patriæ aut amicis quicquam debeamus. Sumus Tygribus masculis non multum dißimiles, quibus nulla est sobolis suæ cura. Superest ut aliquid de Historia dicamus, quam ideò sumus aggreßi, quòd apud Gellium dicat Phauorinus, uiuendum esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur uita. Intelligi autem non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. De cuius utilitate multis uerbis non est disserendum. Hoc omnes tanquam suos ungues tenent. Facit in primis, ut dum eorum uitam legimus, qui sua culpa in discrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur insania, & pedem ab his reuocemus, quæ alijs naufragium attulerunt. Nunquid suaue est alieno infortunio sibi præcauere? In transitu fluuiorum qui primi tentant uadum, aleam fortunæ periculosam subeunt. Qui à tergo sequũtur, poßunt periculum declinare, si uelint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam uiuendi consuetudinem sequeremur? Essemus uetustißimis illis Arcadibus similes, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio, belluino more degebant, ac nudi uagabantur. Quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamẽta relati sunt. Præterea nulla est ars aut disciplina, quæ maiorẽ sine tædio uoluptatem afferat.

Historiæ utilitas.

Medicinam

medicinam pleriq; obducto supercilio contractisq; naribus auersantur ut immundam, & olentem putidè, ipsosq; medicos cum nausea refugiunt, uelut scarabeos stercori bubulo se impenetrantes, & cum uulnerarijs aliquid habentes commune, qui saniosa tractant ulcera, & admotis manibus ipsum pus exprimunt. Vtriusq; iuris & legum studia plerisq; non admodum probantur, quòd lucri magis quàm uirtutis causa appetantur. Theologiam fastidiunt quàm plurimi, ut laboriosam & nimis tetricã, quòd nihil habeat festiuum, nihil marcẽtem lectoris stomachum irritans. Cuius etiam sectatores in contemptum, & risum uenerunt, quòd mortaliũ uideantur insolentissimi, & neminem præ se ducant hominem, sé que primos omnium rerum esse uelint. Contrà uerò Historiam nulli refugiunt, amplectuntur omnes, nulli non lubenter audiunt. Cuius scriptores tanto quondam in pretio fuerunt, ut ad audiendum Liuium, non humiles solum & gregarij homines, sed clarißimi quoq; principes ab extremis Hispaniarum finibus Romam usque turmatim uenerint. Iosepho propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, Romani statuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodosio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitylenæus, Eratosthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti, ob scriptas historias cœperunt familiarescere. Nec aliam ob causam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede sibi domesticum fecit. Si quis dicat iam esse nobis affatim autorum, qui hoc scribendi genus secuti sunt, respondebo nullum propterea detrimentum ex copia nasci. Si quẽ pœniteat meæ lectionis, aliò se conferat. Nolo quenquam iurare in uerba mea. Insulsus est, & caret

Historici in precio habiti.

Familiarescere.

& caret naso, qui nequit eligere, quod est sibi usui, aut refugere, quod detrimēto. At carere potuissemus hoc opere. Et maximo possemus autore. Vna & altera uestis possunt homini sufficere, aliæ tamen propterea non reijciuntur. Scripserant de gestis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Onesycritus, Antigenes, Istrus, Aristobolus, Cares, Philippus Chalcidensis, Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antisthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamon Mitylenæus, Sotericus Asites, Arrianus, Plutarchus. Neq; tamen probro datum est Curtio, quod eandē retexuerit telam. Vide quot habēt præcones Imperatorum uitæ, ut præter alios obscurioris famæ, Tranquillum, Dionem Caßium, Aelium Spartianū, Iulium Capitolinum, Aelium Lampridium, Vulcatium Gallicanum, Trebellium Pollionem, Flauium Vopiscum, Sextum Aurelium Victorem, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianum Marcellinum, Pomponium Lætum, & nostra ætate Baptistam Egnatium. Qui tamen omnes eundem torserunt funem, incudem omnes eandem tutuderunt. Vitas quoque Romanorū Pontificum scripsere quàm plurimi, ut Damasus, Anastasius, Guido Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiensis, Martinus Carsulanus, Landulphus Carnotensis canonicus, Sazomenus presbyter, Geruasius Ricobaldus, Ptolemæus Lucensis, Antonius præsul Florentinus, postremò Platina, Latini omnes, præter Græcos, Eusebium Cæsariensem, Sozomenū Salaminium, Socratem Cōstantinopolitanum, & Zonoram. Quos si secutus fuero, quis erit obiurgationis locus, quæ mei culpādi ratio? Qui causabitur plura nunquam scriptorum, quàm nunc extitisse monumenta,

Gestorum Alexandri Magni scriptores.

Vitas Romanorū Pont. quí scripserint.

menta, ibo inficias. Vnde ergo septingenta uoluminum millia sibi collegisset Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria milia Tyrannion grammaticus? Cui etiam opinioni si accederem, propterea tamen non faterer mittendum esse literis & labori repudium. Stultè mihi suadere uidentur, qui aiunt tantisper supprimēda esse opera, dū concesserimus fato. Quis meū defuncti opus emaculabit? Quis addet aut detrahet, ubi postulabit locus? Quis inuertet, si oporteat, aut in his recātabit, quæ nō probabūtur populo? Quis cū laruis luctātiū calumnias refellet? Ad hæc palàm est multos esse ardeliones, qui quum studio laudis immoriantur, neq; tamen aliquid dignum laude parturire ualeant, instar Horatianæ corniculæ plumas suffurantur alienas, ut nescio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuscunq; Dialogis frugem sibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris solus gratiā hausit. Quod omnium confeßione tam turpe est, quàm iniquum eos metere, qui sementem non fecerunt. Sed ut hæc omittamus, certam in spem uocor multa in hoc opere culpatum iri, multa fore, quæ prodigiosa aut etiam incredibilia hominum uidebuntur iudicijs. Quæ si recta uideantur, non pudebit me cum Stesichoro palinodiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerunq; modicis de rebus adieci, ut de lenonibus, ancillis, abstemijs, Cocis, & multis eius farinæ. Quod si quis rideat & notet carbone, ad causæ meæ patrocinium iubebo eos in mediū prodire, qui ex minimis itidē rebus scribendi argumenta desumpserunt. Aedidit Antonius librū de sua ebrietate: Homerus unū de laudibus uini, alterū de bello ranarū: Ephrē Syrus de uituperatione risus: Marciō Græcus de raphano, Py

Bibliothecæ memorabiles.

no, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Phanias physicus de urtica. Quod si nõ arguũtur fecisse, nec ad scribẽdum erit uicio, si minimarũ rerũ quandoq; historias collegero. Ne tamẽ erratis meis ubiq; patrocinari & fauere uidear, unum est in quo ipse culpam agnosco, quòd Græcas historias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poëticis, paßim confudero. Quod à me factum est, non inscitia, sed laboris magnitudine, cui quum nequirem superesse, parendũ fuit neceßitati. Iam satis luctatum est cum maledicis. Nunc superest, ut ad te nostra dirigatur oratio, Gaufrede literatißime, dicamq; quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio tuo nomini consecrare. Hoc fecit illud literarũ et uirtutis studiũ, quo à teneris annis totus prurire cœpisti, & cõflagrare, doctosq; omnes genuina quadã beneuolentia prosequi. Existimabã præterea fore mihi uituperio, si nõ reminiscerer tuæ beneuolentiæ, qua me tyrunculum, & in primis literis collegam tuum supra fidẽ amabas, idq; adeò, ut cæteros omnes cõdiscipulos præ me uno nihili faceres. Vbicunq; tibi occurrebam, nunquam sine risu me alloquebaris. Dextrã (quod dici solet) à tertio usq; iugere mihi porrigebas, magnum & euidens tui candoris, tuæq; amicitiæ argumentum. Præterea, Blasius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum literarum auidißimus helluo (ut de Vticensi Catone scribit Cicero) nominis tui præco aßiduus, non desistebat quotidie me præsente multa de uirtutibus tuis, multa de literarũ & literatorum amore, immodicè prædicare, meiq; amorem indies tibi crescere affirmabat iuramento. Quo ductus argumento docere uolui me non esse ex eorum grege, qui beneficium nunquàm agnoscunt, & apud quos interit statim gratia. Quod famuli

tui munus tam syncera fronte accipies, quàm beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorũ hominum, clarißimæq; uirtutis & literaturæ. Et scribẽdum in calce huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantisper.

MORTEM QVI SIBI

VARIIS MODIS CONSCIVERVNT, aut se alijs commiserunt occidendos.



VCRETIA puella, rarum Romanæ castitatis lumen, ægre ferens purißimum suæ pudicitiæ florem ab infami & turpißimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum ultimi filio fuisse corruptũ, & stupratũ, impatiẽs acceptæ iniuriæ palàm se occidit, fecitq;, ut populus scelus ulcisceretur, & regum principatũ excuteret. Cuius mortis quotiescunq; uenit in mentem, lacrymis nequeo temperare, sed nec puellæ satis misereri, aut stupratorem conuicijs ad saturitatem aspergere, ac deuouere. Cladianus lib. 1. in Eutropium. Visceribus frustra castum Lucretia ferrum Mersit. Stroza pater lib. 1. Eroticôn. Vlta nefas animo, propriaq; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens casto traiecta cruore Fœdasset patrios moriens Lucretia uultus.

Liuius lib. 1.

Lucretius poëta Physicus sumpto amatorio poculo, eò furoris raptus est, ut manum sibi intulerit, natus annos plus paulò quadraginta. Quinetiam eo, priusquam

more

moreretur, delirio, diu antè fertur laborasse: neque ad scribendum carmen animum appulisse, nisi intersecta, interuallataq; insania. Politianus in Nutricia, Cælius li. 9. cap. 36. & Eusebius in Crinitum.

Nec qui phyltra bibit, nimioq; insanus amore,
Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

M. I. Brutus unus ex his, qui Cæsarem XXIII. uulneribus in senatu confoderunt, ab Augusto & Antonio Iulij mortem ulciscentibus apud Philippos expugnatus, desperata iam uictoria manum sibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno suæ ætatis trigesimo, ne in manus inimicorum ueniret. Pamphilus Saxus:

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,
Quem timuit Cæsar, quem coluere patres.

Qui rei historiam auidius sitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrum poposcit ad inferendam mortem. Quod quum amici recusassent, carbones hausit, & inaudito mortis genere uitam finiuit. autores Plutarchus & Val. Max. Martial. lib. I. Epi.

Coniugis audisset fatum quum Portia Bruti,
Et substracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis (ait) mortem non posse negari,
Credideram satis hoc uos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum turba molesta nega.

C. Casſius post interfectum Cæsarem ab Antonio & Augusto bello petitus, castra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verum quum inclinatam uideret aciem, ultro sibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæsarem usus fuerat, autore Plutarcho, uel (ut alij malunt) Pindaro liberto iugulandum se præbuit. Quod probat Io-

uianus de fortitudine bellica, dicens: Potuisset Caßius (etiam si Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino consilio, famulo iugulum suum præbere.

M. Antonius audita per falsum rumorem Cleopatræ morte, seipsum gladio cõfodit, partim amore uxoris, partim desperatione rerum, quòd ab Augusto uictum se ægreferret. De hac morte Paulus Orosius sic inquit: Antonius se ferro trãsuerberauit, ac semianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod se mori certa condiderat) perlatus est. Item Propertius lib. 3. Castraq; Pelusi Romano subruta ferro, Antoniq; graues in sua fata manus. Item Suetonius in Augusto: Obsessaq; Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus est. Et Antonium quidam seras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, uiditq; mortuum. Item Eutropius lib. 7. rerum Romanarum: Victus est, inquit, ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Actium, qui locus in Epyro est, ex quo fugit in Aegyptum, & disperatis rebus, quum omnes ad Augustum transirent, ipse se interemit. Hoc multis uerbis prosequitur Plutarchus in eius uita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, ubi intellexit se ab Augusto in triumphum reseruari, causa declinandæ eius ignominiæ, brachium aspidi mordendum præbuit, Cæsare Psyllos ueneficos, qui serpentis uenenum è uulneribus haustu reuocarent, & exugerent, frustra admouente. Plutarchus scribit eam habuisse uenenum in laminula quadam concaua, quam sub crine occultabat: sed tamen neque corpus deformatum, nec aliud ullum apparuisse ueneni signũ: nec aspidem ab ullo conspectam, sed tractus duntaxat uisos, ipsiusq; brachium duas

duas notas habuisse leuiter impressas, & humidas. Quibus Cæsar uidetur fidem dedisse. Nam in triũpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa. Propertius de ea libro 3. sic inquit: Fugisti tamen in timidi uaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula uincla manus, Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter. Item Horatius lib. 1. Car. Fortis & asperas tractare serpentes, ut atrum Corpore combiberet uenenum. Deliberata morte ferocior sæuis Liburnis, scilicet inuidens Priuata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. Vide Plinium lib. 21. capite 3.

Neæra & Charmione Cleopatræ ancillæ, spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, autore Plutarcho. Ac semiuiuæ repertæ, reginæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticensis minor, primi pronepos, dolens & grauatè ferens Pompeium (cuius partes fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoq; gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere gloriæ, & suæ Catonem inuidisse. Sic autem abijt de uita, ut testimonio Ciceronis, causam moriẽdi nactum se esse gauderet plurimũ. Dictus est Vticensis ab Vtica urbe Africæ, in qua se occidit, autoribus Plinio, libro 5. & Gellio, lib. 13. De eius morte pleriq; meminerunt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas esse animas suspicabantur, tanquàm in cœlum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt, Ex Romanis Cato, qui fuit in omni sua uita Socraticæ uanitatis imitator.

Cato unde dictus.

Item paulopoſt, Homicidæ, inquit, illi omnes philoſophi, & ipſæ Romanæ ſapiẽtiæ princeps Cato, qui antequàm ſe occideret, perlegiſſe Platonis librum dicitur, qui eſt ſcriptus de Aeternitate animarum.

Cicero lib. 9. Epiſtol.

C. Carbo *propter perpetuam in populari ratione leuitatem, morte uoluntaria ſe à ſeueritate ciuium uindicauit. Quoniam autem duo eiuſdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non conſtat mihi ſatis, uter duorum uitam ſponte reliquerit. Cicero de cla. Orat.*

Volatera.

P. Craſſus *Craßi oratoris frater, iuriſperitus, quũ factionem ſequeretur Marianam, ne in manus inimicorũ incideret, ſe ipſum interemit.*

Idem Vol.

P. Licinius Craſſus *Conſul contra Ariſtonicũ Eumenis filium profectus, exercitu ſuo profligato barbarum quendam ad inferendam ſibi mortem prouocauit, ne ab hoſtibus traheretur captiuus.*

App. Claudius *Regillianus, ſtuprata Virginia Virginij Centurionis filia, in carcerem à populo crimen ulciſcente coniectus, ſibi manus intulit.*

Liuius lib. 3.

Cor. Merula *flamen dialis, partium Syllanarum, ingreſſo urbem Mario, uenas, in Iouis æde ſibi ſuccidit, ut contumelioſæ mortis damnationem effugeret. Autor eſt Valerius Maximus.*

Appianus lib. 4. bel. ciuilium.

Dolobella *Cæſarianus, interfectorum Cæſaris hoſtis acerrimus, multis prælijs in Syria cum Caßio cõgreſſus eſt, à quo poſtremò uictus, gladio ſe tranſuerberauit, cauſa declinandæ maioris ignominiæ.*

Fl. Fimbria *ciuis iniquißimus, Aſiam prouinciam ingreſſus, arreptis imperij inſignibus, à Sylla poſtmodum Pergami oppreſſus eſt, & à corrupto exercitu deſtitutus. Itaq; rerum deſperatione ſibi mortem intulit.*

Licini

Licinius Macer prætorius, repetundarum postu latus, ubi per nuncium intellexit Ciceronem sibi aduersari, faucibus laqueo constrictis uoluntaria morte pœnam præuenit. Autor Val. Max. de Mortibus non uulg.

T. Manlius non is qui filium securi percußit, sed alter Iuris pontificij peritus, iudex inter Macedones accusatores & filium Silanum constitutus, audita causa ita pronunciauit: Quum probatum sit, Silanum filium meũ pecuniam accepisse, ipsum Repub. & prole mea indignũ iudico. Itaq; Silanus à patre repudiatus, dolore animi se suspẽdit proxima nocte: cuius exequijs neq; pater interfuit, neq; suadentibus ut adesset, aures præbere uoluit. Autor Val. Max. de Seueritate.

Fuit alter L. Sillanus Claudij principis gener, qui erepta sibi Octauia, dataq; Neroni, præ dolore gladio suo incubuit, idq; die nuptiarum, ad augẽdam inuidiam. Autor Cor. Tacitus libro duodecimo.

C. Marius Iunior à Sylla è Mithridatica uictoria redeunte cum toto exercitu fusus, in oppidum Præneste se recepit. Vbi obsessus, quum nulla effugij pateret rima aut uia salutis, se Pontio Telesino præbuit iugulandum. autor Liuius. Priusquam autẽ Sylla rediret in urbẽ, Marius uniuersam propè nobilitatem interfecerat. Quæ res fuit in causa, ut superatus ueniam desperaret. Ferunt Syllam ex eiusdem exercitu duodecim milia morti dedisse.

Gn. Gnorbanus uictus à Sylla exulauit apud Rhodios. Vbi comprehensus seipsum interemit. Ideò autẽ à Sylla bello petitus est, quòd eius legatos de pace uiolauerat, autore Liuio.

Oppia Vestalis stupri comperta, sibi mortẽ intulit, grauioris supplicij metu, ne scilicet uiua sub terra defoderetur

deretur instar Floroniæ alterius puellæ.

Orestilla M. Plaucium maritum in Asiam cum LX. nauibus profectum secuta, Tarẽti ex morbo deceßit. Cuius dũ celebrarẽtur exeqæ, & cremaretur cadauer, Plautius doloris impatiens, & appetẽs mortis, in rogum se coniecit: quem togatum calceatumq́; corpori uxoris iunxerunt amici. Autor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Ro. Ciceronis amicus, in ultima senectute morbo correptus, seipsum cibi abstinentia necauit. Multa fuerunt in eo laude & commendatione digna, quæ quamuis ab instituto sint aliena, placet tamen in mediũ afferre, ut legẽtium prosint moribus. Tanta imprimis fuit erga domesticos facilitate, ut iurauerit cũ matre nonagenaria se nunq̃ in gratiã rediisse. Cum sorore pariter nullã geßit simultatẽ: dictitans, cum his minime irasci oportere, quos diligas. Abstinẽtia præterea singulari, uitaq́; à luxu, ambitione & cupiditate rerum aliena, ut qui præter patrimoniũ nihil unquàm appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit. Fuit & litium maxime fugiens: popularesq́; factiones Vatiniano prosequebatur odio. Propterea quum uidisset Rempublicam tumultu Cinnano turbatam, Athenas conceßit, ut illic tranquillè uiueret, nemine studia interpellante. Eruditis omnibus mirum in modum fauit, adeò ut pulsum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugientem magna iuuerit pecunia. Mendaciũ nec dicebat, nec etiam poterat pati. Quapropter omnes inimici res suas ei curandas dabant, & seruandas. Cor. Nepos in eius uita.

Taurea Iubellius, Cãpanus capta à Fuluio Capua, coniugem primum ac liberos, postremò seipsum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum

aut

aut ignominiosum captiuus pateretur. Autor Liuius.

Fannius Cepio deprehẽsus in coniuratione aduersus Augustum, sibi mortem consciuit. Martialis lib. 2.

Hostem quum fugeret se, Fannius ipse peremit:
Hic rogo non furor est, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiusdẽ nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio: quem uulnere educens ipsi Pæto querẽti dedit, ut idem pòst faceret. Martialis lib. j. Casta suo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de uisceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, uulnus quod feci non dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra usq; ad desperationem remedij laboraret, gladio se traiecit, prius tamen amicos consolatus. Quam eius mortem Martialis lib. j. sic describit:

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,
Inq; ipsos uultus serperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poëta elegiographus, Virgilij amicus & coætaneus, ab Augusto præfectus Aegypti designatus, Thebarum ciuitatem spoliasse dicitur. Propterea quum repetundarũ postularetur, furtiq; et populatæ accusaretur prouinciæ, nobiliũ indignationẽ formidãs, sibi mortem intulit anno suæ ætatis XLIII. Autor Ammianus Marcellinus, qui lib. 17. rerum gestarum sic inquit: Longè autem postea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Aegypti procurator, exhausit ciuitatem plurimis interceptis. Reuersusq; quum furtorum arcesseretur, & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negocium spectandum dederat Imperator) stricto incubuit ferro. Itẽ Ouidius lib. 3. Eleg. Tu quoque si falsum

est te

est temerati nomen amici Sanguinis, atq; animæ prodige Galle tuæ. Itē Politianus in Nutricia: – Ceu Galli Mima Citheris Personam falsæ lasciua Lycoridos affert In scænam, & docto clausam se iactet amanti, Dū miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Itē Propertius lib. 2. Et modo formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Alia tamē causa ad inferendā sibi mortē motum uolunt pleriq;, quòd scilicet Augusti domo ei fuisset interdictum, ut scribit Tranquillus. Alij ob linguā nimis effrænem. Quod & Ouidius uidetur probasse, ubi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Syllius Italicus poëta, incurabilis morbi tædio, uoluntariam oppetijt mortē annos natus LXXV. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obijt plenusq; æui, natoq; superstes, Aspera congenito fixus uestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quum uim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per consensum mariti se confodit. autor Eusebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuraq; scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ à senatu iudicatus, ne quid suis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto uirgis cæderetur (ut ait Eutropius) urbem egressus, sequētibus Phaone, Epaphrodito, Neophitoq; et Spadone Sporo, semet ictu gladij transegit, ad quartū urbis miliarium, adiuuante trepidantem manum impuro Eunucho. Perijt autem anno ætatis suæ XXXII. Cuius interitu uniuersa Roma adeò gauisa est, ut plebs induta pileis manumißionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet.

ret. Ausonius. Matricida Nero proprij uim pertulit ensis. Sidonius: Matricida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes, atque umbra Neronis: Sic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutũ fuisse ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho Imperator quamuis mollißimè semper uixisset, adeò ut ad muliebres accederet mundicias, uictus tamen à Vitellio apud Bebriacum, ausus est sibi mortẽ consciscere, quamuis multas haberet copias, possetq; uictoriam sperare. Quod fecisse odio bellorũ ciuilium dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortem Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit se Vticæ. copijs iam profligatis, ne in hostes incideret. Otho uerò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Epigrammatistæ sunt hæc:

Quum dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo,
Forsitan & posset uincere mollis Otho:
Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato (dum uiuit) sanè uel Cæsare maior:
Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alij quoq; meminerunt. Iouianus lib. 3. de stellis, ut supra. Itẽ Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primũ apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum uictus, semet gladio transfixit, anno ætatis suæ XXXVII. Adeò amabilis militibus proprijs, ut pleriq; corpore eius uiso suis manibus mortem sibi consciuerint. Item Ausonius: Mox Otho famosus, clara sed morte potitus. Tranquillus quoque in eius uita sic inquit: Post hæc sedata siti, gelidæ aquæ potione, duos arripuit

pugiones, & explorata utriusq; acie, quum alterum puluino subdidisset, foribus adopertis arctißimo somno quieuit. Et circa lucem demum expergefactus, uno se traiecit ictu infra læuam papillam. Irrumpentibusq; ad primum gemitum, modò celans, modò detegẽs plagam, exanimatus est, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, XXXVIII. ætatis anno, & XCV. die imperij.

Appianus lib. 2. Petreius dux Pompeianus à Cæsare in Hispania superatus, se ferro & inedia interemit.

Labeo Marsus in calamitate Macedonica (quũ celer hostis premeret) seq; natumq; gladio traiecit, ne uictoris Octauij uultũ sustineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus senior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo se suspendit iam octogenarius: partim dolore amißi filij, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa (inquit) superior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, uitam laqueo spiritu intercluso profudit.

Galerius Imperator, quum Christianos omnibus (quibus potuerat) tormentis affecisset, tandem in morbũ incidit, cuius impatientia, gladio sibi latus aperuit. Baptista Egnatius ait illud tædium uitæ ei irrepsisse ex genitalibus paulatim putrescentibus.

Valerius dum cum Valeria Tusculana filia nescius concubuisset, agnita postmodum culpa, se præcipitauit. Autor Aristides apud Plutarchum.

Papyrius Romanus quum sororem Canusiam grauidam fecisset, & illa gladio à patre misso sibi corpus confodisset, seipsum quoque mortuæ sorori dedit comitem.

tem. Autor Chrysippus lib. j. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catienus Philotimus patronũ adeò dilexit, ut hæres omnibus bonis institutus in eius rogũ se coniecerit. Autor Plin. lib. 7. cap. 36.

M. Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à C. Cæsare Augusti filio uenenum bibit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Idem Plinius lib. 36. cap. 24. scribit Cn. Proculeiũ Augusti Cæsaris familiarem in maximo stomachi dolore, gypso poto consciuisse sibi mortem.

Catulus Luctatius orator, qui Marij collega fuerat in consulatu, & de Cymbris unà triumphum egerat, ab eodem postea mori iussus, inclusus domi, accensis carbonibus se suffocauit, Autor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, alijsq; Neronis satellitibus interfecta, Mnester eius libertus se ferro transegit. Incertum charitate in patronam, an metu exitij. Autor Cor. Tacitus lib. 14.

Adnotatũ est in Chronicis M. Porciũ Latronem præstanti uirum memoria, duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atq; ita functum fato.

Labienus poëta uidens libros suos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, suis superuiuere non potuit monumentis, ac propterea spontaneam oppetijt mortem.

Messala Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac sensum amisit, ut uix pauca uerba coniungeret. Ad extremum uerò enato circa os ulcere, inedia se confecit. Autor Cælius.

Longinus

Longinus Adriani Imperatoris legatus, à Deceba lo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito ueneno seipsum interemit. autor Dion Caßius.

Adrianus Imperator Mastorem quendam barbarum (quo propter robur & audaciam plerunq; usus fuerat in uenationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & coëgit, ut cædem sibi inferret, circumscriptitq; locum sub mamilla, quem Hermogenes medicus demonstrauerat. Quo lætaliter percusso, sine dolore expirauit. testis idem Caßius. Hoc autem fecit incredibili membrorum omnium cruciatu impulsus, qui etiam morbi subtercutanei dolore multos è senatu prius extinxerat, ut scribit Sextus Aurelius.

Sabina imperatrix eiusdem Adriani uxor, seruilibus propè iniurijs ab eo affecta, ad mortem cucurrit uoluntariam, quòd tam immane ingenium, humaniq; generis perniciem pertulisset. autor idem Aurelius.

Florianus imperator, qui Tacito succeßit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuisse electum, sibijpsi uenas incidit, effusoq; sanguine consumptus est. autor idem Aurelius.

Iulianus imperator factus in Italia, acto per costas pugione, in ignem se abiccit, eodem Aurelio teste.

Diocletianus Imperator à Licinio & Constantino grauiter literis obiurgatus, quòd Maxentio diceretur fauisse, metu ignominiosæ mortis uenenum hausit. testis idem Aurelius.

Magnentius à Constantio Imperatore apud Lugdunũ superatus, admoto parieti gladio (ut ictũ iuuaret) corpus sibi cõfodit. Quo audito Decẽtius eius frater præpostera laquei morte uitam finiuit apud Senonas. autor

Pompo

Pomponius Lætus.

Pater Licinij Cecinę, uir prætorius, ob diuturnæ ualetudinis tædiũ ac dolorẽ, ſeſe opio necauit. Plinius lib. 20. cap. 18.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans, ſe in Aetnã cõiecit. Vnde Horatius in arte: Dicã, Siculiq; poëtæ Narrabo interitũ. Deus immortalis haberi Dũ cupit Empedocles, ardẽtẽ frigidus Aetnã Inſiluit. Itẽ Ouidius in Ibin: Aut tu Trinacrij ſalias ſuper ora Gygantis, Plurima qua flãmas Sicanis Aetna uomit. Item Lactantius lib. 3. de falſa ſapiẽtia, cap. 18. Multi ex his qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquàm in cœlũ migraturi eſſent, ſibiјpſis manus intulerũt, ut Cleãtes, & Chryſippus, ut Zeno, & Empedocles, qui ſe in ardentis Aetnæ ſpecũ intẽpeſta nocte deiecit, ut cum repente nõ apparuiſſet, abiјſſe ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Aeriſonas &c.

Sardanapalus Aßyriorũ rex ab Arbacto, ſeu Arbace præfecto, ob mollitiẽ, muliebresq; mũdicias (nã habitũ mẽtitus fœmineũ, inter puellas fuſos tractabat et pẽſa, omnesq; laſciuia anteibat, et libidine) bello petitus, ubi uidit res ſuas profligari, & peßũ ire, & iã ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyrã in regia ingẽtẽ ſtruxit, eoq; cõportata ſupellectile, ductisq; amicis domino ſupereſſe nolẽtibus, incẽdio ſe dedit: & hoc ſolo uirũ ſe docuit, quòd nõ expauerit mortẽ. Iuſtinus hæc. Ouidius in Ibin:

Inq; pyram tecum chariβima corpora mittas:
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Nõ Medis caput Arſacẽ profabor, Nec quàm diuite (quum refugit hoſtem) Arſit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnij originem:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,

Cuius delicias, & mollia sceptra superbus
Non tulit Arbactus, sed fortia comparat arma,
Aggrediturq; senem, uictūq; ad nobile fatum Compulit.

Archilochus poëta Parius, repudium ac repulsam passus in nuptijs Neoboles Lycābis filiæ sibi promissæ, Iambis tum primùm à se repertis satyricè adeò & grauiter Lycambem ipsum deuouit, & insectatus est, ut eum cum filia ad furcam impulerit. Vnde Horatius: Archilochum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin: Post modo si perges, in te mihi liber Iambus, Tincta Lycābæo sanguine tela dabit. Politianus in Nutricia: – Licet acrem effusus in iram, Ore Lycābiadas rabioso occiderit ambas Archilochus.

Iudas (ut omnes compertum habent) quum Deum Iudæis prodidisset, & exili pecunia exposuisset uenalem, tandem ad se rediens, & sceleris perpendens grauitatem, desperata uenia (quæ tamen proditi clementia sperari poterat) ad laqueum properauit, & notissimo diuinæ ultionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, seu Theombrotus ex Ambracia, quū legisset opus Platonis de animarū immortalitate à Socrate inscriptum, sponte se præcipitauit. Ouidius in Ibin: Vel de præcipiti uenias in tartara saxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus. Lactantius: Quid (inquit) Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegisset, præcipitem se dedit, nullā aliam ob causam, nisi quòd Platoni credidit. Quod si scisset Plato, ac docuisset à quo, & quo modo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tēpore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotū impegisset in mortem, nec Catonem. Cicero li. 1. quæst. Tusc. Callimachi, inquit, Epigramma in Ambraciotam Cleombrotum est, quem ait,

quum

quum nihil ei accidisset aduersi, è muro se in mare abiecisse lecto Platonis libro.

Annibal Amilcharis filius, dux Carthaginensium, post L. Cornelium Scipionem patrem Scipionis maioris superatum, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminiũ ad Trasimenum magnis cladibus affectos, P. Aemilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellum occisum, à Scipione Iuniore postremò uictus, & fugatus ad Antiochum primùm, deinde ad Prusiam Bithyniæ regem confugit. De cuius fide dubitans, quoniam uidebat Flaminium legatum à Romanis missum, ac se paulatim à militibus circumseptum, uenenum (quod in anulo gerebat) hausit.

Asdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemiliano uictus, in medias urbis flammas sese cum filijs iecit. Sed quoniam multi eius nominis fuerunt, uide ut de quo loquaris intelligas. Aliàs geßit

Aristarchus grãmaticus Alexandrinus, homo doctißimus, quum hydropisi laboraret, seipsum cibi abstinentia interfecit, annos natus LXXII. Hic ille est Aristarchus, qui sub Ptolemæo Philometore floruit, Olympiade CLVI. cuius & filium erudijt. Scripsit commentarios supra mille. Discipulus fuit Aristophanis grammatici. Fuit autẽ censura adeò critica, seueroq; iudicio, ut prouerbio locum penè fecerit. eos enim uocamus Aristarchos, qui nihil non examinãt, & omnia diligẽter expendũt. Duos habuit filios Aristarchũ & Aristagorã degeneres, & patri omnino dißimiles. Fuit alter eiusdẽ nominis Tegeates poeta, Euripidis coætãeus, quẽ Aesculapius morbo liberauit. Aristarchi censura.

Calanus Indus unus ex Brachmanibus (quo noĩe dicebãtur Indorũ philosophi) ex ipsa India ad Persidẽusq;

Alexandrum ſecutus, ultrò & nullo cogente in rogũ ſe coniecit. Quod uidẽs Alexander, percontari cœpit, uellet ne aliquid mãdare moriẽs. Tum ille, Nihil, inquit: Propediem te uidebo. Nec multis poſt diebus Alexãder ueneno interijt. Cicer. li. 2. quæſt. Tuſcul. Calanus Indus (inquit) indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus, ſua uoluntate uiuus combuſtus eſt. Idẽ lib. 1. de Diuina. Ad mortẽ proficiſcens Calanus Indus, quum incederet in rogum ardentem, O præclarum diſceſſum, inquit, è uita, quum (ut Herculi contigit) mortali corpore cremato, in lucem animus exceſſerit. Quumq; Alexander eum rogaret, ſi quid uellet, ut diceret: Optime, inquit: propediem te uidebo. Quod ita cõtigit. Nam Babyloniæ paucis poſt diebus Alexander eſt mortuus. Teſtes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexandro.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono uictus, ad Ptolemæum ſe recepit, à quo benignè primum exceptus, poſtmodum à Nicagora proditionis accuſatus, in carcerem detruſus eſt. Vbi cum aliquot alijs uoluntariam oppetijt mortem. Mortuum rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenem à furis incipientem, ſe detruncaſſe, carnesq; è tibijs ad femora, è femoribus ad coxarum uertebras proſcidiſſe, atq; in reſcindendo utero expiraſſe. *Plutarchus in Apoph.*

Dinocrates Meſſenius uicto primum Philopomene Achæorum duce, ab ipſis poſtremò Achæis ſuperatus, mortem ſibi intulit, ne in eorum ueniret poteſtatem. autor Plutarchus in Philopomene. *Aliâs Acæorum.*

Demoſthenes Athenienſis, dum Antipatri (qui Alexandro ſucceßit) odium incurriſſet, decerneretq; Demades ut capite plecteretur, aufugit in Calabriam Aegæi

maris insulam. Vbi ab Archia Tyrio comœdiographo et Antipatri satellitibus deprehensus, sumpto calamo, quasi prius epistolã ad Antipatrum daturus, uenenũ illic inclusum ebibit. Habuit Demosthenes patrem eiusdem nominis admodum pauperem, ut qui cultellos factitaret. Hic quum non esset apta satis pronuntiatione, multitudinemq; & tumultũ expauesceret, prope littoris marini sonitum dicere assuescebat. Literam R. difficile enũciabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. Nunquàm dicebat, nisi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demosthenis enthymemata lucernam olere. Nõ ignoro plerisque hoc uisum iri superuacaneum. Dabitur tamẽ uenia, Opera enim dedita excerpo, quæ ad doctrinã conferre uideo.

Eratosthenes Cyrenæus, Callimachi poëtæ discipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi, quum diuturno quoq; morbo torqueretur, neq; remedium inueniret, cibum sibi substraxit, & inedia se peremit, anno suæ ætatis LXX.

Menippus Phœnix Philosophus Cynicus, quum esset ex eorum numero, qui auri cupiditate pruriunt, & inexplebili rerum libidine torrentur, amißis diuitijs laqueo uitam finiuit. Autor Diogenes Laertius.

Mithridates Iunior, qui annis LVI. bellum cum Romanis uaria geßit uictoria, post occupatam Asiam, Q. Oppium, & Aquileium in uincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primum, demum à Pompeio superatus, postremò à Pharnace filio adolescente ingratißimo (qui à patre ad Pompeiũ defecerat) bello petitus & obsessus, uenenum hausit. Quo nihil ad mortem propter sumptum

antidotum proficiēs, auxilio Galli cuiusdam militis Vitigis nomine se interfecit.

Monyma Milesia, & Veronica Chia, duæ Mithridatis uxores, audita eiusdem miserabili fortuna, per Bochiden eunuchū, ambæ uitam sponte reliquerunt. Nā Monyma primum se suspendit. Sed quum corporis grauitate confractus esset laqueus, O execrādum inquit diadema, quo neq; in tam tristi ministerio uti possum. Bochidi postmodum se dedit iugulandam. Veronica uerò calicem ueneni hausit, quo per uenas serpente, quum durius torqueretur & langueret, Bochidis quoque auxilio accelerauit sibi mortem.

Veronica.

Statyra quoq; & Roxana Mithridatis sorores quæ annos ferè X L. uirginitatem seruauerant, hausto ueneno fraternam mortem comitatæ sunt. Potest tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus scribit Roxanam à Statyra in puteum demersam. nisi fortasse hoc ad alias eius nominis sit referendum.

Critolaus dux Achæorū uictus à. Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, ueneno sibi mortem consciuit. autor Liuius lib. 52.

Nicias Dux Atheniensis, Imperator contra Syracusanos cum Demosthene missus, rebus infeliciter gestis, captus est cum collega: amboq; in carcerem detrusi, sibi manus intulere, ne hostibus essent ludibrio. Videtur autem hic Demosthenes alter esse ab eo, de quo iam sumus locuti.

Homerum poëtarum omnium facile principem ferunt, quum iam senio confectus ad quosdam nautas diuertisset, propositūq; ab eis ænigma nequijsset dissoluere, pudore motum se suffocasse laqueo. Quod ego planè

iudico

indico fabulosum. Neq; enim credibile est, uirum illum philosophiæ peritißimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento uitam relinquere uoluisse. Nam quæ fuerat ignominia inanem & friuolam remigum quæstionem ignorare? Imò uero prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & semitarijs hoc genus homunculis respondere, quum uulgo dici soleat, Asinum plura posse percontari, quàm respondere philosophum. Quare neq; hoc probo, neq; cumprobantibus pedariam fero sententiam.

Athenienses & Lacedæmonij quũ de Thyrætium agro inter se contenderent, tandem ita pepigerunt, ut trecentis militibus summam rei committerent, qui sua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes interfecti sunt, præter unũ Othryadem Lacedæmoniũ qui ne solus in castra rediret, seipsum inter hostilia cadauera gladio confixit. autor Vel. Max. de fortitudine.

Ferunt Pontium Pilatum patria Lugdunẽsem, nefariæ in Christum sententiæ meritas dedisse pœnas, sibiq; mortem intulisse. Autor est Gregorius Turonensis.

Tam tibi sit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamq; tuæ moneant lacrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito perijt fato te iudice Christus.

Themistocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A' quo dum in patriam pugnare cogeretur, uitam cum morte uolens commutauit, hausto sanguine taurino. quem ideo pestiferũ potu scribit Cælius, quòd celerrime coëat, atq; obdurescat. Porrò sanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac præfactionem infert cum spasmo præualido.

Plutarchus quoque scribit Midam, contracta ex

ſomniorum diritate, animi ægritudine, quum formida=bilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri ſanguine copioſius hauſto, conceßiſſe ab hu=manis.

P. Terentius amißis CVIII. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & cõuerterat ex Menandro) ſe ſubmerſit. Quod quamuis pleriq; falſum opinentur, cre=dibile eſt tamẽ. Si enim permulti amiſſo theſauro ad mor=tem properauerint, quanta mentis ægritudine uidentur tibi laborare, qui momẽto perdũt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis uigilijs, magna olei impenſa, longo antè ſeculo fabricauerunt, demum accuratiore ſtu=dio incudi reddiderunt, & ad ultimam reuocauerunt li=mam? Eſt (ſi periculum non feciſti lector) inſania, & ra=bies maior, quàm ut fidem poßit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in mari ſepta, quum nullum ſalutis effugium ui=deret, in mare ſe deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) ſecuta. Idq́; ne in regis poteſtatem ueniret. Vide Bononienſem commentatorem in Suetonium.

Democles puer, dubium maiore pudicitia an for=ma pulchriore, quum à Demetrio Poliorcete ad ſtuprum traheretur, neq; uim tyranni poſſet effugere, ſe in proxi=mum aquæ feruentis lebetem coniecit, atq; ibidem eneca=uit. Pulchrum dij boni facinus, omniumq́; facundiarum magniloquentia dignum.

Hipponax poëta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignanter ſe à Bubalo pictore, deformi facie pictum, ad propellendam iniuriam, tam grauiter in eũ ſcripſit et inuectus eſt, ut laqueo uitam fi=nire coegerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycãbe

ſpretus

ſpretus infido gener, Aut acer hoſtis Bubalo. Et Hippo-nactæum præconiũ pro infami nota poſuit Cicero in Epiſtolis familiaribus, ita ſcribens: Eumq́; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinij Hipponactæo præconio. Adagium.

Cleanthes philoſophus cognita animarum immortalitate, uitam ſponte reliquit, & uoluntariam oppetijt mortem. Lactantius: Multi (inquit) ex his (qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur) tanquàm in cœlum migraturi eſſent, ſibi ipſis manus intulerunt, ut Cleanthes & Chryſippus, ut Zeno & Empedocles.

Cambyſes & Zary Dianæ ſacerdotes et Magi miſſi ad inſinuandam Taurino epiſcopo idololatriã, quũ operam luſiſſent, ac nihil profeciſſent, gladijs ſuis ſe confoderunt.

Seſoſtris Aegyptiorum rex, ſeu ſenio, ſeu morbo, ſiue alia fortuna, oculis captus, ſeipſum interfecit.

Decebalus rex Dacorũ à Traiano ſecundùm uictus, ne in Romanorum poteſtatem ueniret, ſua manu uſus interijt, mortuiq́; caput Romam perlatum eſt. autor Dion Caſſius.

Anaxagoras Philoſophus ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi pro deo habebant) ignitum dixiſſet lapidem, uenenum hauſit.

Ecelinus tyrannus poſt infinita propè flagitia & crudelitatis exempla, tandem in bello (quod contra Martinum Turianum Mediolani principem ſuſceperat) uulneratus, more frendentis beluæ uulnus diſcerpſit, eoq́; miſeram euomuit uitam.

Volaterranus ſcribit Petrum de uineis ex Capua iuriſperitum fuiſſe, qui dolens ſe ob ſuſpicionem cõiurationis à Federico ſecũdo (cui prius erat chariſſimus)

relegatum, capite parieti illiso, mortem sibi intulerit, cōposito prius de consolatione libello.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæsare superatus, sibi quoq; mortem consciuit. Cuius filius puer Romam in triumphum ductus est.

Circa Celenum Phrygiæ oppidū, quū hiatus terræ, et ingens uorago multos absorberet, essetq; responsum ab oraculo, uoraginem ipsam non prius clausum iri, quàm ad pacanda numina aliquis cò se demitteret, Anchurus Midæ regis filius, datis genitori et Cimotheæ uxori cōplexibus, equum ascendit, & intrò se demisit. autor Plutarchus in Parallelis. Qui de Curtio adolescente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre Cyanippo incognito per uim stuprata, ubi tandem autorem sceleris agnouit, illum prius, demum seipsam interfecit. Autor idem Plutarchus, testem aduocans Dositheum lib. 3. rerum Sicularum.

Vxor Aemilij adolescentis, zelotypiæ morbo affecta, dum suspicaretur maritum alterius puellæ rapi desiderio, in syluas profectum secuta est. Vbi quum ad explorandam rei ueritatem, in dumis & uepribus delitesceret, à canibus ferā esse opinātibus laniata est. Re cognita, Aemylius se ipsum interfecit. autor idē Plutarchus, qui apud Sypharim Italiæ oppidū hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci hominis sanguinarij & hospites immolantis, relicta à Diomede (quem Troia redeuntem benignè susceperat, & à paternis liberauerat insidijs) laqueo se suspendit. Autor apud eūdem Plutarchum Iubas lib. 3. rerum Africanarum.

Bylsaltia quoque puella à Calphurnio Crasso, (quē proditi patris uictorem fecerat) relicta, sibi ferro iugulum

lum transuerberauit.

Gidica Pomminij Laurentini uxor dũ Comminium priuignum maximè deperiret, neq; tamen ad concubitum posset inducere, suspendio spiritum intercepit. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Anius rex Thuscorum dum filiam Saliã à Catheo adolescente raptam non posset cõprehendere, in fluuium se demisit, quem à suo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait Democritum sua sponte caput obtulisse morti.

Superatis ab Alexandro Magno Atheniensibus, Democrates Atheniẽsis (q Macedonũ opibus semp obstiterat) uenia desperata, gladio se trãsfixit. Autor Cur. li. 5.

Dioxippus Atheniensis surrepti inter epulas aurei poculi falsò accusatus, dum oculorũ coniectum & iniuriam ferre non posset, gladio se interemit. Accusabatur autem nõ sine inuidia. Nã ægrefrebãt Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi, spectante rege, duello uictum, & resupinatum. Autor Curtius lib. 8.

Idẽ Curtius ait, Boudiceã Britãnorũ reginã et Pœniũ Posthumũ eius præfectũ à Romanis duce Suetonio superatos, mortẽ sibi intulisse, hunc gladio, illam ueneno.

Plutarchus apud Gelliũ lib. 15. ait Milesias uirgines repentè sine ulla euidenti causa, uoluntatem cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas uitam suspẽdio amisisse. Cui malo ut mederentur Milesij, decreuerũt, ut quæ corporibus suspensis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. Quo facto ait uirgines pudore tam inhonesti funeris deterritas, uoluntariam amplius non petiuisse mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia Scedasi Bœoti filiæ à iuuenibus

Spartanis ſtupratæ & in puteum coniectæ ſunt, occultã-di ſceleris cauſa. Quod ubi reſciuit pater, ad filiarum tumulos ſeipſum confecit. Autor Cælius.

Xanthus apud eundem Cæliũ autor eſt, Cambleta Lydorũ regem, eò uoracitatis progreſſum, ut nocte quadam uxorem quoque abſumpſerit. Quumq; ſummo mane illius manum in ore comperiſſet, ſemet iugulaſſe.

Timagoras quum Meletem Athenienſem liberali forma adoleſcentem deperiret, eiuſdem iuſſu ſe dedit in præceps, ut qui in omnibus puero uellet obſecutum: cuius rei pœnitẽtia ductus Meles, eandem quoq; ſubijt mortem. Autor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Athleta quum et uiribus ſenio defectis, & deſuetudine ingentem arcum non poſſet intendere, quẽ iuuenis lunabat & flectebat, furori adeò indulſit, ut eam tantum ob rem gladio ſe perforauerit. Autor Cælius.

Idem ait Tereum perpetrato in Philomelam ſcelere ac Ityn, ſibi mortem conſciuiſſe, mortuoq; ſacra inſtituta anniuerſaria, in quibus ordei loco, calculis utebantur.

Derceto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in deſertis expoſuiſſet, tandem facti & ſceleris pœnitentia in lacum ſe præcipitem dedit. Autor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra ullum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi cauſam in puteũ ſe coniecit, autore Cælio & Crinito, qui ait ſe auditorem eius aliquando fuiſſe. Qua etiam morte ſe extinxit Petrus Leonius uir in philoſophia excellens, & inſigni prudentia. Idem Crinitus.

Neæra quoq; uirgo in Salentinis ægreferens ſe ab

eo re

eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere uitam finiuit. autor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio superatus, filiam nomine Diraptim Menophilo eunucho seruandam commisit in castello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priscus obsedisset, defensoresq; deditionem parantes Menophilus sentiret, gladiũ in uiscera sua cõpegit, ueritus, ne captiua puella raperetur, & uiolaretur. autor Ammianus Marcellinus lib. 16.

Argobastes quum Valentinianum iuniorem apud Viennam dolo strangulasset, ut eidem in imperio succederet, à Theodosio mortem ulciscente superatus, sua se manu percussit. Autor Paulus Diaconus.

Asmunda rege Danorum in pugna occiso, Gumnilda eiusdẽ uxor spiritum sibi ferro surripuit, uirumq; fato insecuta est. Autor Saxo grãmat. li. j. hist. Danicarum.

Hadingus rex Danorum suspendio se uulgo spectante suffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueonũ regis morte conceperat. Autor idem Saxo.

Rolno quoq; Danorum rex exprobratæ sibi turpitudinis dolore, uoluntaria morte se consumpsit. Idẽ autor.

Starcarterus itidẽ rex Danorum pœnitentia ductus, quòd Lennum quendam per nefas occidisset, eius filio Hathero se præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quum hybernaret, puella (quam unice amabat) per iocum imperante, se in fluuium deiecit. Autore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, uolens hausit uenenum. Vnde Ouidius in Ibin: Sollicitoq; bibas, ueluti doctissimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adrastus Gorgij filius dum Athym Crœsi filium

suæ

ſuæ fidei creditum in uenatione apri loco percußiſſet, ſe ſuper eiuſdem tumulum confodit. Autor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Cyro rege Perſarũ captus, dum manicas & brachiorum uincula eximi ſibi impetraſſet, ſeipſum interfecit. Autor Herodotus.

Idem ait Praxaſpem uirum inter Perſas opibus et dignitate pollentem, è turri præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa, amicus Xerxis, ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi, abnuit tamen, & ad extremum perſtitit. Inde ubi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum, accenſo rogo, liberos, coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq́; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurũ urbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonem, ac poſtremò ſe in rogum coniecit. Autor Herodotus.

Petrus Traſeas Patauinus, uir Catoniana diſciplina & ſeueritate, propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, ſibi uenas ſoluit.

Quis ambigit diuina factum ultione, ut Herodes rex Iudeæ, Antipatri filius, poſt interfectos Alexandrũ, Ariſtobolum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum ſacrum uirginis partũ, uermibus ad extremum toto corpore ſcatentibus, mortem ſibi conſciuerit? Autor Ioſephus.

Pyramus adoleſcens & Thysbe puella, incredibili amore flagrantes, quum impediente parentum ſuſpicione ſuis uotis ſatisfacere nequirent, pepigerunt, ut certo die in remotum locum ſe reciperent. Quò quũ prior ueniſſet Thyſbe, metu leenæ ibidem repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumento. Quod arripiens leæna uenièti pòſt Pyramo coniecturam præbuit & argumentum

gumentum deuoratæ amasiæ, mortéq; sibi propterea cō=sciuit. Thysbe paulò post reuersa, ubi mortuū amantē cō spicata est, lōgioris uitæ pertæsa, suo se gladio cōfodit, etc.

Stroza pater libr. 1. Eroticôn: Pyramus exemplum præbet, miserandáq; Thysbe, Quos rapuit simili mors uiolenta modo. Item Calentius in Epigrammatis:

Pyramus & Thysbe miseri sine crimine amarunt,
Occidit hic propria sæuus uterq; manu.
Et quos unus amor tetigit, nox una peremit,
Ensis & unus, & hæc contegit urna duos.

Itē Architrenius lib. 4. —Ibi serum Pyramus ense Vindicat egressum, Thysbe lugubria fati, &c.

Erisicthonem poëtæ fabulantur ob neglecta Cereris sacra, in tantam famem redactum, ut propria membra deuorauerit, séq; ipsum corroserit. Addunt & filiam eius Metram nomine, in uarias formas Neptuni beneficio mutari solitam. Vnde natum adagiū, Mutabilior Metra Erisicthonis. Ouidius lib. 8. Meta. Ipse suos artus lacero diuellere morsu Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin: Vtq; pater solitæ uarias mutare figuras, Plenus inextincta conficiare fame. Item Pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Erisicthona quondam Impleuit miserum quum fera peste sua. Adagium.

Lychione Dædalionis filia, Dianæ (cui se præferebat) sagittis confossa est. Cuius dum celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogum sese coniecit. Poëtæ fingunt eum ab amicis (ne in ignem desiliret) impeditum, fuisse mutatū in uolucrē. Vnde Ouid. lib. 11. Metam. Vt uerò ardentē uidit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem suo gladio incubuisse pro comperto est:

ſed non omnes eandem mortis cauſam aſſerunt. Scribit Auſonius (& ita ſe habet rei ueritas) hoc ab ea factum, ut mortuo marito Sichæo caſtitatem ſeruaret uidualem, & furias Iarbæ Getulorũ regis declinaret. Verba eius ſunt hæc: Sed furias fugiens atq; arma procacis Iarbæ, Seruaui fateor morte pudicitiam. Auſonium ſecutus Marullus Didonem ſic inducit loquẽtem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimus ullum, Cura ſed antiqui caſta tenaxq; tori: Quam ne coniugio Libyci uiolare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter uſa manu. Vtriq; ſuccinit Rhennius, ſeu (ut alijs placet) Priſcianus in Geographia Dionyſij de ſitu orbis dicẽs: Qua regnans felix Dido per ſecula uiuit, Atq; pudicitiã non perdit carmine ficto. Contrà uerò Vergilius hoc ipſum aſcribit impatiẽtiæ doloris, quem ex Aeneæ fuga cõceperat. Quod tamen fabuloſum eſt. Vergiliũ plerią; omnes Poëtæ Latini ſecuti ſunt. Ouidius in primis lib. 3. Faſtorũ, & in Epiſtolis ſic ait: Præbuit Aeneas & cauſam mortis & enſem, Ipſa ſua Dido concidit uſu manu. Item 14. Metam. Itẽ Syllius lib. 2. Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido,
Mandabat Tyrijs ultricia bella futuris,
Ardentemq; rogum media ſpectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbaſa fatis.

Item lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto:
At Phœniſſa rogum ſæuo furiata dolore
Incendet moritura, trucesq; in uota uocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (proh triſtia dona)
Ah niueum per pectus aget miſerabilis enſem.

Anna Beli regis filia poſt mortem ſororis ſuæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Battum Melitæ inſulæ regem nauigauit. Quo demum reli

relicto, mare ingressa in Laurentum littus delata est. Ibiq; ab Aenea cognita, & hospitio suscepta est, nō sine mutui cum eo amoris suspitione, adeò ut in odium Lauiniæ ueniret. Cuius insidias ut declinaret, se in Numycū fluuium præcipitauit. Vnde Ouid. lib. 4. Fast.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius undis
Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Item alibi: Placidi sum nympha Numyci,
Amne perenne latens, Anna perenna uocor.

Euadne Martis filia in rogum mariti sui Capanei apud Thebas mortui (dum celebrarentur exequiæ) se coniecit. Ouidius lib. 5. Tristium: Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor, Ausaq; in accensos Iphias ire rogos? Idem lib. 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus inquit Iphias, in medios desiluitq́; rogos. Item Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib. 1. Ouidius lib. 3. de Ponto: Iphias, &c.

Hylonome fœmina centaura & biformis, mortuo marito Cyllaro, gladio suo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt uidet extinctum, dictis quæ clamor ad aures,
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit, moriensq́; suum complexa maritum est.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratrē Caunum miserè deperiret, neq; eius concubitum posset assequi, urgentibus furijs se occidit, & in fontem postea Nayadum beneficio mutata est. Ouid. 1. de Arte:

Biblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas?

Hercules induta tunica Neßi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus est, ut præ impatientia doloris sese in Oeta monte combusserit. Ouid. ad Liuiam: Qua-

lis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quam sunt imposito membra cremata deo. Claudianus in III. consul. Honorij: Iuga deseris Octes Herculeo dammata rogo. Item Statius lib. 12. Thebaidis.

Theseo in Cretã ad Minotaurũ nauiganti Aegeus pater Athenarum rex præceperat, ut si confecto monstro incolumis rediret, ad læticiæ argumentum albis uteretur uelis, ut prospectantibus è portu amicis, superstitis uitæ fidem præstaret. Theseum tamen cepit obliuio mandati. Propterea quum ijsdem (quibus uenerat) remigraret uelis, fecit ut pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit, & aquis nouum imposuerit nomen. Plutarchus. Quam fabulam uel (si mauis) historiam Catullus longo admodum prosequitur filo. Calentius quoq; lib. 1. Elegiarum. Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theseæ fallacia uela carinæ
Vidit, & Iliaca missus ab arce puer.

Huius rei etiam meminit Cælius lib. 10. Lectionum antiquarum, cap. 25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocastæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem sibi consciuit. Fuerat autem Antigone iussu Creontis (qui uetuerat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quòd Polynicem fratrem mortuum noctu sepelire uoluisset. De huius adolescentis morte Propertius lib. 2. scribit.

Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epyri promontorio se præcipitauit, quòd à Phaone liberali forma adolescente (quem supra fidem hominum deperibat) mutuò non redamaretur. Statius lib. 5. Syluarum: Saltusq; ingressa uiriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho.

pho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambracias temeraria saltat in undas. Item Politianus in Eleg. Mascula quæq; suos cantat moritura calores, Leucadij Sappho crimen honorq́; freti. Vide Volater.

Græcis Thebas obsidentibus, quum Tyresias uates prædixisset Thebanos expugnatum iri, nisi eorum (qui serpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis se morti deuoueret: Menecœus ut patriæ saluti consuleret, in ipsis Thebarum mœnibus gladio se confodit, confossum ad hostes deturbauit. Quo uiso protinus abierunt Græci. Statius lib. x. Theb.

Iocasta filia Creontis, & uxor Laij, uidens filios suos Etheoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem sibi intulit. Statius lib. xi. Theb.

Annibale Saguntum urbem Hispaniæ Romanis amicam obsidente, Mopsus Cretensis fauens Sagunthinis, ubi filios uidit interfectos, temperare sibi non potuit, quin se præcipitaret è turri, & filijs comitem daret. Syllius lib. 2.

Atq; pater gemino natorum funere Mopsus, &c.

Phædram Hippolyti nouercã furiæ Veneris usq; adeò torruerunt, ut laqueo spiritũ sibi interceperit, quòd priuigni (cuius amore æstuabat impatienter, & pruriebat) concubitũ non posset exorare. Moriens tamen scelerata mulier, literas reliquit, quibus Hippolytum stupri arguebat, suæq́; mortis uocabat autorem. Ausonius:

Suasi quod potui, tu alios modo consule. dic quos?
Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas Rex Thebarum furijs agitatus, Learchum filium dedit morti. Propterea Ino Cadmi & Hermionis

mionis filia et eius uxor sibi timens, cũ altero filio Melicerta se in mare præcipitem dedit. Quos in deorũ indigitamenta Poëtæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitantur in maria, & fiunt postmodum maris numina. Ouidius lib. 4 Metamorph. Seq; super pontum nullo tardata timore Mittit, onusq; suum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægreferens se relictam & spretam à Demophoonte Thesei filio, quem unicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hospitio exceperat, uitam laqueo præfocauit, in amygdalum postea (ut fabulantur poëtæ) conuersa. Pamphilus Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achillis arma (quæ supramodum appetebat) Vlyßi data fuisse, inuidia motus, & in rabiem conuersus mortem sibi intulit. Ouidius lib. 13. Metam.
Hectora qui solus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq;, &c.

Iphis puer liberali facie, quũ Anaxaretẽ puellam incredibili amore prosequeretur, neq; tamen readamaretur ab ea, laqueo se suffocauit, atq; onus infelix elisa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demum quum celebrarentur exequiæ, puella mortui miserta, se quoq; interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlyßis mater, quum falso nuncio audiuisset filium apud Troiam occubuisse, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quatuordecim liberis, seipsum gladio interemit. Ouidius in Ibin: Addidit ut fidicen miseris sua funera natis, Sic tibi sint

ſint uitæ tædia iuſta tuæ.

Althea Thyeſtis filia, et Oenei Actoliæ regis uxor, quum audiuiſſet Meleagrũ filium ſuis fratribus intuliſſe mortem, ſe præcipitauit, combuſto prius fatali ſtipite, quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia. Aliàs Theſtij.

Britona nympha Cretenſis quum eſſet formoſa, perpetuoq́; uirginitatis uoto, uenationi uacaret, ad uim & ſtuprum Minois regis declinandum ſe in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illuſus in rogum deſiluit, ibiq; uitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin: Quodq́; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Aeolus Rex uentorum audito Canaces filiæ cum Macharco fratre inceſtu, ad eam gladium miſit, ut ſcelus uoluntaria morte dilueret, & ulciſceretur. Quod illa fecit. Plutarchus in Paral.

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus eſt aquis. Quod indignanter ferens Alcyone, mortẽ mariti ſecuta, in mare ſe deturbauit, & in auem ſui nominis mutata eſt. Ouidius in Ibin: Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui ſunt uiſæ frater & uxor aues.

Deianyra Herculis uxor, audita mariti morte, ſupereſſe noluit, ac propterea dolore animi ſe peremit. Ouidius: Impia quid dubitas Deianyra mori?

Heſperie nympha, Eſacum Priami filium (à quo adamabatur) perſequentem fugiens, morſu colubri in herba latentis interfecta fecit, ut Eſacus ipſe uitam ſibi acerbam putauerit, & aquis ſe obruerit.

Erigone *audita patris Icari morte, laqueo se su=spendit. Ouidius in Ibin. Statius libro 5. Syluarum:* Nec *enim Marathonia uirgo Parcius extinctum sæuorum crimine agrestum Fleuerat Icarium.*

Euenus *ægreferens Marpissam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptijs copulatam, se in Lycormam Aetoliæ flu=uium demisit, cui & imposuit nomen. autor Domitius Calderinus. Vnde Ouidius in Ibin: Vtq; uel Euenus tor=renti flumine mersus, Nomina des rapidæ, uel Tyberi=nus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus, Euenus (in=quit) Martis & Steropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpissam suscepit filiam. Quam ab Aphareto in Cho=rea raptam insequens, dum comprehendere non posset, in Lycormam fluuium se præcipitauit.*

Iuturna *Dauni filia post interfectum ab Aenea Turnum fratrem suum, mœroris impatiens, se dedit in aquas præcipitem.*

Ilice *Ibyci Lydij filia, dum amores Martis contem=neret, deo factum ulciscente in furorem uersa, è scopulo se demisit. Ouidius in Ibin: Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis, Dixerat inuito quæ mala uerba deo.*

Athenienses dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos insectabatur Eurystheus, ab oraculo acceperunt se ab Eurysthei liberatum iri incursatione, si quis è liberis Herculis semet inferis deuoueret. Quo audito Macaria *eiusdem filia sese spontaneæ morti obtulit. Cælius, & Erasmus in Chil.*

Alcestis *filia Perilai seipsam interfecit, ut umbra sua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in Medea: Coniugis fatum redimens Pheræi, Vxor impen=dit*

dit animam marito.

Tyro mulier Thessala mortuo marito, spontè oppetijt mortem. Baptista Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conspicua est Tyro Pagasæa puella,
Quæ uoluit proprij fata subire uiri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti Iole, se præcipitem è muro dedit. autor Plutarchus.

Charondas Tyrius quum legem tulisset, ne quis armatus ueniret in concionem, & tamen ipse rure ueniens, præter spem aliter fecisset, monitus legis ab eo, qui proximè sedebat, uitam spontè reliquit, & gladio suo incubuit, quum tamen culpam dißimulare potuisset, aut defendere. Valer. Maxim. de Iustitia.

De Amata Lauiniæ matre, quo modo & quam ob rem spiritum sibi laqueo interceperit: uide in eorum historia, qui suspendio & cruce uitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Consul C. Gracchum Agrarias leges contra autoritatem senatus ferre molientem sustulisset, Herennius Siculus (quo et aruspice et amico usus semper fuerat Gracchus) comprehensus, dum in carcerem traheretur, capite posti carceris illiso spiritum deposuit. autor Valer. Maxim.

Coma latro, frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli à seruis & latronibus moti, capite in crura demißo, sibijpsi spiritum interclusit. autor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretēsium rex, quum uouisset se immolaturū eum, qui primus Troia

redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertam immolauit. Volaterranus.

Darius rex Persarum Ariobarsanem filium interfecit, quòd is Alexandro promisisset, se patri insidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Stesibrotus ab Epaminunda patre Thebanorum duce interfectus est, quòd contra mandatum patris manum cum hostibus Lacedæmonijs conseruisset, quamuis parta uictoria. Ibidem Plutarchus.

Manlius Torquatus itidem filium securi percußit, quòd in Samnites contra edictum pugnasset, quamuis hoste profligato ad suos uictoriam retulisset. Vnde Vergilius lib. 6. Sæuumq; securi &c. Liuius lib. 8.

Brutum à Ro. expulsum, quum filius prodere uoluisset, paterna cecidit manu. autor Aristid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, Cassius signifer Crassum Brutum filium occidit, quòd is patrem prodere, & hostibus portas aperire uoluisset. Autor Plutar.

Persis Græciam infestantibus, Pausanias Lacedæmoniorum dux 50. auri talenta, ut Spartam proderet, à Xerxe acceperat. Quod ubi resciuit Agesilaus pater, filium in templo Palladis inclusum inedia consumpsit. idem autor.

Medea ab Iasone (quem hospitio susceperat, & modum rapiendi uelleris docuerat) reiecta, filios ex eo susceptos Dyndimum & Thessandrum interfecit. Verg. Aegl. 8. Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem, Commaculare manus. Idem in Culice. Ouid. lib. 7. Metam. Vtroq; Sanguine natorũ perfunditur impius ensis. Idem lib. 2. Elegia. Idem lib. 2. de Arte. Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tẽpore matris, Iram natorum

cæde

cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius libro 4. Meta. Deq; sinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terq; per auras, More rotat fundæ: rigidoq; infantia ferro Discutit ora ferox. Idem lib. 6. Fastorum. Statius lib. 2. Syluarum: Toruus adhuc Athamas insanos flecteret arcus. Idem libro 1. Theb. Claudianus libro 1. in Ruffinum: Hæc Athamanteæ direxit spicula dextræ. Bab. Pius 2. Eleg. Qualis ad absumptũ per tela paterna Learchum, Desiluit lacrymis saucia facta parens. Plinius quoq; libro 34. Capi. 14. de hoc non nihil meminit.

Tantalus (qui in Phrygia regnauit) deis hospitio susceptis, Pelopen filium coctum membratim comedendum apposuit, ut eorum diuinitatem experiretur. Seneca in Thyeste: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad osculũ, Immatura focis uictima concidit, Diuisusq; tua est Tantale dextera, Mensas ut strueres hospitibus deis.

Leus Atheniẽsis ab oraculo monitus, Athenas ipsas perituras, nisi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quàm suis parcere. Volaterranus autor.

Agaue Thebana mulier Pentheũ filium Bacchanalia despicantem, cum cæteris Mænadibus interfecit. Vergilius in culice: Quo quondam uicta furore, Venit Nyctyleum fugiens Cadmæis Agaue, Infandas scelerata manus, & cæde cruenta. Ouidius libro 3. Metam. Statius libro 12. Thebaid. Seneca in Thebaide: Egit sorores mater, & gaudens malo Vibrante thyrso prætulit fixum caput. Idem in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægreferens sororem suã Philomelam à Tereo marito fuisse stupratam, Itym filium eidem comedendũ apposuit. Ouid. 6. Meta. Tendentemq; manus, & iam sua fata uidentem, Et mater mater clamantem, & colla petentem, Ense ferit Progne, lateri quà pectus adhæret. Idem lib. 2. Eleg. Idem li. 1. de Remedio. Sidonius: Siue prãdia quis refert Thyestæ, Discerptum aut puerum, cibumq; factum.

Perimele puella uim & stuprum ab Acheloo passa ab Hippodamãte patre detestãte facinus præcipitata est. Ouid. 8. Meta. Quod pater Hippodamas ægre tulit, inq; profundum, Protulit è scopulo perituræ corpora natæ.

Althea ægreferens fratres suos à Meleagro filio interfectos, fatalẽ cõbussit stipitẽ, de quo Parcæ prædixerant Meleagrum non prius periturum, quàm stipes ipse igni fuisset absumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Oui. li. 1. Tristium: Vtq; cremasse suum fertur sub stipite natũ Testias, & melior matre fuisse soror.

Aidona uxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum unum ex filijs Amphionis (cuius uxori inuidebat) interficere uellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Persarum rex, Darium filium cum quinquaginta alijs filijs interfecit, quòd ab eis insidijs peteretur. Trogus lib. 10.

Cambyses Cyri filius Persarum rex, filium sagitta occidisse fertur, furore correptus, quo prius fratrẽ & grauidam sororem dederat morti. Sabellicus.

Constantinus Magnus Crispum filium cum Licinio sororis suæ marito, incerta causa, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum fecisse suasu Faustæ coniugis.

Dioscorus

Dioſcorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormentis affectam, ad extremum ſupplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non poſſet.

Euriſthenes quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre. Ouidius in Ibin: Obſtrictusq; necem patiaris limine tecti, Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Euergetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium quem ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiusq́; caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit. Liuius lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum (quos Aegyptij in regnum aſciuerãt) occidit. Strabo lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua (quam nubilem & formoſam habebat) à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen præcipitauit apud Viridunum ciuitatem. autor Gregorius Turonenſis.

Apteras uetuſtiſſimus Græcorum Saturnus patrẽ caſtrauit, filios interemit, fratribus bella & ferrum intulit. Annius in Beroſum.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futuram ſibi uictoriam, ſi filiam dijs immolaret, paruit, & conſenſu Praxithæ uxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoq; Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet ſe fore uictorem, ſi Calphurniam filiam dijs daret uictimam, dedit, ut patriæ conſuleret.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, ubi nihil habuit commeatus in caſtris, liberos cum uxore primum,

demum

demum seipsum interfecit. autor Herodotus lib. 7.

Deiotarus cum multos suscepisset liberos, omnes, excepto tantum uno, iugulauit: ut qui superfuturus erat, potentior fieret, & maiestatis augustioris. autor Cælius.

Mithridates sanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in uxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulo pòst interfecit. autor Aelius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio desponsatam spectante populo & palàm interfecit, ut Appium Decemuirum (qui eam stuprare uelut seruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum est: Namq; ut propter illatum Lucretiæ stuprum Romani reges desierunt, ita quoq; immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magistratui. autor Liuius. Syllius lib. 13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem, tres quoq; ex liberis sibi suspectos, Alexandrum, Aristobulum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib. 2.

Hippomenes Atheniensium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehensam, unà cum equo feroci conclusit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagium à Diogeniano positum: Magis impius Hippomene. Ouidius in Ibin: Adagium.

Solaq; Limone pœnam ne senserit illam,
Et tua dente ferox uiscera carpat equus.

Pyreus insula quum maxima laboraret peste, propter

interfectum

interfectum ibidem ab Atheniensibus aprum Dianæ sacrum, consultum oraculum, respondit: Finem mali futurum, si quis filiam immolasset numini. Vnus autem repertus est Embarus, qui filiam solenni ritu ornatam sacrificauerit. Erasmus in Chil.

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline stupratam, uiuam defodit. Autor Domitius in Ibin. Ouidius item lib. 4. Metamor.

Lenogildus rex Hispaniæ filium Hermogildum, quòd à secta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxisset in uxorem, morte affecit. Volaterranus.

Lysimachus rex Pergami Agathoclem filium fortißimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter gesserat) nouerca Arsinoë Ptolemæi sorore instigante, ueneno sustulit. autore Trogo.

Aulus Posthumius Tiburtus filium securi percußit, quòd occasione rei bene gerẽdæ, iniussus pugnã tentasset. autor Val. de Discip. mil. Liuius li. 4. Maulult tamen hoc credere de M. Torquato quàm de Posthumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin: Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyestæ, Inq; tui cæsus uiscera patris eas.

Ethearchus rex Cretæ suasu secũdæ uxoris, Phronymam filiam per negociatorem quendam nomine Themisonem, submergi fecit. Autor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

ALcmæon Eriphylem matrem interfecit, quòd illa Amphiaraũ patrem (qui in bello Thebano terræ hiatu absorptus est) Polynici prodidisset, accepto monili aureo.

nili aureo. Verg. lib. 6. Mœstamq; Eriphylē Crudelis nati monstrantem uulnera cernit. Seruius & Diodorus lib. 5.

Perrheborum rex Triopas dum tyrannicè nimis imperaret, à Carnaba filio tantæ feritatis impatiente occisus est. autor Cælius.

Orestes Clytemnestram matrem interemit, in ultionem patris Agamēnonis, quem à Troia redeuntem illa cū Aegysto adultero interfecerat. Ouidius lib. 1. Eleg.

Et uindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela deas. Horatius lib. 2.

Nero quum Agrippina matre facta sua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam uarijs modis tentauit perdere. primò ueneno: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius uel naufragio, uel cameræ ruina periret) cōmentus est: simulataq; amicitia, Baias euocauit. Quam nando euasisse ut comperit, inops consilij eam interfici iußit, quam prius stupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus scribit Thessalonicem ab Antipatro filio interfectam, quū tamē uitā per ubera materna deprecaretur. idq; quòd Alexandro fratri magis, quàm sibi faueret.

Semiramidem à Nino filio interemptam produnt, quòd eius concubitum & congressum optasset, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cælius 37. lib. 12. & Iustinus lib. 1.

Ptolemæus Euergetes à Ptolemæo filio interfectus est. qui propterea (inquit Iustinus) Philopator, id est patris interfector, uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. Vnde & Philometor eadem ratione dictus est, qua præcedens Philopator.

P. Malleolus

P. Malleolus, teste Liuio, matre interempta primus omnium insuto culeo in mare præcipitatus est.

Mithridates, autore Cælio, tantæ fuit impietatis, ut matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius, dux Mediolani Catharinam matrem facta sua acerbius obiurgātem, in turri conclusit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib. 5. Meta. ait Agyrtem fuisse quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; Thoactes Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyssem Thelegonus filius ut ignotum occidit. Horatius lib. 3. Car. Decliue contempleris aruum, & Thelegoni iuga parricidæ.

Ozias Amos prophetam patrem suum uecte per tēpora transfixit, quòd contra mandatum Hieroboam regis uerbum Domini prædicaret.

Ab Euandro quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, ut scribit Cælius libro 6. Lectionum antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regem Creonti prodidit, & occidi fecit: ut Nysus à Minoë obsessus proditione Scyllæ filiæ crinem amisit fatalē, atq; ita interfectus est, autore Seruio.

Friscus Actium Ferrariæ principem patrem suum in carcerem coniecit, atq; ibidem fecit emori, quum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillermus Iacobini Carrariensis filius patrem occidit, quòd ab eo spurius fuisset appellatus.

Orodes rex Parthorum, amisso filio Pacoro, qui in bello contra Ventidium occubuerat, in furorem

propè

propè uersus, ab altero filio Phraate occisus est. Volaterranus in Geograph.

Cosroes rex Persarum senio cōfectus, dum Medorsem filium regni hæredem instituisset, ab altero Siroche natu maiore interfectus est. Idem Volat.

Heraclius Imp. Phocam patrem multis prius contumelijs affectum, postremò interfecit, dominandi (ut credibile est) libidine. Volater.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congressus, ipsum nesciens interemit. Ouidius in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertus scelus est cuius uterq; parens. Seneca in Thebaide: Genitorem adortus impia straui nece.

Cyane puella patrem Cyanippum (quòd ab eo per uim stuprata fuisset) gladio confodit. Medullina quoq; ab Aruntio patre ebrio uiolata, eidem mortem intulit. Plutarchus in Paral.

Peliam senio confectum dum filiæ à Medea persuasæ se uellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impositum occiderunt. Erasmus in Chil.

Post Annibalis bellum L. Ostius fertur primus patrem occidisse. autor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Mansuetus ex Hispania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. Is mox inter septimanos à Galba conscriptus, oblatum fortè patrem, & uulnere stratum dum semianimem scrutatur, agnoscens, cognoscensq;, & exanguem amplexus, uoce flebili precabatur placatos patris manes, ne se ut parricidam insectarentur. Cor. Tacitus.

Fredericus Imperator Panormum profectus, Manfredi filij dolo interfectus est, cū annos XXXII. rebus præfuisset.

præfuiſſet Baptiſta Egnatius.

Nicomedes Pruſiam patrem Bythiniæ regem dominandi libidine uita ſpoliauit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quòd illa Fabium Fabricianum maritum ſuum occidiſſet, ut liberius adulterium cum Petronio adoleſcente committeret. autor Doſitheus apud Plutarchum.

FRATRVM ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarum moriens, filijs ſuis Eteocli & Polynici regnum alternis annis dimiſit regendum. Verum quum Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluiſſet, moto propterea bello, contractis'que utriuſq; copijs, ambo mutuis ſe uulneribus interfecerunt. Virgil. in Culice: Ac diſcordantes Cadmæo ſanguine fratres, Iam truculenta ferunt infeſtaq; lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduerſatus uterq; Impia germani manat pro ſanguine dextra.

Medea cum Iaſone fugiens, Aegyaleum fratrẽ membratim diſcerpſit, diſcerptum per agros paßim proiecit, ut Aeëtem patrem ſe perſequentem in colligendis filij oßibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua ſic latos ſpargantur mẽbra per agros, Tãquam quæ patrias detinuere uias. Idem lib. 3. Triſtium.

Menalippus Oenei filius, dum in ſyluis aprum Calydonium uenaretur, à Tydeo fratre imprudente occiſus eſt. Statius lib. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.

Polytes quoq; fuit quiſpiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæſoq; infamis fratre Polytes.

Athila rex Pannoniæ reuerſus è Gallia, Budam fra-

trem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus *Mag. Seleuci filius mortuo patre fratrē uita exuit, ut solus principaretur, & regno frueretur.*

Aristobulus *rex Iudææ, Antigonum fratrem (quē prius regni consortem fecerat) falso postea insimulatum interfici iußit. Volater.*

Romulus *quum ad extruēdos urbis muros, uallum aratro duxisset, uetuissetq́;, ne quis illud trāsiliret, Remus in ludibriū, fratris ausus est transilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit uitam. Liuius. Vnde Lucanus: Fraterno primū maduerunt sanguine muri. Ouidius in Ibin: Vtq́; Remo muros ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.*

Theodebertus Chilperici filius Francorum rex, à Theoderico *fratre bello petitus, & ad extremum interfectus est. Volater.*

Fernandus *rex Castellæ Sanctij filius, Carsiam fratrem regem Nauarræ peremit, ut Nauarram ipsam suo adijceret regno. Vsq; adeò libido principandi non præscribit sibi modum.*

Helenus *Priami filius dum uenaretur, nescio qua fortuna, Chaonem fratrem (à cuius nomine Chaonia dicta est) imprudens peremit. Seruius in 3. Aeneid.*

Inuidia (quæ alienam prosperitatem oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa, cur Cayn *fratrem Abelem (cuius uictimas domino uidebat gratas) nefariè interfecerit.*

Mempricus *filius Maddam rex Britanniæ, Malym fratrē exuit uita, ut eo mortuo principaretur.* Cunedagius *quoq; nō alia ratione fratrem Morganum occidit, quo tempore Roma condita est, ut supputat Volater.*

Cansignorus Veronensium princeps moriens Antonium & Barptolomæum filios reliquit hæredes. Quorum Antonius Barptolomæū fratrē de medio sustulit, quē in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. Volaterranus.

Cambysi Persarum regi uisus est per quietem nuncius adesse, dicens: Mergidem fratrem solio sedere regio. Qua ille uisione consternatus, Prexaspem Persam ad eum interimendum misit. autores Trogus, & Herodotus. Cui flagitio sororis quoq; mortem adiecit.

Canis grandis, Veronensium princeps, fratrem Eriganum (qui dum abesset, Veronam inuaserat) foris reuersus, obsedit, obsessum uicit, uictum dedit morti.

Henricus Alphonsi undecimi filius, Petrum fratrē multis homicidijs famosum, tandem interfecit magno omnium plausu. Volaterranus.

Perinus Fregosus Genuēsium princeps, Nicolaum fratrem, doctrina moribusq; insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuiēsis, ut solus regnaret, Franciscū fratrem trucidauit, eius liberis in exiliū missis. autor Volaterranus.

Ptolemæus Philadelphus Argeū fratrē (à quo insidias parari sibi intellexerat) interfecit, & alteri fratri Magæ nomine (qui Cyrenis imperabat) bellum intulit. Pausanias apud Volaterranum.

Ptolemæo Philopatori nō satis fuit patrē interficere, nisi in fratrem quoq; & amicos gladio sæuiret.

Franciscus & Ludouicus Gonzagæ Vgolinum fratrem, simulata amicitia, ad cœnam inuitatum adorti sunt, & interfecerunt, sola ad facinus inuidia moti,

quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei ſoli principatum reliquiſſet. Volaterranus.

Boleslaus Vratislai Bohemorum regis filius, fratrē Vuenceslaum æquitatis & religionis obſeruantiſsimum, & Abeli iuſto perſimilem, interfecit, Draomitia matre ſceleris conſcia. Idem Volat.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrem ſenio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. autor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in Mithridate rege Ponti fuiſſe feritatem, ut matrem, fratrem, & ſex liberos interfecerit. autor Cælius lib. 16. lectionum Antiq.

Iſacius Angelus Imperator ab Alexio fratre (quem à Turcis captum redemerat) per ſummum ſcelus, oculis, imperio, & uita priuatus eſt.

Frotho Danorum rex tres habuit liberos Haldanum, Roēm, & Scatonem. Quibus mortuo patre æqua inceſsit regnādi cupiditas. Quo factū eſt, ut Haldanus natu maximus duos iuniores interfecerit & regnum parricidio ſuſceperit. autor Saxo Grammat.

Feugo quoq; Horuendilium Danorum regem fratrem ſuum inſidijs circumuenit: atq; ubi parricidio datus eſt locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, ut eo mortuo regnaret. Idem libro 3.

Idem Saxo lib. 6. hiſtoriæ Danicæ, meminit cuiuſdam Starcatheri, quē inuſitata fortitudine, uiribusq; prodigioſis ait fuiſſe, ut qui nouē fratres Athletas ſimul pugnātes interfecerit, decem & ſeptem uulneribus acceptis, amiſſaq; maiori uiſcerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrem ui oppreſsit, ut ſoli ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret reg

ret regnare. autor Grego. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iasium contentione, Dardanus superior fratrem peremit. adeò consortem nescit potestas, adeò rara est inter necessarios charitas, ubi illa domunandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex Pannoniæ, Polonorum copijs instructus, Andream fratrem bello aggressus est, partaq; uictoria interfecit uictum.

Learchus Arcesilaum fratrem Cyrenæorum regem ægrotantē ueneno potauit, & eo modo strangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arcesilai uxore lege Talionis interfectus est. autor Herodo. in Melpo.

Typhon Aegyptius fratrem suum Osiridem peremit, inuidia accensus. Autores Berosus & Seneca de sacris Aegyptiorum. Diodorus item: Compertum est (inquit) Osiridem Aegypto iustè regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptum. Quem in sex uiginti partes dissectum, cuilibet eorum, qui tanti sceleris participes fuerant, partem dedit, ut ipsos defensores custodesq; regni fidos haberet.

Isis demum Osiridis fratris mortem ulta, Thyphonem alterum fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Berosum.

Henricus cognomento Clericus, Anglorū rex Robertum fratrem hostem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulsis in carcerem detrusit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit. Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem secundum fratrem suum Babyloniæ obsedit, factaq; deditione in conspectu omnium quamuis supplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fra

trum uiscera, quæq; Securum à nato non sinis esse patrem.

Ioram rex Iudææ suasu Athaliæ uxoris, fratres interfecit: & nullum sceleris genus omisit, à nullo abstinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quintus Hebræorum pontifex, fratrem Iesum nomine (quem affectatæ dignitatis habebat suspectum) morti dedit.

Iugurtha Manastabalis filius nothus, fratres suos Adherbalem & Hiempsalem Micipsæ patrui sui filios, interfecit, ut solus Numidis imperaret. Sallust.

Friola Alphōsi Catholici filius, rex Hispaniæ, ab Aurelio fratre interfectus est, quum annos duodecim regnasset. Volaterranus.

Leucon ab Oxilocho fratre rege Ponti interfectus est, quòd cum eius uxore adulterij & incestus consuetudinem haberet. Ouid. in Ibin: Aut pia te cæso dicatur adultera, sicut Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia est.

Mamertes quum Sisaphonis Corinthij fratris sui filios regnandi libidine peremisset, ab ipso Sisaphone mēbratim laceratus est. Ouidius in Ibin:

Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,
Qualia Mamertis membra fuisse ferunt.

Hesiodus poëta Ascræus noctu iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus: non tamen opera dedita, sed per errorem, dum illi sororis suæ interfectorem esse putarent.

Rhesus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in uenatione uolens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum est. Aristides apud Plutarchum.

Anachrsis philosophus, Scytha genere, dum Athe-
nienſium

niēsium leges apud suos introducere conaretur, ut patriæ consuleret, à Caduido fratre eius loci rege per liuorem sagitta confossus est. Autor Laërtius.

Lucilla M. Antonij & Faustæ filia, à Cōmodo fratre, in quem coniurauerat, depræhensa, ab eodem interfecta est. Autor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiam sororem gladio percußit, quòd relicta idololatriæ hæresi, ad fidem se conuertisset.

Critolaus Tegeates sororem interfecit, quòd sibi è uictoria redeunti nō gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent. autor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos Horatius ob sororem interfectam, perduellionis reus factus est, dein absolutus. Autor Liuius.

Cambyses sororē interfecit, quòd illa Simerdis fratris sui à patre occisi mortem lugeret uelut inultam. autor Herodotus.

Polyphontes rex fratrē interfecit, quòd ab eo insidias & mortē parari sibi intellexisset. autor Gel. li. 4. ca. 3.

MVLIERES QVAE MARITOS OCCIDERVNT.

Redeuntem ab expeditione Troiana Agamemnonem, Clytemnestra uxor interfecit auxiliante Aegysto, quo cum stupri cōsuetudinē habebat. Virgilius li. 11. Aen. Ipse Mycenæus magnorum ductor Achiuûm Coniugis (infandum) prima intra limina, dextra, Oppetijt, deuicta Asia subsedit adulter. Seneca in Agamēnone: Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius secutæ mille uexillum rates, Iliaca uelis maria texerunt suis, Post dena Phœbi lustra deuicto Ilio, Adest datu-

rus coniugi iugulum suæ. Idem alibi: Adest cruenta coniu gis uictrix sui. Iuuenalis Satyra. 6.

Donaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Aegysti filijs nupserunt, factaq; simul cõiuratione omnes maritos nocte una interfecerunt, præter Hypermestram, quæ Lynceo uiro pepercit. Seneca in Hercule Furente: Nunc nunc cruentæ regis Aegysti nurus Adeste, multo sanguine infectæ manus. Ouidius lib. 1. de Arte.

Albina. Scribit Volaterranus Albinam quandam Syriæ regis filiam duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsasq; propterea à patre uenisse in Britanniam, & à nomine Albinæ insulam uocasse Albionem.

Alexander Pheræus Thessaliæ tyrannus quum uxorem Thebẽ cuidam barbaro nudam plerunq; ostẽdisset, ab eadem factum ægreferente, dormiens iugulatus est. Ouidius in Ibin: Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheræi, Qui datus est lœtho coniugis ense suæ.

Albionus rex Longobardorum Cunimundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine Rosimundã sibi copulauit. Cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quàm eum curauerit interficiendum. Quo mortuo alium maritum Helmigem nomine sibi copulauit, quem postea ueneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab uxore Laodice ueneno interfectus est, ob inductam alterã Berenicem Ptolemæi sororem. Val. Max.

Antonius Verus imperator perijt ueneno à Lucilla uxore propinato, ob Fabiæ consuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volaterranus.

Circe

Circe uenefica mulier Sarmatarum regem (cui nupserat) ueneno itidem fertur occidisse, arreptoq; regno subditos multum oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium passus est) dum uxorem adulterij insimularet, eiusdẽ opera ab adultero interfectus est.

Galeotus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in uxorem. A' quo dum sperneretur puella, simulata ægritudine sicarios subornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Semiramis quũ à marito Nino impetrasset, ut diẽ modo unum in regio sederet tribunali, obiretq; regiũ munus iuri dicundo, sanciendoq; quæ uiderentur, exploratis satellitũ animis, Ninum ipsum apprehẽdi iussit, et in uincula conijci, ac postremò interimi. autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à Ioanna uxore, regina Siciliæ, interfectus est: quòd ignauus & regno inutilis uideretur. Volaterranus.

Fabia mulier Fabium Fabricianum interfecit, ut liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino liberali forma adolescentulo, quo cum adulterij consuetudinen habebat. Plutarch. in Parallel.

Agrippina Tiberium Claudium principẽ maritũ suum ueneno sustulit. autor Plinius lib. 32. cap. 22.

Cursius libro 7. ait Barbarum quendam Spitamenem somno & uino sepultum, ab uxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

PRocris mulier existimans Cephalum maritum alteram deperire puellã, eundẽ in syluas profectum

secuta est, ut obseruaret quid faceret. Quũ ergo in dumis delitesceret, ac uepres concuteret, Cephalus opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagium est apud Erasmum, Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex sententia iacto.

Procridis telum.

Nero Sabinam Poppeam uxorẽ calcis ictu, quamuis prægnantem interfecit, nulla impellẽte causa, sed sola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotharij filius, Glosindam uxorem Athanagildi Gothorum regis filiam, suasu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus Imperator, Constantij & Helenæ filius, uxorem suam Faustam (cuius suasu Crispum filium prius interfecerat) in balneas ardentes coniectam interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti, uxorem Laodicem (qua mortua Hypsicrateam duxit) cũ sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodo.

Plinius lib. 14. scribit Egnatij Metentini uxorẽ quòd uinum bibisset è dolio, interfectam fuste à marito, eumq; cædis à Romulo absolutum. Egnatius.

M. Cæcilius apud eundem Plinium libro 27. accusat Calphurnium Bestiam, quòd dormientes uxores ueneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum quòd miretur, Periandrum Corinthiũ inter eos numeratũ, quos Græcia sapientes appellauit, qui Lysidem uxorem (alij Melissam scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens uolens'que cum Cratea matre concubuerit, filium relegauerit, & Corcyrensium natos Haliarti excæcãdos præbuerit, ut docet Herodo.

Dacian

Dacianus præses Alexandriã uxorẽ à beato Georgio ad fidem conuersam, suspendi fecit, & interfici.

ALII PARRICIDAE.

PRoca rex Albanorum duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnũ alternis annis dimisit regẽdum. Quum autem prior Amulius regnasset, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam Lausum eius filium interemit, & Iliam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus ulcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. Fastorum.

Xerxes ob res infœliciter in Græcia gestas, adeò inter suos euiluit, ut Artabanus spem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Childebertus Clodouci primi filius, fratris sui Clodomyri filios pupillos & clientes suos ad se uenire iussos, interfecit, ut eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarij filius, bellum cum Chilperico gessit, in quo Theodebertum eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egebertus Sicoberti filius rex Anglorum, fratris filios (quos patre mortuo educabat) impuberes occidit. Volaterranus.

Mamertes Corinthius, filios fratris sui Sisaphonis regnandi libidine, interfecit maximo suo malo. Nam ubi Sisapho factum resciuit, eum membratim discerpsit. Autor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius scribit Aurelianum Imperatorem sæuum fuisse & sanguinarium, ut qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum Celapini filius, à Mose patruo (cuius fidei se pupillum commiserat) interfectus est,

& regno

& regno ſpoliatus.

Thyeſtes Pelopis & Hippodamiæ filius, Europam, ſeu Aeropen fratris ſui Atrei uxorem ſtuprauit, & ex ea duos ſuſcepit liberos, Tantalum & Plyſthenem, quos Atreus ipſe interfecit, interfectos fratri comedendos appoſuit. Seneca, Tantalus prima hoſtia eſt, &c.

Pygmalion rex Tyri & frater Didonis, quum eſſet auri cupidiſsimus, Sichæum ſororis ſuæ maritum, agri inter Phœnicas ditiſsimum interfecit, ut mortui diuitias arriperet. Verg. lib. I. Aen. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum ſuperat, ſecurus amorum Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichũ Gothorum regem ſororis ſuæ Clotildis maritum bellum mouit, ac uictum uictor obtruncauit, quòd Clotildem ipſam iurgijs & uerberibus propter cultum orthodoxæ fidei quotidie inceſſeret. Volater.

Conſtantinus Magnus Licinium ſororis ſuæ maritum pugna ſæpius oppreſſum, & tandem apud Nicomediam uictum interfici iuſsit. Eutropius.

Eduardus ſecundus rex Anglorum uenatu rediens, ab Alfrida nouerca uenenato poculo interfectus eſt. Volebat enim ſcelerata mulier Eceldredum filium ſuum ſeptennem principari. Volaterranus.

Nuceria uxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno proſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta eſt. Autor Doſitheus apud Plutarchum.

Conſtantinus Heraclij filius, quum annum unum imperaſſet, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperare, ueneno

re, ueneno interfectus est. Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia, duos suscepit liberos, Atreum, & Thyestem. Ex Danaide puella Chrysippum patri cæteris chariorem. Quem quum nouerca Hippodamia odio persequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Dositheus apud Plutarchum.

Ptolemæus Auletes à Romanis regno Aegypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ suæ Cleopatræ maritũ (quem Aegyptij regem sibi delegerant) unà cum sorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante Campanos Annibale L. Imbricus filium Ruscium cum magno auri pondere Valerio Bestio genero suo seruandum cõmisit: quem tamẽ Valerius auaritia stimulante obtruncauit, ut auro potiretur. Plutar.

Eadem causa Polymnestor rex Thraciæ Polydorum Priami soceri sui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Verg. lib. 3. Aeneid.

Aegystus Thyestæ filius Atreum patruum suum adultus interfecit: mortemq; Plysthenis & Tantali fratrũ suorum ab ipso Atreo interfectorum ultus est.

Acrisius Abantis filius, quum ab oraculo accepisset se eius manu periturum, qui ex Danaë filia nasceretur: natum postea ex ea Perseum iußit exponi & submergi. Compertus tamen in littore Perseus, à piscatore quodã nutritus est. Inde ubi adoleuit, suamq; resciuit originem, Acrisium ipsum interfecit. Volaterranus.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam socrum religionis obseruantißimam interfici iußit. Cuius suasu Boleslaus filius Vuenceslaum fratrẽ iam interfecerat. Autor Volaterranus.

Io. Galea

Io.Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectumq; in carcerẽ mori coëgit, ut eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero Caligulæ nepotis, imperandi libidine conflagrãtis, aſtu & dolo perijt, anno ætatis LXXVIII. Imperij uerò XXIII. Egnatius.

Albertus Imper. dux Auſtriæ, & filius Rodulphi imperatoris, dum ſuaſu Bonifacij Pont. exercitum pararet in Gallos, à Ioanne fratris ſui filio interfectus eſt.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem ſuum (cuius filios etiam paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat) interfecit.

Tydeus Oenei filius, Alcatum & Lycothæũ nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

Hylas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amaſius) reliquisq; Argonautis Colchos nauigans, dum aquã uellet haurire, urnæ pondere ſubmerſus eſt, multisq; clamoribus ab ipſo Hercule, ſed fruſtra acclamatus. Verg. Aegloga 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum, Clamaſſent, quum littus Hyla Hyla omne ſonaret. Iuue. Et multum quæſitus Hylas, urnamq; ſecutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demißis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero. &c.

Orontes Troia diruta cum Aenea in Italiam nauigans, naufragium fecit. Verg. lib. 1. Aene. Vnam, quæ Lycios, fidumq; uehebat Orontẽ, Ipſius ante oculos ingens à uertice pontus In puppim ferit: excutitur, pronusq; magiſter Voluitur in caput: aſt illam ter fluctus ibidem Torquet agens

quet agens circum, & rapidus uorat æquore uortex.

Leucaspis quoque eadem procella obrutus est, eodem Vergilio teste, qui 6. Aeneid. inquit: Cernit ibi mœstos, et mortis honore carentes Leucaspim, & Lyciæ ductorem classis Orontem.

Palinurus gubernator nauis Aeneæ, dum obrepente somno dormitaret, incautus decidit in mare. Neque tamen tunc primũ submersus est. Sed quum portui (qui Velinus postea dictus est) adnaret, ab incolis pro belua marina obrutus est. Verg. in fine quinti Aenei. Idem in sexto: Ecce gubernator sese Palinurus agebat. &c. Ouidius in Ibin: Aut ubi uentosum superaris naufragus æquor, Contracta pereas, ut Palinurus humo.

Aesacus Priami filius ægreferens Hesperiem puellã (quam fugientẽ insequebatur) morsu colubri in herba latentis fuisse interfectam, in aquas se dimisit: mutatus postea in Mergum, ut poëtæ fabulantur. Ouidius libro 12. Metamorph. Dixit, & è scopulo (quem rauca subederat unda) Decidit in pontum.

Iam diximus Tyberinũ regem se in Tyberim præcipitasse, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen imposuisse. Ouidius in Ibin. & libro 4. Fastorum. Idem libro 14. Sed Capys ante fuit.

Anna soror Didonis se in Numycum fluuium demisit. Causam mortis uide in eorum historia qui se occiderunt. Ouid. lib. 3. Fast. Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Helle filia Athamantis regis Thebarum, insidias nouercæ cum Phryxo fratre fugiens, arietem aurei uelleris conscendit, ut eo modo Colchos ueheretur. Quos quum per mare ferret aries, cõtigit, ut puella perterrita in pontum cade

tum caderet, & Hellesponto imponeret nomen. Ouidius libro 4. Fastorum: Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra Fœmina, quum de se nomina fecit aquæ. Idem in Epistolis Hero. Propertius lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarũ (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à sole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo. Ouidius libr. 1. Tristium: Dum petit infirmus nimium sublimia pennis Icarus, Icareis nomina fecit aquis. Idem lib. 8. Metamorph.

Læander speciosus puer ex Abydo, quum in Seston urbem non multum remotam nauigaret ad amasiam suam Ero nomine, tempestate suborta periclitatus est. Ouidius lib. 3. Tristium: Si tibi tale fretum quondam Læandre fuisset, Non foret angustæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib. 1. Eroticôn.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta est. Martialis lib. 1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit insani crimine mersa freti.

Aegeus Thesei pater se submersit. Causam uide in præcedenti capite.

Sappho quoque è Leucade Epyri promontorio se præcipitauit. Statius lib. 5. Sylua. Saltusq́; ingressa uiriles Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Pharao rex Aegypti dum Israëlitas persequeretur, mare rubrum uirga Moysis diuisum ingressus cum toto exercitu perijt, & submersus est. Politianus in Nutricia: Vt rubra sicco pede transijt undas, Demerso insignem cecinit Pharaone triumphum.

Ino uxor Athamantis se cum Melicerta filio demersit. Ratio

sit. Ratio iam posita. Val. Flac. lib. 8. *Attonito qualis pede prosilit Ino In freta, nec parui meminit conterrita nati.* De Melicerta seu Palæmone Statius lib. 2. Syl. *Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus imposita iacuit sub matre Palæmon.*

Cæsarius Apher genere, & Iulianus presbyter apud Terracinam sub Claudio in mare præcipitati sunt calendis Nouembris.

Eupolis Atheniensis poëta Comœdiographus nauigans in Hellespõtum, quo tempore Lacædemones opprimebantur bello, naufragio perijt.

Marcus Marcellus missus ad Masinissam in Aphricam, perijt naufragio paulò ante tertium bellũ Punicum. Autor Liuius. Cicero in oratione ad Pisonẽ: Marcus Marcellus, inquit, qui ter fuit Consul, summa uirtute, pietate, gloria mulitari, perijt in mari.

Milo Tyrannus Pisæ, quum subditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eisdem in mare demersus est. Ouidius in Ibin: *Vtq́; Milo, sub quo cruciata est Pisa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.*

Menander Græcus poëta Comœdiographus, dũ in exiguo nataret fluuio, ibidem submersus est. Ouidius in Ibin: *Comicus ut liquidis perijt (dum nabat) in undis, Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.*

Misenus Aeneæ tubicen, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritasset, ab eodem in mare deturbatus est. Verg. lib. 6. Aeneidos.

Oenomaus ab oraculo monitus se tunc periturum, quum Hippodamia nuberet, procis eam petentibus certamen proposuit: ut cum puella cursu contenderent, quæ propter Harpynnæ & Psyllæ equorum celeritatem ui-

debatur insuperabilis. Conuenerat autem, ut uicti interficerentur, uictores eam sibi haberent. Quum ergo Pelops puellã deperiret, eius aurigam Myrtilum, largitione corrupit: quẽ propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum est) demersit. Alij uolunt Myrtilum ab ipso Pelope præcipitatum, dum suæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin: Proditor ut sæui perijtq; auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De Pub. Terentio poẽta comœdiographo & Theoxena muliere, uide Historiam præcedentem.

Licet Vergilius dicat Turnum ab Aenea interfectum, sunt tamen argumenta quæ inficiantur: imò uerò Aeneam à Turno adactum ad mortem inferunt, submersumq; in Numyco fluuio, dum insequentem Turnum fugeret. Quod & apud Vergil. fateri uidetur Venus pro Ascanio Iouem orans, desperato iam Aenea, ubi ait: Aeneas sanè ignotis iactetur in undis, Et quancunq; uiam dederit fortuna, sequatur: Incolumẽ Ascanium liceat superesse nepotem. Quum mortem prius Dido ei imprecata fuerat, ubi ait: At bello audacis populi uexatus & armis, Finibus extorris, complexu auulsus Iuli, Auxilium imploret, uideatq; indigna suorum Funera: nec quum se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diem, mediaq; inhumatus arena. Item Iuuenalis de Romulo fulminato, & Aenea submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sydera mißus. Ouidius quoq; in Meta. sic ait: Littus adit Laurẽs, ubi tectus arũdine serpit In freta flumineis uicina Numycus undis. Hunc iubet Aeneæ quæcunq; obnoxia morti Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu. Corniger exequitur

Veneris

Veneris mandata, suisq́;, Quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat. Item Tibullus lib. 2.

Decius Imperator à Gotthis cum toto exercitu profligatus fugam arripiens paludis uoragine absorptus est, nec postea inuentus. autor Sextus Aurelius.

Argyropylus imperator, Zoæ uxoris & Michaëlis Paphlagonis eius adulteri dolo, inter balneas aquis immersus obijt. Bap. Egnatius.

Atelstanus Edimundum adolescẽtem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, uno tantum comite. Volat.

Astorgius filius Galeoti Foroliuiensium principis, quum longam obsidionem Cæsaris ab Alexandro põtifice patre missi sustinuisset, ad extremum uictus, & Romam ductus in Tyberim noctu præcipitatus est.

Britona filia Martis, se in mare deiecit, ut stuprum Minois regis posset effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculum nauigãs naufragium fecit, in auẽ postea mutatus, ut fabulãtur poëtæ. Ouidius in Ibin: Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui sunt uisæ frater & uxor aues. Seneca in Agamemnone.

Clodomyrus Francorum rex Gundebaldo Burgundiæ rege superato, Sigismundum eius filium unà cum sorore in puteum demersit.

Sfortia Attẽdulus dum uni è ministris in Aterno fluuio periclitanti uellet succurrere, cum eo naufragium fecit. Fuit is pater Francisci Sfortiæ.

Fredericus Aenobarbus imperator ad expeditionẽ Hierosolymitanã profectus, quũ aliquot Armeniæ oppida iam cepisset, in amnis transitu perijt.

Lycas quum uenenatam Herculi tunicam attulisset, ab eo in mare Euboicũ deiectus est. Ouid. in Ibin: Quàm qui dona tulit Nessæo tincta ueneno, Euboicasq; suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Etearcho patre rege Cretæ suasu nouercæ, in aquas præcipitata est, Themisone quodam sceleris ministro. autor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eueno patre Marpissæ (qui omnes submersi sunt) iam sumus locuti in præcedente historia.

Marullus poëta Pontani discipulus (qui à Politiano æmulo & hoste suo, Mabilius dicitur, & quem ipse Ecnomum uocat) in amne Cecina submersus est.

Propertius libro tertio scribit Pætum quendam, in Aegyptum causa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuisse. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu Pætum ad Pharios tendentem linthea portus, Obruis insano, terq; quaterq; mari.

Pætus.

Argynus puer formosus (quem Agamẽnon habebat in delicijs) itidem submersus est. Idem Propertius lib. 3. Sunt Agamemnonias testantia littora curas, Quà notat Argyni pœna minantis aquæ.

Quintianus præses (sub quo passa est beata Agatha) dum flumem cum equis transiret, ab eorum uno excußus, & in aquas proiectus, miseram exhalauit animam.

Multi quoq; ex martyribus eodem mortis genere extincti sunt, ut Ascla, Anastasius Aquileiensis, Florianus Hesychius, sub Diocletiano, Theogenes sub Licinio, Claudius Tribunus sub Numeriano, Calixtus Papa sub Alexandro Imperatore, Symphorosa sub Adriano. Item Apollonius, Philemon, Bassus, Antonius, Protolycus apud

Alexan

Alexandriã, Calixtus & Charisius apud Cormichũ: Iocũdianus apud Africam, Palatinus & Maxima uirgo, & infiniti alij hac morte cœlestem meruerunt lauream.

Roxana & Satyra Darij filia, duæ fuerunt Alexandri uxores seu concubinæ. Quarum alteram Roxanã prægnantem Statyra in puteum demersit, solo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. autor Plut. in Alexandro.

Qui suis casibus aut naufragio nomina aquis imposuerunt.

Aegeus Atheniensium rex, mari Aegæo. Erithra rex mari Erithræo, seu rubro. Helle soror Phryxi, Hellesponto. Icarus Dædali filius, Icareo. Myrtilus auriga Oenomai, Myrtoo. Hesperides puellæ, Hesperio. Tyrrhenus rex Lydorum, Tyrrheno. Tyberinus rex Tyberi fluuio Thuscorum. Euenus Eueno. Marsyas tibicen Marsyæ. Anius rex Thuscorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Absyrtus frater Medeæ Absyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

Hippolytus falsò accusatus & suspectus stupri Phædræ nouercæ illati, dum patris Thesei furorẽ fugeret, arrepta fuga ab equis discerptus est. Ouidius li. 5. Meta. Excutior curru &c. Ibidem lib. 3. Fast.

Hic latet Hippolytus loris discerptus equorum,
Vnde nemus nullis illud aditur equis. Idem lib. 5.
Hippolyte infelix, uelles coluisse Dionem,
Dum consternatis diripereris equis. Ibidem lib. 6.
Exciderat curru, lorisq; morantibus artus,
Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idẽ in Ibin:

Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit unus) Viscera diuersis scissa trahantur equis. Sabinus in Epistola Demophoontis ad Phyllidem: Non fratrem Hippolytum, cecidit miserabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoq; meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro Christi nomine sub Decio principe, indomitis item equis alligatus & discerptus spiritum deo reddidit.

Glaucus filius Sisyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eisdem postremò deuoratus est. Virg. li. 3. Geor. Scilicet ante omnes furor est insignis equarũ, Et mentẽ Venus ipsa dedit quo tẽpore, Glauci Potniades malis mẽbra absumpsere quadrigæ.

Metius Suffetius dux Albanorũ, quonã in bello Fidenatium pactum & fœdus societatis cũ populo Romano perfidè ruperat, captus postmodum uiuus quadrigis in diuersa nitentibus laceratus est, iussu Tulli Hostilij. autor Liuius, & post Liuium Gellius lib. 20. cap. 1. Vnde Virg. li. 8. Aene. Haud procul inde citæ Metium in diuersa quadrigæ Distulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; uiri mendacis uiscera Tullus Per syluas, sparso rorabant sanguine uepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos suos humana carne aleret, ab Hercule illaciter faciente, equis ipsis datus est in pabulum. Ouidius in Ibin: Vt qui Threicij quõdam præsepia regis, Fecerunt dapibus sanguinolẽta suis. Seneca: Suisq; regem pabulum armentis datum. Claudianus: Diraq; sanguinei uertit præsepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles Themistoclis filius equi morsu interijt. autor Plutar. in Themistocle.

Brunechildis

Brunechildis Francorum regina, post multa flagitia spectante Clothario, indomitis equis alligata, & membratim discerpta est. Hoc scribitur in historia Adonis Viennensis.

Cõminius à Gidica nouerca stupri falsò accusatus, metu Comminij patris currum cõscendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim distractus est. Dositheus ad Plutarchum.

Cælius lib. 11. Lectionũ antiquarũ scribit Taraxippum quendam fuisse in Isthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data est equo famelico deuoranda. Ouidius in Ibin.

Licinius Imperator, quum Herinam uirginem filiam suam (quòd Christiana esset) equis dedisset conculcandam, ab eorum uno morsu interfectus est.

Hercules regem Eubœæ Pyrrechmem Bœotijs bellum inferentem, uictum equis discerpendum exposuit apud Heraclium fluuium. autor Plutar. in Parall.

Abderus unus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti sunt & deuorati. autor Aegidius Maserius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

NIpheus, Virg. lib. 10. Quin ecce Niphei, Quadrijuges in equos, aduersaq; pectora tendit. Atq; illi longe gradientem & dira frementem, Vt uidere, metu uersi retroq; ruentes Effunduntq; ducem, rapiuntq; ad littora currus.

Leucagus. Virg. Excußus curru moribundus uoluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoq; modo excus-

ſus eſt. Idem Verg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapſus eodem.

Clonius. Ibidẽ. Illum infrænis equi lapſu tellure iacentem Obtruncat.

Remulus. Idem libro 11. Orſilochus Remuli (quãdo ipſum horrebat adire) Haſtam intorſit equo, ferrumq́; ſub aure reliquit. Quo ſonipes ictu furit arduus, altaq́; iactat Vulneris impatiens arrecto pectore crura. Voluitur ille excuſſus humi.

Thymetes quoq; equo ſuo excuſſus in bello interfectus eſt. Idem Vir. lib. 12. Et ſternacis equi lapſum ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Vir. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq́; Diorẽ Congreßus pedes, hunc uenientem cuſpide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni ſæua te morte peremit, Vice, licet corpus preſſerit ille tuum. Fræna trahens ſed tu mortis tibi cauſa fuiſti. Non poteras fato candidiore mori.

Agenor lapſu equi inſerta ori manu extinctus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq́; loquax in equo eſt eliſus gutture Agenor, Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Bela rex Pannoniorũ, frater Andreæ, & filius Vazulis regum deceßit lapſus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni ſui tertio.

Stenobæa Prœti uxor, quũ Bellerophontem ad coitum non poßet inducere, eum coram marito ſtupri poſtulauit. Stenobææ uerbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primum ad ſuperandam Chimeram miſit. Quam quum uiciſſet, elatus uictoria in cœlum Pegaſo equo alato uoluit conſcendere: ſed

ulciſcente

ulciscēte Nemesi decidit. Ouid. i Ibin: Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui sua penè fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento dei filius, & Syriæ rex ex equo lapsus excessit.

Lego in Historijs Gallorum Philippum Ludouici Crassi filium, equi lapsu itidem perijsse.

Fulco Andegauensium comes, quintus rex Hierosolymarum, equo in caput uerso occubuit, quum regnasset annis undecim.

À SERPENTIBVS OCCISI.

LAocoon Troianus percussa in uterum fatali machina, pœnam luisse dicitur duobus filijs à serpentibus occisis. Quibus dum præsidio esse uellet, eadem perijt morte. Virg. lib. 2. Ouidius in Ibin: Quàm puer Hypsiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuspide, suspecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei uxor Aristeum (à quo adamabatur) fugiens morsu colubri in herba latentis interfecta est. Orpheus apud Ouidium lib. 10. Causa uiæ est coniūx, in quam calcata uenenum Vipera diffudit, crescentesq; abstulit annos. Idem: Occidit in talum serpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Hesperie puella Aesacum Priami filium (à quo itidem adamabatur) fugiens serpentis morsu perijt. Ouidius lib. 11. Meta. Ecce latens herba coluber, fugientis adunco Dente pedem strinxit, uulnusq; in corpore liquit.

Orion cum se iactasset, nullum à terra monstrum produci posse, quod non cōficeret, terra ipsa peperit scorpionem, à quo interfectus est. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipsi-

phyle nutrice custodiretur, serpentis morsu extinctus est. Ouid. in Ibin: Quàm puer Hipsiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuspide suspecti robora fixit equi. Statius lib. 2. Syluarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus historiarum autor, tradit apud Plinium lib. 25. Tillonem à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) restitutum saluti.

Sulpitius in Lucanum ait Canopum gubernatorem nauis Menelai, aspidis morsu apud Canopum Aegypti urbem occisum.

Politianus in Nutricia scribit Ampycidem in Libya serpentis morsu interfectum, ubi ait: Ampycidemq; pium, Libycis quem strauit arenis Vipera, fatifero fauces accensa ueneno.

Demetrius Phaleræus, auditor Theophrasti, et præfectus Bibliothecæ Ptolemæi Soteris, excessit ex morsu aspidis. Ouidius in Ibin.

Orestes furore liberatus, quũ Thisamenem filium imperio Mycenarum suffecisset, serpentis itidem morsu perijt. Ouidius in Ibin: Vtq; Agamemnonio &c.

Seneca in Medea scribit Idmona à serpente in Libya cæsum, ibiq; sepultum, ubi ait: Idmonẽ (quamuis bene fata nosset) Conscidit serpens Libycis arenis. Ouidius tamen scribit ab apro interfectum, ut postea docebimus.

Iam diximus Cleopatram ab Augusto superatam, mordendũ aspidi porrexisse brachiũ, ne in triumphũ duceretur. Proper. lib. 3. Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter.

AB APRIS OCCISI.

ADonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam charissimus, dum uenaretur, ab apro interfectus

terfectus est. Ouid. li. 10. Meta. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræius ictu, Protinus excußit pando uenabula rostro, Sanguine tincta suo, trepidumq́; & tuta petentem Trux aper insequitur, totosq́; sub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum strauit arena. Proper. lib. 1.

Dædalus.

Martialis lib. 1. ait Dædalum quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuisse. Dædale Lucano quum sic lacereris ab apro, Quàm cuperes pennas nunc habuisse tuas?

Idmonem uatem licet Seneca dicat à serpente interfectum, Ouidius tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occisum uolunt. Ouidius sic: Quiq́; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq́; audacem, te quoq; rumpat aper. Sic Politianus: Quid'ue loquar te Glauce senex, plenumq́; parente Idmona, fulminei prostratum dentibus apri?

Anceus filius Astypaleæ Phœnicis & Neptuni filiæ, rex Sami, dum uellet occidere aprum agros suos uastantem, ab eodem est interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractũ aper laniauit. Ouidius in Ibin: Quiq́; Lycurgidem laniauit ab arbore tractũ. Idmonaq́; audacem, te quoq; rumpat aper. Volaterra. tamẽ facit Anceum Lycurgi filium, Domitius uerò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

À LEONIBVS OCCISI.

HYàs Atlantis ex Aethra filius dum uenaretur, à leæna interfectus est. Ouidius lib. 5. Fastorũ: Dũq; petit latebras fœtæ catulosq; Leænæ, Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ. Mater Hyam, & Hyan mœstæ fleuere sorores, Ceruicemq́; polo suppositurus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ, dum occurrisset Leæ

næ ca

næ catulis suis stipatæ, ab eadem interfectus est. Ouidius *in* Ibin: *Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo Sitq; Paphageæ causa Leæna necis.*

Satyrus *&* Perpetua *martyres, quum nullis tormentis, nullisq; comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti poßet, leonibus deuoti sunt, & ab eis deuorati:* Valeriani *&* Galeni *temporibus sub præside* Tarnutio. Volaterranus.

Ignatius Episcopus Antiochenus, *quum neglectis tormẽtis constans in fide persisteret, iussu* Traiani *imperatoris leonibus destinatus est, & ab eisdem præfocatus.*

A' CANIBVS OCCISI.

LInus *filius* Apollinis *ex* Psamata Crotopij Arginorum *regis filia, à matre apud* Nemeum *fluuiũ expositus, ibidem à canibus laniatus est.* Ouid. in Ibin: *Quiq; uerecundæ speculantem membra* Dianæ, *Quiq; Crotopiadem diripuere* Linum. Statius lib. I. Theb.

Neanthus *propter chelyn* Apollinis *temere affectatam, deo uindice à canibus discerptus est.* Politianus *in* Nutricia: *Improbus hanc stulte chelyn affectare* Neãthus *Ausus,* Apollinea *pendentem sustulit æde: Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice discerpsit rictu nocturna canum uis.*

Euripides *poëta noctu rediens à cœna* Archelai *regis* Macedoniæ, *canibus à* Promero *quodã æmulo immißis, extinctus est.* Politianus in Nutricia: *Quemq; tegit rabidis lacerum pia* Pella *moloßis.* Ouidius in Ibin.

Thrasus *puer* Delius, Dianæ *charißimus, à canibus itidem interfectus est.* Ouidius in Ibin: *Prædaq; sis illis, quibus est* Latonia Delos, *Ante diem rapto non adeunda* Thraso.

Scribit

Scribit Plinius lib. 7. Consyngem reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac lasciuiorem iocum, fuisse interfectam à regis cane.

Diogenes philosophus deceßit ex morsu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus est. Volat.

Heracletus philosophus quum esset hydropicus, ad remedium seuo bubulo se unxit, atq; soli siccandum præbuit. Sepultus itaq; somno, à canibus laniatus est.

Actæon filius Autonoës, dum inter uenãdũ Dianam in fonte nudam conspexisset, dea ulciscente in ceruũ mutatus est, & à canibus suis laceratus. Ouidius in Ibin. Item lib. 3. Meta. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophista Samosatenus, qui Traiani tẽporibus floruit, à canibus laniatus est, non sine diuinæ ultionis suspicione. Nam cùm primum esset Christianus, à catholica fide postea deficiens, religionem insectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Reuocatus & Fœlicitas martyres, à leopardis comesti sunt, imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, sub Tarnutio præside.

Milo Crotoniates, dũ nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes uellet diducere, manibus in medio conatu districtis ibidem retentus est, & à feris comestus. Pausanias apud Cælium ait à lupis fuisse deuoratum. Ouidius in Ibin: Vtq; Milo robur diducere fißile tentes, Nec poßis captas inde referre manus.

Saturninus episcopus Tolosanus, dum acerrimè pro Christiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus,

gatus, membris confractis & illiso cerebro Domino spiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, pastorem fuisse Crathim, qui quum in libidinem esset procliuior, capellam omniū formosissimam deperire cœpit. Quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac uti amicam gratè amplexabatur, non sine multa suauiatione. Quinetiam munuscula ei offerebat, pabulū uidelicet lætius amœniusq;. Molles quoque substernebat accubitus, quibus uelut Nympha decumberet, & mollius quiesceret. Quod contemplatus dux gregis hircus œstro zelotypiæ agitatus, dormientem adortus est, eiq; sinciput illisit. Hoc ex historijs Græcis aduocant Volaterranus & Cælius.

Basilius Macedo Imperator, quum annis XX. imperasset, à ceruo in uenatione percussus cornu, interijt.

Hatto archiepiscopus Maguntinus, à muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ uindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se eleemosynam daturum simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia uirgo Philophronis senatoris filia sub proconsule Prisco ursis & leonibus obiecta, ab eisdē interfecta est.

Syluanus Tyri præsul, sub Diocletiano imperatore, amore Christianæ pietatis non grauatus est feris exponi.

Priscus, Malcus, Alexāder martyres apud Cæsareā Palæstinæ passi sunt sub Valeriani persecutione, & pro Christi nomine à bestijs deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij Imperatoris

ris passus est apud Augustudunum, & iussu Valeriani præsidis feris expositus, à quibus deuoratus est.

Germanicus sub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ passus est, ac post infinita propè tormenta, bestijs obiectus, à quibus fractim comminutus, uitam cũ morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compressa, atq; à feris ibidem laniata est & sepulta. À cuius nomine monti quoq; impositum nomen.

Gatis regina Syriæ (quæ postea Atergatis uocata est) piscibus data & deuorata dicitur. autor Antipater Tarsensis apud Volaterranum. Gatis. Atergatis.

FVLMINATI SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus est cum cæteris fratribus, quòd Iouem ipsum cœlo detrudere uoluisset. autor Aetnæ: Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum: uasti quoq; pondere montis Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes. Virg. Fama est Enceladi semustum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq́; insuper Aetnam Impositam. Seneca in Hercule Oetæo: Scindetq́; latus montis aperti, Nondum Enceladus fulmine uictus.

De Typhœo gigante. Ouid. lib. 3. Meta. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus: Vndat apex Campana fremens, cui saxa uaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De cæteris gigantibus Verg. lib. 6. Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo uoluntur in imo. Seneca in Agamemnone: Quale canebas, quum Titanas, fulmine misso fregere dei.

Aiax Oileus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus est, quòd in eius templo Cassandram uirginem stuprasset. Verg. lib. 1. Aene. Ipsa Iouis rapidū iaculata è nubibus ignē, Disiecitq; rates, euertitq; æquora uentis. Illum expirātem transfixo pectore flammas, Turbine corripuit, scopuloq; infixit acuto. Syllius lib. 14. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Ouidius in Ibin. Politianus in Ambra quoq; meminit.

Phaëton Solis & Clymenes filius, dum currū patris temere regendum succepisset, equis insolitum aurigā non audiētibus, fecit ut totus cōflagraret mundus: ac propterea fulmine percussus, in Padū cecidit, qui ab eo Phaëtontæus dicitur. Lucretius lib. 5. Ignis enim superauit, & ambiens multa perußit, &c. Claudianus in quartum Conf. Honorij: Sæuiretq; dies, terramq; & stagna propinqui, Haurirent radij. Plinius lib. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaëtontis illustratus. Idem lib. 37. Phaëtontis fulmine icti sorores mutatas in arbores populos poëtæ dixere: Ouidius in Ibin.

Padus Phaëtōtæus dicitur.

Padus Eridanus à Græcis dictus.

Remulus filius Tyberini regis fulmine percussus est. Ouidius lib. 14. Remulus maturior annis, Fulmineo perijt imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta est, quòd Iouem ipsum oraßet ut secum tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propert. lib. 3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percussus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ: quoniam quum scalis admotis muros uellet conscendere, ictu lapidum ab inimicis oppressus est. Ouidius lib. 4. Tristium: Quum cecidit Capaneus subito temerarius ictu. Idem lib. 3. de Ponto: Notior est factus Capaneus fulmi-

nis

nis ictu. Idem ad Liuiam. Et Propertius lib. 2.

Marullus in Epigram. mortem Autolemi fulmine percußi sic describit: Dixerat Autolemo flammas consultus aruspex Die cauendas postero. Credidit, & rerum dubius demane, sub amnis Delituit Ethrusci uadis. Sed neq; sic factũ effugit. Nam dum innatat Arno Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis quum Iouis fulmen in aêre mentiretur, ut propterea crederetur deus, ab ipso Ioue fulminatus est. Verg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lampada quassans, Per Graium populos mediæq; per Elidis urbem Ibat ouans, &c.

Anastasius Imperator quum iam VII. & XX. imperij annum ageret, ictu fulminis percussus interijt.

Menius Lycaonis filius, quum patre in lupũ uerso, & domo conflagrante Iouem detestaretur, ab eodem fulmine percussus est. Ouid. in Ibin.

Plinius lib. 2. ait Martiam grauidam partu fulmine exanimato superuixisse citra ullum corporis incommodum. Idem scribit, M. Herennium decurionem, sereno die, fulmine ictum fuisse.

L. Piso apud eundem Plinium autor est, Tul. Hostilium fulmine itidem suffocatum, quòd quædam parum ritè fecisset, & sacrificio Iouẽ ipsum cœlo deuocare uoluisset. autor etiam Plutarchus in Numa Pompilio.

Aesculapius Apollinis ex Coronide filius, Ioiali fulmine percussus est, quòd Hippolytum mortuum ad uitam reuocasset, ut ait Plinius lib. 29 cap. 1. Vnde & Verg. lib. 7. Aen. Tum pater omnipotens aliquem indignatus

g ab um

ab umbris Mortalem infernis ad limina surgere uitæ, Ipse repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ab umbras.

Zoroastres rex Bactrianorum, Oromasi filius, & artis magicæ repertor, igne quoq; cœlesti absumptus creditur. Volat.

Adimanthus rex Philesiorum, quum Iouem suis indignum sacrificijs iudicaret, ab eodem fulmine percussus est. Ouidius in Ibin:

Quæq; in Adimanthum Philesia regna tenentem,
A' Ioue uenerunt, te quoque tela petant.

Asopus Oceani filius, dum propter Aeginam filiam à Ioue stupratam bellum suis undis in astra uellet gerere, ab ipso Ioue fulminatus dicitur. Statius: Donec ui tonitru summotus & igne trisulco, &c.

Aurelius Carus quum biennio imperasset, in castris supra fluuium Tygridem exanimatus fulmine, occubuit. autor Fl. Vopiscus.

Chore filius Isahar, cognatus Mosis ex leuitarum tribu natus, quum de sacerdotio cum Aarone contenderet, igne cœlesti perijt.

Prester filius Hippomenis, quum deos detestaretur, itidem fulminatus est. Sabellicus.

Atrax quoq; quum Dosithoëm uiolatã à Ioue prodidisset, deo ulciscente ictus est fulmine. De utroq; meminit Ouidius in Ibin: Aut Iouis infesto telo feriare trisulco, Vt satus Hippomene, Dosithoësq; pater.

Porphyrio filius Sisyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidem cœlesti suffocatus est igne. Ouidius in Ibin: Vt ferus Aeolides, ut sanguine natus eodem, Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE

CRVCE ET SVSPENDIO MORTVI.

OMnium qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus est, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ uirginis innocens filius. Nulla in eo peccati scintilla reperta est, nihil deliquit unquàm, mundus ex munda matre natus est. Munde uixit, iustitiam & æquitatem uerbo semper & opere docuit. Neq; tamen puduit uerpos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabescentes causam machinari, qua eum morti traderent. Quam licet nullam reperissent, agnũ tamen primũ flagellis ubiq; membrorũ mutilauerunt, frontem corona spinea perforauerunt, faciem immundis deformauerunt sputis, colaphis immanibus totũ caput cõtuderunt, latronis more uinxerunt, uinctum ad maiorẽ ignominiam traxerunt cõpitatim, & ad extremũ inter latrones ueluti latronẽ suspenderunt. Quod quum ad mortem non putarent sufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderunt.

Illum ego de Lybica natum iurabo leæna,
 Arcadiasq; inter delituisse lupas,
Cui tua crux lacrymas non mouerit ô bone Christe.
 Ille erit & ferro durior & chalybe.

Dismas Aegyptius natione, unus fuit eorum latronum, qui cum Christo patibulati sunt. Huic autem dominus in cruce pepercit, & statim post mortem sua clementia ad cœlum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quum noua tributa à populo uellet extorquere, in factione populari suspensus est, pedibus sursum uersum erectis, & capite in aquas Pactoli demisso. Ouid. in Ibin: More uel intereas capti suspensus

Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Hadingus rex Danorum regressus è bello Suetico, ubi ærarium pecunia spolijsq; bellicis furto uiolatũc omperit, custodem eius Glumerum suspendio affecit. autor Saxo Grammaticus.

Dario in Græcos bellante, Histiæus Milesius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus est. autor Herodotus.

Artayctes uir Persa Sesti præfectus, ab Atheniensibus Xantippo Antiphronis filio duce captus, stipiti suffixus est. autor idem Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatam, quam cõtra uotum patris Turno nuptam dari uolebat, seipsam suspendit, & uitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnũ, adeò ut cum existimaret eum mortuum, ad mortem ipsa cucurrerit. Vergil. lib. 12. Infelix, &c.

Arachne Lydia puella, lanificij peritißima, ægre ferens opus suum à Pallade (qua cum certamen susceperat) confractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid. lib. 6. Metam. Non tulit infelix, laqueoq; animosa ligauit, Guttur: apendentem Pallas miserata leuauit. Atque ita, uince quidem, pende tamen improba, dixit.

Marsya tibicen ab Apolline uictus, pepẽdit laqueo. Quod innuit Plinius lib. 16. cap. 45. Ibi, inquit, Platanus ostenditur, ex qua pependit Marsya uictus ab Apolline.

Arnulphus septimus Gallorum imperator, Bergamo capta, Ambrosium eius loci principem suspendio enecauit. Sabellicus.

Capronia uirgo Vestalis stupri comperta, suspendio affecta est. Oportebat enim eas in uirginitate persistere, quæ ministerio Vestæ allegabantur.

Helena

Helena post mortem Menelai à Megapentho & Nicostrato filijs Orestis fugata, in Rhodum ad Polyzo uxorem Tleopoleni peruenit. Cui quum suspecta esset ob uiri zelotypiam, eiusdem mandato arbori suspensa est. autor Pausanias apud Volaterranum.

Alexander Macedo mortuo Ephestione (quem unicè diligebat) medicum eius Glaucum cruci suffixit. autor Plut. in Alexandro.

Beatus Andræas & Petrus pro Christi nomine arboribus suffixi sunt. Hic sub Nerone, ille sub Aegea proconsule: Hic capite deorsum uersum demißo, ille sursum uersum erecto. De utroq; Ioannes Fran. Mirandula sic scribit in hymnis: Extenditq; alacer, figendaq; brachia lætus Porrigit Andreas, uersaq; sub arbore pendet: Et caput in terram simili sub stipite, Petrus Præbuit, atq; lubens protendit in aëra plantas.

Dorotheus et Gorgonius martyres pro Christiana pietate uitam suspendio finiuerunt sub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta sunt, quæ illæsa remanserunt.

Symeon filius Cleophæ, post Iacobum fratrem domini Hierosolymarum episcopus, sub Traiano imperatore, crucis patibulo spiritum emisit.

Zoë Nicostrati martyris uxor in furcam erecta, ibidem cum morte uitam mutauit: partim crucis tormento, partim fumo (quem carnifices ad arboris radicem posuerant) suffocata.

Petrus Aulanus tempore Diocletiani et Maximiani imperatorum, supplicio crucis uitam finiuit, sub Seuero præside.

Bomilchar Amilcharis filius Pœnorum dux, ue-

niens in suspicionem Carthaginensium, cum Agathocle conspirasse, in medio foro patibulatus est. Ferunt autem eum cruci iam affixum magnis clamoribus, multisq; conuicijs, subditorum ingratitudinem obiurgasse & inter clamores spiritum emisisse. Iustinus lib. 2.

Hanno Carthaginensis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam, tyrannum uellet induere, captus à ciuibus uirgis primùm cæsus est, deinde effoßis oculis, fractisq; cruribus & manibus, cruci affixus. autor Trogus.

Val. Bestius à. L. Imbrico affixus est cruci, quòd Ruscium ipsius Imbrici filium, suæ fidei commissum interfecisset, ut eius auro potiretur. Aristot. apud Plut.

Polycrates tyrannus Samiorũ, & pater Silosontis, quum tota uita felicißimus fuisset, ad extremum ab Orœte Persa comprehensus, & in furcam erectus, docuit eum Solone nihil omni ex parte beatum. autor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14. Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies unum toto qui uixerit æuo. &c.

Sataspes Persa Teaspis filius à Xerxe rege cruci affixus est, quòd Zopyri filij Megabysi filiam uirginem uiciasset, quodq; etiam totam Africam non peragrasset, quod se fecisse ad diluendum stuprum dixerat. autor Herodotus.

Idem Xerxes Leonidem Spartanorum regem ac principem bellica uirtute clarum iußit abscißo capite in crucem tolli. autor Herodotus.

Simon puer Tridentinus sedẽte Sixto quarto Pontifice, die Veneris (quo Christus pro nobis in cruce immolatus est) à Iudæis clàm comprehensus, omnibusq; tormentis prius affectus, demum cruci affixus est.

Daphitas

Daphitas Grammaticus quum reges conuicijs aspergeret, & probris notaret, comprehensus in Thorace monte itidem erectus est in crucem. Vnde est adagium: Cauere Thoracem. Strabo lib. 14. Vide Erasmũ in Chil.

Narses rex Italiæ Sindualdum Brentorum regem prius uictum, donatumq; uenia, quum iterum rebellasset, captum in trabe suspendit. autor Paulus Diaconus lib. 2. de gestis Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres paßi sunt apud Lugdunum sub Antonio Vero, & pro Christi nomine patibulo crucis affixi.

Claudius quoq;, Asterius, & Menon, dum Christianam profiterentur religionem, & gentilem insectarentur hæresim, post multa suppliciorum genera, tandem in crucem erecti sunt, eaq; morte spiritum domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magister, itidem pro fide orthodoxa suffixus est patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia uirgo Carthaginensis, dum idola & simulachra deorum contemneret: Christianamq; profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemesius martyr sentẽtia Aemiliani iudicis apud Aegyptum inter latrones patibulatus est.

Nestor episcopus eandem subijt mortem sub Decio Imperatore, & Pollione præside.

Ludouicus Hutinus Philippi Pulchri filius rex Gallorũ, Enguerranum quendam inter Gallos autoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Pleriq; alij uitam suspendio & furca clauserunt, ut Lycambes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis uxor,

Calluce, Anaxarete, Auctolia, Bubalus, Silanus, T. Manlij filius, Iudas, Erigone. De quibus quoniam iam sumus locuti, nihil hic repetemus.

SITI ET FAME MORTVI.

ERisicthon, ut iam diximus, propter neglecta Veneris sacra ad tantam famem adactus est, ut propria membra corroserit. Ouidius lib. 8.

Sic epulas omnes Erisicthonis ora profani
Accipiunt, poscuntq; simul. cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendo.

Pausanias ab Agesilao patre inedia consumptus est, quòd pecuniam à Xerxe accepisset, ut Spartam proderet. autor Chrysermus apud Plutarchum.

Sisigambis Darij Persarum regis mater inedia extincta est, quum cibo aliquandiu abstinuisset. Curtius lib. 4. de gestis Alexandri ait eam itineris continui labore, animiq; ægritudine fatigatam, inter manus filiarũ cecidisse. Demum lib. 9. die quinto extinctam, quo mori statuerat', cibo & luce dedita opera sibi substractis.

Euristhenes à matre inedia interfectus est, quòd male in bello pugnasset. Ouidius in Ibin:

Obstrictusq; famem patiaris limine tecti:
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Vgolinus Pisanorum comes, quum à suis expulsus patriam bello oppreßisset, tandem captus per proditionem, unà cum liberis fame absumptus est.

Neocles Sycioniorum tyrannus, à suis ob crudelitatem fame & frigore extinctus est. Ouidius in Ibin:

Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis causa, famesq; tuæ.

Arist.

Aristo Poëta ab Atheniensibus fame extinctus est, quòd suis carminibus eorum laudes fuisset insectatus. Ouidius in Ibin: Vt'ue parum stabili qui carmine læsit Athenas Inuisus pereas deficiente cibo. Solent luculenti scriptores his multum gloriæ comparare, quos suis dignantur monumentis. Contra uerò inepti, qui suis modulis se non metiuntur, & multa supra uires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantũ illi honoris & famæ. Propterea non uerto crimini Alexandro, quòd insulsum uersificatorem Chœrilũ (quem præconẽ suorum dedignabatur facinorũ) inedia suffocauerit, dicente eodem Ouidio: Inclususq; necem cauea patiaris, ut ille Nõ profecturæ conditor historiæ.

Richardus Secundus Eduardi filius, puer admodũ ab Anglis fame extinctus est, quòd inutilis regno uideretur. O duræ ceruicis populum, cui semper fuit moris secundum aut tertium quemq; regum crudeliter enecare.

Cleantes Philosophus Zenonis discipulus, dum cibum sibi subtraheret, ut cuidam morbo (quo laborabat) mederetur, nimia inedia se peremit. Laêrtius.

Pomponius Atticus Ciceronis amicus, morbo quodam in senectute correptus, seipsum abstinentia cibi itidem suffocauit. Cor. Nepos.

Gabinus presbyter ciuis Romanus iussu Diocletiani Imperatoris in carcerẽ coniectus est, ibiq; fame extinctus, quòd Christianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Fœlix, & Silinus martyres, apud Alexandriam pro Christi nomine fame & inedia interfecti sunt.

Murita martyr ab Elpidesoro quodam Arriano in exilium missus, ibidem fame & frigore extinctus, uitam

cum morte mutauit.

Volaterranus ait Thaleta philosophum (dum Gymnicum certamen prospiceret) æstu & siti absumptum fuisse.

Benedictus Sextus pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detrusus, ibidem fame enectus est, uel (ut alij uolunt) strangulatus.

Bonifacius Octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Colunniensem in eum misit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

PErillus rogatus à Phalaride Tyranno Agrigentino, ut nouum tormenti genus ad plectendos reos comminisceretur: taurum æneum excogitauit, quo inclusi flammis suppositis perirent, & boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus est. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono. Idem li. 5. Tristium: Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Plinius cap. 8. lib. 34.

Macedonia unde dicta.

Macedon mulier (à cuius nomine Macedonia dicta est) igne cœlesti unà cum marito absumpta est. Ouidius in Ibin: Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis, Sic precor æetherei uindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Natu. histo. Auiolam consularem in rogo reuixisse. Sed quoniam subueniri non poterat, præualente flamma uiuum fuisse crematum.

Fama est Cæsium Bassum poëtam lyricū in suis prædijs ardente Vesæuo, lateq; uagantibus flammis cum uilla sua conflagrasse.

Eustathius

Eustathius Traiani aulicus, dum ceruum in uenatione sectaretur, uiso inter eius cornua crucis simulachro, auditaq; hac uoce: Cur me persequeris, statim conuersus est unà cum Theophita uxore. Quod ubi postea resciuit Traianus, ambos in tauro æneo comburi iußit. Volaterranus.

Plinius secundus quum nihil in maiore negocio haberet, quàm rerum naturalium causas scrutari, perijt in Veseui montis incendio dum rationem uellet inquirere. Pli. 2. perijt incendio.

Polycarpus Ioannis discipulus & Smyrnæ præsul, pro Christiana pietate palàm & spectante populo in amphitheatro combustus est. Volat.

Valens Imperator frater Valentiniani, prælio superatus à Gothis, in tugurio (quò spe salutis confugerat) ab eisdem crematus est. Sex. Aur.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus est Syllæ temporibus. autor Suidas apud Volaterranum.

Alcibiades Clyciæ filius dum in Phrygia ab Atheniensibus exularet, percussorum (qui immißi fuerãt) decreto uiuus in cubiculo crematus est. Ouid. in Ibin: Clyciadæq; modo circundatus ignibus atris, Membra feras Stygiæ semicremata neci. Iust. lib. 5.

Innocentius tertius iußit Almericum hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Luteciam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce bellum geßit, uictumq; interfecit, & Crominum eius filium nothum, unà cum uxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferẽs se ab Iasone relictam, sibiq; Creu-

sam

ſam ſeu Glaucam Creontis filiam ſuperinductam fu=iſſe, nouæ nuptæ dona quædam miſit nuptialia, quæ ei=dem & toti domui incendium attulerunt. Propertius li=bro 2. Aſpice quid donis Eriphyla inuenit amaris, Ar=ſerit & quantis nupta Crëuſa malis. Nigidius tamē apud Maſerium ait, Corinthi fontem eſſe Glaucen nomine, in quem ſe illa præcipitauit, quum aduerſus Medeæ uenefi=cia ignesq; id ſibi ſperaret profuturum.

Marſerius nomen quo=que fontis.

Saxo lib. 7. hiſtoriarum Danicarū ait Frothonem regem incendio conſumptum fuiſſe, & in antro, quò con fugerat, flamma & fumo fuiſſe ſuffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues ſuos multis torqueret ſupplicijs, à populo unà cum liberis & coniuge crematus eſt, & in eodem tauro, quo reos punie=bat, lege talionis ſuffocatus. Ouid. in Ibin: Vtq; ferox Pha laris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter uenatores quiſpiam uenandi ardo re concitatior, dum feras immiſsis canibus ardentius inſe=ctaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. au=tor Cælius cap. 59. lib. 12.

Plutarchus ſcribit Pythagoram philoſophum ui=uum fuiſſe à Cylonijs exuſtum. Laërtius ait hoc factū fuiſ ſe in Nicoclis Crotoniatæ domo, à quodam, quem in di=ſciplinam admittere noluiſſet.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuiſſe ſcribit, qui propter exitatum bellum uiuus ſit exuſtus.

Laurentius & Tyburtius martyres pro Chri ſti nomine incendium uolentes pertulerunt. Io. Fr. Miran dula lib. 2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suſcipit, Empyrea multū irroratus ab unda, atq; p Ardētes prunas illæſus abibat, Maiores in corde ferens Tyburtius ignes.

Emerita

Emerita Lucij Anglorũ regis sororĩ, pro Cristiana itidem pietate flammis extincta, spiritũ domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt uitam, ut Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Asdrubal, Portia, Dædalion, Brotheus. Quorum mortem reperies in eorum Historia, qui se occiderunt.

Martyrum quoq; plurimi hoc mortis genere uitam reliquerunt, &c.

PRAECIPITATI.

TRoia diruta, Troianisq; profligatis, ne quid superesset reliquiarum, quod in posterum urbis & populi ruinam ulcisceretur, Vlysses Astyanactem Hectoris filium in præceps dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Meta. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obsidiõe Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando cõsilium inisse, damnatus, è saxo Tarpeio præceps datus est. autor apud Gellium, M. Varro. Cor. Nepos scriptum reliquit, eum uerberando fuisse necatum.

Thessalus (à quo Thessalia nomen sumpsit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Ossa monte præcipitatus est. Ouidius in Ibin: Vtq; dedit saltus è summo Thessalus Ossa, &c.

Sabinis Romam obsidentibus, quum Tarpeia uirgo Capitolium prodidisset, armillarum & anulorũ (quos illi gerebant) pactione, ubi in arcem introducti sunt, obsequij immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius testes.

Lycas ab Hercule præcipitatus est, quòd ei tunicam cruore Nessi tinctam, & ueneno imbutam attulisset. Sabellicus.

bellicus. Ouidius in Ibin.

Lycurgus Thracum rex (teste Lactantio) à suis in mare præcipitatus est, quòd primus mero aquam miscuisset.

Aesopus fabulator Phrygius quum uenisset Delphos, ibidem furti ab æmulis falso accusatus (phialã enim argenteam inter eius sarcinulas clàm posuerant) de rupe insons præcipitatus est. Plut. de sera numinis uindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexisset Diomedem & Vlyssem naufragio liberatos (quibus tamẽ hoc malum per insidias machinabatur) seipsum præcipitauit. Seneca: Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

ELpenor socius Vlyssis ebrius apud Circen factus, scalarum casu perijt. Martialis libro. 11. Pene imitatus obit sæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit usque gradus. Ouidius lib. 3. de Tristibus, & in Ibin.

Philostrat. Martialis ait Philostratum, quum in Balneis Sinuessanis esset, nimio haustu uini in ebrietatem lapsum scalarum casu, non tunc primum sed paulò post extinctum.

Asclepiades. Plinius lib. 7. ait Asclepiadem medicum Prusiensem suprema in senecta scalarum lapsu fuisse exanimatũ. Sic qui ægrotis mederi consueuerat, qui è funere retulerat mortuum, fati insidias uitare non potuit.

TERRA ABSORPTI.

AMphiaraus uates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatu cum curru (cui insidebat) absorptus est. Propertius lib. 2. Non Amphiareæ prosunt tibi fata quadrigæ. Idem lib. 3. Tu quoq; ut auratos gereres

Eriphyla

Eriphyla lacertos, Delapsis nusquàm est Amphiaraus equis. Ouidius lib. 3. de Ponto quoq; meminit. Plutarchus in Paral.

Quum ingens uorago Romæ paulatim excresceret & terram absumeret, responsum est ab oraculo, hiatum non posse desinere, nisi quis intrò se demitteret. Quo audito Curtius equo insidens illuc desilijt. Liuius libro 17. Propertius lib. 3. Ouid. in Ibin. Curtius.

Idem fecit Anchurus Midæ regis filius, ut iam diximus in eorum historia, qui se occiderunt. Anchurus.

Paulo Aemilio in Pyrrhum Epyrotarum regem rebellante, quum ab oraculo responsum fuisset Romanos fore uictores, si quis eorum in uoraginem se demitteret, Val. Torquatus sponte se obtulit. autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, Dathan, & Abyron quum insurrexissent in Moysen & Aaronē, excitassentq; populū ad auferēdum huic sacerdotium, illi principatum, protinus (ut scribitur Numeri cap. 16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiēs os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & uniuersa substantia eorum, descenderuntq; uiui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

Conuenit Cæsarem Claudium Imperatorem ueneno ab Agrippina uxore occisum. ubi autem, & per quem dato, discrepat. Alij ab Haloto spadone præministratum, alij domestico per ipsam Agrippinam conuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborum auido obtulerat. Quod confirmare uidetur Martialis lib. 1. Epig. dicens; Boletum qualem Claudius edit, edas. Et Ausonius:

ſonius: Claudius ambiguo concluſit fata ueneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus libro 12.

Lotharius rex Gallorum, Ludouici quarti filius deceßit ex ueneno, ab uxore adultera (ut fertur) præminiſtrato. Eius quoq; filius Ludouicus V. Blanchæ coniugis opera eodem fato perijt. Volat.

Mahomethes ex Arabia ortus uaſtata Syria, expugnataq; Damaſco eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas ſuæ adiecißet ditioni, anno uite XL. ueneno à domeſticis dato, perijt. Bap. Egnatius.

Conſtantinus Imperator Heraclij filius, quũ annum unicum rebus præfuiſſet, Martinæ nouercæ dolo & inſidijs uenenum hauſit, quo ſuffocatus eſt.

Ioannes Zimiſces Imperator, poſt Nicephorũ Phocam Conſtantinopolim profectus, ibidem poſt annum Imperij ſextum, & ſex menſes potionatus deceßit.

Carolus Caluus Imperator & Gallorum rex ueneno à Sedechia medico Iudaici ſanguinis dato interijt, quum Mantuæ in ualetudinem incidiſſet.

Henricus ex Lucelburgo Imperator poſt Albertũ à Clemente Pontifice deſignatus, dum ſuperata Hetruria, Florentinis ſalutem iam deſperantibus immineret, ueneno in Euchariſtia & precioſo Chriſti ſanguine dato perijt, anno Imperij quinto. Illud autem uenenũ datum eſt opera Roberti Siciliæ regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & uenefica, nomine Locuſta, Britannico iuſſu Neronis fratris uenenum dederunt bibendum. Quod ita cunctos eius artus peruaſit, ut pariter & ſpiritus eius raperetur. autor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt Diocletianum è Dalmatia oriundum, poſt annum XX. Imperij ſui ueneno extinctum. Cuius

autem

autem opera, non constat. Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset, ueneno sublatus est, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis. Ludouicus Balbus.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus, tritum in calice uenenum hausit. Cuius uis dum in præcordia & uenas serperet, iacuit resupinus. Cicero lib. 11. Quæst. Thusc. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit Biliotum astrologum aspersis ueneno boletis instar Claudij perijsse, ubi ait: Dũ cauet astrologus perituris sydera nautis Dum sibi boletis non cauet, ipse perit. Biliotus.

Lucullum Imperatorem clarissimum amatorio poculo perijsse testis est Plinius lib. 23. Cap. 3.

Annibal Amilcharis filius post multas clades Romanis illatas tandem uictus, quũ de Prusiæ regis Bithyniæ (ad quẽ confugerat) fide dubitaret, uenenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sicyonius, quum multos tyrannos sua uirtute sustulisset, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit esse formidolosus. Propterea ueneno lento ac sensim dato ab eo potionatus est. Plutar.

Theramenes Atheniensis philosophus, iussu triginta tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus ibidẽ uenenũ hausit. Quo hausto, propino (inquit) Critiæ, quoni ãis erat, cuius insidijs moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore Antipatri ad regnum aspirãtis filio ueneno potus est. Vis autem ueneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, ut ferrum quoque exurat. Curtius testis est, uenenum illud per Cassandram allatũ fuisse, traditumq; fratri Iolæ Cõuenit

inter ſcriptores Ariſtotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouidius in Ibin: Nec tibi fida magis miſceri pocula poßint, Quã q cornigero de Ioue natus erat. Lu. 10.

Ladislaus rex Apuliæ dum Florentinos bello aggredi, ſuæq; ditioni ſubmittere conſtituiſſet, eorum opera & inſidijs ueneno ſuffocatus eſt.

L. Vectius à Cæſare ſubornatus, & præmijs inductus, ut ſe de inferenda Põpeio nece, à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) ſolicitatum profiteretur: quum unum atque alterum, non ſine fraudis ſuſpicione, nominaſſet, deſperato conſilij euentu, ab ipſo Cæſare interceptus ueneno creditur. autor Suetonius, & Appianus lib. 2. bell. Ciuilium.

Roſimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, ſecundum quoque Helmigẽ nomine, Rauẽnæ principem, ueneno præſentaneo perdere conata eſt. Cuius partẽ quum hauſiſſet, ubi ſenſit contagiũ per uenas ſerpere, euaginato gladio, eam coëgit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo ſuffocati ſunt. Paulus diaconus.

Antharis Lõgobardorum rex Theolindæ maritus, quum ſex regnaſſet annos, inſidijs domeſticorũ apud Ticinum extinctus eſt uenenato poculo, Nonis ſeptembris. autor Paulus Diaconus libro quarto, de Geſtis Longobardorum.

Coſsinus eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret, uocatus Aegypto medicus, ut eius morbo mederetur, quum Cantharidum potum præpaſſet interemit. Plinius li. 29. cap. 4.

Aliâs Democritum.

Scribit Eratoſthenes apud Cælium, * Demoſthenem præſidio ultimorum caſuum conſueſſe uenenũ geſtare in-

cluſum

clusum, quod etiam intrepide hauserit, ne quid indignum sua uirtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro successit) odium uenisset, sanxerat Demades, ut capite plecteretur. Plut. & Plin. lib. 33.

Philopœmen seu Philopœmenes magnus Græciæ Imperator, quum apud Messenios in domicilium subterraneum, neq; auras neq; lucem exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem ueneno perijt. Venenum aũt porrexit Dinocrates Messeniorum dux, parta de illo uictoria. Plutarch. in eius uita.

Seneca à Nerone præceptore coactus, ut quod uellet genus mortis eligeret, uenas medico præbuit: ueneno demum in balneo hausto, perijt. Suetonius.

Victor tertius Pont. Max. quum unicum annum sedisset, mortuus est nõ sine maxima suspicione dati ab Henrico ueneni in calice dum sacrificaret. Volater.

L. Tubulus sacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, uenenum hausit. autor Asconius Pedianus.

Guillermus dux Veronensium nocte quadam cum Florentinis Veronam ingressus, à Carrariensibus captus, & ueneno sublatus est. Volater.

Anaxagoras philosophus, quum annis LXXII. uixisset, ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi reuerebantur) ignitum lapidem uocasset, ibidem epoto ueneno interijt. Hermippus apud Diogenẽ. Plutarch. in uita Periclis aliter sentit.

Aristobolus rex Iudææ captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere porrectum hausit uenenum.

Conradus Imperator Friderici filius perijt ueneno, quod medici à Manfredo (qui imperio successit)

pecunia corrupti dederunt.

Cōſtans fama eſt, atq; etiam Volaterranus ſcribit, Carolum VIII. *Gallorum regē ueneno ſuffocatū. Quod à ueritate non abhorret, quū in Sphæriſterio præter ſpem, ac nihil ſibi timens, exanimatus propè concidiſſe, ac paulo pòſt expiraſſe dicatur.*

Laodice regina Syriæ, Antiochum, *Deum cognomēto, maritum ſuū ueneno extinxit, ob ſuperinductam ſibi Ptolemæi ſororem Berenicem.*

Themiſtocles *quum annum ætatis quintū & ſexageſimum abſoluiſſet, ſpectantibus amicis epoto ſanguine taurino uitam finiuit. autor Plutarchus in eius uita. Quod eum feciße dicunt, ne in patriam (qua tamen pulſus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.*

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibuſdam alijs ueneno itidem præfocatis, iam ſumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

PLinius lib. 7. cap. 53. Nullis euidentibus cauſis obiere, dum calciātur matutino, duo Cæſares, prætor & prætura perfunctus dictatoris Cæſaris pater: hic Piſis exanimatus, ille Romæ. Q. Fabius Maximus *in conſulatu ſuo pridie Calendas Ianuarij. In cuius locum* M. Orellius *paucißimarum horarum conſulatum petijt. Item* Vulcatius Gurges *Senator. Omnes adeò ſani, atque tempeſtiui, ut de progrediendo cogitarent.*

Q. Aemilius Lepidus, *iam egrediens, incuſſo pollice limini cubiculi.* C. Aufidius, *quū egreſſus in Senatū iret, offenſo pede in Comitio.* Legatus *quoq; (qui Rhodiorum cauſam in Senatu magna cum admiratione*

ratione orauerat) in limine Curiæ protinus expirauit progredi uolẽs. Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipse functus, quum à puero quæsisset horas. A. Pompeius in Capitolio, quum deos salutasset. M. Iuuencius Thalna Consul, quũ sacrificaret. Seruilius Pansa, quũ staret in foro ad tabernam hora diei secunda, in P. Pansam fratrem innixus. Bebius Iudex, dum uadimoniũ differri iubet. M. Terentius Corax, dum tabellas in foro scribit. C. Iulius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens. A. Manlius Torquatus consularis, quum in cœna placentam appeteret. L. Durius medicus Valla, dum mulsi potionem haurit. Ap. Saufeius scriba, quum à balineo reuersus, mulsum bibisset, ouumq; sorberet. P. Quintius Scapula, quum apud Aquiliũ Gallum cœnaret. Decimus Saufeius scriba, quũ domi suæ prãderet. M. Ofilius hilarus histrio, sumpta post cœnã calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoq; primo die sui consulatus interijt. Vnde exijt Ciceronis iocus: Vigilantem habuimus Caninium Consulem, qui somnum in suo consulatu non uidit. Macrob. & Cic. lib. 7. epist.

Fuit & Gn. Carbonis mors multum insperata, qui dum uentrem exoneraret in latrina occisus est. Plutar. in uita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna. Idem Plutarch.

Mithridates quoq; senior rex Ponti, morte repentina interceptus est.

Gandericus rex Vandalorum, dum capta Hispali, Beticæ urbe, templum uellet prophanare, mortuus repente

concidit. Volater.

Alaricus Imperator apud Consentiam morte subita defunctus est.

Alphonsus septimus rex Hispaniæ in itinere sub arbore quadam repente excessit.

Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio uini haustu cecidit extinctus.

Aegeas proconsul post affectum martyrio Andream, à malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem Parmenionis filium subita correptum morte, scribit Curtius lib. 5. de gestis Alexand.

Perijt & subita morte Andragoras, autore Martiale, qui libro. 6. sic inquit: Lotus nobiscum est hilaris, cœnauit & idem, Inuentus mane est mortuus Andragoras.

Argia sacerdos à Cleobi et Bithone filijs ad Dianæ templũ in curru uecta, qnum deam orasset, ut illis præmium daret pro pietate, & quod homini uideretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumento, matura morte nihil esse melius. autor Cicer. li. 1. Quæst. Tuscu. & Plutarch. in Solone.

Trophonius quoq;, et Agamedes dũ ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris postulassent, quodq; homini esset utilißimum, paulò post itidem mortui inuenti sunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus (Corbinũ oppidum est in finibus Eduorum) uir potens opibus, augusta maiestate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationem se reclinaret, incerta causa & inexplorato mortis argumento, repente expirauit, iam plenus

plenus annis.

Petrus Calceonus, *unus eorũ, qui Ioannã puellã gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerũt, dum radendam tonsori barbam committeret, in ipsa tonstrina repente decessit. Valerandus Varanius: Sic & Calceonus (qui censuit esse cremandam) Pendula dum tonsor secat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. ultrices sic pendent crimina pœnas.*

GAVDIO ET RISV MORTVI.

IMmodica *periJt lætitia Lacedæmonius* Chilo, *quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum.*

Sophocles & Dionysius *Siciliæ tyrannus, uterq; accepto Tragicæ uictoriæ nuncio. Plinius cap. 37. libro 7.*

Lucianus & Sotades apud Crinitum, contra Plinij sententiã, dicunt Sophoclẽ acino uuæ perijsse. Val. Max. tamen & Volaterran. fouent partes Plinij. Quorum uexillum sequitur Politianus in Nutricia scribens: Quenq; senem meritæ rapuerunt gaudia palmæ. nisi fortasse de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio post cladem Cannarum incolumi uiso post falsum nuncium.

Philippides *Comœdiographus, quum in certamine poëtarum præter spem uicisset, ac propterea lætissimè gauderet, inter illud gaudium repente mortuus est. Gel.*

Philistion *Nicæus poëta Comicus (qui Socratis ætate floruit) nimio quoque risu mortuus est. Politianus in Nutricia: Implicitusq; Sophrõ, risuq; Philistio tandem Perditus.*

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodē die uincere, & uictores coronari uidisset, populusq; gratulabundus flores undiq; in eum iacerent, in stadio spectante populo in oculis & manibus filiorum animam efflauit præ lætitia. autores Cicero libro. 1. Quæst. Tus. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem est consensus, præterquam quòd Cicero duos tantum filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philæmon poëta uidens asinum ficus mensæ paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, ut eo expirauerit. autor Val. Max.

Aristoteles apud Gell. est autor, Polycratam nobilem fœminam è Naxo insula cognito repentè insperato gaudio animam expirasse. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna consul, dū sacra dijs exhiberet in Corsica (quam suis auspicijs subegerat) acceptis literis, decretas ei à senatu supplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focum præ gaudio collapsus, mortuus humi iacuit. autor Valerius Maximus, de morte non uulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

COr. Gallus & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere. autor Plin. lib. 7. Quorsum autem (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non libido sua, sed fragilitatis humanæ ratio abstulit?

Alcibiades Atheniensis cum Timandra meretrice à Lysandro interfectus est in actu Venereo, ut credibile est, incertum tamen. Plutar. & Val.

Phaon quum esset hominum pulcherrimus, à Mitylenæorum

lenæorum mulieribus ardenter appetebatur. Vnde factum, ut in adulterio deprehensus iugularetur. Autor Cælius.

Tertullianus in Apologetico cõtra gẽtiles ait, Speusippum philosophum de Platonis schola in adulterio perijsse.

Cornel. Tacitus ait, Tigillinum præfectum uigilum & prætorij inter stupra concubinarum & oscula, sectis nouacula faucibus inhonestam clausisse uitam.

Iouianus Pontanus in opusculo de Obedientia, ait, Beltrandum cognomine Ferrerium, Barcellone (urbs est Hispaniæ) in Venere expirasse.

Rodoaldus Longobardorũ rex, in Libidine deprehensus, cum matrona interfectus est. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehensus, itidem interfectus est. Cuius mors eò turpior est, quò sanctiorem eum esse oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

ARchesilaus Prytanæus immodico haustu uini perijt, anno suæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Eusebius scribit, Domitium Aphrum, cibi superfluitate redundantem, in cœna perijsse.

Septimius Seuerus Imperator dum membrorum omnium, maximè pedum, dolorem pati nequiret, loco ueneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidius deuorauit: quẽ dum concoquere nõ posset, cruditatẽ passus, expirauit. autor Sextus Aurelius.

Valentinianus Imperator Quadorum legatio-

ni respondens, uoce impetu sanguinis amissa, sensu integer expirauit. Quod ex intemperantia cibi, ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse multi detulere. Idem autor Sextus Aurelius.

Iouinianus

Ferunt & Iouinianum imperatorē ciborū in stomacho incoctorū cruditate perijsse. testis Bapt. Egnatius.

Andebuntus.

Iam diximus Anglorum regem Andebuntum in cœna quandoque tantum uini sumpsisse, ut eo suffocatus repente excesserit.

Gregorius Turonēsis ait, Childericum Saxonē, quum aliquādo ad ambas usq; aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatum fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino uuæ passæ strangulatus est. Politianus in Nutricia: Tandem acino passæ cadis introceptus ab uuæ. Val. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion Priami filius à Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius quum à patre habuisset, ut ferro inuulnerabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eumolpū bellātibus, dum immineret fames, Pyrander quæstor à populo saxis obrutus est, quòd triticū parcè suppeditaret. autor Calist. apud Plut.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas inualesceret, Cinna tritici largitionē surripiēs, regnum affectasse creditus est, ac propterea saxis obrutus. Aristides apud Plutarchum testis.

Mardonius Persa (quem Xerxes apud Salaminem

nem uictus cum exercitu reliquit, ut belli reliquias con- fouerct) ab Arimnesto Spartiata saxo obrutus est. Quo fato præmonuerat eum periturũ Amphiaraus. autor Plutarchus in Aristide.

Neocles & Demopolis Themistoclis filij, quũ Atheniensium memoriam refricuissent super legibus, quæ aduersus exules fuerant sancitæ, a paternis inimicis lapidibus obruti sunt. Cælius cap. 12. lib. 8.

Chrysantus Alexandrinus unà cum Daria uxore sub Numeriano imperatore pro catholica pietate saxis obrutus est. Volat.

Eusebius Sardus, præsul Vercellensis à Constantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppressus est.

Paulina uirgo Romana, Artemij præfecti filia, saxis obruta est sub Diocletiano, cum Candida matre, idq; pro Christi nomine. Volaterranus.

Polydamas Herculanei roboris athleta, dum sub saxo ruinam minante cũ aliquot conuiuis cœnaret, omnesq; sibi timentes diffugerent, solus uirium confidentia remansit: fore sperans, ut cadentem molem manibus sustineret, qua tamen oppressus est. autor Pausanias apud Volaterranum, & Valerium Max.

M. Posthumus Regiliensis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus urbis prædam spopondisset, ac postea urbe capta eosdem elusisset, certatim ab omnibus saxis obrutus est. autor Liuius.

Macrobius autor est Vatinium in ludis gladiatorijs fuisse lapidatum à populo.

Scribit Herod. Coem unum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis cõprehensum, & lapidibus interemptum.

Lycidas

Lycidas *senator Atheniensis à suis interfectus est, quòd pecuniam à Mardonio Persa Athenarum inimico, accepisse crederetur. autor* Herodotus *lib. 9.*

S. Stephanus *martyrum primus, pro Christi nomine lapidibus oppressus est.* Io. Fr. Mirand. *Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipijs scelerum.*

Elphegus *Cantuariensis archiepiscopus, pro Christiana pietate eandem subijt mortem.*

Vitalis *quoq;* Mediolanensis, Onesimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus *martyres eodem oppreßi sunt tormento.*

Pirrhus *Epyrota dum aduersus Antigonum Argos obsideret, tegula, uel (ut mauult* Trogus*) saxo à uetula iacto interfectus est.* Ouid. *in Ibin: Aut ut Achillidem cognato nomine clarum, Opprimat hostili tegula iacta manu. autor* Plutarchus *in eius uita.*

Henricus, *Alphonsi octaui regis Castellæ filius, dum unà cum pueris lusitaret, tegulæ casu perijt apud Palantiam urbem.*

Ioannes XXI. *pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppressus est.*

Clemente V. Pont. *Lugduni solenne sacrificium celebrante, tantus agminatim cõfluxit populus, ut* Ioannes *Britanniæ dux cum multis alijs muri ruina occubuerit.*

Athenæus *philosophus, quum Romam uenisset, ruina domus, quam habitabat, oppressus est.* Strabo *libro 14.*

Siluinus & Falconius *famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.*

Alidice, *Alebæ Larissæi filia, unà cũ uiro* Lycoride *ruina domus extincta est.* Ouidius *in Ibin: Lapsuramq;*

ramq; domum ſubeas ut ſanguis Alebæ, Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro.

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & uiginti hominum milia perijſſe. Theatri ruina.

IVGVLATI ET STRANGVLATI.

SErgius Galba, quum Piſonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptaſſet, in medio foro ab Othone iugulatus eſt.

Gandulphus martyr, ſuaſu uxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus eſt.

Commodus poſt tertiumdecimum imperij annum ſtrangulatus eſt, Læto autore, & Martia concubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentaſſe, ut eum ueneno perderet.

Lucilla Nemeſij tribuni filia, Romæ in uia Appia ſub perſecutione Valeriani iugulata eſt.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Ceparius, & Lentulus Catilinarij, in carcere iuſſu Senatus ſtrangulati ſunt. Salluſt.

Galſonda Athanagildi Gothorum regis filia à Chilperico marito noctu iugulata eſt, ſuaſu Fredegundæ pellicis. Volaterranus.

Antiſtius, autore Plutarc. in ſenatu iugulatus eſt, quòd ob Pompeium Syllanam ſequi factionem uideretur.

Dinarchus Corynthius iuſſu Polypercontis iugulatus eſt. Plutarchus autor.

Darius Caudemum Athenienſem (quem de apparatu ſui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib. 3. de geſtis Alexandri.

P. Cor. Lentulus Prætor urbis compræhenſus in

ſus in coniuratione Catilinæ, iuſſu Ciceronis iugulatus eſt in carcere. Salluſt.

Amalaſuntha Gothorum regina, Atalarici mater, à Theodato (quem mortuo filio regni ſocium aſciuerat) in balneo iugulata eſt. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes à militibus ſuis iugulatus eſt, quòd Conſtantem Conſtantini filium feciſſet perimi. Idem autor.

Apries ab Amaſi ſuperatus, datus eſt Aegyptijs iugulandus. autor Herodotus.

Albanus martyr à latronibus hoc mortis genere ſuffocatus eſt.

SAGITTIS CONFOSSI.

ACHillem poëtæ fabulãtur nullibi membrorum præterquàm in talo fuiſſe uulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis non abluiſſet Stygijs undis, ut cæteras. Huc ergo iaculatus Paris, euerſorem Troiæ peremit. Verg. lib. 6. Aeneid. & Ouid. lib. 12.

Lycophron poëta Iambographus à quodam æmulo traiectus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq; cothurnatum periiſſe Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa ſagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninenſium, à Romulo uictus, & ſagitta confoſſus eſt. Vide Tortellium.

Anacharſis Scytha, à Sauleo rege eodẽ modo extinctus eſt, quòd alienæ gentis ſacrificia imitaretur. autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum uelint.

Hyrene uirgo à Siſinnio pro Chriſti nomine hanc oppetijt mortem.

Chriſtina uirgo ſub Iuliano hoc modo paſſa eſt.

Beatus Sebaſtianus ciuis Mediolanenſis, ſub imperatore

ratore Diocletiano..

De Procride sagitta à Cephalo confossa, iam sumus locuti in Patricidis.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

HOnorificus Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem insectatus fuisset, morbo pediculari misere perijt. Volat.

Arnulphus imperator post Carolum Crassum, quum ad rapinas & templorum spoliationes animũ conuertisset, iusta numinum ira, paulò post pediculari morbo interijt. Bapt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filiũ, Atheniẽsem philosophũ, sunt qui dicant mortẽ sibi intulisse. Plutarchus tamen effcruescentibus toto corpore pediculis interijsse.

Plinius lib. 7. Nat. Histo. scribit Syllam erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, cõtractam carnis corruptionẽ in pediculos fuisse cõuersam: adeò, ut tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundãtis sordis implerẽtur, tanta uis epullulabat. Quocirca per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat utilitas. Celeriter enim inualescebat permutatio, & pedoris magnitudo omnia purgamẽta superabat.

Pherecydes quoq; rerũ diuinarũ scriptor, eodẽ perijt morbo. Pherecydes Syrus (inquit Pli.) copia serpentũ ex corpore eius erumpẽte expirauit. De hoc extat Q. Sereni carmen: Sed quis non paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio sudore fluens animalia tetra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman unus ex clarißimis Græciæ poëtis hac etiã fœditate perijt. autoribus Plinio libro 11. & Plutarcho in

Sylla

Sylla, scribente. Ex posterioribus autem, Alcmanem (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo perijsse ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquißimis Acastum Peliæ filium hoc morbi genere (quem phthiriasim appellant) interijsse. autor Plutarchus.

Callisthenes quoq; Olynthius, dũ carceris custodia teneretur: præterea & Mumius iuriscõsultus eadẽ tabe paßim membrorũ corrosi sunt. Idem autor in Sylla.

Traditum est (inquit idem Plutar.) eum qui in Cilicia belli seruilis autor fuit, Eunum nomine, captum, Romamq; perductum, ex phthiriasi mortem obijsse.

Platonem Philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicant in celebrãdis amici nuptijs, quum quietus decumberet, animã de repentè exhalasse. Nonnulli in morbum incidisse, quem à corruptione pediculorum phthiriasim uocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, ulcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, uermibus undique erumpentibus obijt.

Herodes rex Iudeæ post trucidatos innocentes, quum in Apostolos Domini sæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. Eruperunt siquidem in toto corpore uermes, qui dum uniuersum paßim corpus eroderent, tyrannum coëgerunt, ut desperato remedio gladium arriperet, coq; finiret uitam.

Herodotus in Melpomene scribit, Pheretrinam Barcæorum reginam, immani crudelitate fœminam, Deorum ultione, totam uermibus putruisse, eoq; morbo miseram euomuisse animam.

Sunt

Sunt qui dicant Antiochum Epiphanem Syriæ regem, quum Hierosolymas peteret, curru delapsum, in hanc sordē incidisse, uermibusq́; fuisse absumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

IVgurtha Manastabalis filius nothus, Micipsæ regis Numydarū nepos propter Adherbalē & Hyempsalem fratres regni cōsortes occisos, à Mario bello petitus, uictus, & in triumphū ductus, postremò in carcerē cōiectus est, ubi expirauit. Plutarchus in Mario.

Aldegisius Desiderij Lōgobardorum regis filius, à Carolo Magno uictus, & in carcerem cōiectus est. ubi & clausit uitam.

Celestinus V. quū summo pōtificatu se abdicasset, à Bonifacio octauo (cui rei summā commiserat) successore, in carcerem detrusus, & ibidem extinctus est.

Syphax rex Numydarum, quum à Romanis ad Carthaginēses defecisset, uictus à Scipione, & in triumphum ductus, Tyburi in custodia mortuus est.

Aristonicus ab Aquilio cōsule in triumphum ductus, & in carcere suffocatus est.

Henricus tertius, imperator, ab Henrico filio captus, & Leodij custoditus, pædore carceris miserā exhalauit animam. Bap. Egnatius.

Agatha uirgo Catanensis sub Quintiano consule in carcere extincta est.

Romanus martyr sub Asclepiade præfecto in carcere præfocatus est.

Ioannes primus, Pontifex à Iustino in carcerem cōiectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus est.

Ioannes XIIII. à Romanis inedia & pædore in

carcere itidem interfectus est.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

LAmpridius ait Heliogabalum naturæ portentum, fato à tali monstro pœnas reposcente, in latrina occisum fuisse, dum uentrem exoneraret. Plutarchus.

Cn. Carbo dum in Sicilia uentris onus poneret, iußu Pompeij in latrina itidem occisus est.

Fœlícula uirgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus à Christiana religione diuerti posset, iussu Flacci comitis in latrinam detrusa est, & ibidem mori coacta.

Valerianus Ireneum & Abundium martyres in cloacam detrudi, & ibidem emori fecit, quòd sanctæ Concordiæ corpus inde extraxissent.

EXCORIATI.

MArsyas ab Apolline (quem ad tibiæ certamen prouocauerat) uictus, & excoriatus est. Ouidius in Ibin: Mens quoq; sic furijs uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet. Idem: Nuda ue direpta pateant tua uiscera pelle, Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet. Claud. lib. 2. in Eutro.

Manes hæreticus (qui diuinam solum in Christo naturam ponebat) à rege Persarum cute direpta interfectus est, quòd eius filium morbo laborantem interfecisset, quem tamen sanaturum se promiserat. autor Suidas apud Volaterranum.

Barptholomæus Apostolus, regis Syriæ filius iußu Astyagis excoriatus est. Vnde Io. Fr. Mirandula in Hymnis: Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens, Deposuit.

FVMO

FVMO AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

MInos rex Cretæ quum Dædalũ ad Siciliã usq; persequeretur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obsequijs sibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis suffocatus est. Ouidius in Ibin.

Q. Luctatius Catulus orator, collega Marij, in consulatu, ab ipso Mario mori iußus, inclusus in cubiculo candentium carbonum uapore suffocatus est, autor Val. Maximus.

Zoë Nicostrati martyris uxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus suspensa, fumo subter suffocante perijt.

Thurinum fumi uenditorem fumo necatum fuisse scribit Erasmus in illius adagij explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVlliola Ciceronis filia Dolabellæ primum locata est, demum Pisoni Craßipedi, sub quo in partu diẽ obijt. Volaterranus.

Iulia Cæsaris filia, & Pompeij uxor, quum intuita esset uestem coniugis humano cruore respersam, atque ex ijs comitijs, quibus Pompeius & Crassus magna ciuium contentione consulatum obtinuerunt, domum temerè delatam, grauius aliquid uiro accidisse rata, subitò partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Clandilla, Caij Caligulæ imperatoris uxor, & M. Syllani nobilißimi uiri filia, itidem in partu diem obijt. Suetonius.

DECOLLATI.

ALebas rex Larissæ urbis Theßaliæ, à suis satellitibus ob crudelitatem obtruncatus est. Ouidius in Ibin: Quosq; putas fidos, ut Larissæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quispiam Atheniensis caupo, quē Athenienses ipsi ob maleficia & imposturas supplicio capitis affecerunt. autor Zenodotus apud Erasmum. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanēsis Italianum Foroliuiensem unum ex suis ducibus securi percussit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clàm consentire. Volat.

Sp. Casßius affectatæ dominationis suspectus, supplicio capitali affectus est, domo eius diruta. Valerius de Seueritate. Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ sub præside Diacono capite trū cata est. Volat.

Margarita uirgo Antiochena, sub Olybrio eadem morte affecta est. Volat.

Sp. Melius ordinis equestris largitione frumenti ex Ethruria aduecti in plebem facta, ad regnum aspirare Liu. lib. 4. creditus est, ac propterea à Seruilio Hala obtrūcatus.

Theodora, uirgo Antiochena, sub Diocletiano hac extincta est morte.

Timagoras Atheniensis capitali supplicio affectus est, quòd Darium (ad quem legatus missus fuerat) more Persarum adorasset. Plutarch.

Victor præsul Carteiæ urbis Hispaniæ sub Maximiano non procul Mediolano hoc supplicio uitam finiuit. Sabell.

Didius

Didius Iulianus imperator à Septimio Seuero successore suo in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorũ modo ceruice, decollatus est. autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo uictus, quinquagenario maior obtruncatus est.

Patricius Senensis in factione urbis Romæ securi percussus est. Pleriq; martyrum hoc supplicio uitam finiuerunt, ut Ansanus, Agathon, &c.

FEBRE MORTVI.

ANtipater Sidonius die suo natali semper febre laborabat, eoq́; morbo perijt ultima senectute. Val. max. de miracu.

Antonius monachus febre itidem correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorij.

Guido Petramala Vbertinorũ princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobij Luxouiensis itidem.

Serena, Diocletiani uxor, dolore martyrum à marito interfectorum in febrem incidit, qua extincta est.

Tacitus imp. apud Tarsum febri itidem absumptus est. autor Sex. Aurelius.

Titus Vespasianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim milibus passuum ab urbe, apud Loricos in uilla sua. Idem Aurel.

Leo Constantini Capronymi filius eodem perijt morbo.

Gotfredus primus rex Hierosolymæ, anno uno post ipsam urbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

Traianus dum rediret ex Perside apud, Seleuciam

Iſauriæ, ex profluuio deceßit, anno imperij XX.

Henricus ſeptimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus imperator deceßit morbo articulari, ſeptuagenario maior.

Iuſtinus iunior graui pedum dolore, anno imperij ſui undecimo.

INTERCVTIS MORBO.

HEraclius Imperator perijt intercutis morbo anno imperij XXXII. Volater.

Michael Paphlago eo mobo laborãs, Michaëlem Calaphatem hæredem inſtituit.

Crantor Solenſis, Xenocratis auditor eadem perijt morte. Laërtius.

PESTE MORTVI.

DOmitius Calderinus patria Veronenſis, natus annos XXX. deceßit ex peſtilentia. Vol.

Fatius quoq; Piſanorum comes uir iuſtißimus, eodẽ perijt morbo.

Zoë imperatrix, et Cõſtãtinus Monachus, eius maritus eodem ferè tempore peſtilentia interierunt.

Volaterranus ait beatũ Ludouicũ à ſecunda expeditione in Saracenos redeũtem, peſtilentia paßim caſtra occupante unà cum Ioanne filio perijſſe.

Alphonſus undecimus rex Hiſpaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obſideret, eodem perijt morbo.

M. Antonius imperator deceßit peſtilentia, ſexta quàm ægrotaſſet die.

Michaël Maurocenus dux Venetorum eodem perijt modo. Volat.

Furius Camillus octogenarius, peſtilentia Romæ in

mæ interijt. Plutarchus.

Oppianus poëta (qui de piscibus scripsit) Romæ in Ciliciam patriam reuersus, ibidem ingruente pestilentia suffocatus est, anno ætatis XXX.

Hostilianus Perpenna paulò post assumptum imperium, eodem perijt fato. Sex. Aurel.

Cælius scribit Paralium & Xantippum eodem suffocatos exitio. Plutar.

Ioannes Andreas Ioannis Calderini præceptor deceßit Bononiæ ex peste.

Lucius secundus summus Pont. anno sui pontificatus undecimo, peste consumptus est.

Hermolaus Barbarus, eodem modo Romæ expirauit, & in fata conceßit. Crinitus lib. 1.

APOPLEXIA MORTVI.

VAlentinianus imperator contra Sarmatas (qui Pannoniam occupauerant) profectus, uoce aliquandiu amissa, apoplexia mortuus est. Paulus Diac.]

Paulus Secundus Pontifex, dum post cœnam cum architecto Aristotele sermonem haberet, obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus est.

L. Annius Verus à M. Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altinum atque Concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus est. autor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarcha in agro Patauino, apoplecticus itidem mortuus est.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

GRimoaldus decimus Longobardorum rex, dum nono die post phlebotomiam in brachio fa-

ctam, dum sagittam in columbã direxisset, erumpente cõtinuo sanguine expirauit. Diaconus *de gestis* Long.

Alexander *imperator*, Basilij *filius erumpente naribus sanguine.*

Attila *rex* Pannoniæ *multo uino potus, dum quiesceret, eruptione sanguinis (qui ei de naribus solitus erat effluere) suffocatus est. autor* Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon *seu* Glycon *philosophus Socraticus perijt podagræ morbo, annos natus* LXXIIII. Laërtius.

Tyrannion Grammaticus *(qui tria librorum milia fertur habuisse) deceßit iam senex morbo podagræ.* Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Austriæ *dux*, Pannoniæ & Bohemiæ *rex, dum à* Turcis *in* Austriam *rediret, dysenteriæ morbo deceßit, postquam biennio imperasset.* Egnatius.

Theophilus *imp. post* Michaëlem Balbum, *dysenteria itidem perijt anno* XII. *imperij sui.* Idem.

Eodẽ *quoq; morbo perijt eius pater* Michael Balbus, *seu* Thraulus.

Sansonem Chilperici *regis filium dysenteria expirasse, testis est* Greg. Turonen.

Idem *scribit* Austrigildem *reginam eodem modo perijsse.*

LATERVM DOLORE.

L. Crassus Orator, Quæstor *interijt ex dolore laterum, quum in senatu contra* Philippum *consulem acerrimè declamasset.* Cicero *lib.* 3. de Oratore.

Bonifacius *nonus, anno* XIIII. & *mense* IX. *sui pontificatus, eodem perijt fato.*

CASI=

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

AEschylus poëta in Sicilia in mœnibus urbis (in qua morabatur) egressus, aprico in loco resedit. Super quem aquila testudinem ferens, elusa splendore capitis (quod erat capillis uacuum) eandem perinde ac lapidi illisit, ut fractæ testudinis carne uesceretur. Quo ictu mortuus est poëta. autor Val. Max. & Politia. in Nut. Aeschylus aëriæ casu testudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dũ suam hæresim (qua filium ab æterna patris substantia conabatur abducere) paßim disseminasset, acriusq́; serperet, & eundo uires acquireret ipsum contagium, suæ tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Constantinopoli secessum peteret, uentris exonerandi causa, fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit uitam, eius postea iudiciũ experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Capronymus perijt elephantiasi, quum annos XXXV. imperasset.

Orpheus Calliopes et Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore sui captas auersaretur, uel quòd esset castißimus, aut (ut aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, à Mænadibus inter Bacchi sacrificia occisus est. Quiq́; saxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierum ceruices emollire non potuit. Ouidius lib. II.

Pius tertius Pont. Max. ulcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum perijt.

Diodorus Cronus sapientiæ dialecticæ professor pudore expirauit, lusoria quæstione non protinus ad in-

terrogationem Stilbonis dissoluta. autor Pli. lib. 7.

Eupolis poëta, Niciæ Atheniensis filius, primo die nuptiarum ruina lecti unà cū uxore interfectus est. Ouidius in Ibin.

Lacydes philosophus Cyrenæus excessit ex paralysi circa Olympiadem CXXXIIII. Diogenes.

Pericles Atheniensis, Thucydidis æmulus, in administranda rep. excessit morbo lento. Plutarchus.

Procopius tyrannus insurgens contra Valentem principē, apud Natoliam, Phrygiæ ciuitatē uictus, reflexis per uim arborum truncis alligatus & discerptus est.

Thimagenes Alexandrinus sub Pompeio captiuus Romam ductus, perijt ex uomitu post cœnam. Volaterranus.

Amos propheta ab Oxia filio uecte per tempora transfixus est.

Anatholia uirgo iussu Faustiniani præsidis gladio per latera transuerberata est.

Gregorius XI. Pontifex Maximus, dum annis octo sedisset, intolerabili uesicæ dolore concessit in fata. Platina.

Cælius scribit Minyæ cuiusdam filias eo furore percitas, ut humanis carnibus uescerentur, imò etiam filios ad eam rem sortirentur, ac Leucippam Hippasum filium (quem petierat sors) laniauerint.

Ioannem Scotum Christianæ Theologiæ disciplina præstantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta conspiratione discipuli sui graphijs occiderunt. Crinitus.

Scribit Herodotus Psammenitum Aegypti regem poto sanguine taurino suffocatum.

Carolus Magnus Aquisgrani (ubi tẽplum S. Martini extruxerat) deceßit pleuresi.

Ibycus poëta à latronibus correptus spe prædæ, dũ cultros iugulo uidit instare, præteruolantes grues obtestatus est. Aliquanto post tempore dum homicidæ sederent in foro, rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se susurrabãt in aurem: Adsunt Ibyci ultores. Quo sermone audito, homicidij suspectos habuerunt qui audiuerant, correptosq; tormentis ad uerum coëgerũt, & ex eo quæstionem exercuerunt. Atq; re comperta scelus ulti sunt. Ausonius: Ibycus ut perijt, uindex fuit altiuolans grus. Plutarch. apud Erasmum.

Carolus paruus Roberti Siciliæ regis filius Ioannam fratris sui Andreæ uxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum suum interfecisset. Volat.

Alexander Macedo Bessum Bactrianorum ducẽ bello uictum, curuatis per uim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remisit, ut laniata paßim membra disiecerint. autor Plutarchus.

Dirce mulier dolens maritum suum Lycum Antiopæ amore captũ, Antiopam ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius uociferationem protinus accesserunt Zethus & Amphion, eiusdem filij, qui ad ulciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaq; morte extinxerunt. Propertius lib. 3.

Attilius Regulus Xantippi ducis Lacedæmoniorum insidijs ab Asdrubale captus, missusq; ad populum Romanum legatus, ut ex se uno & sene Carthaginensium captiui pensarentur, dato in contrarium cõsilio, ad inimicos iuxta præstitã fidẽ redijt. A' quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrsum adactis, effe-

ratam Barbaræ gentis ſæuitiam expertus eſt. Demum palpebris oculorum infernè & ſurſum uerſum conſutis, Soli expoſitus, alijsq; poſtmodum multis tormẽtis lẽto peremptus fato. Claudianus: Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero Offic. Gell. Cap. 4. lib. 6. & Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primùm, demũ pedes, eoq; modo cætera membra ſeriatim amputata ſunt.

Andronicum martyrem Maximus Præſes circa uentrem papyris inflammatis fecit exuri, incenſos clauos eius digitis apponi, ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, confractis maxillis linguam abſcindi, ad extremũ capite puniri.

Baſsius epiſcopus à Perennio præſide in eculeo primum ſuſpenſus, demum laminis ardentibus circa latera appoſitis excruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, in ignem miſſus, duobus poſtremò uerubus à talo ad uerticem capitis confixus, ſpiritum deo reddidit.

Corona mulier ſub Antonio Imperatore arboris ramis per uim reflexis alligata, eiſdem in aëra remiſsis diſcerpta eſt.

Minutia Veſtalis ſuſpecta libidinis propter elegãtem corporis cultum, uiua defoſſa eſt. Liui. lib. 8.

Oppia quoq; Veſtalis, comperta ſtupri, obruta eſt terra. Liuiis.

Hely ſacerdos, quum in filiorum Ophni & Phinees delictis conniueret, eoſq; relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit, domino diſsimulationem ulciſcente. Sabellicus.

Adrianus quoq; martyr extinctus eſt crurifragio, ſub Maximiano imperatore.

MOR

MORTVI QVI REVIXERVNT.

AViola uir consularis, autore Plinio, in rogo reuixit. Et quoniam subueniri non poterat, præualente flamma uiuus crematus est. Val. de Miraculis. Idem de L. Lamia traditur.

Cælium Tuberonem functũ præfectura à rogo relatum: idem ait ex testimonio Messalæ.

Ait & Corfidium funere locato reuixisse, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortißimus claßium Cæsaris à Sex. Pompeio captus, eiusdem iussu incisa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum aduesperauisset, petijt ut Pompeius ad se ueniret, testatus se ab inferis remissum habere, quod nunciaret. Plinius cap. 52. lib. 7.

Ferunt Glaucum quempiam mortuum præter omnium expectationem, gustato mellito pharmaco reualuisse. Alij multis accurrentibus medicis, herba (quam Draconem uocant) uitæ restitutum dicunt. autor Eras. in explanatione illius adagij, Glaucus poto melle resurrexit.

Aesopum ex Phrygia fabulatorem, Tyndareum quoq; & Herculem reuixisse, testis est Cælius lib. 8. Lectionum antiquarum.

Aeschilus apud Volaterranum scribit, Palicos Iouis & Thaliæ filios, mortuos semel iterum reuixisse. Vide Macrobium lib. 5.

Athena Cataldi (qui postea fuit episcopus) mater in partu mortua, ab ipso Cataldo primum nato ad uitam solo amplexu reuocata est. Quod si uerum est, mirum in eo futuræ sanctitatis fuit ostentum.

QVI IN MORTVOS SAEVIERVNT.

SEptimius Seuerus Clodio Albino (quem Cæsarem dixerat) tumultuanti caput abscidit, reliquumq; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli sibi charissimi interfectorem occidit, occisum ter circum Troiæ muros raptauit curru. Quumq; instar frendentis beluæ immanitatem expleuisset, Priamo patri uænale cadauer exposuit. Propertius lib. 2. Et Vergilius alibi.

Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quum Gracchorum leges Agrarias uellet asserere, à Caio Mario & Lucio Valerio consulibus in Capitolio obsessus, deditionem tandem facere coactus est. Captus autem, fustibus & saxis coopertus, ibidem expirauit. Mortui caput C. Rabirius senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. Vide Suet. & Plin. de Illust. uiris.

Cyrus rex Persarum, dum Sargapisem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortẽ impulisset: irata mulier nõ prius finẽ fecit furori, quàm mortuum ulta sit. Contractis itaq; copijs ita conflixit, ut maximam inimicorum partem, cum ipso etiamnum rege ociderit. Nec tamen hoc euentu propterea emollita est animi rabies. Mortui enim caput in utrem humano cruore plenum demisit, his uerbis insultans: Filij mei sanguinem hausisti, & meum sitiuisti Cyre. At ego te cruore saturabo. autor Herodotus lib. 2.

Cambyses rex Persarũ, mortuo Psammenito Aegypti rege (quem uictum ad haustũ cruoris taurini coëgerat) è Memphi in urbem Sain abijt, ibiq; Amasis cadauer

dauer è conditorio reuelli, reuulsum uerberibus cædi & uellicari, stimulis deniq; pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iußit. Herodotus *autor.*

Idem Cambyses *Sisamenem iudicem (quòd iniustè, pecunia corruptus, iudicasset) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concîdit, eoq; tribunal (in quo perperã & iniquè iudicauerat) operuit, atq; Otanem eius filium ibidem sedere iußit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem autor.*

Onesilus *Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniam Cyprios induxerat, ut Dario se submitterent, comprehensus ab* Amathusijs *(quibus id uolebat persuadere) obtruncatus est: eiusq; caput supra urbis portas suspenderunt. autor* Herodotus.

M. Crassus *facilè docet inexplebilẽ hominũ auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, sed crescere semper, & augeri copia. Nam quum esset ditißimus* Romanorum, *haberetq; tantũ agri, quantum nec miluus oberret, sibi tamen modum præscribere, aut tẽperare non potuit, quin* Parthos *(quorũ opes sitiebat) aggrederetur. A' quibus cum toto exercitu fusus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Non solum enim à* Pomaxarte *occisus est, uerùm mortuo quoq; insultarunt inimici. Causam siquidem agnoscẽtes, qua bellum susceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hisq; irriserunt uerbis: Aurum sitisti Crasse, aurũ ad saturitatem bibe. L. Florus & Sex. Ruffus.*

Tarquinius Superbus *Seruium Tullum sextum* Romanorum *regem (ut regno succederet) morti dedit, cuius filiam nomine* Tulliam *in uxorẽ prius duxerat. Scelerata mulier eadẽ regnãdi libidine, qua maritus*

pruriens,

pruriens, ubi intellexit patrem interfectum, uehiculo se properè ferri iussit, ut interfectori gratularetur. Quum autem inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga constitissent, erubescerentq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum super faciem mortui parentis duci iussit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis usq; adeò exarsit Antonius, ut mortui caput in mensa apponi uoluerit, perq; diem illud aspexerit, quousq; tali spectaculo animum exatiasset. autor Appianus lib. 4. bell. ciuil. Antonij quoq; uxor Fuluia caput ipsum maledictis primũ, ac diris execrata est. Deinceps inspuens, gremio suo apposuit, acriusq; despiciens, linguam illi faucibus extraxit eamq; acicula plerunq; confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli, Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerũ potitus corpus Marij iã defuncti reuellit, atq; disiecit. Quapropter talionẽ formidans corpora cremari instituit. autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum se recepit. À quo benignè primum exceptus, mox Nicagoræ cuiusdam calumnia insidiarum suspectus, se interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, crucíq; affixit. Plutarchus.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri successit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuum Aroldum refodi iussit, refossum in mare proijci. Volater.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

INexpiabile quondam scelus creditum est sepulchra uiolasse, adeò ut lex sacrum esse locum iusserit, ubi cor

corpus hominis demortui iaceret, diceretur'q; minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè cadebant, & inauſpicatè. Apud nos quoq; Chriſtianis damnatur cæremonijs, qui aut lotium in ſepulchretis egeſſerit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immundum. Neq; hoc ipſum apud nos ſolum religioſum eſt. Nam nulla propè tam efferata gens eſt, quæ non ſenſerit habendam ſepulchrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum beluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum ueſtigijs nequaquam inſiſtant. Nunc de utriſq; loquendum: his ſcilicet, quibus nulla eſt funerum cura, & illis quibus maxima.

Mingere in patrios cineres.

Lothophagi ſuos in mare defunctos abijciunt, aſſeuerantes parum intereſſe, humo'ne, an aqua, aut igne abſumantur. Cælius cap. 43. lib. 9.

Albani olim nefas putabant, curam mortuorum agere. Cælius.

Sabæi corpora defunctorum eodem quo ſtercus modo, ducebant: quinetiam reges reijciebant inter ſterquilinia. Cælius ibidem.

Troglodytę mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaq; habita loci ratione, mandabant terræ.

Scytharum uerò mos longè melior, qui mortuos inter epulas, uorare cauſa honoris conſueuerant.

Hyrcani non ad alium uſum nutriebant canes, quàm ut eis functos uita uorandos obijcerent. autor Cic.

Athenienſibus tanta fuit ſepulchrorum cura, ut ſi quis dux bello peremptos, ſepulchro honeſtare neglexiſſet, capite plecteretur.

Funerũ cura.

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire.

Apud Hebræos cautum fuit lege, ne insepultum hostem relinquerent. Cælius lib. 9. cap. 43.

Antiquitus nemini licebat in urbe Roma sepeliri, nisi his tantum, qui optime de Repub. meruissent. Propterea ferunt Adrianum imperatorem aureorum quadraginta pœnam statuisse in eos, qui in ciuitate sepulchrum fecissent. Crinitus lib. 21. cap. 12.

Aegyptij in domorũ ædificatione negligentes miro sumptu superbaq; magnificentia construere sepulchra consueuerant, operæq; prodigiosæ Pyramides, quòd existimarent defunctorũ domos sempiternas: uiuorum uerò domicilia esse uelut uitæ momento transeuntis diuersoria. Iidem mortuos condiunt, & eos domi seruant. autor Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul.

Persæ cæra circunlitos itidem condiunt, ut magis diuturna sint cadauera. autor Cicero.

Mos erat Magorum, non humare corpora suorum, nisi prius à feris laniata. autor Cicero.

Pleraq; Assyriorum corpora in locis palustribus fuisse condita feruntur. Cælius.

Apud Gerros, Scytharum populos, quum rex fato concessit, corporis auferunt intestina, positisq; inibi aromaticis herbis uentrẽ demum cõsuunt. Idem, cap. 45. li. 9.

Persarum in luctu mos est detondere in lugubri ueste coniuges ac liberos. Ibidem.

Indi pulchrũ putant diem fati præuenire: imò uerò se uiuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes concinunt. Nullus honos solutis senectute corporib. exhibetur.

Solebant pleriq; Ethnici diebus nouem mortuos flere, unde Nouẽdialium sacrorũ manauit cõsuetudo.

Apud Tauros quum rex moritur, charissimi quiq; sponte

ſponte ſimul commoriuntur.

Sindi tot piſces in ſepulchra mortuorum mittunt, quot hoſtes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro ſepulchro ſuſpendunt.

Maſſagetæ eos qui morbo pereunt, tanquàm impios canibus dant in prædam. Bello uerò interfectos honore maximo proſequuntur.

Mos fuit pleriſq; populis mulieres cõducticias (præficæ uocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deeſſent parentes.

Mortuo apud Græcos uel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis uiro, duodecim hoſtes uelut uictimæ occidebantur, quemadmodum quoſdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Syllius Italicus lib. 13 uarios funerandi ritus deſcribit his uerſibus,

-Tumuli, & cinerum ſententia diſcors.
Tellure (ut perhibent) is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora uultur.
Regia quum lucem poſuerunt membra, probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & à menſis exanguem haud ſeparat umbram.
Exhauſto inſtituit Pontus uacuare cerebro
Ora uirûm, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui ſæuo ſepelire profundo
Exanimes mandat Libycis Naſamones in oris?
At Celtæ, uacui capitis circundare gaudent
Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis ſorte peremptos,

Decreuere simul communibus urere flammis.
At gente in Scythica suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim sancitum, ne quis sepulchrum faceret operosius, quàm quod decem homines triduo possent absoluere. Cicero lib. 2. de Leg.

Demetrius lege sanxit, ut mortui antè lucem efferrentur. Cicero ibidem.

Funerare ī bello corpora primus docuit Hercules.

In exequijs cupresso fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor sit Plutoni sacra. Blondus.

Solon mortem suam lugeri iussit: contra uerò Ennius uetuit.

Cyrus apud Xenophontē inhibet, ne corpus suum auro aut argēto includatur, sed terræ mādetur protinus.

Thobias sepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus inimicorum interfectorum cadauera sepeliri iussit.

Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus.

Pauli Aemilij cadauer Annibal hostis sepeliuit.

BRVTA, ALIA'QVE ANIMALIA HONORATA SEPVLCHRIS AVT STATVIS.

ALexander equum habuit Bucephalum nomine, qui regio instratus ornatu, nullum alium ab Alexandro sessorem admisit, alios passim reijciens. Propterea rex defuncto duxit exequias, urbemq́; muro circundedit nomine eius.

Cæsaris quoq; dictatoris equus neminē alium dorso recepit. Idem hominis similes pedes habuisse fertur, hac effigie

effigie locatus ante Veneris genitricis ædem. autor Plin. Statuam eius graphicè describit Statius lib. 1. Syluarum.

Equus Augusti Cæsaris mortuus, tumulo honoratus est.

Agrigenti complurium equorum tumulis superpositæ sunt Pyramides. Plinius.

Cimon Atheniensis equabus (quibus in olympicô certamine tertium uicerat) sepulchra erigi prope suum monumentum iußit. autor Plutarchus.

Romæ fuit Coruus qui humano sermoni assuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra, Tyberium, Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem populum salutabat. Quem quum postea nescio quis ira percitus occidisset, à populo factum ægre ferente, saxis obrutus est, Funusq; aliti innumeris celebratum exequijs. Plinius 43. cap. lib. 10.

Xantippus dux Lacedæmoniorum canes familiares ac domesticos curauit humandos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium extitit cognomentum. autor Plutarchus.

Saxo lib. 5. Danicarum historiarum scribit Arsuitum Biornonis filium cum cane & equo fuisse humatum.

Ceruus Syluiæ (qui uulnere uiolatus, causa fuit belli inter Troianos & Latinos) rosis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. scribit Feles mortuas magno luctu defleri ab Aegyptijs, demum ad sacra tecta deferri, ubi salsæ sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes quoq; in sua quisq; urbe tumulant sacratis in loculis. Vrsos qui sacri sunt, & lupos non multò uulpibus grãdiores eo sepeliunt loco ubi iacẽtes inueniunt. Crocodilum (ubi

mortem obijt) sale conditum sacris in urnis sepeliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus est.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia sus peremisset, bruto ab indigenis sepulchrum erectum est.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule cæsus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Aegypti cornicem habuit impendio mitem, adeóq; cicurem, ut quocunq; fuisset imperatum literas deferret, sciens quò trãsuolandum, ubi sidendum, quiescẽdum'ue foret. Propter quod obsequium adeò mite, nulliusq; stipendij indigum, rex dignam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniã apud auditores ægrè capit fidẽ, si cui uideor hoc finxisse, uideat Cælium li. 13. cap. 58. qui ex Græcorũ monumẽtis hoc ipsum aduocat.

Apud Persas equi, apud Moloßos canes sepulchra & exequias meruerunt. Vnde Stat. lib. 2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosq; canes fleuere Moloßi: Et uolucres habuere rogum, ceruusq; Maronis. Item Stroza filius: Suos de more Molossa uetusto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIAE MEMORABILES.

LEone Isauro imperante, tanta in urbe Constantinopoli sæuitum est clade, ut tercenta & amplius ciuium milia peste & fame consumpta sint. Volat. & Egna.

Anno à uirginis partu M. CCCC. Florentiæ pestis triginta hominum milia absumpsit. Porrò scribit Plinius Locris & Crotone pestilentiam nunquàm fuisse.

SVPPL

SVPPLICIIS APVD INFEROS DAMNATI SECVNDVM POETAS.

FAbulantur poëtæ Tantalum dijs hoſpitio ſuſceptis, Pelopem filium appoſuiſſe comedendum, ut eorum experiretur diuinitatem, ac propterea ad inferos perpetua ſiti ac fame torqueri, aquis & pomis ori imminentibus, quæ non poßit arripere. Propertius lib. 2. & 4. & Horatius in Epodo. Seneca in Octauia.

Siſyphus Aeoli filius, quoniam ex hoſpitibus alios ſaxo perimebat, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnam, ut relabentē ſemper ſcopulum ad uerticem montis cogatur uoluere. Ouid. lib. 4. Metam.

Ixionem Theſſalum rota perpetua uolui dicunt, quòd ſe Iunoni gloriaretur concubuiſſe. Tibullus lib. 1. Seneca in Hercule furente.

Tityus Iouis filius propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagitis confoſſus eſt. Hoc autem ſupplicio nunc torqueri dicitur, ut renaſcentes eius fibras iecurq; uultur ſemper dilaniet. Ouidius 4. Metam. & lib. 1. de Ponto, & in Ibin.

Filiæ Danai (quæ ab auo Belo dicuntur Belides) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis urnis, aquas apud inferos æternùm hauriunt. Ouid. in Ibin: Tibul. lib. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui ſurreptum, formatumq́; luto hominem, à uulturibus roditur ſub Caucaſo. Prop. lib. 2.

Theſeus Aegei filius perpetuo damnatur otio, quòd cum Pirithoo Proſerpinam rapere uoluiſſet. Verg. lib. 6. Sedet, æternumq́; ſedebit, Infelix Theſeus. Seneca in Hippolyto: Rota reſiſtat membra torquens, Tangat

Ixion humum, &c. Idem in Agamemnone: Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In se refertur. Vbi per aduersum irritus, &c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

THrasius, *seu Thrasillus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Busirim docuisset hospites immolare, interfectus est omnium primus. Ouid. in Ibin: Vt qui post annos sacri monstrator iniqui, Elicuit pluuias uictima cæsus aquas. Idem lib. 1. de arte.*
Dicitur Aegyptus caruisse iuuantibus arua, &c.

Pli. lib. 34. cap. 10. Perillus *quoq; in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combustus est. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri cõueniente sono. Idem lib. 4. De arte amandi: Et Phalaris tauro uiolenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit autor opus. Idem in Tristib. Perillum primò, deinde Phalarim sic inducit loquentes: Vt munus munere penses. Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, & Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipse tuum præsens imbue dixit opus. Claudianus lib. 1. in Eutrop.*
Sic opifex tauri tormentorumq; repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitq; suum mugire iuuencum.

Phalaris *quoq; tyrannus eodem postea tauro inclusus & crematus est, quo alios prius suffocauerat. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox Phalaris lingua prius ense resecta, More bouis Paphio clausus in ære gemas.*

Pygmalion *frater Anthæi quum immolationẽ hospitum docuisset, deorum aras suo sanguine instar cæte-*

rorum imbuit. Ouidius in Ibin: Frater ut Anthæi, quo sanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.

Diomedes ab Hercule datus est in pabulum suis equis, quos humano prius sanguine ipse pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programen habentibus herbis, Impius humano uiscere pauit equos.

Scyron latro in Attica à Theseo in mare præcipitatus est, quo prius hospites ipse deturbabat: cuius ossa mutata dicuntur in scopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos usum uini docuisset, ab eis in ebrietatem lapsis interfectus est. Ouidius in Ibin: Muneribusq; tuis læderis, ut Icarus, in quem Intulit armatas ebria turba manus.

Aegesta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus est Aemylius Censorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui quũ Aruntius Paterculus, equum ex ære factum ad sontes perimendos excogitasset, eiusdem iussu primus eo coniectus est, & ibidem enecatus. autor Aristides Milesius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

ALbugo est macula quædam in oculo, à colore subalbido, qui ex glutinosa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculo, albugines tolli dicuntur.

Alopœcia morbus est in capite humano ex uitio humorum proueniens. dictus à uulpe, quam Græci Alopœca dicũt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: uel ex proprietate urinæ eius animalis, qua ut aspersæ herbæ arescunt, neque renascũtur nouæ, ita quoq; pilos decutit hic morbus, qui postea nõ succrescunt. Vocatur aliter Alopœcialis. Et Alopœcades uafer seu uulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combusta

& trita, emendari.

Angina morbus est acutißimus, fauces occupans & strangulans, qui aliter Tonsæ seu Tonsillæ dicitur, ab Hippocrate & Galeno Synanche: tracto etymo ab ango uerbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam uerti, ut huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quādo nec tumor, nec rubor ullus apparet, sed corpus aridū, & uix spiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbū hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginæ genera tria sunt, Synanche, Cynāche, Parasynanche. Iulius Modestus apud Macrobiū testis est Angeronæ deæ olim sacrificatum, quòd populus Romanus hoc morbo, præmißis uotis liberatus sit.

Amphimerinon febris est quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præsertim pituita, coalescit. Plinius Cap. 10. lib. 28.

Apoplexia, seu Apoplexis dicitur subita percußio, & uelut quædam consternatio: quam qui patiuntur, dicuntur Apoplectici. Hoc morbo perijt Valentinus subiti sanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tantum, Hemiplagia dicitur. hunc morbum Latini Stuporem uocāt. Galenus ait in Apoplexijs totū corpus sensu priuari ac motu, solumq; superesse anhelitum. qui si prohibeatur, maxima est & acutißima apoplexia. Fit autē hic morbus interdū fulminis ictu, interdū morbo.

Argema est morbus oculorū, quū ulcus circulū oculi infestat. Irim Græci, & Leucoma à candore nominăt. Latini Albuginē. Fit autē qū ex plaga tenui uenis fractis sanguis suffunditur toti oculo, deinde nigrescit.

Aurigo morbus est, qui aliter Regius dicitur. nomen habet à colore auri, quem bilis per totū corpus diffusa re

ſa repræſentat. Quo qui laborãt, Auriginoſi uocãtur.

Arquatus morbus dicitur à uarietate colorũ arcus cœleſtis, quos affectorum facies reddit. Plinius ſcribit hũc morbum & Ictericum eundem eſſe cũ Regio morbo, ab Icterone aue, quam nos Galgulũ dicimus. De hoc Lucretius lib. 4. Lurida præterea fiunt quæcunq; tuentur Arquati, quia luroris de corpore eorum.

Semina multa fluunt, ſimulachris obuia rerum,
Multaq; ſunt oculis in eorum deniq; mixta,
Quæ contage ſua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus ſcribit Alphon morbum eſſe quendam, quo quanuis laboraret Atoſſa Artaxerxis filia, nihilominus à patre in uxorem ducta eſt.

Arthritis dicitur articulorum affectio, ſicut Pleuritis, coſtarum: & Nephritis, renum.

Apophtoſis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earum decidũt, quarum Diabroſis, Diſtochiaſis, Phthiriaſis etiam ſunt uitia.

Amauroſis morbus eſt uiſum impediens incolumi pupilla, ferè citra ullum dolorem.

Amblyopia idem propè eſt cũ Amauroſi, quando ita premuntur oculi, ut exerti perſeuerent, & plus iuſtò patentes ſunt, ut contingit athletis in certamine compreſſis.

Apthæ ulcera ſunt in ore ſummo, infantibus plerũque peculiaria, uitio lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumeſcunt ora aſpectu ſanguineo.

Ancuryſma tumor eſt arteriæ præcluſæ è ſanguine, & ſpiritu cãm trahens. Fit autẽ quũ uulnerata arteria

pellis

pellis nequaquam superinducitur.

Anorexia *est morbus quidam, quo affecti cibum respuunt, & fastidiunt: pelliturq; olfactu aceti, & alijs odoribus acutis.*

Atrophia *morbus est maciem contrahens, quando corpus non alitur, continuò aliquibus decedentibus, & nullis succedentibus.*

Acrocordona *ulcera sunt uerrucis similia, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulò asperius.*

Apostemata *dicuntur corruptiones carnium, musculorum, neruorum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura sunt, demum quum maturuerunt, multam emittunt saniem.*

Branchus *species est Catharri guttur arripiens, quando fauces, arteriarum asperitate læsæ sunt.*

Bubonocele *morbus dicitur, quando intestinum usq; ad inguen duntaxat eruperit, aut decubuerit.*

Batrachus *est tumor sub lingua maximè pueros infestans.*

Bulimus *dicitur morbus, quum ob famem stomachus deficit, paulatimq; adeò frigescit, ut extremæ partes destituãtur. Curatur autem aceti aut panis calidi olfactu: aut si extrema membrorum calida aqua abluantur.*

Cærium *genus est ulceris, dictum à fraui similitudine quam habet. Plinius: Ramorum fici teneri cauliculi cũ melle ulceribus (quæ Cæria uocantur) illinuntur.*

Cancer *canceris, morbus est nascens in omnibus ferè corporis partibus, sed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menstruo non purgantur. Ouid. lib. 2. Met. Vtq; malum latè solet immedicabile cancer Serpere, & illæsas uitiatis addere partes. Cato de Re rustica, Can-*

cer,

cer, cancri, ponit in masculino: Eadem (inquit) braßica uulnera putrida, Cancrosq; purgabit. Aliter Carcinoma, seu Carcinus dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiasi: quòd Cancer unicum duntaxat mẽbrorum occupet, Elephantiasis uerò uniuersum corpus suo paßim contagio depascatur.

Carbunculus est tuber, seu uitium proueniens ex inflammatiõe: diciturq; ab igneo carbone, ꝓpter inflãmationẽ. Super eum pustulæ eminent maximè nigræ, interdum subliuidæ, aut pallidæ, in quibus sanies esse uidetur. Hunc morbum Græci Anthracem uocant. Plinius libro 26. ait, Carbunculuum in Italiam primum uenisse L. Paulo & Q. Martio censoribus, ac esse peculiare Narbonensis prouinciæ malum.

Carcinoma sunt qui idem esse putent cum Cancro, nisi quòd maximè in superioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hunc morbum sanari braßica trita.

Cephalæa morbus est acutus & pestilẽs, qui totum caput infestat. Qui dimidia solum capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephale caput significat.

Condyloma tuberculum est insanabile: nascens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione: in quo sunt eminentes tumores, figura rotunda, nunc molles, nunc duri. Tres autem præcipui podicis morbi sunt Rhagadia, Hemorrhois, Condyloma.

Cordapsus morbus tenuioris intestini, quem iuniores Iliacum nominant.

Coriago morbus est pecoris bubuli, quum pellis ita tergori adhæret, ut appræhensa manibus à costis deduci nequeat. Prouenit hic morbus, si bos ex ali-

quo languore maciem contraxerit, aut ſudans in opere, poſtea refrixerit.

Coriza *morbus humore naſum obturans*, Latine Grauedo.

Cynanche *dicitur pituita craſſa in fauces & ceruicem delata, qua maxime laborãt canes. Vnde etiam tractum etymum. Tunc uox nihil poteſt exprimere.*

Chiragra *dicitur manuum morbus, quo qui laborant*, Chiragrici *dicuntur*. Horatius: *Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.*

Chemoſis *morbus eſt oculorum, quando ex tumore uehementi utræq; palpebræ connectuntur, ut uix liceat conniuere.*

Crethe *eſt tuberculum, quod naſcitur in palpebra, hordei ſimilitudine. Vnde &* Hordeolum *uocatur.*

Chalazia, *morbus eſt præcedenti ſimilis, quãdo tuberculum album modo grandinis innaſcitur.*

Cophoſis *aurium morbus ſurditatem afferens.*

Cion *ſeu* Cionida *tumor eſt in gutture, quando ſcilicet excreſcens caro in faucibus ex Rheumate impedit uocem.*

Calculus *morbus eſt in renibus, proueniens ex defectu concoctionis. Fit etiam in ueſica: tum appellatur* Lithiaſis.

Cardiacus *morbus eſt in ore uentris, qui accidit cũ febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq́; flabelli uentilatione.*

Cœliacus *uentris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur cauſa debilitatis. Cauſa morbi eſt, ſuperfluus & frigidus cibus, continua frigora, aut calores uehementes.*

Circocele

Cirſocele *morbus eſt coleorum, quum tumeſcentes uenæ ſcrotum implent, fitq; teſticulorum alter maior altero.*

Catoche & Cathalepſis *morbus eſt inter Lethargum & Phreneſim medius, melancholico humore cum febre ueniens, quum affectus oculos quandoq; apertos, quandoq; concretos & immobiles habet ſine ſenſu.*

Caros *ſpecies eſt Lethargi, uehementem ſomnum inducens.*

Cachexia *eſt malus corporis habitus omne alimentum corrumpens, quando corpus longo morbo extenuatum refectionem ob debilitatem non accipit. Prouenit etiam quandoq; à retentione excrementi.*

Comitialis *morbus eſt tantam animi conſternationem afferens, affectumq́; adeò mente alienatum & attonitum reddens, ut trementibus membris, uenisq́; palpitantibus in terram decidat. Vnde &* Caducus *dicitur. Vocatur etiam* Herculeus, *quòd eo laborauerit Hercules. Item,* Morbus ſacer, *quòd in eam maxime partem ſæuiat, quæ ſit ſanctiſsima. Comitialis autem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus ſit in comitijs. Huic morbo præcipuè ſunt obnoxij uiri qui atra bile uexantur, & ingenio clarent.*

Dyſenteria *eſt inteſtinorum exulceratio, qua qui laborant, uocantur* Dyſenterici. *Latine* Tormina *dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minime concocto.*

Dyſuria *uocatur urinæ difficultas, dum ueſicæ paſſiones urinam ipſam ſupprimunt.*

Dyſpnœa *eſt difficultas ſpirandi.*

Diſcoia *appellatur difficultas auditus.*

Dracontium,

Dracontium, *morbus est apud* Indos *&* Eegyptios, *proueniens in membris musculosis, ut gutture, brachijs, coxis, cruribus.*

Diabetes *est morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congesto maximam inducit sitim. Curatur superflui humoris euacuatione.*

Elephantus, Elephantia, *seu* Elephantiasis, *morbus est similis lepræ, crebras in summa corporis parte gignens maculas, ac tumores, rubore paulatim sese in atrum uertente.* Hoc *affectis morbo omnes corporis partes næuulis quibusdam rubris inflantur.* Nomen *tractum ab elephanto animali, cuius cutis ulcerosis uallibus exaratur.* Scribit Plin. *morbum hunc in* Italia *non fuisse antè* Cn. Pompeij *tempora.* De *hoc* Lucre. *li.* 6. *sic inquit:* *Est elephas morbus, qui propter flumina* Nili Gignitur Aegypti *in medio, neq; præterea usquàm.* Galenus Elephantiasim *inter infantiles morbos numerat.* Differt *à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginē quandam, & ue-lut scabiem.* Elephantiasis *uerò non cutem solum, sed neruos & ossa, uitiat.*

Elephantiasis & lepra differunt.

Encanthis, *morbus est oculorum, quum in ipsorum angulo tuberculum est, quod palpebras parum diduci patitur.* Est *autem nautis frequens.*

Epialos *species est febris ex pituita frigida procedens.*

Epiphora *morbus est oculorum, quum humoris descensu angūtur oculi.* Plinius *ait carnem peponum* Epiphoris *oculorum prodesse.* Columella, Magudarim *contusam conspersa polenta ipsum morbum supprimere.*

Epinyctis *ulcus est aciem hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanās: quē morbum ait sanari*

illitis

illitis porri sectiui folijs.

Ectropia morbus est oculorum Lagophthalmiæ cõtrarius, dum palpebræ deorsum conuertuntur.

Enphysima seu Sympysis dicitur tumor & inflatio palpebrarum. Sympysis.

Epicauma ulcus est sordidum, ex cuius purgatione humida, quæ sunt intus, effluunt.

Epulis tumor est iuxta dentem genuinum, quandoq; cum febre & dolore uehemente, adeò ut hiscere hominem prohibeat.

Empyema morbus est Thoracis, procedens uel ex sanguine commaculato, uel alicuius uisceris ulcere.

Enterrocellæ morbus est intestinorum diffluẽtium in testiculos. Martialis lib. 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Epneumatosis dicitur uentris inflatio humoribus pituitosis in uapores resolutis ex mediocri calore.

Emphysima est spiritus inflatio sub cute. Fit quandoq; in uentre & in intraneis.

Erotes morbus est melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniẽs, qui curatur uini potatione, balneis, spectaculis, & alijs rebus iucundis, mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus est, quo affecti noctu se strangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadere, aut uoce & parata uenere prohiberi. Hic si inuiterauerit, apoplexiam, aut epilepsiam afferet. Prouenit ex atra bile, & craßis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres sunt uariæ: Quotidiana, quæ accidit pituitosis, quandoq; pueris hyemali tempore, & senibus ob nimium cibum, uel in uita maxime otiosa. Hæc certum ha

bet periodum & aliquando desinit. Hanc Græci uocant Aphemerinam. Putris febris cognoscitur ex pulsu arteriarum inæquali, calore magno & fumosos. Hæc sanatur mißione sanguinis, & humoris euacuatione. Continua non habet remißionem. Febris Acuta cognoscitur lingua affecti nigra, siccis excrementis, lutea & uehemēte siti, inquiete nocturna, & mētis alienatiōe. Tertiana uno die perstat, tertio postea redit. Habet originē à flaua bile, horroremq; ac sitim infert ab initio, ac propterea tempore æstiuo plerunq; uenit. Curatur alui decoctione, urinæ prouocatione, & potione apij. Quartana oritur è frigido humore, & atra bili. Calore tertiana inferior est. Propterea plerunq; solet esse autumnalis. Sanatur diæta, uino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua sumptis. Dicitur autem Febris à feritate. Ea affecti dicuntur Febrire, Febricitare, & Febricitari.

Ficus uitium est oculis adnascens, quod nō facile potest auelli. Nasciturq; ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Furunculus tuberculum est cum inflāmatione & dolore, quòd in pus ueniat.

Gangilium, est morbus in capite, quū humor quidam includitur. Est etiam nerui alicuius contorsio.

Gemursam Plinius lib. 26. ait morbum esse inter digitos pedum nascentem.

Glaucoma genus est morbi cristallini humoris mutati, in colorem glaucum.

Gonorrhœa est emißio urinæ minime uoluntaria, ex debilitate proficiscens, cui occurritur abstinentia rerū inflantium.

Gangrena est quædā scabies curatu difficilis, quando itidem

do itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hecterocranea morbus est capitis, quum caput ipsum inæqualiter dolet tumetq́;, & inter pilos rotunda & tumida surgunt ulcera.

Hydron seu hyderon genus est morbi, quum distenditur aqua cutis.

Hydrocephalæa est capitis morbus, ubi humor cutem inflat.

Hydrops, seu Hydropisis est morbus, aqueus subcutaneus, quando scilicet sub cute est aqua, quæ facit uentrem turgescere & inflari. Quo morbo qui laborant, explere sitim nequeunt. Horatius: Crescit indulgẽs sibi dirus hydrops, Nec sitim pellit, nisi causa morbi Fugerit uenis, & aquosus albo Corpore languor.

Herculanus morbus est, ex corũ numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest. Nasciturq́; quoties caro in humorem crassum & spumidum colliquescit. Vocatur aliter Diuinus seu Sacer, quòd diuinam, id est, rationalem animi partem uiolet.

Hydrocellæ morbus est, quũ intestina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypisphasma dicitur ruptio uenæ ex ictu & uena plerunq; procedens.

Hyptasmus est conuersio stomachi ex humore imperante.

Harpe est humor ex flaua bile proueniens, qui totum corpus late corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti sanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, uel cibo, uel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodesse.

Icterus est diffusio bilis per totũ corpus, quæ interdum nigra, interdum flaua est: diciturq; ab Ictero aue, cuius aspectu sanatur. Cognoscitur hic morbus ex colore oculorum, quando quod album est, fit luteum. Procedit tam ex splene affecto, quàm ex hepate. Eo laborans nulla cibi appetentia mouetur, alba egerit excrementa. Vocatur aliter Regius, Arquatus, & Aurigo. Martialis libro 11. Dicet & ictericam si forsitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris intestini, quò affecti dicuntur Ileosi.

Impetigo est fœdatio cutis cum pruritu. Affert autẽ morbum squamosum scabiei similem, totum corpus dehonestantem. Serenus: Si uerò uitium est quod ducit ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere saliua. Aliter Petix, & Petigo dicitur.

Intertrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc sanari posse si surculus absinthij pontici feratur sub anulo.

Ignis sacer numeratur inter mala ulcera. Cuius duo genera: Alterum subrubicundũ, quod fit in pectore, lateribus aut plãtis: Alterũ in summa cutis exulceratiõe, sed sine latitudine. Dicitur sacer, propter admirationẽ, qđ nihil habeat cũ alijs morbis simile, uel ab Hercule, q eo laborauit.

Lepra morbus est idem cũ Elephãtia, aut nõ multum dissimulis. De quo intellexisse uidetur Horatius, dicens: Vt mala quem scabies, aut morbus regius urget. Hunc allio exulcerari, sanariq; cum origano, testis est Plinius lib. 20. Similitudinem habet cum Psora, sed altius aliquando penetrat, pulmonemq; adeò corrumpit & putrefacit, ut eo affecti raucescant, ægreq; loquantur, & respirent.

Lychenes masculini generis dicuntur oris ulcera,

furfurem cutis excitantia, latinè Mentagra dicitur. Marti. lib. 11. Non ulcus acre, postulæ'ue lucẽtes. Nec triste mentum sordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus usque ad principatum Tyberij. autore Plinio libr. 26. cap. 1. Aliter etiam uocatur Lychen..

Lithiasis uocatur morbus calcularis. Alij ocularẽ faciunt in conuersis palpebris. Si in renibus accidat, aut uesica, procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria uocatur intestinorum dissolutio, quum cibus non perficitur, sed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur Lyenosi.

Lippitudo uitium est oculorum, humorem & lacrymas emittentium, quo Horatius fatetur se laborasse, ubi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus est oculorum, quando contractis supernè palpebris apertis dormitur oculis, instar leporis.

Leucomata maculæ sunt profundæ in oculis.

Lycantropia species est melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in somnis ululat.

Lethargus morbus est Phrenesi contrarius, dormitans, & ex atra bile proueniens. Cui consanguineus Veternus, alter obliuione, alter somno semisepultus. In lethargo præter somni appetentiã, est quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boëtius: Lethargum patitur communem illusarum mentium morbũ, sui paulisper oblitus est. Hoc affecti dicuntur Lethargici.

Leontiasis capitur pro Elephantiasi, quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra est faciei morbus, nomẽ sortitur à mento,

à quo oritur: occupatq; interdum totos uultus, oculis tantum immunibus. Descendit nonnunquàm in colla, pectusq; ac manus foedo cutis furfure. Vocabulo Græco Lichen seu Lichenis dicitur. Mentigo uerò morbus est pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait esse morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamen non exprimit qualitatem.

Nephritis est renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tentantur acuto. Nephritici dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Nausea uocatur stomachi fastidium, ob circunstantem prauum humorem. Cui propè similis Anorexia, id est, ciborum inappetentia.

Narce est alicuius mẽbri torpedo, seu labore, seu frigore stupescentis. Narcodes dicitur qui hoc patitur. A' Narco pisce hoc malum inferente. qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus est, quũ multa ulcera ac crustæ sunt circa nares, quæ foetidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia est aurium morbus, quum intus fiunt quidam soni.

Pernio morbus est pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infestans, quem rapo domestico, si feruens imponatur, sanari, testis est Plinius.

Petigo maculosus est morbus, totum plerunque uultum præter oculos occupans. Aliter uocatur Impetigo ab impetendo.

Phrenetis morbus est conturbans mentem, & insa niam

niam plerunque excitans. Fit autem quum quis uanas ima gines accipit. Poßidonius scripsit Phrenesim tumorẽ esse membranarum circa caput cum febri acuta, qui mentem alienat. Prouenit autẽ ex flaua bile. Si humida est, somnos facit profundos: Si sicca, uigilias: Si humida, cum paruo frigore stultitiam.

Pthiriasis appellatur morbus pedicularis, quo Sylla, Pherecydes & alij plerique (ut iam diximus) perierunt.

Pituita est morbus capitis proueniens ex catharro: Græcè Phlegma dicitur. Est autem origo omnium languorum, qui ex distillatione fiunt. Quum expirat extrinsecus, uarios tumores producit. Intrinsecus uerò cohibita, urentes edacesq; morbos parit. Horatius in epistolis: Præcipuè sanus, nisi quũ pituita molesta est. Pituitosi hoc morbo affecti.

Pleuritis seu Pleuresis est dolor laterum, quo affecti dicuntur Pleuretici. Quo morbo perijt L. Craßus eloquentium iurisperitißimus. Affert plerunque febrẽ, tussim, & anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedum, quo affecti dicuntur Podagrici. Martialis: Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plin. ait hunc morbum rarum fuisse in Italia patrum, auorumq; memoria, suaq; etiam ætate, nec esse incurabilem. Nam in multis sponte desinit, & in pluribus curatur. Vide remedia lib. 20. cap. 11. Quamuis Ouid. libr. 2. de Ponto dicat: Soluere nodosam nescit medicina podagrã. Si est in genu, uocatur Gonagra ab Hippocrate.

Porrigo genus est morbi, qui crescendo porrigitur & extenditur, unde nomen traxit. Nascitur in capillo, barba, & supercilio. Lucilius: Tristem & corruptũ

ſcabie & porrigine plenum. Qui hoc infeſtantur, dicuntur Porriginoſi.

Priapiſmus morbus eſt, quo genitale mẽbrum citra rei uenereæ cupiditatem, extenditur. Cui rebus frigidis occurritur: quo perijt Michael Verinus poëta Hiſpanus. Aliter Prurigo uocatur.

Puſtula eſt tuberculũ naſcens in ſummitate cutis. Plinius Puſtulas uocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen puſtula ſignificat bracteam argenti. Martialis lib. 8. Et niueum fœlix puſtula uincit ebur.

Pterygium membranula eſt neruoſa, oriens ſub angulo oculi, quæ interdum ita augeſcit, ut pupillã operiat. Si inueterata ſit, Chirurgi manu indiget, ſi mediocris, tantum collyrijs.

Ptiloſis oculorum morbus, quum pili ſuperioris palpebræ connectuntur, uel quum decidunt, aut ordine duplici ſupernaſcuntur ex craßitudine palpebrarum.

Pſorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthiſis morbus itidem oculorum, quando pupilla ãguſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent eſſe maiora quã ſint. In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita diſtillante à capite.

Polypus eſt narium morbus, ita dictus à ſimilitudine Polypi animalis. Qui ut acetabulis uenantes inuadit, ita quoque nares iſte occupat uſque ad ſermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penè incurabilia. Polypoſi ſunt, quorum naſus polypo morbo in fœdam magnitudinem excreſcit. Martialis: Naſutum uolo, nolo, polypoſum.

Parotides morbi ſunt nariũ, qui naſcũtur ex capitis humore huc deſcendente & aggeſto. Sunt & quandoque

ſine

ſine tumore.

Parulis *dicitur tumor gingiuarũ, cui niſi per pharmaca occurratur in pus ueniunt.*

Pariſthmia *morbus eſt gutturis & faucium, quando loca gulæ anguſta præcludũtur, aut nimia uini potione, aut hauſtu ſubito alicuius rei acorem habentis.*

Pneumonia *morbus eſt pulmonis, quando tumeſcit: proueniens interdum ex uehementi catharro, uel pleuritide.*

Phymoſis *uitium eſt membri genitalis, quando nudum eſt, aut contectum nudari non poteſt.*

Pſora *ſpecies eſt lepræ, quæ in ſumma pelle uerſatur. Hac qui laborant, ulcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.*

Paralyſis *dicitur neruorum diſſolutio, & uirium defectus, aliter* Pareſis. *Hoc morbo qui laborant, uocantur* Paralytici. *Arguitur autem in hominibus quum rectum ſeruare inceſſum non ualent, & crura uelut ardua conſcendentes attrahunt, & in ſiniſtrum quandoq; dextra circumferunt, quandoq; è diuerſo.*

Recluuium *morbus, quum circa ungues cutis ſe ſoluit. Huic ſimilis eſt* Rediuia, *quam lana ſuccida ſanat ex aqua frigida.*

Ramex *ſpecies eſt herniæ. Hoc affecti morbo uocantur* Ramicoſi. *Sanatur ſylueſtri ruta cum Axungia, autore Plinio lib. 10.*

Regius morbus *idem eſt cũ Arquato, Aurigine, & Icterico, uide in præcedentibus. Appellatur autem Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, ut conclaui cultiore, ludisq; & laſciuia ſanentur.*

Stranguria *uocatur urinæ difficultas, quando gut-*

tatim egeritur. Latinè dicitur Subſtillum. *autor Cato de Re ruſtica.*

Sacer morbus *uocatur* Comitialis, *ſeu* Caducus, *quòd eo laborauerit* Hercules.

Strophos *appellatur inteſtinorum dolor.*

Sycoſis *morbus eſt, qui aliter* Ficus, *ſeu* Mariſca *dicitur. Vide in dictione Ficus. Fit quando caro excreſcit.*

Synanche *morbus eſt ſpiritum, et fauces occupans, & ſtrangulans,* Angina *Latinè dicitur. Demoſthenes pecunia à Mileſijs corruptus, cum poſtridie à concione flagitaretur, ut in eos orationẽ haberet, excuſauit Synanchen. Vnus autem è turba ſuſpicatus, id quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, ſed Argyranchen, quaſi dicas argentanginam. Quibus uerbis ſignificauit ſilentiũ Demoſthenis pecunia à Mileſijs emptum.*

Sonticum *morbum ueteres pro uehementi, ac grauiſsima ægritudine acceperunt, quam Plin. ait ſuffitu lapidis (qui uocatur Gagates) deprehendi. Habet autem uim nocendi grauiſsimè. Nam Sontire uerbum, eſt uehementer nocere. Hinc & Sontes rei appellantur.*

Siriaſis *morbus eſt puerorum, & inflammatio circa cerebrum, unde ſequitur, ſyncipitis & oculorum incuruitas, cum pallore & ſiccitate corporis. Plinius lib. 22. ſcribit Heliotropij folia, infantium diſtillationibus, quod Siriaſim uocant, illita mederi.*

Solerophthalmia *eſt oculorum morbus, quando præ duricie palpebræ uix è ſomno aperiuntur, & ſordes in oculis ſiccæ remanent, oculi'que propterea fiunt ſubruffi.*

Synchyſis *eſt oculi confuſio, ob plagam aliquam,*

ex qua

ex qua pupilla turbatur.

Sympyſis tumor eſt & inflatio palpebrarum.

Spaſmus morbus eſt, qui concreto ferè toto corpore, naſcitur è frigido humore maximè circa ſpinam muſculorum. Ex anteriore corporis parte Hemeproſtoton, & posteriore Epiſtoton. Signa morbi ſunt, difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in uultu, oculi tumidi, urina ferè aquea, uel ſanguinea. Spaſtici dicuntur, quibus aliquid intus conuulſum eſt. Et Spaſmus nihil eſt aliud, quàm neruorum diſtentio, ſiue rigor procedens è ſiccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus eſt uentris, quando humoribus eò deſcendentibus, ſimile quiddam flauæ bilis excreatur. Generatur à febre, urente omnem intrinſecus humorem. Hoc qui laborant, dicuntur Syntectici.

Scotoma eſt morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos uoluuntur. Procedit autē ex uaporibus ad cerebrum delatis. Affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus, ſemiſurditas. Accidit plerunq;, quum ſurgitur è ſomno, uel quum fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & ſaturitate.

Satyriaſis morbus eſt de ſpecie Elephantiaſis. Quo affecti, ulceribus ſcatent, tetro ſunt aſpectu, ore ſqualenti non ſine dolore & pigritia. Neq; ulla cibi aut potus uoluptate mouentur. Sic autem dicitur, uel quòd laſciuis hominibus (quales ſunt Satyri) eueniat, uel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidā putant eſſe tormina articulorū, quidā oßium tabem, quū ſcilicet membrū aliquod uſq; adeò ſcabie corruptum eſt, ut ſine ſenſu maneat.

Struma

Struma *est tumor, sub quo concretæ quædam ex sanie & sanguine quasi glandulæ nascuntur, maximè in ceruice, sub alis, & unguibus manus.*

Scytrum *tumor est prædurus insensibilis, uix'que curabilis.*

Therioma *ulcus est uirilium, interdum etiam aliarum partium, dum multo ac nigro sanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.*

Tormina *morbus à torquendo sumpsit nomen, quum dolore torquentur intestina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deijciendi cupiditas, dolor est in ano. Signum tunc est mortiferum, si carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in masculino. Medici dicunt Tormina non esse aliud, quàm quum permordetur aluus in intestinorum anfractibus, Si circa umbilicum affligit & lumbos, nescit medicinam.*

Tussis *morbus est arteriarum, qui gignitur uel ex frigore, uel ex pituita in pulmonem descendente. Prouenit quandoq; ex uehementi conatu uocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea uocatur Tussilago.*

Trichiasis *est eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex Reumate procedens.*

Trachoma *uocatur palpebrarum asperitas.*

Tonsillæ *morbus est faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonsillæ in homine, in sue glandulæ, autore Plinio.*

Tympanites *morbus est de genere Hydropisis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.*

Veternus *morbus est somnum & marcorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia &*

somno

ſomno plerunque ponitur. Hinc Veternoſi.

Vnguis morbus eſt oculorum, qui à Græcis Pterygium dicitur.

Vomica tumor eſt excreſcens in corpore, ſaniem plerunque emittens. Vomicam Plautus crumenam uocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in uitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius: Adurit lacteſcentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum uocant.

Vermina ſunt dolores corporis, qui quodã minuto motu, & quibuſdam ueluti ſtimulis uermium inſtar ſcindere & pungere uidẽtur. Verminare eſt uermibus ſcatere. Celſus: Nihil pernicioſius pueris, dum uerminant.

Verrucæ ſunt tumores in uultu, quos Græci Myrmecias uocant. Feſtus Coſſos appellat, Serpunt uſq; ad ceruicem, quandoq; dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia eſt oculorum pruritus, tracto nomine à ſiccitate. Eſt enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, ſed graueſcunt.

AVCTARIVM.

Alij ſunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantũ & elegantiã in ſcriptore poſtulant, ſed experientiam quoq;. Nam pleriq; omnes qui de his loquimur, fumũ ſolum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Nõ eſt hæc noſtra meßis. Et dum hoc ſcribendi argumentum ſumimus, nihil aliud aſſequimur quàm quòd peritorũ linguas in nos ipſos acuimus. Multi dum ſuæ doctrinæ ac famæ dilatare uolunt pomœria, minus multo emerentur laudis, quàm ſi quos nouerunt, remos impellerent. Quo fit ut his relictis ad mea licia redire uelim. Neq; hoc ipſum

de morbis

de morbis (quantulumcunq; est) delibassem, nisi fuisset animus his quadam tenus satisfacere, qui ex omni dolio aliquid student pitissare, quiq; nihil indiscussum relinqui sibi uolunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium consuamus.

Morbis induntur nomina quãdoq; ab affecto membro, ut Pleuritis à latere, Peripneumonia à pulmone: A causis, ut Maniæ, Melancholiæ: A similitudine, ut Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: Ab artifice, ut Chironiũ ulcus: Ab his qui laborarunt, ut Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

APoplectici, Auriginosi, Anorectici, Apostematici, Asmatici, Alsiosi, Aluini, Carbunculosi, Carcinomatici, Chiragrici, Chalaziaci, Calculosi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dysenterici, Elephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphysmatici, Entherocelli, Erotici, Eliosi, Febriculosi, Glaucomatici, Hydropici, Hydrocephali, Icterici, Impetiginosi, Ischidiaci, Ischiaci, Leprosi, Lienterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycanthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opistonici, Orthopnoici, Phreneti ci, Pthisici, Pituitosi, Pleuretici, Pedicosi, Podagrici, Porriginosi, Pustulosi, Psorophthalmi, Polyposi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suspiriosi, Splenetici, Stomachici, Stranguriosi, Sontici, Spastici, Syntectici, Scotomatici, Strumosi, Torminosi, Tetanici, Veternosi, Verminosi, Verrucosi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FVERVNT.

EVnomius *præsul Cyzicenus Arrianæ hæreseos sectator*

sectator (qui sub Valente imperatore floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla *uidua Romana Symmachi uiri Patricij filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.*

Plotinus *Philosophus Platonicus, natione Aegyptius, morbo sacro fuit obnoxius. Crinitus lib. 25.*

Froila *secundus, Alphonsi magni filius, lepra correptus, ærumnosa morte uitam clausit.*

Aristarchus *grammaticus Alexandrinus (qui floruit sub Ptolemæo Philometore) hydropisi laborauit.* *Suidas apud Volater.*

Andragasina *uirgo, uxor Ausberti cuiusdam, qui fuerat domesticus Vandegisilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio se inclusit. Volat.*

Maria *filia Amædei Sabaudiæ ducis, uomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ uicecomiti marito suo nunquàm congressa est.*

Iulius Viator, *eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.*

Medeius *unus ex ijs, qui Ioannam puellam Gallicã Anglorum domitricẽ flammis adiudicauerant, lepra infectus, miserè expirauit. Valerandus Varanius lib. 4. Medeius siquidem longo sermone profatus, Astruit esse scelus flammis & morte piandum, Multaq; adulandi studio con fingit, ut Anglos Sic sibi concilict, sed paucis inde diebus Corpus tabifico respergitur ulcere lepræ.*

Metrodorus *philosophus, Epicuri socius, laborauit Tympanite. Est autẽ Tympanites species hydropieos, ut iam diximus.*

Ptolemæus *Philadelphus rex Aegypti podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & uomica laborasse, uulnerato'que pectore, (quum mortem in acie quæreret)*

medicinam

medicinam inueniße.

Idem Plinius scribit perpetuam fuisse febrem C. Mecenati, cui etiam triennio supremo, nullo horæ momento contigerit somnus.

Antipater Sidonius poëta omnibus annis uno die, natali tantum, corripiebatur febre, & ea consumptus est satis longa senecta. Plinius lib. 7.

Manilius Cornutus Mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendum ducenta sestertia elocauit. Plinius cap. 1. lib. 26.

Seruius Clodius eques Rom. Podagra laborauit, cuius dolore coactus est ueneno crura perungere. Quo facto sensu protinus caruit. Suetonius.

Ennius poëta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abstinebat à musis. Pont. de fort.

Cosmas Florentinus morbo podagræ coactus est domi se continere. Idem Pontanus.

Ferunt M. Crassum surdastrum fuisse. autor Cicere lib. 5. Quæst. Tuscul.

Vatinius autore Macrobio, quamuis podagra laboraret, uolebat tamen uideri uitium discußisse, & mille paßus ambulare se gloriabatur.

Cambyses ab ineũte ætate morbo sacro affectatus, nunquam postea satis conualuit. Nam plerosq; sibi familiares per insaniam occidit. Cælius cap. 20. lib. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus est Herculanus) incidit Hercules, uel propter immensos labores, aut imminente Iunone, adeo ut in ipsa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæsar extrema ætate animo linqui consueuit atque etiam per somnium exterreri. Comitiali

quoq;

quoq; morbo bis inter res gerendas correptus est, autore Tranquillo.

Liuius Drusus Tribunus plebis quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. autor Gellius. Cap. 25. lib. 17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gazæ, podagra plerunq; laborabat.

Theopompus Phthisi morbo laborans ab Asclepiade medico sanatus est.

Diodorum podagricū fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus secundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem usq; laborauit.

Carolus rex Pannoniæ articulari morbo plerunq; afficiebatur.

Volaterranus ait beatam Genouefam, ob uitæ abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. Quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis LXXX. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heracletus philosophus hydropisi quoq; laborauit, neq; tamen uti uoluit medicis. Laërtius.

Pontanus scribit Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuisse: neque tamen à Theologiæ & Philosophiæ professione destitisse.

MVTI.

Q. Pedius, nepos Q. Pedij consularis, fuit natura mutus: quem propterea Messala orator pictura docendum censuit. autor Plin. lib. 35. cap. 4.

Atys Crœsi filius à principio mutus, ubi uidit irruētē in iugulū patris sui Cyrum, O homo inquit, ne in-

terficias patrem. autor Herodotus, & Gellius lib. 5. ca. 9.

Zoë uxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex morbo. Demum à beato Sebastiano curata.

Aegles Athleta, quum sortitione inter pugiles facta uidisset fucum sibi fieri, ac dari uerba, repentè in eum qui id faciebat, sese uidere quid faceret, magnum inclamauit. autor Gellius. Val. de Mir.

HOMINES MALE OLENTES.

EVripides poëta oris graucolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuisset à Dechannico Archelai aulico, excanduit poëta grauius, quàm opinaretur quispiam. Cælius cap. 10. lib. 13.

De Gorgonio & Rufino, Martialis: Pastillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

HErodotus in Polyhymnia scribit Euritum & Aristodemum ob extremam lippitudinem è castris à Leonida remissos.

Horatius Flaccus uarijs in locis lippũ se fuisse docet, ut Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus illinere. Item: Lusum it Mecœnas, dormitum ego, Vergiliusq́; : Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor (ut dicitur) humani corporis, Phlegma, Cholera seu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

POlyphemus Neptuni ex Thosa filius, quum duos Vlyßis comites deuorasset, ab ipso Vlysse simulata amicitia inebriatus est uino, & altero (quia prius

erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. li. 4. Ceßit & Aetneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Verg. lib. 3. Aen. – Et telo lumẽ terebramus acuto, Ingens quod torua solũ sub frõte gerebat. Idẽ: Monstrũ horrendũ, informe, ingens, cui lumen ademptũ. Sidonius: Atq; Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopã.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amisit, nomen propterea inde sortitus.

De Phileni lusca, Martialis lib. 1. sic inquit: Oculo Philenis semper altero plorat: Quo fiat istud quæretis modo? Lusca est.

Acatius orator socius Lybanij sophistæ unico tantum uidit oculo.

Philippus Macedo ab Astere milite sagitta percussus, alterum amisit oculum. Vnde & Aristides Philippum ipsum hoc ridebat scommate: Arimaspis cognatus es. Arimaspi enim populi sunt monoculi. Plin. lib. 7. cap. 37.

CAECI, ET EXCAECATI.

ORta inter Iouem & Iunonem ludicra quæstione, utri scilicet maior esset libido, uiro´ne, an fœminæ: Tyresias Thebanus iudex electus, quum pro Ioue sentẽtiam tulisset, dixissetq; mulierem esse lasciuiorem, ab irata Iunone excæcatus est. Indignatus Iupiter, cæcitatẽ uaticinio pensauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat, postquàm iudex de lite iocosa Sumptus Apollinea clarus in arte senex. Idem lib. 3. Metamor.

Politianus scribit eum ideò excæcatũ fuisse, quòd nudam uidisset Mineruã, ubi in Ambra ait: – Baculũ dat de inde potentem Tyresiæ magni, qui quondam Pallada nu dam Vidit, & hoc raptam pensauit munere lucem. Sene. in Oedipode: Tyresias tremulo tardus accelerat gradu,

Comesq́; Manto, luce uiduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter defioculus. Cuius cæcitatem quum mulierculæ lamentarentur: Quid agitis, inquit? An uobis nulla uidetur uoluptas esse nocturna? autor Cicero lib. 5. Quæst. Tus.

Appius Claudius quàmuis cæcus esset, tamen in illo suo casu, nec priuato nec publico muneri defuit. autor Cicero.

Cæcus fuit C. Drusus, tamen domus eius implebatur consultoribus, qui in suis causis, cæcum adhibebant ducem. Idem autor, & Val. de Studio.

Gn. Aufidius prætorius in cæcitate, sententiam in senatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam scribebat historiam, & uidebat in literis.

Diodorus Stoicus, itidem uisu priuatus est. Versabatur tamen in philosophia, & fidibus Pythagoræorum more utebatur, munusq́; tuebatur Geometriæ, discentibus præcipiens, unde, quò, quanq́; lineam scriberent.

Asclepiades nihilis philosophus, interrogāti cuidam, Quid ei cæcitas attulisset: Respondit, Vt puero uno essem comitatior.

Democritus quum existimaret animi aciem impediri aspectu oculorum, oculos ipsos sibi eruit, ut philosophiæ, & rerum naturalium causas profundius meditaretur. Lucretius lib. 3. Denique Democritum postquàm matura uetustas Admonuit, memores motus languescere mentis, Sponte sua lætho caput obuius obtulit ipse. Tertullianus ait, ideò Democritum se excæcasse, quòd mulieres sine cōcupiscentia aspicere non posset. Gellius lib. 10. De cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot uersus, quos potes legere.

Hipse

Hypsea *mulier fuit notæ cæcitatis. Vnde Horatius lib.1. Sermonum: Ne corporis optima lynceis Cõtemplere oculis, Hypsea cæcior illa.*

Thamyras *Philamonis filius, excæcatus est à musis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Propertius lib.2. Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur, Nũquàm ad formosas inuide cæcus ero. Politianus in Nutricia. Pontanus lib.3. de Stellis.*

Stesichorus *poëta quum Helenam suis carminibus infamasset, excæcatus est. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit uisum. Politianus in Nutricia: - Et damnans Helenam, laudansq; uicißim, Amittit, recepitq; oculos, tuus Imera ciuis Stesichorus. Suidas apud Volat.*

Asconius *Pedianus anno suæ ætatis LXXIII. captus est oculis. Duodecim tamen postea uixit annis.*

Daphnis *pastor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus est, quòd ebrius cum quadam fœmina concubuisset. autor Suidas apud Volater.*

Dydimus *Alexandrinus, præsul Cæsariensis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam didicit, scripsitq; commentarios in Psalmos. autor Volaterranus.*

Lucilla *uirgo, filia Nemesij tribuni, cæca fuit primo. Demum à Stephano põtifice recepit uisum. Hæc sub Valeriano passa est. Volaterranus.*

Homerum *cæcum fuisse fatẽtur omnes. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, non satis conuenit. Sunt qui dicant hoc ei ex morbo contigisse: alij ex longa senectute. Ouidius in Ibin, apum aculeis excæcatum scribit, & Pontanus de stellis lib.5.*

Cedonius, *unus ex discipulis Christi, cæcus natus est.*

Xenarchus philoſophus peripateticus, paulo ante mortem uiſu orbatus eſt.

Seſoſtris rex Aegypti in extrema ſenectute oculis captus mortem ſibi conſciuit. Michaël Anglicus: Niliaca tali cæcus regione Seſoſtris, Vltus adulterij eſt facta nephanda grauis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Pheronem huius Seſoſtris filium, caſu fortuito excæcatum fuiſſe.

Herodotus itidem ſcribit Anyſim regem fuiſſe Aegypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amaſim legit.

Anchiſam Boccatius cæcum fuiſſe ſcribit, ex Seruij teſtimonio, ac propterea Troianorum conſilijs non interfuiſſe. Cæcitatem autem contigiſſe ait, quòd gloriaretur ſe Veneri concubuiſſe.

Salaberga puella ex agro Lugdunenſi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis uita & ſanctitate floruit) cæcitatem ab utero matris attulit.

Phœnix Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouidius in Ibin: Id quod Amyntorides uideas, trepidusq; miniſter, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus ubi agnouit ſe Iocaſtæ matri cõcubuiſſe, & patrem Laium dediſſe morti, ſceleris horrore, oculos ſibi eruit. Ouid. in Ibin. Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus eſt, quòd filios ſuaſu Harpalices excæcaſſet. Sunt qui dicãt Phineũ Idæ filiæ Dardani, Scytharum regis amore uſq; adeò captum fuiſſe, ut eius ſuaſu filijs ex Cleopatra ſuſceptis oculos euuulſerit. Ouidius in Ibin. Martialis lib. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De Phinidis à Phineo patre excæcatis, Idẽ Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polym

Polymnestor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei suæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidißet, indignata mater Hecuba eidem, per simulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin. Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quũ prius esset monoculus, ab Vlysse prorsus excæcatus est. Causam iam diximus, Ouidius in Ibin: Pastor ut Aetneus, cui casus antè futuros Thelemus Eurimedes uaticinatus erat.

Isacius Angelus imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus est, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polizellus Atheniensis, in bello contra Dachum ducem Persarum, incerto casu cæcus factus est. autor Plutarchus in Parall. Aliàs Datim

L. Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amißis incendio, quum Palladium raperet ex æde Vestæ. autor Plinius lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manij Curij in consulatu collega, dormiens oculorum uisum amisit, quum id sibi accidere somniaret. autor Plin. lib. 7. cap. 50.

Phanus fuit usurarius quispiam cæcus: de quo Erasmus meminit in illo adagio, Phani ostium.

Timoleon Corinthius (qui expulso Dionysio Syracusas redemit seruitute) ætate iam prouectus, morbo cœpit laborare, quo cæcus factus est. autor Plutarchus in eius uita.

Ophioneum, Messeniorum uatem, Pausanias apud Cælium scribit, semper à natali statim die luminibus captum, & priuatim & publicè uaticinia peregisse,

giſſe,& poſt uehementem capitis dolorem uidere cœpiſſe,ac mox relapſum ad cæcitatem denuo.

Iuſtinianus imperator ante Leontium Gallinico patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detruſus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Conſtantinus Copronymos imperator, Artabaſdū primæ nobilitatis hominem, imperatorem ab orthodoxis creatum, biennio poſt captum, oculorum uiſu cum liberis priuauit. Egnatius.

Conſtantinus imperator, Leonis & Irenes filius, Nicephorum imperatorij ſtemmatis hominem (in quem ſuffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ uſu priuauit. Idem Egnatius.

Irene poſtea imperatrix rerum potita, filium Conſtantinum in poteſtatē redactū excæcauit. Egnatius.

Haraedum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo, qui præ ſenio amiſerit uiſum. Quod etiam de Gormone teſtatur lib. 9.

Aribertus rex Francorum Sigibrandum Aſprandi filium oculis priuauit, omnesq; eius propinquos uarijs tormentis affecit. Paul. Diac. de geſtis Long.

Nautulphus puer natura cæcus, precibus ſancti Senoch uiſum recipit. autor Gregorius Turonen.

Beliſarius præfectus copiarum Iuſtiniani imperatoris, deletis Vādalis, acto de Perſis triūpho, Italia à Barbaris nō ſemel liberata, ꝑpter proſperos ſucceſſus ipſi imperatori formidoloſus & ſuſpectus factus eſt, ac ꝑpterea ab eodē oculis priuatus. Quo facto tuguriolū in uia frequēti ſibi ſtatuit, ubi uictū à prætercūtibus mēdicabat his uerbis: Viator da obulum Beliſario, quem uirtus extulit, cæcauit inuidia. autor Procopius, & Crinitus. ca. 6. lib. 9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, Lippum Florentinum oculis captum fuisse, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philosophorum auditoria frequentasse..

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, Ilus demissum cœlo Palladium eripuit, statimq; oculis captus est. Postmodum placata ira deæ, pristinum recuperauit uisum. autor Dercyllus apud Plutarchum.

Metellus quoq; templum Vestæ incensum conspicatus, Palladium eripuit, statimq; oculis captus est. Postmodum dea placata, uisum recepit. Idem autor.

Valerius Bestius dum Ruscium L. Imbrici soceri sui filium fidei suæ creditum, cupiditate auri interfecisset, ab ipso postea Imbrico correptus & excæcatus est. autor idem Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, Epizelum Atheniensem in bello incerta causa luminibus captum fuisse, neq; sauciũ ulla corporis parte, neq; ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritum suum Vazulem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. autor Volat.

Bela secundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidẽ Pãnoniæ regis, excæcatus est.

Colomanus rex Pannoniæ post Ladislaum, Almo fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara uirgo (quæ sub Heraclio imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias cõpelleretur, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernensis, archidiaconus Matisconcensis, ex morbo luminibus orbatus est: uisum tamẽ compluribus prodigiose restituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus principabatur) excæcatus est, quòd fœminas quasdam sequentes Bacchū simulata cum deo amicitia interfecisset. autor Diodorus.

CLAVDI. (Zoppi)

EPictetus philosophus Hierapolitanus, claudus fuit. Vnde apud Macrobium hoc modo inducitur loquens: Seruus Epictetus genitus sum corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuisse luscus, claudus, gibbosus, lingua blesus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quispiam claudicans, qui cùm crepidas furto amisisset, imprecatus est, ut furis pedibus maximè congruerent. Erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. autor Cælius.

Idem Cælius ait, Androclidem Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto uulnere claudus factus est: cui quū cruris uitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutarch. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudicatem, quod laudi sibi uertebat aduersus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuisse quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Aristogiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non Martium spirabant, adeò ut uētosa sua lingua populum in discrimina plerūq; cōijceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexisset, innixus baculo claudicatem simulauit, ne ad bellum uocaretur. Vnde adagium fluxit in uulgus,

Aristo

Aristogiton claudicat. De his qui morbum simulant, ne militiam, aut aliud oneris genus subeant. Cælius cap. 40. lib. 13.

Perdix, caupo fuit quispiam claudus, cuius claudi-tas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmum.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus esset, suas paßim machinas circunfere-bat. Erasmus in Chil.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & Ectionis uxor, fuit etiam clauda. autor Herodo-tus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, uel quòd matri opem ferre uellet, incidit in claudit atem. Ad quod allusit Valerius Flaccus lib. 2. Argon. Accliuem scopulo inueniunt, miserentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Meteo. Vul canum fama est cœlo quum pulsus ab alto, Sub terris sine honore diu, sine munere claudum, Vixisse, & Siculæ exilium traxisse sub Aetna. Item Martianus Capella: Quidam etiam claudus faber uenit. Lactantius: Tum fa-ber claudus Mineruæ nuptias postulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem simul arma ad coniurata uo casse.

BALBI.

Herodotus in Melpomene ait, Battum Polymne sti inter Theræos opulenti, & Phronimæ filium, balbum fuisse, ac propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte uenis uocis causa. Dux te iu bet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero III. Philip. scribit, M. Fundum nescio quem cognominatum Bambalionē, ab hæsitantia linguæ.

Eodem

Eodem nomine Fr. Philelphus Pogium Florentinū ob uitium linguæ insectatus est.

Euripides apud Cælium scribit Alcibiadi in dicendo balbutiem fuisse, quæ uoci illius splendorem, & sermoni gratiam afferre uidebatur.

Michaël imperator (qui Leoni Armenio succeßit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamemnonis & Clytemnestræ filius, propter interfectam matrē furiosus factus est, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit scelus. Vergil. lib. 3. Aene. Et scelerum furijs agitatus Orestes. Ouidius lib. j. de Tristibus: Vt foret exēplū ueri Phocæus amoris, Fecerūt Furiæ tristis Oreste tuæ. Item lib. 4. Quo postquàm dubiū est pius an sceleratus Orestes, Exactus furijs uenerat ipse suis. Lucanus lib. 7. Haud alios nōdum Scythica purgatus in ara, Eumenidū uidit uultus Pelopeius Orestes. Horatius lib. 2. Sermonū: Nec ferro ut demēs genitricē occidit Orestes, An tu reris eum occisa insanisse parente. Stroza pater lib. j. Eroticôn: Arsit in Aegystho furiosi mater Orestis. Statius lib. j. Theb. Vel inanē mētis Orestem, Opposito rapidam Pylade uitasse Megærā. Cælius scribit Orestem ui furoris sibi digitū arrosisse & uorasse, eoq; facto, Eumenidas illi albas se ingeßisse, quum prius nigro colore occurrerēt formidosæ. Adagium est apud Erasmum, Oresti palliū texere: in eū qui parat munus abusuro. Nam Orestes per insaniam uestes dilacerabat. Verg. lib. 4. Aen. Aut Agamēnonius scænis agitatus Orestes Armatam facibus matrem & serpentibus atris, Quum fugit, ultricesq; sedent in limine diræ.

Pentheus

Pentheus dum sacra Bacchi despicaretur, ulciscēte numine in furorem raptus est. Verg. lib. 4. Aen. Eumenidū ueluti demens uidet agmina Pentheus, Et solem geminū, & duplices se ostendere Thebas. Lucanus libro septimo: Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum desciſſet Agaue.

Milo Epyrota quum hastam in Laodomiam filiam Pyrrhi coniecisset, quæ ad aram Dianæ, uelut ad asylum confugerat, dea uindicante, in furorem raptus est, quo intra duodecimum diem perijt.

Athamas Aeoli filius furijs à Iunone immißis, usq; adeò correptus est & agitatus, ut Learchum filium interfecerit. Ouidius lib. 6. Fastorū: Hinc agitur furijs Athamas sub imagine falsa, Tuq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34. cap. 14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia, Bacchico furore correpta, Pentheū filiū interfecit. Lucanus lib. 1. Ingēs urbem cingebat Erynnis, Excutiēs pronā flagranti uertice Pinū, Stridentesq; comas, Thebanam qualis Agauen Impulit, aut sæui cōtorsit tela Lycurgi Eumenis. Idē lib. 7. Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, uel quū descisset Agaue. Horatius li. 2. Ser. Quid? caput abscissum demens quum portat Agaue Nati infelicis, sibi tum furiosa uidetur. Seneca in Oedipode: Peior hac genitrix adest, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ à Baccho (cuius numen aspernabatur) in furorem uersus, crura sibi amputauit. Lucanus: Thebanam qualis Agauem Impulit, aut sæui cōtorsit tela Lycurgi Eumenis. Ouidius in Ibin: Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti, Ingenio dispar, cui pede claudus erat.

Mar-

Marſyas dum Apollinem ad tibiæ certamen prouocaſſet, in furorem uerſus, & ab ipſo deo excoriatus eſt. Ouidius in Ibin: Mens quoq; ſic furijs uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.

Hercules uiſa apud inferos Megæra, in furorem uerſus eſt, unde regreſſus filios imprudens occidit. Lucanus lib. 1. Aut qualem iuſſu Iunonis iniquæ Horruit Alcides uiſo iam Dite Megæram.

Alcmæō Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrē furijs itidem agitatus eſt. Propertius li. 3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia: Oenidæq; facem, furijs Alcmæona pulſum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyßi in uirtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorem uerſus, armenta loro cædebat, exiſtimās ſe interficere Græcos. Apuleius lib. 3. Meta. In inſani modum Aiacis armatus, non ut ille uiuis pecoribus infeſtus tota laniauit armenta.

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo uiribus, dum Lachum Epidemnium, athletam, ictu pugni interfeciſſet, interfecti aperuiſſet latera, ac propterea iudices tantam peroſi feritatem, in eum uellent animaduertere, indignatus, & in furorem uerſus, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) diſiecit, eáq; ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicant hunc furorem eidem irrepſiſſe, quòd uictoriæ præmio fuiſſet fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter Cleomedes, ſeu Cleomenes, quem Herodotus in Erato ſcribit, à Lacedæmonijs (quibus imperabat) primò expulſum, demum priſtinæ dignitati reſtitutum fuiſſe. Nec multo pòſt in tantam inſaniam incidiſſe, ut

ſe, ut unicuiq; obuio ſceptrū in faciē impingeret. Quod cum facientem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt, & in carcerem coniecerunt. Vbi arrepto cuſtodis & ergaſtularij gladio, ab ima corporis parte ad uerticem capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides, ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis, dum Iunoni ſe præferrent, in furias uerſæ, ac poſtmodum mutatæ in uaccas fingūtur à Poëtis. Vir. Prœtides implerūt falſis mugitibus agros. Vide Seruium.

Plutarchus in uita Artaxerxis ſcribit, Charem fuiſſe quendam, qui in bello Cyrum uulnerauerit, ſucciſa poplitis uena: quem ait inſania poſtmodum fuiſſe correptū, nimia illati Cyro uulneris arrogantia.

Gallus Vibius uir fuit magnæ eloquentiæ, qui dū inſaniam mentiretur, quod aſsimulabat ad uerū redegit. Cælius lib. 6. cap. 35.

Cælius ſcribit Euagoram regem Cypriorum repentino furore correptum fuiſſe.

T. Lucretius poëta Phyſicus, ſumpto amatorio poculo in furiam lapſus eſt, qua impellente mortem ſibi conſciuit. Statius: Et docti furor arduus Lucreti. Cælius cap. 26. lib. 9.

Sparſus fuit quiſpiam, quem Seneca ſcribit inter ſcholaſticos inſanum, inter inſanos ſcholaſticum fuiſſe. Vide Cælium.

Timanthes Cleonæus athleta, quum ſenio confectus, arcum non poſſet complicare, quem intendebat iuuenis, dolore animi in furorem lapſus eſt, ac propterea ſe interfecit. autor idem Cælius lib. 6. cap. 35.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad ſpeculum explorabat) ſenio deformatam cōſpiceret, animi

ægritudine

ægritudine in insaniam lapsa est. Alij aliter sentiũt. Aiunt enim ipsam consuesse alloqui suam imaginem in speculo, eiq; subridere, comminari, promittere, subblãdiri, & quicquid confabulantes solent dicere. Idem autor.

Pisander eò uesaniæ lapsus est, ut timeret, necubi animæ suæ occurreret, à qua uiuus esset destitutus. Cælius cap. 26. lib. 9.

Cambyses quum Apim (quem Aegyptij pro deo colebant) uiolasset, ulciscente numine, lapsus est in furias. Quibus agitatus, uniuersam propè familiam deleuit. autor Herodotus in Thalia. Postremò furore uictus seipsum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, mißus à patre ad Rhotharem Longobardorum regem, in Italia ueneno potus est, cuius uirtute cœpit insanire. autor Paulus Diaconus de gestis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quispiam ex Helsyngia nouem cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias testatur cecidisse, ut summas clypei partes corroserit, igneos carbones uentri mandauerit, raptas ore prunas in uiscerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum suorum præcordia furẽte manu ferrum conuerterit.

Vlysses quum esset Græcorum prudentißimus insaniam tamẽ simulauit, ne ad bellum Troianum proficisceretur. Vt autem persuaderet se esse uerè insanum, salem seminabat, uarijsq; animalibus aratra iungebat. Astum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Telemachum filium obiecit. Quem ne læderet ipse Vlysses pater, aratrum suspendit. Vide Cic. in libro. 3. Offic.

FVRI

FVRIAE TRES.

FVrias poëtæ Acherontis ex nocte filias uocant. Vergilius, Dicuntur geminæ pestes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempesta Megæram, Vno eodemq́; tulit partu. Propterea Galterus in Alexandreide decenti epitheto eas uocat Noctigenas libro decimo, ubi ait, Hoc ego si dea sum, qua nulla potentior inter Noctigenas, si me uestram bene nostis alumnam. Eadem ratione Mantuanus eas uocat Acherontigenas. Apud inferos dicuntur Canes. Lucanus: -Iam uos ego nomine uero Eliciam, Stygiasq́; canes in luce superna Destituam. Apud mortales uocantur Furiæ, quòd furoris stimulos hominum præcordijs inculcent. Propterea etiam finguntur ijs colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. Vnde Vergil. -Cæruleis unum de crinibus anguem Cōijcit, inq́; sinu præcordia ad intima subdit, Quo furibunda domum monstro permisceat omnem. Dicuntur & Eumenides sensu contrario, & per antiphrasim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouidius: Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorum loco, redimitæ serpentibus & colubris. Catullus: Quare facta uirûm mulctantes uindice pœna Eumenides, quibus sanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius lib. 12. Et Anguicomæ ducent uexilla sorores. Mantuanus in Apol. Exibant de sede Erebi teterrima monstra Tisiphone, furiæq́; aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam Diræ. Vergil. At procul ut Diræ stridorem agnouit & alas, Infelix crines scindit Iuturna solutos. Idem lib. 4. Aeneid. Vltricesq́; sedent in

limine Diræ. Lactãtius li. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum scribit: Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. Propterea poëtæ tres furias esse dixerunt, quæ mentes hominum exagitent: Ira, ultionem desiderat: Cupiditas, opes: Libido, uoluptates.

Furiarum prima est Alecto, quam Vergil. depingit lib. 7. Aeneid. Luctificam Alecto dirarum à sede sororum &c. Quòd autem sit Noctis filia, tectis est apud eundem Verg. Iuno hoc modo loquens: Hunc mihi da proprium uirgo sata nocte laborem, &c.

Thesiphone, seu Tisiphone, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna facem, fluidoq́; cruore rubentẽ Induitur pallam, tortoq́; incingitur angue, Egrediturq́; domo, luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoq́; insania uultu. Ouidius lib. 4. Trist. fecit inde adiectiuũ Thesiphonæus, ubi ait, Cupiasq́; eradere uitæ Tempora, si poßis, Thesiphonæa tuæ. Hanc filiam esse noctis docet Syllius lib. 2 dicens: Et palmas tendens, hos inquit noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq́; ferocem &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adsunt Herebi, crinita colubris Thesiphone, spiransq́; uenenum, ignemq́; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis describit: Improba mox surgit tristi de sede Megæra, Quam penes insani fremitus, animiq́; profanus Error, & undantes spumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum: Per medias urbes colubris crinita Megæra, Sanguineisq́; caput uittis intorta, flagello, &c.

STVL

STVLTI, ET INSIPIENTES.

COrœbi filij Mygdonis Phrygij stultitia uulgi fabulis celebrata est, qui maris undas numerare conabatur, quum non posset ultra quinq; numerare. autores Eusthathius & Lucianus apud Erasmum.

Bagas fuit quispiam stupidæ mentis, & attonitæ. autor Plutarchus in Collectaneis. Vnde ortum adagium: Vt Bagas constitisti.

Melitides fuit stultus, ab Homero celebratus: qui euersa iam Troia uenisse legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Erasmum: Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthusiasmus est quidam mentis stupor, quo laborauit Mammachutus quispiam sola insignis fatuitate. Vnde Mammachuti dicuntur hiantes & stupidi. autor Aristophanes apud Cælium lib. 9. cap. 28.

Amphistides tantæ fuit stulticiæ, ut ignoraret, utro ex parente prognatus esset.

Accon uetula eo laborauit delirio (sicuti iam diximus) ut solita sit ad speculum cum imagine sua, perinde ac cum alia muliere cōfabulari. autores Cælius & Erasmus, ex aduocatis Græcorum testimonijs.

Cippius simulabat se dormire & stertere, quo facilius eius uxor mœcharetur. Quod arguit eum à zelotypia longè fuisse alienum. Vnde natum uidetur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epistola positū: Non omnibus dormio. autor Lucilius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quispiam stultus, qui quò magis risum cohibere nitebatur, hoc ridebat profusius.

Midas Gorgij filius, quum agrestē Panos dei cantilenā Apollinis carminibus prætulisset, indignatus Apollo, asin

lo, asininas auriculas eidem indidit, quibus postea abijt in risum. Vide Ouidium lib. 11.

Psylli populi, dum Austrum uentum plus nimio haberent inuisum, ut sibi & suae terrae noxium, sumptis armis in eum hostiliter profecti sunt, ceu uiuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus lib. 4. & Gellius lib. 16. cap. 11.

Inter stultos numeratur Claudius princeps, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo thoro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLAE, ET CHIRVRGI.

APollo Aesculapij pater medicinae usum primus dicitur attulisse, ac propterea meruisse deitatem. Ouidius lib. 1. Metam. Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Remedio.

Aesculapio Apollinis filio pleriq; etiam inuentum medicinae referunt acceptum: in qua adeò excelluit, ut mortuum Hippolytum fingatur ad uitam reuocasse, & Androgeũ Minois filium ab Atheniensibus interfectum. Propertius lib. 2. Et deus extinctum Cresßis Epidaurius herbis, Restituit patrijs Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: scripsit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniae regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnydius, Chrysippi philosophi seruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus est famam

famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Asclepiades Prusiensis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua uinum ægris mederetur, relato è funere homine & conseruato. Dicebat salutem constare cibi potusq; abstinentia: præterea gestatione, ambulatione, & fricatione. Scripsit ad Mithridatem uolumina. autore Plinio. Mortuus est scalarum lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia commentus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatem. Siquidem & balneorũ consuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit suspẽsiles, quorũ molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. autor Plin. lib. 7. cap. 37. & cap. 3. lib. 26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi uellet, morbum & dolorẽ auxit. Vnde natum adagium: Acesias medicatus est, ubi res in deterius uergit. Erasm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quẽ Plin. lib. 7. medicæ artis apud Aegyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit libro 1. Epist. dicens: Nam mihi Baias Musa superuacuas Antonius.

Cassius Hemina apud eundem Plinium testis est Archagathum Lysaniæ filium Peloponensem, primum è medicis uenisse Romam. L. Aemylio, & M. Liuio consulibus. Eiq; ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptã. Ob id publicè uulnerarium fuisse eum tradunt uocatum, mireq; gratum aduentũ eius ab initio: Mox à sæuitia secandi urendiq;, nomen carnificis meruisse. Plin. cap. 7. lib. 25. & Cap. 3. lib. 30.

Amythaon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus est.

Apollodori *duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, ambo medici. De quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.*

Artemon *fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati, propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. autore Plinio cap. 1. lib. 28.*

Attalus *medicus apud Plinium affirmat scorpione uiso si quis dicat duo cohiberi nec uibrare ictus.*

Alcon, *seu Alcontius, medicus fuit uulnerum, centum sestercijs à Claudio condemnatus, & exul missus in Galliam, demum restitutus. Nescio an is sit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Ostendit digitũ sed impudicũ Alconi, Dasioq;, Symmachoq;. Ausonius de alio Alcone itidem medico loquitur, qui Diodorũ aruspicẽ uaniloquũ fecit.*

Agron *medicus fuit, qui pestilentia Athenas passim occupante, affectorum plærisq; opem intulit salutarem, accensis in proximo ignibus. Cælius cap. 22. lib. 13.*

Basilius *Ancyranus professione fuit medicus. Floruitq; imperante Constantino. apud Volat.*

Chiron *Saturni filius ex Phillyra, herbarum naturas primus inuenisse, Achillemq; & Aesculapium docuisse fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto uisum restituit. Propertius lib. 2. Tarda Phyloctetæ sanauit crura Machaon, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides. Verg. li. 3. Georgico. Quæsitæq; nocent artes, cessere magistri Phillyrides Chirõ, Amythaoniusq; Melampus. Ab eo nomen sumpsit herba, quæ Cẽtaurea dicitur. Plin. ca. 6. li. 25.*

Cornelius Celsus *libros de medicina scripsit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.*

Critobolus *medicus fuit, cui singularem peperit laudem sagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulsa. De quo abunde Curtius meminit,*

lib.

lib. 8. de gestis Alexandri. Plin. lib. 7. cap. 37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui uini rationem illustrauit. Hic apud Plinium ait semen pastinacæ erraticæ dysentericis prodesse.

Idem Autor scribit, Chrysippum, Erasistrati præceptorem, medicum fuisse, qui Hippocratis, Aesculapij, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Maßiliensis fuit medicus, qui ad syderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestertia reliquisse, muris patriæ non minore summa extructis.

Charmis ex eadem Maßilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea damnauit. Frigidaq; hybernis algoribus lauari persuasit. Mersit ægros in lacus, adeò ut Plinius dicat, se uidisse capulares senes usque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Piperitim herbam (quam alij Siliquastrum uocant) sibi contra morbos comitiales. autor Plinius lib. 20. Idem scripsit succum radicis ferularum, oculorum claritati multum conferre. Piperitis. Siliquastrum.

Cherias Atheniensis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus sitim facere, stomachum corroborare, & uuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in uino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratem Samiorum tyrannum curauit talentis duobus, scripsitq; librum de me-

dicina. Herodotus in Thalia scribit Democidem Taliphontis Crotoniensium principis medicum fuisse, atque duobus aurearum compedum paribus à Dario donatum.

Dexippus *Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum unum de medicina.*

Diocles Carystius *floruit tēporibus Darij Histaspis: reliquit commentarios. Plinius in multis locis.*

Democrates Seruilius *citatur à Plinio lib. 25. Primusq; medentium herbam dicitur inuenisse, quam appellauit Hyberidam.*

Idem lib. 24. ait Democritum *fuisse medicum, qui in ualetudine Considiæ, M. Seruilij consularis filiæ omnem curationem austeram recusantis, diu efficaciter usus sit lacte caprarum.*

Dasius *medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens: Ostendunt digitum, sed impudicum, Alconi, Dasioq;, Symmachoq;,*

Epicarmus *Cous fuit auditor Pythagoræ. Scripsit de rerum natura ac medicina commentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, scribit Volater.*

Erasistratus *medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plinius scribit hunc fuisse discipulum Chrysippi, ex Aristotelis filia genitum, cui Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. Hunc citat Gellius lib. 16.*

Euphorbus *medicus, Euphorbiæ herbæ nomen imposuit, autore Plinio lib. 25.*

Eribotes *Teleontis fuit filius, medicinæ peritißimus, ut qui Oilei uulnus à Stymphalidib. illatū sanauerit. Testis Orpheus apud Aegidiū Maseriū in Argonauticis.*

Galenus

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiaticæ, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæteriq; omnes medicorum principem fatentur. Scripsit de medicina libros cõplures, & in opera Hippocra. Cælius li. 16. ca. 19.

Glaucias medicus fuit in cognoscenda cadauerum natura diligentißimus. Plin. & Cælius cap. 29. lib. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, uixit in summa familiaritate apud Perdicam Macedonum regem: Suscepit filios Thessalum & Draconem. Hunc Artaxerxes magna mercede summisq; honoribus in familiã suam inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito, quem ut insania curaret, plerũq; ad eum scripsit. Amauit Græciam, ex qua nunquàm egressus est. Mortuus est Larissæ, natus annos CIIII.

Hermogenes, fuit medicus, qui Adriano Imperatori, se interficere uolenti, circunscripsit locum sub mamilla, quo letaliter percusso, celerius expiraret. autor Dion Caßius.

Iulianus fuit quispiam Pharmacopola herbariæ artis peritißimus, quem Volaterranus ætate sua floruisse scribit.

Lucas Antiochensis medicus fuit, Pauli apostoli sectator, à quo edoctus, scripsit Euangelium, & Acta apostolorum. Exceßit natus annos LXXXIIII.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen est herbæ) contra cantharidas bibendum censet, apud Plinium Capi. 20. lib. 20.

Menecrates Syracusanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum sacrum hac lege, ut liberati se esse ipsius seruos faterentur, eumq; Iouem appellarent. Feruntq; in id

tumoris fuisse euectum, ut quandoq; ad Agesilaū Spartæ regem hoc modo scriberet: Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem. Subridens Agesilaus respondit: Agesilaus Menecrati sanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius capi. 38. lib. 6.

Martion Mitylenæus de simplicibus effectibus scripsit. Item apud Plinium rumpi scolopendras marinas sputo, rubetas item, aliasq; ranas scribit.

Mycon apud eundem testis est aduersus serpentes nihil esse efficacius hippomarathro.

Machaon Aesculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clarißimus. Baptista Pius li. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & ista manu est. Hic Philoctetem Pæantis filium Herculis sagitta Hydræ ueneno tincta, uulneratum sanauit. Propertius lib. 2. Tarda Philoctetæ sanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab insania purgauit. De hoc Vergilius lib. 3. Georgico. Cessere magistri, Phillyrides Chyron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe. Et Plinius lib. 25.

Meges fuit chirurgus quispiam, quem Volat. citat in philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabriciū ueniēs, promisit se domino mortē illaturum. Quod flagitiū auersatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, ut à Nicia caueret. Gellius uidetur hoc ascribere Timochari, apud Gelliū. Quadrigarius Niciæ. Vter uter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib. 3. in Rufinū.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Aesculapij nepos. Scripsit de medicina libros sex. Fue

runt

runt eius nominis duo alij, pater & filius ambo medici. Quorum filius scripsit Commentarios in Physicam patris, & octo libros Ethicorũ ad Eudemũ. autor Volater.

Nicerotes unguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis unguenta uocat Nicerotiana, lib. 6. dicens: Quòd semper Casia, Cynnamoq;, Et nido niger alitis superbæ, Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10. Nicerotiana.

Oribasius Sardianus, Iuliani principis familiaris, scripsit libros medicinæ LIII. ad ipsum Iulianum. Suidas apud Volaterranum.

Ocularius medicus fuit in Aegypto præstantißimus, qui floruit sub Amasi rege. autor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; summa familiaritate & amicitia iunctus: nam quum Parmenio literas ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, ut ab insidijs Philippi, uelut ab hoste Dario corrupti, sibi in ægritudine caueret: Alexander exploratum habens medici fidem, poculum ab ipso Philippo datum hausit, demum literas Parmenionis eidem legendas conceßit.

Pæon uir medicæ artis peritißimus, à cuius nomine Pæonia herba nomen sumpsit. Architrenius lib. 2. Pæonijs animo medicina potentior herbis.

Plinius ait lib. 20. Petriclium fuisse medicum, qui Ophiaca scripserit.

Eodem autore Prodicus fuit medicus, Aesculapij discipulus, Selymbriæ natus, qui medicinã instituit, quam Iatralepticen uocant. Iatraleptice

Philistion Locrensis fuit medicus, quem Gellius libro 17. capite 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis, qui quum medicamenta quædam

ta quædam ad medendi usum exquisitißima concinnaret, & regias quasdam Alexipharmacas potestates, eas Deorum manus appellabat, uelut diuinas & salutares. Cælius libro 16. cap. 10.

Podalyrius *filius fuit Aesculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritißimus, qui cũ Græcis ad Troiam profectus dicitur. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius ægro.*

Sinalus *fuit medicus quispiam. de quo Syllius Italicus lib. 5. sic inquit: Ipse olim antiquo primũ Garamanticus Ammon &c.*

Themison *medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, autore Plinio, quem plerisq; in locis citat Plinius ipse. Iuuenalis: Quot Themison ægros autumno occiderit uno. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxaq; carebis, Contemnesq; piam sic Themisonis opem. Fuit eius nominis alter, quẽ Martialis scribit consuetudinem ueneris habuisse cum sorore, ubi li. 12. ait: Quare non habeat Fabullæ quæris uxorem Themison, habet sororem.*

Theombrotus *fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalensibus sacris donauit centum talentis, seruato Antiocho rege. autor Plinius lib. 7. cap. 37.*

Thessalus *eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita transiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.*

Vectius Valens *edulterio Messalinæ Claudij Cæsaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ assectator, suo tempore nouam medicorum instituit sectam.*

Plin. lib. 29. cap. 1. *Sunt & pleriq; alij, quorum nomina & placita quandoq; aduocantur à Plinio, ut Aristogiton, Athamas, Callimachus,*

Limachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius, Dorotheus, Dionysius, Sallust. Hesius, Hicesius, Herophilus, Icethidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Plistonices, Sestius, Simus, Sosimenes, Sotacus, Q. Stertinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porrò multiplex est medicina: Pharmaceutice, quæ medicamentis curat. Empyrice, quæ solum experimentis constat. Iatraleptice, quæ unguentis. Clinice, quæ uictu & uenenis corporibus medetur. *Medicina multiplex.*

VNGVENTA QVAEDAM ET PHARMACA.

Elaterium Plinius ait esse medicamentum, quod fit ex cucumere syluestri, succo expresso è semine.

Crocinum, species est unguenti, quod efficitur Croci commixtione. Propertius: Sit mēsæ ratio, uoxq́; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus ungat Onyx. Alio nomine Crocomegma dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & uino dulci. Hoc Romani nō solum corpora delibuebant, sed & spargebant pulpita. Vnde idem Propertius: Pulpita solennes non oluere crocos. Crocinum, autore Plinio, in sola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima unguentum est uilißimum, quo paßim utebantur ueteres.

Malobathrum unguentum est odoris fragrātißimi, quod afferebatur ex Assyria. Eo Romani suos capillos ungebant in delicijs, ut uidetur innuere Horat. lib. 3. Car. Od. 7. Malobathrus à Sidonio uocatur, qui hoc unguento delibutus est. Malobathrum, teste Plinio, urinā cit. Oculorum Epiphoris uino expressum utilißimè imponitur.

Item

Item frontibus, dormire uolentibus.

Mendesium est unguentum, quod fiebat in Mendeso Aegypti urbe.

Mithridaticum, seu Mithridatios uocatur antidotum, quo Mithridates rex Ponti aduersus insidias uenenorum consueuerat se tutari. Eius compositio fit è duabus nucibus siccis. Item ficis totidem, & ruthæ folijs uiginti simul tritis, addito salis grano. Quod qui ieiunus sumet, cum ueneno securũ fore toto die promittit Plinius lib. 23. cap. 8. Antidoti nomen adhuc nostra manet ætate.

Nardinum dicitur unguentum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine uocatur Foliatum. Est autem Nardus seu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro distillent tempora nardo. Frequens est in Perside. Vnde ab Horatio in Epodo uocatur Achæmeniũ, ubi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicum Plin. lib. 12. uocat: Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba est, cuius folia nihil ab Indico nardo distant. Pontanus Arabum uocat, Hieronymus Balbus Aßyrium. Lucretius lib. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Aliâs Foliatum & Spicatum dicitur. Constat Omphacio, Iũco, Balanô, Costo, Nardo, Amomo, Myrrha, Balsamo.

Nardus.

Foliatum.
Spicatum.

Narcißinum uocatur unguentum, quod componitur ex Narcisso flore delicatißimo. Constat generibus odorum. Sed iam componi desijt. autore Plin. lib. 13.

Nicerotianum uocatur unguentum odoratißimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopola. Martia. lib. Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Odontostimma unguentum est, quo confricantur dentes, ut albescant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum unguentũ est, quod fit ex Oenanthe, id

the, id eſt, labruſcæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Aegypto præpoſitum. autor Plinius.

Panatheníacum fuit unguentum Athenienſibus peculiare, à quibus nomẽ ſumpſit. Plinius lib. 13. Panathe=niacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Amaracínum, Amaraco flore odoratiſsimo confi=citur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino ſui. Lucretius: Poſteſq; ſuperbos Iungit amaracino & fori=bus miſer oſcula figit. Idem libro 2. Porrò Sampſucí=num aliter uocatur, quoniam Sampſucus eadem eſt her=ba, quæ & Amaracus, de qua Verg. lib. 1. Aenei. Vbi mol=lis Amaracus illum Floribus, & dulci aſpirans complecti=tur umbra. Amaracus fuit puer regius unguentarius, qui caſu lapſus dum ferret unguenta, maiorem ex confuſione odorum creauit odorem, inquit Seruius. Vnde optima un=guenta dicuntur Amaracina. Laudabile fuit hoc unguen=tum in Co inſula. Poſtea eodem loco prælatum eſt Meli=num. Optimum eſt & Mitylenis & in Cypro, ubi pluri=ma eſt ſampſucus. autore Plinio. Amaracus.

Metopíum fuit unguẽtum, cuius præcipuam lau=dem meruit Aegyptus, mox abſtulit Phœnicia.

Pardalíum laudabile in Tarſo; cuius compoſitio & mixtura obliterata eſt. Dicitur autem à Pardali ani=mali, cuius odorem reddit.

Balanus herba eſt unguentaria, cuius ſucco unguẽtum componitur Balanínum, quod expeditiſsimum olim fuiſſe, ſcribit Pli. Reſinaq; ſolitũ miſceri. Balanatus, à Per=ſio dicitur oleo delibutus, ubi ait: Tum cũ maxillis Bala=natũ Gauſape pectis. Myrobalanũ uocat Martia. ubi ait: Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguẽto cõſtat & ex Balano. Glãs aũt qua cõficitur, præ=cipuæ Balanatus.

cipuæ bonitatis est in Troglodytis, Thebaide, & Arabia.

Melinum unguentum, fit è malis Cotoneis, & strutteis admixtis Omphacino, Cyprino, Samio, Balsamo, Iunco, Casia, Ambrotano.

Susinũ cõstat ex Lilijs, Balano, Calamo, Mello, Cynamomo, Croco, Myrrha, & est omnium tenuißimum.

Cyprinum, unguentum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomo, Calamo, Aspalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Aegypto.

Telinum fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fœnogræco, Melle, Mello, Oraro, Amaraco. Fuit ætate Menandri poëtæ celeberrimum.

Megalium succeßit ex oleo Balanino, Balsamo, Calamo, Iunco, Xylobalsamo, Casia, Resina.

Cynnamomum unguẽtorum omnium est craßissimum. Vocatur ab eiusdẽ nominis frutice, qui in Aethiopia, Sabæis, & australi India frequens est. Huic unguento adijciuntur Balanium oleum, Xylobalsamũ, Calamus, Iuncus, Balsami semina, Myrrha, Mel odoratum.

Cynnamum eadem est arbuscula, quæ & Cynnamomũ, qua etiã cõficitur unguentũ eiusdem nominis. Hoc uidentur habuisse Thraces. Claud. de Nu. Honorij et Mariæ Cynnama uocat Pangæa, à Pangeo Thraciæ mõte. À Cynnamo fit adiectiuũ Cynnameus, quo usus est Baptista Pius: Cynnameos nimiũ lacerate pharetriger artus.

Cynnameus.

Myrrha per se unguentũ facit sine oleo, Stacte dũtaxat, id est, distillatione. Nam Stacto uerbum Græcum, id est, distillo. Vnde Catastagmos morbus à Græcis dicitur, quem nos Distillationem dicimus. Et Lucretius libro 2. Myrrham appellat Stactam, id est, distillaticiã, ubi ait: sicut Amaracini blandum Stactæq; liquorem. Est autem

Stacto.

tem Myrrha genus arboris odoriferæ, de qua ſuccus emanat fragrantiſsimus. Ouidius lib. 10. & lib. 1. Faſt. Hac abũdant, Arabia, Achaia, Orontes, Aſſyria. Propterea Virg. Myrrham uocat Arabam: Achaiam, Columella: Orontidẽ, Sidonius: Oronteam, Bapt. Pius. A Myrrha fit adiectiuũ Myrrheus. Horatius lib. 6. Car.

Balſamum arbuſcula eſt ſoli Iudææ conceſſa, frequẽs in collibus, ut uinea. Suſtinet ſe ſine adminiculis. Trima iam fructifera eſt. Proceritatem habet duorum cubitorum. Eius lignũ uocatur Xylobalſamum: ſuccus (qui habetur unguenti loco) Opobalſamum, lac coagulans, & in ueſte nullas faciens maculas. Carpobalſamum uocatur eius arboris fructus. Hoc unguentum uiris conuenire ſcribit Martialis, quum Aſſyria unguenta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balſama me capiunt, hæc ſunt unguenta uirorum, Delitias Nini uos redolete nurus. A Balſamo fit adiectiuum Balſameus, quo uſus eſt Sidonius. Balſami natura & eius ꝓprietates.

Amomum etiam arbuſcula eſt uenoſo frutice, palmi altitudine, cuius quoq; ſuccus inter magni precij unguenta numeratur. Frequens eſt in Aßyria. Vnde Virgilius, Aßyrium uulgò naſcetur Amomum. Syllius li. 11. Nec crinẽ Aſſyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circũfluus aër Fragrat, & Armenio carcer luſtratur Amomo.

Pſilothrum unguentum erat ad depilandum corpus: fiebatq; ex uarijs rebus: modò ex thini ſanguine, felle & iecore: modò ex ſanguiſugis coctis in uaſe fictili, & aceto illitis. Prius tamẽ euellebãtur pili, autore Plinio: pòſt adhibebatur Pſilothrũ, ne renaſcerenturr, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum: Pſilothro faciemq; lauas, &

Dropace caluam: Nunquid tonsorem Gargiliane times?

Thalassomeli unguentum, quod fit aequis portionibus Maris, Mellis, Imbris, Fictili'que uase & depicato conditur.

Dropax unguentum depilatorium, seu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Psilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Cæroma erat unguentũ, ex oleo & cœno, quo utebantur iuuenes ad robur lacertorum. Hinc Cæromatici eo delibuti uocantur. Martialis lib. 4. Seu lentum Cæroma teris, tepidumq; Trigona. Idem libro 7. Vara nec iniecto Cæromate brachia tendis.

Panchrestum genus est medicamenti. De quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum (inquit) omnes eius comites iste sibi suo ille Panchresto medicamento amicos redemisset.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius: Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron uocatur unguẽtũ ex auro. autor Plin. li. 21.

Atharis medicamentum est utilißimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib. 22.

Botryon erat medicamentũ compositũ ex cinere excrementorum, quo Aeschynes Atheniensis Anginis medebatur & Tonsillis. autor Plin. lib. 28.

Irium Plinius unguentum fuisse scribit, quod diu Corinthi placuerit, postea Cyzici.

Idem lib. 12. ait medicamentũ esse, quod à Græcis Euhemon dicitur, singulari effectu cõtrahendis uulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum est, quod fit ad Dysentericos, stomachiq; uitia in congio musti albi, lento uapore,

decoctis

decoctis malis Cotoneis quinque cum suis seminibus, Punicis cum totidem, & Sorborum Sextario. autor Pli. li. 24.

Stomachice *medicamentum est utilißimum oris uitijs, narium, aurium, oculorum caligini, Pterygijs, & genitalibus. Plinius lib. 33.*

Diapasmata *dicuntur unguenta ex siccis odoribus. Martialis libro 1. Quid quòd olet grauius mixtum Diapasmate uirus?*

Magmata *uerò dicuntur feces unguentorum, ut scoria ferri, Amurca olei.*

Regale *unguentum uocat Plinius, quo Parthorum reges utebantur. Fiebat autem Myrobalano, Costo, Amomo, Cynnamomo, Comaco, Nardi spica, Maro, Myrrha, Casia, Styrace, Ladano, Opobalsamo, Calamo, Iunco, Syrico, Oenãthe, Malobathro, Sericato, Cypro, Aspalathro, Panace, Croco Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.*

AVCTARIVM.

P*Orrò unguenta quandoq; fiunt* ex floribus, *ut Rosaceum, Leucoium, Susinũ:* Aut ex folijs, *ut Myrrhinum, Oenãthinum:* Aut ex radicibus, *ut Nardinum, Amaricinum. Vnguentis ueteres multis modis usi sunt:* Ad salubritatem, *ut natantes, & lauantes:* Ad necessitatem, *ut certantes Ceromate ungebantur:* Ad luxuriam, *ut delicati causa Veneris & mensarum. Græci mixtum unguento uinum bibere non erubescebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi unguentis madent. Huius luxuriæ inuentum Persis refertur acceptum. Vnde Horatius: Persicos odi puer apparatus. Eius rei fidem facit scrinium unguentorum laudatißimorum, quod expugnatis Darij castris repperit*

Alexander. Cyprij quoq;, Cyziceni, & Corinthij eadem mollicie effœminati sunt. Constat usum unguentorũ, aliarumq́; rerum ad delicias repertarum usq; ad Iulij Cæsaris tempora Belgis fuisse ignotum: cùm Imperator ipse Belgas fortißimos dicat, quòd ad eos non cõmeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinẽt, illuc comportent. Inuasit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò ut M. Otho Neroni monstrauerit uestigia pedum unguentis tingi, hisq́; balnearũ parietes quãdoq; aspersi sint. Caium quoq; principem ferunt unguento solitũ lauari. Anno post urbem conditã D. LXV. P. Licinius Crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt, ne quis uenderet unguenta exotica. L. Plotius, Plotij bis Consulis frater, proscriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra unguẽti odore proditus est. In confeßo est, Heliogabalum Imperatorem triclinia, quandoq; lectos, & porticus, omni florum genere strauisse, ut Lilijs, Violis, Hyacinthis, & Narcißis, ac per eos ambulasse, seq́; unguentis omniũ fragrantißimis nudũ sæpenumero perunxisse. Quem secuti Imperatores, propè nullam molliciem sibi non permiserunt, nullum uoluptatis poculum reliquerũt ingustatum. Quod ego in Romanis principibus, quamuis damnẽ plurimum, non tamen admodum miror, quum etiam apud eos abiectißimi homunculi, idem sibi indulserint.

DE OLEO.

REperit & portẽtosa hominũ luxuries in Oleo uoluptatem, quo pleriq; ad nitorẽ cutis, alij ad cõfirmãdas corporis uires se perunxerũt. Fuit aũt multiplex: Amygdalinũ, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam cõtusis, aspersum aqua, & iterũ tusis exprimebatur. Mollit corpora, cutẽ erugat, nitorẽ cõmẽdat. Va-

ros

ros cū melle tollit à facie. Prodest auribus cū Rosaceo & melle, & punici mali germine decoctum. autor Plin. Vide alias uirtutes apud eundē lib. 23. cap. 4. Oenanthinū fiebat ex Oenāthē herba. Cicinū bibebatur ad purgationes uentris cū pari caldæ mēsura. Laurinū utilius est, quo recētius & uiridius colore: Illinitur Paralyticis, Spaticis, Ischidiacis, et plerisq; alijs morbis. Cupressinum à Cupresso arbore, ut Myrteū à myrto. Citreum à citro. Balaninū ex Balano glande, de qua iam diximus. Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. Omphacium prodest Gingiuis. Si contineatur in ore, colorē dentium custodit, magis quàm aliud, & sudores cohibet. Narcissinum dicitur à narcisso flore. Raphaninum à raphano: Phthiriases tollit, scabricies cutis in facie emendat. Sesaminū aurium dolores sanat, & ulcera, quæ serpunt. Balsaminum contra omnes serpentes est efficax. Lilinum renibus utilissimum est, sudoribusq; euocandis. Seleuciū neruis utile est. Picenum prodest ad quadrupedum scabiem. Hæc omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSAE.

Amystis erat quædam potio apud Thraces, quæ clausis oculis bibebatur. Horatius lib. 1. Car. Nec multi Damalis meri Bassum Threicia uincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex sale & aceto recenti aduersus serpentes.

Oxysacaron potio ex saccaro & aceto. Saccarum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero: Non eum quem tu es solitus promulside conficere. Hinc Pro- *Promulsidaria uasa.*

mulſidaria uaſa, quibus mulſum continetur.

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco uini ſumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Timotheo dolēti ſtomachum uinum ſuadet bibere, non Pyratium.

Bua, infantulorum potio, à ſono fictum uocabulum. Cato: Quum cibum ac potionem Papas & Buas uocēt: et matrem mămam, & patrem tatam. Ex frugibus, inquit Plinius libr. 22. fiunt potus ſimiles Zithum in Aegypto, Cælia & Cærea in Hiſpania, Ceruiſia et plura genera in Gallia, quorum omnium ſpuma cutem fœminarū in facie nutrit. Idem libr. 14. Aegyptus, inquit, è fruge ſibi potus ſimiles excogitauit. Nullaq; in parte mundi ceſſat ebrietas. Bibitur Ceruiſia mera, nō diluta īebriat īſtar uini.

Ptyſana eſt itidem potio à Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri ſolet. Martialis lib. 12. Frumentum, miliū, ptyſanamq; fabamq; ſolebas uendere.

Sabaia eſt potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuerſus. autor Ammianus Marcellinus lib. 26.

DENOMINATIONES À VARIIS ARTIVM PROFESSIONIBVS, ORDINE LITERARVM.

Abietarij dicūtur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores uocantur Phrygiones, qui aurū & colores ueſtibus intertexunt.

Actuarij ſiue ab Actis dicuntur notarij, qui ueloci ſtilo acta, actionesq; deſcribunt.

Acupedarij optimi curſores, à pedum acumine.

Alutarij ſutores coriarij, ab aluta, id eſt pelle quæ à luteo colore dicitur.

Ampho

Amphorarij pincernæ, seu pocillatores, ab amphora uase uinario.

Apiarij qui curãt apes. Aliter uocantur Mellatores.

Argentarij dicuntur campsores, seu nummularij. Budæus: Argentarij Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. Aliter uocantur Mensarij, Mensularij, Trapesitæ, Collybistæ, Monetarij.

Asinarij qui asinos pascunt. Hoc uocabulo utitur Cato de Re rustica.

Agasones equorum ductores. Horat. Si patinam pede lapsus frangat agaso.

Auiarij qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen ut illustria sint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarij, qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienses custodes atriorum, seu Vestibularij.

Argyrognomones minutuli nummularij: quasi pecuniæ spectatores.

Arcarij arcarum fabri. autor Cælius. Appellantur & Scriniolarij. Apud autores passim obuium.

Aquarij qui aquam circumferunt uenalem. Idem autor.

Aurigæ curruum & uehiculorum ductores.

Aucupes qui aues capiunt.

Arcularij arcularum & scriniorum fabri.

Aliptes corporũ unctor. Idẽ ferè significãt Vespillo, Sandapilarius, Libitinarius, Iuuenal. Satyr. 3.

Bractearij, qui Bracteas faciũt, quiq; aurum malleis tusum, & ad quamuis tenuitatem ductile rebus inaurandis

 reducunt.

reducunt. Budæus.

Bubulci, & Bubsequæ, boum custodes.

Balneatores balneorum ministratores. Vnde & apud Erasmum est adagium: Asinus balneatoris.

Cellarij qui asseruando penu præsunt.

Copiarij, qui legatis foras profecturis pecuniam suppeditant necessariam.

Coronarij qui coronas conficiunt. Pli. lib. 21. Coronarij quidem & spinæ flore utuntur.

Celeustes, qui remiges hortatur, quasi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarij, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id est, atrati anteambulones, & ferales precones tintinabula gestantes. Budæus.

Collybistæ dicũtur nummularij: Nam Collybus dicitur nummus.

Chirurgi, medici uulnerarij.

Cinclidarij, quibus atrij & uestibuli committitur custodia. Cinclidas enim Græci appellant ualuas duplices aut foramen, quo immittitur clauis.

Ceroplastæ, cerearum imaginum artifices.

Cinistones, qui modum docent crispandorum capillorum calamistris.

Cosmetæ dicuntur unguentarij, à Cosmo medico, ut opinor, sicut Cosmiani.

Condi, qui recondunt in cellam penuariam bona domestica.

Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt uænales.

Crepidarij, qui crepidas conficiunt. Aliter uocãtur,

Calceo

Calceolarij sutores.

Calones, *militum serui, qui clauas ligneas hastas & fustes ferũt à tergo dominorum.* Horatius: *Hunc perminxerunt calones atq; caballi.*

Clitellarij, *qui sarcinas ferunt clitellis.* Aliter *uocantur Muli mariani.*

Cupedinarij, *uenditores ciborum lautiorum, qui uocantur Cupediæ.*

Cubicularij, *cubiculorum famuli.* Sueton. in Iulio: *Mansitq; apud eos non sine summa indignatione propè* XL. *dies cum uno medico, & cubicularijs duobus.*

Cinerarij & Cinissones, *dicuntur tonsores, à conflandis calamistrorum cineribus, in quibus calamistra ad iuuenum puellarumq; capillos uibrandos calefaciebãt.* Catullus: *Nunc tuum Cinerarius tondet os.*

Crocatarij, *qui Crocino colore uestes inficiunt.* Plautus: *Qui incedunt infectores Crocatarij.*

Cæmentarij, *dicuntur Cæmentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) structores.* Hieronymus *uocat fabros murarios.*

Calceolarij, *qui calceos consuũt & cõficiunt.* Vo*cantur aliter Alutarij, Coriarij, Crepidarij, Sandaliarij.*

Capsarij, *capsarum & crumenarum custodes, uel artifices.*

Carnarij, *carnium uenditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.*

Carpentarij, *fabri lignarij, qui carpenta conficiunt.*

Caupones, *esculentorum, poculentorumq; uenditores.*

Cistiferi, *uasculorum, aut capsarum uectores.*

Dulciarij, *dicuntur pistores placentarij, quos Pastillarios dicimus.*

Decupa, *qui uinum quotidie minutatim uendit. Cicero:* Vinum *à decupa & propola quotidie sumit.*

Dardanarij, *dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut carius postea uendant: à* Dardanio *quodam mago, qui hoc facere consueuerat.*

Epibatæ *dicuntur, qui ob hoc tantum sunt in naui, ut uehantur. autor* Budæus.

Essedarij, *dicuntur fabri essedorum uehiculorum. Suetonius in Augusto: Quum essedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulsisset rudem.*

Fœnisecæ, *qui secant fœnum.* Columel. *utitur.*

Ferales *præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferuntur) cum tintinabulis præcedunt.*

Fullones, *dicuntur qui maculas è pānis detergunt. eorum ars uocatur* Fullonica. Martialis *lib. 7.* Tam *malè* Thais *olet, quàm non fullonis auari* Testa *uetus.*

Fartores, *qui farcimina faciunt ex insecta carne, & adipe.* Terentius: *Cupedinarij omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.*

Ferramentarius, *ferramentorum confector.* Iulius Firmicus *utitur.*

Flamearij, *dicuntur infectores flamei coloris uiolæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc* Flamea, *coloris lutei uestimenta.*

Furnarij, *qui ex furno, panisq́; coctura quæstum faciunt.* Vocantur *etiam* Fornacarij.

Gamgabæ, *à Persis dicuntur, qui humeris onera*

portant

portant. autor Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.

Gemmarij, gemmarum uẽditores. Cælius: Gemmarius quidam uitreas gemmas, ut legitimas uerasq́;, Imperatoris uxori magno precio uendiderat.

Hostiarij, custodes hostiorũ. Plin. lib. 12. Nat. Hist. cap. 15. Sed præter has & custodes, satellitesq́;, & hostiarij, & ministri populantur.

Herbarij, qui uires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt unguenta. Idem Plin. lib. 13. Herbarij in utraq; pauca his & alia alijs miscent. Item lib. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione.

Helciarij, qui naues deducũt, subducunt'ue ad officia inuicẽ adhortantes, & rudẽtibus corpori suo inuolutis trahunt instar equorũ. Martial. lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor ualet Helciariorum.

Hamiotæ, dicuntur piscatores, ab hamis, quibus utuntur ad capiendos pisces.

Horrearij, appellantur horreorum custodes.

Institores, propriè dicuntur rerum delicatarum uenditores & negotiatores, quòd gerendis instent negotijs. Propert. lib. 4. Mundus demissis institor in tunicis. Ouid. Institor ad dominam ueniet discinctus emacem.

Insularij, inquit Budæus, dicuntur ab insula, qui lingua uernacula Cõciergi uocantur. Eiusmodi homines esse solent in domibus principum, quæ insulæ plerunq; sunt, id est, à priuatorum domibus distinctæ.

Lactarij, qui cibos ex lacte cõficiunt. Spartianus in Heliogabalo: Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum uenditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lanarij, qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, auri

gio, aurifex, lanarius.

Lixæ *dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisq; socerum lixa dominantem sequar. Syllius: Et inutile Marti Lixarum uulgus.*

Libitinarij *dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequijs quæstum faciunt. A' Libitina dea sepulchrorum, aut sepulchro ipso. Vide Senecam.*

Lintheones, *qui linthea conficiunt. Vocabulum est Vegetij.*

Lathomi *dicuntur lapicidæ: & Lathomiæ dicũtur lapidicinæ, ubi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè sectio dicitur Latinè.*

Lenones, *dicuntur illectatores, et productores meretricum, ab alliciendo. Et est communis generis, quamuis etiam dicamus Lena.*

Librarij, *qui libros uendunt. Aliter* Bibliopolæ. *Catullus: Nam si luserit ad librariorum Curam scrinia.*

Libratores, *qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theoderitus per Zenobium Acciaolum: Ille (inquit) qui scire amet, quot pondo censenda sunt, uel aurea uasa, uel argentea, uel numismata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.*

Lanius, *seu Lanio, qui carnes uendit in carnario. Aliter dici potest Bouicida.*

Lecticarij, *lecticarum curatores. Seruius Sulpitius: Meisq; lecticarijs eum in urbem referre.*

Lenobates, *appellatur uuæ calcator.*

Limborarij, *qui limbos consuunt. Plautus: Textores limborarij. Est autem limbus uestimentum purpuram infernè consutam habens.* **Limbus.**

Lintheárij, *qui linthea uendunt & conficiunt, ut*

Lintheones

Lintheones.

Lucenarij, *anteambulones, & tediferi. Appellantur & Luceniferi, & à Græcis Daduchi, & Dadurgi, Tedifices.*

Metallici, *qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plinius lib. 13. cap. 16.*

Mesonauta, *nomen est uilis mancipij in naui: dicitur'que is, qui iubente Nauarcho quæque munia subire cogitur.*

Mediastinus, *est mancipiū abiectum, quòd uilißima, & sordidißima ministeria obire domi cogitur: ut domum uerrere, purgamenta efferre, ligna congerere, et huiusmodi alia facere. Ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperia omnium, nutusq; excubare soleat. Horatius in Epist. Tu mediastinus tacita prece rura petebas.*

Mensarij, *& Mensularij dicuntur collybistæ, seu monetarij, & trapezitæ.*

Muliones, *qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio capitur pro essedario, ubi libr. 9. ait: Nec pigri rota quassa mulionis.*

Mansuetarij, *qui syluestria animalia mansuefaciunt, & cicurant, & ex feris domesticos reddunt. Aliter Exarmatores dici possunt. Lampridius.*

Mangones, *dicebantur magistri, & cōptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant uenales. Solebāt enim artificio colorē corporis pulchrificare, quò facilius uenderent quos uolebant. Hinc Mangonizare, est aliquid ornare ad alliciendos emptores.* Mangonizare.

Molitores, *uulgò molendinarij, qui frumenta molunt in pistrino. Aliter Pistrinarij dici possunt.*

Mellatores, *qui curam mellis & apum gerunt. Aliter uo*

ter uocantur Apiarij. Volater. *Ad hæc propellenda diligens mellator remedijs instabit.*

Machæropij, *dicuntur fabri gladiorum. quo nomine dictus est* Demosthenis *pater, quòd cultellos factitaret.* Machæra *Græcè* Latinè *dicitur sica, seu gladius.*

Machærophori, *dicuntur hastiliferi.* Cuiusmodi *sunt regij stipatores.* Cic. *ad* Q. *fratrem:* Machærophoris *centum sequentibus miros risus nobis edidere.*

Margaritarij, *margaritarũ, aliarumq́; gemmarum uenditores, & negotiatores.* Dicuntur *&* Gemmarij.

Medicamentarij, *&* Medici, *à medendo dicuntur, qui morbis afferunt remedia.* Plin. Herbarias, *& medicamentarias artes dixit.*

Mellisones, *seu* Mellarij, *qui mella & apes curãt.* Aliter Mellatores *&* Apiarij, *ut iam diximus.*

Mercenarij, *qui causa mercedis operã nobis præstant, à mercede hostimento.*

Myropola, *unguentorũ uenditor, &* Myropoliũ, *officina unguentorum & pharmacorum.*

Nauta, *seu* Nauita *magister & ductor nauis.* Eodẽ *etymo uocatur* Nauclerus.

Nouacularij, *qui nouaculas seu cultros rasorios conficiunt.*

Organici, *&* Organarij *dicuntur organorum artifices.* Lucretius *lib.* 2. Organici *quæ* Nobilibus *digitis expergefacta figurant.*

Oeconomi, *dicũtur custodes, & dispensatores frugum, pecuniæ, & omnium rerum quas dominus poßidet.* Vnde Oeconomia, *rei domesticæ administratio.*

Obstetrices, *&* Obstetriculæ, *quæ parturientium curam habent, quòd sua peritia dolori obstent.* Vnde Ob-

stetricare

stetricare, est partum adiuuare.

Odorarij, *qui odores conficiunt, & uēdunt: à Græcis uocantur Aromatopolæ.*

Oenopola, *uini uenditor: Oenopolium, taberna uinaria. Plautus: Quum à pistore panem petimus, uinum ex Oenopolio.*

Olitores, *qui ortum oleribus consitum exercent, et curant. Aliter uocantur Hortulani. Olitor etiam dici potest, qui uendit olera.*

Ostiarij, *custodes ostiorū. Vocantur aliter Atrienses, Aeditui, Aedituētes, Aeditimi, Claustrarij, Claustritimi, Ianitores, Liminarij, Liminiarchæ, Vestibularij.*

Oxyporopoli, *qui cibos uendunt aceto cōfectos. Plinius in eo usus est: Et Oxyporopoli seruant, addito dulci, ad crementum aceti temperantes. Et Oxypora dici possunt esculenta aceto condita. Vnde idem Plin. lib. 20. cap. 23. Idipsum condimentis propè omnibus inseritur: Oxyporis etiam aptißimè.*

Putearij, *qui puteos excauāt. Plin. lib. 31. cap. 3. Depreßis puteis sulphurata, uel aluminosa occurrētia putearios necat. Puteorū excauatores Græci Phreorychos uocant. Eorū instrumentū dicitur Teuresis. Organū quo ex puteo hauritur aqua, Celoniū, uel Ciconia. Puteos aperire, apud Iureconsultos est excauare. Cælius lib. 6. cap. 17.*

Proreta *dicitur, qui proræ præfectus est, quemadmodum Gubernator, qui puppi. Plautus in Rudente: Si tu proreta isti naui es, ego gubernator ero. Refero acceptum Budæo.*

Pegasarij, *dicuntur cursores, qui statis locis mansiones suas positas habent: quorum diuersoria Stathmi uocantur. debeo Budæo.*

Purpur

Purpurarij, *purpurarum piscium piscatores, qui & Conchyliarij dicuntur. Possunt etiam dici Infectores purpuræ.*

Pollinctores, *dicuntur funerum curatores. Pollincere enim est mortuum curare. Plautus in prologo Pœnuli: Eorum alter uiuit, alter est mortuus. Propterea apud uos dico confidentius, quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho: Hodie pollinctura est: Martialis lib. 10.*

Pollincere.

Piscinarij, *qui piscinas curant: cuiusmodi fuerunt Sergius Aurata, & Licinius Murena, qui captorũ pisciũ lætabantur uocabulis. L. quoq; Philippus, & Hortensius piscinas habuerunt preciosissimis piscibus refertas, quos propterea Cicero Piscinarios appellat.*

Piscatores, *qui pisces inquirunt. Aliter uocantur Hamiotæ, ab Hamis, quibus esca opertis pisces decipiuntur.*

Piscarij, *qui pisces uendunt. Varro: Inter piscarios nemo uendebat.*

Propolæ, *à Græcis dicuntur, qui à nobis Reuenditores, qui aliquid præemũt, ut carius postea uendãt. Lampridius: Imitatus propolas circunforaneos, equos curules sibi cõparauit. Vocãtur aliter Dardanarij, ut iã docuimus.*

Pigmentarij, *qui pigmenta uendunt, aut cõficiunt. Hieronymus in Exod. Composuit & oleum, & sanctificationis unguentum, et thymiamata de mundissimis aromatibus opere pigmentarij. Cælius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset Tonsores, Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Mediastinos, Mangones, Coronarios, Cosmetas, & id genus alios.*

Promi *dicuntur, qui prosunt promendis cibarijs,*

alijsq;

aliisq; rebus domesticis. Ausonius: Promus quàm condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualem poëtæ fabulantur esse Ganymedem aßistentẽ Ioui. Aliter Propinatores dicuntur. Nam quàmuis Propinare plerunq; significet præbibere, aliquando tamen est dare bibere. Plin.lib.21.cap.20. Medici in uino decoquunt recens uel aridum, illinũtq;, uel Spleneticis propinant ex aceto. Idem lib.28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (ut in plerisq; aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamen nescio qui ridiculi, qui nihil probãt, nisi quod in putidis quibusdam autoribus legerint: quasi uerò linguæ Latinæ copiam debeant, aut poßint circunscribere pomœriis suæ ignorantiæ. Propinare.

Pistores, seu Pisores dicuntur furnarii panifices, à pinsendo, qui proprio, & decenti epitheto uocantur Farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum uenditores. Et Pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enunciatores publici, qui iussu magistratus publice aliquid enunciant. Hora. Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas. Domesticus præco dicitur, qui seipsum laudat.

Plumarii, qui acu pingũt. Aliter uocãtur Polymitarii. Opus plumarium acu factũ. Vitruuius lib.6.de Architectura ca.6. Nõ minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinæ, pictorũq; officinæ uti colores eorũ in opere propter cõstantiã luminis immutata maneãt qualitate.

Panifices, seu Panifici, qui panem conficiunt. Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarij, *pecorum custodes, qui & Armētarij uocantur. Pecuariam rem facere, est armenta gregesq; alere.*

Pelliones, *qui uestes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus conficiunt. Phrygiones dicūtur, qui acu pingunt, aut uestes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.*

Popinones, *sunt quos Tabernarios dicimus, uel luxuriosi, qui popinas amant: qualem Horatius uillicum suum arguit, quòd rure uelit redire Romā, desiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias uocat popinales.*

Porcarij *dicuntur porcorum custodes. Alio nomine dicuntur Suarij. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.*

Portitores *dicuntur transfretatores, à portu. Vir. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina seruat Terribili squadore Charon. Vocantur aliter Telonarij. Portorium merces, & stips, quam merentur.*

Placentarij, *qui placentas & cibos dulciarios cōficiunt. uocantur etiam Officinarij.*

Proxenetæ, *licitatores uendendarū, comparandarumq; mercium mediatores.*

Quadrigarij, *qui quadrigas agunt, aliter uocantur aurigæ & Essedarij.*

Quæstores, *pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarij. Magistratus uocatur Quæstura.*

Ratiarij, *à rate, ut nauicularij à naue, dicuntur negociatores, qui ex ipsa rate quæstum faciunt.*

Salsamentarij *dicuntur uenditores ciborum sale conditorum. Alio nomine Salarij.*

Sandapilarij *dicuntur rerum funebrium & exequiarū curatores. Aliter uocantur Vespillones, Libitinarij, Ne*

rij, Necrophori, & Funerarij. Est enim Sãdapila, autore Fulgentio, ferrũ, seu loculus mortuorũ, quo non corpora nobilium, sed Plebeiorũ, atq; damnatorũ cadauera portabantur. Sidonius: Hanc non uespillonũ sandapilariorũq; ministeria ominosa simulauere. Suetonius scribit, cadauer Domitiani populari sãdapila per uespillones exportatũ. Sandapila.

Scripturarij dicũtur tabelliones, quos Clericos & Commissarios uocant: dicuntur & Scribæ.

Suarij, qui sues pascunt. Aliter uocantur Porcarij, ut iam diximus.

Sagarij dicuntur, qui uendunt saga. Est autem Sagum uestis militaris, ut postea docebimus. Sagum.

Salarius, qui cibos salsos uendit. Martialis: Quod uiles pueri salariorum.

Scoparij dicuntur ministri, quorum interest pauimenta scopis deuerrere, & mundare domum. Propterea Hiero. Aquilonem uiarum scopam appellauit, quòd difflando perpurget quicquid in uia puluerulentum obiacet. Vlp. de Tit. de fundo.

Segmentarij, qui aurum uestibus intertexunt: à segmẽtis, id est, bracteolis, orbiculisq; uariegãtibus. Ouid. lib. 3. de arte: Quid de ueste loquar? non iam segmenta requiro: Nec quæ de Tyrio murice Lana rubet.

Sellularij dicuntur, qui opus aliquod sedendo conficiunt: qui & Sedentarij.

Sericarij, textores sericorum. Sericati homines, pannis sericis induti.

Solearij solearum sutores, qui & Crepidarij dicũtur. Plautus in Aul. Solearij astant.

Statuarij qui statuas fingunt, Græcæ Idoloplastæ uocantur. Quales fuerunt Lysippus, Praxiteles, Myron,

Polycletus.

Suffarranei *dicuntur, qui farra & frumenta in castra conuehunt, crebris & uilibus institorum uecturis.*

Sutores *dicuntur calceolarij, aut uestimentorum artifices, qui melius Sarcinatores appellantur.*

Sphæristerici, *& Sphæristæ dicũtur studiosi ludi pilæ, & periti. Sphærizo, id est ludo pila. Sphæristerium, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Post lectionem operam palæstræ, aut Sphæristerio, aut cursui, aut luctaminibus mollioribus dabat.*

Thermularij *dicuntur, qui thermis præsunt, & ex his quæstum faciunt.*

Tonsores, *lanæ, aut capillorum dicũtur incisores. Hora. in Epist. Si curtatus inæquali tonsore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonsorius dicitur.*

Telonarij *dici possunt tributorum collectores, qui & Telones uocantur.*

Vespillones *dicuntur funeratores, & curatores cadauerum. Suetonius in Domitiano: Cadauer eius populari Sandapila per uespillones exportatum.*

Vnguentaij, *qui unguenta exponunt uænalia, aut conficiunt. Plinius lib. 12. Ipsiq; unguentarij digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et unguentarij propter colorem eo maximè utuntur.*

Visceratores *dicuntur carnium distributores. Et Visceratio ipsa distributio.*

Vulnerarij, *qui uulneribus medẽtur, ut Chirurgi.*

Vascularij, *qui uasa conficiunt, & uendũt, aurea & argentea. Nã inter Aurifices numerantur Vascularij, Celatores, Inauratores, & Bractearij.*

Vinarij, *uini uenditores, à Græcis Oenopolæ dicuntur*

cuntur. Suetonius: Quum de uinarijs, aut lanijs ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, rustici uinearum cultores. Vergi. Aut custos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.

Vehicularij, uehiculorum ductores: Carrucarij, carrucæ: Essedarij, essedorum.

Vexillarij qui in exercitu ferunt uexillum, dicuntur etiam Antesignani, Primipili & Vexilligeri.

Vestispici famuli, quorum interest mundare uestes dominorum. Et Vestispicæ ancillæ, eodem modo dicũtur.

Veteramentarij dicuntur sutores Crepidarij, qui ueteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiusmodi commemorat in Aulu. ubi ait:

Stat fullo, Phrygio, Aurifex, Lanarius,
Caupones, Patagiarij, Indusiarij, Flamearij,
Violarij, Carinarij, Manulearij, Myrobrecharij,
Propolæ, Lintheones, Calceolarij,
Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,
Solearij astant, astant Molochinarij,
Petunt fullones, Sarcinatores petunt.
Strophiarij astant, astant Semizonarij,
Terceni quum stant Phylacistæ in atrijs.
Textores, Limborarij, Arcularij ducuntur.

DENOMINATIONES À NATVRALIBVS, SEV ACcidentarijs casibus.

AGrippæ dicuntur ab ægro partu, qui nascuntur in pedes: quod est contra naturam, autore Plinio: quomodo genitum ferunt M. Agrippam. Plinius li. 7. cap. 8.

Vopiscum dixerunt unum ex geminis, qui recenti utero nasceretur, alio interempto abortu.

Planci, *qui ſupramodum pedes planos habent.* Et *Plancæ tabulæ, dicuntur planæ.*

Panſæ, *à latis pedibus, & apertis.* Panſũ *enim apertum ſignificat.*

Syllæ *unde originem ſumpſerint,* Macrobius *lib.* 1. Satur. *ſic refert:* Bello *punico hi ludi primùm ex Sibyllinis libris ſunt inſtituti, ſuadente* Cor. Ruffo, *qui propterea Sibylla cognominatus eſt: & poſtea corrupto nomine primus cœpit Sylla uocari.*

Burri, *à colore ruffo.* Pyrrhi *Græcè dicuntur.*

Galbæ, *à colore auis, quæ Galbula dicitur.*

Scauri, *qui eminentibus ſunt talis.*

Opiter *appellatur, qui patre mortuo, & auo uiuo gignitur.*

Cordus *qui ſero naſcitur.* Vnde *Corda frumenta, quæ ſero naſcũtur.* Et *autũnale fœnum Cordum dicitur.*

Poſthumi, *qui naſcuntur patre humato.*

Cottæ *ab iracundia, & oris toruitate dicti ſunt.*

Scipiones *à baculo, qui Scipio dicitur.* Quoniam *qui primus hoc meruit nomen innitebatur baculo.*

Lenates *à frequenti uſu Lenæ ueſtis.*

Marcipor, *puer, ſeu famulus* Marci: *ut* Publipor, *Publij:* Lucipor, *Lucij.* Plin. *lib.* 33. *cap.* 1.

Vari *dicuntur, qui crura habent obtorta, quiq́; ſunt pedibus incuruis, & in ſe contractis.* Vnde *etiam uaræ manus.* Ouidius *lib.* 9. Tenuiq́; *à pectore uaras* In *ſtatione manus, id eſt, decuruas.* Horat. *lib.* 1. *Sermonum:* Hunc *uarum diſtortis cruribus.* Martialis *lib.* 7. Vara *uocat brachia palæſtritarum, quum aduerſariũ amplectuntur.* Vara *nec iniecto cæromate brachia tendis.*

Vaciæ *dicuntur, quibus pedes & crura in exteriorem*

rem partem flectuntur. Cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia, *uir prætorius*, Senecæ *temporibus*. Varro *lib.* 1. *de re* Rust. *Cruribus rectis, ac potius uaris, quàm uacijs*. Hinc *etiam* Vaciennorum *cognomina fluxerunt*.

Valgi *dicũtur, qui diuersas suras habent, hoc est, in diuersũ actas, ut sunt* Lacertorũ *pedes, quorũ pars intrà conditur, pars extra procedit.* Valgi *cõtrarij sunt* Varis. Habent *enim suras altrinsecus prominentes, & in diuersum actas, ut cancri, & lacertæ ipsæ, autore* Aristotele.

Varicosi, *qui uenas habent plus æquo intumescentes in temporibus, uentre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. Quod ex nimio labore solet nasci.*

Plauti, & Ploti *dicantur à planis pedibus*.

Pilumni, *qui pilum pistrinis inuenerunt*.

Pisones, *à pisis leguminibus, quæ optimè serebãt, ut* Fabij *à fabis*, Lentuli *à lente*, Cicerones *à cicere*.

Bubulci, *qui bubus optimè utebantur*. Plinius.

Coclites *uocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, ut ille* Horatius Cocles.

Lucini, *seu* Lucinij, *qui paruos utrinque habent oculos*.

Petauri *dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturq; sub* Delphine. Huiusmodi *sunt* Histriones, Funambuli, Funerepi, & Saltatriculi. Vocantur & Petauristæ.

Labeones, Labieni, & Labrosi, *à prominentioribus labris*. Lucretius *lib.* 4. *Simula Silene, At satura est labrosa* Philœne.

Ectapeli *dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum. Cuiusmodi fuit* Eutimenis *filius, quem* Plinius *scribit in tria cubita triẽnio ado-*

leuisse, incessu tardum, sensu hebetem, & iam puberem factum uoce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumacto.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. Aliter Labeones dicuntur.

Cylones qui sunt frõte prominẽtiore, & quasi extante. Synonymicè Frontones appellantur.

Simi, et Simones, q habẽt nares introrsum reflexas. Quod genus homines facilius cæteris fiũt polyposi. His cõtrarij sunt Aquili, qui sunt naso forinsecus extento.

Bene nasati homines à Lampridio dicuntur Mutoniati, ac bene mentulati.

Lusciosi, qui propter uitium oculorum parum uident. Plautus in Milite: Aedepol tu quidem cæcus es, non lusciosus.

Luscus, qui altero captus est oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis: Quũ Getula ducem portaret bellua luscum.

Cæcus qui utroq;. Aliter Defioculus. Hinc Cæcare & Cæcutire uerba descendunt.

Balbi qui linguã habẽt impeditam, nec uerba debitè enunciant, ut qui laborant labdacismo, & Iotacismo.

Blæsi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum syllabam syllabæ iungere properè non poßunt. Dicuntur à Græcis Thrauli. Porrò Blæsitas non solum uitium est linguæ, sed etiam eorum, qui oblæsum gressum habent, unde & Blæsi pro Valgis possunt accipi.

Atypi, qui non satis expedito plectro linguæ utuntur, quasi aërem non ferientes, uel quasi uerba non exprimentes. Budæus in Annot.

Ancyloglossi, qui linguam habent astrictam membra

membranulis quibusdã duriusculis, & breuioribus, quod uitium Ancyloglossum dicitur, tuncq; naturale est. Est et accidentarium, quum ulcus sub lingua cicatricem duriorem obduxit. autor Budæus. Est autem uinculum neruosum, quod Filum uulgariter nuncupatur.

Vacij, qui pedes extrorsus obtortos habent. Dicuntur & Vaciæ.

Tragomaschali, qui uirus alarum olent. Aliter Hircosi. Est enim Hircus fœtor alarum, quem Plin. Alarũ graueolentiam appellauit, & aliquando Virus alarum, à Græcis dicitur Tragos, unde Tragizontes pueri.

Ventriosi dicuntur, qui sunt uentre propenso & extante: dicuntur etiam Ventrosi, & Ventricosi.

Cæsares hoc nomen traxerũt ab Africano Scipione, qui primus Cæsar, à cæso matris utero dictus est. Desistant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæsarem à cæso matris utero nũcupatum: Nam quo tempore subigebat Gallias, matrem ipsam amisit Aureliam nomine, quæ superuiuere nequiuisset, si cæso eiusdem utero natus fuisset. Solinus lib. 4. de Mira.

Androgyni dicuntur utriusq; sexus homines. Aliter uocantur Hermaphroditi.

Achili dicuntur, qui sunt sine labris. His contrarij sunt Labeones.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi potest. Festus Pomp.

Bronci qui sunt ore producto, & dentibus prominentibus. autor Nonius.

Buccones, qui sunt tumidioribus buccis. Plau. Stulti, Stolidi, Fatui, Fungi, Bardi, Blemi, Buccones. Solus ego omnes anteo stulticia.

Epigryphi *dicuntur, qui habent nasum aduncum.*

Flauij, *à flauo colore capillorũ nomen traxerunt.*

Gibbosi, *seu Gibberosi, qui tuber & tumorẽ habẽt in dorso. Tumor autem Gibbus & Gibber dici potest.*

Gutturosi, *quorũ guttur tanquàm spongia quædã intumescit, aquarum (quæ potantur) plerunq; uitio.*

Hossimi, *qui nascuntur sine naribus, quarum loco habent foramina. Aliter Simones.*

Mactici, *qui habent magnas malas & os patens.*

Monogrammi *uocantur tenues, macri, & decolores. A' pictura, quæ priusquàm coloribus corporetur, lineis fingitur. Monogrãmos enim pictura dicitur linearis.*

Myopes, *qui in luce parum uidẽt, Latinè Lusciosi. Myopia dicitur huiusmodi uitium.*

Nyctilopes, *qui uident interdiu, Sole occidente parum, occasu nihil.*

Obstipi *qui sunt breui collo, quibusq; colla in humerum inclinata sunt. Suet. in Tyb.*

Spatici, *qui maligno spiritu sunt correpti, quiq; eodem in loco nequeunt subsistere.*

Neruæ *à fortitudine neruorum, & uestigiorũ dicti sunt.* Hala *à fœdo oris halitu.* Capella *à capillorum hirsutie.* Fenestella *à caluitie.* Columella *à proceritate.* Nasicæ *ab obuncis naribus.* Statius *nomen est seruile. Cælius lib. 13. cap. 5.*

DENOMINATIONES
A' GENERE.

AVus *pater patris.* Proauus *aui pater.* Abauus *pater proaui.* Auia *patris, uel matris mater,* Proauia, Abauia, Tritauia, *ut proauus, abauus, tritauus se habent.* Pater *qui genuit:* Mater *quæ peperit.*

peperit, Patruus *frater patris.* Patrueles *fratres filij duorum patruorũ,* Sorores patrueles *filiæ duorũ patruorum.* Matertera *ſoror matris.* Fratria *uxor fratris.* Fratrueles *duorum fratrum filij, qui & Fratres patrueles uocantur.* Socer *uxoris meæ pater.* Proſocer *uxoris meæ auus.* Socrus *uxoris meæ mater.* Gener *filiæ meæ maritus.* Progener *generi pater.* Nurus *filij mei uxor.* Nepos *natus ex filio meo, uel filia mea.* Neptis *filia filij mei, uel filiæ.* Nouerca *ſecunda uxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat.* Priuigni *nati ex prima patris uxore: ut, Hippolytus Phædræ nouercæ priuignus.* Amita *patris ſoror.* Conſobrini *geniti ex duabus ſororibus, quaſi conſororini.* Leuir *leuiri, frater mariti mei.* Maritus *uir uxoris,* Marita *uxor uiri.* Opiter *cuius pater mortuus eſt auo adhuc uiuente.* Pappus, *eſt auus. Auſonius, Pappos auiasq́; trementes.* Patricius *ſenatoris filius.*

OFFICINAE ARTIFICVM.

SVtrina *dicitur Sutoris officina.*

Tonſtrina *tonſoris.*

Textrina *textoris. Pl. Ipſa p ſe tenax ratio textrīæ.*

Vſtrina *metallici. Plinius 36. Cap. 21. In uſtrina ter ſiccantur, ita ut torreantur carbone puro.*

Oenopolium *officina uinarij.*

Laniena *laniorum & bouicidarum.*

Myropolium *unguẽtariorũ, et pharmacopolarũ.*

Thermopolium *officina, in qua eſculenta, & poculenta calida uenduntur. Plautus: Semper uideas bibentes in thermopolio.*

Pinotheca, *ſeu Pinacotheca, pictorũ eſt tabula, ĩ qua*

pictæ

pictæ tabulæ reponuntur. Vitruuius lib. 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

VEstiarium *dicitur uestimentorum repositoriũ. Plinius libro 15. Vestiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.*

Dactylotheca, *gemmarum repositorium. Plinius libr. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.*

Panarium *panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria cãdidasq; mappas Subuectãt, epulasq; lautiores.*

Granarium, *id est, horreũ, seu repositoriũ granorũ. Varro de lingua Latina: Panariũ ubi panẽ seruabant. Granarium, ubi granum: in quo aliqua cõduntur, horreũ.*

Armamentariũ *repositoriũ armorũ & nauium.*

Bibliotheca *librorum.*

Atramentarium *atramenti.*

Calamarium *calamorum.*

Casteria *instrumentonum nauticorum.*

Myrothecium *ubi unguenta conduntur.*

POPVLI ET HOMINES RE ALIQVA INSIGNES ET CLARI.

SCythæ *equitatus & equorum gloria strepunt, inquit Plin. E quo insidere primi docuerunt Thessali. Vnde nata apud eos de Centauris fabula.*

Seres *orientales populi nobiles sunt uellere, ut iam docuimus.*

Ithuræi, *Medi, & Parthi sagittis. Lucanus lib. 7.*

Tunc

Tunc & Ithuræi Mediq́;, Arabesq́; soluto Arcu turba minax nusquam rexere sagittas. Catullus: Seu Sacas sagittiferosq́; Parthos.

Thusci *aruspicio. Tibullus lib. 3. Vera monẽt Thuscis exta probata uiris. Vnde Ethruscum aruspicem Vitruuius, Thuscum Sidonius uocant.*

Hylas *cestu, Phegeus palæstra, Lycus stadijs et cursu clari fuerũt. Ausonius: Clarus Hylas cestu, Phegeus catus arte palæstræ, Clarus Olympiacis est Lycus in stadijs.*

Pollux *palæstra. Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.*

Castor *equis. Idẽ Statius lib. 5. Syl. Nõ toties uictorã Castora gyro, Nec fratrẽ cestu uirides plausere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.*

Clari *quoq; fuerunt Marsi, Vmbri, Psylli uenenis: Aegyptij, & Babylonij, astrologia: Lacones, breuitate: Scythæ, Cretenses, & Geloni, sagittis: Curetes, ære: Aegyptij, sistro: Tyssagetæ, & Lyrcæ, uenatibus, quibus uiuunt: Bœotij, palæstra, & gymnicis exercitationibus: Athenienses, naualibus: Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexandrini, dolis: Berosus, Astrologia: Grammatica Apollodorus: Hippocrates, medicina: Archimedes, geometria: Euclides, numeris: Lynceus, uisu: Chiron, & Alcon, arcu. Cicero, eloquio: Cyrce, uenenis: Crœsus, diuitijs: Nireus, forma: Execestides, peregrinatione: Amphiõ, & Orpheus, lyra: Aristeus, melle: Alcinous, hortis: Amazones, peltis & securi: Argus, uisu: Annibal, stratagemate: Alexander, magnanimitate: Plato, & Aristoteles, philosophia: Arachne, lanificio: Archilochus, iambis: Typhis, arte nautica: Cato, grauitate: Numa, religiõe: Regulus,*

Regulus, fide: Scæuola, constantia: Rhadamantus, iudicio: Apelles, pictura: Praxiteles, sculptura: Traianus, bonitate: Apollonius, tẽperantia: Cyneas, memoria: labore Cleãtes: Zoroastres, magia: Hippolytus, pudicitia: Manzus Florentinus, sphæristerio: Mangiolinus, latrunculis: Scæuola, pila: Arte citharœdica, Mitylenæi: Tibiarum modulis, Thebani: Alexandrini, grammatica, Geometria, & Philosophia: arte statuaria, Atheniẽses: Crotoniatæ, medicina: Aeginitæ, athletica. Sidonius de quibusdã sic meminit:

Pollux tum cestu laudatus, Castor habenis,
 Pallas tum cristis, Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauors tum lusit in hasta,
 Arcas tum uirga, Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops, cursu Hippomenes, luctaq; Achelous,
Aeneas bellis, spectatus Gorgone Perseus.

GENTIVM PROPRIA EPITHETA.

APuleius eruditos appellat Aegyptios, sicuti Iudæos superstitiosos, Nabathæos mercatores, Fluxos uestium Arsacidas, Frugum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos esse fallaces. Vopiscus scribit Aegyptios esse uentosos, furibũdos, iactantes, iniuriosos, auidosq; nouarum rerum.

T. Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, ut numerum Hispanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis sensum, Romanis pietatem ascribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina mysteria & prodigia, in Græcorum disciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius uocat Britannos hospitibus feros, Persas infidos.

Iulius

Iulius maternus *ad Mauortium Lollianũ scribens, Quædã (inquit) gentes ita à cœlo formatæ sunt, ut propria sint morũ unitate perspicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate grassantur: Itali fiunt regali semper nobilitate præfulgidi: Galli stolidi, acuti Siculi, Luxuriosi semper Asiatici, & uoluptatibus occupati, Hispani elata iactantiæ animositate præpositi.*

Blondus *uocat Afros fraudulentos, Ligures duros, Campanos superbos.*

Christophorus Lõgolius *Parrhisiensis in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorũ, uocat Britones duros, uafros Normanos, Religiosos Francos, industrios Flandros, mites Lothoringos, faciles Andegauos, bellicosos Vascones, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones, atq; Pictauos, Narbonenses fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos Senones, uersutos Cenomanos, militares Bituriges.*

GENTIVM INSIGNIA.

Insignia Scytharum fulmẽ, Gallorum olim Buffones, nunc Lilia, Romanorum Aquilæ, Sus Phrygium, geminæ rotæ Corallorum, Thraciæ Mars, arcus & pharetræ Persarum, Anglorum leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen *Iouis, Tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi Thyrsus.*

REGES DIVERSARVM GENTIum *quibus nominibus appellantur.*

Argiuorum *reges dicuntur Abantiadæ, Persarum Achæmenidæ, Aegyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhani, Albanorum Syluij, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Lybicorum Lybiarchæ,*

Theba-

Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arſacidæ, Romanorum Imperatores, Auguſti & Cæſares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib. 7. L. Metellum decem maximas res optaſſe, utpote uoluiſſe Primarium bellatorem eſſe, Optimum oratorem, Fortiſsimum imperatorem, Auſpicio ſuo maximas res geri, Maximo honore uti, Sūma ſapientia eſſe, Summum ſenatorem haberi, Pecuniam magnā bono modo inuenire, Multos liberos relinquere, et Clariſsimum in ciuitate eſſe. Quæ omnia illi cōtigerūt.

Pyrrhum Epyrotarum regem ferunt (ubi immolaturus templa inuiſeret) non regni ampliorem modū, non de hoſte uictoriam, non gloriā illuſtrem aut diuitias, ſed ſanitatem modo à Dijs cōprecari ſolitum, ceu parte hac bene conſtituta, proſperius ceſſura uiderentur omnia.

Auguſtus Cæſar, quum LIIII. annum ageret, precatus eſt à Dijs Scipionis fortitudinē, beneuolētiam Pompeij, & Cæſaris fortunam. Plutar. de for. Roma.

Optabat Caligula unicam eſſe populo Romano ceruicem, quo facilius uno ictu abſcindi poſſet. Votum hominis carnificis, & ſanguinarij. Bap. Egnatius.

Darius, oblato ſibi malo punico, tot optaſſe fertur Zopyros, quot illic eſſent granorum. Idem dicebat, ſe malle Zopyrum unum incolumem habere, quàm uiginti Babylones occidere. Herodotus autor lib. 3.

Martialis lib. 1. ad Frontonē uotū ſuum deſcribit.

Optabat Horatius Tyburi, aut prope Galeſum Calabriæ fluuium conſeneſcere, his uerbis: Tybur Argæo poſitum colono, Sit meæ ſedes utinam ſenectæ, Sit modus laſſo maris & uiarum, Militiæq;. Idem lib. 1. Car.

optat

optat mentem ſanam in corpore ſano.

Beatus Auguſtinus tria habebat in uotis, uidiſſe Chriſtum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantem, & ſpectabiles urbis Romæ triumphos.

Votum ſuum Tibullus ſic exprimit:

Me mea paupertas uitæ traducat inerti,
Dum meus aſsiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur ſibi Scopadum diuitias, Liberalitatem Cymonis, & Ageſilai Lacedæmonij uictorias. autor Plutarchus.

QVI DIV VIXERVNT.

Vixit Adam annis 930. Eua totidem. Seth 912. Enos filius Seth 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathuſalem filius Enoch 969. Vnde Mantuanus: Neſtoreos annos & Mathuſalemia ſecla. Lamech filius Mathuſalem 777. Noë 905. Sem filius Noë 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phaleg filius Iectan 239. Reu ſeu Ragau filius Phaleg 302. Saruch, filius Ragau 230. Nachor filius Saruch 148. Thare fil. Nachor 205. Aram pater Loth 205. Iſaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Iſaac 175. Aaron frater Moyſi 123. Ioſue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyſes 120. Ex Plinio, Arganton Tarteſsiorum rex 150. Syllius lib. 3. ait eum uixiſſe 300. ita ſcribens: Argantoniacos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditiſsimus æui, Terdenos decies emenſus belliger annos. Mantuanus in Alphonſo: Et uetus ille auri diues, ditiſsimus æui. Heſperijs quondam rex Argantonius

oris. Cyniras rex Cypriorū 160. Aegimius 200. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Aetolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 590. Impetris Pulutiniorum insulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus Pontifex 100. Liuia Rutilij 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in scæna pronunciauit. Emoliaria uixit 104. Sammulla 110. Stephanio ultra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Masinissa rex Numydiæ supra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidensis 105. Herodotus scribit Aethiopes 130. annos transgredi. Hippocrates Cous 104. uel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnam uitam ascribit Ouidius libro 14. his uerbis: -Nam iam mihi secula septem Acta uides: superest numeros ut pulueris æquem: Tercentum messes, tercentum musta uidere, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Longa dies faciet, consumptaq́; membra senecta. De ea Statius libro 1.-Tu Troica dignus Secula, & Euboici transcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petijsse pro numero pulueris, quem manu prehenderat. Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Delium poposci. Ouidius patrem suum 90. annos uixisse ait lib. 4. Tristium, dicens: Et iam complerat genitor sua fata, nouemq́; Addiderat lustris altera lustra nouem. Narcissus præsul Hierosolymitanus. 116. Nestor 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero) Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ. Felix heu nimium, qui per tot secula mortem Distulit, atq; suos iam dextra computat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit

illc ſenex quamuis dum terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pyliæ miretur ſecula uitæ. Propertius lib. 2. Neſtoris eſt uiſus poſt tria ſecla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducet nulla ſenectus, Siue ego Tithonus, ſiue ego Neſtor ero. Ouidius in Metam. —Et ſi quem potuit ſpacioſa ſenectus Spectatorem operum multorum reddere, uixi Annos bis centum, nunc tertia uiuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander epiſcopus Alexandrinus 98. Alexander epiſcopus Conſt. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli diſcipulus 101. Democritus 109. Paulus primus hæremita 113. Paconius abbas 110. Proſdocimus epiſcopus 114. Vandegiſillus comes Palatinus 92. Florentinus preſbiter 123. Guarinus præſul Bononienſis 110. Viuentius confeſſor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de temporibus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonſo, dicens: Et quem fama refert hyemes uidiſſe trecentas. Maurus abbas 92. Maurilius epiſcopus 90. Romualdus heremita 120. Antonius caſtor 100. Syrus epiſcopus 112. Zancles Samothracenus 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Voluſius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius ſcribit Marin quendam uixiſſe annos 123. cuius antica corporis humana fuerint, poſtica equina. Hyperborei populi mille annis uiuunt. Galenus uixit 140. Tithonus (ut fabulantur poëtæ) ab Aurora adamatus, & in cœlum relatus, illiusq; ſucco perfuſus, ad tantam peruenit ſenectutem, ut tandem optauerit uerti in Cicadam. Lucianus: Atq; ultra Tithonum uiuebat ſenex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iu-

uenta, Quos fertur placidos obiſſe Neſtor: Quos Tithonia computat ſenectus. Propertius lib. 2. At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam. Dorotheus præſul Antiochenus 119. Tyro Tullius Ciceronis libertus 190. Theremon hæremita 100. Carneades philoſophus 100. Cirnæ Indorum uiuunt 140. Terentius Bononienſis 100. L. Tertuleia Ariminenſis 137. Symon Cleophæ epiſcopus Hieroſolymitarum 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyanæus 100. Seneca Cordubenſis 114. Patricius ſecundus Niuernenſis epiſcop. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo ſucceſſor S. Bernardi 117. Porro pleraq; ſunt animalia, uitam hominis longè ſuperantia, ut Cornices, Cerui, Corui, Phœnices. De quibus ſic apud Eraſmum ſcribit Heſiodus:

Ter tria ſecla hominis tranſmittit garrula cornix.
Quatuor at peragit cornicis ſecula ceruus.
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit indica Phœnix.
Atqui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia ſecula nymphæ. Item
Terbinos deciesq; nouem ſuperexit in annos,
Iuſta ſeneſcentum quos implet uita dierum.
Hos nouies ſuperat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus: at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longiſſima uita eſt.

DE

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

QVoniam autem de longis uitæ ſpatijs locuti ſumus, commodum uidetur, ut uariam Annorum, & Dierum obſeruationem ſubijciamus. Annus triplex eſt, Magnus ſeu Platonicus, Solaris duodecim menſium, Lunaris ſeu menſtruus unius menſis. Annum alij æſtate unum terminabant, Alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuerunt. Quidam Lunæ ſenio, ut Aegyptij, quorum anni fuerunt menſtrui. Hinc fit ut apud eos aliqui ſingula annorum milia dicantur uixiſſe. Sed hic oritur ſcrupus, fuerint'ne anni primi ſeculi noſtris ſimiles. Nam fabuloſum uidetur pleriſq; Mathuſalem & alios prius enumeratos, uixiſſe tot annos. Conſtat inprimis, neq; menſtruos fuiſſe, neq; trimeſtres, uel hoc uno argumento, quòd legamus Salomonẽ anno XII. ætatis filium ſuſcepiſſe. Quare credibile eſt, aut pares noſtris, aut non multo minores extitiſſe. Nec minus uaria extitit Dierum, quàm Annorũ obſeruatio. Babylonij inter duos ſolis exortus diem faciunt: Athenienſes inter duos occaſus: Vmbri à meridie in meridiem: Vulgus omne à luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, item Aegyptij, & Hipparchus, à media nocte in mediam. autor Plinius. Annus.

QVI MVLTOS HABVERVNT LIBEROS.

ADam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr ſeptimus iudex Iſrael 30. filios. Theſpis Athenienſis 50. filias, à quarum nomine Muſæ

Thespiades appellatæ sunt. Roboam habuit uxores 10. Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Athila rex Hunnorum 60. liberos. Danaus 50. filias. Aegysthus totidem filios. Eutyce mulier 20. filios. Combe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi, uiro coniuncta centum liberos enixa est. Vnde adagium apud Erasmum: Tanquam Chalcidice peperit nobis uxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Masinissa rex Numydiæ 44. autore Eutropio. Puella quædam Longobarda 7. pueros uno partu peperit sub Agelmundo rege, quos omnes in piscinā coniecit. autor Paulus Diaconus. Gilippus Arcadius 9. liberos habuit, quos (ut inquit Vergilius lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniunx Tyrrhena Gilippo. Vix quisquā crederet Herotymum sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquisset, in epitome lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex alijs pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. ut habetur cap. 10. quarti Regum. Barrabas uicecomes in Italia 30. liberos suscepit. Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162.

Enoch Mathusalem 65. Mathusalem Lamech anno 187. Lamech Noë filium anno 180. Noë Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorum. Scribit Plinius Masanissam post 86. annos generasse filium Methymathmum. Catonem Censorium octogesimo exacto è filia Salonij clientis sui. Corneliam è Scipionum gente, Volusium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, uterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

Antiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Vergilius lib. 9. Aeneidos: Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus scribit Homerum natum ex adulterio Chritheidis matris. Et Themistoclem ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchisæ cum Venere apud Simoëntem. Vergilius: Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad undam? Aristonicus rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. Aristeus Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. Hercules Iouis, ex Alcmena Amphitryonis uxore.

Democoon, & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus. Lithyerses nothus fuit Midæ regis. Theseus, & Romulus (inquit Plutarchus) ambo quum spurij forent, existimati sunt à Dijs immortalibus procreati. Iugurtha nothus fuit Manastabalis fratris Micipsæ regis Numydarum. Manfredus Frederici imperatoris. Ioannes Andræas patre Andræa presbytero, & matre concubina natus est. Petrus

Commeſtor, Gratianus, & Petrus Lombarbus *itidem fuiſſe dicuntur nothi.* Albanus *martyr inceſtu patris cum filia.*

De uirtutum, & doctrinæ præmijs Hiſtoria.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEſoſtris *rex Aegypti, ſtatuam præclaris facinoribus, & bellica uirtute apud ſuos adeptus eſt.*

Ariſtogitoni, & Armodio *ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent. Plinius lib. 34.*

Aſtylo *Crotoniatæ (quum tribus continuis Olympicis uiciſſet ſtadio) poſita eſt ſtatua.*

Autolycus *Pancratiaſtes ſtatuam habuit in Prytaneo. teſtis apud Volater. Pauſanias.*

M. Porcius *Cato fuit Rom. adeò gratus, ut ſenatus ſtatuā ei conſularē in tēplo collocauerit, cū inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plut. in Catone Cenſore.*

Titum Coruncanum *quum Tenſa Illyricorum regina liberius locutum occidiſſet, mortuum ſenatus ſtatua decorauit. Plinius lib. 24. cap. 6.*

Demetrius Phalereus, *auditor Theophraſti, ab Athenienſibus (quorū Remp. ſumma uirtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. Quas quum poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At uirtutes non euerterunt, quarum gratia eas erexerant. Laërtius, & Plinius.*

Eunomio *Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.*

Meruit & ſtatuam Athenis Fauorinus *philoſophus,*

phus, quæ (quum in odium Hadriani uenisset) disiectaest. Philostratus apud Volater.

Verrius Flaccus grãmaticus, nepotum Augusti præceptor, statuam habuit in Præneste oppido. Tranquillus de illust. Grammaticis.

Isocrates orator Atheniensis sua eloquẽtia statuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Annibalem apud Nolam superatos, oppugnatas itẽ Syracusas, in præmium uirtutis statuam habuit in æde Palladis cum Epigrammate.

Mutio Scæuolæ (qui coram Porsena Ethruscorum rege Romam obsidente dextram flammis admouerat, urbemq; obsidione liberauerat) Romani statuam erexerunt, eiq; prata dederunt trans Tyberim.

Ptolemæus Philopator Homero poëtarum maximo templum cum statua dicauit. Aelianus apud Volater.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piscibus scripsit) à suis ciuibus magnifica statua honoratus est, cum hoc Elogio: Oppianus sum suauiloquens uates, quẽ crudelis, atq; inhumaui inuidia fati ante diem eripuit: Quòd si longius in luce moras dedisset, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volater.

Horatio Cocliti statua posita est, quòd Ethruscorũ aciem in Sublicio ponte solus sustinuisset, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberim decidit. Plutarchus ait fuisse positam in æde Vulcani.

Pausanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus Lacedæmones sibi demeruisset, statua ab eisdẽ honoratus est: quam tamen postea euerterunt, quòd arripere tyrannidem uoluisset. Thucydides lib. 1.

Phryne meretrix statua donata est ob formã & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quum tunicam à pectore deduxisset. Quintil. lib. 2.

Claudio secũdo Romanorum imperatori statua cũ aureo clypeo erecta est, quòd Gotthos Macedoniam uastantes magna attriuisset clade. Eutropius.

Epicurum Atheniensem philosophum ob doctrinam statuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est à populo stipe collata, quòd farris precium in trinis nundinis ad assem redegisset. Plin. lib. 18. c. 3.

Trebius in Aedilitate aßibus populo frumentum præstitit. Quam ob causam & ei statuæ in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. Plin. ibidem cap. 3.

Notatum est ab autoribus L. Actium poëtam in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuisse, quum breuis admodum esset. Plin. cap. 5. lib. 34.

Numa quoq;, & Seruius statuas apud Romanos sua uirtute meruerunt. autor Plinius.

Hominum primus & auream statuam, & solidam Gorgias Leontinus Delphis in templo sibi posuit. Pli. cap. 4. lib. 33.

Mithridates Platonis gloria motus eidem statuam dicauit egregium Sylonis opus, quã hoc modo inscripsit: Mithridates Rhodoatæ filius hanc Platonis imaginem Musis dicatam erexit. Autor Plutarchus.

Chœliæ uirgini Romanæ equestris statua posita est in uia sacra, quòd armata & equo insidens Thyberim traiecisset, ad declinandam uim Porsenæ Ethruscorum regis.

regis. Liuius lib. 2. & Plut. in Parall.

Plutarchus in uita Publicolæ, ait positam fuisse Porsenæ statuam iuxta curiam.

Athenienses Phocioni suo principi mortuo æream statuam dicauerunt, ob plurima in remp. beneficia, inuentasq́; eius reliquias publicis sumptibus tumulo mandauerunt. Plutarch. in eius uita.

Cheronenses statuam lapideam in foro prope Liberũ patrem publicè Lucullo constituerunt. autor Plutarchus in Cimone.

Mortuo Demostheni Atheniensis populus erexit statuam, cui hoc inscripserũt: Si pares ingenio uires Demosthenes habuisses, nunquàm Græciæ dominatus fuisset Macedo. Plut. in eius uita.

Cononi Atheniensium duci & Euagoræ, positæ sunt statuæ prope Iouis seruatoris simulachrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis statuas Mercurio fuisse erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonem in Olympia inermis iugulauit, & correptum inusitatæ magnitudinis taurum, quàmuis prærabido impetu prosilientem retinuit, quadrigasq́; tota ui concitatas altera manu remoratus est, statuam meruit in Olympia. Cælius lib. 7. cap. 56.

Cylon quamuis tyrannidem affectasset Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formam quæ nullum nõ allicit) statua ænea honestatus est. Cælius lib. 13. cap. 7.

Octauio oratori Romano S. P. Q. R. statuam erexit, quòd legatus ad Antiochum missus, regem ipsum respondere sine cunctatione & mora compulisset. Plinius hoc ascribit Gn. Popilio. Crinitus lib. 7. cap. 3.

Vestritius

Vestritius Spurinna Lyricus poëta in Bructerum regem Imperator constitutus, parta uictoria triumphalē meruit statuam. Plin. Iunior Epist. 7. lib. 2.

Nerua Cocceius Imperator statuas, & imagines, Sosiæ, Palmæ, & Celso constituit, quos uiros præ cæteris coluit, & summo in honore habuit. autor Dion Caßius.

Archias Hyblæus, quum tres ordine Olympia simul, & Pythia uicisset, statuam cum Epigrāmatis inscriptione meruit. Volat. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente senatu statuam Claudiano poëtæ Alexandrino in foro Traiani collocari iusserunt.

Iunio Rustico philosopho statuam erexit M. Antonius Imperator. Capitolinus.

Mantuani, mortuo Vergilio multis post seculis statuam in celebriore suæ urbis loco erexerunt: tanti adhuc uiri memores, quem multis ante diebus suffocauerāt Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroso ob uerißimas rerum prædictiones statuam posuere Athenienses inaurata lingua. Plin. lib. 7.

Antonio Musæ medico Romana ciuitas statuam Aesculapio proximam locauit, ob Augustum morbo sanatum. Suet. in Augusto.

Caia seu Tanaquil mulier laudatißima, & Tarquinij uxor statuam in templo meruit.

M. Attilius Glabrio quū apud Thermopylas Antiochum Asiæ regem deuicisset, compos uoti factus, statuā auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius libro 4. & Valerius de Institutis antiquis.

DOCTI

DOCTI VIRI, HABITI IN MAGNO PRECIO, ET HONORE.

QVanti olim æstimatæ sint bonæ literæ, quantumq́; doctis sit cõcessum, nullo certius argumento, quàm sequentibus patet exemplis. Scipio Africanus statuam Ennij poëtæ (quem in suis expeditionibus comitem semper habuerat) sepulchro suo imponi iußit, cui uiuẽti hortos suis proximos donauerat. Ouidius lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexãder Magnus capto inter spolia Darij Persarum regis unguentorũ scrinio (quod erat auro, gẽmis, ac margaritis preciosum) libros Homeri (quos tanto dignos loculo existimabat) inclusit. Plin. lib. 7. c. 29.

Idem quum Thebas euerteret, & in omnes sine discrimine sæuiret, Pindari uatis penatibus parci iußit.

Idem Aristotelis præceptoris sui nomini Patriam condidit, eiq́; multa hominum milia parere iußit, ad scribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poëtæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poëtam defunctum sepeliri Liber pater iußit, obsidentibus mœnia Lacedæmonijs, & Lysandro eorum rege in quiete sæpius admonito, ut pateretur humari delicias suas. Lysander ubi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliã uenienti Dionysius tyrannus quàmuis ad superbiam sæuitiamq́; natus, uittatam nauem misit obuiam, & egredientem in littore quadrigis albis excepit. Plutarchus in uita Dionis.

Annicetus Cyreneus eundem ab Aeginetis captum, et

inter mancipia uænalem expositum, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus est, & honesto comitatu Athenas ad suos remisit. Quam pecuniam, quum à Platone sibi remissam intellexisset, profecto (inquit) peccatum uideri potest, quòd maiore summa non iuuerim tantum uirum.

Gudrinus Veronensis & Pōt. de liberalitate.

Platonem ipsum tanti fecit Aristoteles discipulus, ut nomini eius aram in templo construxerit, statuamq; cōsecrauerit: in qua scriptum erat hūc esse illum, quem probi omnes merito debeant & imitari, & cōmendare. Vnde extant Criniti uersus in Parthenicis: Hæc illa est ara floribus redimita suaue olentibus: Quā gratus bene merēti statuit discipulus seni. Tituloq; hoc testatus animum suum, atq; officium, Platonem probandum probè à probis.

Viginti talentis unam orationem uēdidit Isocrates.

Aeschines Demosthenis orationem (qua tamen in exilium pulsus fuerat) coram amicis laudauit in sua calamitate.

Athenienses Thucydidem rerum suarum scriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius uirtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Aegypti regibus per legatos magnis præmijs inuitatus est.

Cn. Pompeius Posidonij sapientiæ professoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore uetuit, & fasces lictorios ianuæ submisit is, cui se oriens occidensq; submiserat. Vide Strabonem lib. 11.

Augustus carmina Vergilij cremari contra testamenti eius uerecūdiam uetuit. Eidem in Theatro recitanti uniuersus populus Roma. perinde ac Imperatori assurrexit. Hactenus Plin. li. 7. Eiusdem Vergilij diem natalem

(qui

(qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibusdam uelut cæremonijs uenerabatur. Syllius.

Constantinus Imperator Ablabium Aegyptium philosophum prætorij sui præfectum, & unà cum Constantio filio Imperij rectorem constituit. Eunapius apud Volaterranum.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuā erigi fecit, autore Capitolino, quem Augustus quoq; consulari ornauit dignitate.

Anaxenori Cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda præbuit. Strabo libro 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de causis fassus est se pepercisse, Ob Alexandri memoriam, Vrbis pulchritudinem, & amorem Arrij philosophi. Plutar. in uita Antonij.

Iam diximus erectam Claudiano statuam Arcadij, & Honorij Imperatorum patrocinio.

Dionem Prusiæum sophistam, & philosophū Traianus curru suo plerunq; dignatus est. Romam etiā ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Persarū Hiscani præfecto Hellesponti, literis scripsit, ut Hippocratem medicum quibuscūq; fieri posset præmijs in familiam suam inuitaret. Epistola ad hunc ferè modum se habebat. Rex regum Magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocratis medici, Aesculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam, ut aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorum indiget, & ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside uiris. Et si quis alius fuerit in Europa uir clarus, hunc amicum nostræ domui redde, nec parce pecunijs.

Eidem

Eidem Hippocrati ab Illyrijs redeunti eoſdem honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictam peſtilentiam. Suidas.

Iunio Ruſtico philoſopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataq; conſilia ſolebat credere: quē poſtea conſulatu, & mortuum ſtatua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab urbe pulſum Pomponius Atticus ſeſtercijs ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & proſecutus eſt. Cor. Nepos in uita Attici.

Oppianus poëta, quum Antonio Imperatori Seueri principis filio poëma de piſcibus nuncupaſſet, ab eo totidem aureis donatus eſt nummis, quot illic erant uerſus. Volaterra.

Daniël propheta Cyro rege (quem Theologiæ myſteria perdocuit) familiariſſime utebatur. autor Theodoritus Cyrenenſis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, ſeruato Antiocho rege patre ſuo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mēdoſum. Nam libro 7. & cap. 37. hoc de Cleombroto ſcribit: Libro uero 19. & ca. 1. de Eraſiſtrato. Vide Budæum libro 2. de Aſſe.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæſtus, ut Gorgias Leontinus auream ſtatuam & ſolidam ſibi poſuerit Delphis. Plin. cap. 4. lib. 33.

Athenienſes (ut iam diximus) Demetrio Phalereo CCCLX. ſtatuas erexerunt.

Zeuſis tantas opes arte picturæ ſibi comparauit, ut in oſtentatione earum Olympiæ aureis literis in palliorum teſſeris intextum nomen ſuum oſtentaret. Plinius libro. 35. cap. 10.

Pamphilus

Pamphilus pictor neminē docuit minoris talēto annis decem: quam mercedem Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib. 35. cap. 10.

Apelles Alexandro Magno adeò charus extitit, ut rex Campaspen amasiam suam liberali forma puellam eidem dederit. Plinius ibidem.

Attalus rex unicam tabulam Aristarchi pictoris cētum talentis emisse dicitur.

Argonautas, Cycliæ pictoris tabulam, talentis CXL. mercatus est Hortensius orator. Plin. lib. 35. cap. 11.

Zenonem philosophum Athenienses tanto honore prosecuti sunt, ut apud eum claues urbis deponerent, ipsum'que ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laertius.

Plinius Iunior referebat potuisse se (quum procuraret in Hispania) uendere suos commentarios Largio Licinio quadringentis milibus nummûm. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertißimã decem aureorum milibus uelit, quanti à Plinio ciuis unus priuatus regesta quædam extemporanea licitari ausus est. Plin. lib. 3. Epist.

Philippus Macedo Amyntæ filius, quamuis omni fermè tempore negotijs belli esset implicitus, nunquam tamen à liberali musa, studijsq; humanitatis receßit. Propterea scribens ad Aristotelem gloriabatur natum sibi Alexandrum tanti philosophi tempore, à quo doctrinam imbiberet cum uirtute. Epistola autem extat apud Gellium lib. 9.

Lenæus ludi magister in urbe Roma à Pompeio ob ingenium manumissus est. Plin. de Illust. grammat.

Ouidius quum septem annis apud Getas in exilio durasset, Dijs iubētibus in fata conceßit Cal. Ian. Cui mor-

tuo gens illa, quamuis barbara, & inelegans, & à mansuetioribus musis prorsus aliena, solennes tamen exequias celebrauit, & sepulchrum erexit magnificum. Pontanus de Magnificentia.

Quid? non'ne mirum est, histriones maiore quõdam in precio habitos, quàm nunc habeantur uel egregiè literati: quum Roscio actori Theatrico annulũ aureũ cum censu equestri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus accepisse. Tullius quoque elegantißima oratione populũ Ro. obiurgauit, quòd Roscio gestum agente tumultum mouisset. Macrob. lib. 3. cap. 7.

Decius Laberius quum in spectaculis mimos suos egisset palàm, donatus est quingentis sestertijs, cum annulo aureo, qui erat insigne census equestris, autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam uiri doctrinã multò amplioribus existimans. Cælius lib. 11. cap. 73.

Euripides Tragœdiographus Archelao Macedonum regi sola uirtutis admiratione fuit familiaris, adeò, ut frequentibus conuiuijs ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. In eius quoq; gratiam Syracusani plerosq; Atheniensium (qui apud se seruitutem seruiebãt) libertate donatos, domum incolumes remisere. Cælius lib. 13. cap. 7.

Iulius Calidius poëta, quum à P. Volusio in proscriptorum numerum relatus esset, ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, absolutus est. Cor. Nepos in uita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Augusti ad præfecturæ gradum conscendit, tribunusq; cohortium effectus est. Crin

est. Crinitus.

Vespasianus tantum concessit Saleio Basso poëtæ Lyrico, ut propter ingenium singularemq; eruditionem auri quinquaginta sestertia eidem sit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatissimo donauit cõuiuio, coronaq; insigni, & alijs muneribus honestauit. Crinitus de Latinis poëtis.

Eiusdem imperatoris beneficio Syllius ad tertiũ consulatum prouectus est. Vnde Martialis: Augusto pia thura uictimasq; Pro nostro date Syllio Camœnæ: Bissenosq; Iubet en redire fasces, &c.

Sertinius uir clarissimus tantum concessit Martialis ingenio & doctrinæ, ut ei adhuc uiuenti imaginem more ueterum in sua bibliotheca posuerit. Crinitus.

Ausonius Cæsaris Gratiani (cuius filium Gratianũ iuniorem erudierat) beneficio & honestissimis suffragijs dignitatem adeptus est consularem. Idem.

Aurelius Prudẽtius beneficio Theodosij Imp. ad præfecturam militiæ perductus est. Crinitus.

Lãpsaco urbi Hellesponti propter Themistoclem pepercit rex Persarum. Marcell. lib. 22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliâs sæuissimus templum Stesichoro ædificandum curauit, suasitq; diuinos illi honores in urbe patria habendos, quem tamẽ olim capitalem inimicum habuerat. Pontan. de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem sanitati restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab uxoribus ipsius Darij aureis phialis donatus est. autor Herodotus in Thalia.

Matthias rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium

hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem multis auxit honoribus & diuitijs. Volater.

Quum Hermolaus Barbarus Venetorum legationes obiret in Italia, & ad urbem Florẽtiam accederet, Laurentius Medices tanto uiro cum multis amicis obuiam processit, quamuis podagricus, eumq́; in Caiana uilla honorificentissimè excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus cap. 9. lib. 15.

Robertus Siciliæ rex Fr. Petrarcham omnesq́; eruditos uiros in precio habuit. Vol. in Phil.

Ptolemæus Philadelphus senes LXX. Bibliacæ historiæ scientissimos ab Iudæa usq; in Aegyptum uocauit, quos regia urbe acceptos, hospitaliter & benignè aluit, magnisq́; muneribus donatos dimisit. Sab. in exe.

Ioanni Cãpegio Bononiẽsi in Patauinũ Gymnasiũ (quò ad publicã literarũ professionẽ fuerat ĩuitatus) proficiscenti, ab urbis magistratibus Gymnasiarchisq́; magna hominum frequentia obuiam itum est. Idem Sab.

Vicentina ciuitas Sabellicum argẽtea patera magni ponderis donauit.

Cæsar Dictator duas Timomachi tabulas LXXX. talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. libro 35. cap. 11.

Candaules rex, Bularchi picturam Magnetũ haud mediocris spacij rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hispania ueniens stipendium à fisco accepit ab Eusebio sub Domitiano. Budæus libro secundo de Asse.

Thadeus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, ut ad curam ægrotorum extra urbem uocatus, non uilius quàm quinquaginta aureorum mercede

cede in singulos dies peregrinaretur: uocatusq; ab Honorio quarto centum sibi statui uoluit, à quo curato decẽ milia reportauit. Volaterranus.

Propter Ialisij imaginem, à Prothogene pictam, Demetrius Rhodon non succendit, ne simul tabula conflagraret. Plin. lib. 35.

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annalium XVI. milibus nummûm uendidit. Tranquillus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo libris scripsit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Asinius Pollio, Varronis imaginem collocauit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolyta poëta, beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius uxoris, præsul factus est. Suidas apud Volaterranum.

Democritus Diagorã Milesiũ philosophũ seruum mille Drachmis emit, ut eundem erudiret. Apud eundem.

LITERARVM ET LITERATORVM QVI FVERVNT AMANTISSIMI.

ANaxagoras omne patrimonium suis concessit, remq; omnem publicam & priuatam neglexit, ut liberius uacaret philosophiæ. Laërtius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Aegyptum Democritus in Persidẽ usque ad rubrum mare, ut & Chaldeos consuleret, & melius philospharetur. Idem quoque oculos sibi eruit, quòd rerum naturalium & diuinarum contemplationi impedi-

mento esse uiderentur: Existimabat *enim cogitationes, cõ=mentationesq́; animi sui contemplandis naturæ rationibus uegetiores, & exactiores fore, si eas uidendi illecebris, & oculorum impedimentis liberasset.* Vt *autem commodius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, ut pater eius* Xerxis *exercitui epulum dare potuerit. autores* Gellius *cap.* 17. *lib.* 10. Cic. *lib.* 5. de Fini=*bus.* Val. *de studio.*

Cyprianus *diem nullum sine* Tertulliani *lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere sole bat,* Da *magistrum. autore* D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri *de manibus non ponebat.* Beroaldus *autor.*

Gordiano *Imperatori bonæ literæ adeò placuerũt, ut pluris fecerit librorum quàm auri uel argenti, sibi the=saurum comparare.* Habuit *enim in bibliotheca* LXII. *mi=lia librorum.* Iul. Cap.

Monymus Corinthij *cuiusdam trapezitæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperetq́; magnope=re dare operam* Diogeni, *neq; tamen hoc ipsum à domino posset impetrare, simulata insania monetam cœpit sparge=re, eoq́; modo dimissus, ad philosophiam se conuertit,* Dio=*genemq́; secutus est.* Laertius.

Pythagoras *ad perdiscendam philosophiã, solum uertit exilio suscepto uerius quàm peregrinatione.* Profe=*ctus ad* Persas *magorum prudentiæ se formandũ tradidit, à quibus syderum motus cursusq́; stellarum didicit.* Cretam *deinde &* Lacedæmona *nauigauit, quarum moribus & le gibus inspectis ad* Olympicum *certamen descendit.* Quod *&* de Empedocle *scribit* Plinius *lib.* 30.

Alexander *quum esset legendi & discendi percu=*

pidus;

pidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris uiaticum sole-bat appellare) Aristotele exponēte perdidicit: eam semper unà cum pugione sub puluino iacentē tenere solitus. One sicritus apud Plut. in Alexandro.

Euclides Megarensis, quum disciplinæ Socraticæ percupiens esset, neq; tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, si quis Megarensium Athenis, aut Atheniensium Megaris, propter mutuū utriusq; urbis odium, deprehenderetur, sub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipsum philosophum cōmeabat, ut uel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumq; eius fieret particeps. Rursus sub lucem eadem indutus ueste redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt Platonem quum tenui admodum esset pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem milibus denariûm mercatum, quod precium à Dione quodam Syracusano acceperat. Idem octogenario maior moriens sub capite Sophronis numeros habuisse fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione studij uacua fuit, inquit Val. Max. de studio. Gell. lib. 4. cap. 17.

Aristotelem quoq; traditū est pauculos Speusippi libros post mortem eius emisse talentis tribus Atticis. Gellius lib. 4. cap. 17.

Fuit Hippocrates discendæ medicinæ adeò studiosus, ut eum non puduerit uel retrimenta gustare, ut inde morbi naturam persentisceret. Quod tamen aliqui Aesculapio ascribunt. autor Cælius cap. 12. lib. 16.

Adrianus imperator impense adeò Græcæ doctrinæ inuigilabat, ut à plerisq; Græculus uocaretur. Sextus Aurelius.

Cato Vticēsis ne quid temporis absq; aliqua exercitij

parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantisper dum cogeretur Senatus. Cic. lib. 3. de Finibus.

Tacitus Imperator Cor. Taciti uiri consularis historiam de Romanis imperatoribus, non modo in omnibus bibliothecis iussit collocari, sed etiã edicto cauit, ut decies quotannis ad usum publicum transcriberetur, atque in bibliothecis poneretur. Flauius Vopiscus.

Beatus Hieronymus Romæ primũ, mox in Bizantio & Antiochia, demũ apud Solymos, discẽdi studio uarijs præceptoribus operã dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis Donatum & Victorinũ, in sacris Gregorium Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Augustus liberalibus studijs, præsertim eloquẽtiæ, in tantum incubuit, ut nullus, ne in procinctu quidem labe retur dies, quin legeret, scriberet, declamaret.

Nemo studia bonarum artium fouit indulgẽtius, quàm Carolus Magnus, ut qui Parrhisiẽse gymnasiũ, & Papiense accersitis undecunq; doctissimis uiris instituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Crasso singularis beneuolentia in literatos homines, quos ad scribendum solebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigismundus Imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honestauit dignitatibus. Accusauit etiam plerunq; Germanos principes, qui latinas odissent literas. Reprehẽsus à quibusdam, quòd uiros humiles, sed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos uirtutibus et doctrina, (ex quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere uideo. Baptista Egnatius.

Scipio

Scipio in medijs difficillimi belli apparatibus bonarum artium studia non prætermisit, philosophorum scholas crepidatus frequentans. Et ne post tot insignes uictorias animum sibi insolescere prosperis successibus rerum permitteret, cum literis & literatis frequens uersabatur. Pontanus de fort.

Borsus Ferrariensium princeps, Ingenijs magnopere fauit, quæ undecunque accersita domi alebat, & in his T. Strocium poëtam Florentinũ, Ioannem Aurispiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum Lyristem egregium. Volat. in Geog.

Bessarionis presbyteri Cardinalis (qui sub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctißimosq; uiros semper aluit, atque fouit. Nec minus ipse in literis uersabatur. Platonem in primis obseruabat, in cuius defensionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum. Volat.

Liuius Drusus ætatis uiribus & acie oculorum iam defectus, ius ciuile tamen populo interpretatus est, quod cupientibus discere utilißima composuit monumenta. Val. de studio.

Publius Crassus quum in Asiam ad Aristonicum regem debellandum Consul uenisset, tantum Græcæ linguæ studium impendit, ut eam in quinque diuisam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib. 4.

Carneades philosophus quũ cibi capiendi causa recubuisset, philosophicis cogitationibus interdũ usq; adeò inhærebat, ut manum ad mẽsam porrigere obliuisceretur. Idem cum Chrysippo disputaturus helleboro se ante purgabat ad exprimendum ingenium suum attẽtius, & illius

refellendum acrius. Val. Max.

Captis Syracusis Marcellus Archimedis philosophi precibus parci iussit, cuius tamen machinationibus uictoriam suam multum ac diu inhibitam senserat. Plinius lib. 7. cap. 37.

Confectus senio Socrates fidibus tractandis operam dedit, ut tantis doctrinæ suæ diuitijs musicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chrysippus LXXX. Isocrates quartum & LXXX. nati annos opera scripserũt: hic Panathenicon, ille Logicon acutissimæ subtilitatis uolumen. Valerius.

Cleanthes quæstu extrahẽdæ aquæ nocturno tempore inopiam suam sustentabat, diurno Chrysippi præceptis percipiendis operam dabat. Idem quum centesimum attigisset annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœdiam conscripsit. Cicero in Catone Maiore. Sophocles, inquit, ad summam senectutem tragœdias fecit.

Simonides poëta octogesimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen descendit. Val.

Carolus septimus, sexti filius, Gallorum rex, solenni Episcoporum concilio Pragmaticam instituit sanctionem, ut qui magna olei impensa euasissent literati, ad sacerdotia prouceherentur. Prius enim curæ animarum (quas uocant Beneficia) mulionibus, aut etiam lenonibus præsulum dabantur: ita ut utilius multò uideretur, in aulica uita eius rei gratia parasitari, & scurram agere, quàm studium literis impertiri. Asini enim portabant mysteria: Doctos oportebat sua fama contentos uiuere, nec aliud sperare quicquam.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac Philosophis

sophis non salaria modò, uerumetiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Seuerus, non modò literatorum genus omne, uerum aruspices, & architectos (in quo quisq; elucesceret) prosecutus est. Idem autor.

Iulius Massaniensis Alphonsi regis censui rationibus præpositus, ita Iouianum Pontanum poëtam elegantissimum iuuit, ut Pontanus ipse omnia sua eidem referat accepta. Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctissimos quosq; ad se uocatos, salarijs donisq; prosecutus est. Pont.

Abundauit uiris doctis Nicolai Quinti Pontificis Maximi, et Alphonsi regis aula: quorũ hic Antonium Panhormitam ob scriptum de dictis ac factis suis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuersum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inscribitur. Idem.

Dionysius Syracusanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quòd Solis deliquium prædixisset.

Lysander ob pauculos uersiculos Antilochi poëtæ pileum argento impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ summã quotannis ex ærario pendendam statuit Rhetoribus, Medicis, Philosophis, & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregium sanè factum (inquit Pontanus) ingenia prosequi, uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos seculi supergressus interijt scribendo. Blondus lib. 4.

Cato Cẽsorius anno LXXXVI. ætatis causam pro se egit aduersus temerariã iuuentutẽ: Literas Græcas

didicit

didicit, & ius ciuile: Defendit Galbam oratorem accusatum. Flauius lib. 4. & Val. de studio.

Iulius Cæsar (ut est apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium professores ciuitate donauit, ut libentius urbem incolerent.

Vespasianus Imperator, ingenia & artes maximè fouit: primusq; è fisco Latinis Græcisq; rhetoribus annua centena constituit: præstantes poëtas muneribus ornauit: & bibliothecas incendio absumptas reparauit. Suetonius, & Blondus lib. 4.

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Licinius Imperator, fuit literis adeò infestus, ut uirus ac pestem publicā eas appellaret. Sed cur inquit Bapt. Egnatius eas nō odisset, quarū adeò expers erat, ut ne decretis quidem subscribere posset?

Valentinianus quoq; imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

Cælius scribit, Heraclidem Lycium hebeti fuisse ingenio, & ad literas, politiorem'que cultum ineptißimo.

Philonides fuit Melitensis quispiam prægrandi corpore, cæterū insulsus & indoctus. Vnde adagium fluxit Erasmo positum: Indoctior Philonide.

Britannion (cui uicto Constantius imperator pepercit) adeò expers literarū est habitus, ut ne prima quidē elementa calleret. Baptista Egnatius.

Herodes Atticus quum ingenio & eloquentia nulli secundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, ut ne prima perciperet elementa. Philostratus in eius uita.

BIBLIOTHECAE MEMORABILES.

TYrannion grammaticus(qui floruit ætate Magni Pomp.) supra tria librorum milia possedit. Plutarchus in Sylla.

Gordianus imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. milia uoluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio scribit Pergamenas bibliothecas habuisse ducenta librorum milia.

Porrò ex antiquis Bibliopolis unicus ferè Triphon celebratur. Matialis lib. 4. Non habeo, sed habet bibliopola Triphon. Hic ille est, ad quem scribit Fabius in liminari Institutionum oratoriarum epistola.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

SCripsit Theophrastus trecenta librorum uolumina. Chrysippus septingenta. Seruius Sulp. CLXXX. libros de iure ciuili. Atteius Capito LX. Empedocles tria & quadraginta. Galenus CXXX. Beda XXXVI. Aristarchus grammaticus Aristophanis grammatici discipulus scripsit commentarios supra mille. Aliâs septuaginta.

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

CLeanthes philosophus inopia mercennarium se fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis uictum sibi comparauit, interdiu liberalibus studijs dedit operam. Pinsebat quoq; farinas sæpenumero, ut Pæniam illam, necessarium plerisq; malum, excuteret.

Pugnabat Plautus in paupertatem dies & noctes: Scribebat enim fabulas suas interdiu, noctu uerò operam locabat pistori, & in agendis molis (quas trusatiles uocant) qualemcunque faciebat quæstum. Varro apud Gellium cap. 3. lib. 3.

Turanius, fuit quispiam exactæ diligentiæ senex, cui quum

cui quum Cæſar poſt x c. annum procurationis uacationem ultro indulſiſſet, id ægre ferens, componi ſe in lecto, & uelut exanimem à circunſtante familia plangi iuſsit. Nec ante triſtitiæ finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Cælius lib. 6. Marcel. 16.

Iulius Cæſar, conſumptis in re bellica diebus, noctes tamen ad tripartita diuidebat officia: quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcellinus lib. 16.

Legimus Alexandrum Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protēto pilam tenuiſſe argenteã ſuppoſita pelui, ut quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum. autor Ammianus Marcel. lib. 16.

Iulianus Imperator dimidiata nocte ſemper exurgebat, non è plumis perdicum ſubalaribus, ut Heliogabalus, aut ſtragulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis ſtratis, in quibus uix decumberent abiectiſsimi uernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incœpta ſemel ſtudia non poterat interrũpere, ubi ſe ad ſcribendum concitaſſet: iungebantur noctibus dies, & ſine interuallo ſibi inſtabat, nec deſinebat, niſi deficiebat. Quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac uenandi ſolertia prouocabat. Cælius cap. 35. lib. 5.

Sophocles, Plato, Iſocrates, Hieronymus, & alij complures ad extremam ſenectutem ſcribentes, labores ſubierunt, finemq́; dicendi cum uita fecerunt. Vol.

Helius Hippias ſophiſta præter literarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olympicis ludis zonam, ueſtem, calceos, ampullam, anulum, gemmam (in qua ſig

qua signum insculpserat) sibi fecit, habuitq; artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuisset. Quintil. lib. 12. Instit. orat.

Adrianus Imp. fuit Arithmeticæ peritißimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Musicem tenuit, Astronomiæ scientia omnes ætatis suæ facilè superauit.

Fuit Aurelius Alexander optimus Aruspex, excellens Augur, Musicus insignis, et utranq; orationem eruditißimè scripsit. Quibus rebus tantam impēdit operā, ut consueuerit in conuiuijs uel legentes audire, uel alijs uescentibus legere.

Nihil unquam legit Plinius, quin excerperet: nec in bibliotheca tantùm, sed in mēsa, sed in lectica, sed equitans quoq; uel scribebat, uel scribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in descriptione orbis (ut alij plerique) erraret, bonam Asiæ & Europæ partem magno suo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum est Nicaulæ Aegypti, & Aethiopum reginæ, quòd audita Salomonis sapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, ut eum audiret.

Apollonius Tyanæus ut Bragmanū scientiā haurire posset, Persas, Caucasum, Albanos, Scythas, & Massagetas prætergressus, in Indiam penetrauit. Quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Parthos, Assyrios, Phœnicas, Arabes, et Palæstinos, in Aegyptum redijt, ut quaquà transiret, ibidem à doctis (si qui essent) proficeret, & aliquid decerperet. Transiuit & in Aethiopiam ad Gymnosophistas.

Antisthenes audito Socrate, statim conuersus ad discipulos, monuit, ut alium quærerent præceptorem, sibi se inuenisse dictans. Quo facto, relictis omnibus fortunis,

Socratem

Socratem ſecutus eſt.

Alphonſus Aragonius Siciliæ Rex iam quinquagenarius, præceptori tamen ſe ſubmiſit, ne loquendi uſu careret.

OCIOSI.

ATtalus Eumenis frater ocio adeò ſolutus eſt, ut ſaginæ traditus, imperij onus in Philopomenem è familiaribus unum reiecerit. Cælius cap. 23. lib. 6.

Vatia Seruilius, uir prætorius, nulla alia re, quàm ocio notus cõſenuit. Propterea à tranſeuntibus dici ſolebat, Vatia hic ſitus eſt. Seneca in Epiſtolis & Cælius.

Herondas, quum Athenis quidam otij damnatus foret, iuſsit eum ſibi oſtendi, qui in cauſa liberali cõuictus foret. Plut. in Apophtheg. Laconicis.

CORONAE DIVERSAE.

VAriæ fuerunt olim coronæ, quibus penſabatur hominum uirtus, ut et ignauis torpor excuteretur, & in generoſis uirtus creſceret. Pli. lib. 22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Roſtrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobiliorẽ fuiſſe Gramineam dicit.

Coronæ Triumphales erant aureæ, mittebanturq; imperatoribus ob honorẽ triumphi. Hæ uulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis poſtmodum ſucceſſerunt Laureæ: erant'que eiuſdem & uirtutis & honoris præmia. Obſidionalem coronam dabant obſidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, unde & Graminea dicta eſt. Hanc S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit, ſecundo bello Punico, quòd urbem Romã obſidione liberaſſet.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberaſſet: Fiebat fronde querna, aut ilignea. Cælius: Aduehũtur, inquit, cum ilig

cum ilignea corona, & chlamyde. L. Gel. uir Censorius censuit Ciceronem consulem hac ornandũ corona, quòd eius opera atrocissima illa Catilinæ coniuratio deleta, uindicataq; fuisset. Muralis dabatur ab imperatore, ei qui primus murum subijsset, & in oppidum hostium per uim ascendisset. Castrensem donabat imperator ei, qui primus hostium castra pugnans introiuisset, habebat autem insigne ualli. Naualem merebatur, qui in maritimo prælio primus hostiũ nauem ui armatus transiliuisset. Ea rostris nauium erat insignita. Muralis autem, Castrensis, & Naualis fiebãt ex auro. Oualis corona erat Myrtea: ea utebãtur imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumphi, quum aut bella non rectè indicta sunt, nec cum iusto hoste gesta: aut quum hostiũ nomen humile est, ut seruorum, aut pyratarum: aut quũ deditione facta, incruenta parta est uictoria. Hæc fiebat ex Myrto. Dabatur Oleagina ob conuersum hostem. De coronis uide Gellium lib. 5. cap. 5. Blondum Foroliuiensem de Roma Triumphante lib. 6. Volaterranũ lib. 26. Philologiæ, Plinium lib. 16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI DE DIVERSIS REGIBVS ET POpulis triumphauerunt.

L. Attilius Calatinus triumphauit de Sardis. Gn. Domitius de Aruernis & Bathuloëorum duce. Liuius Salinator de Illyrijs. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Aemylius iunior de Liguribus, & Perseo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquilius consul de Aristonico rege. Iunius Bubulcus Brutus di-

ctator Equos subegit, ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obsidione domuit, ac de ijsdem triumphauit. Sp. Caßio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Gn. Duilius primus de nauali uictoria triũphauit. Fabius Rullianus de Apulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marsis, ac Thuscis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Gn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Aetholis, triumphauit de Ambraciensibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volscis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib. 4. Dij melius, quãtus mulier foret una triumphus Ductus erat per quas ante Iugurtha uias. Q. Ce. Metellus de Iugurtha, & Numydis. L. Mumius de Achæis. M. Horatius consul de Sabinis, sine autoritate Senatus. L. Papyrius Cursor de Samnitibus. L. Papyrius Crassus, eius filius, de Priuernatibus. Gn. Pompeius, Magni Pompeij pater, de Picẽtibus. Pompeius Magnus de Iarba, Mithridate, Aristobolo rege Iudæorum. Aul. Posthumus Tubero de Volscis. L. Aemylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinquies consul, de Volscis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquijs Brenni. L. Valerius Valesij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui sexies fuit consul) de Samnitibus. L. Valerius Potitus de Volscis, & Equis, sine autoritate senatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetholis. Aurelianus Imperator de Zenobia Palmyrenorum regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. Dagobertus rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naso de Corsis.

Iulius

Iulius Cæsar confectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde Ponticum: huic proximum Africanum: nouißimum Hispaniensem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis. Gordianus de Persis. Augustus Curules triumphos tres egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triumphauit de Germanis. Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Cursor de Corsis, in monte Albano.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus quàm quinq; milia una acie superasset. Nulli item licuit triũphare, qui nec Dictator, neq; Prætor, nec Consul res geßisset. Item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionem (de qua triumphaturus erat) successori pacatam reliquisset. Triumphantes auratis curribus uehebantur, quos albi trahebant equi. Pompeij tamen currum in triumpho Africo traxerunt Elephantes: quem imitatus Cæsar, uectus est Elephantis quadraginta, dextra læuáq; lychnos gestantibus, autore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorum decretæ sunt triumpho Persico. Habuit & Aurelianus currum quatuor ceruis iunctum. Moris quoque fuit, ut in triumphantum curru sederent eorundem filij. Vnde & Aemylius Paulus speciosißimo triumpho filium duxit, quem triduo post amisit. Triumphantem sequebantur laureati milites. Moris item fuit, Imperatores belli ciuilis uictoria quãtumuis magna, non triumphare, quia ciues non hostes occidissent. Item, ut milites & abiecti mißi quique diuersis conuicijs triumphantes incessèrent, ne prospera illa fortuna plus æquo superbirent

Triumphãdi mos.

perbirent, & insolescerent. Sic triumphante Cæsare milites dixerunt: Gallias subegit Cæsar, Nicomedes Cæsarem. Item: Romani seruate uxores, Mœchum caluum uobis adducimus. Ventidium quoque Bassum in Parthico triumpho secuti milites decantarunt: Qui multos fricabat, factus est Consul. Porrò lege cautum erat, ne dux ante triumphi initium urbem ingrederetur. Paulus Orosius, & cum eo Blondus scribunt, Romanos triumphos numero fuisse CCCXX.

Omnium ultimus triumphauit Probus Imperator.

Hæc de Triũphis, de quibus qui plura scire cupiet, uideat Blondum Foroliuiensem libro 10. de Roma triumphante.

PRAECEPTORES, ET PAEDAGOGI.

CHrysippus, Erasistrati: Asclepiades, Temisonis: Protagoras, Euathli: Agonas, Zoroastris: Callimachus, Eratosthenis: Eratosthenes, Aristophanis: Volcatius, Ceselij: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Posidonium quoque Ciceronis magistrum fuisse, Cicero in libro de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adijt, ut in eius uita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phedonis: Philetas Cous, Ptolemæi: Pamphilus Amphipolyta, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Persij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiniani: Arnobius, Lactantij: Linus, Herculis. Lysias, Epaminundæ: Policetus, Argij, Asopodori, Alexis, & Aristidis pictorum: Agelades, Myronis: Sostratus, Lysippi: Phydias, Alcamanis, & Colotis:

& Colotis: Myron, Lycij: Lysippus, Phœnicis: Euxinidas, Aristidis: Eupompus, Pamphili: Theophrastus, Demetrij Phalerei: Chiron, & Phœnix, Achillis: Lynus, Orphei, Thamiræ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Mattheus, Franciscus Puteolanus, Beroaldi: Lysimachus, & Leonides, Alexandri: Connidas, Thesei: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Acchillas, Ptolemæi: Sadragesilus, Dagoberti: Sicinus, liberorum Themistoclis: Hopleus, Tydei: Acetes, Pallantis: Hyagnes tibicen, Marsiæ: Pontanus, Marulli: Silenus, Bacchi: Rainerius Foroliuiensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: Paulus Castrensis, & Antonius Rosellus Paduæ: Benedictus Capra, Perusij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarum pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonsi Aragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Thessalonicensis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuensis, Boccacij: Amonius, Origenis: Anacreon, Smerdis filij Polycratis Samiorum regis: Thales Milesius, Anaximandri Anaximenis: Anaximenes, Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis musici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes, Diogenis: Euphranor, Appionis grammatici: Asclepiades, Apollodori grammatici: Apollodorus Pergameus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poëtæ: Anaxagoras, Archelai Milesij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus, Aristarchi: Crates, Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephontis: Herodotus, Chœrili: Diogenes,

Cratis Thebani: Paulus, Dionysij Areopagitæ: Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis xxx. Quintilianus xx. Pomponius Lætus Romæ, x. Campanus, Perusiæ, Christophorus Landinus, Florentiæ bonas artes professi sunt. Possem infinitos huiusmodi cõgerere, quos prætermitto, quòd hoc ipsum modici uideatur momenti: tamen etiam, quòd non putem posse fieri, ut quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA ET LOCVS NATALIS MVLTORVM ILLVstrium Virorum.

RVdiæ urbs Apuliæ, Ennij: Saßina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuij: Brundusium Calabriæ, Pacuuij: Mediolanum, Statij Cæcilij: Pisaurus, Accij: Carthago, Terentij: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretij: Bononia, L. Pomponij: Roma, Decij Laberij, & Q. Catulli epigrammatistæ: Syria, Publij Syri: Roma Porcij Licinij: Verona, Valerij Catulli: Roma, Q. Cornificij: Cremona, Furij Bibaculi: Atax, uicus prouinciæ Narbonensis, Pub. Terentij Varronis: Roma, Iulij Calidij: Mantua, Vergilij: Venusium Apuliæ, Ouidij: Parma, Caßij Seueri: Roma, Cæsaris Germanici: Verona, Aemylij Macri: Corduba Hispaniæ, Lucani, Sextilij, & Senecæ: Roma, Asinij, Galli: Volaterræ Ethruriæ, Persij: Neapolis, Statij Papinij: Hispania, Syllij Italici: Setia Campaniæ, Valerij Flacci: Aquinum, Iuuenalis: Bilbilis Hispaniæ, Valerij Martialis: Italica Hispaniæ, Voconij Victoris: Carthago, Alphij Auiti: Africa, Septimij, & Aurelij Olympij Nemesiani, & Mauri Terentiani: Sicilia, Calphurnij: Alexandria, Claudiani: Burdegala

degala, Ausonij Galli: Hispania, Damasi, Iuuenci, & Prudentij: Africa, Licentij Hipponensis: Gallia, Sidonij Apollinaris: Roma, Pomponij Secundi, Pedonis Albinouani, Aruncij Stellæ, Sentij Auguris, Vestritij Spurinæ, & Pauli Paßieni: Salamin, Solonis: Lacedæmon, Chilonis: Mitylenæ, Pittaci: Priene, Biantis: Lyndus, Cleoboli: Corinthus, Periandri: Scythia, Anacharsis: Gnosos urbs Cretæ, Epimenidis: Syria, Pherecidis: Miletus, Anaximenis: Clazomene, Anaxagoræ: Athenæ, Socratis, Xenophontis, Aeschinis, Critonis, & Glauconis: Cyrene, Aristippi: Elis, Phædonis: Megara, Euclidis, & Stilponis: Thebæ, Cebetis, & Cratis: Athenæ Platonis, Polemonis, Antisthenis, & Speusippi: Chalcedon, Xenocratis: Soli, Crantoris: Cyrene, Lacydis, & Carneadis: Carthago, Clitomachi: Stagyra, Aristotelis: Lampsacus, Stratonis: Troas, Lyconis: Pontus, Heraclidis: Synope, Diogenis: Syracusæ, Monymi: Aegina, Onesicriti: Phœnicia, Menippi: Cyprus, Zenonis: Samos Pythagoræ, & Melißi: Agrigentum, Empedoclis: Tarentum, Architæ: Croton, Alcmæonis: Metapontus, Hippaci: Gnydos, Eudoxi: Ephesus, Heracliti: Colophon, Xenophanis: Abdera, Democriti, Protagoræ, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis: Nicæa, Timonis: Athenæ, Epicuri: Calagurium Hispaniæ, Quintiliani: Craftus urbs Siciliæ, Epicarmi: Pella Macedoniæ Alexandri: Melibœa, Philoctetæ: Panope, Epei autoris machinæ Troianæ: Ascra, Hesiodi: Cheronea, Plutarchi: Megara, Theognis: Mitylene, Alcei: Lesbos Sapphus puellæ: Rhodos Panetij, Stratoclis, Andronici: Pylos, Nestoris: Croton, Alcmanis: Miletus, uel Phœnicia, Thaletis; Imera, Stesichori. Ithaca, Vlyßis:

Thebæ, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei: Alexandria, Appiani, Aristarchi, & Arrij: Arpinum, Ciceronis: Tyana Græciæ, Apollonij: Medaura, Apuleij: Caros, Archilochi: Athenæ, Aristidis: Rhodos, Aristophanis: Nicomedia, Arriani historici: Methymna, Arionis: Seleucia Siciliæ, Athenei philosophi: Chaldæa, Berosi: Agrigentũ, Charcini: Africa, Cypriani: Carthago, Clitomachi: Athenæ, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demosthenis: Syracusæ Dionis: Thebæ, Epaminundæ: Hierapolis Phrygiæ, Epicteti: Cyrenæ, Eratosthenis: Athenæ, Hermippi: Arelate, Fauorini: Chalcis Syriæ, Iãblyci philosophi: Antiochia, Ioannis Chrysostomi: Iudæa, Iosephi: Elis, Hippiæ: Cos, Hippocratis: Athenæ, Isocratis: Syracusæ, Lyciæ: Athenæ, Menandri, & Periclis: Thebæ, Musei: Smyrna, Homeri: Anazarbum Ciliciæ, Oppiani: Roma, Q. Hortensij: Cæsarea Cappadociæ, Prohæresij: Aegyptus, Ptolemæi astrologi: Syracusæ, Philemonis: Cos, Philetæ: Roma, Sallustij, & Suetonij: Patauium, T. Liuij: Athenæ, Sophoclis, & Thucydidis: Thracia, Thamyræ: Eressus urbs Lesbi, Theophrasti: Lesbos, Terpandri: Carthago, Tertulliani: Vmbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSAE, EX HISTORICIS, ORAtoribus & Poëtis.

Amaryllis *puella.* Virg. *Formosam resonare doces Amaryllida syluas.*

Alexis, Idem Eclo. 2. *Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.*

Aegle *nympha.* Idem Ecloga 6. *Aegle Naiadum pulcherrima.*

Adonis

Adonis *Myrrhæ fuit filius, Veneri ob ſpecioſam formam dilectus. Verg. Ecl. 10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid. lib. 10. & Proper. lib. 2.*

Auentinus. *Verg. Victoresq; oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.*

Aſtur. *Verg. Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens & uerſicoloribus armis.*

Atys *puer Phrygius, à Cybele (ut fabulantur poëtæ) ob formam adamatus eſt. Ouidius libro 5. Meta. Erat Indus Atys, quem flumine Gange, &c.*

Atalanta *puella fuit in Arcadia uenatrix, & Iaſij filia liberali admodum forma. Ouidius lib. 8. Venit Atalãte Schænei pulcherrima uirgo, &c.*

Ariadne *filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in uxorem, eiusq; coronam ſtellis ornatam in aſtra retulit. Catul. de ea & Theſeo loquens, ſic inquit: Hunc ſimulac cupido conſpexit lumine uirgo, Regia quam ſuaues expirans coſtus odores.*

Achillas *puer. Martialis libro 3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, Inſignis forma nequitiaq; puer.*

Antiopa *filia Nyctæi, & uxor Lyci regis Thebarum, ſpecioſiſsimam propter formam à Ioue adamata eſt, ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit. Propertius: Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.*

Argia, *Adraſti Argiuorum regis filia, et uxor Polynicis, fuit itidem mirum in modum ſpecioſa. Statius lib. 2. Thebarum: Egregiam Argiam, nec formæ laude ſecundam Deiphylem.*

Antinoo *Bithynico, mira pulchritudine adoleſcẽti, tan*

ti, tanta, tamq; elegans fuit forma, ut Adrianus Imper. (à quo adamabatur) templum ei apud Mantineam constituerit, & ciuitatem apud Nilum, eiusq; imaginem fecerit insculpi nummis. Propterea Hieronymus Adriani cõcubinum eum uocat. Volat.

Fuit Achantus puer speciosus, quem poëtæ fingunt in florem sui nominis conuersum fuisse.

Aeginam, Asopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitq; cum ea in specie ignis. Ouidius: Aureus ut Danaên, Asopida luserit ignis.

Forma imprimis uisenda & amabili fuisse ferunt inter Græcos Alcibiadem, sicut inter Romanos Scipionem, Demetrium cognomento. Plutarchus in eius uita: Hoc, inquit, Alcibiadi concessit natura, sibiq; cũ paucis commune, ut non modò in pueritia aut adolescentia, sed etiam in omni ætatis gradu maximum semper decorem, ac formosam hominis speciem prætulerit.

Amaracum poëtæ fingunt in herbam odoriferam mutatum, idq; propter elegantem formam.

Asterius filius fuit Ceneris, forma singulari, omniũ tamen amores respuens. Vnde Ouidius in Ibin: Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usq; petitus opes.

Sex. Aurelius scribit Augustum fuisse mitem, gratum, ciuilis animi, toto corpore pulchrum, sed oculis magis, quorum acies charissimorum syderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæsarie extitisse scribit Saxo Grammaticus, ut argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphi

Amphimedon. *Calentius: Formosum Phiale pri us arserat Amphimedontem: Amphimedon Phiales maxima cura fuit.*

Herodotus scribit Agaristam, *Clisthenis filiam, adeò formosam extitisse, ut ad habendas eius nuptias, celebrata sint procorum spectacula, & certamina, quò speciosissimi quiq; Græciæ adolescentes confluxerunt.*

Barynes *meretricis formam commendat Horatius libro 2. Car. dicens: Vlla si iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuisset unquam, Dente si nigro fieres, uel uno Turpior ungui, Crederem, &c.*

Bryseis *fuit adeò formosa, ut Achilles eius amore conflagrauerit, eamq;, quamuis ancillam, plusquàm puellas omnes adamauerit. Horatius: Prius insolentem Serua Bryseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro secundo: Omnia formosam propter Bryseida passus.*

Credibile est Bersabæam, *Vriæ uxorem, eleganti fuisse forma, quæ sapientissimum illum regem, & prophetam sanctissimum Dauidem usq; adeò titillauerit, ut solitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriã enim deuouit morti) suam contaminauerit sanctitatem. Stroza pater: Ille sacri uates operis Iesseia proles, Præfecit populo quem deus ipse suo, Bersabeæ captus forma, &c.*

Bellerophon *à Sthenobæa Prœti Argiuorum regis uxore propter formam adamatus, & ad Venerẽ (cui tamen assentiri noluit) postulatus est.*

Fuit & Batyllus, *Anacreontis poëtæ amasius, liberali forma. Vnde Pontanus de Stell. Nirea sic perhibẽt, & amatum à uate Batyllum, Pictum oculis, fusumq; coma, roseumq; labellis.*

De Castore & Polluce Oui. li.8. Met. At gemini nondum cœlestia sydera fratres Ambo conspicui, niue candidioribus ambo Vectabantur equis.

De Chione Dædalionis filia idem Ouid. lib. 11. Meta. Nata erat huic Chione, quæ dotatißima forma Mille procis placuit bis septem nubilis annis.

Cænis puella Thessala à Neptuno compressa. Idem Ouid. lib. 12. Meta. Clara decore fuit proles Elateïa Cænis Thessalidum uirgo pulcherrima.

Cyllarus. Idem lib. 12. Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

Calisto. Idem Ouid. lib. 1. Fast. Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

Celeno. Idem lib. 4. Fast. Neptuno Halcyonen & te formosa Celeno.

Calypso Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Põto: An graue sex annis pulchram fouisse Calypson Aequoreæq; fuit concubuisse deæ? Idem lib. 2. de Art. Littore constiterant, illic quoq; pulchra Calypso.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata est. Oui. in Epist. Aut esses formosa minus, peterere modestè, Audaces facie cogimur esse tua. &c.

Cestum puerum cõmendat à forma Martial. Quãta tua est probitas, quanta est præstantia formæ Ceste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana uelit docere atq; natare, &c.

Catulla. Idem Mar. lib. 8. Formosißima quæ fuere uel sunt, O quàm te fieri Catulla uellem Formosam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam suæ Cynthiæ sic commendat: Et quascunq; tulit formosi temporis ætas, Cynthia non illas

illas nomē habere ſinat. Idē: Illic formoſæ ueniant chorus heroinæ, Quas dedit Argiuis Dardana præda uiris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardium Tyranni uxorem feminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De Daphnide Verg. in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia Nympha. Vergil. 1. Aen. Sunt mihi bis ſeptē præſtanti corpore Nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam ſtabili, propriamq́; dicabo.

Dido. Idem lib. 2. Aen. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceßit.

Deianyra Herculis uxor. Ouidius lib. 9. Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianyra tuas, quondam pulcherrima uirgo, Multorumq́; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle uxor Tydei, Adraſti filia. Statius libro 2. Theb. Egregiam Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecioſus, ut in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeò ſpecioſus, ut ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus uocaretur. Cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoq; extitit pudicitiæ cura, ut ad declinandā uim Demetrij (à quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem (quum aliter effugere nō poſſet) coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cælius ſcribit Demetrium, cognomēto Poliorcetem

cetem, forma fuisse in primis amabili. Vide Plutar. in eius uita.

Euryalus, Nisi amicus. Vir. lib. 5. Aen. Euryalus forma insignis, uiridiq; iuuenta. Idem lib. 9.

Endymion Lunæ amasius, fuit admodum speciosus. Vale. Flaccus lib. 8. Tum quoq; syderea clarus procul ora iuuenta Lathmius æstiua residet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Fuit in Ephestione augusta adeò facies, ut uicti Darij uxor eum pro Alexandro salutauerit. Ob quam formam ipsi quoq; Alexandro fuit charißimus.

Eurydice Orphei uxor, Quintilianus libr. 2. Orpheos. Hæc sata Mercurio Eurydice formosa, puellas Tã uisa est superare pares, cœlestibus aulis Quàm iucunda Venus dominas supereminet omnes.

De Fabulla Martialis libr. 2. Bella es nouimus & puella, uerum est. Et diues: quis enim potest negare?

Scribit Aelius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuisse in filio Maximini, ut etiam caput eius iam morte nigrum, iam maceratum defluenti tabo, pulcherrimum tamen uideretur.

Galathea nympha. Ouidius libro 13. Candidior folio niuei Galatea Ligustri, Floridior prato, Lõga procerior alno. Splendidior uitro, tenero lasciuior hœdo, Leuior aßiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æstiua gratior umbra, Nobilior pomis, platano conspectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior uua, Mollior & cycni plumis, & lacte coacto, Et (si non fugias) riguo formosior horto.

Non aliam ob causam poëtæ fabulantur Ganymedem Ioui miscere pocula, quàm ob elegantem speciem. Ouid.

Ouid.lib.4.Fast.Horat.lib.3.Car.

Glycera, Horatius lib.1. Car. Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et uultus nimium lubricus aspici.

Galetes fuit adolescens forma speciosus, decêsq; inprimis, regi Ptolemæo propterea usq; adeò charus, ut Ptolemæus ipse quibusdam (qui ad supplicium trahebantur) eiusdem patrocinio pepercerit. autor Cælius lib.7.ca.35.

Gygis pueri formam describit Horatius lib.2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges: Quem si puellarum insereres choro, Mire sagaces falleret hospites, Discrimen obscurum solutis Crinibus, ambiguoq; uultu.

Veteres fabuloso confinxerunt inuolucro Gorgonem propter eximiũ uenustatis decus, mentis inopes et stupidos reddentem spectatores in saxa deformasse. Cælius lib.13.cap.9.

Hippolytus Thesei filius, fuit etiam pulcherrimus. Vir. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam Thyodamantis filium ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mar. Pulcher Hylas teneram mersit in ora manum. Propertius: Cuius ut accensæ Dryades candore puellæ, Miratæ solitos destituere choros, &c.

Hyas Atlantis ex Aethra filius. Ouid.libro 5.Fast. Nondum stabat Atlas humeros oneratus Olympo, Quum satus est forma conspiciendus Hylas.

Celebratur etiam Hermiones Menelai filiæ pulchritudo. Vnde Propertius libr.1. Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

mionem. Pont. lib. 1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna Hippodamiæ pulchritudo, ut ad impetrandas eius nuptias celebrata sint certamina procorũ. In qbus quũ uictor euasisset Pelops, puellam duxit uxorem. Propertius: Nec Phrygium falso traxit candore maritũ Aduecta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis est color in tabulis. Idem lib. 2. uocat Ischomachẽ.

Hiera fuit uxor Telephi, mulier omnium (quas Prothesilaus uidit) maxima & pulcherrima.

Proposita de muliebri pulchritudine certamina plerisq; in locis legimus: sicuti in Cereris Eleusinæ festo prope Alpheum, ubi uictrix Herodice meruit palmã. Cælius cap. 9. lib. 13.

Herodotus scribit Hippoclidem Tysandri filium diuitijs & forma inter Athenienses præcipuum fuisse.

Hypsiphile. Statius lib. 4. Theb. Errantes subito pulchram in mœrore tuentur Hypsiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius Aeneæ ex Creusa. Verg. libro 7. Aen. -Primiq; duces & pulcher Iulus.

Iuuencius Catulli amasius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuẽci, Si quis me sinat usq; basiare, Vsq; ad milia basiẽ trecẽta, Nec unquàm saturũ inde cor futurũ est.

Iason. Medea apud Ouidium Iasoni loquens: Et formosus eras, & me mea fata trahebant, Abstulerant oculi lumina nostra tui.

Ioseph. Mantuanus in Maria: Sic alacer Sanson, sic & formosus Ioseph.

De Lauso, Mezentij filio, Vir. lib. 7. Aen. Filius hũc iuxta Lausus, quo pulchrior alter Non fuit, excepto Lau

rentis

rentis corpore Turni.

Lauiniæ *forma fuit origo belli inter Aeneam & Turnum, quorum uterq; eam sibi uxorem dari uolebat. Verg. lib. 12. flauos eius crines & roseas appellat genas.*

Catullus de sua Lesbia *sic inquit: Lesbia formosa est, quæ quum pulcherrima tota est, Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.*

Laodomia. *Catullus: Quo tibi cum casu pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.*

Lais *Corinthia meretrix fuit speciosissima. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse Dicitur, & multis Lais amata uiris.*

Lycoris *Cor. Galli amasia. Martial. lib. 6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori. Propertius lib. 1. Et modo formosa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua.*

Musæus poëta formam Læandri *pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, et ab ea redamatus est) multis laudibus commendat.*

Lucretiæ *formam tanti fecerunt Romani, ut eam suis monumentis ubiq; celebrauerint, & uindicauerint à mortalitate: nec solùm ob eximiã pulchritudinẽ, uerum etiam ob castitatem, quòd uim Tarquinij gladio sit ulta.*

Lycaste *Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, ut Polydamas Anthenoris ex Theano Hecubæ sorore filius, illam ex concubina uxorem sibi copulauerit. Fuit & alia Lycaste, quæ ob pulchritudinem Venus uocabatur.*

Lamia, *autore Plutarcho, puella fuit speciosissima, à Demetrio adamata, quæ & tibijs optimè cecinisse dicitur. Hæc primò canendi modulandiq; suauitate gratiam sibi apud omnes comparauit.*

Ligurinus, *Horatij fuit amasius, forma itidem excellente, ut ipsius poëtæ testimonio constat. Idem quoq; Lycum celebrat dicens:* Et *Lycum, nigris oculis nigroq; Crine decorum.*

Leda. *Stroza filius:* Formo*sæ meruit quo Iuppiter oscula Ledæ.*

Maia *Atlantis filia. Ouidius libro 5. Fast. Quarum Maia suas forma superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.*

Tibullus Marathi *amasij sui formam uersibus commendat.*

Magnes *Smyrneus fuit adolescens, omnium sui seculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratißimus, sed maxime Gygi Lydorum regi. Quod ferentes ægre parentes, capillos ei totonderunt, ut aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus uerò Gyges, bellum mouit in Magnesios. Pausanias apud Volat.*

Narcissus *filius fuit Cephisi, & Lyriopes, à multis Nymphis ob pulchritudinem amatus: cuius desiderio quum Nymphæ ipsæ intabescerent, mutatus est in florem sui nominis. Vergilius in Batarum: Non illinc Narcissus abest, cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarsit in artus. Ouidius lib. 3. Meta.*

Nisus *Megarensium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuisse. Tibullus lib. 1. Carmine purpurea est Nisi coma.*

Nireus *filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum speciosus, cuius formam Homerus suis carminibus dignatus est. Horatius lib. 3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida. Idē in Epodo: Formaq; uincas Nirea. Ouidius lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont*

& Pont.lib.3.de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib.3. Car. Ode 30. ubi ait, Fertur & leui recreare uento Sparsum odoratis humeris capillum. Qualis, aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeò praestanti, ut ei se submiserit Hercules. Propertius lib.3. Omphale in tantum formae processit honorem, &c.

De Pyramo & Thysbe Ouidius libro 4. Metamor. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, praelata puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus Paris, dicente Ouidio: Dux Pari Priamide damno formose tuorum.

Hominum pulcherrimū fuisse praedicant Phaona, quem inter lactucas occultarit Venus. Dicuntq; oblatum eidem ab ipsa Venere alabastrum unguenti, quo quum se obliniisset, factus est omnium formosissimus, propterea'q; adamatus à Mitylenaeorum mulieribus, sed maximè à Sappho poëtria Scamandronymi filia. Caelius lib.5.cap. 43. Eius formam Ouidius sic describit: Hunc ne pro Cephalo raperes aurora timebam, &c.

Phaedrus Eliensis, Socrati Platoniq; familiaris, à domino Laenone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere, suoq; corpore quaestum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo scribit, Praeciam quandam fuisse in urbe Roma foeminam, uenustate formae nulli secundam, quae sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit, adeò ut nihil probaretur Cethego, quod Praecia non iussisset.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filium, seu (ut alijs placet) Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis, qualis iam caßide missa Parthenopæus erat.

Panthea uxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Persas, quam Cyrus expugnatis Aßyriorum castris duxerat captiuam. Abradata autem absente, & apud Bactrianos legatum agente, Araspæ Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmauit nondum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia pulchriorem. autor Xenophon apud Cælium lib. 7. cap. 53.

Psamniticus rex Aegypti Rhodopem meretricem ob pulchritudinem matrimonio sibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis uictor & imperator, Rhoxanam Satrapis barbari filiam matrimonio sibi iunxit ob solam eius pulchritudinem. Vide Curtium libro 5.

Q. Catullus poëta Epigrammaticus formam Roscij pueri amasij sui his uersibus celebrat: Constiteram exorientem Auroram fortè salutans, Quum subito à leua Roscius exoritur. Pace mihi liceat cœlestes dicere uestra, Mortalis uisus pulchrior esse Deo.

Serranus. Vergilius lib. 9. Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luserat insignis facie.

Sulpitiæ formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum uult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in Semiramide eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Persis imperauit usq; ad prouectam filij ætatē. Ouid. lib. 1. Eleg.

Qua

Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse Dicitur.

Spurina fuit egregius adolescens, qui quum fœminas uirosq; ad libidinem solo decoro aspectu prouocaret, pulchritudinem oris sponte uulneribus deformauit. Valerius Maximus de Verecundia.

Sisigambis uxor Darij nulli suæ ætatis fœminæ pulchritudine cesßit, teste Curtio: quam tamen uicto Dario Alexander non solum non uiolauit, sed & summam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, Scipionem, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuisse amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib. 8. Danicæ histor. scribit Suauildam reginam tantæ fuisse pulchritudinis, ut quum uincta loris exposita esset equinis calcibus obterẽda, ipsis quoq; iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos sordidis lacerare uestigijs.

Turnum à forma plerisq; in locis commendat Vergilius. ut lib. 7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atauisq; potens. Item: Ipse inter primos præstanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto uertice supra est.

Thysbe amasia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenũ pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt Albium Tibullum poëtam Elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. Vnde Horat. de eo loquens: Non tu corpus eras sine pectore, Dij tibi formam, Dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poëtæ niueam & formosam faciunt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus: Te'ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit Theodotem puellam, genere Romanam, forma fuisse conspicua & mirabili, flauis promißisq; capillis ad pedes usq; pendentibus, eaq; pulchritudine inescatum Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata est. De hac Proper. lib. II.

Violantillam, Stellæ poëtæ uxorem, multis uerbis commendat Stat. libro I. Syl. Idem paulò post: At tu pulcherrima forma Italidum, tandem merito possessa marito.

Habuit Xerxes in exercitu LXVIII. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centum octoginta tria milia hominum. Herodotus tamen scribit in tanto mortalium numero neminem fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, ut Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus, Hymen. Ex fœminis Pasiphaë, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryseis, Penelope, Deidamia, Ersilia uxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethusa, Arsinoë, Polyxena, Pelagia, Lycaste, Iocasta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Chœlia, Ilia, Sibyllæ, Vestales, Heroinæ, & aliæ propè infinitæ. Quas qui scire uolet, autores reuoluat.

Helenæ forma poëtis omnibus cantatißima laudem meruisset maximam, nisi ea Troiæ ruinam, belliq; decennalis causam attulisset. At nemo est, cui non sit odio, quum tantæ cladis & calamitatis uenit in mentem. Paris apud Ouid. formam illius Veneri comparat, dicens: His similes

ſimiles uultus (quantum reminiſcor) habebat, uenit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.

DEFORMES.

BRotheus, Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe. Ob quam dum pleriſque eſſet ridiculus, animi dolore ſe in rogum coniecit, teſte Ouidio in Ibin: Quodq́; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poëtæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerunt Bubalus & Anterinus pictores: eamq́; imaginem, quòd notabili eſſet uultus fœditate, propoſuere in ridentium circulis magno ſuo malo. Indignatus enim Hipponax utrunq; ſuis Satyris tanto retaliauit fœnore, ut ambo laqueo ſe præfocauerint. Plinius cap. 5. libro 36.

Aiunt & Corytheum quempiam fuiſſe hominem notiſſimæ deformitatis, quiq́; liberos ſuſceperit patrem infeliciſſima forma referentes: unde fluxit adagium, Corytheo deformior. Eraſmus.

Homerus ſcribit Therſiten omnium, qui ad Troiam uenerunt, fœdiſſimum fuiſſe, totumq́; hominem à capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis uicia, & animi morbos, ut dicas peſſimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe, inquit Eraſmus. Vnde adagium, Therſitæ facies. Ouidius lib. 4. de Ponto.

Damon fuit pædotriba quiſpiam inſigni claudita te deformis, qui quum crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut eius pedibus conuenirent, qui ſurripuiſſet. autor Cælius.

Ferunt Aeſopum, è Phrygia fabulatorẽ, omnium quoq; turpiſſimum extitiſſe. Fuit enim nigerrimus, unde

Aesopus illi datum nomen: Nam Aesopus, & Aethiops idem ferè quid sig. significant. Corpore præterea gibbosus, uerùm ingenio (quo deformitatem illam pensauit natura) clarissimus. Cælius lib. 8. cap. 474.

Galbæ imperatori corpus fuit gibbo deforme. autore Macrobio.

Epictetus uerò philosophus fuit claudus: unde & hoc distichon à Macrobio positum: Seruus Epictetus genitus sum, corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Hermippus poëta fuit Atheniensis, altero captus oculo. Volat.

Colomanus rex Pannoniorum post Ladislaum dicitur fuisse ore improbo, luscus, claudus, gibbosus, & lingua blesus. Volat.

Vergilius scribit Polyphemum cyclopem Siculum fuisse monoculum, ubi ait: -Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poëtæ quoq; fabulantur Vulcanum claudum fuisse, ac toto deformem corpore, dicuntq; propterea parentes infanti non risisse, suoq; cubili admisisse. Verg. Incipe parue puer cui non risere parentes, Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est. Ouid. lib. 2. Eleg.

Martialis Philenem puellam luscam fuisse, & altero lippam oculo uidetur innuere, lib. 1. ubi ait: Oculo Philenis semper altero plorat, Quo fiat istud quæritis modo? Lusca est. Item lib. 2. Cur non basio te Phileni? calua es: Cur non basio te Phileni? ruffa es: Cur non basio te Phileni? lusca es.

Idem

Idem autor lib. 3. ait, Vetustinam tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugosam frõtem, mammas aranearum caßibus pares, os rictibus crocodili simile, cantum ranarum & culicum, noctuæ uisum, hirci fœtorem, & plerasq; alias deformitatis inhonestas notas.

Olim creditum est eos septem diebus formosos fore, qui leporem esitassent. Propterea idem Martialis Gelliæ deformitati illudens, ait eam nunquam esitasse leporem, his uerbis:

Quum leporem mittis, semper mihi Gellia mandas,
Septem formosus Marce diebus eris.
Si uerum dicis, si uerum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis li. 12. Zoili sui deformitatem sic depingit: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus, Rem magnam præstas Zoile si bonus es.

Aiunt Socratem philosophum fuisse simis naribus, recalua fronte, pilosis humeris, & repãdis cruribus. Propterea quum duæ uxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in contentiones uenirent, illis inter se iurgãtibus dicebat: Quid propter me iurgia simul exercetis, quem adeò deformem peperit natura?

Afferuntur & alia de forma philosophorum. Zeusippus dicitur fuisse ceruice curua, Aratus panda, Zeno fronte cõtracta, Epicurus cute distẽta, Diogenes barba comante, Socrates cadente, Aristoteles brachio exerto, Xenocrates crure collecto, Heraclitus oculis fletu clausis, Democritus labris risu apertis, Chrysippus digitis propter numerorum indicia cõstrictis, Euclides propter mensurarũ spacia

laxatis, Cleanthes propter utrunq; corrosis. Autor Sidonius lib. 9.

DEORVM AMASII.

GAnymedem in primis fabulantur poëtæ Iouis esse amasium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cœlum euexerit. Vergilius: Quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis. Ouid. lib. 10. Rex superûm quondam Phrygij Ganymedis amore Arsit.

Endymionem formosum pastorem Luna fertur adamasse, adeò ut cœlo relicto in mõtem Lathmium eius osculandi gratia plerunq; descẽderit. Pontanus de Stellis. Ouid. lib. 3. de Arte. Propertius lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepisse sororem Dicitur, & nudæ concubuisse deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, secumq; duxit cum Argonautis. Vbi quũ aquas hauriens puer urnæ pondere fuisset demersus, multis clamoribus ab ipso Hercule conuocatus est. Hinc natum adagium, Hylam uocare. Val. Flac. lib. 3. Arg. Rursus Hylam & rursus Hylam per longa reclamat Auia, respõsant syluæ, & uaga certat imago. Propertius lib. 2.

Adamauit etiam Hercules Abderum puerulum, non minori, quàm Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amasius. Ouidius li. 10. Te quoq; Amyclide posuißet in æthere Phœbus, Tristia ponendi tempus si fata dedissent. Plin. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiã Apollo Branchum puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi uoluit.

Item

Item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum conuertit. Mantuanus: Quot studuit uerbis Daphnem facundus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouidius lib. 3. Fast. Ampelon intõsum Satyro Nymphaq́; creatum Fertur in Ismarijs Bacchus amasse iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit charißimus. Ouid. li. 1. de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Prop. lib. 2 & Pont. li. 1. de stellis.

Cephalus & Tithonus charißimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouidius li. 3. de Arte: Lathmius Endymion non est, tibi luna pudori, Nec Cephalus roseæ preda pudenda deæ. Propertius lib. 2.

Atys puer Phrygius, Cybeles fuit amasius. Catullus: Tenerum uidit Atyn prope marmor Pelagi, Facit impetum: ille demens fugit in marmora fera. ibi semper omne uitæ spacium famula fuit. Ouid. lib. 10. Hirsuto uertice pinus Grata deûm matri, siquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoq́; induruit illo.

Amauit Hippolytum Diana, quum ob formam, tum raram in forma castitatem.

Pindari poëtæ, eiusq́; carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoq; Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

Habuit imprimis Val. Flaccus poëta Setinus in delicijs Amazonicum puerum, cuius formam commendat Martialis.

Tibullus suum Cherinthum, de quo lib. 4. ait: Est qui te Cherinthe dies dedit hic mihi sanctus, Atque inter

ſanctos ſemper habendus erit. De quo lib. 2. ſic ait: Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus: unde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea uita, meum cor Lux mea, qui facie uulnera mille gerit. Eius quoq; formã multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëtæ delicium: Vnde Horatius in Epodo: Non aliter Samio dicunt arſiſſe Batyllo Anacreonta Teium. ab eodem quoq; adamatus eſt Megiſtheus puer. De utroq; Politianus in Ruſtico: Nunc Samium celebras (iubet Adraſtæa) Batyllũ, Nunc teneram Eurypilem, tenerumq́; Megiſtea laudas, Tandẽ acino paſſæ cadit interceptus ab uuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus Poëta Lyricus, de quo Horatius li. 1. Carminum: Liberum & muſas, Veneremq́;, & illi ſemper hærentem puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq́; Crine decorum. Politianus in Nutritia.

Amauit Valgius poëta elegiographus Myſten, cuius mortem multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu ſemper urges flebilibus modis Myſten ademptum, nec tibi ueſpero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Aſinius Gallus poëta, filius Aſinij Pollionis, uiri conſularis, pari quoq; affectu dilexit Hippolytum liberali forma adoleſcentem.

Voconius Victor poëta, habuit in delicijs Teſtylum puerum elegante forma. Vnde Martialis: Teſtyle Victoris tormẽtum dulce Voconi, Quo nemo eſt toto notior orbe puer: Sic etiam poſitis formoſus amere capillis, Et placeat uati nulla puella tuo.

Lygurinus

Lygurinus Horatij fuit delicium. Vnde li. 4. Car. ſcribit: Sed cur heu Ligurine, cur Manat rara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decoro inter uerba cadit lingua ſilentio? Nocturnis ego ſomnijs iam captũ teneo, iam uolucrẽ ſequor. Amauit & Lyciſtum, de quo ſic ſcribit in Epodo: Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollicia amor Lyciſti me tenet.

Amauit Roſcium adoleſcentem Q. Catullus Epigrammatiſta, de cuius forma hunc in modum ſcripſit: Cõſtiteram exorientem aurorã forte ſalutãs, Quum ſubito à læua Roſcius exoritur: Pace mihi liceat cœleſtes dicere ueſtra, Mortalis uiſus pulchrior eſſe deo. Amauit & Theotimum, de quo ſic ſcribit: Aufugit mi animus: credo ut ſolet, ad Theotimũ deuenit: ſic eſt, perfugium illud habet.

Arſit Euripides tragœdiographus Agatonẽ puerulum, quem adultiorẽ quoq; amplexabatur arctius, ſuauiabaturq́; etiam ſpectante populo, & in conuiuijs. Plutar. in Apop.

Pari affectu Aratus poëta Cilix Philinum adoleſcentulum deperijt, pro cuius reditu è Chio inſula, deos multa precatus eſt.

Catullus ſuos amores in Iuuencium his exprimit uerbis: Surripui tibi (dum ludis) mellite Iuuenci, Suauiolum dulci dulcius ambroſia. Verum id non impune tuli, namq; amplius horam Suffixum in ſumma memini eſſe cruce. Quæ carmina plena ſunt pruritus, multamq́; præ ſe ferunt laſciuiam.

Antinous puer fuit elegantiſsimæ formæ, ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam uſq; adamauit, ut etiam mortuo ciuitatem conſtruxerit, templumq́; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartianus ait puerum illum ab Dĩo Caßius.

Imperatore

Imperatore muliebriter defletum.

Pausanias Lacedæmonius, autore Cælio, Argiliū *spe ciosa pulchritudine adolescētem amore Venereo dilexit.*

Cælius li. 19. cap. 11. citat hos Platonis uersus amatorios de suo Agathone, *quem uti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipse in labra tenebam, Aegra etenim properans tanquàm abitura fuit. Amauit quoq;* Stellam *ob ingenij suauitatem, & elegantiã, de qua autore Plutarcho, sequētes uersus lusit: Ardentes stellas lucens mea Stella tueris, Cœlum utinam fierem, te ut multo lumine cernam. Item: Stella prius superis fulgebas Lucifer, at nūc Hesperus ab fulges manibus occiduus. Hæc nouissima scripsit post eius mortem.*

Minos rex Cretensium susceptas cum Atheniensibus inimicitias, ob mortem filij sui Androgei, lubens deposuit amore Thesei *(quem deperibat) inescatus.*

Laius *à Pelope hospitio susceptus filium eius Chrysippum ita adamauit, ut secum Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud Cæliū testis est, hoc à Ioue perpetratum.*

Gyges *rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarum usq; adeò dilexit, ut bellum in Magnesios mouerit, quòd puero capillos totondissent, quo uideretur deformior.*

Aristogiton Atheniensis Armodium *insigni forma adolescentem etiam deperijt. autor Thucydides. li. 6.*

Amauit Epicurus Philoclem *eximium adolescentem, ad quem solitus erat hoc modo scribere: Cōsumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingressum sustinens.*

Catullus facit Aufilenum *Cælij cuiusdam Veronensis amasium, ubi ait: Cælius Aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronensium depereunt iuuenum.*

Inter meritorios pueros etiam ponuntur Euryalus Virgilianus, Parthenopæus Statianus, Cottallus Siculus Anacreontis, Harmodius Hippiæ, Aster Platonis, Piso Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM AMASIAE.

IAm diximus Daphnen Penei fluminis filiam adamatam Apollini. Sappho ad Phaonem: Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata est à Neptuno, & ab eodem compressa. Proper. lib. 1. Non sic Aemonio Salmonida missus Enipeo Tænarius facili presßit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules. Idẽ Proper. lib. 1. Nec sic cœlestẽ flagrans amor Herculis Heben Sensit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoq; Iolen, & Omphalem reginã Lydorũ. Idẽ Proper. li. 3.

Aliæ Deorũ & hominum amasiæ fuerũt, Ariadne, Minois filia, Bacchi: Syrinx Nympha, Panos: Ero, Læandri: Phyllis filia Lycurgi regis Thracum, Demophontis: Ariadne, Thesei: Atalanta, Meleagri: Cydippe, Acontij: Iphis, Patrocli: Similax, Croci: Autor Plinius lib. 16. capite 36. Glycera, Pausiæ Sicionij pictoris. Pli. li. 21. c. 2. & li. 35. ca. 10. Sappho, Phaonis.

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli pictori: Plinius li. 35. cap. 10. Philace, Stratoclis: autore Plutarcho. Rhoxane, Alexandri: Plutarchus, & Curtius. Echo Narcißi: Ausonius. Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo. Calẽtinus, Risit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami. Stroza pater: Non magis infelix Thisbe dilexit amantem.

Tyro

Tyro *Salmonei filia, Enipei. Propertius lib. 1. Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo.*

Phœbe, *Castoris,* Ilaira, *Pollucis, quæ fuerũt Leucippi filiæ. Proper. lib. 1. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non. Ilaira soror.*

Chloris, *seu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur Zephyritis.*

Galatea *nympha Polyphemum. Propertius lib. 3: Quinetiam Polypheme fera Galatea sub Aetna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.*

Bersabea, *Dauidis. Idem Stroza: Ille sacri uates operis Iesseia proles Præfecit populo quem deus ipse suo, Bersabeæ captus forma tibi magne Cupido Ceßit.*

Helena, *Paridis. Propertius libro 2. Ipse Paris nuda fertur perijsse lacæna, Quum Menelaæo surgeret è thalamo.*

Acme, *Septimij. Catullus: Acmen Septimius (suos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perdite amo, atq; amare porrò Omnes sum aßiduè paratus annos, Solus in Libya, Indiáq; tosta Cæsio ueniam obuius leoni.*

Aufilena, *Quintij. Catullus: Cœlius Aufilenum, & Quintius Aufilenã Flos Veronẽsium depereũt iuuenum.*

Atalanta, *Mimalionis Arcadici. Propertius: Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iasidos. &c.*

Antigone, *Hæmonis Bœotij: quam quum iugulari fecisset Creon, Hæmon ad mortuæ tumulum se interfecit. Propertius lib. 2. Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon Saucius ipse suo corruit ense latus?*

Briseis, *Achillis. Horatius: Prius insolentem Serua*

Briseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro 2. Omnia formosam propter Briseida passus, Tantus in erepto sæuit amore dolor. Item: Nec non exanimẽ amplectẽs Briseis Achillem, Candida uesana uerberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq́; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem: Candida si nõ sum, placuit Cepheia Perseo Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Hesperie, nympha, Aesaci.

Lesbia Catulli. Catullus: Nulla potest mulier tantũ se dicere amatã Verè, quãtũ à me Lesbia amata mea est. Hæc uero nomĩe uocabatur Claudia. Amauit etiã Ipsithillã.

Quintilia, Calui Licinij. Catullus: Certè non tanto mors immatura dolori est Quintiliæ, quantũ gaudet amore tuo. Propert. lib. 2. Hoc etiam docti confessa est pagina Calui, Quum caneret miseræ funera Quintiliæ.

Lyde, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid. libro 1. de Tristib. Nec tantum Clario Lyde est dilecta poëtæ, Nec tantum Coo Batthis amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij. Aureta Petrarchæ. Lycinia Horatij. Horat. lib. 2. Car. Me dulcis dominæ musa Lyciniæ Cantus, me uoluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & bene mutuis fidum pectus amoribus. Amauit & Glyceram. De qua libro tertio Carmin.
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. autor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poëtæ. Hæc Græcè Hiantis dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida uati Læta Venus dixit, plus dare non potui. Ali-

ter uocatur Asteris. Vide Statium in Syluis.

Leucadia, Terentij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud distichō: Hæc quoq; perfecto ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.

Dælia, Sulpitia, Nemesis, Neæra, Tibulli. De Nemesi nōtum est illud, Vrit amatorem Nemesis lasciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil esse domo.

Hostia, seu Cynthia, Propertij. Propertius ipse lib. 1. Illa uel angusto mecum requiescere lecto, Et quocunque modo maluit esse mea, Quàm sibi dotatæ regnū uetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes ante pararat equis. Idē lib. 1. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis: Cynthia facundi carmen iuuenile Properti Accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Melenis Domitij Marsi. Martialis: Nota tamen Marsi fusca Melenis erit.

Cesennia Cn. Getulici epigrammatistæ. Bissula Ausonij Galli. Metella Ticidæ epigrammatistæ. Cytheris, seu Lycoris Cornelij Galli. Hinc illud manauit: Gallus, & Hesperijs & Gallus notus Eois, Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Pamphila, Valerij Aeditui. De qua sic apud Gellium scribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miserum manat subito mihi sudor, Sic tacitus, subitus, duplo ideò pereo.

Chrysis. Q. Trabeæ comœdiographi: de qua sic scripsit: De improuiso Chrysis ubi me aspexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi se dedet, Fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Neæra,

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem Comœdiographi: de qua afferuntur hi uersus: Nolo ego Neæram te uocent sed Nerienem. Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib. 2. de plerisq; Poëtarum amasijs scribit.

Item Sidonius Apoll. lib. 2. de alijs meminit: Sisq; oppidò meminens, quòd olim Martia Hortensio, Terētia Tullio, Calphurnia Plinio, Pudētilla Apuleio, Rusticana Symmacho, legentibus meditantibusq; candelas, & candelabra tenuere. Reminiscere quòd sæpe uersum Corynna cum suo Nasone compleuit, Lesbia cum Catullo, Cesennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo.

His addi poßunt Lamia Demetrij, Phryne Timothei Flora Pompeij, Aspasia Periclis, Rhodope Psamnitici, & Antonij Cleopatra.

CINAEDI, PAEDICONES, ET PATHICI.

AEmylij cuiusdam cinædi obscœnos amores, mollesq; delicias, postremò infinitas libidines notat Catullus.

Idem in Nasonem quendam pathicum his inuehitur uerbis: Multus homo es Naso, neq; tecum multus homo, sed Descendis Naso, multus es & pathicus.

Phædon philosophus quum adolescentulus Athenis esset in seruitute, à domino in lupanari constitutus est, ut prostaret, & corpore faceret quæstum.

Martialis lib. 3. arguit Gargilianum quendam, ut Cinædum & mollem, quem depilatorijs unguentis faciem lauare consueße dicit.

Armodio & Aristogitoni apud Athenienses

mutua erat Veneris consuetudo.

Cratinus *Atheniensis Comœdiographus notatus est etiam Pæderastiæ, seu obscœni in pueros amoris.*

L. Quintus Flaminius, *uir consularis, puerum ardebat, à cuius latere nūquam discedebat. Quinetiam ad eius uotum hominem quendam securi percussit, dum ille coram se aliquem optasset interfici.*

Ferunt Ibycum *historicum patria Rheginum, insano puerorum amore exarsisse.*

Hipparchus, *Pisistrati filius, stuprato Armodio Aristogitonis puero, utriusq; coniurationem in se concitauit.*

Libanius *Sophista Antiochenus Constantinopoli ob impudicos amores puerorum pulsus est. Demum Nicomedia (quò se receperat) eandem ob causam detrusus.*

L. Papyrius *Publium adolescentem in uinculis tenuisse, plagisq; & contumelijs (quòd stuprum pati noluisset) affecisse dicitur. Qua re ad Senatum delata, damnatus est, lege lata, ne quis in corpora libera ob æs alienū ius haberet. Volebat enim hoc sibi licere Papyrius, quòd Publius eidem esset debitor.*

Theophrastus *philosophus Nicomachum Aristotelis filium ad præposteram usq; uenerem adamauit.*

Alexander Abonotichites *copiam sui corporis mercede faciebat, autor Lucianus.*

Habuit Pausanias *Lacedæmonius stupri consuetudinem cum* Argilio *adolescente.*

Erasmus in Adagijs ait Cleocritum *ueteris Comœdiæ scriptorem maledictis proscissum, quòd Cinædus esset. Quam notam Argyrrhio cuidam inurit.*

Catullus in Thallum *adolescentem impudicum his uerbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo,*

Vel

Vel anseris medulla, uel hinnula molli cella. Idem quoque Portium, & Socrationem suis uersibus infamat, quòd stupri meritis à Pisone Prætore præpositi sint duobus alijs adolescẽtulis, scilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem Mamurram Formianum, & Cæsarẽ notat ut Cinædos & Pathicos, dum ait: Pulchrè conuenit improbis Cinædis, Mamurræ Pathicoq;, Cæsariq;: Nec mirum, maculæ pares utrisq;. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæsaris læsisse, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac infamia Pindarus poëta, qui in gremio pueri adamati obdormiscens uitam efflauit. teste Valerio.

MOLLES, EFFOEMINATI, ET ELEGANTES.

THeopompus scripsit Stratonem Sidonium mortales omnes superasse delicijs, & mollicie. Ad quod allusit Mirandula in hymnis: Quàm quæ Sidonium uelabat purpura regem.

Augustus ad Mecœnatem scribens, eiusdem molliciem, & delicias multis expreßit locis, sed hoc maxime: Vale Mecœnas mel gentium, ebur Ethruriæ, lasar Arretinum, Tyberinum margaritum, Cilneorum Smaragde, Iaspi figulorum, Berille & carbunculum Porsenæ. Annæus quoq; Seneca Mecœnatem uocat discinctum, mollissimasq; eius delicias, & portentosam orationẽ. Idem: Magnum, inquit, Romanæ eloquentiæ daturus exemplũ, nisi illum eneruasset felicitas. Macrobius li. 2. & Crinitus li. 24.

Aiunt Artemonem quendam fuisse mollem adeò, & solutum delicijs, ut nunquàm pedibus itaret, sed semper lectica circumferretur, haberetq; duos utrinque famulos Crinitus lib. 16. Cap. 11.

peluim æream supra caput ferentes, ne quid supernè noxium excideret. Propterea factus est prouerbio locus, Artemon uersatilis.

Fuit & Abron quispiam uitæ adeò corruptæ, & effœminatæ, ut locum parœmiæ sequēti reliquerit: Abronis uitam agens. De molliter, ac delitiose uiuentibus.

Clisthenes Comicorū conuicijs laceratus est, quòd parum uir haberetur, seq́; cultu indecoro uelut in mulierē transfiguraret. Quod fecisse dicitur Aßyriorum rex Sardanapalus, ut liberius inter fœminas lasciuiret.

Syri olim malè audierunt ob morum molliciem. Vnde adagium, Syrus quum non sis, ne Syrissa.

Syrissare.

Lysicrates abijt in uulgi fabulam, quòd iam senio confectus capillos fucaret, ut speciosus uideretur & iuuenis. Cuiusmodi ridentur apud Martialem Ollus, apud Horatium uxor pauperis Ibyci.

Erasmus in Chilia.

Massylienses luxu perditi muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq́; religatis. Hinc ortum adagium, È Maßylia uenisti: in molles.

Argyrrhius fuit dux quispiam effœminatus, nihil habens uiri, præter barbam.

Battalus fuit nescio quis tibicē, qui lasciua, & uinolenta carmine cōplexus est, fecitq́; adagio locū, Battali similis. Cælius ait hunc primum omniū calceis fœmineis in scæna usum fuisse, artemq́; tibiarum omnino remolliuisse. À quo fluxos, exoletos, & parum uiros Battalos uocant.

Cælius scribit Nitarum quendam fuisse, mollicie plusquàm muliebri infamem.

Dionysius apud eūdem Cælium testis est, Aristodemum tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuisse cognominatum, quòd parum uir esset, ac

pudicitiam substrauisset.

Ferunt Andramytem Lydorum regem omnium primum fœminas Eunuchas fecisse, eisq; Eunuchorum uice usum.

Gaudebat Aristoteles mundo cultu, & elegante, comamq; delicatius contondebat: anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat sibi nimium. Quo factũ est, ut molliciei suspectus haberetur.

Aristophanes Philostratum quendã lasciuiusculè se ornantem Cynalopeca uocabat, uocabulo ex cane, et uulpe concinnato.

Demosthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuisse, adeò, ut molles (quibus lasciuiebat) tuniculæ ab æmulis probro datæ sint. Quinetiam notatus est, ut parum uir, quodq; polluto esset ore.

Eodem quoq; modo Hortensius orator probrosis laceratus est Satyris, quòd circunspecte & morosè indutus esset, quodq; manus eius inter agendum essent argutæ, & gestuosæ. Sed & L. Torquatus eum Dionysiæ saltatriculæ nomine appellabat. autor Gellius.

Traditũ est Heliogabalũ (qui supra omnia prodigia fuit mollißimus) uersatilia triclinia habuisse, in qbus amicos quãdoq; ponere cõsueuit, eosq; uiolis & floribus opprimere, sic ut aliqui animam efflauerint. autor Lampridius. Idem quoq; quaternos canes ad currum iunxit: proceßit & in publicũ, iunctis quatuor ceruis: coniunxit etiã Leones, & Tygres, Cybelem se & Liberum patrem uocans: habuit uehicula gemmata, & aurata: atque ut insaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; à nudis uectus est.

Aristagoras quidam Milesius quum in concionem

prodijsset, insolita apud Lacedæmonios uestitus mollicie, quidam ex Ephoris hoc eum dicto submonuit: Domi Milesia.

Agathon fuit quispiam tibicen, cãtilenarum suauitate aures maiorem in modum deliniens, quem infamia mollicici laborasse, testis est apud Erasmum Zenodotus.

Sardanapalus ob insignẽ molliciem prouerbio locum fecit. Fuit enim delicijs usq; adeò effœminatus, ut inter eunuchos, & puellas ipse puellari cultu delitesceret.

Attidius Melior Domitiani tẽporibus tantæ fuit molliciei, ut nitidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat quæ perspicuas Nitidi Melioris opacet Arbor aquas.

Diadumenus fuit quispiam elegans iuuenis, cuius effigiem Polycletus expreßit iuuenta molliore.

Fuit Miraces nescio quis concinnatulus, qui unguẽtatos, auratosq; capillos fertur habuisse. De hoc Val. Flaccus lib. 1. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens sterilemq; iuuentam.

Bacchi molliciem Seneca in Hercule furente his exprimit uerbis: Non erubescit Bacchus effusos tener Sparsisse crines, nec manu molli leuem Vibrasse thyrsum, quũ parum forti gradu Auro decorũ Syrma Barbaricũ trahit.

Fuit Iulius Cæsar adeò effœminatus, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit.

L. Sylla Imperator chlamydato sibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotiescunque epulaturus erat, ad funalem cæreum præeũte tibicine & fidicine à cœna domum reuerti solitus est. autor Valerius Maximus.

Clodius

Clodius Pulcher eneruē & frigidā iuuentam egit, perditoq; amore uulgatiſſimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABITVM MENTITI.

GRæcis ad expeditionē Troianam proficiſcentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitum'que ne ſe maſculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit. Quarum unam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumq; ex ea ſuſcepit. Verum quum Græci oraculo didiciſſent Troiam ſine Achille capi non poſſe, miſſus eſt Vlyſſes, ut Græcorum omnium aſtutiſſimus, ad explorandam rei ueritatem. Quoniam iam facti ſuſpicio & rumor ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, ciſtiferum ſe finxit, attulitq; mercatoris inſtar fuſos, acus, monilia, & cætera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & ſagittis. Quum ergo Achilles relictis puellaribus inſtrumentis arcum intendiſſet, uires ſuas, & ſexum prodidit, & eo commēto repertus eſt. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe niſi hoc matri precibus tribuiſſet Achilles, Veſte uirū longa diſſimulatus erat. Statius lib. 4.

Sicubi unquàm amor uires ſuas aut in mortaliū ullo docuerit, maximè probauit in Hercule, quem tot alioqui monſtrorum domitorem coēgit relicta (quæ uirum decet) uirtute, ad muliebres tranſire delicias, ſe'que in puellam transformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum laſciuiret: qua etiam iubente fuſos & lanas rudibus illis manibus (quibus portēta ſubegerat) attrectauit. Quod ei magno dat probro Deianyra apud Ouidium loquens: Craſſaq; robuſto deducis pollice fila,

Aequaq; formosæ pensa rependis heræ. Item apud Propertium sic loquitur: Idem ego Sidonia feci seruilia palla Officia, & Lyda pensa diurna colo: Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Statius lib. I. Achill. I.

Tranquillus in Iulio scribit P. Clodium inter publicas Bonæ deæ ceremonias penetrasse ad Pōpeiam Q. Pompeij filiam, & Syllæ neptem, muliebri ueste, & propterea Cæsarē cum ipsa Pōpeia diuortium fecisse. Præterea Cic. quadā ad Lentulū epistola scribit, Clodium ipsum non pluris fecisse Bonam deam, quàm tres sorores.

Clisthenes malè audijt, & Comicorum laceratus est satyris, quòd parum uir haberetur, seq; cultu indecoro in fœminam transfiguraret. Vnde adagia nata, Clisthenē uideo: &, Clisthene intemperantior.

Eadem nota inuritur Cleocrito, quòd ad maiorem lasciuiam tunicis & uestibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ disciplinæ cupientißimus esset, neq; tamen auderet Athenas ire (ubi profitebatur Socrates) quòd capitale foret, si quis Atheniensium Megaris, aut Megarensium Athenis, propter mutuum utriusq; urbis odium, deprehenderetur, muliebri ueste indutus ad audiēdum philosophum sub ipsam noctē itabat, ac demum ipso auroræ diluculo reuertebatur. autor Gellius cap. 10. lib. 6.

Omnium (quos eneruauit mollicies & deliciæ corruperunt) principem locum maioremq; apud posteros ignominiam meruit Aßyriorum rex Sardanapalus, qui eò illecebrarum se demisit, ut relicta maiestate (qua princeps tanto debet excellere quantò sublimior est cæteris) positis masculi sexus indumentis, mentitus sit fœminam,

interq; puellas et Eunuchos euiratior spadone delituerit. Quae fuit causa, ut ab Arbacto praefecto, lasciuiā tam corruptam peroso ad incēdium domus (in quam uictus se receperat) & uoluntariam mortem sit coactus.

MVLIERES HABITVM VIRILEM MENTITAE.

Longè uerò aliter fecit Semiramis Aßyriorum regina, quae quum certo intelligeret, graue esse populo foeminam pati principantem, mortuo marito, uirum mentita est, ut tantisper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc aetatē regnare non poterat) adolesceret, regnoq; foret idoneus. Iustinus lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus astutum Theodorae uirginis Antiochenae commentum, quae militis ad se stuprandam mißi libidinem & furorem adeò uerbis emolliuit, ut non solùm à flagitio deterruerit hominē, uerum etiam mutatis cum eo uestimentis, exitum à carcere (quo per Diocletianum fuerat intrusa) & impunitatem meruerit. Ambrosius lib. 2. de Virgin.

Marina uirgo, natione Graeca sexum quoq; dißimulauit, sed honesta de causa, ut scilicet admitteretur in coenobium quoddam, in quo soli uiri recipiebantur, ubi ad mortem usq; sanctißimè uixit nomine Marini. Volat.

Euphrosina uirgo Alexādrina quum animae tenus curiosa, corporis cultum nihili faceret, uirum mētita, profecta est in coenobium, in quo pater degebat, ubi durauit XXXVI. annos nemini nota. Idem Volat.

Pelagia mulier fuit Antiochena, uoluptatibus & illecebris primum deditißima, ut quae nulli rei attētius uacaret, quàm corpori comendo. Tandem tamen meliore ducta spiritū, ubi aspernari coepit, quod pridem amabat

maximè

maximè, uirum se finxit. Et ne rediuiuus aliquis pristinæ uanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquijs, secessit in solitarias nemorum latebras, ubi ad mortem perseuerauit constantissimè.

Scitum est ex Chronicis, et à maioribus scriptū Ioannam Anglicam ab ephebis sexum uirilem simulasse, & tandem fato nescio quo, aut fortuna uolente, ad Pontificatum peruenisse, in quo annis circiter duobus sederit post Leonem quartū, neq; prius innotuerit facti ueritas, quàm à quodam ex domesticis imprægnata, tandem emiserit partum. Sabell. & Cælius.

Dicæarchus apud Cælium testis est Lastheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliasiam, Platone usas præceptore, & ornatu uirili auditorium nonnunquam intrasse.

Eugenia filia cuiusdam Philippi, inter Romanos potentissimi, uirum quoq; mentita est in cœnobio, quo se inclusit, ut Domino commodius seruiret.

MERETRICES QVAEDAM.

RHodope meretrix fuit Aegyptia, quæ tantas opes meretricio quæstu sibi comparauit, ut superbam & magnificam in Aegypto pyramidem construxerit. Eam Sappho Doricam uocat, & fratris sui Charaxi amicam his uerbis: Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorē, & Aesopi fabulatoris Phrygij conseruam. Cui opinioni astipulatur Plinius lib. 36. Natur. Hist. De hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Vlla si iuris tibi peierati pœna Baryne nocuisset unquam.

Simili modo Martialis de Spatale scribit: Nouit Loturos Dasius numerare, poposcit Mammosam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quam propter formæ elegantiã Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenũ flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Aristippo Cyrenaico cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, ut diceret, multum inter se & cæteros Laidis amatores interesse: Quòd ipse haberet Laidem, alij uerò haberentur à Laide. autor Lactantius, qui etiam hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philosophus ad meretricem famosißimam commearet, quum eum populus & riuales sui uiderent omnibus perditis nequiorem? Ab hac meretrice quum Demosthenes petijsset, ut sui copiam faceret, & illa decem drachmarum milia pro concubitu poposcisset, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philosophus, Pœnitere, inquit, tanti nõ emo. autor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thaís fuit itidem meretrix, quæ Atticam iuuentutem in sui amorem pellexit. Hanc suis carminibus celebrauit Menander poëta Græcus, unde & Menandræa dicta est. Propert. Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim Tanta, in qua populus lusit Ericthonius.

Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotiæ) olim in iudicium uocata, dum sibi timeret à sententia iudicum, sublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberã abire permiserũt. Neq; tam profuit

tam profuit puellæ Hyperidis actio et patrocinium, quàm uenustas formæ. autore Quintil.

Eidem quũ Praxiteles dedisset optionẽ eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tamen ipse prodere uoluisset, quænam esset pulcherrima, hoc fabricauit coammentum: Subornauit enim qui Praxiteli nunciaret officinam cum signis & tabulis conflagrare. quo tristi nũtio permotus Praxiteles percõtari cœpit, Esset'ne saluus suus Cupido. Hoc itaq; dolo explorauit meretrix, quænam esset tabula omnium ditißima. De hac meminit Propertius lib. 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Crinitus lib. 24. cap. 10

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamẽ pientißima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim suppeditabat. Liuius lib. 26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum constituit hæredem. Vnde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine Larentia uocatur. De hac uide Gellium lib. 6. cap. 7.

Glycerium Thespiẽsis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam à Praxitele gratis acceperat) Thespiensibus quoq; dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricem, quæ Theophrasti libris doctißimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebrataque lasciuiæ: hinc Sinopissare uerbum, est libidinari, & lasciuire. Erasmus in Chiliad.

Sinopissare.

Erisicthon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quam habebat liberali forma) Metram nomine prostituere. Ad quam qui commeabant adolescentes, corporis copiam non assequebãtur, nisi equos, boues, amplißimaq; deferrent

deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum usus. Porrò Thessali per iocum dicebant Metram Erisicthonis uerti in ea omnia quæ illi ab amatoribus donabãtur. Vnde fluxit prouerbium: Mutabilior Metra Erisicthonis.

Niceta & Aquilina sorores, quũ corporis quæstu mererent, missæ sunt à rege Dagnæ ad corrumpendũ beatum Christophorum, inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. Verum aliter res se habuit: Nam & ipsæ ad fidẽ conuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ unà cum tribus ancillis Dimna, Eugenia, & Eutropia, cunctis se prostituebat. Tandem tamen à Narcisso Hierosolymarum episcopo, ad bonam frugẽ reuocata, uoluptati repudium misit, & Christianam secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodem modo Maria Magdalena, Syri & Eucharię filia, Lazariq; & Marthæ soror, aliquot annis uoluptatibus indulsit, adeò ut peccatricis meruerit nomen. Demum tamen ubi ad Christi in Simonis Leprosi domo recumbentis, pedes se prouoluisset, suis'que rigasset lacrymis, capillis'que abstersisset, & delibuisset unguento, ueniam impetrauit.

Plinius scribit Campaspen meretricem fuisse forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereuntis dono dederit.

Autorum monumentis celebratur Leæna meretrix, quæ nullis tormentis cogi potuit, ut Armodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. autores Plinius &

Lactantius

Lactantius, & Crinitus lib. 9. cap. 8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib. 2 Carm. dicenti: Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt scortum quoddam fuisse nomine Cyrenem, quæ in peragenda Venere duodecim figuris usa sit. autor Erasmus in explanatiõe illius adagij, Duodecim artium homo.

Aspasia meretrix fuit, cuius gratia & suasu Pericles Samios expugnauit. autor Plutarchus.

Idem in Phocione scribit Pithonicam fuisse meretricem, quam Harpalus Alexandri domesticus supra modum adamauerit.

Eodem teste Alcibiades Atheniensis meretricẽ habuit charißimam Timandram nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus suis magnificum erexit. Cum hac oppressus est Alcibiades ipse à Lysandro.

Chione nomen est scorti apud Martial. lib. 1. dicentem, A' Chione saltem, uel Laide disce pudorem, Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundẽ notatur Lycisca, ut fellatrix et lupa, his uerbis: Facere in Lyciscã, Paule me iubes uersus, Quibus illa lectis rubeat, & sit irata. O' Paule malus es, irrumare uis solus, Item apud Iuuenalem, Nomẽ mentita Lyciscæ.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poëta Græcus suis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verrius apud Lactantium testis est Faulam Herculis scortum fuisse.

Alcen quandam fuisse meretricem palam est ex uerbis Gellij libro 4. scribentis: Dicebat Pythagoras se Euphorbum primò fuisse, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam

dendam, deinde fœminam pulchra facie meretricē, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hostilius Mancinus Aliâs Madiem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu nulia. lapide ictus esset. autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quasdam fuisse Aphias, id est, Apuas cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq́; oculis grandioribus. Nomina eis fuere Stagonium & Anthis. Cælius cap. 19. lib. h.

Scribit Cælius Sapphon è Lesbo meretricem fuisse, sed non poëtriam: quoniam Lyrica Scandronymi fuit filia altera à scorto.

Fingunt fabulæ Mintham Plutonis fuisse pellicem, quam Proserpina dolis circunuenerit, & in hortensem mentam commutauerit. Huius meminerunt Strabo lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit momen, autore Cælio.

Aristophanes in comœdijs scripsit Cynnam, Salauacham, & Casaurium fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen est quam Themistoclis fuisse matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit Anticyra meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus, furentibusq́; discumberet: uel quòd Nicostratus medicus moriens hellebori uim ei magnam reliquerit. Cælius cap. 6. lib. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusq́; laudibus hymnos dicauit. unde ab Eurimedonte seu Demophilo accusatus, relictis A-

thenis (ubi xxx. annos docuerat) Chalcidem se recepit. autor Origenes.

Herodotus in Euterpe scribit Archidicem Græcam fuisse meretriculam, cuius amore insaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenem redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur Lais, Cyrene, Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.

Martialis lib. 7. Epigram. notat Cæliam, quòd cuicunq; petenti corporis sui copiam faceret. Vide uersus in historia de libidinosis.

LENONES, ET LENAE.

Dipsas nomen est lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret. Sic autem scribit: Est quædam (quicunq; uolet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus. &c.

Crobyli iugum.

Crobylus leno fuit scelestißimus: is duo scorta domi alebat, quorum lenocinijs quàm plurimos adolescentes in perniciem alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli iugum, quod de conuentu & societate duorum hominum, qui pari sunt improbitate, dici consueuit. Eras. in Chiliad.

Timeus apud Erasmum testis est, Cinnarum quempiam fuisse, patria Selinusium, arte Lenonem, qui quoad uiuebat, pollicebatur se facultates omnes Veneri consecraturum. Cæterũ moriens populo diripiendas exposuit.

Catullus inuehitur in quendam Silonem, quem ut lenonem arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narcisso Hierosolymarum episcopo à turpi & immundo quæstu reuocatam fuisse) matrẽ habuit Hylariam, quæ solis Lenocinijs

cinijs uictum sibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

Hippoclides *Tysandri fuit filius, qui cuum multis alijs iuuenibus Clisthenis Sicyonij filiam ambiuit. autor* Herodotus, *qui filiam illam* Agaristam *uocat, aliosq; eius procos enumerat Smyndridem, Syba- ritem, Syritanum, Damnasum, quos ab Italia ad certa- men uenisse scribit. Venerunt eodem teste ex Ionio sinu Amphimnestrus Epidamnius, Aetolus, Meges. E' Pelopō neso Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amiā thus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alc- mæonis filius. Ex Ethruria Lysanias: E' Thessalia Dia- ctorides, Cranonius, Ex Molo∫sis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, ut in Olympico certamine uires suas ostentarent, quoniā pater puellæ Clisthenes Aristonymi filius proclamauerat, ei se daturum filiam, quem in cer- tamine præstanti∫simum reperisset.*

Proci Hippodamiæ *Oenomai filiæ numerantur Marmax, Alcathus Parrhaonis filius, Euryalus, Euryma chus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycur- gus, Lasius, Chalcodus, Tricolonus, Aristomachus, Prias, Pelagus Aeolius, Cromius. Erythrus Leuconis filius. Alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opō- tius, Acarnā, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, La- sius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Aristomachus, Cro- calus. Cælius scribit Marmaca omnium primum uenisse Hippodamiæ procū, & ante alios ab Oenomao necatū, Equasq; eius tradunt uocatas Partheniam & Eripham: quas quum iugulasset Oenomaus, iu∫sit sepeliri.*

Absente Vlysse proci ex diuersis locis conuenerunt,

ut castitati Penelopes insidiarentur, fueruntq; Dulichij LII. Samij XXIIII. Zacynthij XX. Ithacẽses XXII. ex quibus hi ab Homero nominãtur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neso, Pysander, Hesippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomeus, Medõ præco, Euphemus citharœdus. Quos omnes reuersus Vlysses occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his uerbis enumerat Dulichij, Samijq;, & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruũt in me luxuriosa proci. Quid tibi Pysandrũ, Polybũ, Medontaq; dirum, Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus, Atq; alios referam? quos omnes turpiter absens Ipse tuo partis sanguine rebus alis. Irus egẽs, pecorisq; Melãthius autor edendi, Vltimus accedũt in tua damna pudor. De Antinoo Proptius li. 4. meminit: Penelopẽ quoq;, neglecto rumore mariti, Nubere lasciuo cogeret Antinoo.

Fuit Hippomenes unus ex procis Atalantæ uirginis Arcadicæ, quæ cum amatoribus certabat cursu. Vnde Statius lib. 1. Syl. Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus lib. 1. de Raptu, facit Martem & Apollinem Proserpinæ (priusquàm à Plutone rapta fuisset) procos, ubi ait: Personat aula procis, pariter pro uirgine certant: Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas: Mars clypeo melior, Phœbus præstãtior arcu.

Vergilius, Ouidius, & Ausonius inter procos Didonis numerant Hiarbam Getulorum regem. Propterea Dido ipsa apud Ausonium sic loquitur: Sed furias fugiens, atq; arma procacis Hiarbæ, Seruaui, fateor, morte pudicitiam.

Saxo grammaticus facit Otharum quendam fortissimum, procum Sirithæ uirginis pudicissimæ. Hildigisleũ uerò

uerò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiusdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLAE AMATORES.

ANausis (de quo meminit Val. Flaccus lib. 6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandescit Catullus in Raudum riualem, ut puellæ suæ furem, ubi ait: Quænam te mala mēs miselle Raude Egit præcipitem in meos iambos?

Idē Catullus ægrefert Lesbiū riualē sibi ob pulchritudinē à Lesbia præpositum, ubi ait, Lesbius est pulcher, qdni, quē Lesbia malit, Quàm te cū tota gēte Catulle tua.

Idem Catullus uocat Mamurram Phormianum & Cæsarem socios riuales. Quàm durum sit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis uersibus:

Te socium uitæ, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te solùm, lecto te deprecor uno:
Riualem possum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM PVELLARVM.

RApuit Pluto Proserpinam Cereris filiam, unde à Claudiano infernus raptor dicitur. Ouidius: Raptor agit currus, & nomine quemq; uocando Exhortatur equos. Syllius lib. 14.

Eurytus Centaurus Hippodamen rapuit. Oui. lib. 12. Eurytus Hippodamen: alij quam quisque probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theseus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipsam prius quàm Paris, nō offensa tamē eius uirginitate. Ouid. Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoida Theseus. Idē li. 1. de Arte: Forma uiros neglecta decet, Minoi-

da Theſeus Abſtulit, à nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, unde fax belli Troiani ſecuta eſt. Ouid. lib. 12. Victus es à timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epiſt. Hermiones: Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta, Argolicas pro ſe uertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiæ uirginis Romanæ pudicitiam per uim expugnauit: cuius rei dolore manum ſibi intulit puella. Hunc raptum graphicè deſcribit Ouidius lib. 2. Faſtorum. Seneca in Octauia: Nata Lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianam, & Achilles Briſeida. Ouidius in Epiſtola Acontij: Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles, Vtraq; uictorem nempe ſecuta ſuum. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Leſbo.

Boreas Orithyiã filiam Erictbei Athenarũ regis. Ouid. li. 1. Eleg. Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyiæ. Propertius lib. 3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinas, & Herſiliam. Ouidius de Arte: Primus ſollicitos feciſti Romule ludos, Quum iuuit uiduos rapta Sabina uiros. Pamphilus: Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanaſſam Herculis neptem, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Caſſandram. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox perijt & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram Herculis uxorem, ut ſcitè docet idem Ouidius lib. 9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpiſſam ſuſcepit, quam Apharetus uiſam ex chorea rapuit. autor Plutarchus in Parallel.

Simili

Simili modo Catheus nobilißimus adolescens Saliam uirginem, Anij Thuscorum regis filiam, adamauit usq; ad raptum. Idem testis.

Tlepolemus Astyothiam ex Ephyra Peloponesi urbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmessam. Horatius: Mouit Aiacem Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmessæ.

Iason Medeam, Aeëtæ Colchorum regis filiam, quã postea reliquit superinducta Creusa.

Hercules Pyrenem uirginem Bebryciam, à cuius nomine montes Pyrenæi nomen sumpserunt. Syllius: Nomen Bebrycia duxere à uirgine colles, Hospitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Aeginem rapuit prope Acrocorinthum.

Castor Phœben, Pollux Ilairam sorores Leucippi filias. Propertius lib. I. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Apollo Marpissam Eueni filiam, & Idæ uxorem. Idem Propertius: Non Idæ & cupido quõdam discordia Phœbo Auecta externis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, Iupiter Europam. Seneca: Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portasse trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca: Arcadia nempe uirgo Palladios choros Dum nectit Auge, uim stupri passa excidit. Dryope Nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

PHilix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sãdapila per uespillones exportatũ in

suburbano suo Latina uia funerauit. autor est Suetonius.

Policha *nutrix fuit Oedipi, quē pater Laius deuouerat, quòd eius manu periturum se ab oraculo didicisset.*

Barce *nutrix Sichei Phœnicum ditißimi, & mariti Didonis. Verg. lib. 4. Aene. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.*

Charme *Scyllæ puellæ. Vnde Verg. in Cyri: Illa autem quid nunc me inquit nutricula torques.*

Caieta *Aeneæ. Verg. lib. 7. Aene. Tu quoq; littoribus nostris Aeneïa nutrix Aeternam moriens famā Caieta dedisti. Mart. Seu placet Aeneæ nutrix, seu filia Solis.*

Beroë *Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouid. lib. 3. Meta. Ipsaq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.*

Aceste *nutrix fuit filiarum Adrasti. Statius lib. 1. Theb. Tunc rex longæuus Acesten, &c.*

Accam *Laurentiam Romuli fuisse nutricem testis est Plinius lib. 18. Cap. 2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam secura parens Thuscis regnabat in undis Ilia portantē lassabat Romulus Accam.*

Nysa *Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait sepultam fuisse prope Scythopolin.*

Habuit Alcibiades nutricem nomine Amyclam *uel (ut alij legūt) Amydam, pædagogum uerò Zopyrum. testis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.*

Fuit & Hellanice *nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.*

Eupheme *nutrix fuit Musarum, quæ filiū nomine Erotum suscepit Parnasi incolam, & uenationi deditū.*

Amalthea *&* Melissa *Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poëtæ nutritū*

à capra

à capra fabulati sunt. Pont. Post hinc & pecus Olenium & Iouis inclyta nutrix. Alij tamen dicunt Iouē ab Adrastea & Ida Melissei filiabus nutritum, ut docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Oui. in Ibin: Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib. 2. Syl. Quid te post cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit Fesulam unam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit Hypsiphilem: quæ quum infantem in herba reliquisset, depastus est à serpente. Statio autore.

Caphyrna, seu Calphurnia Oceani filia Neptunum educauit unà cum Rhodijs. Testes Annius in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem significat, factum est, ut Cyrus creditus sit nutritus à cane. Testis Herodotus iu Clio.

Ericlea, seu Euriclia nutrix fuit Vlyßis, de qua Ouidius in Epistola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt custosq; boum, longæuaq; nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius libro 28. cap. 7. Sotyram & Salpem obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remedijs citat. Idem libro 32. capite. 6. de Salpe meminit.

ANCILLAE QVAEDAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiusdam Simili, cuius paupertatem Verg. describit in Moreto. Idem ibidem: Exuit interea Cybale quoq; sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem

lib. 4. Deliciæq́; meæ Lathris, cui nomen ab usu est.

Cypaſsis ancilla fuit Corinnæ. Ouidius li. 2. Eleg. Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere sed solas digna Cyppaſsi deas.

Phyllis Troiana Phocei, Bryseis Achillis. Horatius: Ne sit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius insolētem Serua Bryseis niueo colore Mouit Achillē.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis libr. 9. ubi ait: Vna ministrarum media de plebe Galanthis Flaua comas aderat faciendis strenua iuſsis. Plinius lib. 36. capite 27. facit Ocrisiam Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmessa Aiacis Thelamonij, Cassandra Agamemnonis. Hora. Mouit Aiacem Telamone natū Forma captiuæ dominum Tegmessæ: Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naæra & Charmione duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ spontaneā dominæ mortē secutæ sunt, ac suis gladijs se confoderunt. autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, à cuius nomine Agareni dicti sunt, qui & Saraceni à Sara eiusdem Abrahæ uxore nominantur. Iosephus lib. 1. Antiq.

Gyge ancilla fuit Parysatis reginæ Persarum, & matris Cyri. autor Plutarchus.

Thressa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipsum in foueam collapsum obiurgasse dicitur, quòd cœlestia scire cuperet, quum ne prospicere quidem potuisset, quæ ad pedes essent. autor Theodoricus Cyrensis.

Herodotus in Euterpe scribit Rhodopen Thraciā ancillam fuisse Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, à cuius nomine dicta est urbs

est urbs Achaiæ, Alos.

Chionia, beatæ Anastasiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotũ nomen est ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula seu Philothis nomen est ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib. 1. Saturnalium.

Plecusa fuit ancilla Dianæ, de qua Martial. libr. 2. Et cecidit sectis icta Plecusa comis. Apud eundem lib. 7. Lagopice nomen est ancillæ.

Proconnesia ancilla est apud Plinium, quæ eiusdẽ diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius peperit.

EVNVCHI ET SPADONES.

ARistonicus fuit Eunuchus Ptolemæi. Phileterus Lysimachi. Dorotheus Præsul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoq; philosophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus, Hadriano principi maximè infensus. Propterea tria de se mira prædicabat, se Gallum Græcissare, Eunuchum mœchũ putari, Inimicum Imperatori uiuere.

Hyacinthus & Prothus Eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti sub Maximiano.

Narses fuit Eunuchus, Iustiniani principis cubicularius, è Cartulario & Bibliopola princeps copiarũ factus post Belisariũ, qui multis rebus præclare gestis, tandẽ siue inuidia, siue fortuna, siue populi accusatiõe, in odiũ Iustiniani & uxoris eius deuenit, adeò ut imperator literas ad eũ dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, ut ad colũ, pensum, & lanas rediret. Tũ ille iratus, ducam (inquit) tale pensum, talemq; ordiar telam, quam nõ facile sit Paulus Diaconus.

le sit uobis explicare. Itaq; ut iniuriam ulcisceretur, Longobardos Romam iamdiu inuadere cupiētes cōuocauit.

Parthenius & Calocerus Eunuchi Tryphoniæ uxoris Decij, martyres facti sunt sub eodē principe.

Ananias, Azarias & Misaël pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonosor captos duxit Babylonem, et ibidē castrauit, deditq; Aphanam Eunuchorum præfecto.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti precio fuisse emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditionem. Plutarchus in Aristide.

Tyreus eunuchus fuit et cubicularius uxoris Darij.

Didymus fuit quispiam Eunuchus qui uxoris suæ copiam omnibus faciebat, ut eo ditesceret modo.

Photinus fuit eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæsaris uictoris, Pompeium suasit interimendum. Lucanus: Ausus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit eunuchus, & nutritius Arsinoēs, de quo Lucanus libro 10. À famulo Ganymede dolis peruenit ad hostes Cæsaris Arsinoë.

Bagoas fuit spado, qui Alexandrum obsequio corporis sibi deuinxit. autor Cælius.

Corn. Tacitus scribit Pelagonem fuisse spadonē, quem Nero Centurioni & Manipulo ministrum regiū præposuerit.

Possidius fuit eunuchus Messalinæ uxoris Claudij Tyberij, cui imperatrix ipsa post triumphū Britannicū inter militariū fortißimos arma insignia tanquam participi uictoriæ dono dedit. autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit spado Neronis, quem Nero ipse exe-

ctum for

ctum formare in mulierem tentauerat. Hic dominum iuuit ad inferendam sibi mortem.

Fuit Menophilus Mithridatis Pontici regis Eunuchus. autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iustini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. autor Herodotus.

Candaces Aethiops natione, fuit eunuchus, & Christi discipulus.

Sylla & Cotta cũ unico testiculo nati sunt. autor Blondus.

Halotus fuit eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæsaris Claudij, qui suasu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. autor Suetonius.

Bochis eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, sororum Mithridatis.

INCESTVOSI.

ANchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercam suam Casperiã stuprauit. Verg. lib. 10. Hinc Sthelenum petit, & Rheti de gente uetusta Anchemolum thalamos ausum incestare nouercæ.

Artaxerxes puellam Atossam perditißimè adamauit. Quo factum est, ut post frequentem Veneris consuetudinem, eam in matrimonium duxerit, contemptis Græcorum legibus. autor Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympha, Philomelam filiam Pandionis regis Athenarũ, uxoris suæ Prognes sororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Fassusq; nefas & uirginem & unam Vi superat, frustrà clamato sæpe parente. Ausonius: Intulit incestam tibi uim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Meta.

Dextra

Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, sæuarum more ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret si matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum esset forma liberali, adamatus est à sorore Biblide ad incestum usq;, cuius pœnitentia postea se interfecit. Ouid. lib. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non soror ut fratrẽ, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu suscepit Adonidem. Ouidius lib. 10. Accipit obscœno genitor sua uiscera lecto Virgineosq; metus leuat, hortaturq́; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Semina fert utero, conceptaq́; crimina portat.

Macareus filius Aeoli rem habuit cũ sorore Canace. Ouidius lib. 2. Trist. Nobilis est Canace fratris amore sui. Idem in Epist. Canaces: Cur unquàm plus me frater quàm frater amasti? Et tibi non debet quod soror esse, fui? Idem in Ibin: Vtq; sua Macareus sic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro marito habebat) polluta est. Vnde Lucanus libr. 8. Degener incestæ sceptris cessure sororis. Et lib. 10. Miscuit incestam ducibus Ptolemæida nostris.

Martialis scribẽs ad Fabullũ lib. 12. arguit Themisonẽ quendã incestus cum sorore, ubi ait: Quare nõ habeat Fabulle quæris uxorem Themison? habet sororem.

Oedipus mortuo patre Laio (quem ignotum occiderat) nescius, & imprudens duxit Iocastam matrẽ suã, ex qua suscepit Etheoclem, & Polynicen. Statius libr. 1. Theba. Scandere quinetiam thalamos hic impius hæres Patris, & immeritæ gremiũ incestare parentis Appetijt,

proprios

proprios monstro reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertus scelus est cuius uterq; parens. Claudianus in Eutropium.

Statius lib. 9. Theb. ait Cydonem quẽdam adamatum à sorore. Eius uerba sunt hæc: Et malè dilectum miseræ Cydona sorori.

Thyestes rem habuit cum Europa fratris uxore, & cum Pelopeia filia. Ouidius: Filia si fuerit, sit quod Pelopeia Thyesti, Myrrha suo patri, Nyctimeneq; suo.

M. Tullius Cicero postulauit P. Clodium inimicum incestus cum sororibus. Ait enim eum non pluris fecisse Bonam deam, quàm tres sorores.

Secundus philosophus quum matri nescienti esse filium, se commiscuisset, & illa facto cognito, sceleris horrore intulisset sibi mortem: ipse quoq; quum incestus pœnitentia, tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, ut ulcisceretur uocem, qua in concubitu matri innotuerat. autor Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. autor Volat.

M. Antonius imperator consuetudinem ueneris habuisse dicitur cum Faustina sorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla Imp. quum Iuliam nouercam impotẽti amore deperiret, Vellem, inquit, si liceret. Quibus uerbis ostendebat se eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, respondit: Leges dat imperator, non accipit. Quibus uerbis audacior factus Caracalla, nouercam ipsam sibi copulauit, cuius filiũ Getã paulò ante interfecerat.

cerat. autores Sex. Aurelius, & Aelius Sparti.

Ptolemæus Euergetes Berenicem sororẽ adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus, Francorum rex, fratris à se interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & Ioui Deorum maximo stupri frequens cõsuetudo cũ Cerere & Iunone sororibus, ut uolunt poëtæ: qui quum Deorũ furta carminibus suis detegunt, nihil aliud faciũt, quàm quòd indicant nõ esse ijs credẽdũ quos stupris, incestibus, & adulterijs contaminatos docent.

Capronia uirgo uestalis comperta incestus, laqueo suffocata est.

Caligula tres sorores suas stupro contaminauit: ob quem incestũ Iouem se uocabat. autores Sex. Aurelius, et Trãquillus, cuius uerba sunt hæc: Cũ omnibus sororibus suis stupri consuetudinẽ fecit, plenoq́; conuiuio singulas infra se uicißim collocabat, uxore supra cubante. Ex his Drusillã uiciasse uirginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoq; imperator (qui natus est eo die, quo Caligula) sorores constuprauit, cõcubinasq́; sub oculis suis constuprari ab amicis iubebat. Lamprid.

Aufilena quædã proscinditur à Catullo, quòd patruo se prostituisset, & ex eo genuisset liberos. Hæc sunt eius uerba: Aufilena uiro cõtentã uiuere solo Nuptarum laus est laudibus eximijs, Sed cuiuis quamuis potius succumbere fas est, Quàm matrẽ fratres efficere ex patruo.

Fabulantur poëtæ Nereum maris deum, iacuisse cum Doride sorore, & ex ea suscepisse Nymphas, quas Nereides uocant.

Phœnix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidij.

Phineus

Phineus duos habuit filios, qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam uiolarunt. Vnde & à patre excæcati sunt. autor Ouidius in Ibin.

Ptolemæus Philadelphus stupri consuetudinem fecit cum Arsinoë sorore, ut Herodes Antipas cum Philippi fratris uxore.

Hypermestra concubitum fratris (quem deperibat) nocturno tempore assecuta est. Ouid. in Ibin: Quæq; sui Venerem iunxit cum fratre mariti Locris in ancillæ dißimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro uxore habuit: Dijs incestum uindicantibus, ambo in montes conuersi sunt. Ad quod allusit Ouidius in Ibin, dicens: Nec tibi si quid amas, felicius Hæmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem suum, ut eius uxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi sacra despicaretur, ulciscente numine in ebrietatem lapsus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægreferēs puella, patrē ipsum interfecit. Plutarchus in Parallel.

Idem quoq; contigit Cyanippo, qui ulciscente Baccho (cuius sacrificia itidē spernebat) lapsus im ebrietatem, Cyanen filiam stuprauit, à qua postea interfectus est. autor Plutar. in Parall.

Valeria Tusculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod ubi resciuit Valerius, intulit sibi mortem. Idem autor.

Papyrius Romanus nomine, Papyrij Volucris filius, sororē nomine Canusiam grauidam fecit. Rei certior factus pater, utriq; gladium misit, quo se interfecerunt.

Gidica Pomminij Laurentini uxor, Comminium priuignum adamauit usq; ad incestum. A' quo repulsam

passa, laqueo se suspendit. Quo mortis genere perijt Phædra, ab Hippolyto priuigno itidem spreta.

Tuciam uirginem Vestalem incestam fuisse, testis est Plinius libro 28. cap. 2.

Sysimithritas, Persarum satrapes, duos ex matre liberos suscepit. Nam, autore Curtio, apud Persas parentibus stupro coire cum liberis fas est.

Scribit Corn. Tacitus Agrippinam se plerunque ad incestum obtulisse Neroni filio, quum per uinum & epulas incalesceret.

Perdix uenator fuit infando matris Polycastes amore correptus, quam & contaminauit. Vnde Perdicis libido abijt in prouerbium, pro efferata, turpi atq; infami. autor Cælius.

Claudius Cæsar Agrippinam Germanici fratris filiam nouercam duobus liberis superinduxit, cu-
Sex. Aurel. ius insidijs & uenenis postea interfectus est.

Ioannes Ariminensis sororem suam duxit uxorem. autor Pontanus de Obedientia.

Herodotus scribit Cambysem regem Persarum, uni ex sororibus stuprum intulisse, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem uiolasse, & uxorem duxisse, quam postea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam nouercam duxit in matrimonium. autor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonsi decimi Hispaniæ regis, Christianam Daciæ regis filiam et fratris sui uxorem sibi per uim copulauit, spreta religione, ac sacerdotio, quum esset abbas, & præsul Hispalensis.

Nicteus rex Aethiopiæ cum Nictimene filia concubuit.

ADVL

ADVLTERI, ET ADVLTERAE.

PAris, quòd Helenam Menelai uxorem rapuerit: & Helena, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epist. Sit facie quamuis insignis, adultera certè est, Deseruit socios hospite capta deos. Idē: Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello? Horatius: Iam nec Lacenæ splēdet adulteræ famosus hospes.

Clytemnestra amore Aegysthi, quo cum mœchari consueuerat, maritum Agamemnona Troia redeuntem interfecit. Propertius lib. 3.

Martialis arguit Leuinam mulierem, quòd casta uenerit Baias, & adultera redierit. Hæc eius uerba: Incidit in flammas, Veneremq; secuta relicto Coniuge Penelope uenit, abijtq; Helene. Idem quoq; arguit adulterij Paulam aliam fœminam.

Idem lib. 2. de Thelesina, scribit: Vxorem nolo Thelesinam ducere. quare? Mœcha est. Sed pueris dat Thelesina, uolo. Idem lib. 6.

Proculina quoq;, Lectoria, & Gellia ab eodē notantur ut adulteræ, ut à Catullo notatur Aufilena.

Hippia. Iuue. Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius scribit Iulium Cæsarem diuortium fecisse cum Pompeia uxore, Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte, quòd fama ferret, eam à P. Clodio inter sacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij consuetudinem fertur habuisse cum Domitiano. Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam Solueret.

Homerus poëtarum max. natus est ex adulterio matris Critheidis, uirginis Cumanæ, autor Plutar.

David lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum Berſabea uxore Vriæ adulterium commiſit, cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem, quem bello perdendum expoſuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, ut uxore comitis Caſertani potiretur, uirum honoris ſpecie ablegauit.

Egica rex Hiſpaniæ Faſillam ducem Tudenſem (ut eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam Limonem in adulterio depræhenſam equo famelico deuorandam expoſuit. Ouidius in Ibin: Solaq; Limone pœnã ne ſenſerit illam, Et tua dente ferox uiſcera carpat equus. Idem: Vtq; nouum paſſa eſt genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpiſsimũ ſit ab his uirtute nos ſuperari, quos antecellimus dignitate, nihilominus Ioannes duodecimus Ponti. Maxi. exuta morum honeſtate, relegataq; uerecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitijs non defuit ultio. Ad extremum enim deprehenſus in adulterio, ibidem interfectus eſt. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Iſabella uxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus eſt. Volaterranus.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehenſum Mantuani capite punierunt.

Meſſalina uxor Claudij Tiberij primo clàm, mox paßim, quaſi iure, adulterijs utebatur. Ex quo facto plures metu abſtinentes extincti ſunt. Dehinc atrocius accenſa nobiliſsimas quaſq; nuptas & uirgines turpitudinis ſuæ comites delegit, coëgitq; mares ut adeſſent. Quod ſi quis recuſaret, ficto crimine in ipſum, omnemq; eius familiam iubebat ſæuiri. Quinetiam (quod turpius eſt multò)

tò) prouocauit ad lecti palæstram unam ex ancillis, quæ meretricio quæstu uictum sibi quæritabat. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit; dormire uirum quum senserat uxor, &c. Sex. Aurelius.

Fabia, Fabij Fabriciani uxor, dum Petronium Valentinũ liberali forma adolescentẽ (quô cum adulterij consuetudinẽ habebat) maximè deperiret, maritũ interfecit, ut adultero frueretur securius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait, Vectium Valentem medicum fuisse adulterio Messalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuisse in domibus principum, ut Eudemi in Liuia, Drusi Cęsaris & Valentis medici in Messalina.

Alcibiades Atheniensis cum Thimea Agidis regis uxore libidinari solitus est. autor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium testis est C. Sallustium historiarum scriptorem deprehensum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæsum, dataq; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quòd paternam domum uendiderit, ut adulterij pœnam declinaret.

Cælius scribit Phaonem spectabili forma adolescẽtem à Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum. Vnde factum, ut in adulterio deprehensus iugularetur.

Hyettus uir quidam Argiuus, Molurum quendam in adulterio cum uxore deprehensum interfecit. autor idem Cælius.

Phauorinus philosophus, quum eunuchus foret, & Androgynus, adulterasse tamen uiri Consularis uxorem creditus est. Idem testis.

Qui Imperatorum uitas scripserunt, testantur Phocam Imper. diuersis adulterijs infamem fuisse.

Zoë imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cum Michaële Paphlagone, qui imperio succeßit. Bap. Egnat.

Constantinus Monomachus Imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ uxoris habuit, quam efflictim deperijt. Idem Egnat.

Corrupit Iulius Cæsar plurimas illustres fœminas: Posthumiam Seruij Sulpitij, Lolliam Auli Gabini, Tertuliam M. Craßi, & Cn. Pompeij Mutiam. Sed ante alias dilexit M. Bruti Seruiliam matrem, cui sexagies sestertiûm gemmã mercatus est. Corrupit quoq; Seruiliæ filiam Iuniam tertiam, M. Craßi uxorem. Dilexit & Reginas, ut Euriẽ Maurã Bogudis uxorem, sed maximè Cleopatram, cum qua & cõuiuia in primam lucẽ sæpe protraxit, et eadem naue thalamoq; penè Aethiopia tenus Aegyptum penetrauit. autor est Sueton.

Exercuit & Augustus adulteria, ut cum Liuia, quam quum grauidam reddidisset, tegendi sceleris causa, nuptias festinauit, ut obiccit Antonius. Abduxit & fœminam consularem è triclinio, uiro coram, quam rursus ad cõuiuium rubentibus oculis, & incõptiore capillo reduxit. Rem quoq; habuit cum Tertulia, Terẽtilla, Drusilla, Saluia, & Citiscenia. autor Suetonius.

Saxo Grammaticus ait Friggam Othini Danorum regis uxorem cuidam familiarium se stupro subiecisse.

Gregorius Turonensis scribit, Deuteriam quandam fœminam à Theodeberto Francorũ rege adulteratam. Idem ait Dagulphum abbatem in adulteria admodum procliuem fuisse.

Scribit Macrobius Aesopũ libertũ Demosthenis cõscium adulterij (quod cum Iulia patronus cõmiserat) tortum

tortū diutißimè perſeueraſſe non prodere patronū, donec alijs conſcijs coarguentibus Demoſthenes ipſe fateretur.

Plato in 11. de Rep. ſcribit, Gygem ſtupraſſe Candaulis Lydorū regis uxorem, quod & confirmat Herod.

Aripertus Clotarij filius Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum uxore diuortium fecit.

Solon ſuis legibus uoluit fas eſſe deprehendenti mœchum interficere in ipſo adulterio.

Adulterij pœnā apud Roman. uide Gall. lib. 10. ca. 23.

Zaleucus legē tulit, ut quiſquis mœchus aut adulter deprehenſus fuerit, erutis oculis pœnas lueret. Aliàs zeleucus.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAſiphaë Solis filia, & uxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum uſque fertur adamaſſe, ex quo & biforme illud monſtrum Minotaurum ſuſceperit. Propert.

Vxorem quondam magni Minois (ut aiunt)
Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in Aiace Oilei filio tantus libidinis feruor, ut temperare ſibi nequiuerit, quin Caſſandrā Priami filiam in templo Palladis oppreſſerit. Quo factum eſt, ut Dea iniuriam ulciſcente fulminatus ſit in mari cum aliquot alijs Græcis, ut docet Vergil. lib. 1. Aeneid.

Immoderatam Celiæ libidinem notat Mart. lib. 7.

Das Cattis, das Germanis, das Cælia Dacis,
Nec Cilicum ſpernis, Cappadocumq́; toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cælium teſtis eſt, Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti. In quos debacchari ſolitum Alexandrum ſcripſit Athenæus, quum etiam Bagoan in=

ſpectante theatro uniuerſo ſuauiari plerunq; non erubuerit. Contrà tamen pleriq; ſentiunt, feruntq; tanta caſtitate præditum fuiſſe, ut præter uxorem, & Berſanen è Damaſco uiduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Piſiſtrati filius, quum Armodium, & Ariſtogitonem excellenti forma pueros per uim pædicaſſet, coniurationem in ſe concitauit. Iuuenes enim probrum ægreferentes, non prius finē inſidijs fecerunt, quàm eum de medio ſuſtulerint, libidinem hominis, magis quàm tyrannidem pertæſi. autor apud Volater. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo P. Clodius præter ſtupratas ſorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, eamq; adulterauit. Plutarchus in uita Cicer.

Q. Flaminius, uir conſularis, puerum impudicè deperijt, adeò ut quocunq; proficiſceretur, nunquàm ab eius latere diſcederet. Quoq; magis inſeruiret amaſio, quendam in cōuiuio ſecuri percuſſit, quum puer aliquem ſe præſente optaſſet interfici: licet hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli. Volater.

Coactus eſt Auguſtus Iulias filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas relegare. Conſtat filiam infamem fuiſſe uulgatis per urbem adulterijs.

Ferunt Palemonem Grammaticum flagraſſe libidinibus in mulieres uſque ad oris infamiam.

L. Papyrius Publium adoleſcentem in uinculis tenebat, & afficiebat plagis, quòd eius ſtuprum pati nollet. Re ad Senatum delata, damnatus eſt Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Liuius lib. 8.

Idem in T. Veturium adoleſcentem feciſſe dicitur

C. Plotius.

C. Plotius. Valerius Maximus.

Habuit Philippus Macedo Alexandrum adolescentem Olympiadis uxoris suæ fratrem nõ ad aliũ usum, quàm ad stupri consuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Aßyriorum regina, quæ masculã uirtutem semper ferè præ se tulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis delicijs, tantoq; pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, nõ admiserit solum, at etiã prouocauerit plerosq; ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. Produnt & nonnulli eam à Nino filio interemptam, quum eius congressum appeteret. Et (quod omnium longè turpißimum est) equum ab ea adamatum usq; ad coitum, Iuba testis est apud Plinium. Diodorus libro 3. Trogus lib. 2.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) causa libidinum in matronas interfectus est apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Aristo Ephesius genus fœmineum perosus cum asina concubuit, ex eoq; concubitu genita est puella, cui à cruribus asininis nomen inditum est Onosceli. autor Plutarchus in Parall.

Idem ait Publium Stellum (quem Fuluiũ alij uocant) mulierum odio equæ se commiscuisse, ex qua formosam susceperit puellam, Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes Antigoni filius, Democli laudabilis formæ adolescentulo stuprum inferre uoluit. Quod quum per inualidas ætatis uires puer non posset aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit, ibiq; mortuus est. Idem Demetrius Lamiæ alijsq; scortis talenta CCL. erogauit. autore Plutarcho.

Aufidius crebris fuit adulterijs famosus, & matro-

narum frequentißimus corruptor apud Romanos. Iuuenalis Satyra nona: Notior Aufidio mœchus celebrare solebas. Martialis: Procuratorem uultu qui proferat ipso, Acrior hoc cuius non erit Aufidius.

Non erubuit Imp. Caligula sororibus suis congredi, quarum ambas exoletis suis prostrauit, quò facilius eas in causa Aemylij cõdemnaret, tanquàm adulteras. Liuiam Horestillam C. Pisoni nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiauit, repudiatam relegauit. Loliam Paulinam C. Memmio ablatam coniunxit sibi, breuiq; missam fecit, interdicto cuiusq; in perpetuum coitu. Cesoniam adamauit, quam amicis plerunque ostendit nudam. M. Lepidum & M. Nestorem pantomimum dilexisse fertur commercio mutui stupri. Val. Catullus consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio eius defessa uociferatus est. autor Suetonius.

Commodus Imperator sorores constuprauit, suasq; concubinas uidens, ac uolens, ab amicis constuprari passus est. Adolescens infamauit omne genus hominum, quod erat secum, & ab omnibus est infamatus. Habuit in delicijs homines appellatos nominibus uerẽdorũ utriusq; sexus, quos libentius oculis suis applicabat. autor Lãprid.

Idem Commodus cum ccc. concubinis, quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ speciem constituerat, ac trecentis alijs puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & lasciuiebat. Idem Lampridius.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno pulsus est, demum tamen restitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulierosus, ac libidini deditus. Cõcubinas habuit

XXII. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & Priamus sui seculi uocatus est, & à nonnullis per cauillum Priapus. autor Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus est à ciuibus, ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Persarũ cò lasciuiæ se demisit, ut Spintrijs nouarumq; uoluptatum repertoribus præmia constituerit. autor Valerius Max.

Messalina Claudij Cæsaris cõiunx ad certamẽ Veneris elegit nobilissimam ex prostitutis ancillam mercenariæ stipis, eamq; die ac nocte superauit, quinto ac uicesimo concubitu. autor Plin. lib. 10. cap. 62.

Idem Plinius scribit Arellium celebrem fuisse Romæ pictorem paulò ante diuum Augustum, qui semper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Crassus Romanorum ditissimus, uno è fratribus mortuo, illius uxori cõgressus est, & ex ea filios aliquot procreauit. autor Plutarchus.

Surinas Parthorum ditissimus & secundus à rege, ducentas pellices habebat in castris. Idem autor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellã plebeiam, sed forma excellentem (quam Virginius pater L. Icilio Tribunicio uiro, & expertæ uirtutis homini desponderat) per uim stuprauit, quum nec precio, nec spe posset allicere. Quæ fuit causa abrogãdi magistratus decemuirorum, quemadmodum reges prius ob stupratam Lucretiam eiecti fuerant. autor Liuius, & Cicero libro 2. de Finibus.

Tigillinus fuit quispiam inter Romanos uitæ corruptissimæ, qui per impudicitiam multa à Nerone consecutus est, quem ad omne corruperat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis

Martialis lib. 7. taxat Papilum quendam uelut cunnilingum, & irrumatorem.

Hostius princeps quidam fuit obscœnitatis perditißimæ, præferuidæq; libidinis, Augusti tẽporibus, utriq; Veneri, masculæ scilicet, & muliebri deditißimus: qui fecit specula eius notæ, ut imagines multò redderent maiores. Quum ergo Veneri se daret, ea ita disponebat ut quũ uirum pateretur, omnes admissarij sui motus in speculo uideret, ac deinde falsa ipsius membri magnitudine tanquàm uera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitum desiderasse fertur. Cli. apud Tacitum lib. 4.

Ausonius inuehitur suis carminibus in quendam Eunum, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poëta fuit Iambographus impurißimus, qui uersus adeò Pathicos, Cinædicamq; Venerem spirantes conscripsit, ut ab eius lectione casti abhorrerent oculi. Quo factum est, ut Sotadica poëmata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoq; Sotadicos ceu prostituere Cinædos.

Sotadica poëmata.

Conuenit inter multos Socratem (qui tamẽ Apollinis oraculo mortalium sapientißimus est habitus) Athenis in ius fuisse uocatum, & ab Anyto accusatum, quòd puerorum mores corrumperet. Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa sint exempla crudelitatis in Nerone, libidinis quoq; non pauciora turpißimam eius uitam infamant. Quorum hæc præcipua. Rubriæ Vestali uirgini uim intulit. Puerum Sporum exectis testibus in muliebrẽ naturam transfigurare conatus est, quem & solenni nuptiarum officio ad se cum dote perductum pro uxore habuit.

buit.

buit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius eius pater talem habuisset uxorem. Præterea matris concubitum appetijt, cū qua (dum in lectica unà ueheretur) libidinatus est. Viros, & fœminas ad stipites quandoq; deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delamberet. Doryphoro liberto (sicut ipsi Sporus fecerat) denupsit, uoces & eiulatus uim patientium uirginum imitatus. Hæc Trāquillus. De hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abunde scribit.

Fuit Caluia Crispillina magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. Idem Tacitus lib. 17.

Aeschines criminosa & uirulenta oratione Timarchum de impudicitia accusauit, apud Athenienses. Gellius cap. 3. lib. 18.

Cicero lib. 2. de Finibus ait L. Torium Balbum ita uixisse, ut nulla tam exquisita posset inueniri uoluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum uoluptates experiri uoluit Aßyriorum rex Sardanapalus, dum uiriles perosus tunicas, in mulierem se transformauit, relictaq; regni cura, lasciuiæ se totum deuouit, ac perdendum commisit. Trogus libro 1. & Cice. lib. 5. Quæst. Tuscul.

Quid iam mirum debet uideri, si concinna & elegans puellarum forma uiros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarum rerum amore, & desiderio intabuerint? Aiunt enim Pygmalionem quendam fuisse, qui statuam formosam dilexerit, eamq́; ceu egregiam aliquam Nympham, & frequētibus osculis suauiatus sit, & lecto dignatus. Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere

corpora

corpora lecto.

Adolescēs quoq; Atheniensis speciosum Fortunæ simulachrum, ad tantam adamauit insaniam, ut ipsum & arctißimè cōplecteretur, & suauiaretur blādißime. Quo desiderio quum in dies acrius intabesceret, impatiēs amoris perrexit ad senatum, extentisq; precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quum repulsam passus esset, ad statuā ipsam corpus confodit. Cælius cap. 32. lib. 7.

Est & aliud simile exemplum apud Pliniū de puero, qui Praxitelis simulachro congressus sit, Cuius concubitus relictæ maculæ fuerūt indices. De hoc Quintianus: Cedat Paxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Aelius Spartianus.

Dionysius iunior quum se in Locrensium urbem contulisset, per summam lætitiam uirgines eius loci constuprabat, quas pulso paulò post in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub ungues acubus, oßibusq; in mortario attritis. autor Cælius.

Ferunt Orpheum Thraca detestandæ in mares libidinis principem & repertorē fuisse, quum tamen aspernaretur fœminas. Ouid. lib. 10. Meta. Cælius cap. 30. lib. 8.

Catullus Rufi cuiusdam Bononiēsis libidinem amarulentè lacerat, quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aspergit quendam Gellium patrui sui irrumatorem, matrisq; & sororis stupratorem.

Conuicijs quoq; proscindit Gallum quendam, qui ut facilius posset fratrum suorū liberos & uxorem in suā libidinem allicere, ipse leno eos stupra committere docuit.

Hæc

Hæc autem Catulli uerba: Gallus homo est bellus, nam dulces iungit amores Cũ puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se uidet esse maritum, Qui patruus patrui monstret adulterium.

Nihil propè, quod uirum perfectum deceat, Cæsari defuisset, si pudicitiæ famam seruasset tenacius. Verũ seu malis artibus, siue natura hoc cacoëthes pestilensq; uirus ei usq; adeò inhæsit, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierũ uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit. Quod (ut cætera taceamus exempla) portentosam eius libidinem satis arguit. Suetonius.

Sunt qui dicant Thamyram primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpisset efflictim deperire Hymenæum, Calliopes, & Magnetis filium. Alij tamẽ Thaloni Cretensi rei tam probrosæ initia contribuũt, qui Rhadamanthum adamarit. Cælius lib. 8. cap. 30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in Creta masculam Venerem, lata quoq; de hoc lege. Traditum est, & Chalcidenses in Euboia, pueriles amplexari amores ad stuporem usq;. Cælius ibidem.

Sophocles & Aeschylus hac peste famã suam corruperunt, non tacentibus theatris.

Lusius Marij ex sorore nepos, quum Trebonio pudicæ sanctitatis militi uim & stuprũ uellet inferre, ab eodem interfectus est.

Deuinxit sibi Alexandrum Bagoas spado, nec alio obsequio, quàm impudica sui corporis copia. Propterea quum Orsines, Persa nobilissimus Alexãdrum eiusq; amicos muneribus cumularet, soli Bagoæ nihil honoris detulit. Rogatus causam, respondit, se amicos regis nõ scorta colere.

ta colere. Cælius cap. 30. lib. 8.

Sallustius impingit Ciceroni, quòd filiã habuerit pellicem matris. Sed inimici uerba fidem non capiunt.

Testatum est Græcorum monumentis Pindarum nouem Lyricorũ principem in gremio dilecti pueri mortuũ in gymnasio repertum. Val. Max. de mortib. nõ uug.

Ferunt & Agathoclem Siciliæ tyrannum forma & uenustate corporis præeminentem diu uitam stupri patientia exegisse. Propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentißimo cuiq; expositum. Iustinus lib. 22.

Crathis pastor, quum in Venerem esset procliuior, capram omnium formosißimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequenter, demumq́; uti amicam gratè amplexabatur, cũ multa suauiatione. Quod contẽplatus hircus zelotypiæ œstro cõcitatus, dormiẽtẽ Crathim cornibus inuasit, & interfecit. Hoc ex Græcis aduocãt Cæl. et Vol.

Pausanias dux Lacedæmonius Argillum forma cõspicuum adolescentem mirè dilexit, sed amore Venereo. Habebat enim puerum pro scorto. Cæl. cap. 62. lib. 16.

Proculus Imperator cẽtum Sarmatas uirgines bello captas intra dies XV. (ut ipse gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. Flaccus Vopiscus & Sabellicus in exemplis.

Collegit Heliogabalus, naturæ monstrum, lenones, meretrices, exoletos, & subactores propè innumeros, quibus adiecit nasatos homines, id est mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur scelestißimè. Quocirca Lampridius ad Constantinum Imperatorem, de prodigiosa eius uenere scribens ait: Quis ferre posset principem per cuncta caua corporis libidinem recipien

recipiētem, quum ne beluam quidem talem quiſquam ferat Romæ? Habuit inſuper emiſſarios, quibus nihil aliud erat negocij, niſi bene naſatos perquirerent, eos'que ad aulam perducerent, ut illis ſe compollueret.

Ferunt Auguſtum inter duodecim Catamitos, totidemq; puellas accubare ſolitum. Idem abiecta uxore Scribonia, amore alienæ coniugis poſſeſſus, Liuiā quaſi marito concedente ſibi coniunxit. Quumq; eſſet luxuriæ mancipium, eius tamen uitij ſeueriſsimus fuit ultor. Teſtis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi ſtupro meruiſſe. Fertur & Aulo Hircio in Hiſpania trecentis milibus nummûm ſe ſubtrauiſſe. Idē ſolitus eſt ſuburere crura nuce ardenti, quo mollior pilus ſurgeret. Suetonius.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrē deorum Rheam uiolauit ſtupro. Sueto. apud Eraſmum.

Tiberius Cæſar, autore Tranquillo, cellariam excogitauit ſedem arcanarum libidinum: in quam accerſiti puellarum & exoletorum greges, monſtruoſiq; concubitus repertores triplici ſerie connexi inceſtarent ſe coram ipſo. In ſyluis quoque Venereos locos excogitauit commentus'que eſt, quibus impenetrabat proſtantes. Inſtituit & pueros primæ teneritudinis (quos piſciculos uocabat) ut natanti ſibi inter femina uerſarentur, ac luderent, lingua morſuq; ſenſim appetentes: eos'que quaſi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admouebat. Fertur & in ſacrificando quondam facie miniſtri acerram præferentis nequiuiſſe abſtinere, quin penè uixdum re diuina peracta ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret, fratremq; eius tibicinem: quibus tamen poſtea crura infregit, quòd flagitium mutuò

exprobrabant.

Exercuit imperator Domitianus aßiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalen, id est, lecti pa'æstram uocabat. Inter uulgatißimas meretrices quandoq; natasse dicitur. Fratris filiam adhuc uirginem alteri collocatam uiro corrupit. Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ stuprum Cæsari intulit, non sine maxima utriusque nota, theatricisq; cõuicijs. Extant enim C. Licinij uersus: Bithynia quicquid & pædicator Cæsar unquàm habuit. Dolabella quoque Cæsarem ipsum pellicem reginæ uocabat. Curio stabulum Nicomedis, & Bithynicã fornicem. Et Bibulus proscripsit collegam suũ Bithynicã reginam, cui dicebat regẽ antea fuisse cordi, nũc esse regnum. Et C. Memmius obiecit ad cyathũ & uinum Nicomedis stetisse, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina illud pronunciauerunt: Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem. Idem Sueto.

Amythone, Thelesippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt Sapphus, quibus Sappho ipsa ad libidinem utebatur. Eas enim subagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. Vnde in eius epistola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, uilis mihi candida Cidno, Non oculis grata est Atthys, ut antè meis.

Fuit Aristoteles in amore tam infælix, ut pellici sacra faceret. autor est Mirandula super hymnos.

Hercules tanta in fœminas licentia fuisse fertur, ut quinquaginta uirgines una nocte dicatur stuprasse. autor Io. Fran. Mirandula.

Periander Corinthius (qui tamen inter septem sapientes Græciæ numeratus est) rem habuit cum Melissa

uxore

uxore (uel ut alijs placet) meretrice mortua. autor est Herodotus lib. 5.

Alchidas Rhodius formoso cuidam simulachro se commiscuit, reliquitq; iudices tam immoderatæ libidinis maculas. autor Plinius.

Anthia, uxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad stuprum uoluit inducere.

Gemellus Tribunitius lupanar domi suæ instituit, in quo Mutiam, & Fuluiam fœminas illustres, nobilemq; puerum Saturninum prostituit.

Fecit Catilina multa stupra cum uirgine nobili, & cum sacerdote Vestæ. Postremò ut Aurelia Orestilla frueretur, filium eius ueneno sustulit: quòd is iam adultus terrori esset matri, ne secundùm nuberet. Sallustius & Valerius autores.

ANIMALIVM ET ALIARVM RERVM AMATORES.

SEmiramis adamauit equum, ut diximus, Pasiphaë dilexit taurum. Aristo Ephesius asinæ se commiscuit. Fuluius equæ.

Hortensius orator amauit murenam, quam atratus multos dies fleuit. Aristomachus Solensis tanto apum amore captus est, ut duodesexaginta annis nihil aliud fecerit. Hiliscus quoque Thasius apes coluit in desertis. Morum arborē ætate Plinij adamauit Passienus Crispus bis consul osculari complectiq; eam solitus, atq; etiam cubare sub ea, uinumq; illi effundere. Multorum quoque literis proditum est, amatam à Xerxe platanum. Iam diximus Chratidem pastorem amore capræ exarsisse. Puerum Atheniensem & Pygmalionem statuas adamasse, Alchidam Rho-

dium ad statuam se polluisse. Iunius Pisciculus simulachrum unius è Thespiadibus pari feruore complexus est. Antonia Drusi murenam adeò dilexit, ut ei inaures & monilia addiderit. Cyparisso tantus fuit in ceruam amor, ut ea mortua præ dolore quoq; expirauerit. P. Pylatus legatus Caij principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas à Cleophanto Corinthio pictas earum libidine captus, rapere conatus est.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGesidemus apud Plinium testis est, Hermiam puerum adamatum à Delphino, uectumq; per maria: quumq; tempestate suborta perijsset Hermias, amasij perditi dolore piscē in sicco expirasse. Varia sunt ibidem exēpla de pueris ab huiusmodi piscibus adamatis. Argis puer Olenus nomine, adamatus est ab ansere. Glauce quædam citharistria ab ariete. Lacydi philosopho anser adhæsit perpetuus comes, nusquàm ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus. Plinius cap. 22. lib. 10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cælius lib. 7. Spartæ quoq; adolescentem graculus. Nicander apud Cælium testis est, gallo gallinaceo esse amoris intellectum in hominem. Quod ne cui uideatur fabulosum, ait, Secundum (qui pincerna regius fuit in Bithynia) à Gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomen fuit Amphilochus, genere Olenius. In Leucadia uirginem in tantum adamauit Pauo, ut ea mortua commoreretur. Educata à uirgine apud Seston urbem Aquila retulit gratiam, aues primo, mox deinde uenatus aggerens. Quin dum mortuæ uirginis cremarentur

tur ossa, in defunctæ rogum se coniecit uolucris, simulq; conflagrauit. autor Plinius lib. 10. cap. 5. Vrsus filiam cuiusdam patris familiâs in agro Suetico cum ancillulis lusum egressam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq; unguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. Cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, petitã laniatu prædam in usum nefariæ libidinis uertit. Effectus enim ex raptore amator, famem concubitu soluit, ardoremq; gulæ Veneris satietate pensauit. autor Saxo Grãmaticus li. 10. Historiæ Danicæ.

ZELOTYPI.

CYrce, filia Solis, uenefica, ægreferens Scyllam nympham amatam à Glauco deo marino, fontem (quo illa se lauare consueuerat) infecit uenenis. Quo factum est, ut Scylla in monstrum marinum sit conuersa.

Phanus quum uxorem haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occlusit, ut non nisi cum stridore sonituq; possent aperiri. Verum quum illa per tegulas adulterum intromitteret, uicini per iocum dicebant, Phani hostium. Quo prouerbio innuebant aliquid seruatum frustra.

Procris suspicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captũ, eundem in syluas secuta est, delituitq; in dumis, ut obseruaret clanculum quid maritus faceret. Quum autem uepres (in quibus latebat) aliquantũ mouisset, Cephalus arbitratus esse feram, eam iaculo confodit. Plutarchus in Parall. Idem memorat de uxore Cyanippi, & uxore Aemylij adolescentis.

Dirce ubi sensit maritum suum Lycũ amore Antiopæ captum, puellam raptam tauri ceruicibus alligauit. Quo tormento cruciata Antiope, tantisper uociferata est, dum à uicinis sit concursum. Eras. in adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracinæ, deperibat in quandam mulierculam non sine Largio quodā riuali. Cum hoc igitur quum aliquando rixa incidisset, eò iracundiæ prouectus est Memmius, ut ipsi Largio brachiū mordicus arripuerit. Vnde fluxit adagium in uulgus, Lacerat lacertum Largij mordax Memmius.

Helena post mortem Menelai à Megapentho, & Nicostrato filijs Orestis fugata in Rhodum, ad Polyzo uxorem Tlipolemi peruenit, quæ iußit eam arbori suspendi ob uiri zelotypiam.

CASTISSIMI.

PEnelope, Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, ut absente per uiginti annos marito Vlysse, castitatem corrumperet. Vnde Proper. lib. 3. Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas, Quæq; terunt fastus Icarioti tuos. Idem: Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos salua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. lib. 3. Eleg. Penelope mansit (quamuis custode careret) Inter tam multos intemerata procos.

Daphne, Penei filia, fuit seruandæ castitatis adeò studiosa, ut procos omnes reiecerit, ipsumq; Apollinē, quamuis perpetua iuuenta, intonsisq; crinibus speciosum. Ouidius lib. Meta. Multi illam petiere, illa auersata petentes Impatiens, expersq; uiri nemora auia lustrat. Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia curat.

Biblia uxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ, ut suo seculo castitatis norma & speculum uideretur.

Plato de Republica testis est Asbylum athletam Crotoniatam perpetua uirginitate præditum fuisse ob studium

dium cursus.

Martialis libro 8. Cæsti pueri castitatē & formā cōmendat his uerbis: Quanta tua est probitas, quanta est præstantia formæ, Cæste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana uelit, doceatq; natare, Te Cybele secum uellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum à Tarquinio stuprum, temeratamq; pudicitiam, facinus sua morte uindicauit.

Alexandrum Macedonem sunt qui libidinis arguant. Contrà tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipsum refellant, & in eo doceant castitatem. Nam & uicti Darij uxorem filiasq; captiuas non solùm non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter uxorem & Bersanen è Damasco uiduam, ac regiam mulierē, nullam aliam complexus est. Puerorum insuper abstinētissimus, quorum uiginti millia ad militarem disciplinam iubebat erudiri, quū tamen ætatis illius homines mascula & præpostera libidine paßim obbrutescerent. Curtius lib. 3. et Gellius libro 6. cap. 8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum uideret se ad stuprum solicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter uim tyranni importunam posset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit. ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhonestum perpeti. Testis Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit castitate, ut uxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. Aelianus apud Volaterranum.

Apollonius Tyanæus philosophus à puero titillationes Venereas adeò repreßit, & contudit, ut præsignis in eo nosceretur castitas, à qua nunquam postea

reclinauit. Cæl.lib.8.cap.6.

Fuit in athleta Clitomacho tanta castitas, ut si fortè canes uidisset coeuntes, statim uultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, eiusq; uxor Daria nomine, uirgines manserunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò sciret corporis uires eneruari libidine, toto uitæ tempore durauit expers ueneris, ut palæstricis ludis esset accommodatior. Volater.

Hippolytus Thesei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, ut ei congrederetur. Seneca: Exosus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cœlibi uitæ dicat.

Origenes Adamantius uirilia sibi amputauit, ne molestam sibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophantas Atheniensium sacerdotes, qui sorbitione Cicutæ se castrabant, quo mundius in sacerdotio uiuerent.

Publius adolescens, L. Papyrij cliens & libertus, quum domini stuprum pati nollet, in uincula & carcerem coniectus, & multis postremò plagis affectus est. Maluit tamen egregius adolescens omnia tormenta corporis experiri, quàm præpostera illa Venere contaminari.

Pausanias Macedo per uim stuprum passus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non sine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eoq; risu probantem conspiceret, irã in eum conuertit, exegitq; ultionem ab iniquo iudice, quam à stupratore non poterat. Trogus lib.9.

Sophronia Romana mulier, quum uim & stuprum Decij principis non posset effugere, gladiũ mariti cõsensu arripuit, eoq; corpus sibi confodit, Eusebio teste.

Spurina

Spurina *adolescens, quum egregia sua forma, decoroq; aspectu uiros & mulieres ad libidinem concitaret, faciem & pulchritudinem oris sponte uulneribus deformauit. autor Valerius max. de Verecundia.*

Veturius *carcerem, plagas, diuersa'que tormenta maluit pati, quàm Cælio Plocio stuprandum se committere. Val. de Pudic.*

Zenobia *regina Palymireorum tanta fuit castitate, ut ne cum uiro suo quidem, nisi prolis caussa congrederetur. Trebellius Pollio.*

Amos *Aegyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congressus est, quinetiam eidem amorem uirginitatis in animum induxit.*

Amianus *Alexandrinus episcopus, beati Marci Euāgelistæ discipulus, oculū sibi perforauit, quòd intuitu parum pudico transeuntes fœminas aspexisset. Sabellicus in exemplis.*

Alfonsus *secundus, Alphonsi Catholici nepos, & Hispaniæ rex, nunquam uxori congressus est. Vnde & casti meruit cognomentum. Volat. in Geogra.*

Etelfrida *Angliæ regina post primum partum abstinuit à uiro.*

Bellerophon *Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobea uxore Prœti Argiuorum regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, ut cum ea stuprum committeret. Tortellius.*

Baldraca *puella generis obscuri, peregrinæq; conditionis, quāuis multarū rerū ob paupertatē esset indiga, noluit tamen corporis sui copiam facere Othoni imperatori, quamuis montes & maria (quod aiunt) promittenti.* Volater. in Georg.

Xenocrates *philosophus, quum magnam castitatis opin*

tis opinionem sibi comparasset, accessit ad eum Phryne meretrix, petijtq́; partem lecti, quam concessit. Nec tamen ullo noctis tẽpore attigit puellam, quamuis formosissimã. Hinc illa mane rediens, dixit se nõ à uiro, sed à statua uenire. Quod argumentum est magnæ castitatis: nam proximæ uoluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto positi uidẽtur) seducunt, & euerberant. Laërtius, & Val. de Continentia.

Dula *maluit à milite quodam interfici, quàm ab eodem uiolari.*

Euphrosyna, *uirgo Alexandrina, uirum mentita, domum patris Pannutij reliquit, ne ad nuptias cogeretur.*

Edeltrudis *regina, duobus in Anglia regibus nupta, castitatem semper illibatam seruauit, utroque ad pudicitiam inducto.*

Eduardus, *tertius Anglorum rex, uxorem (quã duxerat) nunquam attigit. Matrem Euinam (quam adulterij suspectam habebat) in cœnobium relegauit.*

Petrus Vrseolus, *dux Venetorum, post susceptum filium, uxorem nunquam attigit. Quod utriusque uoto factum est. Volat.*

Vandegisillo *Comiti Palatino (qui sub Dagoberto rege floruit) quum per uim data esset uxor, eam ad amorem castitatis induxit. Quo factũ est, ut uterq; in cœnobio se incluserit.*

Fara *uirgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus, Heraclio imperante: quã dum parentes Hagerricus & Leodegũda per uim cogere uellent ad matrimonium, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.*

Vuenceslaus *filius Bursinoi regis Bohemorum*

perpe

perpetuam seruauit castitatem.

Cazimirus quoque rex Poloniæ perpetuo celebs & castus mansit.

Henricus primus imperator, perpetuam in matrimonio seruauit castitatem cum uxore Sinegunda. Baptista Egnatius.

Iulianus martyr, & Basilissa uxor impolluti quoq; manserunt in coniugio.

Isacius Conuenus Imp. tanta fuit continentia, ut uxorē nunquā inire uoluerit post prolē semel ex ea susceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, ut coitu frequentiore uteretur.

Ludouicus episcopus Tolosanus, Caroli secundi Siciliæ regis filius, ea fuit castitate, ut nulli prorsus fœminæ præterquam matri, & sororibus, uerba faceret: ne uel colloquio sanctitatem corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum plæræq; uirgines amplißimam offerrent dotem, ut cum eo nuptias contraherēt, aspernabatur omnes & reijciebat. Ouid. in Ibin: Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usq; petitus opes.

Pudicißima fœmina semel matronarum sententia iudicata est, Sulpitia paterculi filia. autor Plinius libr. 7. Val. ult. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in solitudinē demigrauit, perq; auia montium & nemorū cane uno feras insectari solitus est, nec unquàm domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione castior.

Rhodogune, Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem. Aliâs Rhodope.

Corn. Tacitus scribit Pontiam quādam Romanam

fœmin

fœminam nullis uerborum lenocinijs, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committendũ impelli potuisse, quin ab eodem interfici maluisse.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hispaniæ ciuitate, uirginem tempestiuam forma egregia, & nobilis uiri filiam productam ad se, patri inuiolatam reddidit. autor Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu C. Gracchus Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiuit eius domũ, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt castitate, ut neq; adulterium, neque illegitimus concubitus apud eas unquam prodatur accidisse. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Treboníus pudicæ sanctitatis miles Lusium Marij ex sorore nepotem, castitati suæ stuprum & insidias molientem dedit morti. Plutar. in Apopht.

Fertur Euripides perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; à mulierũ cœtu, siue quòd duas habuerat uxores simul, pro Atheniẽsium decreto: quarum matrimonij quum pertæduisset, toti sexui bellum indixit. Cælius lib. 13. cap. 10.

Iulianus Imperator tanta enituit castitate, ut post amissam coniugem nihil unquam Venereum attigerit. autor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danorum filia, tantæ fuit pudicitiæ, ut quum ob elegantiã formæ magna procorũ frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib. 7.

Dryas, Fauni filia, aspectum uirorum usque adeò refugit, ut in publicum prodire nunquam uisa sit. Quo factum est, ut uetitum sit, ne eius sacris interessent mares. autor Plutarchus.

Olim

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum castitas, ut non nisi operta facie prodiret in publicum. Cæl.lib.7.cap.27. Unde Martialis: Tu quoq; nequitias nostri lususq; libelli Vda puella leges, sis Patauina licet.

Diogenes Tragœdus ab uxoris congressu perpetuò abstinuit.

Pontius Aufidianus ubi resciuit filiam à Fannio Saturnino pædagogo suo corruptam, utrunque puniuit morte. Val. Maximus.

Publius Meuius libertū (quem unicè diligebat) propter illatum filiæ iam nubili osculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum suspectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit, demū uoluntario secessu conspectum patriæ uitans exulauit. Val.

Pub. Attilius Philiscus, filiam suam interemit, quòd stupri se crimine coinquinasset. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta à nautis, quum pudicitiæ suæ stuprum & insidias parari sensisset, noctu se in aquas præcipitem dedit, maluitq; mori pudica, quàm impudica uiuere. Val.

Captiuæ Theutonicorum coniuges, Marium uictorem orarunt, ut ab eo uirginibus Vestalibus dono mitterentur, affirmantes æque se, atque illas uirilis concubitus expertes futuras. Qua re non impetrata, laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epistola ad Gerontiam.

Amator (qui postea Altißiodorensis fuit antistes) quum uxorem eleganti forma clarisq; natalibus ortam duxisset, eam tamen ad studium castitatis induxit. tantum aberat, ut ei congrederetur. Sabellicus.

Leo Pon

Leo Pontifex manum (qua aliquando osculum matronæ cōtigerat) ultrò sibi abscidit, quòd inde secuta esset tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad incestam recordationē mulieri à se uisæ castigandam, usus est crebra corporis uolutatione super sentes. Idem.

Noluit beatus Augustinus habitare cum sorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus suboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum uidere fœminam, peius alloqui, pessimum attingere.

Nulla unquàm fœmina à Ioanne Anachoreta uisa est, nec ab ulla uideri uoluit.

Arsenius Abbas uiros omnes iuxtà & fœminas ad sanctiorem uitæ cultum refugiebat.

Pion Ausonij Abbatis discipulus, dum congressum quoq; mulierum solicite declinaret, precibus expugnatus, ut sororem morbo laborantē inuiseret, alieno ductu clausisq; oculis eius domum subijt, ac retro abijt. Sabellicus.

Vrsinus Nursiæ presbyter moriens, quum uxorem (quam multis ante annis ad se uenire nulla de causa permiserat) admotam sibi cognouisset, Facesse inquit, mulier, Nondum penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens, dicere solebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, uaria tormenta membris suis irrogauit. Nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunque noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanensis in uepribus, Franciscus Asisias in hybernis niuibus. autor Sabellicus.

Iudith

Iudith mulier uidua, quũ ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, uigilias somno, & ocio laborem. inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia post septimum connubij annũ uidua facta, ad quartum usque & octogesimum castè uixit. Idem in exemplis.

Esseni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata, inquit Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia mulier Thebana, stuprum à quodam Barbaro Thracum principe per uim passa, iniuriam hoc modo ulta est: Odio enim dißimulato, dixit stupratori se scire locum, ubi plurimum esset auri, perductus'que est ab ea ad profundißimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. Quo quum Thrax explorabundus uenisset, & iamiam pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo stabat) deiectus est in præceps, & saxis obrutus. autor Sabellicus.

Damon Peripolta, insigni forma adolescens, uidens Romanum quendam præfectum Cheronæ, stuprum sibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profecisset, ad pudicitiæ munimen aliquot socios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoscerentur, præfectum in foro sacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracusana, uiolatam ab ebrio patre, pudicitiam ægre ferens, apprehensum capillis stupratorem ad aram traxit, eum'que pro uictima cecidit, ad pacandam pestem, qua propter facinus Syracusæ laborabant. autor Plutar. in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tenebris uiolata, ut stupri autorẽ agnosceret, digito

eius

eius anulum detraxit. Vbi ex pignore patrem esse compe=rit, eundem ad aram gladio confodit. Idem autor.

Absalon Amon fratrem occidit, quòd immodeste Thamar sororē cōmunem deperibat, eiq; uim intulerat.

Constantinus Imp. Crispum filium capite puni=uit, quòd nouercam Faustam stupri compellasset.

Hieron Syracusanus Epicarmū poëtam multauit, quòd præsente ipsius coniuge lasciuos recitasset uersus.

Marcia, Varronis filia, quum suo seculo sculpendi, pingendiq; arte insignis haberetur, abstinuit semper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoq; exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconsulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Cōmodo stuprum sibi timeret, Monachi habitum mentita est, & nomen.

Ioannes Malatesta uxorem nomine Franciscam, in complexu Pauli Malatestæ fratris sui deprehensam, gladio transfixit unà cum adultero.

Ludouicus quoq; Normaniæ seneschalus Carlot=tam uxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit. Franciscus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iussit.

Rodulphus quoq; Gonzaga, quum uxorem adul=terij compertam haberet, eam unà cum adultero in concu=bitu deprehensam occidit.

Pastor presbyter & Anachoreta, matrem ad se ue=nientem cella clausa repulit, causa seruandæ castitatis.

Hugo Carthusiensis per annos xv. mulieris faciem nunquam uidere uoluit.

MVLIERES DOCTAE.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, seu Tan=agræa, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrti=

dis disci

dis discipula, quæ Lyricorū principem Pyndarum quinquies uicisse, & Epigrammatum quinq; libros edidisse fertur. De hac Propertius lib. 2. Et sua cum antiquæ cōmittit scripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Thespia, ueterū quoq; monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidij temporibus, poëtæ charißima.

Erinna poëtria Teia, aut Telia (est enim Telos insula propè Gnydon) floruit Dionis Syracusani tēporibus. Scripsit Dorica lingua elegans poëma, trecentis uersibus absolutum. Aliáq; item Epigrammata. Ferunt eius carmina ad Homericam acceßisse maiestatem. Mortua est annos XIX. nata. De hac Proper. lib. 2.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stesichori poëtarum. Maritum habuit Cercylam ditißimum uirum ex Andro, ex quo filiam suscepit Clio nomine. Scripsit Lyricorum libros IX. Præterea Epigrāmata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicant aliā fuisse Lesbiam, poëtriam quoq;, quæ adolescentem Phaonē adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit. Vtracunq; fuerit, unam tantum commendant Latini poëtæ. Statius lib. 5. Syl. Stesichorusq; ferox saltusq; ingressa uiriles, Non formidata, &c.

Polla Argētaria, Lucani fuit uxor (testimonio Martialis: Hæc est illa dies, quæ magni conscia partus Lucanum populis, & tibi Polla dedit) Tāta dicitur fuisse doctrina, ut maritum iuuerit, in emendandis tribus primis libris Pharsaliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc castæ titulum, decusq; Pollæ, Iucunda dabis allocutione.

Aspasia, mulier Milesia, magna doctrinæ fama claruit: in studijs philosophicis abunde promouit: Rhe-

toricem exercuit. Fuit Periclis magistra, & tandem uxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindij (qui fuit unus ex septem sapientibus Græciæ) filia, scripsit ænigmata quædam uersibus hexametris, quorum unum adhuc extare fertur. Est unus genitor, nati bona pignora bis sex, Triginta cuius natæ, sed dispare forma. Hæ niueæ aspectu, nigræq; coloribus illæ, Atq; immortales omnes moriuntur ad unam. Laërtius.

Cornificia, soror Cornificij poëtæ, elegantißima scripsit Epigrammata.

Cornelia, uxor Africani, & mater Gracchorũ epistolas reliquit ornatißime scriptas, unde & filiorũ fluxit eloquẽtia. Vnde Quintil. Nam Gracchorũ eloquẽtiæ (inquit) multũ contulisse accepimus Corneliam matrẽ, cuius doctißimus sermo in posteros quoq; est epistolis traditus. Idem de filiabus Lælij, & Q. Hortẽsij sic inquit: Lælij filia reddidisse in loquẽdo paternã eloquentiã elegantiorẽ dicitur. Et Q. Hortẽsij filiæ oratio apud Triũuiros habita legitur, non tantum in sexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos à patre L. Crasso emanauit. Mutiæ duæ filiæ ab utroq; parente eloquentiam didicere.

Anastasia, discipula Chrysogoni martyris fuit, & uxor Publij Romani, cuius thorum simulato morbo euitauit. Scripsit epistolas ad Chrysogonum, quibus cõquerebatur facultates suas à sacrilego uiro absumi, seq; in carcere detineri. Hæc ad palum cremata est, quòd sanctis ministraret. Volat.

Damophila Græca, uxor Pãphili, socia Sapphus poëtriæ, poëmata scripsit amatoria, & Dianæ laudes.

Theophra

Theophrastus in uita Apollonij.

Hypathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & uxor Isidori philosophi, uixit imperãte Arcadio. Scripsit in Astronomiam, professa Alexandriæ uaria disciplinarum genera magno & frequenti auditorio, conuolantibusq; turmatim, & undecunq; discipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adulescentula, philosophicas disciplinas adeò sectata est, ut etiam non dubitauerit cum magna sui nominis laude in Theophrastum philosophũ, alioqui laudatißimum, scribere.

Praxilla Sicyonia fuit poëtria, quæ in suis carminibus Adonidẽ inducit ab inferis interrogatũ, quid apud superos pulcherrimũ reliquerit: respondere Solem, cucumeres, Mala. Quod quum uehementer insulsum uideretur, cucumeres, & mala cum Sole componere, fluxit inde prouerbium, Stultior Praxillæ Adonide. In homines nullius iudicij. Vide Erasmum.

Phemonoë prima Apollinis Delphici uates fuisse, carmenq; heroicum inuenisse dicitur. Suidas apud Volaterranum.

Sosipatra, uates fuit Lyda, multis disciplinis cumulatißima, quam propterea creditum est à numinibus quibusdam fuisse educatam. Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros, in Lyricis præcellens. Alia fuit Metapontina, seu Cressa genere, mulier Pythagoræa, uxor Brotini Crotoniatæ: quæ scripsit cõmentarios in Philosophia, de uirtute: Poëmata quoq; & Apophthegmata Pythagoræa. Laërtius.

Zenobia, regina Palmyreorum, Græci Aegyptijq; sermonis fuit peritißima, & Latini non ignara. Scripsit

epitomen in Orientalem Alexandrinamq; historiam, Herennianum, & Timolaum filios literis erudijt. Elegantißimas orationes ad milites suos plerunq; habuit, quas galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Alpaides uirgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, cœlitus meruit, scripturæ sacræ bibliorumq; sensum percipere.

Delbora mulier de tribu Effrain uaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis uirum mentita, Athenas se contulit, ubi literis studiosè adeò operam impertiuit, ut Romam rediens, paucos haberet doctrina pares in sacris literis. Vnde tantum apud omnes beniuolentiæ & autoritatis sibi demeruit, ut artibus illis Pontificatum sit adepta post Leonem quartum, quum uir esse crederetur. Sabell. lib. 1.9. Aen.

Luceia Mima, autore Plinio, centum annis in scena pronunciauit.

Lastheniam Mantineam, & Axiotheam Phliasiam Platone usas præceptore scribit Plutarchus, ornatuq; interim uirili auditorium ingressas. Laërtius.

Michale, Centaura mulier, docuit Thessalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & Aspasia mulieres adeò in philosophicis promouerũt disciplinis, ut alteram Diotimam appellare magistram, alterius lectionibus interesse non eruberit Socrates, philosophorum omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menex.

Lactantius ait, philosophos nullas unquàm mulieres philosophari docuisse, præter unam ex omni memoria Themistem. Sed quænã hæc et cuias fuerit, nõ docet.

Arete mulier eò doctrinæ conscendit, ut filium etiã

institu

institueret, qui appellatus est Aristippus. fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Socratici dogma secuta est. Mortuo patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingeniũ & doctrinam in exponendis paternis sententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoq; fœminam sola illustrauit philosophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & Muscã poëtriam fuisse Lyricam quæ & epigrãmata scripserit, & lyricos nomos. Cæl. cap. 1. li. 8.

Fuit & multorum carminum autor Charixena, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur itẽ Mœro, condito in Neptunũ hymno.

Fuit Agallis Corcyræa illustris in arte grammatica, cui inuentũ pilæ nonnulli ascribunt. Cæl. ibidem.

Telesillam in poëtica illustrem celebrat Pausanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templum statua sit erecta. Hanc Fulgosus Thelesellidem uocat. Plut. in lib. de uirtutibus mulierum.

Philosophicis quoq; disciplinis ualde excelluit Hipparchia mulier Græca. Laërtius de Hipparchia.

Cassandra Priami filia, uaticinio & doctrina illustris habita est, & apud hostes in Lacedæmone templo fuit insignita.

Statius Papinius uxorẽ habuit nomine Claudiam, magno ingenio, doctrinaq́; non uulgari præditam.

Eudoxia Theodori iunioris uxor præter egregiam formam, singularemq́; pudicitiam etiam literis excelluit, adeò ut librum quendam emiserit. Egnat.

Istrina Scytharum regina, Aripithis uxor, Sylem

filium Græcam linguam literasq́; edocuit. autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus commēdat Cassandrā Fidelem Venetam puellā, quam ait pro lana librū, pro fuso calamum, stylum pro acu tractasse, Latinasq́; epistolas scripsisse. Sic enim de ea in principio cuiusdā epistolæ meminit. O decus Italiæ uirgo, quas dicere grates, Quasue referre parem, quòd etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, &c.

Themistoclea, soror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus plerisq; in locis usus est Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, Græcis Latinisq́; literis eruditißima, trūcatos Vergilij uersus, ad fidē et mysteria Catholicæ religionis cōuertit, fecitq́; de Christi gestis, et eius morte opus nobilißimū, q. Cētones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non secus ac diuinis oraculis in imperij administratione populus Romanus semper usus est.

Elizabeta, Abbatissa Germanica, multas orationes ad sui conuentus sorores conscripsit, opusq́; de uijs, quibus ad deum itur.

Baptista prima Galeatij Malatestæ Pisauriensis principis filia, & Guidoni Montefeltrensi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctißimis uiris plerumq; magna sui laude disputauit. Libros quoq; de humana fragilitate, & de uera religione, conscripsit.

Isota Nouarrolla, Veronensis, philosophiā uerbo & opere professa est. Scripsit quandoq; ad Nicolaum Quintum, & Pium secundum pontifices. Scripsit quoq; dialogū, quo disputatur uter grauius peccauerit, Adā'ne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum

uirginitatis uotum.

Minerua Iouis primi filia nō aliā ob causam relata est in numerū deorum, quàm propter bonarū artium (quarum fuit inuentrix) peritiam. Vnde & Veteres illæ Athenæ sui nominis immortalitatem mutuatæ sunt.

Manto, Tyresiæ uatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoq; & uaticinijs claruit, adeò ut ex pecudū fibris, extorumq; intuitu, futura præsentisceret, ac præsagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas literas impense docta, plerasq; ex Latinis primum reperit. Quo coniectare licet mulierem uersatili ingenio, uariaq; doctrina fuisse præditam.

Catharina uirgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini spiritus afflatu adeò fuit imbuta, ut accersitos à patre undecunq; doctißimos uiros & philosophos ad persuadendā idololatriam, refellendamq; unius dei religionem, uiuacißimis terruerit argumētis, suæq; opinioni attraxerit: nedum non succubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quum magno studio sacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia, & Psalmos frequentißime reuoluebat, ut iterata plerunq; lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augeret uehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de ueste sacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter sacras literas (quas egregiè callebat) frequentibus epistolis à beato Hieronymo salutata est. Ad eam enim scripsit, De mundi contēptu, De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur deus, De fide nostra, & hæreticorum doctrina, De Bla-

sphemia in Spiritum sanctum, De studio Theophili episcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Eustochiũ Paulæ mulieris Romanæ filia Latinarũ, Hebraicarũ & Græcarũ literarũ studijs plurimũ excelluit. Vnde & suo tẽpore nouũ orbis prodigiũ uocata est: Ingenium sacris literis deuouit maximè, atq; adeò, ut Psalmos Hebraicè legeret cursim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum sibi demeruit.

Genebria mulier natione Veronensis tempore Pij secundi põtificis Romani, sua egregia eruditione meruit nomen immortale. Epistolas scripsit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro gestu, uoce uirili permixta suauitate.

Constantia, Alexandri Sfortiæ uxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. Ab infantia bonis disciplinis operam dedit, adeò ut imparata quoque disertißime loqueretur. Habebat aßiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambrosij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. Valebat etiam scribendis ex tempore carminibus, non sine magna multorum admiratione. Quod sine præceptore ferebatur didicisse. Nec defuit tam illustri fœminæ germen simile. Habuit enim filiam Baptistam nomine, tanta doctrina, ut doctißimos quosque sua terreret eloquentia. Politianus in Nutricia plerasq; mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

MVSAE NOVEM.

Mvsas Poëtæ fingunt esse Iouis & Meseumoriæ, Mnemosynes filias, quòd doctũ oporteat fœcũda esse memoria. Dicũt ĩsuper has Musicæ præesse, et carminum inuentrices uocant, quòd Musa cantũ significet, & Poësis proximè ad Musam accedat, quum præsertim

& nu

& numeris constet, & prosodia. Fingunt earum sedem esse in Helycone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, à quo ut à confinibus locis diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidem Helyconides, & Helyconiades ab Helycone: Parnasides, à Parnaso Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: Aonides, & Aoniæ, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: Cytheriades, à Cytherone Bœotiæ monte: Pierides, à Pieria regione Macedoniæ, ubi etiam Musarum domus esse dicitur: Thespiades, à Thespia oppido Helyconi propinquo: Pegasides, à Pegaso equo Bellerophontis, qui pedũ ungulis fontem è terra dicitur elicuisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, à quo & Hippocrenides dicũtur: Libethrides à Libethro Macedoniæ monte sibi sacro: Pymplæides, seu Pymplææ, uel à Pymplæo Macedoniæ fonte, uel monte Orchomenorum: Castalides quoq; pari ratione dicuntur à Poëtis, à Castalio fonte Parnasi, quem etiam sacrum musis fabulantur. Superest ut hæc omnia testimonijs confirmemus. Vergilius in Bucolicis Nymphæ noster amor Libethrides. Colu mella lib. 11. Nũc uos Pegasidũ comites Acheloidas oro. Ouidius in epistola Sapphus: At mihi Pegasides blandißima carmina dictant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides subeunt, Dryades'ue puellæ, Nec me Thespiadum cætera turba iuuat. Lucretius libro 3. Adde Helyconiadum comites, quorum unus Homerus. Ouidius lib. 4. Fastorum: Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Statius libro 1. Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; ministri. Statius libro 2. Syl. Et superet Pymplæa sitim. Sidonius: Hippocerni satas iungebat Pegasus alas. Dicuntur etiam Aganippides, & Aganippeæ,

ab Aganippe Bœotiæ fonte. Marullus: Nec melior uita scientia est, Exemploq; Aganippidum. Item Ilissiades, à fluuio Athenarum: Ligyæ, ob canorum genus: Corycides, à colle uel antro apud Delphos: Mnemosynides, à memoria. Calliope dicitur bona uox: Clio, gloria, uel celebritas: Erato, amor, uel cantus amoris: Thalia, cantus lasciuia: Melpomene, cantus: Terpsichore, exultans choreis: Euterpe, concentus suauitas: Polyhymnia, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia sunt earum inuenta. Clio inuenit historiam, Thalia Georgiam, & circa plantas Pragmatia, Euterpe mathemata, Terpsichore Pædiam. Erato Orchesim. Polyhymnia lyram. Melpomene cantum, Vrania Astrologiam, Calliope poësim. Musis in Helicone rem primum diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: sacrumq; illis dixerunt montem, quas tres tantum intelligi uoluere, Meleten, Mnemen, Aœden. Nouem postea fecit Pierus Macedo nominibus (quæ nūc habentur) impositis, inquit Cælius cap. 8. lib. 10.

GRATIAE TRES.

Qvas uocamus Gratias Latinè, Græci Charites uocant. Hesiodus posuit Aeglen, Euphrosynen, & Thaliam. Homerus unam ex his Pasytheam uocat. De Euphrosyne Bap. Pius: Gestibus Euphrosyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie uirginum, hilari uultu, uestibus lucidis & fluentibus: item ut iuuenes, manibusq; complexis seipsas inspicientes. Inducuntur à Poëtis saltantes uerno tempore. Vnde Horatius: Iunctæq; nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede. Politian. in Rust. In medijs resoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat,

pulsat. De Pasythea Statius lib. 2. Theb. Non hoc Pasythea blandarum prima sororum. Finguntur Iouis & Eurynomes fuisse filiæ, & Veneris pedissequæ.

SIBYLLAE DECEM.

FVerunt primis seculis puellæ uaticino spiritu afflatæ, & futura præsagientes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem scribit fuisse Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amalthea, à Vergilio Deiphobe. Tyburtinam ueteres Albuneam appellarunt. Politia. in Nutricia quasdam enumerat his uerbis:

–Quin & ueteres prompsere Sibyllæ
Carmen Amalthea, & fati Marpesia diues,
Herophileq; Idæa genus, prædoctaq; Sabbe,
Demoq;, Phygoq;, & ueri gnara Phaënnis.
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoë commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe. Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadum, Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita est. Prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius scribit, Amaltheam eãdem esse cum Herophile, seu Damophile. Qui omnium uaticinia uolunt cognoscere, uideant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM ILLVSTRIVM NOmina. Vxores.

HEcuba uxor Priami, Andromache Hectoris, Creusa Aeneæ, Artemisia Mausoli, Monyma Mithridatis, Ersilia Romuli, Herpilida Aristotelis, Hipsicratea Mithridatis, Amastrix Xersis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani,

Caßãdane Cyri, Atoſſa Darij, Penelope Vlyßis, Dido Sichæi, Portia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis. Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proſerpinæ, Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Conſtantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi. Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulij Cæſaris, Alcimede Iaſonis. Filiæ. Caſſandra filia Priami, Heſione Laomedontis, Helena Ledæ, Muſæ Iouis, Proſerpina Cereris, Aegina Aeſopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermeſtra Danai, Niobe Tantali, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypſiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocaſtæ, Manto Tyreſiæ, Veſta Saturni, Direptis Mithridatis. Reginæ. Semiramis regina Aßyriorum, Camilla Volſcorum, Nicaula ſeu Saba Aethiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Heſter Perſarum, Cleopatra Aegypti, Zenobia Palmyreorum, Amalaſuntha Gothorum, Theolinda Longobardorum, Radegundis Franciæ, Caßiope Aethiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magneſiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Iſis, Diana, Delbora, Medea, Nicoſtrata, Pentheſilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Chœlia, Irene imperatrix, Ioanna Gallica, Briſeis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna ſoror Turni, Oenone amica Paridis, Dionaſſa Lycurgi Aethiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poëtriæ, Atalanta uenatrix, Nyßa, Scribonia, Victoria, Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Olbia, Papyria Perictoria, Pheſtias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophoniſba,

nisba, Stratonice, Terentina, Testa, Tymea, Tymoclia, Nausica, Victorina, Sisigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thargelia, Mammea, Theodora, Phya, Nitocris, Euryale, Hiera. Sunt et aliæ propè infinitæ, quarum nuda nomina crescerent in uolumen. Nec ego commentarium hac in re uolui contexere, quum quòd esset operis propè infiniti, tum etiam ne alienis uestigijs insisterem. Nam hoc iam negocium præmoliti sunt Boccatius, & aliquot alij. Si cui uidebor inaudita confinxisse nomina, legat Plutarchi uitas. Reperiet eorum (quæ uidentur inusitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSAE & masculæ uirtutis.

PEnthesilæa Amazonum regina, muliebrē aspernata molliciem operibus semper (quæ uirum decēt) innutrita est. Troianis fauit contra Græcos, fuitq; uexilifera, & turmas equitum duxit. Propertius libr. 2. Ausa ferox ab equo quōdam oppugnare sagittis Mœotis Danaúm Penthesilæa rates, Aurea cui postquàm nudauit caßida frontem, Vicit uictorem candida forma uirum. Vergilius libro 1. Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens.

Cunabula Camillæ Volscorum reginæ manifestum futuræ uirtutis lumen promiserunt. Nam ab ipsa iam tū infantia, non molliculis inuoluta est pannis, non à blandientibus nutriculis educata: sed à patre Metabo in medijs syluarum latebris ferino lacte pasta est. Relictis demum crepundijs paulò prouectior facta, neq; tractandis insueuit lanis, nec fusos aut pensa manibus accepit, sed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circumagere, complicare arcus, sagittas torquere, ceruos & capreas lassare cursu

re cursu

re curſu. Cui uirtuti adiecit ſtudium uirginitatis. Orto demum inter Turnum & Aeneam bello, Rutilis adhæſit, fuitq; ductrix copiarum. Quam eius uirtutem Vergilius in fine 7. ſic deſcribit:

Hos ſuper aduenit Volſca de gente Camilla
Agmẽ agens equitũ, & florentes ære cateruas &c.

Cleopatra Aegypti regina, Dionyſij Auletis filia, quum mortuo iam Cæſare Antonium laſciuientibus momordiſſet oculis, & in amorem ſui pellexiſſet, præter Syriæ & Arabiæ regnum auſa eſt Romanum quoq; imperium ſperare. Quum ergo magis ac magis indies creſceret libido principandi, imperium ipſum ab Antonio petere non dubitauit. Quod quum exoraſſet, ſumptis cũ eo armis, in Auguſtum, eiusq; generis Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pepẽdit. Victis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac ſe in pedes dedit cum adultero. Quos ſecutus uictor Auguſtus ita oppreßit, ut neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam ſibi mortem compulerit. Quo extincto, ubi nullum rebus afflictis ſubſidium uidit Cleopatra, brachium aſpidi mordendũ præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propertius libro 3.

Scilicet inceſti meretrix regina Canopi
Vna Philippæo ſanguine aduſta nota,
Auſa Ioui noſtro latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnauit, præfuitq; uiris ſine uirili auxilio.

Apud Meroen quoq; principata eſt Candace regina, & imperauit Aethiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens pe-
tiiſſe

tijsse fertur à marito Nino, ut quinq; dies tantum imperaret, & sceptro uteretur. Quod quum exorasset, satellitibus iußit Ninum ut interficerent. Hoc itaq; modo regnum consecuta, Aßyrijs tantisper dominata est, dũ à Nino rege iuniore filio interfecta sit, quòd eius concubitum rogasset. Eadem muros Babylonis condidit, aut à Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina quum instar cæterarum bello insuesceret, ausa est arma capere in Theseũ, à quo expugnata, & in uxorem ducta est. Propertius: Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyrcorum regina, post mortem Odenati mariti sui imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum imperatorem, à quo uicta, & in triumphum ducta est. Quum autem probro daretur ipsi Aureliano, quòd de ea triumphasset, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triumphasse, quæ uirtute plusquàm uirili sit prædita. Pontanus: Qualis & Aethiopum quondam sitientibus aruis In fuluum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni, Insigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypsicratea Mithridatis coniunx in omni bellorum discrimine adiutrix aßitit marito. Quinetiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galeæ essent impedimento.

Valasca, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus coniuratione de excutiendo uirorum principatu, copiarum ductrix bellum mouit, interfectisq; uiris, fœminas omnes aßeruit libertati, adeò ut Amazonum instar multos annos principatæ sint sine uiris.

Regnante apud Gallos Carolo septimo, quum Angli

Angli omnia populabundi paßim irrumperent, deuastarentq; omnia: & iam prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi non pollicerentur: desperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni spiritus uirguncula, quæ attritos Gallos animans ad ultionem, & libertatis gloriam, prima belli campum ingressa, non prius suos hortari & ipsa certare desijt, quàm hostem in fugam uerterit, reportata uictoria.

Artemisiam reginam Cariæ, & Mausoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruẽtes Rhodios classe exuerit, insulam quoq; domuerit, erecta in urbe statua, quæ ciuitati stygmata uideretur inurere. Herodotus ad hũc modum de ea scribit: Verum (inquit) Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduersus Græciam secutæ, quæ defuncto uiro, nulla adacta neceßitate, sed præstantia animi atq; uirilitate in militiam conceßit. Nomen ei erat Artemisiæ Lydami filiæ: Paternum genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Hæc Halicarnassæis & Cois, & Nisyrijs, & Calydnijs quinq; cum naualibus uenit omni copia instructis.

Vulgata est, & nota Amazonum uirtus, quæ reiecto uirorum & principatu & commercio solæ sibi imperauerunt, suamq; libertatem armis defenderunt.

Atalanta uenatrix fuit Arcadica, uibrãdis iaculis, et arcubus complicandis assuefacta, quæ inusitatæ magnitunis aprũ, uniuersæ formidolosũ Aetoliæ prima aggressa est, & uulnerauit unà cum Meleagro. Pontanus libro 3. de Stellis, de hac puella, eiusq; uirtute sic meminit:

Qualis in Aetolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro.

Mox læta & ſpolijs, famoſa & cæde ſuperba.

Thomyris *Scytharum regina potentiſsimo Perſarum regi Cyro bello congreſſa eſt, ipſumq́; et uita & caſtris ſpoliauit, ad ulciſcendam filij mortẽ, quem ille prius occiderat. Herod. lib. 1.*

Delbora *mulier bellatrix imperauit Iſraëlitis, quos ab incurſionibus uicinorum plerunq; tutata eſt, quorumq́; remp. & imperium uarijs auxit honoribus.*

Virtutem Hasbites *fœminæ bellis exercitæ ſic deſcribit Syllius lib. 1.*

Hæc ignara uiri, uacuoq́; aſſueta cubili,
Venatu & ſyluis primos defenderat Annos.
Non calathis mollita manus, operatá'ue fuſo.
Dyctinnam & ſaltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac ſtrauiſſe feras immitis amabat.

Idem libro 2. ait, Tyburnam *Saguntinam fuiſſe fœminam Murrhi uxorem & bellatricem.*

Teuca *Illyricorum regina uiris fortiſsimis imperauit, & Romanorum uires fregit ſæpenumero. Fuit Argonis uxor.*

Lacenæ *mulieres uirorum obibant munera, ſeſe in gymnaſio, in bello, in uenatione exercentes. Hæ cum uiris in certamen aduerſus Meſſenios fortiter deſcenderũt.*

Margarita, *Henrici ſexti, Britanniæ regis coniunx, aciem uiri deficientem reſtituit.*

Gaditanæ *mulieres à partu ſtatim ſurgunt, miniſteriaq́; domus obeunt.*

Olim Germanorum mulieres, inclinatam aciem, et iam ad Triarios uergentem, reſtituerunt.

Bellouacæ *mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obſidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & ob-*

ſeßorem è ſcalis in foſſas urbis detruſerunt, reportatis ad ſuos uexillis.

Lesbia *puella murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditantibus ſalutem peperit. Obtulit enim ſe primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipſis muris.*

Amalaſuntha, *Gothorum regina, principata eſt apud Rauennam: Burgundiones, & Alemannos Liguriam populantes Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni conſortem ſuſceperat. Volat.*

Maria *Puteolana, à Puteolis Campaniæ urbe nomen adepta, bellica uirtute maximè floruit ætate Franciſci Petrarchæ. Erat laborum apprimè patiens ab ipſa iam inde adoleſcentia: abſtinebat uino: erat parca cibi & uerborum: reijciebat colos, penſa, fuſos, & lanas, & cætera quæ muliebrem decent molliciem: gaudebat arcubus, iaculis, pilo, galea, ſcuto: Noctes perpetuas quandoq; uigilabat, nec dormiebat, niſi coacta, idq; ſub dio & humi, reclinans caput in ſcutum pro puluinari: Inter armatos uerſabatur: quod quàmuis impudentiæ ſpeciem præferat, nihil tamen uehementius curauit, quàm ſtudium uirginitatis, in qua permanſit ad mortem uſq;: cultum corporis aſpernabatur: Quibus artibus bellicoſa admodum facta eſt.*

Bona *Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno domini* M. CCCCLXVIII. *Nupſit Brunorio Parmenſi, egregio bellatori: à teneris annis luſtrabat ſyluas uenatricibus ſtipata canibus: maritum in omni diſcrimine comitabatur: quem quum Alphonſus rex Siciliæ aliquando certa de cauſa in uincula conieciſſet, miſerta captiui fœmina ad diuerſos principes inſtar Pegaſarij curſoris*

cucur

cucurrit, ut ab eis literas & patrocinium obtineret pro uiri salute, quod obtinuit.

AMAZONES.

AMazones Scythicæ fuerunt mulieres ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus: Thermodoontiaca Tanaim fregere securi. Syll. lib. 8. Perstrepit & tellus, & Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias seruitutem esse, non matrimonium opinarētur, animum nubendi omiserunt. Duxerunt remp. sine uiris. Solebant inire finitimos, ne gens periret. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines non ocio, neq; lanificio, sed armis, equis, uenationibus, & sagittis exercebant. Infantibus dexteriores inurebant mammas, ne sagittarum ictus impediretur. Duæ primùm his reginæ fuerunt, Marthesia, & Lampedo, quæ maiore Europæ parte suis armis potenter subacta, Asiæ quoq; nonnullas ciuitates occupauere. Marthesiæ successit Orithya, seruata in omne æuum uirginitate commendabilis. Hac principante cum Antiope sorore, bello petitæ sunt ab Hercule, quas quum uicisset, Antiopen & Menalippen rapuit Hercules, Theseus Hippolytem. Orithyæ succeßit Penthesilæa, quæ dum Troianis suppetias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem interfecta est. Qua mortua reliquæ iam ægrè se tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. Huius Minythia concubitum per dies XIIII. obtinuit, ut filium haberet paternæ uirtutis hæredem. Cæterum Peltam & Securim primæ omnium inuenerunt, unde Securigeræ & Peltiferæ dicuntur. Pelta quoq; & securis Amazoniæ & Penthesileæ dicuntur. Ouidius in Epistola Phædræ: Prima securigeras inter uirtute puellas. Val. Flaccus libro 5.

Statius lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Ouidius lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Aeneid. -Vel qualis equos Threissa fatigat Harpalice.

Penthesilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furẽs, medijsq; in milib. ardet.

Hippolyte. Seneca in Agamemnone: Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & sagittas.

Harpe. Val. Flaccus lib. 6. Qua Pelta uacat, iamq; ibat in Harpen. Menalippe. Verg. Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius scribit Amazones Sauropatidas à Græcis fuisse appellatas, quòd lacertis uescerentur, quas illi Sauras uocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert libro 5. de gestis Alexandri his uerbis, Vestis non toto Amazonum corpori obducitur: nam læua pars est ad pectus nuda, cætera deinde uelantur, nec tamen sinus (quem nodo colligunt) infra genua descendit. Altera papilla intacta seruatur, qua muliebris sexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela uibrent.

BELLA, ET ALIA QVAEDAM MALA, A' MVLIERIBVS ORTA.

Bellum Græcorũ in Troianos ortum est ab Helenæ raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygijs aducta carinis Coniugibus belli causa duobus erat. Propertius lib. 2. Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli Europæ atq; Asiæ causa puella fuit. Idẽ lib. 2.

Pelops quũ Phrygiæ regno successisset, bellum mouit in Oenomaum patrem Hippodamiæ propter puellam ipsam adamatam, et negatam sibi in matrimonio.

Alia fuit Hippodamia Atracij filia & uxor Pyrithoi,

rithoi, quam quum mero calescentes & æstuantes libidine centauri rapuissent, bello petiti sunt à Pyrithoo. Vnde puellam ipsam Propertius Iscomachen uocat. Isco enim Græce significat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius sunt hæc: Qualis & Iscomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus est ab adolescente Cratcua nomine, quem habebat in delicijs, quòd ei promissam filiam alteri posthabuerit. Volat.

Archilochus poëta Iambographus Lycambē socerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam sibi in matrimonio denegatam. Vnde Ouidius, Post modo si perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo sanguine tela dabit.

Pericles propter Aspasiam concubinam Samios infestos Milesijs debellauit.

T. Corruncanū liberius in legatione ad Teucam Illyricorum reginam locutum, regina ipsa interfici iussit, uiolato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter Chryseidem filiam Chrysæ (qui sacerdos fuit Apollinis) ab Agamemnone raptam, Apollo pestem in castra Græcorum immisit, quæ non prius desijt serpere, quàm patri suo reddita sit puella. Tortell.

Propter Lauiniam Latini regis & Amatæ filiam ortum est bellum inter Aeneam & Turnum, dum uterq; eam sibi in matrimonium dari cuperet. Pontanus libro 4. de Stellis.

Roma condita quum Romulus ad augendum urbis populum Sabinorum fœminas rapuisset, inde bellum ortum est, & motum à maritis, raptum ulcisci, & raptas repetere uolentibus. Propertius lib. 2. Cur exempla pe-

tam Graiûm? tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte Lupe. Tu rapere intactas docuisti impune Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo Menelao Megapenthus et Nicostratus Orestis filij Helenam in Rhodum fugauerunt, ubi à Polyzo Tlipolemi uxore arbore suspensa est, ob zelotypiam. Volat.

Lysimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auspicijs multa bella feliciter gesserat) ueneno sustulit instigante Arsinoe nouerca Ptolem. sorore. Vol.

Lucretius poëta amore fœminæ in furorem uersus amatorium hausit poculum, quo spiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, ut maritus suus Seruius Tullius à Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanson quum Dalidę uxori crinem fatalem ostendisset, in quo prodigiosæ uires consistebant, dormiens ab eadem rasus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adolescens spretus ab Anaxarete puella se suspendit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Nessum Centaurum, atq; etiam mortis ipsius Herculis. Seneca: O' turpe fatum. fœmina Herculeæ necis autor feretur. Fuit etiam causa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Israëlitarum suasu Iezabelis uxoris, occidit prophetas.

Chilpericus Clotharij filius opera Fridegundis, seu Fridegundæ uxoris, dum uenatu rediret, interfectus est.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam Berenicem Ptolemæi sororem expulisset, ab ipso Ptolemæo

mæo bello petitus est. Iustinus lib. 27.

Deiphobus insidijs Helenæ (quam post mortem Paridis coniugem duxerat) occisus est, toto corpore inhonestis plagis deformato.

Amphiaraus uates quum præuidisset se periturum Thebis, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit. Eum tamen prodidit uxor Eryphile, spe habendi monilis aurei, quod gerebat Polycenes. Itaq; uxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ absorptus dicitur.

Euander Palantis Arcadum regis nepos; suasu Nicostratæ matris occidit patrem suum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex & martyr, uxoris suæ fraude occisus est.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filiæ Polydices interfectus est à Creonte.

Nisus quoq; Megarensium rex obsessus à Minoë rege Cretæ, proditione Scyllæ filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalem amisit crinem, atq; ita ab hoste interfectus est. De utroq; Ouid. Filia ne'ue magis capiti sit fida parentis, Quam tua uel Pterela, uel tua Nise fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorem, patrem suum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum uxorem adulterij increparet, eiusdem insidijs interfectus est ab adultero.

Hippolytus à Phædra nouerca stupri falso accusatus, dum Thesei patris furorem uellet declinare, discerptus est ab equis.

Propter Hermionem Orestes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Bohemiæ insimulatus ignauiæ & timoris ab uxore Margarita, quòd cum Rodulphò

Cæsare fœdus inisset, bellũ mouit, in quo profligatus est.

Ioram Israëlitarum rex suasu Athaliæ uxoris infinita propè commisit flagitia.

Isis causa fuit, cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter Isabellam uxorem suam, ab ipso Vgolino uitiatam. Volat.

Martia meretrix Antonium Commodum Imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab Athleta quodam, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gothorum rex, quum filiam Iuliani cuiusdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam administrabat) adulterasset, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouit'que bellum, in quo septingenta utrinq; millia hominum perierunt. Volat.

Alexander instinctu Thaidis meretriculæ Persepolim urbẽ combußit. Curtius li. 5. Ebrio (inquit) scorto de tanta re ferente sententiam, unus & alter & ipsi mero onerati assentiuntur: rex quoq; fuit auidior, quàm patientior. Quin igitur ulciscimur Græciam, & urbi faces subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaq; surgunt temulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & ministri, pellicesq;. Cælius capite 35. lib. 8. Violata Lucretia causa fuit exigendi regum principatus, quemadmodum per Virginiam Decemuiri desierunt.

Octauia soror Augusti ab Antonio repudiata, causa fuit belli Ciuilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, uino & Veneri dies multos indulsit, cum puella quadã Chalcidensi,

cidenſi, quam deperibat. Ex quo factum eſt, ut mollicie illa, delicijsq; corruptus, hoſti uictoriam reliquerit. Liuius libro 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibuſdam bellis & alijs multis malis, quorum autores extiterunt fœminæ, ad hunc modum ſcribit:

Nec belli eſt noua cura mei: niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax, Aſiæq; foret.
Fœmina ſyluestres Lapythas populumq; biformem
Turpiter appoſito uertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iuſte Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc urbe recenti
Immiſit ſoceros, armaq; ſæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipſa iuuenca dabat.

Item Horatius lib. 1. Sermonum: Nam fuit ante Helenam cunnus ueterrima belli Cauſa. &c.

Idas, & Lynceus, Aruernes & Apharei filij, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduerſus Caſtora & Pollucem prope Spartam dimicarūt. In quo congreſſu perijt Caſtor. Polluci autem profuit immortalitas.

Contrà tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoq; boni autores extiterunt, ſed breui admodum numero.

Dominica uxor Valentis Imp. Gothos, ad euertendam Conſtantinopolim irruentes, pacauit.

Anno uerbi incarnati circiter CCCCXII. conſtituerat Ataulphus Gothorum rex, urbem Romam uel diripere, uel expugnare ſaltē, eamq; Gothiam appellare: niſi Placida, Honorij ſoror & uxor, ipſius barbari ferocientē

animū, & iam paratū sceleri, uerbis emolliuisset. Idē Dia.

Iuguldis soror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gothorum regis filium, & maritum suum ad Christianam conuertit pietatem. Volat.

Clotildis, regina Franciæ, Clodoueum regem maritum suum, Childerici filium, eodem modo ad cultum sacræ religionis induxit. Idem.

Pompeia Plautina Iulianum Imp. maritum suum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo fisco. autor Sex. Aurel. His Adduntur Helena Constantini mater, Monica Augustini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCAE QVAEDAM.

INo Phryxi, & Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca: Hippodamia, Chrysippi: Casperia, Archemoli: Phædra, Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Antonij Caracallæ: Gidica, Cominij: Ida, Phinidarum: Iuno, Herculis: Opœa, Scylis regis Scytharum: Eribœa, Mercurij: Alfrida, Eduardi secundi Anglorum regis: Martina, Cōstantini Heraclij, quem ueneno sustulit: Nuceria, uxor Hebij, nouerca fuit Firmi, quem morti dedit. autor Plutarchus in Parall.

TEXTRICES, ET LANIFICAE.

PHoloë Cretensis fuit fœmina lanificij & texturæ admodum perita. Vergilius lib. 5. Aeneid.

Olli serua datur operum haud ignara Mineruæ,
Cressa genus Pholoë, geminiq; sub ubere nati.

Prima telas texere, easq; retorqueri inuenit in Co Pamphile mulier, Platis filia. autor Pli. lib. 11. cap. 22.

Arachne (ut fabulantur poëtæ) quum esset lanificij peritissima, ausa est Mineruam eius artis inuentricem ad certamen prouocare. A` qua uicta, in araneam mutata

est, quæ nunc quoq; nere non desinit, suisq; filis hæret adhuc pēsilis. Architrenius: Nobile surgit opus leuius quàm torsit Arachne: Pollice Lyda manus & uestibus impluit aurum, Pectinis ingenio nulli cessura.

Fusos in lanificio reperit Closter, filius Arachnes: Linum, & retia, Arachne ipsa, autore Plinio.

Fuit & optima textrix Penelope poëtarum testimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti spaciosam fallere noctem, Lassaret uiduas pendula tela manus. Vnde & Tela Penelopæa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope. Idem Ouid. lib. 3. de Ponto: Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.

VESTALES QVAEDAM VIRGINES.

Oppia una fuit ex uestalibus, quæ comperta stupri uiua defossa est. Stroza filius: Vestalis uirgo læsi damnata pudoris, Cōtegor hoc uiuens Oppia sub tumulo. Liuius 22. Duæ quoq; fuerunt Claudiæ, Vestæ ceremonijs addictæ. Fuit & Fonteia Vestalis, soror M. Fonteij, qui quum Galliæ exercitui præesset, accusatus est prouinciæ malè administratæ. Marcia item incesti damnata. Minutia propter elegantem corporis cultū uenit in suspicionem libidinis, Vnde & uiua defossa est. Floronia cōuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicij. Posthumiam uestalem nimius corporis cultus stupri quoq; suspectam fecit. Pontificum tamen absoluta est sententia. Liuius lib. 4. & 2. & 22.

Stupri damnata est Sextilia, ut etiam Tutia. Liuius. Thraciæ Caiæ, siue; Suffetiæ statua posita est. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Liciniam fuisse unam è uestalibus. Vbidia uestalis fuit, quam Messalina misit ad pacan

ad pacandum Claudium maritum suum, quem iratum sibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

BEla quarto Andreæ Hierosolymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingreßi sunt, à quibus superatus Bela aufugit. Volater.

Pompeij in Cæsarem dimicantis acies habuit XL. millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quinq;. Præterea Orientis auxilia, totam urbis nobilitatem, Senatores, Prætorios, Consulares.

Cæsar in acie habuit peditum XXX. millia, equites non amplius mille. autor Eutropius.

Mardonius Persa (quem Xerxes apud Salaminē reliquit, ut dispalatos milites resarciret) habuit in exercitu peditum ducenta millia, equitum uiginti millia. Victus est tamen apud Plateas à Pausania Lacedæmonio turmis longè minoribus stipato. Cælius capite 62. libro 16.

Hieroboam rex Israëlitarum in exercitu (quem contra Abyam Iudæorum regem duxit) habuit LXXX. millia bellatorum. Abyas uerò XL.

Senonum dux Brennus (qui primus Romanam superbiam retudit) habuit CCC. milia.

Theodericus Clodouei primi filius in Italiam cum LXXX. millibus traiecit, quibus impetu repentino Belisarij copias fregit, omnemq; transpadanam subiugauit regionem. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratē fluuium cum sexcentis peditum millibus, equitum uerò trecentis traiecit, quo numero Asiam minorem obtinuit, Regē Turcarum Pazaitem captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos,

nos, Mesopotamiam, Parthiam, Persiam, Armeniam sibi subiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus Antigoni habuit peditum uiginti millia, Equites trecentos.

Exercitus Antiochi CCC. millia armatorum, quibus Romanos inuasit. Falcatis etiam curribus, & Elephantis aciem instruxit. autor Plut. in Ruffo.

Idem ait certum non esse quantæ fuerint Annibalis copiæ. Alij centum millia peditum, & uiginti equitum fuisse dicunt. Quidam aiũt addita ex Gallis & Liguribus LXXX. millia peditum, decem equitum. Quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat, hoc tamen argui potest numerosum habuisse exercitum, quòd amißis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potẽtiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorum, fuit uiginti millium peditum, equitum mille.

Atheniẽses in Syracusanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt supra CXL. triremes, centum, & quinque millia peditum, tum sagittarios, & funditores mille & trecentos. Tormentorum præterea ac machinarum expugnandis urbibus copiam ingentem. Plut. in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Persarum in Cadusios habuit triginta peditum millia, pedites mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit sexcenta hominum millia. Plutarchus scribit, Dario fuisse decies centena milia militum.

Copiarum Alexandri qui minimum asserũt numerum, trecenta milia peditum, equitũ uerò quinq; fuisse tradunt. Fertur in Asiam traiecisse cum milibus armatorum non amplius XLVIII. Iustinus lib. II.

Antigonus

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principē, & alios reges supra LXX. millia peditū, equitū uerò decem millia. Itē Elephantos LXXV.

Seleucus uerò, et Antiochus eius filius, armarunt in ipsum Antigonū XCIIII. millia peditū, equites supra decēmillia. Elephātos quadringētos, currus cētū & uiginti.

Bellans in Parthos M. Antonius habuit LX. Romanorum peditum millia, & his auxilia equitū adiuncta Hispanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarū nationum equitum peditumq́; trecenta millia. Plut.

Parthorum uerò exercitus in Antonium habuit CCCC. millia equitum.

Exercitus Antonij contra Cæsarem habuit peditū centum millia, Equitum XXII. Naues quingentas.

Exercitus Cæsaris contra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta. peditum LXXX. millia, equitum XXII. Plutar. in Cæsare.

Exercitus Crassi contra Parthos habuit peditum legiones septem, Equitum quatuor millia, ac totidē uelites.

Carthaginiēses Siciliam cum septuaginta millibus militū, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaserunt. Quos tamen superauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumq́; castra diripuit, desideratis decem millibus.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copijs peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus Marij & Catuli cōtra Cimbros habuit quinquaginta hominū millia cū CCC. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti habuit peditum centū millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad.

hunc

hunc modum de Mithridate: Habuit (inquit) equitũ quinquaginta, peditũ CCL. millia. Machinarum uerò ac omnis bellici instrumenti par eius summa. Depugnabant cum eo reges Dynastæq; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum incolunt, supraq; Mœotidem paludem.

Pompeius in bello contra Pyratas habuit quingẽtas naues, peditum CXX. millia, equitum quinq;. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracusanos septuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicã irrumpere uolentium tẽpore Iulij Cæsaris, exercitus habuit trecenta hominum miliá. Volat. in Geog.

Credibile est Ariouistum Germanorum regem numerosas habuisse copias, uel hoc uno argumento, quòd à Cæsare uictus octoginta militum suorum millia amiserit, Autore Plutarcho.

Neruij (quos Lucanus rebelles uocat, quiq; nostro tempore Tornacenses uocantur) in bello cõtra Cæsarem sexaginta hominum millia amiserunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem Armeniæ regẽ, fuerunt triginta milia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perseo Macedoniæ regi in Paulum Aemylium dimicaturo fuere quatuor millia equitum, peditum uerò XLVIII. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinq; armatorum milia cõtra Romanos, qui è tanto exercitu peditum centum millia, equitum uerò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Terentius Varro consul, & Aemylij Pauli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum mil-

lia

lia contra Carthaginienses.

Quintius Flamminius in bello contra Philippum Macedoniæ regem habuit XX.VI. milia hominum.

Habuit Eumenes rex Pergami in exercitu contra Macedones XXXVI. millia bellatorum.

Radagasius Gothorum rex (qui floruit Arcadij et Honorij Imperatorum temporibus) habuit in exercitu supra ducenta bellatorum millia. autor Paulus Diaconus.

L. Aemylius, & Attilius cõsules, principio sui cõsulatus quatuor legiones urbanas in Gallos armauerunt, quarum singulis quinq; millia & ducenti pedites, equites uerò trecenti inerant. Habebant & ex sociorum auxilijs triginta milia peditum, equitum uerò duo milia. Cui numero Thusci, & Sabini septuaginta addiderunt millia, ubi primum Galli Apœninum trãsire nunciati sunt. Post hos Vmbri & Sarsennatæ Apœnini incolæ uiginti millia cõtulerunt. Samnites LXX. milia peditum, Equitum septem millia. Iapigenses & Mesapij quinquaginta millia peditum, Equitum XVI. milia. Lucani XXX. millia peditum, Equitum tria millia. Marsi, Maricini, Ferrentani, & Vestini peditũ uiginti millia. Eoq; modo cæteræ totius Italiæ urbes suas suppetias contulerunt, ita ut numerus excreuerit ad septies centena millia peditum, Equitum uerò LXX. millia. autor Polybius.

Vectiges rex Gothorum, post Attalaricum filium Amdlasunthæ reginæ, ad obsidionẽ urbis Romæ cum ducentis armatorum milibus profectus est. Volat.

Soli Aruerni (modica Gallorum portio) Ducenta bellatorum millia obiecerũt Aemyliano Maximo ad Isaræ, & Rhodani confluenta. Strabo.

Sesostris rex Aegypti (qui insuetã seruitij Arabiã subegit,

ſubegit, maximam Libyæ partem, occupauit) habuit in pedeſtribus copijs ſexcenta peditum millia, equitum uerò XXIIII. curruum bello aptorum octo millia & uiginti. Diogenes lib. 2.

Ninus, Aſſyriorum rex, armauit in Bactrianos decies ſepties centena millia peditum, Equitum ducenta, curruum Centum millia.

Xerxes rex Perſarū, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia, de auxilijs trecenta, Roſtratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerūt hominum Myriades XXIII. Terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus lib. 7.

Ad uindicandum Helenæ raptum Græci armauerūt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorū millia. Contra uerò Troiani habuerūt DCLXXVI. millia. Carinas circiter mille. autor Dares Phrygius.

Exercitus Moſe habuit DCIII. millia. Imbellis autem popelli DL. millia. Tota ſumma millies mille & cētum quinquaginta. Ioſeph. lib. 3.

Obſeßis à Veſpaſiano Hieroſolymis undecies centena millia ferro & fame perierunt. autor Ioſephus.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porro autem Lacedæmones prodibant in bellum cum tibiarū modulatione, ut ſuauißimo cantu deliniti non reminiſcerentur periculi.

Pari modo Cretenſes canebant cithara.

Maſſagetæ rubras induebant tunicas, ne uulneratorum cruor, terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga ſagittas à tergo iaculantur. Lucanus: Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta.

BELLA IN QVIBVS MVLTVM CRVORIS EFFVSVM EST.

Abias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Iſraëlitarum quinquaginta milia ex eius exercitu deleuit. Ioſephus lib. 8.

Phaceas rex uno die deleuit ex copijs Achab Iudæorũ regis poſt Ioathan c x x. millia bellatorum, & ducenta utriuſq; ſexus millia captiua duxit.

In bello Benadab Syriæ regis cõtra Achab Iſraëlitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæſar dictator prædicare ſolitus dicitur undecies centum & nonaginta millia, præter eos qui ciuilibus bellis perijſſent, ſuo ductu, & auſpicijs cæſa. Sabellicus in exemplis.

Gedeon nocte una apud Iordanem centum & uiginti millia Madianitarum interfecit.

In agro Tholoſano Athila rex Hunnorum cõgreſſus eſt cum Etio & Theoderico Gothorũ regibus. In quo conflictu c l x x x. millia uirorũ decubuere. Paul. Dia.

Quantam ſuorum ſtragem acceperit Ladislaus rex Panoniæ, dum in Amuratem regem Turcarum cõfligeret, hinc auſpicari licet, quòd ex ipſis etiã uictoribus quadringenta millia poſt pugnam deſiderata ſint. Sabel.

Carolus Martellus, Gallorum rex, Abidiranum Viſigothorum regem (qui in Galliã hoſtiliter irruperat) ad Burdegalam domuit: cecidità; eius exercitus c c c l. millia: quũ tamẽ Franci nõ amplius mille perierint. Sabel.

Cyrus, Perſarum rex, traiecto Araxe cum ducentis milibus

milibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, ut ne nuncius quidem tantæ cladis superfuerit. Idem.

Milciades, Atheniensium dux, in Marathone Atticæ campo centū millia ex Darij Persarum regis exercitu profligauit. Sunt etiā qui ducenta dicant deleta. Sabel.

Claudius Nero, & Liuius Salinator sexaginta Pœnorum milia apud Metaurum Vmbriæ fluuium cecide rūt, dum Asdrubal fratri suo Annibalis suppetias ferre conaretur. Plutarchus.

Vscodoniam, seu Hadrianopolim, Thraciæ urbē, quum cepissent Scythæ, in ea centum hominum millia iugulata sunt.

M. Claudius, & C. Cornelius cōsules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. Volat.

Friola, filius Alphonsi Catholici regis Hispaniæ L. milia Saracenorum in bello occidit. Idem.

In bello Eduardi, quarti Anglorū regis, contra Scotos, perierūt Scotorū LX. milia, Anglorum septem solum.

Claudius princeps CCC. milia Sarmatarum cecidit ad Martinopolim.

Cosroēs, rex Persarum, Palæstinam cum Hierosolyma, ac nongentis milibus Christianorum euertit.

In bello Roderici regis Gothorum contra Saracenos DCC. milia hominum utrinq; perierunt.

Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Aruernorū regis CXX. milia hominum cecidit. Liu. lib. 6.

Cæsa sunt ab Alexandro ex Darij exercitu supra undecim millia. Cæsa sunt à Crasso duodecim milia de Spartaci exercitu. Cæsa ad Cannas Romanorum L. milia. Cæsa ad Granium flumen à Lucullo ex Mithridatis copijs hominum uiginti millia, præter captos.

Cæſa ſunt à Pompeio ex liberis I X. millia. Cæſa à Sylla ex Marianis X X. millia. Decem millia ex Mithridatis exercitu à Pompeio. Cæſa à Ptolemæo ex Demetrij exercitu L. millia. Cæſa ab Alexandro Perſarum X X I I. millia. Cæſa à Parthis Romanorum decem millia, duce Craſſo. Cæſa ex Scipionis & Catonis exercitu à Cæſare quinq; hominum myriades. Cæſa à Mithridate ſeptem Romanorum millia. Cæſa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centũ millia, equitum quinquaginta. Cæſa octo millia Cilicum à Lucullo.

Cæſa L X X X. millia Germanorum ſub Arioviſto duce à Cæſare. Cæſa Pœnorum X L. millia à Scipione.

Cæſa X V. millia Romanorum ad Thraſymenũ. Cæſa L X. millia Neruiorum à Cæſare. Cæſa X X X. millia hominum de exercitu filiorum Pompeij à Cæſare. Cæſa in bello Macedonum cõtra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & non amplius.

Cæſa in urbis Hieroſolymitanæ excidio undecies centena millia. Cæſa à Britannis Romanorum L X X. millia, ducibus Petilio & Suetonio. autor Cor. Tacitus. Cæſa paulò poſt à Romanis Britannorum L X X X. millia. Quam cladem ægreferens Boudicea eorum regina, ueneno clauſit uitam. Cæſa à Gratiano Imp. triginta Alemanorũ millia, apud Argentariũ oppidũ. autor Sex. Aurelius.

BELLICOSI VIRI, CVM ILLVSTRIBVS VICTORIIS.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica uirtute ſibi cõparauit, ut recens quoque ſit ſemper eius memoria. Viginti natus annos Thebas euertit. Traiecto Helleſponto Ilium profectus eſt, ubi animaduerſo Achillis ſepulchro, Achillẽ ipſum

felicem

felicem prædicauit, quòd laudum suarum præconē habuisset Homerum. Darium Persarum regem ad Granium flumen per domuit, cæsis uiginti Persarum millibus, ubi Darium ipsum cum uxore, & filiabus captiuum duxit, quem tamen iterum donauit uenia. Verū ubi tertio redintegrasset copias, uicto regnum eripuit. Eius tamen interfectorem Bessum supplicio affecit. Scythas demum laceßiuit. In India Porum regem numerosis armatum copijs, & quatuor cubitis cum palmo procerum fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Persarū centena millia armauit in Græciam. Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit peruiū uelis. Cum Themistocle congressus est, & apud Salaminē ab eodem uictus. Post aliquot annos cum Cimone Atheniēsium duce manum conserens, quum fortunam ubiq; nouercam experiretur, uoluptati se dedit.

Ariaces, obscuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos subegit. Syriæ regem Seleucū & Hircanos redegit in seruitutem.

Tamburlanus, Scytharū rex, Mœdos, Albanos, Mesopotamiam, Persiam, Parthiam, & Armeniam subiugauit. Traiecto cum D C. millibus peditum, equitum uerò trecentis Euphrate Asiam minorem obtinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueos coniecit, tanta feritate, ut eum instar beluæ clatris inclusum secum semper duxerit, & sub mensa, in modum canis, micas & frustilla comedere iusserit, equumq; ascensurus, eius humeros pro scabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Thessalonicam urbem ui captam diripuit, Epyrum & Aetholiam subiugauit. Pānoniam cum centum armatorum millibus ingressus est.

Pannonios bello bis fudit,

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonē cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compositis in Oriente rebus Lysimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 15. & Volat. in Geog.

Antiochus Maximus Syriæ rex, Babyloniam, Aegyptū, & Iudæam patrio adiecit imperio. Græciam cum sexaginta milibus intrauit.

Cyrus Astyagē regno Persarum expulit, translato in Persas Medorum imperio. Babylonios cum Crœso Lydorum rege domuit, quem primo uenia donatum, ac secundo rebellantem uita & regno spoliauit. Subacta Asia, ac toto Oriēte, aggressus est Scythas, ubi à Thomyri eorum regina uictus est, & interfectus.

Darius Istaspis filius Babylonios perdomuit. Ionas nauali prælio superauit. Atheniensibus congressus est, sed magno suo incommodo.

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit imperium, Armenios nunquàm antea sub iugum missos adortus est. Babylonios accepit in deditionē fratre interfecto, quem subditi regno præfecerāt ob ipsius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerens Crassum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Annibal Amilcharis filius, uiginti annos natus, Saguntbum expugnauit. In Italiam quinto mense, superatis Alpibus, ab Hispania peruenit. Apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentem superauit. Sempronium consulem apud Trebiam ingenti clade affecit. C. Flaminium quoq; profligauit ad Thrasimenum, interfectis ex eius copijs x x v. milibus. P. Aemylium, & Terentium consules cum exercitu deleuit apud Cannas,

ubi

ubi senatores X C. alij ad X L V. milia perierunt: ubi & anulorum modij tres reperti sunt. Inde omnium metu accessit proximè Romam, & ad tertium usque lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum uictus à Scipione Romam liberauit metu. Liuius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta coniuratorum manu patriam seruitute liberauit, expulitq; Nicoclem tyrannum. Composito patriæ statu dux Achæorum factus, eorũ Rempub. annos X X I I I I. felicißimè administrauit. Locridem, & Calydoniam depopulatus est, Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulsis Argæorum tyrãnos Aristonicum primò, deinde Aristippum bello sustulit. Aetholos Achæis inimicos plerunque debellauit. Sublatus demum dicitur, & ueneno potus à Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit. Annos X I I I I. felicißimè imperauit, suisq; reliquit multas illustres uictorias.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit, Athenas à Cassandri & Ptolemæi imperio redemit. Cyprũ, expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit. Bœotios accepit in deditionẽ. Pyrrhum ab oppugnatione Thessaliæ repressit. Ad extremũ fortuna insidiãte uenit in manus Antiochi.

Epaminundas, Thebarum princeps, cũ Lacedæmonijs congressus, multas uictorias retulit. Traiectus lancea & in castra semianimis relatus, ubi audiuit saluum esse scutum suum, nec ab hostibus raptum, Bene res habet, inquit, mortẽ hãc morior lubẽs. Atq; ita ueluti gratulabundus

bundus expirauit.

Lysimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iussu datus in prædam (quod Calisteni captiuo ad remedium calamitatis dedisset uenenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaq; lingua feram exanimauit. Quo illustri facinore conciliatus est Alexandro. Trogus libro 15.

Pyrrhus, Epyrotarum rex, Leuinũ consulem apud Heracleã bellorũ nouitate turbauit. Ad uigesimum ab urbe lapidẽ castra posuit, Curio, & Fabricio cõgressus est, Argos obsedit, ubi tegulæ iactu ad extremum fertur perijsse.

Philippus Macedo Atheniẽses uicit. Traiecit ĩ Illiricum, Larissam urbem cepit: expugnauit Thessaliam, & Methonem Magnesiæ urbem. Dux à Thebanis delectus contra Phocenses, eos diripuit, Olynthios deleuit, Arisbã Epyri regem regno deiecit. Byzantium obsedit, ubi lõga mora consumptus ad Pyraticam se conuertit. Scythas stratagemate superauit. Rebellãtes iterũ Atheniẽses domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracusas à Dionysij tyrannide liberauit, tyrannum in exilium misit. Leontinorũ principem nomine Icetem bello captũ interfecit. Mamercum Catanæ tyrannum in fugam uertit. Leptinum (qui Apolloniam per uim ceperat) captum & uinctum Corinthum misit. Carthaginienses in Siciliam irrumpentes superauit, eorumq; castra diripuit.

Ceneus Thessalus quum multis interfuisset prælijs, nunquam tamen lædi potuit. Hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis ut Ceneus. Nestor apud Ouidium lib. 12. Vestro fuit unicus æuo Cõtemptor ferri, nulloq; forabilis ictu Cycnus, at ipse olim patientem uulnera mille Corpore nõ læso Perrhæbum Cænea uidi, Cænea Perrhæbum, qui fa

ctis inclytus Othryn incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit. In bello contra Pylon primus è naui prosiliens, nec uulneratus est, nec scutum amisit. Aduersus Amphipolim strenuè decertauit. Tandem insimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quum in bello Peloponesiaco, accepisset ab oraculo uictricem fore gentem, cuius princeps bello periret: relictis uestibus imperatorijs, gregarium se finxit militem, eoq́; modo inimicis occidendum se præbuit.

Idanthyrsus Scytharum rex, bello res magnas gessit, multum Asiæ subiugauit, & totam propè Aegyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britanniæ, adeò bellica uirtute excelluit, ut quadringentos & sexaginta uiros in prælio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua sculptũ draconẽ præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Christiparæ genitricis effigies, ut omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, uelut adiutricẽ. Vtebatur lãcea ardua, & inusitati ponderis, quam secum deferri semper uolebat. Cantatißima est eius uirtus, & recens propè memoria, frequensq́; fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manum conserere cum numeroso illo, omnium post homines natos populosißimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud angustias Thermopylarum, ubi parta uictoria immortale quoque sibi nomen peperit. Idem quoque milites solebat hortari, ut prande-

rent, tanquam apud inferos cœnaturi: quo uerbo uidebat eos esse uacuos metu. Iustinus lib. 2.

Clodoueus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gothos regno suo expulit, Alaricum eorum regem cecidit. Aliaq; permulta egit facinora, quibus docuit gentem suam ad arma natam.

Huius filius Theodericus, Turingiam cum rege subiugauit. Traiecit in Italiam cum L X X X. milibus armatorum, Belisarij copias repetino fregit impetu. Transpadanam regionem uicit. Decem Burgundiorum milia Gothis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos uno impetu fudit. Traiecto Rheno Alemanos, Suenos, Bauaros, regno Frãcorum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniã uocatos profligauit, cæsis ex eorundũ exercitu CCCLXXXV. milibus. Amorreum alterũ eorũ regem, suppetias Athimo apud Narbonẽ obsesso ferentem, deleuit. Gothos (qui Hispaniam citeriorẽ Galliæ partẽ annos iam CCC. turbauerãt) profligauit. Omnem postremo Galliam Francorum regno subiecit. Volat.

Carolus Magnus, Pipini secundi filius, euidens uirtutis Gallicæ reliquit argumentũ. In primis Aquitanorum regem Himuldũ in deditionem accepit. Accersitus ab Adriano Pont. Lõgobardos cũ duce Desiderio, Italia expulit, quã annos iam CCIIII. possederant. Domũ reuersus bellum Saxonũ (quod annos propè XXXIIII. durauerat) quamuis interpolatum, prosecutus est. Quos sub iugum redactos, ad Christianæ quoq; pietatis cultum induxit. Aigolandum Sarracenum, Hispanosq;, male de Christo sentientes, subiugauit. Beneuentanorum (qui duce Araiso in Romanum Pont. tumultum parabant) repreßit.

Taxilo

Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, sola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniã occupauerãt) magnis affecit cladibus. Godefredum Normanorum ducem, Francorum socios uexantem, in potestatem suam redegit. Leonem tertium Pont. à Romanis expulsum, suæ sedi restituit. Cui tantæ uirtuti adiecit amorem literarum, quas usque adeò & amabat & mirabatur, ut Parrhisiensem Academiam primus instituerit. Erat corpore procero, uastis præter consuetudinem uiribus.

Gedeon iudex Hebræorum percußit quatuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebeæ, & Salmanam. Interfecit'que ex eorum exercitu c x x. milia hominum apud Iordanem nocte una. Iosephus lib. 5.

Fecit Themistocles filium suum Cleophantum in equestri facultate adeò strenuum, ut equis rectus insisteret, & rectus iacularetur, aliaq; permulta efficeret stupenda. Cælius cap. 12. lib. 8.

Conon, dux Atheniensium, fuit bellica uirtute clarißimus, qui Lysandrum Lacedæmoniorũ ducem terrestri prælio uicit, & Athenarum restituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iustinus li. 5.

Pompeius Magnus Syllæ primum partibus adhæsit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniæ triumphauit, nondũ patientibus annis. Contra Sertorium in Hispaniam profectus, Metelli copijs se cõiungẽs, eũ cũ tota factione sustulit. Pyraticũ bellum tribus cõfecit mẽsibus. Triũphauit de Mithridate rege Ponti. Tigranẽ uicit regẽ Armeniæ, quem tamen ad genua sua prouolutũ regno restituit. Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorum rege Aristobolo, & in triumphum unà cum filio Tigranis ducto. Reuersus ex Oriente triumphũ egit

biduo

biduo, prænotatis uictarum gentium titulis. Ad extremum uerso fortunæ Zephyro uictus à Iulio Cæsare in campis Philippicis, coactus est uelut profugus ad Aegypti regem Ptolemæum se recipere, ubi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est.

aliâs Pharsalicis

Victor Pompeij Cæsar Galliam omnem decennio subegit, eamq; redegit in prouinciæ formam. Germanos, põte super Rhenũ fabricato, maximis affecit cladibus. Aggressus est Britannos ignotos antea, superatisq; pecunias & obsides imperauit. Macedoniam transgressus, Pompeium per quatuor penè mẽses, maximis obsessum operibus, ad extremũ Pharsalico prælio fudit, & fugientẽ Alexandriam persecutus, occisum ut deprehendit, cum Ptolemæo rege bellũ difficillimũ gessit. Victor Aegypti regnũ Cleopatræ, fratriq; eius minori permisit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum transijt, urgentibus de Pharnace nuncijs, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus præferocem intra quintum (qua affuerat diem) una profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeij socerum, & Iubam reliquias partium Africa refouentes deuicit, & Pompeij liberos in Hispania. Confectis bellis quinquies triumphauit. Primum triumphum egit Gallicũ, Sequentem Alexandrinum, ex uicto & interfecto Ptolemæo. Huic proximum Africanum ex Iuba debellato. Deinde Ponticũ de Pharnace. Nouissimum, Hispanensem de Pompeij liberis. Reflante demum Fortuna, quum optimatium partibus esset formidolosus, Bruti, Cassij, & aliorum coniuratione, tribus & uiginti uulneribus in senatu confossus est. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæsare fœdus cum Lepido, & Augusto contraxit. Brutum & Cassium

Cæsaris

Cæsaris interfectores uicit in Macedonia. Profectus in Asiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem securi percußit. Phraati Medorum regi congressus, quum uictor euasisset, uictum ad Araxem usq; persecutus est. Armeniæ regem, Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo uidit se positum in gremio luxuriantis Fortunæ (in quo parum sibi cauet mortalitas) delitijs captus, incidit in amorem Cleopatræ, quam repudiata Octauia Augusti sorore sibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuilis. Hinc Augusti nata indignatio, cui apud Actiũ congressus, & ad extremum uictus, profugit in Alexandriam, ibiq; gladio se confodit.

Attilius Regulus consul fusis Salentinis triumphauit. Primus Romanorum ducum in Africam classe traiecit. Quassata Amilcharis classe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidem hominũ milia cepit. In Africa portentosæ magnitudinis serpentem occidit. Captus demum insidijs Xantippi Lacedæmonij mercenarij militis, miserabili exitu ab inimicis enecatus est.

C. Acilius Cæsaris miles, nauali ad Maßiliã prælio, iniecta in puppim hostium dextra, & obtruncata eam læua apprehendit. Nec ante dimicare desijt, quàm captam profundo mergeret, Atheniensem illum Cynegirum imitatus, qui in cõsectanda Xerxis classe, idem legitur fecisse. Herodotus lib. 6.

Acilinus, Belisarij miles, solus àd portam Pintianã Gothorum repreßit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliscos obsedit. Veios decennali obsidione domuit. Gallos Senones Roma pepulit, eisq; uexilla Romanorũ extorsit. Quinto dictator Celtas iterũ Romam petentes ad Anienem fluuium superauit..

M. Curius

M.Curius Dentatus triumphauit de Samnitibus, Iterum de Sabinis, Tertiò de Lucanis ouans urbē ingressus est. Pyrrhum Epyrotarum regem ex Italia pepulit. Legatis Samnitum aurum offerentibus, respondit se malle imperare aurum habentibus, quàm accipere.

T.Q.Flaminius (eius Flaminij filius, qui ad Thrasymenum Annibali inauspicatè congressus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prælio fudit, castris exuit. Thessaliam, iuuantibus Aetholis, & Acarnanibus, uexauit. Ciuitates quæ sub Philippo erāt, per præconem liberas esse pronunciauit. Demetrium obsidem accepit, quem postea pecunia multatum in regnum restituit. Nabin Lacedæmoniorū tyrannum subegit. Legatus in Græciam contra Antiochum & Aetholos ad cōfirmandas in fide Romanorum ciuitates missus est.

T.Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in deditionem accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos exposuit uænales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium à Gallis defensum nomē sortitus, annos XVI. natus militem uoluntariū se obtulit. Militaribus donis XXXVII. à suis ducibus donatus est. Cicatrices habuit XXXIII. in corpore. Plin.

M.Claudius Marcellus (Gallos qui se Insubribus iunxerant) iuxta Padum uicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem inuictißimum ducem primus apud Nolam superauit. Contra Syracusas profectus, triennio urbem oppugnauit. Tandem interfectus est ab exercitu Annibalis apud Venusiam.

C.Marius septies consul, Iugurtham captum in triumphum duxit. Cimbros in Gallia, Teutones in Italia oppreßit

oppreßit, deq; his triumphauit. Apuleium & Glauciam prætores seditiosos interemit. Syllam uictum coëgit Minturnis delitescere inter paludes. Spiculatorem Gallum ad inferendam sibi mortem missum, uultus maiestate deterruit. Plutarchus, & Liuius.

Porsena rex Ethruscorũ dum Tarquinios in urbem restituere tentans Ianiculum cepisset, Horatius Cocles pro ponte sublicio stetit, sustinuitq; hostilem impetum, donec pons à tergo frangeretur, quo cũ in Tyberim decidit. Sabellicus: Quiq; sibi pontẽ passus post terga reuelli, Ipsa licet contra starct Ethrusca phalanx.

Scipio Africanus annum agens XVII. principio secundi belli Punici ductus in castra, circumuentũ ab hostibus patrem liberauit. Post Cãnensem cladem quũ iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulos coëgit, se non relicturos patriam. Mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obtulit, natus annos XXIIII. ubi Carthaginẽ nouam uno die expugnauit. Asdrubalem superauit. Masinissæ nepotem in bello captum auo remisit. Syphacem regẽ ui cepit. Annibalem ex Italia accersitum superauit, Carthaginemq; Romanis fecit tributariã. Reuersus Romam triumphauit. Consul in expeditionẽ Asiaticam profectus, omnia suis auspicijs rexit. Antiochũ sub iugum misit. Accusatus demum quòd prædam Asiaticã nõ totam in ærarium contulisset, Linternum seceßit in uillam suam, pertæsus ingratitudinem urbis. Liuius.

Scipio Aemylianus, Pauli Aemylij filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scæua Centurio Cæsaris in Gallia solus in acie restitit. Quũ in hostes rueret, & iam telo femur trãsfixus

eſſet, contuſusq́; caput ictu ſaxi, clypeo & galea diſiectis, gladioq́; fracto, duplici lorica munitus, ſe in mare proiecit. Et quum natando perueniſſet ad ſuos, Parce (inquit) imperator, Arma perdidi. Tranquillus ſcribit eum effoſſo oculo, transfixisq́; humero & femore, ac clypeo centum & uiginti foraminibus terebrato, caſtelli commiſſi portam non reliquiſſe.

Paulus Aemylius, Aemylij Pauli conſulis, collegæ Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit, Perſeum Macedoniæ regem cepit, demum in triumphum duxit. Proconſul in Hiſpania cum Vaſcetanis et Luſitanis aduerſo marte pugnauit. Anno tamen ſequenti Luſitanos fudit, cæſis ex eorum exercitu XVIII. millibus. Captis uerò D. XXX.

Aurelianus Imp. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus uno die octo & quadraginta ſua manu interfecit. Zenobiam quoq́; Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Tetricum ſubiugauit. Mox in Aegyptũ traijciẽs, regionẽ pacauit, ſublato Firmo, factiones ibidem ſuſcitante. Romam poſtremò reuerſus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiſcus.

Iuſtinianus Imp. Perſas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africã Rom. imperio totam reſtituit. Gothos iterum in Italiam irrumpẽtes fudit. Mauros Africam infeſtantes cum Attila rege ſubiugauit. Quæ magna ex parte auſpicijs Beliſarij geſſit. Propter tot uictorias dicebatur Alemanicus, Gothicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicinius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus uocatus eſt. Pugnauit in hoſtem CXX. prælijs. Cicatricẽ auerſam nullam, aduerſas XLV.

tulit. Coronis donatus est aureis VIII. Obsidionali una, Muralibus tribus, Ciuicis XIIII. Torquibus LXXXIII. Armillis plus centum & sexaginta, Hastis XVIII. Phaleris item quinquies uiciesq;. Triumphauit cum imperatoribus suis triumphos nouem. autor Plinius, & Gellius.

M. Sergius (ut scribit Plinius) secundo stipendio dextram manum perdidit. Stipendijs duobus, ter & uicies uulneratus est. Bis ab Annibale captus. Bis uinculorum eius profugus XX. mensibus nullo non die in cathenis & compedibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnauit, duobus equis insidente eo suffoßis. Dextrã sibi fecit ferream, eáq; religata præliatus est. Cremonam obsidione exemit. Placentiam tutatus est. Duodena castra hostium in Gallia cepit. Vicit etiam Fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, Vespasianũ consueße ante ire agmen, Locum capere, cibo fortuito, ueste habituq; uix à gregario milite discrepante, legiones habuisse exercitas bello, noctu stetiße in excubijs, milites stratagematibus, dolisq; bellicis instruxisse.

Manlius Torquatus, Gallũ prouocantem, scuto, & gladijs duobus armatum, ornatumq; torque, & armillis, uiribus, adolescentia, magnitudine, & uirtute antestantẽ cæteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq; sanguinolentã collo suo imposuit. Quo facto, ipse, posteriq; eius Torquati cognominati sunt. autor Gellius cap. 13. lib. 9.

Augustus Imp. Cãtabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano subiecit imperio. Sueuos, Cattosq; deleuit. Sicambros in Galliam trãstulit. Pannonios stipendiarijs adiecit. Getarum populos, Basternasq; lacessitos bellis ad cõcordiam impulit. Obsides accepit à Per-

ßis, creandiq; regis arbitrium. Ad eum Aethiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miserunt. Bella ciuilia quinq; geßit, Mutinense, & Actiacum aduersus M. Antonium: Philippense in Brutum, & Caßiũ: Perusinum aduersus L. Antonium Triumuiri fratrem: Siculum aduersus Sextum Pompeium Cn. Pompeij filium. In bello Mutinensi non modo ducis, sed etiam militis functus est munere. Nam aquilifero legionis suæ grauiter uulnerato, ipse aquilam humeris subijt, diuq; portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus imperator, bello Sarmatico tribunus, transmisso Danubio multa fortiter fecit. Donatus est hastis puris quatuor, Coronis uallaribus duabus, ciuica una, uexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera una librarũ quinq; ad rem diuinam. Sabellicus in Elegijs Romanos quosdã bellicosos his uerbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
  Cernere magnanimus Porsena non potuit.
Tercentum Fabios, aßertoresq; Camillos,
  Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosq; duos, geminosq; Catones,
  Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Coßum, nec te Marcelle relinquat,
  Non Curios porcos, Fabriciumq; senem.
Tollat in immensum Syllam Mariosq; feroces,
  Pompeiosq; duos, Cæsareamq; domum:

Gylippus uir Lacedæmonius, bello strenuus, Athenienses multis bellis, multisq; cladibus affecit. Tibullus lib. 4. Non magni potior sit fama Gylippi.

Sunt & alij pleriq; uirtute bellica memorabiles, ut ex Troianis Priamus, Aeneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus

Troilus. Ex Græcis Agamemnon, Menelaus, Achilles, Aiax uterq;, Patroclus, Vlysses, Nestor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quisquam se conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Aeneæ uirtutem Diomedes apud Vergilium libro 11. his aperit uersibus:

Munera, quæ patrijs ad me portastis ab oris,
Vertite ad Aeneam: stetimus tela aspera contra,
Contulimusq; manus: experto credite, quantus
In clypeum aßurgat, quo turbine torqueat hastam, &c.

His adduntur, Adrastus, rex Argiuorum, Agesilaus, Brennus, Cãbyses, Catilina, Cimon Atheniensis, Crœsus, Euander, Iugurtha, Iason, Hercules, Pacorus rex Pharthorũ, Perseus, Theseus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Thideus, Thrasibulus, & alij pleriq; poëtarum carminibus cantatißimi.

FORTISSIMI, FORTITVDINE CORPOREA.

Verg. li. 8. Aen. fingit Herilũ tres animas habuisse, ter lœtho sternendũ fuisse. Nec aliã ob causam (ut conijcere est) quàm propter inusitatas, & portẽtosas hominis uires. Sic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra sub tartara misi:
Nascenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter lœtho sternendus erat, cui tunc tamen omnes
Abstulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus pater Valentiniani Imp. funarius est appellatus, quòd uænaliciũ funem portãti quinq; milites

non possent extorquere.Sex.Aurel.

Cleomedes *Astypalæus Lacchum Epidamnium pugilem armatũ unico ictu inermis occidit, occisi latera aperuit, & iniecta manu eduxit intestina. Ob quam feritatem, quum à iudicibus in ius uocaretur, per forum abiẽs, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) disiecit, eáq; ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingressum operculo se obtexisse, ubi nusquàm repertus sit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap.1.lib.15.*

Milonem Crotoniatam, *dum constitisset, nemo uestigio educebat, Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In Olympia bouem per stadium retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum deuorauit. Quum autem nimia neruorum fiducia arborem uellet diducere, brachijs hinc inde constrictis, & deficiente conatu retentus, lupis fuit præda. Iuuenalis Satyra. 10.– Viribus ille Confisus perijt, admirandisq́; lacertis. Cælius cap.21.lib.5. De Milone meminit Gellius lib.15.cap.16.*

Titormus *Busequa fuit quispiam, procero corpore, uiribusq́; portentosis, cuius uires quum Milo uellet experiri, ille in Euenum descendens permagnum arripuit lapidem, quem ad se protraxit, & inde propulit, bisq́; & ter hoc ipsum effecit, postea erexit, erectumq́; & humero impositũ ad quinquaginta ulnas uexit. Hunc autem lapidem uix emouebat Milo. Aliud item roboris sui argumentum exhibuit Titormus. Maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq́;, & inde proripere se cupiẽtem constantißimè retinuit. Quod uidens Crotoniates, O Iuppiter, inquit, an alterum nobis proseminasti*

Herculem

Herculem hunc? Cælius cap. 69. lib. 11.

Poëtæ scribunt Cacum immanem fuisse latronem, Vulcani filium, ignes, & flammas ore uomentem, qui boues cauda raptos inuersis uestigijs, causa tegendi furti, in speluncam traxerit. Fabulantur quoq; tam prodigiosis fuisse uiribus, ut cauernam suam obice mõtis præstrueret. Ouid. 1. Fast. Ille aditum fracti præstruxerat obice montis. Vix iuga mouissent quinq; bis illud onus. Nititur hic humeris (cœlum quoq; sederat, &c.

Monychus nomen est Centauri, qui arbores & saxa pro telis iaculabatur. Lucanus lib. 6. Pharsa. Aspera te Pholoës frangentem Monyche saxa. Ouid. in Ibin: Quiq; trabes pressas ab humo mittebat in auras. Iuue. Saty. 1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoq; fingitur de Rhœto Centauro. Luca. Teq; sub Oeteo torquentem uertice uulsas Rhœte ferox, quas uix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, summas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines discerpebat, truncis cum magno impetu in aëra laxatis. Ouid. iu Meta. Occidit ille Scinis magnis male uiribus usus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram latè sparsuras corpora pinus.

Quãtæ fuerint Turni uires hoc licet arguere, quòd singulari certamine Saxum antiquum ingens (campis quòd forte iacebat Limes) in Aeneam contorserit. autore Verg. Vix illud lecti bis sex ceruice subirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Augusti meruit) uehicula cum culeis sustinebat. Carpenta cõprehensa una manu retinebat, contrà nitentibus iumentis.

Rusticellus mulū suum tollebat, inquit Varro apud Pliniū. Lysimachus leonem (cui Alexādri iussu fuerat expositus) strāgulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum est leonem insolita magnitudine confectum in Olympo monte à Polydamante athleta inermi. Eundem quoq; scribunt in armenta boum intrasse, ubi taurum magnitudine insignem, altero posteriorum pedum arripuerit, ferocientemq;, & prærabido impetu prosiliētem, non dimiserit prius quàm in eius manu ungulam reliquerit. Narratur etiam quadrigas tota ui concitatas constantißime retinuisse. Qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, uirum magnæ mercedis pactione Susa pellicuit. Eò quum uenisset Polydamas, tres omnium Persarum fortißimos (qui unà ex prouocatione arma susceperant in aduersum) solus contrucidauit. Cui inusitato robori confidēs, dum forte fortuna cum aliquot alijs in spelunca recumberet ad mensam, conuulsusq; supernè scopulus ruinam minaretur, & omnes ad fugam impelleret, solus ibidem remansit, fore sperans, ut saxum decidēs facile sustineret, quo tamen oppressus est. Cælius cap. 56. lib. 7.

Sabinus Syrus, uir fuit memorandæ fortitudinis, qui tempore Titi Vespasiani primus Hierosolymæ muros ascendit. Iosephus lib. 7.

Sanson mille quondam Philistæos asini maxilla interfecit. Ligatus domum concußit ac diruit, eaq; ruina oppreßit quàm plurimos. Portas urbis euellit. Capillis demum à Dalida meretrice rasis, in quibus robur fatale continebatur, uenit in hostium manus.

Taurea Iubellius Campanus, uir fuit memoranda fortitudine, qui in castris Annibalis Claudium Ascilium

Romanum

Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idem capta à Fuluio Capua, uxorem, liberos ac se postremo antè pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hostem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito superauit, & postremo correptum in castra transtulit. Plinius lib. 7.

Agatho uir fuit Athenis monstrosæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipsa etiamnũ adolescẽtia uasta coma, hirsutis oculis, & iunctis, ut unus propè uideretur, Læta facie, naso Aquilino, ceruice torosa, pectore uasto, cruribus breuibus, ac extrà incuruatis. Erat ei tegmẽ lupina pellis. Frequens cum apris, lupis & tauris certamen, quorum uulnera ostentabat. Vescebatur lacte asinino. Cratera sibi iussu Herodis oblatum respuit, dicens: Haud purũ esse, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem sibi uiribus conferendum reperit. Mißus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumq; euasit uictor. Quod quum ægreferrent, insidias in opportuno loco te tenderũt. Constituerunt enim iuuenes omniũ fortißimos, qui transeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib. 6.

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robusto, adeò ut taurũ syluestrem in Alexandri sacrificio elapsum sese opponens, utraq; manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius latronẽ Aegyptium uocabat) statura fuit ingenti, oculis promicãtibus, capillo crispo, frõte uulnerata, fusco uultu, reliquum corpus pilosus, & hispidus, ita ut Cyclops uulgò diceretur.

Robore autem adeò insignis, ut Triarium uinceret. Nam & incudem pectori superpositam, tondentibus fabris cō=stanter pertulit, quum resupinus, & in manus curuatus pendere magis uideretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus Maximinum Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuisse Milonem sui seculi, quòd is hamaxas tra=heret, Rhedam onustam propelleret, aliaq; item plurima perficeret, fidem uix capientia. autor Capitolinus.

Aristomenes Messenius solus CCC. Lacedæmones occidit. Tandem uulneratus, & captus pœnam per cu=niculos, subterraneasq; cauernas effugit. Iterum captus, custodibus somno sepultis, accesit ad ignem, & lora cō=bußit. Tertio captum quum Spartani dissecuißent, intro=spexissentq; qualis esset, repertus est hirsuto corde. autor Plinius lib. 11. cap. 37.

Fusius Saluius duo centenaria pondera pedi=bus, totidem manibus, & ducenaria duobus humeris con=tra scalas ferebat. Plinius cap. 20. lib. 7.

Plinius ait se uidisse Athanatum quendam prodi=giosæ ostentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurnisq; quigentorū pōdo calciatū, per scenā ingredi.

Attilius, seu Acilius, Cæsaris miles, nauali apud Maßiliam prælio hostilem ingressus puppim, abscissa dextra umbonem sinistra retinuit, eousq; uultibus terrēs, ut prostratis omnibus, nauem occuparit uictor. autor Plutarchus in Cæsare.

M. Seruilius uir consularis, tricies & uigesies in singulari certamine pugnauit, ac semper trucidauit ho=stem. Idem Plutar. in Aemylio.

Bithon quidam (ut apud Cæliū testis est Pausanias) taurum humeris gestabat, cuius memorabilis & prodi=

giosæ fortitudinis indicem habuit statuam Argis.

Cynegirus Atheniensis in bello Persico magna pertinacia in consectandis hostibus usus est. Nam & nauem onustam dextera manu tenuit, ea amputata sinistram iniecit: quam & ipsam quum amisisset, nauem mordicus arripuit, morsuq; retinuit furenti similis. autores Trogus & Herodotus. Idem quoq; dicitur accidisse Lucio Glauco, uiro Romano, ut utramq; amiserit manũ, quũ Asdrubalis nauem detinere uoluisset.

Skyoldus, Vffo, Fresicus, Starcatherus nomina sunt apud Saxonem Grammaticum, hominum magnis uiribus & magno robore præditorum. Quorum Skyoldus Lotheri Danorum regis filius, quum ab adolescentia uenandi studio flagraret, immanem (cui nemo audebat congredi) beluam subegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata est. Idem postea repertum miræ magnitudinis ursum, & insolitæ granditatis, cingulo detinuit, socijsq; præbuit occidendum. Complures quoq; spectatæ fortitudinis athletæ ab eodem superati sunt. E' quibus Attalus & Scarus illustres fuere.

Vffo maiore erat corpore, quàm ut armis uti posset alienis. Oblatis compluribus gladijs, manu capulum stringens frustillatim singulos agitando comminuit. Nec erat tanti rigoris gladius, quem nõ ad primæ cõcußionis motũ, in uarias partes effringeret, ac dissolueret. Saxo lib. 4.

Vbbo Fresicus, Haraldi regis miles, præter undecim, quos in acie uulnerauerat, uigintiquinq; delectorũ pugilum interfecit. Idẽ nemine propius cũ ipso congredi audente, sagittis impetitus CXLIIII. ictibus prius perforatus est, quàm lapsis corporis uiribus genua reclinaret.

Starcatherus iam senex, gemino cinctus ense, to-

tidem baculis infirmam senectutem iuuabat. Cui quum popularium quidam illudens, inutilem & superuacuum dixisset gladiorum usum, ac propterea alterũ sibi donari per ludibriũ petijsset, iussum accedere spe petitiõis Starcatherus gladio transuerberauit. Ad cuius facti ultionem, quum duo Hatheri milites magno equorum cõcursu aduolassent, utrumq; occidit. Facti causam percontanti Hathero, respondit, se semper pœnas ab irrisoribus exigere solitũ, nec unquàm impunè sibi à procacibus insultatum.

Paulus Diaconus scribit, Amelongum Romualdi Longobardorum regis militem, quendam Græcum equitantem ictu baculi sella excußisse, & in aëra supra caput suum leuasse.

Ferunt Odenatum Zenobiæ Palmyreorũ reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum, primã ætatẽ exercuisse in capiendis leonibus, pardis, ursis, cæterisq; syluestribus feris: Famẽ insuper, æstus, frigora, pluuias ubiq; pertulisse: quibus duratus bellicas postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambysis, solus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Persarum poterat incuruare. autor Herodotus lib. 3.

Dioxippus, Alexandri fuit miles fortißimus, qui prouocatus à Corrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatum humeris pro porta Locrensium statuit, quod miraculi gratia uisebatur. Idẽ quoq; Temesẽ quendã reddere compulit, quæ cuiq; magno fœnore extorserat. Erasmus, & Volat.

Fuit Carolus Magnus (ut iam dictum est) procero corpore, uastisq; præter humanam consuetudinem uiribus. Cuius rei haud dubia sanè reliquit argumēta tam præclaris, tamq; multiplicibus uictorijs.

Telamon propter insignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus est, & Hesionem poßidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpēdas fuerat missus) uiribus sustulit.

Periclymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib. 12. uires suas sic exprimit: Tunc ego debueram capiēda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni si non superare, morari Hectoris arma meis.

Theseus Aegei filius, Herculeæ uirtutis æmulus, Scyronem, & Procustem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurū monstrum biforme, Centaurosq; plurimos interfecit, & (ut fabulantur poëtæ) ad inferos descendit cū Pyrithoo, ut Proserpinam raperent. Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his uerbis:

Quum fuerit Scyron lectus, toruusq; Procustes,
Et Scinis, & Tauri, mixtaq; forma uiri.
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum uerba fidem capiunt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiosis uiribus extitere) laudem multis interuallis excesserit fortißimus ille Iouis & Alcmenæ filius Hercules, Qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa passus est, & plerisq; naturæ portētis expositus, à quibus tamen semper redijt uictor. Inprimis

dum

dum adhuc esset infans, duos angues arctatis gutturibus elisit. Prouectior factus in Lærna palude certamen susce= pit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante dum uni= cus amputabatur uertex. Leonem Nemæum toti populo formidolosum, precibus Molorchi pastoris (à quo susce= ptus fuerat hospicio) interfecit. Alterum item in Thessa= lia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta uastantem itidem iugulauit. Ceruam æri= pedem, & aureis cornibus decoram, cursu arripuit. Har= pyas uolucres immundas, uirgineum præferentes uultũ, prope Stymphalum Arcadiæ lacum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammas uomentem distentis fauci= bus iugulauit in Attica. Acheloum in uarias formas se commutantem uicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitum cruore pascentem occidit. Busyrim regem, Ne= ptuni & Lybiæ filium, hospites mactantem, & adia= centes Nilo regiones latrocinijs deprædantem, itidem interfecit. Antæum Gigantem (cui terra mater suppe= ditabat uires) lucta superauit. Abylen & Calpen co= lumnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hespe= ridibus, interfecto (qui eorum custos erat) Dracone. Geriona tricorporem uita spoliauit, & armento. Ama= zonum reginæ Balteum abstulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore uomentem, de medio sustulit. Nessum centaurum, Deianyræ raptorem, confodit iacu= lis. Hesionam Laomedontis filiam liberauit à monstro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cœlum humeris (ut ad exprimẽdas uires fingitur) sustu= lit. Iunonem in papilla uulnerauit, uelut laborũ suorum autorem. Descendit ad inferos, ibiq; Cerberum rapuit, raptũ, & cathenis uinctum, in auras eduxit. Theseũ libe-

raüit.

rauit. Lycum Thebarum regem (quòd Megaræ uxori suæ stuprum inferre uoluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui nõ potuit superesse, Amor. Vnde Ouidius: Quem non mille feræ, quem non Stheleneius hostis, Non potuit Iuno uincere, uicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA ET ALIORVM INVSITATÆ magnitudinis hominum.

QVoniam de prodigiosis uiribus facta est mentio, decens & congruum uideatur, ut subsequantur Gigantes, & qui inusitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autẽ Gigantes terræ filij, unde & Terrigenæ uocantur à Lucano scribente: Aut si terrigenæ tentarent astra Gigantes. Dicuntur & impetum fecisse in Deos, eosq; cœlo detrudere uoluisse, cuius rei causa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouid.

Emissumq; ima de sede Typhoëa terra,
Cælitibus fecisse metum, cunctosq; dedisse
Terga fugæ, &c.

Fuerunt ingentis staturæ, unde & ex his nonnulli cœlum humeris dicuntur sustinuisse, ut Atlas, Hercules. Fulmine omnes percußi sunt ob prædictam impietatem. Pugna illa uocatur Gigantomachia. Ipsi uerò aliter dicuntur Phlegræi fratres, à Phlegra ualle Macedoniæ, ubi cũ cœlestibus pugnauere. Seneca in Thyeste: Nunquid struitur uia Phlegræos alta per hostes, et Thessalicum Thressa premitur Pelion Ossa? Dicuntur et Titanes. Idẽ Seneca in Hercule furente: Titanas ausos rumpere imperium Iouis. Antiquitus sic formabantur, ut eorũ pedes in draconũ uolumina desinerent, quod ea ratione factũ est, ut intelligeremus, eos nihil rectũ aut sublime cogitasse, quũ detorti

corum

eorum gressus ad inferna demergantur. Autor Vectius apud Macrobiũ. Ea est causa, quamobrẽ uocentur à poëtis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Meta. Qua centum quisque parabat Inijcere Anguipedum captiuo brachia cœlo. Pontanus: Tu'ne deus, tu'ne Anguipedes uicture gigantes? Ouid. lib. 4. Trist. Sphingaq; & Harpyas, serpentigenosq; gigantas.

Nunc seriatim dicendum est de his, quorum frequentior est apud scriptores mentio. Vergilius libr. 1. Georg. de quibusdam meminit: –Tum partu terra nefando Cœumq; Iapetumq; creat, sæuumq; Typhœa Et coniuratos cœlum rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atque Ossæ frondosum imponere Olympum. Ter pater extructos deiecit fulmine montes.

De Iapeto Syllius lib. 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantẽ premit Iapetum, flammasq; rebelli Ora reiectantem.

De Typhœo, seu Typhone Vergilius lib. 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumq; cubile Inarime Iouis imperijs imposta Typhœo. Valerius Flaccus libro 2. Horror abest, Sicula pressus tellure Typhœus. Vergilius in Cyri: Additur aurata confixus cuspide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam alijs:

Nondum post genitos tellus effœta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur Alœus Titanis filius, geminiq; eius filij, ex Iphimeride à Neptuno uiolata geniti, Othos & Ephialtes. Vergil. in Culice: Nam uictus sedet immanis serpentibus Othos, Deuinctũ mœstus procul aspiciens Ephialtem, Conati quondam quum sint incendere mundum. Idem lib. 6. Aeneidos, Hic & Aloidas geminos immania uidi, Corpora &c.

Encela

Enceladum poëtæ fabulantur in Sicilia fulminatum, ut Othum in Creta, Typhœum in Campania. De hoc Vergilius libro 2. Aen. Fama est Enceladi semustum fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemq; insuper Aetnam Impositam ruptis flammam expirare caminis: Et fessum quoties motat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, & cœlum subtexere fumo. Idem in Aetna: Murmure Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerum, qui quum Latonæ uim uellet inferre, ab Apolline sagittis confossus est, & ad inferos detrusus, ubi à uulture corroditur, fibris, & iecore semper renascentibus. Vergil. lib. 6. Aene. Nec non & Tityum terræ omniparentis alumnum Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, rostroq; immanis uultur adunco Immortale iecur tundens, fœcundáq; pœnis Viscera, nec fibris requies datur ulla renatis. Ouidius lib. 1. de Ponto.

Polyphemus cyclops, Neptuni filius ex Thoa, propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes. De hoc Verg. libro 3. Aeneidos: Nam quantus, qualisq; cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atq; ubera pressat.

Aegæon gigas est, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. Fuisse fertur centimanus, unoq; ictu centum scopulos in Iouem torsisse. Vergilius libro 10. Aeneidos: Aegæon qualis, centum cui brachia dicũt, Cẽtenasq; manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribus arsisse, Iouis quum fulmina contra Tot paribus streperet Clypeis, tot stringeret enses. Hunc poëtæ fabulãtur à Neptuno fuisse alligatum maris Aegæi scopulis. Statius:

Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De Briareo Claudianus: *Quæ brachia centū Briareus alijs numero crescente lacertis Tot simul obiectis posset confligere rebus.* Vergil. lib. 6. Aen.

Inter hos ponitur Numas, *quem aiunt sub Prochyta conclusum.* Syllius lib. 12. *Apparet Prochite sæuum sortita Numanta.*

De Porphyrione & Adamastore Sidonius: *Hic rotat excussum uibrans in sydera Pindum Enceladus, rapido fit mißilis Ossa Typhœo, Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopenq; Adamastor.*

Antæus *gigas fuit in Libya proceri corporis, cui in Herculem luctanti terra mater augebat uires, quotiescunq; eam attigerat.* Luca. libr. 4. *Hoc quoq; tam uastas cumulauit munere uires Terra sui fœtus, quòd tetigere parentem, Iam defecta uigent renouato robore membra.*

Fuit & Astræus *unus è Titanibus, qui cōtra deos arma sumpsere. Hic ex Aurora uentos genuisse fertur.*

Atlantem *poëtæ fabulantur gigantem omnium maximum, qui cœlum humeris sustinuerit. Quod fingitur propter eiusdem nominis montē in Mauritania tantæ altitudinis, ut nubes contingere uideatur.* Vergilius: *Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet stellis ardentibus aptum.* Ouidius lib. 5. Fast.

Gygem *Hesiodus in Theogonia facit cœli & terræ filium, & Briarei fratrem.* Ouidius: *Centimanumq; Gygem.* Pontanus *libro 3. de Stellis, quosdam enumerat.*

Sunt & alij qui excreuisse dicuntur in Gigantæam propè magnitudinem. Nam Agatho Atheniensis (qui floruit ætate Adriani principis) adhuc adolescēs fuisse dicitur altitudinis octo pedum.

Fuit

Fuit & Porus rex in India quatuor cubitis & palmo procerus, quem Alexander bello uicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis longus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refossum septem cubitorum fuisse monumentis proditur. autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis septem distendit Orestes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans XLVI. cubitorum, quod alij Orionis, alij Etionis fuisse tradunt.

Aetate Plinij uisus est nouem pedum ac totidem unciarum homo Gabbara nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius: In bis quinq; pedes produxit Gabarus artus.

Fuerunt semipede maiores Pusio & Secundilla, quorum corpora miraculi gratia asseruata sunt in conditorio Sallustianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quem Dauid fundæ uerbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia: Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philistæo secuit puer ora Giganti.

Quàm procerus extiterit Maximinus Imp. hoc satis, argumẽto constat, quòd uxoris dextrocherio (id est ornamento brachiorum) pro anulo uteretur.

Saxo Grammaticus ait Offotum fuisse gigantem, & pastorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiusdam.

Berosus lib. 5. antiquitatum Noa reponit inter gigãtes & astrologos. Facit Tuisconem gigantem, cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoq; numeratur Hercules, quem fesso Atlante cœlum humeris subiisse ferunt.

Artachees uir fuit inter Persas procerißimus, ætate Xerxis, ut cui quatuor omnino digiti deessent à longitudine quinq; regiorum cubitorum. autor Herodotus.

Oromedon quoq; nomen est gigãtis apud Propertium lib. 3. scribentem: Te duce uel Iouis arma canam, cœloq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Harthbenum fuisse quendam ex Helsyngia, qui raptas regum filias stupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere solitus, à quo peragendæ Veneris usu prohiberetur. Aitq; tantam in eo corporis magnitudinem extitisse, ut IX. cubitis proceritatis eius dimensio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius: Cubitis ter quatuor altũ Gemagog Herculea suspendit in aëra lucta. Idẽ: Gemagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extantes: uocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius: Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Conopas, in delicijs Iuliæ neptis Augusti, duos pedes & palmum longus, autore Plin. Cuiusmodi etiam fuisse fertur Andromeda liberta Iuliæ Augustæ.

Maniũ Maximũ & M. Tullium equites Romanos, binûm cubitorũ fuisse, autor est Varro apud Plin.

Duo fuerũt Molones, nota corporis breuitate, quorum alter histrioniam exercuit, alter latrocinijs famosus factus est. Inde natum adagium: Pusillus quantus Molon.

Pygmæorum qui longißimi sunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. hinc prouerbium: Pygmæo breuior. Mantuanus: Inter Pygmæos non pudet esse breuem.

uem. Habitant in extrema parte montium Indiæ: horũ mulieres quinto anno pariunt, & senescunt octauo. Infestantur maxime à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus uincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium. Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius *Sisyphum pumilionem habuisse fertur intra bipedalem staturam, ingenio tamen uiuacẽ. Augustus exhibuit spectaculis Lucium, adolescentulum honestè natum, bipedali minorem.*

ALOIDAE, TYNDARIDAE, ATRIDAE.

ALoidæ *dicti sunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius uxorẽ Iphimediam compreßit Neptunus, & ex ea suscepit geminos, qui quum Alœi putarentur esse filij, dicti sunt Aloidæ, ut iam diximus.*

Eo quoq; modo Tyndaridæ *uocati sunt Castor & Pollux, quòd crederentur Tyndari filij, quũ tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti essent. Seneca: Hinc clara gemini signa Tyndaridæ micant. Ouidius: Tyndaridæ fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione uocatur Helena Tyndaris.*

Atridæ *uocantur Agamemnon & Menelaus, ab Atreo parente. Horatius de Aga. Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. De Menelao Virg. li. 11. Atrides Protei Menelaus adusq; columnas Exulat.*

CYCLOPES.

CYclopes *ministri fuerũt Vulcani ĩ Sicilia, quos poëtæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ est una ex Aeolijs insulis. Fabricam ferrariam primum in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt*

Brontes, Steropes, Pyragmon. De quibus Virgil. libro 8. Aeneid. Ferrum exercebant uasto Cyclopes in antro, Brõtesq́;, Steropesq́;, & nudus membra Pyragm n. Ouid. lib. 4. Fastorum. Claudianus de III. Consulatu Honorij: & Statius lib. 4. Syl. Hos autẽ occidisse fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aesculapius. Hinc extrusus deorum cõtubernio, exulauit in Thessalia, ubi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

Curetes seu Corybantes ministri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horum nomina citat Erasmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Damnameneusq́; ingens, Acmonq́; superbus, Montanæ docti cultores Adrastææ: À quibus ars Vulcania primis esse reperta Dicitur, & nigrum nemoroso in monte repertum, In uarios usus monstratum cudere ferrum, Impositumq́; igni, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra uocantur, Corybantia. Virgil. libro 3. Aeneid. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiáque æra. Tertullianus: Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus concuti sineret, oblitus illud antrum Idæum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum solidißimum cudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro. De his, qui præter modum suis fidunt uiribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopere excellunt. Cuiusmodi sunt hæc, Roscius in scena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETAE, PVGILES, ET PALAESTRITAE.

Athletæ

ATHLETAE *dicuntur pugiles & luctatores, aliter* Pancratiastæ, *à Pancratio ludo gymnico, de quo* Propertius: *Et patitur duro uulnera Pancratio.* Gellius *ait unum ex liberis* Diagoræ Rhodij *fuisse Pancratiastem.* *Athletarum nomine dicebantur, qui manibus pedibus'que quasi omni ope, omnibusq; (ut dicitur) unguiculis connixi certabãt. Vocãtur etiam* Palæstritæ *à palæstra luctatione, de qua Virgil. lib. 6. Aenid. Pars in gramineis exercẽt membra palæstris.* Palæstrici *item dicuntur, qui motus gestuq; formãt, ut in palæstra brachia recta sint, nec indoctæ rusticæ'ue manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte dissideãt.* Hæc *ars* Chironomia *dicitur, quam ueteres ingenuis liberis necessariam putauerunt, uideturq; nonnihil ad Histrioniam spectare, & oratoriam.* Hanc *qui non didicerunt,* Apalæstri *uocantur, quòd motu flexuq; corporis, ac omni habitu nullam omnino uenustatem leporemq; præ se ferant.* In *Gymnicis artificibus sunt etiã* Pictæ, *id est pugiles, &* Dromeis, *id est cursores, quales à Virgil. ponuntur lib. 5. ubi ad patris Anchisæ tumulum exequiales celebrat ludos. Sunt & alia permulta Athletarum genera, ut* Discoboli *qui discum in sublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus.* Haltici, *qui cursus pernicitate contendunt, qualis Virgilianus ille pedibus longe melior Lycus.* De *antiqua puerorum instructione* Plautus: *Ante solẽ (inquit) exorientem nisi in palæstram ueneras gymnasij, profectò haud mediocreis pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugilatu, saliendo sese exercebant magis, quàm scorto. Sed hæc fuerunt Græcorum exercitia, quibus non utebantur* Romani. *Gymnici* Agones *dicebantur in quibus nudi exercebantur Athletæ, quos in Ar-*

cadia primus reperit Lycaon. Hinc Gymnasia uocantur exercitij loca, quæ à corporibus ad animorum exercitia postea traducta sunt. Athenis tria fuerunt Gymnasia, Lyceum, Academia, Cynosarges. Fuit Lyceũ Aristotelis schola, Academia Platonis. Apud Cynosarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebãt. Porrò moris erat, ut luctaturi cæromate, id est oleo cærato profunderentur: quos qui ungebant, uocabantur Cæromatistæ. Vnde Lucanus liquidam uocat palæstram li. 9. dicens: Arcados autoris citharæ, liquidæq; palæstræ. Vnctam Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat uncta Pales. Eadem ratione madidam oleo palæstrã uocat Calentius. Post unctionem demum inspergebantur puluere, ut corpora cæromate & sudore lubrica mutuas luctantium præhensiones admitterent. Hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactum: ubi dicimus rem aliquam sine discrimine & labore partam. Puluis ille uocatur Aphe. Cæterum ubi Fabius lib. 1. Instit. ait bonum esse, ut futurus orator Palæstricis det operam, non de his loquebatur, quibus pars uitæ in oleo consumebatur, sed de illa Chironomia, quæ est formãdorum gestuum ac motuum norma, quam ab Athletica palæstra multum distare constat. Palæstræ tamen appellatione rem athleticam omnẽ complectimur. Pugilatus (qui Græce Pygmen dicitur) cæstibus fiebat. Cuiusmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virgilium. Qui saltu certabant, plũbeis quibusdam pilis & massulis (Halteres Græci uocant) utebantur, quibus utraq; manu se librabant. Hoc adhuc nostri temporis faciunt Histriones funambuli, qui ne corporis mole in hanc uel illam partẽ rapiantur, præpilatis perticis uacillationem impediunt. De his intelligit Iuuena. Et laßata manu ceciderunt brachia massa,

Athenis tria gymnasia.

massa. Cursorum alij Stadiodromi uocabātur, qui stadium percurrebant, & quiescebant in limite. Alij Diaulodromi, qui peracta meta eò demum reuertebātur, unde cursum inierāt. Dolichodromi dicebantur, qui sexies stadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erāt Acrochiristæ, qui summis inter se manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinq; certabant generibus Lucta, Pugilatu, Saltu, Cursu, & Pancratio, Pentathli uocabantur. Xystici, qui per hyemē exercebantur in porticu. Nam Xystos latam porticum significat. Sciamachi dicebantur, qui sub tectis umbratilem pugnā fingebāt, nō uerā, quæ fiebat in sole & puluere, qualis est Lanistarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cædendi, inferēdiq;, & uitandi uulnera, atq; etiam ubi punctim, cæsimq; feriēdum sit discipulos docent: ut si quando in puluerem prodeundum sit, & uulnificum certamē, tutentur se melius, & inimicos inuadant cautius. Panis quo utebātur Athletæ, dicebatur Colyphium. Nūc ad eorū nomina ueniēdū est, q uel unico palæstræ genere, aut multis clari extiterūt.

Ouidius libro 5. Metam. facit Brotheam & Ammonem pugiles cæstibus claros, ubi ait: Hinc gemini fratres Broteasq;, & cæstibus Ammon Inuicti, uinci si possent cæstibus enses.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter Pugilatu. Idem Ouidius lib. 8. Tyndaridæ gemini præstantes cæstibus alter, Alter equo. Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit Amycus, Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæstibus clarus, quibus aduenas in syluis interficiebat. Hunc occidit Pollux. Sidonius: Sparta Terapnæa pugilem

cum Gymnade pinguem Stratum Bebrycijs Amycum su=spexit arenis. Valerius Flaccus lib. 4. Argon.

Cæstibus ergo ualuerunt Amycus *à Polluce interfectus,* Butes *Amyci filius, &* Eryx, *quem Hercules dedit morti.*

Butes *Amyci filius, &* Eryx *Butæ, illustres fuerunt pugiles. Butem Dares interfecit: Eryx magister fuit Entelli, cuius cæstus Entellus ipse in Dareta certaturus protulit. Fertur etiam Eryx in Herculem certasse, uictusq; succubuisse. De utroq; Virg. lib. 5. Victorem Buthen immani corpore, qui se Bebrycia ueniens Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribūdū extendit arena. Idē: Vbi nūc nobis deus ille magister Nequicq̄ memoratus Eryx?*

Eutimus *Pyctes fuit patria Locrensis, qui saxum miræ magnitudinis ad Locrensium portas humeris uexit, ut iam diximus.*

Nestor *(ut est apud Homerum) quum adhuc iuuenis esset, uicit pugnis Clytomedea, Lucta Ancæum, Iphyclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorū iaculatione.*

Agesidamus *Locrensis fuit Olympionica, quem ab inimico propè uinctum, quū unxisset Ilas socius, acrior ad conflictum rediens euasit uictor, In cuius laudem Pyndarus scripsit hymnum.*

Fuit & Aegesias *Syracusanus, Sostrati filius, nobilis Olympionica.*

Archias *Hyblæus fuit præco, qui tres ordine uicit Olympiadas, & Pythica, statua cum Epigrammate ob uirtutem illam decoratus.*

Asbilus *Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia cōtinua serie uictor, quem perpetua uirginitate fuisse*

fuisse præditum ferunt.

Autolycus nobilis fuit Pācratiastes, cui statua posita est in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce dignissimus, ubi iudices de negotijs reipub. pertractabant.

Cleomedes athleta Astypalensis genere. De cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioso robore.

Cleomachus fuit pugil Magnesius, de quo nihil reperitur, præterquam quòd in cuiusdam Cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptissimus euaserit moribus.

Clitomachum Palæstritam non tam commendant uires, quàm pudicitia: quòd etiam coëuntes canes sine horrore non posset aspicere, aut in conuiuijs aliquid impudicum permittere. Aelianus apud Volater.

Corœbus, patria Eliensis, primus cursu uicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæstra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt Demarchum Parrhasium Olympionicam gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutatum. Decimo demum post anno pristinæ formæ restitutum.

Diagoras Rhodius, uictor in Olympia, quum eodem die tres filios uictores coronari uidisset, expirauit gaudio. autor Gellius.

Epitherses Metrodori filius, uicit in quatuor certaminibus.

Icto Tarentino palæstritæ tanta fuit gloriæ libido, ut toto uitæ tēpore castus uixerit, ne Venereo cōcubitu corpus eneruaret, fieretq; propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretensi Pindarus hymnum con-

secrauit ob eximias uires. Cursu uicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo uicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta postmodum palæstra ludum Romæ aperuit, fuitq; Latini sermonis exactor diligentißimus.

De Milone Crotoniata, prodigiosisq; eius uiribus, & stolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adolescentia totum se palæstræ deuouit, ubi maximā promeruit laudem. Factus senior, cœpit philosophari, legibusq; & institutis consulere.

Polydamas Pancratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitatos miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in cauerna oppressus est, dum eius ruinæ sese satisfacere posse confideret.

Theagenes patria Thasius C X L. coronas è certaminibus retulit uictor.

Androgeus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæstra superaret, ab Atheniensibus & Megarensibus, hanc ei gloriam inuidentibus, interfectus est. Cuius mortem Minos pater ultus est bello. Tortell.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere: cui quū Terra mater uires tactu augeret, constrictis in aëre membris & faucibus, ab ipso Hercule iugulatus est. Hanc eorum luctam describit Politianus hoc modo:

Incaluere animis dura certare palæstra,
 Neptuni quondam filius, atq; Iouis.
Non certamen erant operoso ex ære lebetes,
 Sed qui uel uitam, uel ferat interitum.

Occidit Antæus. Ioue natum uiuere fas est,
Estq; magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuisse nescio quẽ iactanticulũ, suisq; uiribus immodicè fidentem, qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulum celebrabat Aeneas) quũ sibi nimium blandiretur, ut unumquenq; magnifico sermone lacesseret, ad extremũ coëgerit Entellum, quamuis capularẽ, & prope uiribus effœtũ, cæstus arripere. A quo magna nominis infamia superatus, propè semianimis in castra suorum relatus sit. Vnde natum adagium Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusq; uiribus succumberet, etiam adagio sequenti fecit locum, Luctari cum Coryco. de his qui aliquid supra uires moliuntur.

Patrobius libertus Neronis, tanto palæstræ studio tenebatur, ut arenam à Nilo usq; iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin. cap. 12. lib. 35.

De Hyla, Phegeo, & Lyco Ausonius ad hunc modum scribit: Doctus Hylas cæstu, Phegeus catus arte palæstræ, Clarus Olympiacis est Lycus in stadijs, &c.

Aegles Olympionica dum in sacro certamine sortitio inter ipsos & aduersarios non bona fide fieret, repẽte (quũ prius esset mutus) in eum qui id faciebat, sese uidere quid faceret, magnum inclamauit. Orisq; uinculo solutus, rectè postea semper locutus est. Gellius.

Fuit Glaucus Carystius Pyctes coronatus XXV. Olympiade, quem Pythia ter uicisse ferũt, Isthmia decies. Is in agro colẽdo uomerẽ (qui ab aratro casu exciderat) manu

manu loco mallei in suum locum restituit. Ductus postea à patre in Olympiam, quum ab aduersarijs conficeretur plagis, et iam succumbens deficeret, inclamauit prosiliens pater, percute qua aratrum. Quo ille stimulo concitatus, irruensq; uiolentius, uelut impetu capto, aduersariū uicit, statuamq; meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit Eurymadas Pyctes Cyrenæus patria, qui aduersarijs plagarum ui & frequentia dentes sæpenumero excutiebat.

Ferunt Heraclídem fuisse pugilem, infiniti propè cibi potus'que capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, postremos ad comessationem. Recedentibus primis iungebantur secundi, omnibusq; sufficiebat solus. Cælius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Astypalensis ictu pugni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis intestina exeruit.

Ischomachus Crotoniates uictor fuit in stadio, quo tempore M. Valerius, & P. Posthumius Tubertus consules Romæ creati sunt.

Topsius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta uicit in Pythijs ludis. Idem bouem integrum uno die deuorauit. quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherū Saxo Grammaticus prodit athletam fuisse, qui nulli mortaliū suo tēpore uiribus et uirtute cesserit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clarißimus habitus est, adeò ut magno militaris pompæ tripudio ductus sit

ctus sit ad conflictum, & Starcathero inter Danos fortissimo, sed capulari oppositus. Quum ergo in conflictum ambo descendissent, astarentq; hinc et inde numerosi spectatores, ut suæ partis uictori gratularentur: Starcatherus primo quidẽ insultu propter inualidas uires penè resupinatus est. Verum ubi pudore resumpsit uires, & se sibi restituit, medium Hamæ corpus dissecuit. Saxo lib. 6.

Phailus fuit athleta fortißimus, in cuius honorẽ Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionices Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Atheniensis tyranni Pisistrati inimicus, in equorum cursu palmam obtinuit, in quadrigario fuit secundus, in Pythijs primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Aetholus, qui Degmenũ Epeum singulari certamine uicit. Herod. lib. 6.

Auenicon fuit pancratiastes ex Anthedone urbe.

Phrynon dux fuit Atheniensium, pancratiastes clarißimus, quem Pyttacus Mityleneus singulari contendens certamine, reste sub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo superauit.

Glycon nomen est luctatoris fortißimi apud Hora. in epistolis scribentem: Et qua desperes inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti Archemori (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones instituti sunt. Statius lib. 6. Theb. quosdam enumerat ex his, qui ibidem certauerũt, quorum hæc sunt nomina, Hippomedon iactu disci præstans, Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Aetholus, Agylleus, Tydeus, & alij nonnulli.

GLAD

GLADIATORES.

GLadiatorum genera sunt Retiarij, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. Horũ magistri dicuntur Lanistæ: hi gladiaturam domi exercebãt, instituebantq; tyrones quos uendebẽt munerarijs. Erant Munerarij spectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, à Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis: Suspectam uelut emptor aut Lanista. Retiarij pugnabant in Mirmillonem, uocabulo à rete deducto, quod sub scuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur. Retiarij tunica utebantur & fuscina. Iuuenalis, Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi. Sueto. Retiarij, inquit, tunicati quinq; numero gregatim dimicantes sine certamine ullo, totidẽ secutoribus succubuerant: quum occidi iuberetur, unus resumpta fuscina, omnes interemit. Secutor Galeam ferebat, & clypeum falcemq; supinam, Retiarius galerum tantum. De hoc Iuuenalis Satyra octaua: Nec galea frontem abscondit, mouet ecce tridentem, &c.

Inter gladiatores præcipui habẽtur Bithus & Bacchius, qui pares fuerũt arte, & pares audacia. Hinc natum adagium, Bithus contra Bacchium. quum duo æqualiter improbi contendunt inter sese. Horatius: Vt non cõpositi melius cũ Bitho Bacchius. Nam quũ multos interfecissent, tandẽ congressi mutuis uulneribus se confoderunt.

Ersenius & Pacidianus gladiatores itidẽ fuerunt nobilissimi. A' quibus natum adagium præcedenti simile, Ersenius cum Pacidiano. Cicero de perfecto Oratore: A' me autem (quo maximis minima conferam) Gladiatorũ par nobilissimũ inducitur. Aeschines tanquã Ersenius, non spurcus

spurcus homo, sed doctus & acer. Cum Pacidiano hic cõ-ponitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus *gladiator fuit, Thrax genere, magnis ui-ribus præstans, qui unà cũ Chryso & Oenomao, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cũ* LXX. *gladia-toribus. Qui omnes collecto exulũ et fugitiuorũ nõ paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò ut mitti Crassum oportuerit, qui perditos eorũ conatus reprimeret.* Hora. *Aemula nec uirtus Capuæ, nec Spartacus acer.*

Turbo *faciens genitiuum Turbonis, nomen est gla-diatoris apud* Horatium *lib.* 2. *Serm. Corpore maiorem ri-des Turbonis in armis.*

Martianus *nomen est Gladiatoris apud* Plutar-*chum in Galba.*

Idem ait Spiculum *fuisse gladiatorẽ, quem* Roma-*ni* Neronis *statuis subiectum in foro perdiderint.*

Horat. *facit* Veianium *gladiatorẽ in principio epi-stolarũ, ubi ait: Veianius armis* Herculis *ad postẽ fixis la-tet abditus agro, Ne populũ extrema toties exoret arena.*

Gracchus *nomẽ est* Retiarij *apud* Iuuena. *Saty.* 8. *scribentẽ: Nec clypeo Gracchũ pugnantem aut falce supi-na: Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.*

HISTRIONES, ET ACTORES.

Histriones uocantur ludiones et gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectant ludis. Theatri-corum enim artificum alij uocãtur Gymnici, alij Scenici. De Gymnicis nonnihil dictum est in Athletis. Scenici uo-cantur qui scenicos agonas exercent, aliter Dionysiaci, uelut patri Libero dicati. In his sunt Comœdi, & Tra-gœdi, id est, fabularum actores. Item Mimi, Pantomi-mi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes significant

alienæ

alienæ personæ simulatores, & hypocritas, Latinè uocantur Histriones, uel ab Histria, ex qua primū uenerunt, uel quòd Hister uocabulo Thusco significet ludionē. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, moresq; hominum & naturas imitantur. Quamuis etiā Mimi dicantur poëmata sine reuerētia lasciuiam imitantia, ut apud Ouid. Scribere si fas est imitantes turpia Mimos. Pantomimi omniū personarum imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Nestorem Pantomimum etiam inter spectacula osculabatur. Bibaculus scriptor egregius ob eximiam imitationem Pantomimus uocabatur. Si Venus leporem in horoscopo respexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi sunt histrionū principes. Ethologi sunt effictores morum & affectuum cuiuscunq; personæ. Cicer. lib. 2. de Oratore: Mimorum est enim Ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas. Quibus uerbis Cicero nimiam & uelut Mimicam in Oratore culpat imitationem. Sunt & Ethopœi histriones, qui mores imitantur eius personæ, quam sustinent. Vnde Ethopœia morum alienorum imitatio, quæ aliter uocatur Mimesis. Inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores, Chyronomi. Thymelici sunt Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines. Thymelici actiones suas in Orchestra peragebant: Comici, & Tragici in scena. Thymelici autem dicuntur uel à Thymele muliere, quæ prima saltationem docuit, uel quòd apud Græcos histrionicam significet. Martialis lib. 1. Chironomi sunt gesticulatores, & Chironomia, saltatio gesticulatrix. Iuuenalis Saty. 6. Chironomon Lædam molli saltante Batyllo. ubi Læda nomen est saltationis, Batyllus histrionis. Idem Saty. 5. Saltantē spectas et Chironomonta uolanti Cultello. Saltationis species

nis species antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibusdã dicitur, id est à pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrrhicistæ dicuntur saltatores armati. Tranq. in Cæsare dictatore: Furius Leptinus stirpe prætoria, & A. Calpenus senator quondam actorq; causarum Pyrrhicam saltauerunt. Nomen autem sumpsit à Pyrrho inuentore. Cordax saltatio est obscœna & comica. Tertiũ genus saltationis Sicinnis appellatur, quæ satyrica esse dicitur. Plin. lib. 1. Saltationẽ armatam Curetes docuere, Pyrrhicẽ Pyrrhus. ubi armatam à Pyrrhica distinguit, quas tamẽ easdẽ esse sentit doctißimus Budæus, à quo bonam horum fragmentorum partem emendicaui. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est pacata. Produnt historiæ Romanorum histriones pulsos Italia à Nerone, quum propter eos uariæ factiones ortæ essent, & adeò uehemẽtes, ut ad compescendã fautorũ contentionem milites theatro aßidere iuberentur. Vnde & Tranquillus: Pantomimorum, inquit, factiones simul cum ipsis relegatæ. Restituti sunt demũ per Neruam, sed iterum postea sublati à Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amitæ, qui solitus erat luxus Neronis intendere tempore cœnæ, eiusq; animum demulcere. autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuuena. Esurit, intactam Paridi nisi uẽdit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occisum, quasi grauem aduersarium. Idem scribit Domitianũ repudiasse uxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpißimis gestibus irridebat. Tandem & ipse sub Imperatore passus est.

Roscius Gallus comœdus fuit ut omniũ pitißimus, ita & notißimus, qui gestus & pronunciationis exer-

citatione eò uenit præstantiæ, ut si quempiam in arte sua perfectũ uelimus dicere, eum uocemus uelut Roscium in scena. Persona primus usus est in scena, quòd obliquis esset oculis, turpiq; aspectu. Scripsit librum, quo histrioniã comparauit eloquentiæ. Cicero grauißima oratione populum obiurgauit, quòd agente Roscio tumultum mouisset. Idem lib. 2. de Oratore: Quàm soleo (inquit) sæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in scena gestum spectante Roscio. Quis enim se commouere potest cuius uitia ille non aduertat? Porrò autem fuit Roscius L. Syllæ adeò charus, ut anulo aureo ab eodem dictatore donatus sit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, ut mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. Horatius de eo scribit: Clament perijsse pudorẽ Cuncti penè patres, ea quum reprendere coner, Quæ grauis Aesopus, quæ doctus Roscius egit.

Macrobius lib. 3. cap. 7.

Aesopus fuit tragœdus amicus Ciceronis, qui ex histrionia tantas opes sibi comparauit, ut patinam haberet DC. sestertijs taxatam, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigum, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plinius ait patrem posuisse in patina aues cantu aliquo aut humano sermone uocales mullibus sex singulas coëmptas, nulla alia inductum suauitate, nisi ut in his imitationem hominis mãderet, dignus prorsus filio, à quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Caßius prodit, Neruam Coccium gladiatoribus theatricis Mimisq; & saltatoribus maximè oblectatum, è quibus unũ præ cæteris (cui nomẽ erat Pylades) dilexerit. Fuit hic Pylades histrionica clarus. Hylam discipulum usq; ad æqualitatis contentionẽ eruditione prouexit. De utroq; abunde meminit Macrobius lib. 2. Saturn.

Augustus

Augustus Cæsar, autore Tranquillo, Hydã Pantomimũ in atrio domus suæ nemine excluso flagellis uerberauit, prætore licentiam Histrionis culpante. Pyladem quoq; urbe atq; Italia summouit, quòd spectatorẽ (à quod exibilabatur) demonstrasset digito, conspicuumq; fecisset.

Stephanio etiam nomen est histrionis, quẽ Suetonius Togatarium uocat, quòd primus togatus saltauerit fabulas, dicẽte Plinio: Minus miror Stephanionẽ, qui primus togatus saltare instituit. Hũc Augustus per bina theatra uirgis cæsum relegauit, quòd circontonsam in puerilem habitum matronam ei ministrasse comperisset.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus cognomen imposuit.

Astydamas fuit histrio Morsimi filius, cui statua in theatro ponenda decreta erat, quòd in agendo Parthenæum sese gnauiter ac scite geßisset. Itaq; titulum conscripsit quo suas ipse laudes complectebatur. Vnde natũ adagium, Laudas teipsum Astydamæ in modum.

Nicostratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud Romanos fuisse traditur Roscius. Propter cuius artis peritiam reliquit locum sequẽti prouerbio, Ego faciam omnia more Nicostrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius post Pharsalicam pugnam uectus est curru, quem generosi spiritus leones trahebant. autor Plinius lib. 8.

Idem scribit M. Ofilium fuisse histrionẽ & cõœdum, qui quum populo admodũ placuisset natali die suo, conuiuiumq; haberet, edita cœna calidã potionem in pultario popoſcerit, simulq; personã eius diei acceptã intuens, corona è capite suo in eam transtulerit, taliq; habitu rigens nullo sentiente expirauerit.

Saculio nomen est histrionis apud Plutarchū, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & Satyrus apud Græcos histrio, q Demosthenis lingua præpediti, ac propterea ingrati populo, sic formauit uocem, ut non prior Demosthenes, sed alter uideretur. autor Plutarchus.

Thymele mulier prima saltationem docuit. Hinc Thymelici dicūtur saltatores mimi. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum. Iuuenalis: Attendit Thymele, Thymele tunc rustica dicit.

Polus histrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui gestus & uocis claritudine & uenustate cæteris antestabat. Egit tragœdias poëtarum. Athenis etiam Electram Sophoclis poëtæ urnam cum Orestis oßibus gestantem. Quem actum scitè adeò & doctè absoluit, ut imagines rerum uerbis exprimens, spectatores ad fletum & lacrymas concitauerit.

Fuit Callipides gesticularius & tragœdiarum histrio inter Græcos clarus: qua in re plurimum se mirabatur. Itaq; ubi Agesilao regi occurrisset, arrogantius eū salutauit, subinde illi se ostentans, arbitratus fore ut comiter à rege exciperetur. Verùm quū serijs rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipedē, Non admodū (inquit) nosse me uideris ô rex. Tum subridens Agesilaus: An non es (inquit) Callipedes ille dicelictas? id est, mimus Spartanorum uocabulo. Quibus uerbis ludioni tumorē retudit. Fuit autem Callipedes adeò gestuosus, ut Simia gesticulosiorē Græci eum dixerint. Quam ob rem pronunciatio illa tam elegans & arguta, reddebat hominem tardiorem.

Fuit Theocrines primum tragœdiarum actor, deinde calumniator & sycophanta. Vnde & Demosthenes

nes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinem tragicum Theocrinem uocat. Erasmus in Chil.

Cyliscus nomē est tragœdi apud Plin. li. 35. ca. 10.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personam eius tulit, uiriq; (ut moris erat) facta & dicta imitatus est. Interrogatis itaq; ab eo procuratoribus exequiarum, quanti constaret funus: ut audiuit, sestertium centies, exclamauit, centum sibi sestertia darent, ac se uel in Tyberim proijcerent. Quibus uerbis taxabat imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse.

Spinter fuit histrio, à cuius nomine uocatus est Lentulus Spinter, quod eius similitudinem referret maxime.

Castor & Docilis histrionum sunt nomina apud Horatium in epistolis scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI, ET SPECTACVLA DIVERSA.

Actia ludi fuerunt quinquennales, instituti apud Actium Epyri promontorium ab Augusto, post Antonium & Cleopatram superatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniā à ueteribus gratia boū instituti sunt. Vocantur etiā Poalia.

Pythia uocabantur ludi Apollinares, instituti in honorem Apollinis post interfectum Pythona serpētem. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronē instituisse ludos Iuuenalium uocabulo, in quibus nō nobilitas ulla, nō ætas, aut acti honores erant impedimēto, quò minus Græci La-

tiniq; histriones artem exercerẽt usq; ad gestus modosq; parũ uiriles. Quin & fœminæ illustres deformia meditabantur. Fieri quoq; iußit conuenticula, & cauponas, ubi posita erat irritamẽta luxus, unde corruptis moribus accesſit libidinũ colluuies post natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorẽ Iouis cõstituit Hercules apud Elidẽ et Pisam, Græciæ oppida, ubi Gymnicũ certamẽ fiebat quinto quoq; anno. In his qui dimicabat, uocabatur Olympionices. Hic Hercules stadiũ fecit tantò cæteris maius, quãtò mẽsura pedis eius cæteris præpollebat.

Nemæa fiebant in honorem Archemori Lycurgi regis Thracum filij, quem ab Hypsiphile nutrice in herba relictum serpens interfecerat.

Aeacea fiebant de Aeaco apud Aeginam.

Marathonea ob taurum à Theseo interfectum, ubi phiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidem ludorum spectaculum, equorumq; cursum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouidius: Primus sollicitos fecisti Romule ludos. Ad certamina Gymnica non admittebantur fœminæ. Vnde Statius: Exclusæq; expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generibus, Disco, Hasta, Saltu, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnibus uincebat, uocabatur Pentathlus.

Dionysia fiebant in honorem Bacchi, ubi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererant populus, & Athletæ paßim coronati. Omnium certaminum præcipua quatuor fuerũt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Isthmia: quorũ præmia erant Oleaster, laurus, apiũ, pinus. Fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis, Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Isthmia

Isthmia referunt. Vnde Statius lib. 1. Thebarum: Non aliter quàm Pisæo sua lustra tonanti Quum redeunt.

Ludi Circenses, qui fiebant in circo, ubi loca erãt, et subsellia equitibus patribusq; designata. Primus circum designauit Tarquinius Priscus. Spectaculũ faciebãt equi, pugilesq;, ex Ethruria maxime acciti. De his Trãquillus in Cæsare: Circẽsibus, inqt, spatio circi ab utraq; parte producto in gyrum, Euripo addito, quadrigas, bigas, & equos desultorios agitauerũt nobilissimi iuuenes. Troiam lusit turma duplex maiorum & minorum puerorum. Troia autem erat equestre simulachrum, seu umbratica equitum pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebat. Huius ludi originem Verg. lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus positæ in theatro feræ, ut Tygres, Elephanti, & Leones Gladiatoribus congrediebãtur usq; ad mortẽ & casum alterutrius partis. Suetonius: Venatiões editæ per dies quinq;, ac nouissimè pugna diuisa in duas acies, quingenis peditibus, Elephantis uicenis, tricenis equitibus hinc & inde cõmissis. In uenationibus, & Gladiatorijs soli cõducti, aut dãnati & ambitiosi ad ostentationem suarum uirium adhibebantur, quoniam maximum uitæ discrimen imminebat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoq;. anno, præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium uidit, neque uisurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebrauit Philippus Imp. anno post urbem conditam millesimo. In quibus fuerunt Elephanti xxx. Alces x. Tygres x. Leones mansueti xL. Leopardi mansueti xxx. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille. Hippotamus quoq;, Rhinoceros,

ros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurij ludi fiebant in honorem deorũ inferorum.

Plebeij instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorij instituti sunt ad exercendam armis iuuentutem, ut iuuenes ipsi (si quando res postularet) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi Scenici dicuntur à scena, in qua celebrabãtur à theatricis actoribus. Instituti sunt ob pestilentiã, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos saltantibus. Ludi scenici fiebãt in theatris, Venationes et Gladiatorij in Amphitheatris. Ludicros et Scenicos actores Cẽsoria dãnauit nota, ut improbos mẽte & nihili homines.

Spectacula uarij generis edita sunt à diuersis principibus. Cæsar exhibuit munus Gladiatoriũ. Ludos etiam regionatim urbe tota & per omnium linguarum histriones. Item Circenses Athletas. Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus stirpe prætoria, & Q. Calpenus senator quondam actorq; causarum Pyrrhicam saltauerũt. Venationes edidit per dies quinq;, sublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerunt per triduum. Defossus est in monte Cælio lacus ad nauale prælium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ, & Aegyptiæ claßis magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ spectacula tantum confluxit hominum, ut præ turba elisi, & exanimati sint plurimi, & in his duo senatores.

De spectaculis Augusti sic scribit Tranquillus: Spectaculorum aßiduitate & magnificentia omnes anteceßit. Fecit nonnunquàm uicatim. Athletas quoq; extructis in campo sedilibus ligneis, Nauale præliũ circa Tyberim. Ad scenicas quoque & gladiatorias operas, equitibus

Romanis

Romanis quandoq; usus est. Milites secreuit à populo, Multis è plebe ordinem aßignauit, Prætextatis cuneum suum & proximum pædagogis. Fœminis Gladiatores spectare solum ex superiore loco conceßit. Virginibus Vestalibus locum in theatro separatum contra Prætoris tribunal dedit. Voluit primum subselliorum ordinem uacuum senatoribus relinqui. Athletarum spectaculo muliebrem semouit sexum. Athletis priuilegia confirmauit. Histrionum licentiam compescuit. In Circo aurigas, cursoresq; & confectores ferarum produxit. Troiæ ludum edidit frequentißimè puerorum delectu. Exhibuit Rhinocerotem apud septa, Tygrim in Scena. Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Nulli Græco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quenq; honorauerit. Spectauit studiosißimè pugiles, maximè Latinos: nec legitimos atq; ordinarios solùm, sed & caterua rios oppidanos, inter angustias uicorum pugnantes temerè, ac sine arte.

Caligula Imp. munera edidit gladiatoria, quibus inseruit cateruas Afrorum, Campanorumq; pugilum ex utraq; legione electißimorũ. Nec spectaculis semper ipse præsedit, sed interdum magistratibus aut amicis præsidẽdi munus iniunxit. Scenicos ludos uarij generis fecit, quosdam nocturnos, accensis tota urbe luminibus. Panaria cũ obsonio uiritim dedit. Edidit & Circẽses plurimos à mane usq; ad uesperam, interiecta modò Africanarum uenatiõe, modò Troiæ decursione. Minio et Chrysocolla constrauit circũ. Hasticos ludos egit Syracusis, in Gallia Lugduni Miscellos, id est multijugis ludicris uarijsq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerũt: & eorun-

dem laudes componere coacti sunt. Qui autem maxime displicuissent, scripta sua spongia linguáue delere iubebantur, nisi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluissent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus secum dimicantem, & sponte prostratum confodit ferrea sica, & more uictorum cum palma discurrit.

Cæsar Claudius fecit Seculares ludos quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempori reseruatos. Circo maximo marmoreis carceribus auratisq; metis exculto, propria Senatoribus constituit loca promiscuè spectare solitis, & super quadrigarũ certamina, Troiæ lusum exhibuit. Exhibuit & Thessalos equites, qui tauros per spacia Circi agebant, insiliebantq; defessos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, quas conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circẽses, & Scenicos ludos. Item Gladiatoriũ munus. Iuuenalibus senes quoq; consulares, anusq; matronas recepit ad lusum. Circensibus loca equiti secreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorũ quadrigas. Ludos pro æternitate imperij susceptos appellari maximos uoluit, in quibus pleriq; ex utroq; ordine & sexu partes ludicras sustinuerũt. Nouißimus eques Rom. per Catadromũ decurrit insidens elephãto, Fabulã Afranij togatam, Incendium nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, conceßitq; scenicis, ut ardentis domus supellectilem diriperent, ac sibi haberẽt. Sparsit & missilia omniũ rerũ, id est, uarij funeris munera, quæ erãt occupantiũ. Singula quotidie millia auium cuiusq; generis. Exhibuit etiã ad ferrũ quadringentos senatores, sexcentosq; equites Rom. ad conficiendas feras in arena. Item, Naumachiã aqua ex mari proximo inducta, in qua inna-

bant

bant beluæ. Itē, Pyrrhicas saltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ singulis obtulit. Fecit etiam ut Taurus Pasiphaën in ligneo iuuencæ simulachro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. Instituit & quinquennale certamē more Græco triplex, musicum, Gymnicum, equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in Amphitheatro, & circo, ubi præter bigarum & quadrigarū cursus duplex etiam cōmisit prælium equestre, ac pedestre, & in Amphitheatro nauale quoq;, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos. Pugnas præterea nō uirorū modò, sed & fœminarum. Toto Gladiatorij spectaculi tēpore, habuit ante pedes suos puerulū coccinatū, portentoso paruoq; capite, cū quo plurimū fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effosso circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres spectauit. Fecit & ludos Seculares. Instituit quinquennale certamē Capitolino Ioui triplex, Musicum, Equestre, & Gymnicum. Fecit certamē Græci, Latiniq; sermonis. Celebrauit et in Albano mōte quotānis quīquatria Mineruæ.

Adrianus Imp. fabularum recitationem omnis generis in theatro ad scenam & Orchestram dedit. Histriones aulicos publicauit. In Circo multas feras & sæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutæ, Rhinocerotes, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarum orbe animalia, etiā Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, ut centū leones una mißione simul exhiberet sagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. spectacula per singulos XII. dies dedit, ita ut gladiatorū nōnunquàm quin

quingenta paria, & nunquam minus centū quinquaginta feras Lybicas uno die, quandoq; mille ediderit. Erat ei sylua in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros XXX. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Strutiones Mauros miniatos CCC. Onagros XXX. Apros CL. Ibices CC. Damas CC. Quæ omnia populo diripienda conceßit, die muneris, quod sextum edebat.

Philippus Arabs Imp. seculares ludos & munera edidit Circēsia. In quibus dati sunt Elephāti XXXII. Tygres XX. Leones mansueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiscalium paria mille. Rhinoceros unus, Archoleontes X. Camelopardali X. Equi feri XL. Leopardi mansueti XXX.

Heliogabalus quaternos canes ad currū iunxit, eoq; modo uectatus est. Idem iunctis quaternis ceruis in publicum proceßit. Sed & leones coniunxit, se Cybelem appellās. Iunxit et Tygres, se Liberū patrē uocās. Iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; à nudis uectus est.

Firmus imperator uectus est ingentibus Struthionibus, adeò ut magis uolare, quàm gestari uideretur.

Sūt et singulariū ludorū nomina, ut Astragalus, Sphæristerium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alij id genus.

Astragalus latinè Talus ludus, ex Oßiculorū pedis coniūctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinē ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos et Transpadanos hunc adhuc ludū obseruare. Homerus scripsit Elpenora lapsu scalarum exanimatum esse, quum fregisset Astragalon, id est, iuguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus est ab Anagalli puella Cercyræa, uel à Pytho quodam secundum Plinium, aut Lydis

secundum

ſecūdum Herodotū. Vocatur aliter Sphæriſterium. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano: Valetudine proſpera uſus eſt, quàmuis ad tuendā eam nihil amplius quàm fauces cæteraq; membra ſibimet ad numerū in Sphæriſterio defricaret. Pila primum luſit Phacia iuuentus. De hoc ludo Homerus in Odyſſea locutus eſt, cuius uerſus latinos fecit Volaterranus: Ille pilam dextra miſſurus ad aſtra reflectit Terga retro, rurſusq; ad magnum protinus ictum Conſurgens terram procumbit pronus ad imam.

Eſt & Ludus Latronum, ſeu Latrunculorū, de quo Martialis: Inſidioſorū ſi ludis bella latronum, Gemmeus iſte tibi miles, & hoſtis erit. Seneca: Latrunculis ludimus. Volaterranus ait Magiolinū Florētinum fuiſſe in eo ludo adeò exercitatū, ut memoriter per aliū luderet, minimè reſpiciens, aduerſario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in caſtris Græcorum contra Troianos, dū eſſet in ocio. Luſoria tabula uocatur Phimum, ſeu Aleatoriū. Alcæ teſſera duodecim habet pūcta. Martialis: Hic tibi biſſeno numeratur teſſera puncto, Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit. Aleatoriū etiā quādoq; pro alcæ ludo ſumitur. Sidonius: Atq; illic Aleatoriū laßis cōſumpto Sphæriſterio ſatiat. Qui alea ludunt, uocantur Aleatores, & Aleones. Catullus: Niſi impudicus & uorax & aleo. Suetonius ſcribit, Domitianū imperatorem (quoties ociū eſſet) alea ſe oblectaſſe. Alea Romanis legibus erat uetita. Horatius: Seu mauis uetita legibus alea. Hinc Cicero Lenticulū colluſorem Antonij, de alea condemnatum fuiſſe ſcribit. Quum autem Alea dicatur omnis ludus in uarietate fortunæ conſiſtens, factū eſt, ut pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrum merſura caput. Liuius: In dubiam

biam imperij seruitijq́; aleã imus. Cæsar dubitans an traiecturus esset copias ultra Rubiconẽ aduersus Pompeiũ, tandẽ, relicta cunctatione, Eatur (inquit) quò deorũ ostẽta & inimicorũ iniquitas uocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis Fortunæq́; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Augusto: Aliquando ut uincat, ludit aßiduè aleam.

Turricula, seu Fritillus, id est, quod apud Græcos Pyrgus dicitur. Erat enim uasculũ in modũ turriculæ, quo inclusæ tesseræ iactabãtur ad tollendã ludentis fraudem. Martialis: Quærit composita manus improba mittere talos, Si ꝑ me misit, nil nisi uota facit. Fritillus autẽ dicitur tabula lusoria, quo tesseræ coniectæ agitatæq́; mittũtur in alueolum. Iuuenalis Saty. XIIII. Paruoq́; eadẽ mouet arma fritillo: Martialis: Dũ blãda uagus alea december, Incertis sonat hinc & hinc fritillis. Martialis lib. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano constat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, nostri tẽporis pueruli ab antiquis didicerunt. Nam & maiores hoc usos fuisse ludo, docet illud Persianum: Et nucibus facimus quæcũq́; relictis, Quum sapimus patruos. Nuces autem relinquere, est omißis studijs, & nugis puerilibus ad grauiora, magisq́; seria cõuerti. Hinc etiã ortæ illæ dicendi figuræ, Nũquàm à nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces obijcere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarũ, Sortiũ, ac Diuinationis ludi à perditis hominibus inuẽti sunt, qui quãuis nostro quoq́; seculo damnentur

nentur adeò, ut piaculũ uideatur, illis tamẽ adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorũ, maximè pastorũ, ut repẽte porrectis digitis uterq; numerũ diuinet. Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res iniucũda uoluptas, Magna prius tanti dũ mẽs erat inscia morbi. Simile est illud: Micare digitis. Cic. lib. 2. de Diuinatione: Quid est enim sors? Idẽ ꝓpemodũ, quod micare, quod talos iacere, quod tesseras. M. Varro: Micãdũ erit cũ Græco, utrũ ego illius numerũ, an ille meũ sequatur. Nemesianus: Digitos iactare micãtes. Vnde natũ adagiũ, Dignus quo cũ in tenebris mices, id est, cui secure credas, & iniurato fidẽ habeas. Is enim quo cũ ĩ tenebris micamus, potest nos fallere, si uelit.

Porrò autem ueterum monumentis proditur summos uiros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse. Nã Herculem illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filiũ, ferunt cum puerulis sæpius collusisse, eoq; modo curas animi remisisse. Ab Alcibiade quandoq; depræhensus est Socrates, cum Lampocle infantulo colludens. Agesilaus cum filio arundinem interdum equitabat, qui puerulis mos est, alludente Horatio: Ludere par impar, equitare in arundine longa. Tarentinus Archytas cum pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimum, dum agitaret conuiuia. Volaterranus ait Cosmum Medicem iam senem, & patriæ principẽ, nepotibus paruis collusisse, et ex his cuidam auenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

Gymnasium proprie dicebatur locus in quo nudi palæstritæ oleo peruncti concertabant. Nũc pro quocunq; exercitij loco solet accipi. Vnde & Gymnastes præceptor. Gymnasiarcha gymnasij magister.

Craneum *gymnasium erat apud Corinthum.*

Est & Cillarauium gymnasij nomen apud Plutarchum in Cleomene.

Lyceum, Academia, Prytaneum, Canopum, Pœcile, Tempe, *gymnasia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoscit Philostratus, in Herodis Attici uita. Pœcile uerò porticus uaria à Latinis appellatur. Nobilitata etiam præter picturam Marathonicæ pugnæ, Zenonis stoici conuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. Versus Ciceronis: Inq; Academia umbrifera, nitidoq; Lyceo Fuderunt claras fœcũdi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero libr. I. de Oratore: Et ut ei uictus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.*

STADIA DIVERSA.

Stadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DCXXV. Hoc Censorinus Italicũ uocat. Olympicum pedibus DC. constat. Pythicũ circiter mille. Vitruuius stadiatas domorũ porticus appellat prælõgas, et magnificas.

TELORVM BELLICORVM, & Gladiorum nomina.

Telorum uocabula Gellius lib. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Hasta, Pilum, Phalarica, semiphalarica, soliferrea, gesa, lancea, Rumigestri, faces, tragulæ, frameæ, Mesanculæ, Cateiæ, Rompheæ, Scorpius, Scibones, Silices, ueruta, enses, sicæ, macheræ, spathæ, lingulæ, pugiones, Clunacula.

Lingulam *ueteres dixerunt gladiolum oblongum in speciem linguæ factum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, uidear lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiã capi pro instrumento, quod ad similitudinem linguæ conflatũ usui*

esse potest ad aromata tractanda, ut in illo uersiculo Martia. Graciles'q; lingulæ, cæreiq; chartæq;.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus li. 6. Argon. Aequaq; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit dicens: Quam gerit aduersus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. Sunt autem rustica tela in modum pedis recurua. Virg. lib. 10. Agrestisq; manus armat Sparus. Nam utrumq; dicimus in masculeo & neutro genere. Sallust. Cæteri'que ut quosq; casus armauerat sparis, aut lanceis: alij præacutas sudes portabãt. Lucil. Tum spara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quo utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna: Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est uenabulo simile, Illyrijs peculiare. Ennius: Illyrijs restant sicis, sibinisq; fodentes.

Veruina telum est simile ueru. Sidonius: Cui noster sermo erit pro ueruina.

Machæra Græcè gladium, seu cultrum Latinè significat. Apuleius: Comminabatur sese concisurum eum machæra frustatim. Plautus: Si tibi est machæra, & nobis est urbina domi. Quod adagium dici solet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiam genus est teli.

Sarissa dicitur hasta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri stipatores Sarissophoros uocat Curtius. Liuius: Prælongas hastas Macedones Sarissas uocant. Luc. lib. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sarissas.

Ouid.lib.12. Qui clypeo, gladioq́; , Macedoniaq́; Sarissa Conspicuus.

Harpe incuruus est Mercurij gladius, quo usum ferunt Perseum. Lucanus: Et subitus præpes Cyllenida sustulit Harpen: Harpen alterius monstri iam cæde rubentem. Pontanus lib. 4. de Stellis: Quæ Martem clypeo, galeaq́; adamantideq́; Harpe instruxit.

Acynacis gladius est Parthorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum discrepat. Curtius lib. 5. de gestis Alexandri: Strictoq́; acynace interfecturus uidebatur, ni prope Bessus Bactrianiq́; deprecarentur.

Idem Curtius ait Copidas esse gladios leuiter curuatos, Falcibus similes, quibus appetebant beluarũ manus.

Framea gladius est Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula uatis. Martianus Capella: Gradiui frameam nõ ausus poscere falcem. Corn. Tacitus, ubi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro hastis uidetur accipere, dicens: Rari gladijs, aut maioribus lanceis utuntur. Hastas, uel ipsorum uocabulo Frameas gerunt angusto, & breui ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, uel cominus uel eminus pugnent. Et eques quidem scuto, Frameaq́; contentus est, pedites & mißilia spargunt.

Aeganea species est leuioris iaculi, autore apud Cælium Eustathio.

Est & Ancyle iaculũ quoddã quo qui utuntur, uocãtur Ancylistæ, q̃uis etiã Ancyle significet ansam iaculi.

Sigymnũ iaculi genus est. autor Cæl. ex Lyophrõe.

Geus, siue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela sunt bellica, à lędẽdo dicta, autore Donato.

nato. Nam dolos Græce læsio dicitur. Syllius lib. 3. Nec te reti dextras in pugnam armata Dolone. Tranquillus in Claudio Cæsare: Reperti & equestris ordinis duo in publico cum Dolone, ac uenatorio cultro præstolantes.

Spatha genus est gladij. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiã aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius posset iuuare.

Culter, seu Cultrum (utrunq; enim dicimus) propriè dicebatur gladius uictimariorum, quo scindebantur uictimæ. Hinc Cultrarij dicebantur uictimicidæ. Propertius: Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis sunt Clunaculum, & Secespita.

Clunaculũ, dicitur à scindẽdis uictimarũ clunibus.

Secespita, à secãdo, gladius erat ferreus & oblõgulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices utebãtur ad sacrificia. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Nam & inter Pontifices sacrificãti simul pro secespita plumbeum cultrum subijciendum curauit.

Sica, gladius est occultus, & inuasorius, qui inclusus ligno formam habet baculi. Hoc qui utũtur, Sicarij uocantur. Horatius: Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret, aut Sicarius. Martialis libro 11. Inuasit medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius est falcatus, Germanis olim frequens. Syllius: Panda manus est armata Cateia. Ponta. libro 5. de Stellis: Armaq;, Pilaq;, Cateias.

Nouacula culter est rasorius, cuius artifices dicũtur Nouacularij. Mart. de ferramẽtis tõsorijs: Tõdẽtis hæc arma tibi sũt apta capillis, Vnguibus hæc lõgis utilis illa gẽis.

Parazoniũ, gladij genus, quod accingi solet zonæ.

Paltũ, teli gẽus ẽ, seu minoris iaculi, qđ i itinere torq̃tur.

Pugio, genus teli, seu gladij breuiusculi, à pugnando dicitur, uel quòd punctim feriat, uel quòd punctim teneatur. Hinc diminutiuum Pugiunculus. Cicero Hispaniensem pugiunculum Cn. Pisonem appellabat.

Hasta dicitur, quòd stās uel à stante ferri soleat. Vnde & hastile deductum. Moris erat antiquitus hastæ subijcere res, quæ exponebantur uænales per auctionem. Hinc Hastarium, dicebatur auctionaria illa uenditio. Tranquillus in Augusto: Ipsum, bonaq; eius subiecit hastæ. Hastici ludi, qui hasta conficiuntur. Idem autor in Caligula: Edidit & peregrè spectacula in Sicilia Syracusis hasticos ludos. Hasta pura, dicitur, nullo ferro præpilata. Virgil. Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta. Suetonius in Claudio: Posidem spadonem Britannico triumpho inter militares uiros hasta pura donauit. Hastis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc scribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuisse hastis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine trium cubitorum, quod Catapulta mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percussus triphoro.

Sagitta, iaculum quod arcu mittitur. Hinc Sagittare uerbum, id est, iaculari. Hieron. Vt sagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui sagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Vespasiano: Syriacum præmisit exercitum. Hinc x L. milia sagittariorum. Sagittarios equestres Græci Hippotoxatas uocant. Omnium optimi sagittarij sunt Parthi, qui fugientes & auersi iaculantur, & lædunt perinde ac aduersi. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Fiunt etiam composita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone: Mense sagittipotens solis quum sustinet orbem. Ruffus Festus: Membra sagittigero

gero

gero cedunt postrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci potest. Hinc Iaculari uerbũ. Iuuenalis: Satyra 1. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula à traijciendo, uel quòd infixa scuto trahatur. Metaphoricè pro dolo capitur. Plautus: Tragulam in te inijcere adornat.

Pilum dici potest quinq; pedũ hastile. Sulpitius ait, Pila Romanorum esse mißilia trium pedum, utrinq; præfixa ferro trigono unciarum nouem. Lucanus: Infestis'que obuia signis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Falces, Harpagones: Fundæ, Fustibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui utuntur, uocantur Funditores.

Catapulta, dicitur uelox Iaculum, uel sagitta. Plautus: Atq; ita te neruo torquebo, ut Catapultæ solent.

Aclides, Seruius ait tela esse adeò antiqua, ut nec usquàm commemorentur in bello. Legitur tamen, quòd sint clauæ cubito & semis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hostem iaciuntur religatæ loro uel lino, ut peractis uulneribus poßint ad dominos redire. Putatur tamen esse teli genus, quod per flagellum in immensum iaci potest. Virg. lib. 7. Anei. -Teretes sunt aclides illis Tela, &c.

Verutum est telum breue & angustum. autore Nonio. Salustius 3. Hist. Auxiliumq; manebant in modum Veruti militaris.

Gesa Gallorũ sunt tela. Virg. lib. 8. Aenei. -Duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.

Venabulum uenãtium hasta lato præpilata ferro. Ouid. i epi. Phedræ: Siue tenes lato uenabula cornea ferro.

Ansatæ sunt iaculamenta cum Ansis.

Sequentia iaculorum nomina enumerantur à Crinito, ubi de telorũ generibus meminit: Spari, Cateiæ, Frameæ, Caiæ, Rumigesti, Mesanculæ, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sarissæ, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Issi, Faces, Semiphalaricæ, Cæstra, Soliferrea, Scorpij.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea, Germanorum: Romphea, Thracũ: Lancea, Hispanorum: Vnde Varro apud Gellium ait, Lanceam non Latinum, sed Hispanorum esse uerbum. Pila Romanorũ: Issi, Boiorum: Sarissæ, Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

Harpe gladius est Falcatus Mercurij. Vnde & Ouidius Harpen uocat Cyllenidem lib. 5. Meta.

Frameam poëtæ uocant Martis hastam.

Simulachro Apollinis apponebatur arcus, sagittæ, Clypeus & Lyra. Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Sceptrum & Fulmen Ioui tribuuntur. Vnde & poëtæ Iouem appellant fulminatorẽ, fulminigerum, fulguratorẽ, tonitrualem, sceptrigerũ. Quintianus in Orpheo: Astant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bapt. Pius: Iunxit Agenoridæ sceptrifer ipse tonans.

Claua fuit Herculis telum. Ouidius in epistola Deianyræ: Instruxitq; manum claua domitrice ferarum. Idem lib. 15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuscina telum fuit trisulcũ, ĩsigne Neptuni, ut apud Priapeiã: Neptuni Fuscina telũ. Mart. lib. 1. Fuscina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & Tridens, uelut tres habẽs dentes. Neptunus apud Verg. li. 1. Aeneid.

Et Luca

Et Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmẽ, Herculi clauam, Homero uersum subtrahere: tria hæc olim credita sunt impoßibilia. autore Macrobio libr. 5. Saturnaliorũ. Quod etsi fieri posset, aliũ tamen nullũ deceret, uel fulmẽ præter Iouẽ iacere, uel certare præter Herculẽ robore, uel canere, qđ cecinit Homerus.

MACHINAE QVAEDAM BELLICAE, ET TORMENTA.

BOmbardam Galli uocant machinam à bombo & ardeo, ut autumat noster Nicolaus Beraldus: execrabile prorsus inuentum, quo nihil fulmini magis simile, luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori (ut inquit ille) robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim sui Ceruicem, & penetralia sparsisse nocturno cruore Hospitis, &c.

Graphicam tormenti huius descriptionẽ, uide apud eundem Beraldum in Rusticum Politiani, ex uersibus Ioãnis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardã uocat turrifragam, nouo, sed tamen cõuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardam primam à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodiã fossam Genuenses obsiderẽt.

Vegetius ait Testudinem machinam fuisse bellicã, de materia ac tabulatis contextam, quæ ne exureretur incendio, corijs, uel cilicijs centonibusq; uestiebatur. Hæc intrinsecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod Falx uocatur, ab eo quòd incurua est, ut de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius uestiri ferro, appellariq; Arietem, quòd frontem habeat durißimam, quæ subruat muros, & arietũ more retro cedat, ut cum impetu uehemẽtius feriat. Habet aũt testudo machina similitudinẽ

cum testudine uera: nam sicut hæc modò reducit, modò profert caput, sic illa interim reducit trabem, & quandoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoq;. De Ariete Virgilius: -Labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine postes. Ouid. lib. 11. Meta. Nec leuius pulsata sonat, quàm ferreus olim Quum laceras aries balli-

Arietare. sta'ue concutit arces. Hinc Arietare uerbum, id est cum impetu percutere. Virg. Arietat in portas, & duros obice postes. De Ariete Pamphilus: Rũpo fores, muros quatio, demolior arces: Cornua ferrata sub trabe dura gero.

Vineæ (quas aliter Cattos uocant) fiebant hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus septem, longa XVI. huius tectum munitione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur: latera sepiebantur uimine, ne saxorum telorumq; impetu penetrarentur: extrinsecus autem ne immisso concremaretur incẽdio, crudis ac recentibus corijs ac centonibus operiebãtur: multis in ordinem iunctis se supponunt milites, qui tuti penetrant ad excauanda murorum fundamenta. De Vinea Propertius lib. 4. Dumq; aries murum cornu pulsabat aheno Vineaq; inductum longa tegebat opus.

Plutei contexebantur ad similitudinem caßidis è uimine: cilicijs protegebantur, corijs, ternisq; rotulis, quarũ una in medio, duæ in capitibus opponebantur: admouebantur in quancunq; partem, more carpenti, & applicabantur muris: horum munitione protecti obsessores, sagittis, fundis, & mißilibus obsessos, de propugnaculis ciuitatis exturbabant, ut scalis ascendendi facilior pateret occasio.

Musculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obsessores urbis fossatum (uerbum est Vegetij) com-

portatis lignis & lapidibus complent, & solidant, ut turres ambulatoriæ sine impedimento admoueantur, & applicentur muris. Minores sunt uineis, & pluteis firmiores. Vocantur autem à similitudine musculorum piscium. Nam quemadmodum illi quum minores sint, tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent, ita quoque hæ machinæ subsidio sunt ambulatorijs turribus ad parandam uiam, præmuniendaq; itinera.

Turres *ambulatoriæ, sunt machinamenta trabibus tabulatisq; compacta, crudis corijs, & centonibus communita, ne hostili crementur incendio. Fiebat interdũ tanta proceritate, ut & muros, & lapideas turres altitudine superarent. Voluebantur multis rotis arte mechanica suppositis. Quum muris admouebantur, præsens erat ciuitatibus periculum. Nam sursum uersum habebant scalas quibus irrumpebatur in urbem. Deorsum uersum arietes, quorum impetu diuellebantur muri. In earũ fastigio collocabãtur sagittarij, qui obsessos contis, & saxis mißilibus protrudebant, eoq; modo capiebant ciuitatem sine mora. Obseßis enim nulla spes erat auxilij, quum supra se aspicerent altiorem hostium murum.*

Sambuca, *fiebat ad similitudinẽ citharæ. Nam ut in cithara sunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur erant funes, qui pontẽ de superiori parte trocleis laxabãt ut descenderẽt ad murum, exibantq; statim bellatores, & per eam transeuntes mœnia urbis inuadebant.*

Exostra, *pons erat turris ambulatoriæ, per quẽ obseßores in muros obsessarum urbium transmeabant.*

Obsessi *ab obsessorum machinis tutabantur se ballistis, arcuballistis, onagris, scorpionibus, fustibalis, & sagittarijs fundis.*

Telenon, *machina fiebat hoc modo: Trabs una in terram prealte defigebatur, in cuius uertice connectebatur altera longior, dimensa medietate eo libramento, ut depresso uno capite, erigeretur alterum. In uno quoq; capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. Depresso itaq; per funes altero trabis capite, altero uerò (in quo erãt) eleuato, imponebantur in murum.*

Scorpiones, *machinæ sunt, quæ Vegetij tempore dicebantur Manuballistæ. Ideò autem nomen hoc traxerunt, quòd paruis, subtilibusq; spiculis inferrent mortem. Alter Scorpio uocatur Onager, quòd asini feri quum à uenãtibus agitantur, ita eminus lapides post terga calcitrando emittunt, ut perforent pectora sequentium, aut perfractis oßibus capita ipsa displodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non solũ equi elidebantur & homines, sed etiam hostium machinamenta frangebantur.*

Cochleæ, *dicebãtur rotũdæ machinæ, in quibus per circuitũ obsessores conscendebant in muros inimicorum.*

Ballista, *bellicum erat tormẽtum ex ferro, aut taxo, aut osse, quo magni lapides emittebantur, ut ait Sulpitius. Ouidius libro 1. de Tristib. Quàm graue ballistæ mœnia pulsat onus. Cicero lib. 2. Quæst. Tuscul. Vt enim ballistæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Ballista formabatur ea magnitudine, ut lapides c x x. pondo eiacularetur. Ballista maior saxa contorquet. Hæc à Phœnicibus reperta est. De hac Syllius libro 1. Phocais effundit uastos ballista molares. Ballista minor hastam iacit, & parua spicula. De hoc uidetur intellexisse Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim solis excussa lacertis Lancea, sed tenso ballistæ turbine rapta, &c.*

Phalari

Phalarica, *genus erat teli, quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. Erat autẽ præfixa ualido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis conuoluebatur, infuso oleo, quod incendiarium uocabant, & è ballista emittebatur.*

Inter nostri tẽporis machinas habẽtur Colubrina, *&* Serpentina, *quòd oblongæ fiant, habeantq́; effigiem propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo: Vis, sonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum, Mars hæc ferreus arma timet.*

Arcuballistæ, *&* Carroballistæ, *dicebantur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.*

Malleoli *erant quædam mißilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Aliqui uenerunt ferentes stuppam, picem, & malleolos.*

Inter machinas etiam numerantur Trifaces, Cataphrattæ, Plumbatæ, Tribali.

Falces, *&* Harpagæ *armorum genera sunt apta murorum oppugnationi. Sisenna apud Nonium: Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collocatis Harpagis deijciunt, mittunt è turribus.*

ARMORVM VARIA GENERA ET BELLORVM INSTRVMENTA.

GAlea *dicitur caßis, seu ferreum instrumentum: à galero, quo ueteres usi sunt. Ouidius in epist. Et galeam pressa sustinuisse coma. Ea ornata cristis & pennis maiorem solet incutere terrorem. Vnde Vergil. lib. 8. Aeneid. Terribilem cristis galeam, flammasq́; uomentem. Idem significat* Casis. *Dicimus etiam Cassida. Proper. Aurea cui postquam nudauit caßida frontem.*

Ancyle *dicitur breue scutum* Nonio. *Hoc ex utroq; latere recisum erat, ut nullus uideretur angulus, & summum infimumq; latus eius medio pateret. Ferunt ancylia principante* Numa Pompilio *coelitus fuisse demissa.* Ouid. *lib. 5.* Fast. *Ecce ancyle uocant, quod ab omni parte recisum est, Quaq; oculis spectes angulus omnis abest.*

Parma *fuit breue scutum, peditibus peculiare.* Verg. *lib.* 11. *Ense leuis nudo, Parmaq; inglorius alba.* Dicimus *&* Parmula. Horatius: *Tecum Philippos & celerem fugam Sensi relicta non bene parmula.*

Pelta *dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunae recuruus.* Verg. *Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.* Stat. li. 5. Syl. *Hinc peltiferae dicũtur Amazones.* Ouid. *Qui modo peltiferas fudit Meotidas, &c.*

Cætra *scutum est loreum, quo utuntur Afri & Hispani.* Lucanus lib. 7. *Illic pugnaces commouit Iberia Caetras.* Vergilius: *Laeuas Caetra tegit. Caetrati dicuntur qui utuntur huiusmodi scutis.*

Ocreæ *dicuntur crurũ munimenta.* Apuleius: *Ille galea caput, ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati.* Plinius: *Ad reliquos usus laboriose euehitur ocreatis cruribus.* Vegetius: *Pedites scutati praeter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerentur accipere.* Verg. lib. 7. Aeneid. *Aut ocreas leues lento ducunt argento.*

Thorax *dicitur ferreum pectoris munimentum, & quicquid à collo ad coxendicem protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti.* Plin. *Parrhasius pinxit Nauarchũ, thoracatũ. Fiebãt olim thoraces cratibus costarũ ferreis, unde et nexiles uocãtur* Statio, *et multiplices.* li. 12. *Multiplicẽ tenues iterãt thoraca cateruae.*

Phalerae

Phaleræ *ornamenta sunt equorum, qui inde uocantur phalerati. Vergilius lib. 5. Aeneid. Primus equum phaleris insignem uictor habeto.*

Ephippia *sunt stragula, quibus equi integuntur, uel sellæ, eis ad insidendum positæ. Cato: Fuit mihi equus sine ephippio. Equi ephippiarij dicuntur, quibus imponuntur sellæ, ne graui incessu uulnerent sessorem. Ephippiati equi, suis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. ubi quis uult ea curare, quorum est ignarus.*

Capistrum, & Frænum, *uincula sunt capitis equorum. Martialis: Paret purpureis aper capistris.*

Stapedes, *machinulæ sunt ferreæ, quibus pedes sustinent equitantes.*

Pharetra, *repositorium sagittarum, quanquam & pro sagittis interim capiatur. Ouid. lib. 1. Meta.*

Lorica *dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & imperatorum statuis. Dicitur autem Lorica, uelut connexa loris. Squalebat ferri laminis, ut crustis cochlearum. Vitruuius: Non patietur lorica testacea lædi latera. Modestus: Centuriones nimium bellicosas loricas transuersis caßidum cristis (ut à suis facilius noscerentur) habebant. Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis. Hinc Loricare est armare, seu* Loricare. *loricam induere. Plinius de Ichneumone in Aspidem certaturo: Mox (inquit) ubi pluribus eodem modo se corijs loricauit, in dimicationem pergit.*

Vmbo *dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Vergilius libro decimo: —Sed sustinet æreus umbo. Statius libro 18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.*

NOMI

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

Exercitus *dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui præest qui legiones cũ suis auxilijs cõministrat. Eiusq; officium cõsistit nõ solùm in danda, sed etiam obseruanda disciplina. Is uocabatur à Romanis* Tribunus militaris, *cui iubebantur parere milites. Eius intererat milites in castris cõtinere, ad exercitationes producere, claues portare, uigilias interdũ circuire. Annonæ & cõmeatibus consulere, compescere tumultus militares, delicta secundũ autoritatẽ castigare, audire cõmilitonũ querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autẽ Tribunus à tribu, quoniã Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorũ militariũ alij dicebãtur* Ruffuli, *qui creabantur in exercitu: Alij* Comitiati *qui designabantur in comitijs. Dicti sunt &* Rutuli, *quòd Rutilius Ruffus legem, de his creandis ab exercitu, quandoq; tulerit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatũ est. Nam qui ad equitatum trahebantur, primũ* Flexumines, & Trossuli *dicti sunt, quum oppidũ in Thuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.*

Miles *suberat Cẽturioni:* Cẽturio, *Tribuno:* Tribunus, *Legato:* Legatus, *Cõsuli:* Cõsul, *Dictatori.* Cẽturio *centum peditibus præerat. Is erat, quẽ nunc primipilum dicimus.* Myrias *continebat decem milia. Hinc* Myriarches, *qui decem milibus præest.*

Legio *à delectu militum dicta est, autore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, ubi res postulabat. Differebant autem ab Auxiliatoribus. Nam* Auxiliatores *cõducebantur ad prælium ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec notitia, nec*

tia, nec affectione consentientes, alijsq́; institutis utentes, & dißimili armorum usu. Iungebanturq́; legionibus adminiculi, non principalis subsidij loco. Legio autem proprijs cohortibus constabat, habebatq́; grauis armaturæ principes Hastarios, Triarios, & Antesignanos. *Item leuis armaturæ* Ferentarios, Sagittarios, Funditores, Ballistarios, *ut proprios unoq́; animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, ut nusquā legantur plures fuisse legiones, quàm duæ. Qui legionū matriculis inseri uolebāt, hoc est, numerari inter legionarios, solebāt iurare. idq́;* Sacramentum *dicebatur. Iurabāt autē per Deos, & Imperatoris maiestatē, se fidē seruaturos inuiolatā, æternumq́; famulatū suo principi exhibituros, militiā nunquàm deserturos, nec recusaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decem Cohortes. Quarū prima habebat pedites* MCV. *Equites loricatos* CXXXII. *Secūda pedites* DLV. *Equites loricatos* LXVI. *Tertia pedites* DLV. *Equites itidem* LXVI. *Quarta pedites* DC. *Equites* LXVI. *Quinta totidem. Hæ autē primæ ordinabantur in prima acie, tanquàm magis strenuæ. Sexta pedites* DLV. *Equites* LXVI. *Septima pedites* DLV. *Equites* LXVI. *Octaua, Nona, & Decima singulæ totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditum sex milia, Equites* DCCXXXII. *À numero & ordine legionum milites dicebantur* Primani, Secundani, Decumani, *primæ & secundæ, aut decimæ legionis.*

Cohors *diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in* XXV. *milites.* Manipulum *autem Varro ait esse minimā exercitus manū, quæ unum sequitur signū. De quo uerbo Ouidius: Illa quidē fœno (sed erat re-*

uerentia

uerentia fœno, Quantũ nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica suspensos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus lib. 1. Conuocat armatos extẽplo ad signa maniplos. Hinc Maniplares milites, dicti, à manipulo fœni, quod sequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat uocabatur Centurio.

Constabat Turma ex XXXII. equitibus. Varro turmam ait dictam esse mutata e, in u, quasi ternam, quòd terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnensium, & Tatiensium fiebant.

Phalanx dictio est Macedonica, quadratam aciem, & cuneum militarẽ propriè significans, quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro in acie conserebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius: Macedones, inquit, phalangem uocant peditum stabile agmen, quum uir uiro, & armis arma conserta sunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Quoniam autem uocabulum est Macedonicum phalanx, proprio epitheto uocatur Sarißigera, à Sarißis Macedonum hastis.

Porrò autem Hastati dicuntur, qui pugnant hastis: Pilani, qui pilis.

Ordinarij dicuntur, qui in prælio præsunt, & primos ordines ducunt.

Augustales dicebantur, qui ab Augusto ordinarijs iuncti fuerant.

Aquiliferi, qui portabãt aquilam Romanorum insigne. Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, uel Imaginiferi, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi

Signiferi, *qui signa portant.*

Tesserarij, *qui tesseram per contubernia militum nunciant. Tessera autem uocatur præceptũ ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.*

Campigeni *dicuntur antesignani, ideò quòd eorum opera, atq; uirtute exercitij genus crescit in campo.*

Metatores, *qui præcedẽtes locũ deligunt castris.*

Beneficiarij, *qui tribunorũ beneficio promouẽtur.*

Librarij *qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.*

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, *qui tuba, æreo cornu, uel buccina cõmittere soleant prælium, ut* Liticines, *qui lituo canunt. Marcellinus Post exactum iam diem occinente liticine, reuocatus inuictissimus miles, prope supercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiam* Aenatores. *Suetonius in Cæsare dictatore: Inter eos (inquit) & ænatores rapta ab uno tuba prosiluit ad flumen. Marcellinus: Quum superesset exiguum noctis ænatorum clangore ductore urbem, ut mox casuram terribili corona cinxerunt. Buccinatores, autore Vegetio, ornamentum erant totius legionis in ingressu conflictus, & eius reditu. Hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore solet accipi.*

Mensores, *qui in castris demetiũtur loca, in quibus tentoria milites figãt, uel hospitia in ciuitatibus præstẽt.*

Torquati *simplares, & Torquati duplares quibus torquis aureus solidus uirtutis fuit præmium, quem qui meruisset, præter laudem interdum duplas consequebatur annonas, duplares, duas.*

Candidati *milites dicuntur qui priuilegijs muniũtur. reliqui uocantur municipes, quòd propter munera*

facere militiam cogantur.

Antesignani *dicebantur milites qui erant ante signa, quos tanquàm duces reliqui sequebantur. Apul. Antesignani nostri partem (qua manus humerũ subit) ictu per articulum medium temperato prorsus abscidimus.*

Vexillarij, *& Vexilligeri, qui uexillũ gerunt. Idẽ Apul. Tunc itaq; (inquit) sublimis ille uexillarius noster Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, sexagenos milites, duos cẽturiones, uexillariũ unũ habebat. Idem autor est sub uno uexillo fuisse homines* CLXXX. Vexillationes *antiqui nominauerunt alas equitum. Eadem ratione*

Aquiliferi *dicebantur, qui aquilas, Romanorum signa, ferebant. Suetonius in Cæsare Dictatore: Inclinatam (inquit) aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinensq́; singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem, & quidem adeò plerunq; trepidos, ut aquilifero moranti cuspide sit comminatus.*

Draconarij, *qui dracones ferebant in uexillis, ut aquilas. Claudianus: Stant bellatrices aquilæ, sæuiq́; dracones. Primum signum (inquit Vegetius) legionis est aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per singulas cohortes à Draconarijs feruntur ad prælium.*

Primipilus, *seu Primipilaris, dicebatur Centurio, qui* IIII. *centurias id est* CCCC. *milites regebat in acie prima: eratq́; caput legionis. Tranquillus in Tiberio: Quum (inquit) Pollentina plebs funus eiusdem primipilaris non prius ex foro misisset. Idem in Caligula: Testamenta primipilarium (qui ab initio principatus, neque illum, neq; se hæredem reliquissent) ut ingrata rescidit.*

Manipli, *seu Maniplares dicebantur signiferi qui imperante Romulo, quum Romani & Latini sub uno centurione bellum aggressuri essent, Maniplo herbæ ha=*

stæ alligato pro signo utebantur. Ouidius: Vnde manipularis nomina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugem exhibebat industriam.

Bellatores qui ad decertandum instruuntur, armisq; aduersarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicũtur, q sequũtur copias ad aliũ quàm conflictus usum: ut medici, tabernarij, & serui.

Velites dicuntur leuißimæ armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebãtur. Non clypeũ aut scutum graue ferebant, sed telis tantũ utebantur, & sagittis. Ouid. in Ibin. À Velitibus fit Velitari uerbũ, id est, leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. À leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, à Pelta breui paruoq; scuto, quo utebantur, cum contis Sarissa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non solùm sua corpora, sed etiam equos lorica undiq; muniunt. Hos Marcellinus Catafractarios uocat, ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractarijs solis & ballistarijs parum ad tuendum rectorem idoneis, præcurso eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Est etiam Catafracta militaris lorica siue thorax. De catafractis Marcellinus: Sparsiq; (inquit) catafracti equites (quos Clibanarios dictitant) personatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem: Inter quas (inquit) catafractarij erant sagittarij, formidabile genus armorum.

Hastati dicuntur qui manus conserunt, & cominus hasta decertant: unde & Tranquillus in Caligula, Hasti-

cos uocat ludos, qui hasta conficiebantur.

Scutati, Cætrati, et clypeati, qui scuto & clypeo se præmuniunt. Nam Cætra scutũ est breue & loreum, quo (ut iam diximus) utebantur Afri & Hispani. Syllius: -Barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens est apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios uocat. Nec Scutarios (inquit) adesse didicerat. Item Suetonius in Augusto: Affuit & clientibus sicut Scutario euocato quondam suo.

Cætra.

Scutigerulus à Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini in bello. De clypeatis Marcellinus: Et incedebat hinc inde ordo geminus armatorum clypeatus & cristatus.

Ferentarij equites dicuntur, qui eminus solent dimicare: quorum alij iaculis, alij arcu utuntur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erantq; leuis armaturæ milites, ex cursu leues, armis grauibus non impediti, ense tantũ & telis instructi. Sallustius: Postquàm eò uentum est, unde à Ferentarijs prælium committi posset.

Architenentes, & Sagittarij, qui arcu utuntur, & sagittas intorquent. uocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui uni tantum præerat uocabatur Zoarchus ab animalis præfectura, Qui tribus Therarchus, Qui quatuor Epitherarchus. Qui octo, Ilarcha, Generali uocabulo Elephantorum. præfectus dicitur Elephantarcha. autor Aelianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus præerãt. Chilias enim dicitur millenarius numerus.

Chilias.

Tyrones dicũtur noui milites, fortes tamẽ & robusti ad perferẽdos labores militiæ, quorũ prima exercitatio uocatur Tyrociniũ uelut rudimẽtũ, unde & Tyrũculi

dicuntur etiã qui sunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæsa. Tyrones neq; in ludo, neque per lanistas, sed in domibus per equites Ro. ac etiam per senatores peritos armorum erudiebat. Hieronymus in fœmineo genere Tyrunculas puellas uocat. Tyrociniũ etiã præter illud militare ru- Tyrociniũ. dimentũ, dicebatur ab eruditis quum adolescentuli togam sumebant, & ponebant barbam, eloquentiamq; in foro auspicabantur, Nam tunc etiam dicebãtur Tyrones. Seneca in decla. Ille in foro primũ dicturus, tyro dictus est.

Classiarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quiq; Classicum canebant imperatore præsente. Classiarij etiã dicuntur remiges, & frequẽtius milites in classibus. Cor. Tacitus: Anicetũ centurione classiario comitatũ. Trãquillus in Cæsare Tiberio: Vnde dãnatos post longa & exquisita tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipiente Classiariorum manu.

Rorarij, testimonio Varronis, dicebantur, qui primi omnium in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, ut uelites. Nec dimicabant acriter, sed leui quadam contentione prælium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quàm pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari & stipendio soluti erant habuerantq; mißionẽ. Exauctorare quid sit. Hoc autem uerbum quandoq; in malam partem capitur, ut apud Lampridiũ, qui scribit, Alexandrũ tumultuantes legiones exauctorauisse. Nam orta quõdam seditione militari, non timuit conscendere tribunal, & oratione seuerißima tumultuantes increpare, quàmuis omnes armati circunsisterent. Postremò illis adhuc frementibus quum inclamasset: Discedite, arma deponite, omnes depositis armis sagulisq; militaribus ad diuersoria receßerũt. Tunc

unã legionẽ totam exauctorauit, quã mox loco suo restituit. Simile est dictũ Tranqlli de Cæsare dictatore scribẽtis, Nonam legionẽ apud Placẽtiam quanquàm adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit.

Gregarij milites dicebantur uulgares, non electi. Tranquillus in Augusto: Nam quum spectaculo ludorum gregarium militem in XIIII. ordinibus sedentem excitari per apparitorem iußisset.

Triarij milites erant omnium fortißimi, qui in postrema legionũ parte collocabantur, in his autem sita erat tota spes, & ultimum perfugium. Erant omni armorum genere instructi. Genu posito subsidebant, ut si primam aciem uinci contigisset, ab his integrato prælio uictoria repararetur. De his Modestus ad hũc modũ scribit: Hi ut requieti & integri inuaderent hostes, post ultimas acies sedere cõsueuerũt, & si qd in primis ordinibus accidisset, de eorũ uiribus reparationis spes tota pendebat. Hinc formatum adagiũ, Res ad triarios redijt: ubi propè desperatur uictoria, resq; eò periculi redacta est, ut extremo conatu, summisq; uiribus sit enitẽdum, quibus si nihil proficiatur, iam nullus relictus est effugij & salutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui discursu faciles erant, iaciebantq; mißilia seu sagittas.

Accensi dicebantur qui ministerio ac seruitio publicè adijciebantur legionibus, quum fas nõ esset milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquam seruire, dicebanturq; Accensi uelut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo scilicet, & ut pedites, ubi regio nõ est apta equitatui. Hos primò ferunt institutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem disciplinam

curauit instruenda.

Finguntur etiam quãdoq; huiusmodi nomina à nominibus telorum, ut Lancearij, Doryphori, *id est spiculatores.* Dory *enim Græcè, lanceam significat Latinè. Tranquillus in Nerone: Et quum affatim desæuisset, ut conficeretur à Doryphoro liberto.*

Machærophori *à ferendis Machæris gladijs. Cicero: Machærophoris centum sequentibus miros risus nobis edidere.* Ensiferi, *à ferendis ensibus.*

Sarissophori *à Sarißis, quas Macedonum hastas esse diximus.* Spathiferi *à Spathis.*

Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores, spiculiferi, spiculatores, Hastigeri, hastiliferi, Vrbiniferi, *eadem forma dicuntur.*

Tortores *quandoq; dicũtur, qui lapides tormentis iaciũt. Vnde & Tortores ballistarum uocat Ammianus.*

Scorpionarij, *qui scorpionibus, seu machinis iaculantur. Eiusdem notæ sunt* Ballistarij, Arcuballistarij, Colubrinarij.

Funditores, Fundibularij, *qui funda lapides intorquent. Sallustius: Ipse cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & sagittariorum delecta manu.*

Pyrobolarij *qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.*

Clauigeri *à ferenda Claua, Græcè uocantur* Corynophori.

Sunt & quædam principatuum & præfecturarũ nomina, ut Imperator, Rex, Dominus, *qui in malam partem olim accipiebantur pro tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem, Imposuit.*

Megiſtanes *dicuntur proceres & primates. Cor. Tacitus: Et Megiſtanes Armenios, (qui primi à nobis defecerant) pepulit ſedibus.*

Monarcha, *ſeu Monarches unicus omnium princeps, & Monarchia principatus ipſe.*

Hecatontarchus *centum hominum uel ciuitatũ princeps.*

Dynaſtes *dominus regni: Dynaſtia potẽtatus. Cic. ad Atticũ: Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.*

Nauarchus *princeps nauis.*

Strategus *dicitur præfectus militaris, & Stratagea præfectura ipſa. Vnde & legimus Thraciã fuiſſe diuiſam in Stratageas 50. Ita enim uocant præfecturas.*

Archipolis *princeps ciuitatis.*

Demarchus *tribunus plebis. Demarchia tribunatus.*

Agoranomus *apud Plautum uocatur ædilis, ubi ait in Captiuis: Hunc fecerunt ſibi Aetholi Agoranomũ.*

Eparchus *dicitur prouinciæ præſes. Eparchia prouincia.*

Ethnearches *prĩceps gẽtis. Ethnearchia principatus.*

Genearcha *generis princeps, Geneſis eſt generatio.*

Irenarches, *ſeu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias, pacandosq; tumultus ciuiles.*

Philarchus *amator imperij. Latinè dici poteſt Imperij candidatus.*

Coſmoarchus *mundi princeps.*

Democraticus *qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.*

Ephorus *dicitur præfectus, et ſuperinſpector. Ephori magiſtratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.*

Dicæarchus *iuſtus princeps.*

Decarchus *qui decem præeſt militibus.*

Tetrarcha, *qui quartam regni partem obtinet.*

Dubenus *apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius: Tũ Dubenus ſeruos ligatos peßime uerberat.*

Trierarchus *præfectus triremis. Cice. Actione 3. in Verrem: Qua de re Charidemũ Chium, teſtimonium priore actione dicere audiſtis, quum eſſet Trierarchus.*

SAGITTARII, ET IA-
culatores peritißimi.

INter *ſagittarios principem locũ obtinet* Apollo, *quem ideò poëtæ Sagittiferum, & Sagittipotentẽ dicunt. Vnde Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu. Horatius li. 1. Car. Nec te metuende certa Phœbe ſagitta. Valerius Flaccus: Arcupotens aduerte precor nunc deniq; Apollo.*

Hippocoon, Mneſteus, Eurytion *ſagittarij fuerunt, qui teſte Vergilio, contenderunt de palma, & unà iaculati ſunt in ludis illis exequialibus, quos Aeneas ad tumulum patris Anchiſæ celebrauit, quum relicta Africa in Italiam nauigaturus redit per Siciliam.*

Idem Vergil. lib. 9. ait Chorineum *Italum, fuiſſe peritum iaculatorem,* Aſylam *uerò Troianum, arcu & ſagittis nobilem.*

Acaſtus *uenator fuit ſagittis clarus, qui cum Meleagro ad occidendum aprum, (qui Calydona uaſtabat) profectus eſt. Ouidius lib. 8. Meta. Leucippusq; ferox, iaculoq; inſignis Acaſtus.*

Fuit Paris *adeò ſagittandi peritus, ut Achillem ſolo pede uulnerabilem telo traiecerit. Vergil. libr. 6. Aenei. Dardana qui Paridis direxti tela. Ouidius in Epiſt. Pari-*

dem sic loquentem inducit, Ne'ue putes, non me nisi co=
minus esse timendum, Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Statius lib.3.Syl.

De Lycota Oui.li.12. Iaculatoréq; Lycotã Sternit.

Mopsum Cretensem ab arte sagittandi commen=
dat Syllius Italicus lib.1.

Ilerdes fuit iaculator quispiam, qui tam certis iacu=
labatur ictibus, ut etiam uolucres in medio aëre percu=
teret. Syllius: Iam socius uolucresq; uagas deprendere
nube Assuetus iaculis idem & bellator Ilerdes, Cui ludus
nullam cursu non tollere damam.

Alcon Cretensis fuit sagittarius, cuius filium quum
rapuisset Draco, tanta arte sagittam direxit, ut illæso fi=
lio, Draconem ipsum confecerit. Val. Flac.libr.1. Argon.
-Vacua nam lapsus ab arbore, paruum Ter quater ar=
denti tergo circumuenit anguis. Stat procul intẽdens du=
bium pater anxius arcum. Sidonius: -Vetuisses Castora
frænos, Pollucem cæstus, Alconem spicula nosse. Ang. Po=
litianus in Epigram. Vidit ut implicitum puero pater
anxius anguem, &c.

Saxo Grammaticus scribit Enarum fuisse sagit=
tarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tã=
to rigore arcum intendebat, ut excussum ab eo iaculum
nulla rerum duricia sisteret, quominus citato motu, uni=
uersum penetraret obstaculum.

Deucalion Hyperæsij filius ex Hypso nympha,
fuit etiam peritus sagittarius. Val.Flac.lib.1.Argon.Deu=
calion certus iaculis.

Aethalides præco fuit insignis, qui propter elo=
quentiam Mercurij filius creditus est. Hunc etiam telis
claruisse testis est Val.Flac.lib.1.

Cate

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis destinata feriebat, ut aues quoq; ab ipsis nubibus exciperet. autor Curt. lib. 6. de gestis Alexandri.

Fuit Domitianus Imp. doctus adeò sagittarum, ut inter distentos uiri procul positi digitos tela transmitteret. autor Sex. Aurelius: Tranquillus ait centenas uarij generis feras, in Albano secessu, sagittis plerumq; confossas multis uidentibus. Ex industria ita quarundã capita nõnunquam figebat, ut duobus ictibus, quasi cornua effingeret. Nonnũquam in pueri procul stãtis præbẽtisq; pro scopo dispãsã dextræ manus palmã, sagittas tãta arte direxit, ut oẽs per interualla digitorũ innocue euaderẽt.

Toco miles fuit quispiam autore Saxone doctus adeò sagittator, ut sermone inter conuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi usu se præditum, ut exiguum quodlibet pomum, baculo procul & lõgißime remoto superpositum prima spiculi directione feriret.

Pontanus Asparem quendam Garamanta à præstantia torquendorum mißilium his uerbis commendat: Hinc Aspar Garamas, quo non præstantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare uulnera funda.

Docuit Hercules, quãta sagittandi arte clareret dũ Centaurũ Nessum, quamuis remotũ, & ceruam æripidem certo traiecit ictu, Harpyasq; uolucres in medio confecit aëre, dicẽte Seneca: Petijt ab ipsis nubibus Stymphalidas.

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem sagittandi artem docuit.

Commodus imperator Faustinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras strauit, tam ualidis uiribus, ut multas uno conficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, ut quicquid oculo destinasset, iaculo & sagitta contingeret. Herod. lib. 1.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret Andreas Agidarius, si illud oculo consequi posset.

Getæ, Scythæi Ithuræi, Persæ seu Parthi, Sarmatæ, Cretēses, Arimaspi & omnes propè Orientales arcu & iaculis claruerunt.

De Getis, Scythiæ populis, Ouidius lib. 5. de Trist. Sarmaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; uias In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; uiperea lurida felle gerat. Et lib. 1. de Ponto & 3. & in Ibin.

De Scythis Septentrionalibus populis Claudianus: De spolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius lib. 4. Vt sit planè arcus Scythici forma.

Ithyra, seu Ithura, urbs est in Tauro monte Parthiā uersus, cuius habitatores Ithuræi arcu & sagittis claruerunt, quod quemadmodum in cæteris arguitur poëtarum epithetis, quum arcum uocant Ithuræum, sagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraculo: Quæ turba pharetris Certat Ithuræas sumptis imitarier artes.

Parthi, seu Persæ Orientales populi, sagittis adeò claruerunt, ut fugientes à tergo iacularētur, auersiq; sequentes hostes læderent, perinde ac aduersi, ut iam diximus. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Catullus: Siue in Hircanos, Arabasq; molles, Seu Sacas, sagittiferosq; Parthos. Ouidius lib. 1. de Remedio: Vince Cupidineas pariter, Parthasq; sagittas. Io. Fran. Mirandula: In molli pharetratæ Persidos urbe.

À Sarmatis Scythiæ populis doctißimis iaculorū, Arcus uocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto: Moris an obli=

oblitus patrij contendere discam Sarmaticos arcus.

Cretenses omnes hac etiam arte clarißimi extiterũt. Verg. in Cyri: Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Inter insulæ Cretæ populos, præcipui sagittarij fuerunt Dictæi, Gnosiaci, Gortyniaci, Cydonij, à Dicte, Gnoso, Gortyna, & Cydone urbibus dicti. De Dictæis Syllius lib. 13. -Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo. Statius lib. 4. Thebai. Dictæaq; tela Ipsam & Amyclæas humeris aptasse pharetras.

De Gnoso & Gortyna urbibus Cretæ Lucanus: Gnososq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

A' Cydone, Cretæ oppido, tela Cydonia dicuntur, quòd eius loci incolæ periti fuerint sagittarij. Vergilius: Ire libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaidos: -Cydonias anteibãt Gesa sagittas. Claudia. Quæ uires iaculis, uel quum Gortynia tendis Spicula, quàm fœlix arcu, certiq; petitor Vulneris, & certum mentiri nescius ictum, Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.

De Oriẽtalibus populis Val. Flac. li. 5. Quos neq; Iber neq; tuta suis Aurora sagittis Sustinet. Per aurorã intelligit Oriẽtales. Syllius li. 12. Eois quãquàm certet Gortyna sagittis. Statius li. 3. Syl. -Et Eoas iaculo dãnare sagittas.

Lycia, regio minoris Asiæ, populos habuit peritos iaculandi. Vnde Vergilius Lycias uocat sagittas, lib. 8.

Erithræ quoq;, siue Erithra, Asiæ ciuitas, arte sagittandi claruit. Sidonius: Forte sagittiferas Euan populatis Erithras. Crinitus ait Scotos (qui uicini sunt Britannis) in dirigendis sagittis acres esse & egregios.

Paulus

Paulus Diaconus ait Gothorum gentem nullo armorum genere magis quàm arcubus uti consuesse.

Arimaspi populi iuxta Riphæos in torquendis sagittis (quarum sunt peritißimi) alterum inflectunt oculum, ut altero melius cernant. Hinc & nomen traxerunt. Nã & Ari Scythicè unum, et Maspos, oculũ significat.

In Balearibus (quæ sunt insulæ maris Hispani) primum repertus est usus fundæ, & adeò celebratus, ut matres filios suos alijs auibus uesci non paterentur, nisi quas funda fuissent adepti. Verg. li. 1. Geor. Stuppea torquentur Balearis uerbera fundæ. Statius libro 1. Roboraq; & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

HElymus & Panopes Acestæ regis Siciliæ comites, uenatores fuerunt, teste Verg. lib. 5. Aeneidos: Tum duo Trinacrij iuuenes, Helymus, Panopesq; Assueti syluis, comites senioris Acestæ.

Fuit & Lausus Mezentij filius, ferarum debellator maximus. Vergilius lib. 7. Aeneidos: Lausus equûm domitor, debellatorq; ferarum.

Idẽ uocat Amycum ferarum uastatorem lib. 9. ubi ait: -Inde ferarum Vastatorẽ Amycum, quo non felicior alter Vngere tela manu, ferrumq; amare ueneno.

Idem lib. 11. Ornitum quendã inter uenatores reponit, his uerbis: -Procul Ornitus armis Ignotis, & equo uenator Iapige fertur.

Cephalus Atheniensis, Procridis maritus, uenator fuit, quem poëtæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in Epist. Phædræ: Clarus erat Cephalus syluis, multæq; per herbã Conciderant illo percutiente feræ: Nec tamen Auroræ male se præbebat amãdũ, Ibat ad hunc sapiens à sene

ſene diua uiro. & lib. 1. Met. inducit Cephalum ſic loquẽtem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædiſq; ferinæ.

Eius quoq; uxor Procris uenationi uacaſſe arguitur, teſtimonio eiuſdem poëtæ ſcribentis: Montibus errabat ſtudijs operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater: Venanti Cephalo cura minor'ne fuit?

Atalanta mulier fuit Arcadica, quæ tumentes uteros fœminarũ, laboresq; cõceptuũ peroſa, uirginitati, ac uenationi ſe totã deuouit: adeò ut immanem aprũ toti formidoloſũ Arcadiæ prima percuſſerit cũ Meleagro. Ouid. lib. 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Abas Centaurus inter uenatores reponitur uerbis Ouidij, lib. 12. ſcribentis: Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.

Caliſto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, uenatrix fuiſſe dicitur: quod docet Ouidius lib. 2. Faſt.

Dianam poëtæ fingunt perpetuo uenandi ſtudio duci: quod ideò fabulantur, ut doceant magnopere his cauẽdam eſſe deſidiam, quibus curæ eſt uirginitas: Nam (ut inquit Seneca) amor iuuentæ gignitur luxu, Ocio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouidius: Ocia ſi tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouidius li. 2. Faſt. Mille feras ſyluis Phœbe uenata redibat.

Ferunt & Hippolytum Theſei filium ſeſe in conſectandis feris exercuiſſe, ſtudio uirginitatis, & ocij uitandi cauſa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, ruſtica ſylua tua eſt. Et apud Senecam in tragœdijs.

Ouidius libr. 5. Faſtorum ait, Cranen fuiſſe nympham luſtrandis ſyluis deditam. Hæc eius uerba: Inde ſata eſt nymphe, Cranen dixere priores, Nequicquàm multis ſæpe petita procis: Rura ſequi, iaculiſq; feras agitare ſolebat, Nodoſaſq; caua tendere ualle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum uenaretur, ab apro interfectus est. Ouidius libr. 1. de Arte: Cura deæ syluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quispiā, imperatori Domitiano charissimus propter uenandi peritiā. Nam imperator ipse eo studio delectabatnr adeò, ut si quādo esset ociū, nihil curaret ardentius, quàm feras insequi. De Carpophoro Martialis li. 1. Sūma tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Est quota Carpophori portio fusus aper?

Idem lib. 12. ad Priscum uenatorem hoc modo scribit: Parcius utaris moneo rapiente ueredo Prisce, nec in lepores tam uiolentus eas. Sæpe satisfecit prædæ uenator, & acri Decidit excussus, nec rediturus equo.

Aconteum uenatorem fuisse docet Statius libr. 7. Theb. –Donec Flammatus Aconteus Strage uirûm, cui sueta feras prosternere uirtus. Syllius lib. 16.

De Mopso Cretensi uenatore iam diximus in cap. de Sagittarijs.

Orion uenator (ut fabulātur poëtæ) quum uiribus fidens gloriaretur, nullam esse feram, quam non conficeret, dijs insolens uerbum ulciscentibus contigit, ut terra scorpionem pareret, à quo uulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit uenator Orion. Idem: Valle sequebatur iaculis uenator Orion, Sæpe uagas ista retibus atq; feras.

Nota est Acteonis fabula, qui Aristæi filius, indignatione Dianæ (quam inter uenandum nudam repererat) mutatus in ceruum, & à suis canibus dilaniatus dicitur, ut scribit Ouidius lib. 3. Meta.

Arethusa uirgo fuit uenatrix Dianæ comes. Vnde Ve. li. 4. Geo. Et tādē positis uelox Arethusa sagitis.

Ami-

Amimone, Danai filia, & uenatrix fuit, quæ dum in syluis iaculo se exerceret, Satyrum læsit, & postmodũ à Neptuno ibidem compressa est.

Britona nympha, Martis filia, inter uenatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poëtæ dicunt uenatorem fuisse, Musarum precibus in astra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Thessaliæ monte sese exercuit uenando, ubi deorum commiseratione in equam mutata est, dum patris indignationẽ expauesceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen uitam aucupio sagittarum, configebat tardus celeres, stans uolantes, pennarumq; contextu corporis tegumenta faciebat. autor Cic. lib. 5. de Finibus.

Nicias fuit uenator quispiam, qui dum uenandi studio feras immissis canibus præceps insectaretur, in fornacẽ carbonariam decidit, ubi canibus circumgannientibus, & rapta ueste conantibus dominum educere, crematus est. autore Cælio.

Perdix uenator fuit, qui infanda correptus libidine matri congressus, fecit, ut Perdicis libido in prouerbium abiret. Cælius cap. 15. lib. 16.

Ferunt Melanionem quendam odio mulierũ, & seruandæ castitatis desiderio consectandis feris se totum deuouisse: nec unquàm à solitaria illa, et umbratili uita reuocari potuisse.

Endymiona pastorem poëtæ dicunt quandoque in monte Lathmo uacasse consectandis feris. Val. Flac. lib. 8. Argon. Lathmius æstiua residet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Horatius libr. 1. Episto. ait, Gargilium uenatorem fuisse, qui spectante populo ceruos cũ plagis & uenabulis per mediũ forũ iubebat trãsire, ac demũ emptũ aprũ palã referre, ut cepisse aliqd uideretur. Hæc eius uerba: -Venemur, ut olim Gargilius, qui mane plagas, uenabula, seruos Differtum transire forum, populumq; iubebat, Vnus ut e multis populo spectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt Mithridatem uenandi studio adeò intentum fuisse, ut septem annis neque urbis, neque ruris tecto uteretur.

Cæterum Casses, Plagæ, Retia, Venabula, instrumenta sunt uenatoria. Est & Podostrabe, uenatorium instrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

LYcisca nomen est canis apud Virg. in Bucc. dicentem: Excipere insidijs multũ latrante Lycisca. Palladius Soranus: Nõ lepus ĩtrepidũ timido fugat ore Lyciscã.

Hylax, itidem nomen est canis. Virg. in Buc. Nescio quid certè est, & Hylax in limine latrat.

Vmber. Virg. libro 12. -Ac uiuidus Vmber Hæret hians. Sed fortasse Vmber, uocabulum est appellatiuũ, pro cane Vmbriæ. Val. Flac. lib. 6. Argon.

Lælaps canis est apud Ouid. lib. 7. Metamor. Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno (Muneris hoc nomen) iamdudum uincula pugnat Exuere ipse sibi.

Volantes. Stroza pater: Ille pedum cursu præstans animoq; Volantes Occubuit trucibus pestis acerba feris.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis

Geryonis tricorporis seruabat armenta. Hunc Hercules unà cum domino interfecit. Incolæ mortuo sepulchrum erexerunt.

Alcibiades inusitata magnitudine canẽ emit L X X. minis, quem amputata cauda spectante populo ducebat uinctum, ut garrulorum & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plutarchus testis.

Biorno quidam inter Danos spectante uirtutis adolescens, canem habuit horrendæ acerbitatis, & formidolosæ, quæ sola plerunque bissenos uiros oppreßit, et Offoti gigantis inter pascua tutata est armentum.

Pilaster. Pontanus in Lepidina: Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaster Latrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiasq; reliqui.

Vertagus canis est apud Martialem: Non sibi sed domino uenatur Vertagus acer Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen est canis, fictum à Baptista Pio scribẽte: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo Præcipiti sequitur lustra ferina pede.

Graucis, nomen est catellæ, qua Arethusa absentis mariti desiderium solabatur. Proper. lib. 4. Graucidos & catulæ uox est mihi grata querentis, &c.

Issa nomen est catellæ, quam Publius habuit in delicijs. Martialis: Issa est passere nequior Catulli: Issa est purior osculo columbæ: Issa est blandior omnibus puellis: Issa est charior Indicis lapillis: Issa est deliciæ catella Publi.

Apud historicos legitur Perses, fuisse catellus filiæ Aemilij Pauli.

Chiron, Canis fuit Codri poëtæ pauperrimi. Iuuenalis

nalis: Et recubans sub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarij patris Erigones, cuius ductu Erigone ipsa cadauer patris ab agrestibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lysimachi, qui accenso domini rogo iniecit se flammæ, autore Plinio libro 8.

Atalanta, Arcadica uenatrix, canem habuit Auram nomine, quam quum interfecisset aper Calydonius, sepulchro ab indigenis ornata est.

Ouidius lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat, his uerbis: Dum dubitat, uidere canes, primusq; Melampus, Inde ruunt alij rapida uelocius aura, Pamphagus, & Dorceus, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cælium ex Aeschylo: ut Corax, Harpyia, Charõ, Lycitas.

Hylax, Harpalagus, Lycisca, Tygrina, Melampus, Falco, Serpens, Ragonia, Ichthia, Helor, nomina sunt canum apud Mantuanum libro 4.

Fuit Hippocentaurus canis Xenophontis.

Lethargus Hippammonis, qui etiam cum mortuo domino tumulatus est.

Lampurus, apud Theocritũ in Daphnide & Menalca, nomen est canis: apud Herod. Syagrus: apud Aristophanem Acalanthis.

Celebrãtur etiã Catenarius & Lucernarius, & canis Attali, qui tanto fuit oris rictu, ut oblatũ cibum deglutiret. Fuit & Aristogiton canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlyßis, qui reuersũ ab expeditione Troiana dominũ post annos uiginti fertur agnouisse.

Canis Pyrrhi Epyrotarum regis, in rogum domini se coniecit.

coniecit. De natura canum quoniam prolixe & abundè locuti sumus in Epithetis nostris, plura loqui nunc supersedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti posita Catalogo, leguntur apud Xenophontem, in libro de Venatione.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

Cyllarus equus fuit Castoris. Virg. lib. 3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graij meminere poëtæ. Vbi Pollucem pro Castore equorum domitore posuit, poëtica licentia: ut Quas illi Philomela dapes: pro Progne.

Mezentius pater Lausi equum suum, Rhebum nomine, his uerbis alloquitur apud Virg. libro 10. Rhebe diu (res si qua diu mortalibus ulla est) Viximus, aut hodie uictor spolia illa cruenta, &c.

Aethon fuit equus Pallantis, Euandri filij, quẽ Virg. lib. 11. ait in exequijs domini sui collacrymasse. Post bellator equus positis insignibus Aethõ It lacrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Equos Turni Virg. lib. 12. magnis laudibus cõmendat.

Pægasus, Neptuni & Medusæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophon expeditionem sumpsit contra Chimeram. Hic saxo in Helicone pedis ungula percusso fontẽ nomine Hippocrenen aperuisse dicitur. Ouidius libro 3. Fast. Suspice, Gorgonei colla uidebis equi: Creditur hic cæsæ grauida ceruice Medusæ Sanguine respersis prosiluisse comis: Huic supra nubes, & subter sydera lapso Cœlum pro terra, pro pede penna fuit. Idem libro 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adrasto.

Statius lib. 1. Syl. Hunc & Adrastæus uisum extimuisset Arion. Proper. li. 2. Qualis & Adrasti fuerit uocalis Ariō, Tristis ad Archemori funera uictor equus. Statius huius equi uirtutem & alacritatem lib. 6. describit hoc modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Arion Igne iubæ, &c.

Pholoē, Iris, Thoes, nomina sunt equarū Admeti apud Statium lib. 6. Theba. scribentem: Nominibusq; cient Pholoēn, Admetus & Irim, Funalemq; Thoen.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his uerbis: -Rapidum Danaëius augur Ascheton increpitat, meritūq; uocabula Cygnum Audit, & Herculeum Styrion Cromis, Euneon audit Igneus Aethion, tardum'que Cydona lacessit Hippodamus, Pharium'que Thoas rogat ire Podarcen.

De Tago Sillius lib. 1. Iam Tagus auratis agnoscebatur in armis.

De Gargano, Idem Sillius lib. 4. Theb. Nos Gargane uocant superi ad maiora, uides'ne Quantus erat Chrixus? iam nunc tibi premia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphasus nomina sunt equorum apud Sillium lib. 9. De Lampone scribit hoc modo: Euolat ante omnes, rapidoq; per aëra cursu Callaicus Lampon fugit, atque ingentia tranat Exultans spatia, & uentos post terga relinquit.

De Panchate, -Sed proximus ibat Astur Panchates, patrium frons alba nitebat Insigne, & patrio spes omnis concolor albo.

De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphasus, ipse asper, nec qui ceruicis amaret Applausæ blandos sonitus, clausumq; cruento Spumeus admorsu

gauderet

gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus Non unquam effusum sinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen est equæ matris Pelori, ubi ait, Eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de Cireo, -Percussus uocibus altis Spectantum Cireus, fertur sublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina sunt equorum apud eũdem lib. 16. ubi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ Et Therõ potator aquæ sub nomine Lethes.

Equum Alexãdri Bucephalum à capite bouis nominatum, & talẽtis XIII. emptum, testis est Cares apud Gellium: Vbi ornatus erat, armatusq; ad prælium, nullum alium sessorem, præter dominũ, admisit. Idem in bello Indico sagittis undiq; perfossus, regem è medijs hostibus, licet exanguis, & moribundus, uiuacißimo cursu retulit, atq; ubi extra teli iactum portauit, domini iam superstitis securus, ibidem expirauit. Quod beneficium Alexãder pensauit oppido in honorem equi condito, ut docet Plin. lib. 6. & 8. ubi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, urbemq; tumulo circumdedit nomine eius. Curtius ad hunc modum scribit: Excepti sunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum uocabant, quem Alexander non eodem (quo cæteras pecudes) animo æstimabat: Nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur aliũ, & regem (quum uellet ascendere) sponte sua genua submittens, excipiebat, credebaturq; sentire, quem ueheret.

De Harpyia & Pegaso Politianus in Ambra.

Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge.

Claudianus in sextum Honorij consulatum, equos Rhæsi Thracum regis commendat sequentibus uersibus:

Graiaq; rettulerat raptos ad castra iugales,
Quorum (si qua fides augentibus omnia musis)
Impetus excessit Zephyros, candorq; pruinas.

Aethon *apud Homerum lib. 8. Iliados, nomen est unius equorum Hectoris.*

Harpynna & Psylla *equæ fuerũt Oenomai, quibus contendebat cursu in procos filiæ suæ Hippodamiæ. Hos suis uersibus dignatus est Lycophron.*

Plinius ait equam Hecratidis Thessali, quãuis prægnãtem uicisse in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe scribit equum Cyro fuisse immitem, & effrænem Pasacem *nomine.*

Cimon Atheniensis equabus suis (quibus ter Olympia uicerat) monumenta erexit.

Equus Tyberij Cæsaris uidebatur flãmas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap. 26. lib. 8.

Parthenia, & Eripha, *equæ fuerunt Marmacis, unius ex procis Hippodamiæ, quas Oenomaus puellæ pater iugulauit, & postmodum sepeliri iussit.*

Boristhenes *equus fuit Adriani Imperatoris, quo in uenando propter alacritatem plerunq; utebatur. Dion Cassius ait, Imperatorem mortuo sepulchrum fecisse, colũnamq; erexisse cum epigrammate inciso.*

Iulius Cæsar, autore Tranquillo, utebatur equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorũ ungulis scissis: quẽ maxima cura aluit, honorauitq; statua, quòd aruspices eo imperium orbis terræ significari dixissent, tũ etiam quòd nullum alium sessorem reciperet.

* *Biorno quidam inter Danos clarissimus, equum habuit præstanti corpore, & tanta uelocitate præpetem, ut quem cæteri nequirent, indefessus obstrepentem uorticem*

solus

ſolus ſuperaret.

Artibius, Perſarum dux, equum habuit, qui primo pugnæ congreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibus'que & impulſu longè late'que faciebat ſtragem. autor Herodotus.

Gellius ſcribit, equum Cn. Seij de genere equorũ Diomedis progenitum, & à Corn. Dolabella centum milibus ſeſtertijs emptum, fuiſſe inuſitata magnitudine: ſed eo tamen fato, ut quiſquis eum haberet, is cũ omni domo ac familia miſerè periret. Quod experti ſunt Marc. Antonius, Corn. Dolabella, C. Caßius eius poſſeſſores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ, tanto fuit in dominum affectu, ut eo mortuo oblatum recuſauerit cibum, & inedia ſe confecerit.

Equus Antiochi, capto uel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis, alumni ſui uictorẽ, domitis frænis excußit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionyſio Syracuſarum tyranno relictus in ſalebra & luto, ubi ſe expediuit, domini, licet ingrati, ueſtigia tamen ſecutus eſt.

Nero equas habuit Hermaphroditas ex agro Treuerico, quas carpento'ſuo ſubiuges oſtendebat.

Equus Auguſti ſepulchrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomen eſt equi apud Martialem lib. 3. Epigr. ut Corithæ nomen equæ apud Iuuena. Saty. 8. de Hirpino Mar. Hirpini ueteres qui bene nouit auos. De utroq; Iuuenalis: Sed uenale pecus Corithæ poſteritas, & Hirpini, ſi rara iugo uictoria ſedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte ædificarũt, acernisq; trabibus contexuerunt, Epeo machinæ autore. De hoc Propertius lib. 3. et Lucretius lib. 1. Durateum, id est ligneum uocat, ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba pasti, famem sitimq; multos dies perferunt: ad quod allusit Propert. lib. 4.

EQVI ACHILLIS.

De Balio & Xantho Politianus in Ambra. -Balium Xanthumq; iugales Quos Zephyro pe perit geminos Harpyia Podarge: Et te captiuo funalem Pedase collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum spreuisset Achilles. Vergilius libro 3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

Hi duo numerantur à Seruio inter equos Achillis: Poëtæ tamen Pauorem & Terrorem Martis equos faciunt: unde Statius: Fræna ministrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

De his nominibus Ouid. lib. 2. Meta. scribit: Interea uolucres Pyrois, Eous, & Aethon solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulsant. Pyrois, Pyroëntis flectitur, ut Simois. Val. Flac. lib. 5. Argon. Et formidantem patrios Pyroënta dolores. Sunt qui dicant Xanthum inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Aethon Fræna uolunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forẽt, colore tamẽ quisq; proprio noscebatur: Pyrois rubẽs,

Eous

Eous candicans, Acthon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebāt, erraticis cursibus uagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidem *ambiguè uergit quà lucidus* Acthon.

EQVI PLVTONIS.

DE *quatuor primis nominibus*, Claudianus *libro* 1. *de* Raptu *sic meminit:*

Orneus crudele micans, Ethonisq; sagitta
Ocyor, & Stygij sublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor.
Stabant ante fores iuncti, sæuumq; fremebant,
Crastina uenturæ spectantes gaudia prædæ.

AVRIGAE, ET EQVORVM DOMITORES.

AVtomedon *fuit* Achillis *auriga.* Verg. *lib.* 12. Aen. *Vna ingens* Periphas, *et equorū agitator* Achillis *Armiger* Automedon. Ouid. *lib.* 5. *de* Trist. *Nunquid* Achillæos *inter fera prælia fidi Deseruit leuitas* Automedontis *equos.* Idem *lib.* 1. & 2. *de* Arte.

Phaëton, *Solis filius, dum currum patris, regendum suscepisset: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in* Padum, *cœlo paßim conflagrante.* Hinc *equi* Phaëtontis, *pro equis* Solis *solent accipi.* Verg. *lib.* 5. Aen. *Aurorā* Phaëtontis *equi iam luce uehebant.* Ouid. *lib.* 11. Meta. *Hic situs est* Phaëton *currus auriga paterni.*

Idæus *fuit auriga* Priami. Vergilius *lib.* 7. Aeneidos: *Idæumq; etiam currus, etiam arma tenentem.*

Metiscus Turni. Idem *lib.* 12. *Aurigam* Turni *media inter lora* Metiscum *Excutit.* Ausonius: *Nec celeres Mulas ipse* Metiscus *agas.*

Naubolus Laij *regis* Thebarum. Statius: Naubolus Hippa

lus Hippasides tuus ô mitißime Lai Hospes adhuc currus securaq; lora tenebat.

Cirnus Melampodis, Durius Pelori. Athlas Camphasi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. De Cirno Syllius lib. 16. Quò Cirne ruis (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem sic loquitur: Te'ne Astur certante feret quisquã æquore palmã Erepto? consurge, uola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quisnam hic rabidi certaminis est mos?

Ferunt etiam Iolaum Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuisse memorantur. Mortuo Arceptolemo, succeßit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrtoo nomen imposuit. Ouidius in Ibin: Proditor ut sæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, Menonem fuisse aurigam Idomenei, Mnestheum Diomedis, Mydonem Pylemenis, ducis Paphlagonum.

Amphitus & Telchius Castoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, testimonio Plinij lib. 6. scribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Castoris & Pollucis aurigis, putãt. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phasis est nomine fluuij dictitata, & Dioscorias nũc usq; nota: cuius Autores Amphitus & Telchius Spartani traduntur, aurigæ Castoris & Pollucis. Alij dicunt Castoris & Pollucis aurigas fuisse nominatos Rhecam, & Amphistratum. Strabo li. 11.

Legitur in Trœzeniorum historia Sperum fuisse

Pelopis

Pelopis Aurigam, quanquam alij in Olympia fuisse Cyllam tradant. In Illyria ciuitas fuit Harpyia, prope Enchelias, in quam Amphiarai auriga Baton absorpto domino se contulit. Autor Cælius.

Cebares fuit equiso, cuius astu Darius regnum Persarum adeptus est. Nam quum magi inter se pacto conuenissent, ut is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur, Cebares manum uuluæ equinæ prius admotam naribus equi præbuit olfaciendam. Quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. autor Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Post quem (inquit) ipse Xerxes uehebatur curru equorum Niseorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poëtæ Bellonam Martis aurigam faciunt, flagello armatam sanguineo, ut docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Verg. lib. 7. Læuaq; Ancyle gerebat Picus equûm domitor.

Idem de Mesapo lib. 7. Aeneid. At Mesapus equûm domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyrenæus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni ostentaturus, ante Academiam currus iunxit, sæpé que eundem cursum iisdem uestigijs nihil delirando repetijt.

Erichthonius Atheniensis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Erichthonius currus & quatuor ausus Iungere equos, rapidisq; rotis insistere uictor.

Astyr Měnonis fuit auriga, à cuius nomine Astures populi Gallæcis proximi dicti sunt.

Constat Felicem Russatum fuisse aurigam uerbis Plinij

bis Plinij libro septimo scribentis: Inuenitur in actis Felicis Russati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, unum è fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Castor principem locum obtinuit. Politianus: Vix'que bonum frænis Castora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANIMALIBVS TRAHANTVR.

CVrrus Bacchi, Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta à Baccho: Lyncibus in cœlū uecta Ariadna tuis. Ouid. in Epist. Phædræ: Inq; capistratis tygribus alta sedet. Idem lib. 3. Meta. Quē circū tygris simulachraq; inania lyncū. Idē lib. 4. Meta. & lib. 1. de Arte. Virg. lib. 3. Georg. Quid lynces Bacchi uariæ?

Currus Leucothoēs deæ marinæ, Delphinis. Verg. in Cyri: Illa etiam magnum iunctis quæ piscibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoë.

Currus Cybeles, leonibus. Vergilius lib. 3. Et iuncti currum dominæ subiere leones. Ouidius lib. 10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus.

Currus Veneris, cycnis. Ouid. 10. Iūctisq; per aëra cycnis Carpit iter. Syll. lib. 7. Tum matris currus niueos agitabat olores. Statius lib. 1. Syl. Thalamiq; ingressa superbum Limen Amyclæos ad fræna citauit olores. Statius lib. 3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cycnos. Hora. lib. 4. Car. ad Venerem: Tempestiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commessabere maximi.

Currus Thetidis, Delphinis: quemadmodū & Leucothoës. Tibul. Vecta est frænato cærula pisce Thetis.

Currus Neptuni, equis. Verg. lib. 5. Iungit equos

curru

curru genitor, spumantiaq; addit Fræna feris, manibusq; omnes effundit habenas. Syllius lib. 3. Extremamq; petit Phœbæa cubilia Thetyn Frænatis Neptunus equis.

Currus Dianæ, ceruis. Claud. Dixit & extemplo frondosa fertur ab Alpe Trãs pelagus, Cerui currũ subiere iugales.

Currum Iunonis trahunt pauones. Currum Lunæ, boues. Currum Nemesis, gryphes. Currum Solis, equi. Currum Saturni, serpentes. Currum Martis, equi. Currum Prothei, Phocæ. Currum Oceani, Balænæ. Currum Tritonis pisces. De his omnibus Politianus in Ambra.

Bistonijs Mars instat equis. Tu iungis olores,
Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat hasta,
Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis,
Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,
Tardos Luna boues, annosas Delia ceruas.
Gryphes Hyperboreos Nemesis, Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.

Item Ioan. Franciscus Mirandula:

-Paphios non iungit olores
Cypria. terribilem non concinit ægida Pallas.
Non uolucres sequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odorisequos loris assueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno super æthera pauis,
Dum Samon, aut tecta inuisit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Myoparo genus erat nauigij, quo utebantur pyratæ, autore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam

quum

quum quæreretur ex eo, quo scelere impulsus mare habe=ret infestum uno Myoparone. Eodē (inquit) quo tu orbē terræ. Sallust. lib. 4. histor. Mariq; placido à duobus præ=donum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quædam nauium. Var=ro: Iamq; duos Parones habebant instructos. Budæus ait Paronem hodie uocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuisse uelum in naui maximum, sicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium est aptum ferendis anchoris, cæterisq; nauticis instrumentis.

Baris erat cymba, qua Aegyptij suorum cadauera ad tumulū cōportabant. Propertius lib. 3. Romanamq; tu=bam crepitanti pellere sistro, Baridos & contis rostra Li burna sequi. Herod. lib. 2.

Catascopium dicitur nauis exploratoria, ut Cata=scopus circunspector, quod etymo dictionis cognoscitur. Cæsar in Commentarijs: Literis celeriter in Siciliam con=scriptis, & per Catascopium mißis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apu=leius: Qui celocē regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hanc celocem conferam? Varro: Nautæ remi=uagam mouent celocem.

Corbita nauis est tarda, & grandis. Plautus in Pœ=nulo: Tardiores quàm Corbitæ sunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ quòd in earum malo corbes pro signo suspenderentur.

Cydarum Calepinus ait esse nauiculæ genus: sed quale, ut in plerisq;, tacet.

De Cymba Verg. lib. 6. Aen. -Gemuit sub pondere Cymba Sutilis. Ouid. li. 1. Meta. Occupat hic collē, cymba

sedet

ſedet alter adunca.

Cyrcerus, nauis eſt prægrandis Aſiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, ecquæ nauis uenerit ex Aſia: negant ueniſſe. Conſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non uidiſſe cenſeo. Idem: Aedificat nauim Cyrcerum, & merces emit.

Faſellus eſt nauigium Campanum, eodem Nonio teſte. Salluſt. lib. 3. hiſt. Et fortè in nauigando cohors una, grandi faſello uecta, à cæteris deerrauit.

Geſeorta nauis eſt, quam nonnulli Proſſumiam uocant. Halius dicitur breuis ſcapha.

Horiam Nonius ait nauim eſſe piſcatoriã. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, ut ſemper piſcetur', etſi ſit tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & uelociſſima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg. -Lembum ſi fortè remiſit, Atq; illum in in præceps prono rapit alueus amni. Plin. lib. 7. ait Cyrenenſes fuiſſe repertores Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac utebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues eſſe fluminares. Ouidius ad Liuiã: Quem ſemel umbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnam Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciſo in trabes. Monon enim unum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco utimur in traijciendis fluuijs. Apuleius: Et ſi uado non poterunt, pontonibus tranſibunt.

Prosumia genus est nauigij speculatorij. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum sum profectus prosumia. Idem: Qui pro gubernatore se gerens prope uertit prosumiam.

Scapha, nauicula est in ligno cauata. Horatius lib. 3. Car. Tum me biremis præsidio scaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoq; de singulis trabibus excauatas cum longißimis funibus, interdum etiam ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas esse, quæ maiores naues consequuntur.

Schedia nauigium est rude & impolitum, & trabibus inter se connexis factum, cuiusmodi sunt rates.

Sorrillum, nauigium est Istricum, quod lino & sparto conseritur & condensatur.

Stlata, nauis est lata, quales fortè sunt, quibus equi & currus transuehuntur. Antiqui stlatum, & stlites pro latum & lites dicebant.

Trieris nauis est magna, quā remiges tribus utrinque remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinū nauis, quemadmodū Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus & apud Græcos Epteres, Enneres, et Deceres, quæ naues septenū, nouenûm, denûmq; ordinū significant. Biremē primū fecere Damastenes, autore Plinio: Triremem, Ammocles Corinthius: Quadriremem, Carthaginienses: Quinqueremē instituit Nesichthon Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus: Decemremē, Nesigiton. Instituit Alexāder Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad XV. Demetrius Antigoni ad XXX. Ptolemæus Philadelphus XL. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta.

Plutarchus in uita Periclis ait, Damenam esse quādam

dam nauim rotundam & concauã, & in uětris similitudinem formatam, ut mare percurrere, ac celeriter cõuerti poßit. Atq; hoc illi inditum nomen, quòd in Samo primũ reperta sit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, seu Hippagium, nauis est lata & expansa, qua equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & uelocißimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exemplo fabricantur, uel quòd Liburni populi olim nauibus citißimis Ionium mare insulasq; prædarentur. Hinc naues leuitate præstantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Augusto: Vtrobiq; parte Liburnicarum demersa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuisse Liburnæ. Vegetius lib. 4.

Embolum genus est nauigij uelocißimi. Alij ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria. Sallust. apud Nonium: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piscantis.

Onerariæ naues dicuntur negociatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ uerò dicuntur agiles, & præstantes celeritate. Sallustius: His actuariæ naues circiter xxx. Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gelliũ lib. 11. cap. 25. sunt Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remieculi, Actuariæ, Prosumiæ, Geseortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Põtones, Nuctuciæ, Mediæ, Phaselli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ, Cydarum, Ratariæ, Catascopium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt Tiphys, & Argonautæ: uel Tyrij, ut mauult Tibullus scribẽs: Prima ratem uentis credere docta Tyros. Danaus nauem primus in Græciã ex Aegypto aduexit. Nã prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab Erithra repertis. Antiquitus fiebant ex corio circumsutæ in Oceano Britannico, In Nilo ex papyro, Scirpo, & arundine. Longa naue primum Iasonem nauigasse, testis est Philostephanus. Egesias hoc tribuit Parrhalo, Ctesias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archimachus Aegeoni, Bibliographi Noæ, Onerariam Hippus Tyrius inuenit, Lembũ Cyrenenses, Cymbã Phœnices, Celocẽ Rhodij, Cercurũ Cyprij, Siderũ obseruationẽ in nauigãdo Phœnices, Remũ Copæ, Latitudinẽ eius Plateæ, uela Icarus, Malũ, & Antemnã Dædalus, Tectas lõgas Thasij, Rostra Pisæus, Tyrrheni anchorã, Anacharsis Harpagones, Adminicula Tiphys, Classe primus depugnauit Minos.

Naumachia uocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium cõmittunt. Suetonius in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachiarijs, Aue imperator, morituri te salutant.

Nauis uocabulum est generale. Naualia, nauium stationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, seu Naucleriacus, ductor. Nauta, et Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Virg. Frondentesq; ferunt remos, natat uncta carina. Carinare, instar carinæ formare.

Carinare.

Puppis pars posterior nauis, prora anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes inter se cõ

nexæ

nexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta ueliuolas nō habitura rates. Ratiarij, ratis ductores.

Clasſis capitur pro multitudine nauiū, & quādoq; pro unica naui. Verg. Et Lyciæ ductorē claſsis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere. Remigare.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduerſus undas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus lib. 8. Aut laqueum collo, tortosq; aptare rudentes.

Anchora ferrum eſt repandum, & utrinque acutum, quo ſiſtuntur naues, unde adagium, Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antemnæ inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, uiamq; nauibus facientia. Verg. Cornua uelatarum obuertimus antemnarum.

Vela dicuntur linea uel canabina tegmina, quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, ut uentos recipiant. Hinc mare ueliuolum.

Carbaſus linum eſt tenuiſsimum, quo uela nauium fiebant quondā: unde & Carbaſa pro uelis accipi ſolent.

Tranſtra tabulæ ſunt in quibus ſedent remiges, uel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulū & Portoriū merces nautarū & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores ſubaquatiles. Vrinari, ſeu urinare, ſub aquis natare.

PROPRIA QVAEDAM nauiū nomina.

Argo dicitur fuiſſe prima nauiū, qua Iaſon, Tiphys, Caſtor, Pollux, & alij (quos inde Argonau

tas dicimus) profecti sunt Colchos, ad rapiendũ uellus aureũ. Sumpsit autem nomẽ ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. lib. 1. Ad charũ Tritonia deuolat Argũ, Moliri hunc puppẽ iubet et demittere ferro Robora, Peliacas etiã comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarũt. Hanc nauim poëtæ multis ornãt epithetis. Vocãt imprimis fatidicã & loquaculã, quòd beneficio Mineruæ facta sit ex quercu Dodonæa quã Sophocles tradidit fuisse nõ tantũ uerbosam, at etiam futuri præsagam, ut in periculis Argonautas moneret. unde Claud. – Licet omnia uates In maius celebrata ferãt, ipsamq́; secãdis Argois trabibus iactent sudasse Mineruã &c. Arbore præsaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deũ magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicãq́; ratem. Vocatur præterea Pegasea, à Pegasa urbe Thessaliæ, apud quã fuit ædificata. Itẽ, Pelias, à Pelio mõte. Tritonis, quoniã beneficio Mineruæ & ingenio facta est. Magnesis seu Magnesias à Magnesia regione Macedoniæ proxima. Argoa, & Argiua, ab Argiuis nautis. Hæc ex autoribus cõfirmari poßũt, ut Ouid. li. 7. Meta. Vale. Flac. 1. & 8. Statius li. 5. & Põtanus lib. 5. de Stellis, & Propert. li. 1.

Pristis, Centaurus, Chimera, Scylla, nomina sunt nauiũ apud Verg. lib. 5. Aeneid. De pristi & eius rectore Mnestheo sic inquit: Velocem Mnestheus agit acri remige Pristim. De Chimera: Ingentemq́; Gyas ingenti mole Chimeram. De Cæntauro & Scylla: Sergestusq́; (domus tenet à quo Sergia nomen) Centauro in uehitur magna, Scyllaq́; Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. Tygris nomẽ est nauis, cuius rector fuit Maßicus. Hæc eius uerba: Maßicus ærata princeps secat æquora Tygri.

Est & Centaurus nomen alterius nauis, cuius re-

ctorem uocat Cupauonem, ubi ait: Filius æquales comitatus classe cateruas, Ingentem remis Centaurũ promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Aulestis. Idem: Hũc uehit immanis Triton.

Cælius ex testimonio interpretum Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas, ex quibus Salaminia euocatos ad iudicium subueheret, Paralus uerò aucheret Delphos ad rem diuinam.

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (ut iam diximus) dicuntur heroës illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiẽdum uellus aureum. Sunt qui dicant fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addunt. Sed parum refert de numero. Val. Flac. lib. 1. seriatim multos enumerat. De Zete & Calai. Ouid. li. 6. Meta. Vellera cũ Minyis nitido radiãtia uillo Per mare nõ notũ prima petiere carina. Proper. lib. 2. Hũc duo sectati fratres, Aqlonia proles, Hũc super & Zetis, hunc super & Calais. Omniũ summi & principes fuerũt Tiphys & Iason. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Aemonia puppe magister erat.

NAVTAE NONNVLLI.

De Tiphy licet iam satis dixerimus, adhuc tamẽ testimonia adijciemus. Vergili. Aegloga 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ uehat Argo Delectos heroas. Oui. in Epi. Quid mihi cũ Minyis, quid cum Tritonide pinu; Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea. Seneca in Medæa: Quæq; domitorẽ freti Tiphyn nouã formare docuisti ratem. Idem: Ausus Tiphys pandere uasto Carbasa Ponto, legesq; nouas scribere uentis.

Mnesteus, Sergestus, Cloantus nautæ fuerunt Aeneæ, Vergi. libro 4. Aene. Mnestea, Sergestumq;

uocat, fortemq; Cloantum.

Fuit & Palinurus gubernator nauis Aeneæ. Verg. lib. 3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Maßiliensem Lucanus à nauigandi astrorumq; peritia laudat lib. 3. ubi ait: Dirigit huc puppim miseri quoq; dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux est notior ulli Crastina, seu Phœbum uideat, seu cornua Lunæ, Semper uenturis componere carbasa uentis.

Idem commendat Phoceum quendam urinatorem adeò natandi peritum, ut mergeret se, ac demum emergeret quum uellet. Hæc eius uerba: – Pugna fuit unus in illa Eximius Phoceus, animam seruare sub undis, Scrutariq; fretum, si quid mersisset arenis: Et nimis affixos unci cōuellere morsus, &c.

Opheltes fuit nauta & circūuentor scelestißimus. Sidonius: Qui uigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. Canopus, autore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, ubi ictu Aspidis mortuus est ille.

Fuit Saro quispiam nauta, qui moribus suis inelegātibus & inurbanis sequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum testis est Amarsyadem Phereclum fuisse gubernatorem nauis Thesei in Cretam ad Minotaurū nauigantis. Philochorus ibi ait: Nausitheū & Phæacem rectores fuisse eius nauis.

Idem in Themistocle ait Ariomenē Xerxis fuisse nauarchum. Eodem teste Petitius fuit gubernator nauis, in quam Pompeius post fugam conscendit.

Acessæus fuit ignauus quispiam nauta, qui ut

nauigationem

nauigationem prorogaret, dicebat se Lunam magis opportunam expectare. Vnde natum adagium: Acessæi Luna, in comperendinatores, qui semper causas comminiscuntur, quò negocium differant.

Mandro fuit quispiam nauicularius, qui aspirante fortuna tandem factus est imperator, unde etiam factus adagio locus, Fuit & Mãdroni ficulna nauis. In eos qui præter meritum ad opes euecti, pristinæ conditionis non meminerunt.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæsus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis accessit Cæsar, ut ab eo transueheretur in Italiam. Lucanus libro 5. -Molli consurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait Colæum fuisse gubernatorem cuiusdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ ituri fabricauit, unde & nauis proprio epitheto Phereclæa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

PORTITORES.

CAelius scribit Phaonem fuisse portitorem, eoq; se fouisse artificio. Hic quum Venerem transuexisset, unguentum ab ea fertur accepisse, quo delibutus, factus est hominum pulcherrimus.

Phorcus Græce Porthmeus, Latinè Portitor dictus est, quòd per mare deferret colonias, teste Beroso.

Charon dicitur portitor inferorum. Vergil. libr. 6. Portitor ille Charon. Idem: Portitor has horrendus aquas

et flumina seruat, Terribili squalore Charon. Proper. li. 3. Portorium, Porthmeum, Telonarium, Mineral, stips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc seruat amnem cultu & aspectu horridus, Pauidosq́; manes squalidus gestat senex. Idem in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina seruat durus senior nauita Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piscator quispiam, qui educauit Perseum, de quo Statius lib. 2. Syl. Fluctiuagus uolucrem comebat Persea Dyctis.

De Herminio Syllius lib. 5. Nec minus Herminiũ primis obtruncat in armis, Assuetum Thrasymene tuos prædantibus hamis Exhaurire lacus, patriæq́; alimenta senectæ Ducere suspenso per stagna latentia lino.

Herodotus ait Scylliã fuisse urinatorẽ Sicyonium Themistoclis ætate, q etiã in naufragio ad Peliũ facto multã pecuniã Persis seruauerit, plurimãq; sibi lucratus sit.

Nicolaus quidam Calapiscis cognominatus ex Apulia oriundus, à puero aquis assuetus, degebat inter marinas beluas multos dies cõtinuos illæsus, et profunda pelagi scrutabatur, futurasq́; tempestates prædicebat.

Plinius ait Ichthyophagos populos, Troglodytis uicinos, natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

CHarybdis periculum est marinum, in Sicilia, prope Tauromunitanum littus, quod crebris aquarum uorticibus infremere, aßiduisq́; fluctuum concursibus rapta absorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis, Ter licet epo-

tet,

tet, ter uomet illa fretum.

Scylla, saxum est in mari Siculo, mare ipsum reddens importuosum & plenum periculi, quod aßiduis aquarum concursibus latratum uidetur emittere. Poëtæ fabulantur Scyllam Phorci filiam mutatam in monstrum supernè uirgineum, infernè uero piscem, & sex caninis capitibus latrans, quum se lauisset in fonte, quod Circe ueneno infecerat. Ouidius libr. Met. Cinctaq; sæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plinius libr. 3. In eo freto est scopulus Scylla: Item Charybdis, mare uorticosum, ambo clara sæuitia. Cicero Actione 6. in Verrem, Non enim Charybdin tam infestam, neq; Scyllam nautis, quàm istum in eodem freto fuisse arbitror.

Malea promontoriũ est Laconiæ scopulosum, quod per quinquaginta millia paßuum in mare protensum periculosam reddit nauigationem, propter aduersos uentorum flatus. Hinc natum prouerbium, Quum ad maleam deflexeris, domesticos obliuiscere. Est autem penultima dictionis indifferens. Ver. Ionioq; mari, Maleæq; sequacibus undis. Statius lib. 4. Theb. Idem in Achill.

Caphareus mons est Euboiæ altißimus, Hellespõtũ uersus, importuosus et formidolosus propter scopulorũ frequentiã, & crebros undarũ uortices. Hic Nauplius, rex Euboiæ, mortẽ filij Palamedis, Vlyßis dolo interfecti, ultus est. Nam quum Græci Troia redirent, Nauplius facem in uertice montis posuit, ut locus fidem portus faceret. Quò quũ uenissent, multi naufragium fecerũt. Stat. in Achil. Quum reduces Danai, nocturnaq; signa Caphareus Exeret.

Syrtes duo sunt loca in finibus Africæ, Aegyptum uersus, ubi mare fertur esse uadosum & importuosum, pro

ſum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nautis ante promittet uada Incerta Syrtis. Syllius lib. 17. Et ſemper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibuſdam ſic meminit:
Cum domina Libycas auſim prærumpere Syrtes.
Et dare non æquis uela ferenda Nothis.
Non quæ uirgineo portenta ſub inguine latrant.
Nec timeam ueſtros curua Malea ſinus.
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore receptat aquas.

PISCINARII.

Piſcinarij dicuntur, qui piſcinas habent refertas piſcibus, casq; magno ſtudio curant. Oſtrearum uiuaria, primus omnium Sergius Orata inuenit, optimumq; ſaporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Murena reliquorum piſcium uiuaria primus inſtituit.

Lucullus ad piſcium receptacula montem excîdit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm uillam ædificauerat, admiſſo mari.

Varro ſcribit, M. Catonem Vticẽſem (quum hæres teſtamento Luculli ſeu Lucilij eſſet relictus) piſces de piſcina eius XLIX. millibus uendidiſſe.

Murenarum uiuaria excogitauit C. Hirrius, qui cœnis triumphalibus dictatoris Cæſaris ſex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piſcinas magno ſtudio coleret, ſolebat ſeruos ſuos occidere, eosq; piſcibus uorãdos præbere, ut hominum cruore paſti delicatiores eſſent.

Curauit & piſcinas Hortenſius Orator, Murenãq; adeò dilexit, ut mortuã multos dies atratus fleuerit.

Anto

Antonia Drusi Murenæ, quam diligebat, inaures addidit. Cochlearum uiuaria primus instituit Fuluius Hirpinus.

PISCES DIVERSI.

Scripserunt de Piscium natura Oppianus, Aristoteles, Plinius, & aliquot alij magnæ celebritatis uiri, qui quoniam acutè adeò, & diligenter negocium hoc attigerunt, ut nihil posteris reliquisse uideantur, uacantis esset operæ, multa moliri uelle post illos, quorum nec umbram quidem poßit quisquam pertingere. Propterea satis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura uidebuntur. Nam nihil indiscussum relinquere uelle, illud esset retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piscibus, quorum nomina apud autores frequentiora sunt. Piscis Græce Ichthys dicitur, unde Ichthyophagi populi Troglodytis uicini, qui uescũur piscibus. Ichthyopolæ, piscium uenditores, qui & Cetarij uocantur: Ichthyopolium forum piscarium. Capiuntur pisces hamis, naßis, tragulis, excipulis. qui piscantur hamo, uocantur Hamiotæ, ut faciebat Augustus animi laxandi gratia. Tranquillus scribit Neronem aureo rete piscari solitum.

Piscium alij teguntur corio & pilis, ut uituli, hippotami: alij corio tantum, ut Delphini. Cortice, ut testudines: Silicum duritia, ut Ostreæ, cõchæ: Crustis, ut locustæ: Crustis & spinis, ut Echini: Squamis, ut Carpio: Aspera cute, ut squatina, qua lignum & ebora poliuntur: molli ut murenæ: alij nulla, ut Polypus. Quæ pilo uestiuntur, animal pariunt. Spirant pisces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco uiscera. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, & in alijs

oscitatio : Interim quoq; dormiunt. Oua pariunt quæ squamis integuntur. Coëunt plerunq; in occursu, paruo contactu, mensibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, ut Salpa, & Sargus. Piscium alij sunt plani, ut Rhombi & soleæ: aliqui longi, ut Murenæ, conger. Placet Aristoteli nullas esse piscibus mammas, nec meatum ullum genitalium perspicuum, sed excrementorum tantum locum. Partes quoq; audiendi, odorandi, sentiendi nullas esse perspicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorum: uolant aliqui, ut accipitres, hirundines, sæpiæ. Sentiunt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt, alij sub petris glomeratim conquiescunt, nonnulli ima petunt, quòd sentiant summa pelagi tempestatibus obnoxia. Redeunte uerò serenitate prosiliunt, & libenter littus prospiciunt. Partu differunt inter se. Lupus bis anno parit, Mulus ter: cæteri semel, ac diuersis temporibus. Prægnãtes gaudẽt aquis dulcibus. In Africa tamen ferũtur uiuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam menæ hyeme candidæ fiunt, æstate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida, uere uaria. Amicitias inter se, & inimicitias exercent. Inimici sunt Delphinus & Balæna, Cæstres & Lupus, Murena & Congrus. Sunt et qui docilitatem nescio quam præ se ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fistula euocati ueniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris, æditorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt adulantes, Scalpuntur, ora hiantia manibus inferendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petrã Melanuri in mari panem abiectum rapiunt, ijdemq; ad nullũ cibum (in quo hamus sit) accedunt.

Acipen

Acipenser piscis est qui squamis ad os uersis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna mensarum dignatione, & inuentu rarus, ut docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio acipenserem esse paucorum hominum. Quod etiam docuit Plautus scribens, Qui mihi in mari Acipenser latuit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Alosa, piscis est de Clupearum genere, qui alio nomine Chryssa dicitur. Alosæ dicuntur esse laudatißimæ in Tyberi.

Attilus piscis est inertia pinguescens. Frequens est in Pado, adeò ut ad mille quandoq; libras capti sint, qui nisi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, pisces sunt omnium timidißimi, qui in maris reflexu sub litoraliũ arborũ radicibus se occulũt, ibiq; frondium agitatione exterriti, facilè capiuntur, quadam uelut deditione. Eorũ uiuaria primus instituit Sergius Aurata, inde nomẽ adeptus. Martialis: Nõ omnis laudẽ preciumq; Aurata meretur. Hic piscis nomen accepit ab auri colore. Commendãtur Auratæ, quæ sunt ex Lucrino lacu. Coëunt attritu uentris, & oua concipiunt.

Anguillæ pisces sunt oblongi, uolubiles, & serpẽtibus similes, qui piscium soli exanimes nõ fluitant. Dicũtur Anguillæ, quòd anguibus similes sint. Viuũt annis 8. durant sine aqua senis diebus. Generãtur scopulorum attritu, sine coitu, sine ouo, nec est alia earum procreatio. Frequens habet lacus Benacus. autore Plinio. Vescuntur limo et edulijs, siquis apponat, sed plurimæ dulci humore uiuunt. Gaudẽt aqua sẽper affluente & effluẽte, quæ nisi limpida fuerit, breui intereũt. Aestiuo tẽpore de lacu in piscinã trãslatæ uiuere nequeunt: hyeme uerò mutationem

loci

loci tolerãt facillimè. Reperiuntur in Gange tam inusitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. Optimæ & præpingues capiũtur in Timauo lacu. Reperiuntur etiã in limosis locis prope Syracusas, tanta multitudine, ut piscari uolentibus lata adsit præda. De anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet lõgæ cognata colubræ. Aristoteles ait anguillam neq; marem esse, neq; fœminam.

Alec piscis est qui sola aqua nutritur. Martialis: Cui portat gaudens ancilla paropside rubra Alecem, sed quã protinus illa uoret. Diminutiuum est Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, uel si quæ sunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur etiam Alec pro salso liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piscis est qui grassatur ut latro, & grandium nauiũ in solo stantiũ occultus umbra expectat, si quẽ nãdi uoluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ pisciculi sunt, qui ex aqua & pluuia procreãtur. Aphya in ignẽ: Prouerbiũ est de rebus, quæ celeriter intereũt & absumũtur, uel quæ statim cõficiuntur. Nã Aphya piscis admotus igni protinus decoquitur.

Astacus piscis est, qui si longius à mari exportatus dimittatur, ad eundem irrepit locum, ubi captus fuerat.

Acus piscis est gracilis: iustum uteri tẽpus non expectans, sed abrumpens uterũ, & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto uentre, multitudine partus exigui precij. Græcè dicuntur Bellones. De his Martialis lib. 10. Et satius tenues ducere credis Acos.

Anthia piscis est frequens apud Chelidonias insulas. Celeriter capitur, paruo nauigio & concolori ueste, eademq; ora per aliquot dies continuos piscator enauigat

uigat certo ſpacio,eſcamq́; proijcit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. Poſtremò greges innumeros adducit,quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum unum hamo teneri uiderint,ſpinis (quas in dorſo ſerratas habent,lineam ſecare traduntur,ea quæ tenetur extendente, ut præcidi poßit.

Aeluri piſces ſunt,quorum oculi ad uices Lunæ aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmißima, oculis patentibus atq; amplis, dorſo cæruleo, uentre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato,quæ à uertice ad caudam deſinit.

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine uocatur Mulus. Vnde & Cicero in paradoxis Mulos uocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt,uocem quandam mugitui ſimilem reddens.

Balena piſcis eſt oĩm maxim.q partũ lacte nutrit:ſpirat non branchijs, ſed fiſtula quadam. In frõte gerit ora. Fertur ſumma aqua,hebetatur ſenſibus ob corporis molẽ: propterea duce indiget,qui prælongus et albus,& capite procero,anguſta cauda præit, extremaq́; balænã cõtingit,et tanquã temone ad eam regendã utitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus,& proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternũ iugerũ,& Elephãtis quintuplo maiores. Sunt et prægrandes in mari Britannico. Iuuen. Saty. x. Quantum delphinis Balæna Britãnica maior. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Benaco laudabilis.

Cephalus etiam nomen eſt piſcis. Ambroſius: Ille

sinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille saxatiles. Sordidi sunt cephali: summo pelago quandoq; urinantes sese abluunt. Oua eorum non attinguntur: unde & numerosi sunt. Quum adoleuerunt, corripiuntur à cæteris. Marini flumineis præstant.

Concha est de genere cancrorũ. Conchæ & Ostrea dicũtur pisces testæ firmioris. Et testæ ipsæ duriores uocantur Conchæ. Ouid. Ostreaq; et conchis tuta fuere suis. Columella: Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abũdant Lucrinus, Bibaga Indiæ insula, & mare rubrũ.

Congrus seu Conger etiam genus est piscis, quem inter saxatiles ponit Plinius. Similis est anguillæ, duriore tamen carne, & sapore inferior: Grillum Nicander uocauit.

Cybium piscis est ita scissus, ut medium pateat æquè in omnes partes ad simulitudinem tesserarum.

Coracini pisces sunt Nilo peculiares. Martialis: Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pelleæ prior est gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharœdus, piscis est, qui à cauda ad uerticem lineas habet instar neruorum musici instrumenti distentas, unde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piscis est maximus in Atlãtico mari. Ambrosius: Virtute mitigauit mare, Disciplina Cetos strauit. Plin. lib. 32. scribit, Cetos sexcentorũ pedũ longitudinis, & trecentorũ latitudinis intrasse in flumẽ Arabiæ. Sunt enim tãtæ magnitudinis, ut si aquis supernatẽt, insulæ uideantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius li. 1. Achill. Armigeri Tritones eunt, scopulosaq; cete. Cetarij dicuntur maiorũ piscium uẽditores.

Cyprinus piscis est fluuialis palatum habens car=

nosum pro lingua.

Channa piscis est mollis carnis: Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piscis est Zelotypus, qui pro consorte ad internicionem cum suo genere pugnat.

Cestreus piscis est, qui reliquis mutua deuoratione uictitantibus, solus ab aliorũ carnibus abstinet, ideoq; non capitur esca, sed in limum abdit sese, quo ibidem pascitur. Vbi uerò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari à Congro, ut Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri pisces sunt multipedes, & præpostere gradientes, ut Calentius in Croaco graphicè describit: Illis dena pedum uestigia, denaq; in arcus Crura recuruãtur, laterumq; à margine ludunt Ambiguumq; iter est, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ uelocitatis, ut comprehendi nequeant.

Cordillæ pisciculi sunt, de quibus Martialis lib. 3. Ne nigram cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Canícula piscis est fœtus suos à partu natantes deuorans, ut eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, è stagno nigricans: alga uescitur, & bis parit in anno.

Callíonymus piscis habet multum fellis in dextero latere, in sinistro uerò iecur.

Charace piscis pinnas habet utrinq; maximas, caudam auri fulgore purpureis dissectim lineis.

Cochleæ tam aquatiles quàm terrestres exuunt se domicilio, binaq; ceu cornua protendunt, contrahuntq;.

Oculis carent, ideò corniculis prætentant iter.

Clupea *pisciculus est, qui uenam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipsum morsu exanimat.*

Dactylus *piscis est è genere concharum, ab humanorũ unguium similitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandẽtium, in manibus, in solo, & ueste, decidentibus guttis: ut etiam natura illa uideatur esse in succo, quem habet in corpore.*

Delphini *pisces sunt puerulorũ amatores. Fœmina mulieris instar habet ubera, quibus copioso lacte mares pascit: Parui unà gregatim natant: Parentes fœtus comitantur etiam adultos: Citò adolescũt: Decẽ annis ad summam proueniunt magnitudinẽ: Agunt uere coniugia: Pariunt catulos decimo mense, & æstiuo tempore: Viuunt annis xxx. In terrã quandoq; erũpunt incerta de causa, & statim tellure tacta moriuntur. Linguã habent contra naturam aquatilium, mobilem, breuẽ, & latam, non differentem suillæ: Hominem amant, arte musica mulcentur: Pro uoce gemitũ edunt humano similem: Dorsum habent repandum, & rostrum simum, unde & Simonis nomine gaudẽt. Obuiam nauigijs ueniunt, alludũt etiã & quàmuis plena prætereũt uela: Nullũ est animal quod celeritate non excellant: Paruos semper aliquis grãdior natu comitatur, ut custos. Plin. ait, uisos esse, qui defunctũ portarẽt, ne laceraretur à beluis. Si quis eorũ captus fuerit, cæteri adnatant, supplicantũ specie captum reposcentes. Varia sunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.*

Draco *marinus caput & oculos habet ad similitudinem terrestris, reliquum corpus, ut cæteri pisces: Squamas habet præduras, aculeosq; solo tactu uenenum relinquentes:*

quentes: Appræhensus dextra manu renititur: Correptus uerò læua obsequitur.

Echeneis pisciculus est, qui naues quamlibet impetuoso uento concitatas, adhærens retinet. Plinius: Est (inquit) paruus admodum piscis, petris assuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remoram uocant, & Remiliginem. Lucanus VI. Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In medijs Echineis aquis, oculiq; draconum. Fertur hic piscis fluxum grauidarum utero sistere, partusq; ad puerperium continere.

Elops piscis inter raras delicias quondam habitus est: alio nomine acipenser dicitur. Plinius commendat Elopem Rhodium. De Elope sic scribit Aelianus: Elopem quidam existimant esse, quem Homerus piscem sacrum appellauit, inuentu rarum, nec nisi in mari Pamphilio: captus trahitur magno acclamantum plausu.

Echini pisces habent pro pedibus spinas: Ingredi est his in orbem uolui: Propterea detritis sæpe aculeis inueniuntur. Ora habent in medio corpore in terram uersa: Oua amara numero quina: Sæuitiam maris præsagiunt, ac propterea correptis se muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur: Oua habent plenilunijs hyeme. Frequentes sunt Echini apud Misenum promontorium. Horatius: Miseno oriuntur Echini. Captum Echinum si concerpseris in frusta, & in mare proieceris, paulopòst partes conuenire ac reuiuiscere aiunt.

Exocœtus piscis est in siccum somni causa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encraules pisces sunt minutissimi, albo colore, præda cæterorū, qui turmatim cōglobatimq; adeò ferun-

tur, ut ſcapha aut remis urgentibus diſsociari nequeant.

Galeus piſcis eſt, qui paſtinacam piſcem uenenatum proſequitur. autore Plinio.

Glanij piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Gobio piſcis eſt præſtantis ſaporis, & parui nutrimenti. Albus præſtat nigro. Laudatiſsimis olim menſis adhibebatur. De hoc Iuuenalis Satyra XI. Nec cupias mulum, quum ſit tibi Gobio tantum. Dicimus & Gobius. Mart. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principiũ cœnæ Gobius eſſe ſolet. Gobiones arena gaudẽt, gregatim degunt: unde & inter piſces gregales numerãtur.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem charitate teneri dicitur, ut paruos fœtus nunquàm deſerat, præſtóq; adſit eis contra noxia. In periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtoteles eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Grues piſces frequentes ſunt in Corynthio pelago, magnitudine pedum XV. Os & ceruicẽ habent grui aliti ſimilẽ, & ſquamas inſtar pennarũ eius. Sunt graciles & prolixæ, ſubſultimq; natãt. Fœminæ libidine accẽſæ maribus blandiuntur, eosq; ſaliẽtes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari uelut parẽte procreãtur.

Garus piſcis eſt, cuius fel recens, & inueteratum uino, auribus utiliſsimum eſt. autore Plinio.

Gerres piſces ſunt uiliſsimi, & ſalſi, ex genere locuſtarum. Mart. lib. 3. Teq; iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piſcis eſt, cuius uentrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit, contra canis rabioſi morſum auxilium ſentiet.

Hirci,

Hirci, *pisces sunt in Cyrenaico, et Sardoo mari oberrantes cum Delphinis. Mares alba uitta frontē habent redimitam. Fœminæ uerò sunt cristatæ, ut galli gallinacei. Rapacissimi sunt, ut qui homines, nauigiaq; inuolēt. Spiritu graui & uehemēti, quo odore uelut instrumento ad cæterorū prædam utuntur. Vitulos marinos insectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.*

Hygrophœnix, *piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore semper hianti, & oculis uiridantibus, zonis distinctus binis, altera à brāchijs ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis.*

Iulides, *pisces sunt saxatiles, & morsu uenenato.*

Lampetra *piscis est à lambendis petris nomen adeptus.*

Loligo, *piscis est, qui extra aquā sese efferēs uolitat: caput habet inter pedes & uentrē, & cruorem nigrū instar atramenti. Vnde Horat. Hic nigræ succus loliginis.*

Lutariæ *dicuntur testudines, quæ in dulci aqua uiuunt. Has Græci Emydas uocant.*

Lupus *piscis marinus dictus est à uoracitate, & quòd solus natet. Lenis est & mollis, Cancros marinos insectatur maximè. Habet nescio quē lapidem in capite. Fluuialis potior est marino. Præstantissimi saporis capitur in Tyberi fluuio inter duos pontes. autore Plinio. De hoc Martialis lib. 9. Appetitur posito uilis oliua lupo. Idem: Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Aequoreo dulces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circundatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidiæ. Lupus & Mugil mutuo fla-*

grant odio. Plinius ait, Luporum laudatißimos esse, qui appellantur Lanati, à candore molliciaq; carnis.

Lucerna, *piscis est, qui lingua ignea per os exerta serenis noctibus lucet. eodem Plinio teste.*

Lagnis *piscis est sobolis amantißimus. Nam ubi fœmina enixa est, mas curat communes fœtus, tutaturq; ab insidijs, atq; etiam hamum deuorat. Similis est propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Lycum Asiæ, itemq; apud Strymonem Europæ fluuios.*

Lepus *marinus gignitur in limo unà cum Aphyis, quibuscum aliquando capitur. In magno mari reperitur omnia similis terrestri, præter uillos, quos aculeatos, & erectos habet. Natat in summa aqua. Velocißimus est, ac propterea difficilis captu: nec unquàm ad nassas, aut hamos accedit. Si quis eum attigerit, aut manu, aut baculo (dum in morbo est) animi defectum incurret.*

Leo *piscis regitur concha, Carabo similis, præterquàm qd' gracilior est. Eius brachia cancris similia sunt.*

Locustæ *pisces sunt Polypis inimici, & Murenis, qui obliquis cornibus procedunt in metu. Gignuntur in limo, sed diuerso: in cœnoso Ostrea, in arenoso Conchæ. Incolæ Casij mõtis cõtra terrestres Locustas Iouis auxilium implorãt. Thessali, Illyrij, & Lemnij ab his etiã infestantur. Magnesij et Ephesij ordine militari in eas procedũt. In mari Indico locustæ aquatiles quaterna implẽt cubita. Sunt in India ternũm pedum longitudinis, cruribus & femoribus serrarũ usum præbẽtes quũ inaruerũt.*

Luscius *piscis est denticulatus: de quo Ausonius: Luscius obscuras ulua cœnoq; lacunas Obsidet.*

Labrax, *piscis est lato oris rictu, qui escam totam unà cum ære faucibus corripit, atq; ob id facile capitur.*

Præ

Prægrandes autem Labraces apud Miletum Asiæ ciuitatem esse dicuntur. Vnde adagium, Labrax Milesius: in auidum & uoracem.

Mugil, piscis est capitosus, omniũ (qui squamis integuntur) uelocißimus, adeò ut transuersa nauigia interim supernatet. Ridetur eius natura, quòd abscondito in metu capite, totum se occultari putet. Coitus tẽpore, marem lineæ alligatum, & in mare proiectum, fœminæ sequuntur ad littus, & mares fœminam partus tempore. Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt esse in esca hamum, insidiasq; non ignorant. Auiditas tamen tanta est, ut cauda uerberando excutiant cibos.

Murena piscis est longitudine anguillæ: parit quocunq; tempore, eiusq; oua citißimè crescunt. Vocantur à Latinis Flutæ, quòd in superficie aquarum fluant, & supernatẽt. Quum in summis aquis apricãtur, sole torrefactæ, amplius se curuare, aut aquis mergere nequeũt. Vnde Martialis: Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo, Nõ ualet exustam mergere sole cutem. Fuit olim Murena in tantis delicijs, ut nomen Liciniorum familiæ dederit, teste Varrone, & mortua defleta sit in piscina, & alia inaures ab Antonia Drusi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia, ubi præ pinguedine in summum pelagus erumpit. Habet etiã delicatã urbs Hispaniæ Tartessus nomine, adeò ut inter cibos electiles numerata sit. autore Gellio. Murenis infestißima est ferularũ natura, hamum deuorãt, admouẽtq; dẽtibus lineas, atq; ita erodũt. Licinius Macer apud Pliniũ ait, eas fœminei tãtũ sexus esse, & cõcipere è serpẽtibus, & ob id sibilo à piscatoribus euocari. Animã habẽt ĩ cauda, qua ꝑcussa exanimãtur, uerùm ictu capitis raró. Laudãtur inter saxatiles. Cõgros odio prosequũtur.

Murex, est piscis marinus, ex genere concharum, qui & Conchylium dicitur. Plin. Conchylia et purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura solet accipi. Hora. Te bis Afro murice tinctæ uestiunt lanæ. Frequens est hic piscis, & nobilis apud Tyrum, ubi usum purpuræ præbet. Vergil. libro 4. Aenei. Tyrioq; ardebat murice læna. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter sanat. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore purpurarum instar, mutuoq; atritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Pariũt uere. De murice Martialis: Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas Induis, & non est hoc satis, esca sumus. Horatius: Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Mustella piscis est murenæ similis, cui secundas in delitijs partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirudinem eam uocant, à similitudine palustris hirudinis, quæ sanguinem sugit.

Mullus piscis ter anno parit. Maritimorum uoracißimus est. Alga uescitur & humano cadauere. Moriens apparet uersicolor, cum multiplici squamarum rubẽtium mutatione. Binas libras maximus non excedit. Geminam habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicuntur à Cicerone libro ad Atticum secundo, ubi ait, Nostri autem principes digito se cœlum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manũ accedant. Volaterranus putat Mullum eum esse quem hodie Barbũ dicimus. De mullo Martialis lib. 2. Mullum dimidium lupumq; totũ. Idem: Spirat in aduecto, sed iam piger æquore mullus Languescit: uiuum da mare, fortis erit. Fenestella ait, Mullum accepisse nomen à colore molliorũ calciamẽtorum.

mentorum. Quum expirat, uersicolori squamarum mutatione nitescit. Asinius Celer tēpore Claudij Mullum octo millibus nummûm emit. Mullos septentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Orphus piscis est oblongus, anguillæ similis.

Myrus piscis est, seu serpens maximus, cui si eruatur oculus, frontiq; hominis appēdatur, ophthalmiam dicitur sanare, pisci uerò renasci. Ferūt præterea altero eum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Plinius & Gaza Oculatam eum uocant. Volaterranus putat eundem esse cum Lampræta.

Meryx piscis est, qui ruminare dicitur.

Melanuri pisces sunt omnium timidissimi: nam trāquillo cœlo & mari ima pelagi petunt, seq; petris multa obductos alga condunt. Per brumam uerò quum cæteros uiderint pisces undis agitatos & uentis profundum petere, illi tunc confidentes superiora repetunt, iuxtaq; littus spuma tempestatis & procellarum operti feruntur ad ora piscatorum incogniti. Vescūtur obuijs quibuscunq;. Ad hamum non accedunt, capiuntur sagena.

Mus araneus piscis est, qui uisa orbita currus, statim uti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt, quæ obruunt terra, ac demum trigesima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Musculus, piscis est, qui iter Balænæ, oculis eius pōdere superciliorū obtusis prænatās dirigit, oculorumq; uice fungitur. frequēs est hic piscis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piscis pluribus fœminis sui generis congreditur, casq; ī recessu petrarū abditas, tanq̄ in thalamis, secū cōtinet. Zelotypus esse dicitur. puerperiū & mas curat, assistendo.

aßiſtendo, cibumq́; fœtæ miniſtrando.

Margari *piſces ſunt rotunda ſpecie, qui gregatim natant, regem ſectātes, more apum: quo capto, cæteri attoniti, capiũtur facillimè, in mari rubro, in locis prominẽtibus ac portuoſis: cõduntur q́; in dolijs ſalſamẽtarijs, donec exſiccata carne dureſcāt in lapidem aurei coloris.* Reperiuntur *in* Indico, & Britannico *oceano.* In *terra non inueniuntur niſi foßiles, & adulterini.*

Melandria *piſcis eſt cæſis quernis aſſulis ſimillima.*

Miluago *piſcis eſt, quæ quoties cernitur extra aquā uolitās, tempeſtates mutari,* Trebius Niger *apud* Plinium *autor eſt.*

Myrinum Ariſtoteles *ait eſſe murenæ marem, qui generat, ſed tamen hoc differre, quòd murena uaria & infirma ſit,* Myrinus *unicolor, & robuſtus, dentesq́; extra os habeat.*

Mytilus *piſcis eſt in arenoſis ſpõte proueniẽs.* Nullius *eſt ſaporis, ſed craßitudini gingiuarũ, ſordidisq́; ulceribus medetur.* Martialis *lib.* 3. *Sumitur inciſo* Mytilus *ore mihi.*

Minutal *piſcis eſt maximus, quem* Apitius *addito liquamine, oleo & uino condiebat.* De *hoc* Martialis: Hinc *exit uarium coquo* Minutal.

Narica *piſcis eſt minutulus, qui à nando nomẽ ſumpſit.* Plautus *apud* Feſtum: Naricam *bonam atq́;* Canitā.

Nautillus *alius piſcis, dictus quòd nauigantis effigiem habeat, à quibuſdam* Pompilus *dicitur.*

Oſtrea, *ſeu* Oſtreæ *piſces ſunt operti concha, qui nõ uulgarem in cibis gratiam habẽt.* Sergius Orata *optimum ſaporem* Lucrinis *adiudicauit, quæ etiam commẽdat* Martialis: Ebria Baiano *ueni modo cõcha* Lucrino. Horatius:

Non

Non me Lucrina iuuerit Conchylia. Omnium ostrearum, conchyliorum & concharum corpora Lunari potestate augeri & rursus minui, testis est Plinius.

Orca piscis est magnitudinis miræ, infestus balænis. Plinius scribit Orcæ reflatu depressum quandoq; nauigium fuisse, & immersum in oculis suis, quã in Ostiensi portu debellauerit Claudius Imperator.

Orcynus piscis est, qui mira sagacitate hamum ui deorsum trahit, ut sese illidat petris, & absoluat laqueo, aut laxato uulnere prosiliat.

Orchis piscis est rotundus, & sine squamis, totusq; capite constans, & omnium durissimus. autore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum rostri, oculos fulgẽtes, alba supercilia, dorsum uiridans, pẽnas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam et uiridem, quam aurea linea mediam discriminat. Colitur Aegyptijs ut Crocodilus.

Otia pisces aurem habent uentri coniunctam.

Pectunculus piscis est de genere mollium, extra aquam sese efferens sagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gellio. Laudatissimi pectines reperiuntur Mitylenis, teste Plinio, & Tarẽti. dicente Horatio: Pectinibus patulis iactat se molle Tarenum. Mobiles sunt pectines, adeo ut plerũq; retibus exiliant, & penè putentur uolare.

Pelamides appellãtur Thynni, quum annuum tẽpus excesserunt: morãtur in luto. Iuuenalis Saty. 7. Quod uocis pretium, succus Petasunculus & uas Pelamidum. Horum piscium copiam habent Alyzones populi: reperiuntur & in angustijs Byzantij.

Peloris piscis est de genere concharum, dictus à Peloro

loro promontorio, ubi ſcatet. Hora. Murice Baiano potior Lucrina Peloris, Pelorides Plin. teſte emolliũt aluum.

Physeter piſcis eſt marinus, inuſitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone: Delphinos uirides, & Physeteras anhelos. Hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ piſces ſunt, qui à mugitu boues marini dicuntur. Verg. lib. 4. Geor. Et turpes paſcit ſub gurgite phocas. Hic piſcis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudum more, & coit inſtar canum. In ſomno mugit, unde & uituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piſcis eſt de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus. Fraudulẽtus eſt, & colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos piſces, prædonem non agnoſcentes, caßibus furtiuæ artis includit. Reddit enim colorem petrarum, in quibus delitet. Tanta eſt in eo uoracitas, ut nec à ſuo quidem genere abſtineat. Carabum piſcem expaueſcit, adeò ut cõiectus in retia ubi ille fuerit, quandoq; captus ſtatim exanimetur. Aeſtiuo tempore uiſi ſunt Polypi exire in agros, maritimasq; arbores fructuũ auiditate ſcandere. Tanta eſt ſalacitate, ut effœto corpore nulla ſit ei aut natandi, aut prædam aſſectandi facultas. Fœminæ breuior eſt uita, & facilius capitur. Rapaces ſunt eius pedes. Vnde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Aſin. Ego noui hos (inquit) Polypos: quicquid attigerũt, tenẽt. Item aliud: Polypi mentem habet. in hominem, qui moribus eſt uerſatilibus. eſt etiam polypus nariũ morbus. Martialis lib. 12. Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Priſtis piſcis eſt marinus anguſti corporis & longiſſimi. Dicitur autem Priſtis ab undarum ſectione. Scindũt

enim

enim fluctus mirum in modum propter tenuitatem. Pristin Græci sectionem uocant. Plinius scribit Pristes esse in mari Indico cc. cubitorum.

Psitta piscis est, quem nonnulli passerem dicunt. Aristoteles: Torpedo occulit sese & pastinaca, & asellus, & rana, & psitta, & squatina.

Pastinaca piscis est quãdoq; natãs, interdum etiam uolitãs. Rostrum habet præacutum & uenenatũ, & cui nullum ferè sit remediũ. Pastinacæ iecur decoctũ in oleo pruritũ & scabiẽ nõ hominũ modo, sed & quadrupedum efficacißimè sedat. Eiusdem radius adalligatus umbilico faciles partus facit. Pinnas nõ habet. Latrocinatur ex occulto trãseũtes radio, quod telũ est ei figẽs. Argumẽtũ magnæ in hoc pisce solertiæ est, q̃ quũ sit pisciũ tardißimus, Mugilẽ omniũ uelocißimũ in uẽtre habere q̃uq; reperiatur. Contra suũ ictũ remedio est, cinere suo ex aceto illito.

Phagrus nomẽ est piscis anguillæ simil', et saxatilis.

Pauo, piscis est uarij coloris, rubẽtibus lineis, è genere serratorum & solitariorum.

Pholis piscis est de genere Rhomborum, qui mucore suo spumaq; cubile sibi substernit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus, piscis est parasitus Delphini. Eius enim prædam & escam sectatur, quam libenter impertit. propterea pediculi pingues sunt, & obæsi.

Porcum Græci Astragoriscum uocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximum piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, colore et maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, uenenatus: qui si capiatur, more pilæ aut uesicæ intumescit.

Phari

Phari pisces sunt, quos uenerātur, q Syenē incolūt.

Paguri pisces integuntur crusta. More serpentum senium exuunt, renouata crusta. Vocantur à Palladio Cācri marini.

Purpura (quam aliqui Porphyrā uocant) conchyliorum uoracißima est. Linguam habet prælongam, semperq; uibrantem, per quam potitur præda, quam assectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipue si lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædam augētur insigni magnitudine, ut quæ ad Sigæum & lectū Idæ promontoria gignūtur. Aliæ paruæ sunt, ut in Euripo, et Caria. Marinæ magnæ sunt & scabræ. Capiuntur tempore uerno, quū fauos extruunt. Flos inde extrahitur specie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Purpuræ uiuunt annis septenis. Latent sicut murices contra canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum uita. Propterea piscatores uiuas capere contēdunt. Capiūtur paruulis rarisq; cōchis, textu ueluti naßis in alto iactis. Inest his esca, quam appetūt purpuræ, porrectisq; linguis infestāt. At illæ aculeo exstimulatæ claudūt sese, comprimūtq; mordentes, ita pendētes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam cōnexam turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur. Trāquillo resupinat carinæ modo, acetabulis utrinq; pro remis utēs, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro uelis pandēs. Si quādo metus beluarum inuadentium ingruit, repleta concha sub nudis sese demittens, latitat. Rursus uitato periculo resilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum alijs suæ speciei, assultansq; circa

circà conglobatur. Eadem est ferè nautili natura.

Pinna immobilis inhæret saxis, custodemq; habet Pinnotherem, quo quum priuatur, statim perit. Hic ei dapes suggerit, piscesq; in prædam deducit. Plinius ubi de Cancris loquitur: Pinnotheres, inquit, uocatur minimus ex omni genere, ideoq; opportunus iniuriæ. Huic solertia inanibus ostrearum testis se condere, & cum accreuerit, migrare in capaciores.

Perna piscis est ex concharum genere, frequens circa Pontias insulas. Stant autem Pernæ ueluti suillo crure longo in arena defixæ, hiantesq; qua limpitudo est pedali non minus spacio. Cibum uenantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. autore Plinio lib. 32.

Platanistæ rostrum habent & caudam Delphini. Reperiũtur in Gange Indiæ magnitudine xv. cubitorũ.

Pulmones marini in pelago dierum hyemem portendunt. Montium item sonitus, nemorũq; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus si confricetur lignum, ardere uidetur, adeò ut faculam ita præluceat.

Passer planus est, nomen traxit à passere auicula. Optimus in cibis iudicatur. Passer & Rhombus situ tantum corporum differunt. Dexter resupinatus est illis, Passeri læuus.

Rhombus piscis est planus, in delicijs quõdam habitus. Laudatißimus fuit Rauennæ. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombũ, Rhõbus latior est tñ patella. Cõmẽdatur etiã Adriaticus. Iuue. Sat. 4. Est etiã Rhõbus instrumẽtũ incãtatorũ, quo fila torquebãtur, ut apud Mart. lib. 9. Quæ nunc Thessalico lunam deducere Rhombo.

Rana piſcis eſt notiſsimus, lato uētre, cæruleis uariga tus maculis, Græce Batrachos dicitur. Ranarum terreſtriũ quædã in uepribus tantũ uiuunt, dicunturq; Rubetæ, quibus in terra, & in humore uita eſt. Aquatiles coëunt noctu extra aquã mare fœminã inuitante. Hydrũ maximè reformidant, quo accedente clamore ſe glomerant & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiã portendit. in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagiũ, Rana Seriphia, In elingues. Theophraſtus aquarũ eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ inſidiantur apibus aquantibus, nec earum ictus ſentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima abſoluta à gutture, qua uocẽ mittunt. Rana quæ ab argumento piſcatrix dicitur, ſetas habet quaſdã à cilicijs extantes ac prolixas, quarũ adminiculis natura mõſtrante ſtruit inſidias, latitans in limoſis, auijsq; locis. Frõtem cum ſetis uidendã loco eſcæ piſciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq;, ac paulatim in arctũ deducti ab ea rapiũtur. De eius uſu ĩ medicinis, uide Pli. Eodẽ ferè modo Raia piſciculos agit in prædã, Carthilaginẽ habet pro ſpina. autore Pli.

Sepia uenenoſo eſt morſu. Quum uidet inſidias parari ſibi, effuſo atramento (quod habet pro ſanguine) ſeſe abſcõdit. Perſius: Nigra quòd infuſa uaneſcat ſepia lympha. Sepiarum mares uarij ſunt, & nigriores, cõſtantiæq; maioris. Percuſſæ tridente fœminæ auxiliantur. At fœmina icto mare fugit. Sepiæ atramento tanta uis eſt, ut in lucerna addito, Aethiopes uideri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piſcium ſolus natando ueſcitur, & ruminat. Hũc piſcem è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus claſsis ſub Claudio principe. & inter Oſtienſem & Campaniæ oram diſſeminauit. Fuit quondã in honore

in honore mensarum. Aelianus hunc fallacißimum piscem esse testatur, Venerisq; gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianus inquit: Hic Scarus saxa frequentat, Quin mites inter pisces clamore tremendo Intonat, & solus pallētes ruminat herbas. Martialis libro 5. Hic piscis inclusus naßis nō fronte erumpit, nec infestis uiminibus caput inserit, sed auersus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque retrorsum ita erumpit: quem luctatum eius si forte alius Scarus extrinsecus uideat, apprehensa mordicus cauda nixum iuuat erūpentis. Tranq. scribit Scarorū iecinora fuisse in patina Vitellij inter lautiores ciborum primitias. In hac (inquit) Scarorum iecinora, phasianorū & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathio usq;, fretoq; Hispaniæ per nauarchos ac triremes commīscuit. Quòd autē iocinora Scarorum & uiscera iucundioris sint saporis, docet Martia. in Xenijs ubi ait: Hic scarus æquoreis qui uenit obesus ab undis, Visceribus bonus est, cætera uile sapit. Quintilianus ait, Scarum non capi in nostro mari. At eundem capi in Siculo, docet Petronius Arbiter, dicens: Ingeniosa gula est, Siculo Scarus æquore mersus. Ad mensam uiuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Nō me Lucrina iuuerint conchylia. Magis'ue Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus, dixit propter mare Carpathium, quod est in Oriente.

Sargus Mullum semper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris solicitatur. Prodest eius caro contra Presteris morsum.

Synodon piscis est sociabilis: Carne uescitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, ut (quum pisces

minores insectantur) uenter procidat, quòd is oris coniunctus sit.

Silurus tanta est in prolem charitate, ut absumpta fœmina, mas oua seruet, sæpeq; unà capitur, dum filios captos subsequitur. Peculiaris est Nilo, quãquàm & in Danubio reperiatur. Ambrosius: Captus est Silurus, & inutilis præda detecta est. Idem: Et Silurum qui minorum piscium uisceribus aluum replet.

Scombrus de genere est Thynnorum, unde salsamẽta fiunt. In aquis sulphureum præ se fert colorem: extra aquam uerò, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria insula maris Hispani meruit nomen. Martialis: Hesperius Scombri temperet oua liquor. Plin. ait, Scombrum laudatißimum esse in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiorem in naßis plagam, unde prosiliat, quærit. Palatum carnosum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino. Inuenitur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piscis coqui non potest, nisi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebusum.

Sola plana est & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni imposita medetur.

Stella insidiatur conchylijs. Eius natura tanti est feruoris, ut omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnem, extra uerò est duriore callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non posse, Stella marina uulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra quam Gaza Centipedem uertit, terrestri ferè similis est. Si quis eam attigerit, excitabitur ei

pruritus

pruritus, perinde ac si contigisset urticam. Visæ sunt inusitata magnitudine, capite caudaq; extantibus per undas in modum triremium ferri, utentes pro remigio pedibus sublatis, quos habent plurimos. Theophrastus apud Plinium scribit, Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porrò Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde resorbent.

Scorpius siccioris est carnis, bis anno parit, alga uescitur. Varius est. Icesius medicus dixit, stagnorū Scorpios nigrantes esse, marinos uerò fuluos. Similitudinem habet cum Scorpena, licet Aristoteles discrimen ponat.

Simia piscis, ore, & colore similis est terrestri, dorso testudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auiū modo pandit, uolanti similis.

Sagittarius Echini specie, oculos habet solidos & prolixos.

Spongiarum triplex est genus, Spissæ, raræ, asperæ: omnes ad saxa nascuntur, aut iuxta littus, lutoq; aluntur. Nam captæ, limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores sunt spissæ quàm raræ, quod minus alte adhærēt. Spongiæ mollissimæ sunt circa Lyciam, in Hellesponto asperæ, densæ circa Maleam. Aluntur etiam conchis & piscibus. Intellectum inesse his apparet: quia ubi auulsorem senserc contractæ multo difficilius extrahuntur. Quod etiā fluctu pulsante faciunt. Viuunt esca, quia minutæ in his conchæ repertæ sunt. Putrescunt in apricis locis. Ideóque optimæ sunt in gurgitibus uiuentibus. Fistulas habent quasdam, per quas pasci existimantur. Viuūt lōgo tēpore. Pessimum genus est earū, quæ Aplysiæ uocātur, quia erui nō possūt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem sequuntur, quocunq; concesserit. Hunc capienti aut aspi-

cienti, bonum omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma proposita est illum expiscantibus.

Squatina de genere planorum, cutem habet rigidã, qua propter asperitatem ligna & eburnea poliuntur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piscis est exiguus & uilißimus. Mart. Res tibi cum Rhombo est, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piscis est preciosus, de quo Ambrosius: Neque te (inquit) inhonoratum nostra persecutione Thymalle dimittam, cui à flore nomen inoleuit, seu Ticini uadate fluminis, seu amœni Athesis umbra nutrierit, flos es. Quid specie tua gratius? quid suauitate iucũdius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo spiras. Cubitalis est eius magnitudo. Medius est inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus, herbã unde cognominatur, spirat, ad hamum non accedit.

Torsio similis est Delphino, præterquam rostro. Distat & tristitia aspectus. Abest enim illa lasciuia maximè. Tamen rostris canicularũ maleficentia aßimulatus. Hunc gignit mare Ponticum.

Trochus est ingens corpore, ceruice & spina prominẽtibus, ut supra undas cõspiciatur, Seipsum init. Quare Theodorus Gaza eum Masculofœminam uertit.

Trissæ laudatißimæ reperiuntur in Tyberi, Eas hodie uocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias: Neapoli alosas tradit Volaterranus. In Aegypto circa Meroæ stagnũ Trissas flebilibus numeris & melodijs escæ uice deceptas expiscantur.

Trocta piscis est uoracißimus. Dentes habet continuos. Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis suæ speciei piscibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thynnus

Thynnus piſcis eſt altero captus oculo, quare natã do partem (qua uidet) terram uerſus applicat. Hinc adagium, Thynni more uidere: quũ quis oblique aſpicit. Vbi bruma deprehẽditur Thynnus, hybernat ibidẽ: mox uere procedente, multi unà exeunt in Pontum Euxinũ, ac maiores ſoli præeunt, cæteri gregatim, ueluti pecudes, ſubſequuntur, connexis inter ſe corporibus, ut mutua iuuentur umbra contra ſolis æſtus. Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande ueſci prodit. Mẽbratim cæſi ceruice & abdomine commendantur edulio recenti, cætera aſſeruantur ſale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta x v. pepẽdiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occaſum. Reliquo tempore latent in gurgitibus imis, niſi tempore aliquo euocati aut plenilunijs. Pingueſcunt in tantũ, ut dehiſcant. Non excedunt biennium. Thynnoſcopos Budæus uocat homines è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynnarij dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas uocant. Iſtrum ſubeuntes non remeant. Plinius: Intrantium (inquit) pontum, ſoli nõ remeant Trichiæ.

Tritonem Romæ ſe uidiſſe Pauſanias dicit, colore ranarum paluſtrium, ſquamoſo corpore, branchijs ſub auribus, naſo & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq́; ſimilibus concharum teſtis, cauda ſub aluum uice pedum, ut Delphini.

Reperiũtur Teſtudines marinæ, & quæ in aqs dulcibus uiuũt, quas Lutarias appellamus. Teſtudo oua gignit ĩ terra, qbus arena obrutis ſtatĩ ad mare redit. Mox diebus L x. peractis iterũ ad oua reuertitur, quæ arena re

fossa, ut iam animata comperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexum scaphæ magnitudinem æquat. Et in Taprobane insula usum lecti domibus ligneis præbent, Chelonophagi populi testudinum superficie casas integunt, & carne uescuntur. Troglodytæ cornigeras habent, quarum cornibus natando, remigio se adiuuant.

Torpedinem *si quis attigerit, morbo afficietur, à quo illa suum nomen traxit. Quo etiam modo pisces in prædam agit. Occultat enim se limo, & supra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.*

Trigla *piscis est, qui à nostris* Mullus *&* Barbo *dicitur.*

Voligo *piscis est à uolando nominatus. Aliter dicitur* Loligo.

Vitulus *marinus, qui &* Phoca *dicitur, animal est amphibium, tam in aquis quàm in terra degens. Foetus parit in terra, paulatimq; ad undas assuefacit, sed nõ ante duodecimũ diẽ. Breuissimus est à partu, postea tum euadit maximus, albus uentre, & dentibus frendens. Ipse imbellis & animo degener, non tantum uiribus quàm uastitati corporis fidit. Vescitur piscibus, & humano cadauere, unde & piscantibus struit insidias. Pedes habet à scapulis manibus similes modo ursæ, pedesq; posteriores quinis discretos digitis. Nunquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur somno. Vnde Mart. Dormitis nimium glires, uituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit uitulos marinos ternas heminas capere. Mitescunt interdum. Pilo uestiuntur. Canum modo cohærent. Nunquam plures geminis pariunt. Educant mammis foetum. Interficiuntur difficulter, nisi capite eliso. In somno mugiunt. Tenent di-*

sciplinam

ſciplinam, uoceq; pariter & uiſu populum ſalutant. Pinnis quibus in mari utuntur, humi quoq; uice pedum ſerpunt. Aiunt dextris eorum pennis uim ſoporiferam ineſſe, ſomnosq; allicere ſubditis capiti. Eis oculi in mille colores tranſeunt ſicut hyenæ.

Vertibulum, piſcis dicitur à teſtæ duricie, adhæret ſuæ teſtæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit & reddit.

Vrtica, adhæret ſaxis: Manum in fame depaſcitur, ut Polypus. Ora in medio corpore continet, & de medio ſaxo quaſi de teſta uiuit. Adnatantesq; circà aſſultantesq; piſciculos corripit. Noctu uagatur, noctuq; mutatur. Veſcitur carne. Vim habet pruritu mordacem, ut terreſtris urtica. Frondis eſt carnoſæ. Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam ſibi manum ſentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulum'que ſi fuerit interualli, abſconditur. Ora ei in radices eſſe traduntur. Excrementa per ſumma tenui fiſtula reddit.

Vua marina in uino putrefacta, ijs qui inde biberint, tædium uino affert.

Non reperiret finem hæc hiſtoria, nec etiam uires & ingenium ſufficerent, ſi ſingulorum naturas uerbis conſequi uellem. Nam præter fluuiatiles piſces, Plinius ponit CLXXVI. genera animaliũ in mari uiuentiũ. Multos dedita opera omiſimus, quorum hæc ſunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornutæ, Gladij, Serræ, Hippotami, Percæ, Aſelli, Alopeca, Box, Batis, Banchus, Balanus, Vranoſcopus, Cinædi, Chametrachea, Glyciameri-des, Colycia, Pendactylides, Bales, Echinophoræ, Cucumis, Cynopus, Cynoſdexia, Erythinus, Hippus, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Myſtocetus,

Ophidion, Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargrus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Sciena, Smyrus, Scepini, Simarides, Tornus, Thurianus, Thessa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex seipsa concipiens. Glaucus æstate nũquam apparens, Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia prope infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES, ET RITVS VARII, ORDINE LITERARVM.

AGathyrsi, populi Scythis uicini, abundãt auro: Capillos habent cæruleos, quos unà cum toto corpore diuersis coloribus inficiunt. Vergilius lib. 4. Aenid. Cretesq;, Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi. Mantuanus in Apollonia: Vsque Melanchlenos, usque ad pictos Agathyrsos. In commune cum mulieribus coëunt. Nihil liuoris aut odij mutuo exercent.

Aborigenes, antiquißimi Italiæ populi, uagi erãt, & sine laribus.

Alani, Scythiæ populi, carne uescuntur, nec panem mãducant. Semper sunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et sequerer duos æterni Martis Alanos. Patientißimi sunt laboris: nam centũ milia cursu cõtinuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythicæ mulieres, dextras mãmas nascentibus fœminis inurebant, ne ferẽdis armis essent impedimento. Masculi sexus liberos interficiebant. Imperabãt sine uiris. Vescebantur lacertis & testudinibus.

Ambrones, Galliæ populi, quum subita maris inundatione sedes suas amisissent, animum rapinis adiecerunt, & latrocinijs.

Androgynæ,populi ſunt in Aphrica utriuſq; naturæ,uicibus inter ſe coëuntes.His dextera mamma uirilis eſt,læua muliebris.

Anthropophagi,Scythiæ populi,humana carne ueſcuntur.Bibunt oßibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Athenienſium magiſtratus, iudicabant in templo Martis de cæde,& de ſtatu Reipub.prouidebant,idq; ſub dio.

Arimaſpi,Scythiæ populi, unum habent in fronte oculum, unde & nomen traxerunt. Nam arima Scytharum lingua unum ſignat,Spu uerò oculum.

Arymphæi,populi ſunt prope Riphæos montes, iuſticiæ & æquitatis obſeruantißimi, & mira tranquillitate inter ſe degentes.Sedes illis nemora, alimenta baccæ: Capillus iuxtà fœminis uirisq; in probro exiſtimatur. Ab ipſo natali dicuntur eſſe calui,ſimisq; naribus, & ingenti mento. Studioſi non ſunt rei pecuariæ. Sub arbore quiſq; cubitat.His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur eſſe,nihilq; armorum poßident. Controuerſias finitimorum dirimunt.

Aegyptij,diuinarum rerum peritißimi fuerunt,unde Macrobius Aegyptum uocat artium matrem.Ab Aegyptijs Græci diſciplinas omnes mutuati ſunt.Diem obſeruabant à media nocte in aliam.Hominũ ſunt antiquiſſimi.Olim gaudebant unguentis. Eorũ mulieres ſeptenos quandoq; uno edebant partu.Serũt omni menſe,ubicunq; imbres æſtiui non ſunt.Apud eos aliqui ſingula annorum milia uixiſſe produntur,ſed hoc intelligendũ eſſe de annis menſtruis , qui terminantur lunæ ſenio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædã animalia,ut canem,felem,accipitrẽ, Ibin,lepidotũ

& oxy

& oxyrinchum pisces. Crocodilum etiam uenerantur, quem mortuum in urnis sepeliunt. Crocodili adipe ægrotos ungunt. Braßicam non edunt. Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum asseruant cadauera, unguentis fœtorē impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus, & in agnitione rerum indaganda sagaces. Furta omnia impunè permittunt. Vētrem mortuorum eximunt, ut omnium peccatorum causam. Fl. Vopiscus scribit Aegyptios esse uersificatores, epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propensos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem Osirim, Lunam Isim nuncupantes. Idem ait, Aegyptios esse uentosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, & auidos rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruianum Cōsulem scribens dixit, homines esse seditiosißimos, uanißimos & iniuriosißimos. Et Q. Curtius eos infamat ut gentem uanam, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentißime ea obibant munia, quæ nunc geruli, & uectandis corpore oneribus quæstum faciebant. Vnde Aristophanes apud Cælium: Currus inposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Aegyptij quidem tollerent centum. Hinc adagium: Aegyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in uinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia urbium habitauerunt regnante Amasi. Frequentißimè afficiuntur elephantiasi morbo propter calores & æstum. Sale abstinēt, nec panibus uescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris autor, uocat Aegyptios genus hominum controuersum, et assuetudine perplexius litigandi semper lætißimum: subfusci sunt, atrati, gracilenti, aridi, ad singulos motus excandescentes, cōtrouersi et reposcones acer-

rimi

rimi. Olim apud eos mulieres cauponabātur, et institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebāt, & operabātur muliebriter. Domi uētrē exonerāt, in publico uerò uescuntur: dicētes ea quæ sunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neq; dei, neq; deæ ulla sacerdos est, sed uiri deorū omniū et dearum. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutriūt, barbam tamen tondent. Vescuntur cum feris, alij frumēto, alij hordeo. Viri binas uestes habent, fœminæ singulas. Potant in poculis æneis, quæ singulis diebus purgant. Linea semper ferunt uestimenta. Virilia circuncidunt mundiciæ gratia. Sacerdotes lauātur quotidie, frigida interdiu ter, noctu bis. Fabas neq; serūt, neq; alibi natas comedūt. Robusta habent capita. Salubri sunt corpore aëris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane uescuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salsugine conditis. Coturnicibus item, anatibus, & quibusdam alijs auiculis. Minores maioribus natu cedunt, ac in uia deflectunt, uenientibusq; assurgunt è sedili. Anni rationem primi excogitarunt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ senio Menses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt, conflauerunt simulachra, & templa cōstruxerunt. Olim uescebantur herbis, palustriq; caule, quem Agrosim uocant. Onera capitibus gestare uirorum est, humeris fœminarum. Fœminæ stantes urinam egerunt, uiri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, filiabus summa. Literas habent bifarias, sacras, & populares. In Deorum cultum magno feruntur feruore & studio. Sacerdotes amiculis utuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum pecus detestantur adeò, ut si quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine

abluatur

abluatur. Propterea ſubulcis interdicitur templis omnibus. Laneas ueſtes intuliſſe templo, prophanum. Scelus item, inuolutum eis cadauer condidiſſe. Decedente aliquo, muliebris familia caput & uultum ſibi deformat luto, excurrit deinde per urbem, ac plangit. Viri ſe conuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi aſſeruatur, ne Venerea fœditate à ſalinarijs, quibus incumbit ſepultura, inquinetur. Apud eos Amaſis regis edicto cogebatur quotannis unuſquiſq; deſtinato magiſtratui ratiocinari, quo ſe foueret artificio. Quod ſi quis non faceret: pœna erat illi extremum ſupplicium. Proripientes ſe è lectulis ſolebant ſuffire corpus reſina, ut aërem expurgarent diſgregatione.

Andabatæ, populi clauſis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres ſunt humani ritus, neque ullorum nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemq; dira imprecatione contuentur, ut exitialem ſuis agris. Neque inſomnia uiſunt, qualia cæteri mortales. Nulla ueſcuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut intonſo crine. Barbam abradunt, præterquam in ſuperiore labro. Duas habent æſtates, ac totidem hyemes, ſolſtitia quatuor, quæ ſunt inter æquinoctialem et tropicum Cancri. Sagittas inficiunt ueneno. Fratres filios honore anteeũt, quia maiores natu. Conſanguinei omnia habẽt communia. Maximus tamen ætate in omni re præcedit cæteros. Communis item uxor, imò uerò una omnibus. Ingreſſurus ad eam, baculum ante fores deponit. Omnes enim baculum geſtant. Eo uiſo, reliqui congreſſu parcunt. Illa tamẽ noctes agit cum ſeniore. Matri coire non cenſetur impium. Congreſſus cum alterius ſanguinis fœmina cẽſetur adulteriũ, quod morte plectitur.

ctitur. In prædia inimicorum lapides aggerant, quo signi ficãt interituros mala morte, qui ea coluerint, insidijs eorum, qui lapides posuerunt. Abundant balsamo. Præter cæteros mortales fidem seruant inuiolatam. Dionysium et Vraniam solos deorum esse arbitrantur. Quisq; permanet in patrio instituto.

Agriophagi, uescuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, instar ferarũ quadrupedũ sunt uagi.

Astomi, Indiæ populi sunt sine ore, corpore toto hirti. Vescũtur frondium lanugine. Halitu tantùm uiuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantùm radicum florumq; uarios habent odores, et syluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulò odore non difficulter exanimantur. Plinius lib. 7.

Agrigentini impendio & sumptu magnifico mẽsas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare, ac si uicturi perpetuò forent: itemq; conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lechytis & xistris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Aethiopes Hesperij solebant crines in nodũ complicare. Martialis: Atq; aliter tortis crinibus Aethiopes. Aethiopes ipsi omnium sunt nationũ serui. Viuũt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & cæterorũ mancipia. Parentes ipsi liberos uendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re utebantur auro quàm pœnalibus catenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines: qui ex Africa, crispißimos.

Axones, accolæ Axonis fluuij, in finibus Remorũ, longis utebantur hastis. Lucanus lib. 1. Longis'que leues

Axones

Axones in armis.

Aruerni, olim gloriabantur se oriundos à Troianis, ac propterea dici uolebant Romanorum fratres. Lucanus lib. 1. Aruerniq; ausi Latios se fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, ut funes de mulierum capillis necterent, quibus sagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienses, crudelißimè sæuiebant in eos, qui à sua ditione defecerant, adeò ut decreto iusserint manuum dextrarum pollices abscindi Aeginetis, quòd rebellassent, ne amplius hastã ferre possent, aut remis inter nauigandũ uti. Mitylenæos uerò eandem ob causam cum puberibus iugulari statuerunt, & Samiorum frontes, si corriperentur, inuri stigmate. Apud eosdem tanta fuit sepulchorum cura, ut peremptos bello, si quis dux honestare sepulchro neglexisset, capite plecteretur. Nefas non putabant sororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, uini usum, serendiq; frumenta docuerunt. Pueros statim ab initio erudiebant, ut nandi usum, propter bella naualia, & literas condiscerent. Laborarunt tamen auaritiæ nota adeò, ut prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentißimi. Vnde Atticus aspectus dedit etiã prouerbio locũ. Insuper adulatores maximi. Publicis consilijs diuinos quosdã sacerdotes adhibebant. Lubrici erant tum ad iram, tum ad misericordiã. Suspiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebãt, ad opem humillimo cuiq; ferendã erant promptißimi. Si quem mortuũ reperissent in uia, sepeliebant. Nunquam immolabant bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerant usi. Nulla prius puella tradebatur uiro, quàm sacra Dianæ obijsset.

Capillo

Capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arij Germaniæ populi habebant nigra ſcuta, tincta corpora. Nigras ad prælia noctes legebant, ipſaq; formidine atq; umbra feralis exercitus terrorē inferebant, nullo hoſtium ſuſtinente nouū ac ueluti infernum aſpectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrātur. Corpore ſunt prægrandi, nec inuenuſto, ingenio minimè fucato, aut ſubdolo. Vltra centū numerando non progrediūtur. Pondera, menſuras, modū ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarū apud eos uarietates XXVI. Deos habent Solē, Iouē, Lunā. Sacerdos Lunæ primas habet poſt regē. Sacris præeſt ſeruus, & ſacræ religioni. Seruorum pleriq; numinis afflatu uaticinātur. Præcipuū ex his ſacerdos annuis epulis ſaginat, mox ad immolationē producit. Admotus aræ ſeipſum gladio cōfodit. Plurimus ſenectuti habetur honos. Precioſa cum mortuis infodiūt, licet meminiſſe mortuorum habeant ſceleris loco.

Apud Armenios rubentes quandoq; uiſuntur niues, quòd loca illa ſcateant minio. Perſicis dijs immolant, & Anaitidem colunt, eiuſq; miniſterio nobilitate præſtantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data, mox traduntur uiris uelut auguſtiores factæ. Arcubus clarent Armenij: unde Statius lib. 1. Syl. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auſes populi Africæ capronas è fronte demiſiſſe gaudent. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma ſunt, lapides, & fuſtes. Si qua ex ictu deceſſerit, falſa cenſetur uirgo. Quæ omnium præſtantiſſimè depræliata eſt, à cæteris, armis decorata, ſubuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiſcuus illis cum muliere congreſſus.

Afri pastores quadrimis filijs uerticis uenas, adhibita lana succida, inurebant compescendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes prospera utuntur ualetudine. Afræ mulieres super uestem nudas gestant caprarum pelles fimbriatas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore prostituto ex paßiuo cõcubitu dotem sibi quærunt ex patria consuetudine.

Abydenis mos fuit si quem ciuẽ aut hospitem conuiuio exciperent, ut post unguẽtum & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circunferrenturq; suauiandi.

Arcades suis titulis suoq; auspicio nullum hostem unquàm superarunt, uerũ alijs suppetias ferebãt persæpe. Eorum uetustißima est origo adeò, ut glorientur se priores fuisse luna. Seneca in Hippolyto: Aut te stellifero despiciens polo Sydus post ueteres Arcadas editũ. Colebãt Pana deum pecoris. Ouid. li. 2. Fast. Pana deum pecoris ueteres coluisse ferũtur Arcades, Arcadijs plurimus ille iugis.

Solebãt Assyrij ægrotos in uijs proponere, et exquirere à prætereuntibus, scirent'ne remediũ aliquod morbi. Coma utebantur nõ admodũ magna. Defunctos melle cõdibant, & cera. Clypeos gestabant, & pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac ligneos thoraces. Deũ quẽ summum habent, Adad uocant, deam uerò, Adargatim.

Apud Atrios populos qui uel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Alexandrini fallaces fuerunt, alia semper cogitantes, alia simulantes.

Andrimarchidæ uirgines nupturas exhibẽt suo regi, qui pulchriorem & gratiorem sibi deuirginat.

Asbitæ populi Libyæ quadrigis uehuntur.

Bisaltæ Scythiæ populi nutriuntur equorum sanguine

guine permixto lacte, ut docet Vergilius lib. 3. Georgi.

Bathylli populi madent unguentis. autore Plin.

Borysthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Propertius: Gloria ad hybernos lata Borysthenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebãt glasto. Est autem Glastum herba similis plantagini. Propertius: Nũc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Martialis: Barbara de pictis ueni Bascauda Britannis. Erant olim capillis promissis, inhumani suis hospitibus. Horatius: Visam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quàm ut ea ratione horridiores uiderentur hostibus. Apud eos fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, uxores olim habebant communes. Præter uim & audaciam nullum habebant ad prælia adiumentum. Glastum.

Burgundiones dicti sunt, quòd olim uicos habitarent, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Belgæ optimè regebãt currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector monstrati Belga Couini. Cæsar in commentarijs ait, Belgas esse Gallorum fortißimos, quòd ad eos minime commeẽt mercatores, qui comportẽt, quæ ad molliciem, & effœminandos animos pertinent.

Bactriani horridis sunt ingenijs, & à Persarũ luxu abhorrentibus. autore Curtio. Senio uel morbo confectos canibus deuorandos obijciunt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulchrales uocant. Mille quondam urbes habitarunt. Apud eos qui pauca furãtur, sputis dehonestari solent. Bellicosi sunt & potentißimi.

Babyloniorum mores corruptißimi fuerunt, & ad irritandas uoluptates aptißimi. Liberos & con-

iuges cum hospitibus stupro coire(modo precium flagitij daretur) parētes maritiq; permittebāt. In uinū & ebrietatem maximè erant effusi. Fœminarū conuiuia ineuntiū in principio modestus erat habitus, deinde summa quæq; amicula auferebant profanato pudore. Ad ultimum opus ima corporum uelamenta proijciebant, non meretrices tantum, sed matronæ & uiri, apud quos comitas habetur uulgati corporis uilitas, autore Curtio lib. 5. Duabus utuntur tunicis, una linea usq; ad pedes demissa, altera super hanc lanea. Capita mitris uelant, unguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gestant. Vbi uirgines factæ sunt nubiles, omnes unum in locum congregant, easq; circunsistente uirorū frequentia, præco sigillatim uendit secundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis non utuntur. Sepulchra eisdem sunt in melle. Vbi uir & maritus coiuerunt, sub diluculum abluuntur ambo, nec ullum uas prius attingunt, quàm se aqua perfuderint. autor Herod.

Bithyni conscendebant montium cacumina, ibiq; Iouem consalutabant.

Bœotij rudes fuerūt & agrestes, maleq; audierūt stoliditatis nomine. Horatius: Bœotū in crasso iurares aëre natū. Plutarchus scribit Bœotos ab Atticis fuisse notatos tanquàm brutos, stupidos, & pingues, propter edacitatē.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant, præsentem uitam esse ueluti conceptum uitalem: Mortem uerò, egressum ad ueram uitam. Item mundum habere tempus initiale, tendereq; ad interitum. Deum uniuersorum opificem per cuncta meare. In philosophiæ communionem uxores non admittebant. Abstinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & ueritatem præcipuè

ample

amplexabantur. Lineis utebantur amiculis.

Byzantij notati sunt à Græcis ut acolasti, et intemperantes, quòd in Venerem & uinum ferrētur præcipites, plurimum enim uersabantur in caupona.

Berbicę certam ætatis metam trāsgressos perimunt, uiros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt Brutios pastores pecudibus, equabusq; misceri solitos.

Budini populi Scythiæ pediculos esitant. Cæsijs sunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcææ mulieres gustu uaccinæ & suillæ carnis abstinent.

Cimmerij populi perpetua caligant obscuritate. Homerus apud Erasmum: Illic sunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca aßiduè caligine tecta: Illos haudunquàm radijs sol aspicit ardens, Nec quando astriferum curru petit arduus axē, Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incumbit miseris mortalibus atra. Ouidius fingit domū somni esse in hac regione, ubi ait, Est prope Cimmerios longo spelunca recessu Mons cauus, ignaui domus & penetralia somni, Quò nunquā radijs oriēs medius'ue, cadens'ue Phœbus adire potest, nebulæ caligine mixtæ. Exhalātur humo, dubiæq; crepuscula lucis. De his Tibullus lib. 4. Cimmeriôn etiam obscuras acceßit ad oris, Queis nunquàm candente dies apparuit ortu, Seu supra terras Phœbus, seu curreret īfra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundant metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non ita sit metuēda tibi sæuißima quāquàm Gens Chalybum, duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta

ſemper domus ignea maſſa. Idē lib. 5. Nocte ſub extrema clauſis telluris ab ãtris Peruigil auditur Chalybũ labor.

Caſyri Indorum ad Scythas uerſi humanis corporibus ueſcuntur.

Campani in Italia ſemper ſuperbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & urbis pulchritudine.

Candei ſeu Ophiophagi ueſcuntur ſerpentibus, quarum fertiliſsima eſt eorum regio.

Cyclopes & Læſtrygones humana carne olim ueſcebantur.

Choromandæ ſunt ſine uoce, ſtridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirni qui Corſicam incolunt, uiuunt annis centenis quadragenis.

In Calingis Indiæ gente quinquennes concipiunt fœminæ. Octauum uitæ annum non excedunt.

Colophonij & Caſtabalenſes propter bella cohortes canum habuere, quæ primæ dimicabant in acie, nunquàm detrectantes.

Cauci ſeptentrionales populi altos habitant tumulos, & caſas nauigijs ſimiles, à quibus quũ recedit mare, fugientes cum aquis piſces circa tuguria uenantur. Nullas habẽt pecudes, neq; aluntur lacte ut finitimi. Vlua & paluſtri iunco funes nectunt ad prætexenda piſcibus retia. Captũ manibus lutum uentis magis quàm ſole ſiccãt. Potus nõ niſi imbre ſeruato ſcrobibus ĩ ueſtibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm teſtudinum carne uiuunt.

Cimbrorum mulieres amicos ſuos & affinitate ſibi coniunctos ſolebant interficere, quos uidebant in bello turpi fuga ſalutẽ ſibi quærere, autor Plutarchus.

Cyrenæi

Cyrenæi eò deliciarum prouecti sunt, ut legũ conditorem habere Platonẽ concupiuerint. Qui tamen illorũ admiratus ignauiã, indignos duxit, quibus obsequeretur.

Carthaginenses humanas hostias immolabant Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, non genere sed natura loci. Non solum optimos, sed & ditißimos censebant magistratibus admouendos. Impoßibile enim putabant eum qui egestate premeretur, rectè & incorruptè magistratum gerere posse.

Cretenses ingrediebantur prælia præcinente tibicine. autor Gell. Apud eos erant sapientes, quos Prophetas uocabãt, qui non tantũ abstinebãt carnibus, sed & coctis omnino cibis. Apud eosdẽ lata quoq; lege paßim permittebatur Venus mascula, amplexebãturq; pueriles amores usq; ad stuporẽ. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum usu principatũ olim tenuerunt. Hinc natũ adagiũ, quod per ironiã dici solet, Cretensis nescit pelagus. Masculis amoribus intantũ flagrabant, ut adamatos ui corriperent. Amorẽ conciliabat non tam forma, quàm roboris præstantia. Infamati sunt improbitate, perfidia, mẽdacio, & ignauia. Liberæ conditionis pueri leges mandabant memoriæ, mox deorum hymnis animum adijciebant.

Cilices hircos habẽt uillo tõsili, unde uestes cõficiũt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. li. 7. Qualẽ forpicibus mittit supinis Tõsor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis noĩe, ob aßiduas hospitũ deprædationes, & pyraticam, quam exercebant.

Cares populi mercede cœperũt militare, ac proinde ut uiliores paßim infamati sunt. Hinc adagiũ, Homunculus ex Caria. Canem dijs immolabant: unde & Carica uictima transijt in prouerbium de uili munusculo.

Caspij parẽtes inclusos fame necãt, quũ annũ LXX. ætatis excesserũt. Si quem autẽ aduolantes aues unguibus ac rostris cõcerpserint, felicitatis argumentum suspicãtur. Si à feris aut canibus cõuellatur, nõ ita suspicãtur. Quod si à nullo attingatur, deflent perinde ac infelicißimum.

Coi Iunoni sacrificantes seruos à conuiuio reijciebant, ut sacrificarent liberius.

Curetes instar mollium puellarum comam fouebant, nec succidebant.

Chalcidenses ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi uice numinis colebant ignem.

Calleci erant sine deo & numine. Mulieres monilia gestabant ferrea, comamq́; circumnectebant galericulo atri coloris superiecto.

Cantabricæ mulieres oppressæ bello, filios leguntur interfecisse, ne in hostiles manus uenirent. Opere rustico sumptum suum exercebãt. Puerperæ uiris ipsarum uice decumbentibus administrabant. Editũ infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hostium factos, & patibulo affixos, in tanta supplicij diritate nihilominus perinde ac gestantes Pæana cecinisse. Eiusdem quoq; gentis illud erat, ut uiri uxoribus numerarent dotem, filiasq́; ex asse hæredes constituerent.

Carmanis fuit peculiare, ut percussa faciei uena profluentẽ inde cruorẽ uino permiscerẽt, propinarentq́;, amicitiæ finẽ statuentes, sanguinẽ gustasse mutuũ. Mox uerò unguentis caput collinere, repercutiẽdis uini exhalationibus. Apud eosdẽ nemini licebat uxorẽ ducere, nisi prius caput occisi hostis ad regẽ detulisset. Rex autẽ interfectorũ caluarias in regia locabat. Linguas uerò faucibus

cibus exertas, & minutatim concisas, paneq; permixtas illis porrigebat degustandas, qui attulissent.

Chij calẽtes mero quum Spartam uenissent, itaſsẽtq; ad curiam Ephororum, in curulibus magistratuum sellis, uentris onera per summam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris seditionibus agitabantur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregij athletæ, adeò ut in palæstra uictoriam sæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentiæ, qui conati sunt ipsi etiã Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum uice domum auferre iubent. Horatio teste.

Apud Crestones populos singuli plures habẽt uxores. Quum autẽ uir aliquis moritur, tũc oritur magna disceptatio inter fœminas, quænã illum charius adamaret uiuentẽ. Id ubi compertũ est, quæ beneuolentiæ & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibiq; à propinquis mactatur, & humatur cum uiro.

Cisij populi uicini Persis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati sunt timiditatis & molliciei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex suo lino palmam obtinuerunt.

Apud Dacos & Sarmatas ipsi etiam mares corpora sua succis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiam minima, ultimo digna supplicio censent. Tellurem deam agnoscunt. Rebus

diuinis nullam adhibent fœminam, ſed nec in mēſam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, aduocato ad epulas proximo quoq;. Vetularum carnibus non ueſcuntur, ſed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit antē metam præſtitutam, ſepeliunt.

Dardanei ſub Illyride populi ter tantū in uita balneis operam dabant. Apud Danos fœminæ pleræq; formam ſuam in uirilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes peroſæ delitias, corpus & animum patiētia ac labore ſolebant durare: totamq; fœmineæ leuitatis molliciem abdicantes, uirilem exercere ſæuitiam. Bella pro baſijs intentabant: manus telorum, non telarum obſequijs exhibebant. autor Saxo Grammaticus.

Eſſedones, Scytharū Aſiaticorum populi, ſolēt parentum funera cantu proſequi, & conuocatis uicinis cadauera ipſa alijs carnibus admixtis abſumere, & ex oſſibus capitū conficere ſibi pocula. Apud eos quoties pater alicui deceſſit, oēs eius propinqui pecora adducunt, cōciduntq;, & mortuū alijs commixtum carnibus ei exhibēt, à quo inuitati ſunt ad conuiuiū. Caput tamē defuncti denudatū, purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulacro utuntur, & quotannis ceremonias eidem faciunt. Iuſtitiā obſeruant diligentiſſime. Vxores æque fortes ſunt ac uiri.

Eſſei Iudæorum populi abſtinebant uino, carnibus, & uxoribus: Ieiunijs ita aſſueuerunt, ut ipſa in naturam uerterint. Apud eos proprium nemo aliquid poſſidet. Omnibus in medio poſitis communiter utūtur. Habitant ſimul, & conueniunt quaſi ſodales. Quumq; pro communi utilitate faciant omnia, alia aliorum negocia ſunt, quæ certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquā mutationem äëris formidantes. Quum à laboribus merce-

dem ceperunt, apud Quæstorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent. Pleriq; ex his nullas ciuitates colunt, neq; seruos habent, quando omnes uelut mater eadem genuit natura. Triplici regula uitam trāsigūt, amore in deum ardentißimo, uirtutis cultu diligētißimo, charitate in proximum feruentißima.

Apud Epizephyrios Locros si quis salutis causa uinum hausisset largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod scelus.

Apud Eleusinios capitale erat quicquam ex mysterijs in uulgus efferre, cuiusmodi erant apud Romanos sacra Bonæ deæ.

Ephesij habebant notulas quasdam & uoces magicas, quibus utentes, in omni negocio uictores euadebant. Hinc adagium, Ephesijs uti literis.

Fanesij populi in oceano septentrionali tam grandes habent aures, ut ijs nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. Non arma, non equi, non penates. Victus herba, uestitus pellis, cubile humus. sola in sagittis spes, quas inopia ferri oßibus asperabant. Idem uenatus uiros pariter ac fœminas alebat. Paßim enim comitabantur, partemq; prædæ petebant. Viuebant in syluis, quod beatius arbitrabantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus. autor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi solebant se pingere. Ver. libro 2. Geor. Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Bisaltæ quo more solent, acerq; Gelonus, Quum fugit in Rho

in Rhodopen, atq; in deserta Getarum, Et lac concretum cum sanguine potat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut ad Caucasigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sunt præterea sagittarij. Vergilius libro 8. Hinc Lelegas, Carasq́;, sagittiferosq́; Gelonos Finxerat. Multas singuli habent uxores. Val. Flac. libr. 7. Argon. Hei mihi uel sæuo coniunx non una Gelono. De hostiū cutibus sibi indumenta, & equis tegmina cōficiūt. Cōtenti uiuunt suis finibus. Hora. lib. 2. Car. Intraq́; præscriptum Gelonos Exiguis equitare campis.

Getæ nullos habēt in agris limites, sed fruges liberas & cōmunes. Horat. lib. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererē ferunt, Nec cultura placet longior annua. Gaudēt sagittis & pharetris. Ouid. lib. 5. Trist. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarum pellibus. Idem Ouid. libro 4. de Ponto: Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinū sanguinē permixto lacte. Sido. Solitosq́; cruētum Lac potare Getas, & pocula tingere uenis. Non uescuntur carnibus. Solebant olim mortuis uiris uxores interficere. Ouid. de Getis scribit: In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq́; uipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux uultus, uerißima mortis imago, Nō coma, nō ulla barba resecta manu. Dextera non segnis fixo dare uulnera cultro, Quem uinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem suorum lætitia prosequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, paßim cum fœminis degunt, nullas certas habent sedes. Sub cilicijs semper agunt. Mulieres seruilia ubiq; ministeria semper faciunt.

Gampha

Gamphasantes *nudi præliorumq; expertes, nulli externo congregantur. Obuios quosq; fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.*

Germani *fœminas quasdam fatidicas tanquàm deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & hastas, angusto & breui ferro, quas frameas uocant. Hoc telo & scuto cōtenti erant equites. Pedites & missilia spargebāt nudi, aut sagulo leues. Scuta lectissimis coloribus distinguebāt. Corpora suorū etiam in dubijs prælijs referebāt. Scutum reliquisse præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex uirtute sumebant. Nec regibus infinita erat ac libera potestas. Neq; animaduertere, nec uincire, nec uerberare quenquam, nisi sacerdotibus licebat. Ad matres et coniuges ferebant uulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebāt pugnātibus, adeò ut memoriæ prodatur, quasdam acies inclinatas, & iam labantes, à fœminis restitutas cōstantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum consilia aspernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hostijs. Herculem & Martem concessis animalibus placabant. Lucos & nemora consecrabant, deorumq; appellabant nominibus. Auspicia & sortes obseruabant maximè: Equorum quoq; præsagia & monitus experiebantur, obseruatis eorundem hinnitibus. Nec ulli auspicio maior habebatur fides. De minoribus principes consultabant, de maioribus omnes: ita tamen ut ea, quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non computabāt ut nos, sed noctium. Silentium per sacerdotes, quibus ius erat coërcendi, imperabatur. Rex uel princeps dicturus audiebatur magis autoritate suadendi,*

quàm

quàm iubendi potestate. Si displicebat sententia, fremitu aspernabantur: si placebat, frameas concutiebant. Erat distinctio pœnarum ex delicto. Proditores & trāsfugas arboribus suspendebāt. Ignauos, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, iniecta insuper crate mergebāt. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum, pecorumq; numero cōuicti multabantur. Principes qui iura per pagos uicosq; reddebāt, nihil neq; publicæ, neq; priuatæ rei, nisi armati agebant. Nemini tamen prius licebat arma capere, quàm ciuitas probasset. Tunc autē principū aliquis, uel pater, uel propinquus scuto frameaq; iuuenē ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuētæ honos. In acie turpe erat principi à suis uirtute uinci, turpe comitatui uirtutē principis non æquare. Infame uerò & per omnē uitā probrosum ducebatur, si quis superstes discessisset relicto principe. Princeps pugnabat pro uictoria, comites pro principe. Si aliqua ciuitas lōga pace aut ocio torpuisset, earū indigenæ adolescentes petebāt ultrò eas nationes, quæ bellū aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies. Pigrum & iners putabāt sudore acquirere, quod potuisset parari sanguine. Dum cessabāt à bellis, non multum uenatibus, plus per ocium transigebant dediti somno ciboq;. Fortißimus quisq; fœminis senibusq; & infirmißimo cuiq; rei domesticæ curā delegabat, ipse quiescens. Gaudebant finitimarum gentium donis. Nullas habitabant urbes, nec patiebātur inter se iūctas ædes. Colebant discreti ac diuersi, ut fons, ut campus, ut nemus placuerat. Vicos locabāt, nō tamen cōnexis aut cohærentibus ædificijs. Suā quisq; domū spatio circumdabat, siue aduersus casus ignis remediū, siue inscitia ædificādi. Apud illos nullos erat cæmentorū aut tegularum usus. Materia ad o=

ad omnia utebātur informi, & citra speciem, aut delectationem. Aperiebant & subterraneos specus, quos multo fimo onerabant, suffugium hyemi & receptaculum frugibus. Tegumen omnibus erat sagum, fibula uel spina cōsertum. Locupletißimi ueste distinguebantur, non fluitāte, ut Sarmatæ & Parthi, sed stricta et singulos artus exprimente. Gerebant & ferarum pelles. Nec alius fœminis quàm uiris erat habitus, nisi quòd fœminæ sæpius lineis amictibus uelabantur, eosq; purpura uariebant, & partē uestis superioris in manicas non extendebāt, nudæ brachia & lacertos. Contēti erant singulis uxoribus exceptis paucis, qui non libidine, sed ob nobilitatē multas ducebat. Dotem non uxor marito, sed uxori maritus afferebat. Intererant parentes et munera probabant, nō ad delicias muliebres quæsita, nec quibus noua nupta comeretur, sed boues, scutum cum framea & gladio. In hæc munera uxor accipiebatur, atq; inuicem ipsa armorū aliquid uiro afferebat. In ipsis auspicijs matrimonij nupta monebatur uenire, sed laborū periculorum'que socia, idē in pace, idem in prælio ausura passuraq;: Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denunciabāt. Literarū secreta uiri pariter ac fœminæ ignorabāt. Paucißima erant adulteria. Adulterā accisis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnē uicū uerbere agebat. Nemo illic uicia ridebat. Infantes nudi erant in domibus. Sua quemq; mater uberibus alebat, nec ancillis, aut nutricibus delegabantur. Nullum erat deliciarum discrimen inter dominum & seruum. Inter eadem pecora, in eadem humo degebant. Sera iuuenum uenus: nec nisi iam prouectis ætate & uiribus concedebātur matrimonia. Sui cuiq; liberi erant hæredes sine testamen-

to pa-

to parentũ. Si defuiſſent liberi, ſuccedebãt propiores cognatione. Cõuictibus & hoſpitijs indulgebãt amiciſſimè, adeò ut nefas haberetur quẽcunq; mortaliũ arcere tecto. Hoſpites externos pro fortuna quiſq; paratis excipiebãt epulis. Abeuntibus ſi quid popoſciſſent, moris erat cõcedere. Separatæ ſingulis ſedes, & ſua cuiq; mẽſa. Diem noctemq; cõtinuare potando nulli erat probrum. Crebræ in compotationibus rixæ, quæ ſæpius cæde & uulneribus, quàm cõuicijs tranſigebãtur. Poſtea tamen conciliabãtur facilè, & deponebãt inimicitias. Nuda erat omniũ mens, & ſecreta pectoris aperiebant licentia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumẽto, in ſimilitudinem uini corruptus. Cibi ſimplices, agreſtia poma, recens fera, & lac concretũ. Famem explebant ſine apparatu & blãdimentis. Aduerſus ſitim nõ eadẽ tẽperantia. Spectaculorum genus habebant hoc unũ, Nudi iuuenes quibus id ludicrũ erat, inter gladios & frameas ſaltu ſe cõijciebant. Exercitatio parabat artẽ, ars decorem. Aleam ſobrij inter ſeria exercebant, tanta lucrandi perdendi'ue temeritate, ut quũ omnia defeciſſent, extremo ac nouiſſimo iactu de libertate, & de corpore cõtenderent: Victus uolũtariã ſubibat ſeruitutem: & quamuis iunior ac robuſtior, alligari tamen ſe ac uenire patiebatur. Seruos huius conditionis per cõmercia tradebant, ut ſe pudore uictoriæ exoluerẽt. Verberare ſeruum ac uinculis & opere exercere, infrequens erat & rarũ. Solebant tamen occidere, non diſciplina & ſeueritate, ſed impetu, & ira, ut inimicũ. Fœnus & uſuras neſciebant. Agri pro numero cultorũ per uices ab uniuerſis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum uirorum certis lignis cremabantur. Struem rogi nec odoribus, nec ueſtibus cumulabant. Sua

cui

cuique arma inijciebantur. Sepulchrum cespes erigebat. Monumentorum arduum honorem aspernabantur. Lamenta & lacrymas citò ponebant, dolorem ac tristitiam tardè. Fœminis honestum erat lugere, uiris meminisse. Hæc præcedentia de Germanorum moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priusquàm pubertatem attigissent, nesciebant operimenta, corporum nuditate gaudentes. Latrocinijs non abstinebant. Crudis quandoque uescebantur carnibus. Fœminarum congressum ante uicesimum annũ sine probro non appetebant. De his Seneca: Quid, inquit, Germanis animosius? quid armorum cupidius, quibus innascũtur innutriunturq́;, quorum una illis cura est, alia negligẽtibus? Quid induratius ad omnem patientiam? Hos tamen Hispani, Galliq́;, necnon Asiæ, Scythiæq́; molles bello uiri antequàm legio uisatur, cædunt ob nullam rem aliam opportunos, quàm ob iracundiam. Horatius Germanos uocat Cæruleos, propter Cæsios oculos. Nam qui sub septẽtrione agunt, immanibus sunt corporibus, candido colore, directo capillo & rufo, cæsijs oculis, & multo sanguine. Qui uerò ad axem meridianum uergũt, breuioribus sunt corporibus, colore fusco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, cruribus inualidis, sanguine exiguo.

Gymnites *Aethiopiæ nudi degunt.*

Cor. Tacitus ait Cattis *Germaniæ populis dura esse corpora, strictos artus, minacem uultum, & maiorem animi uigorem. Multum habent rationis ac solertiæ. Præponunt electos, audiunt præpositos. Noscunt ordines, intelligunt occasiones, differunt impetus, diem disponunt, uallant noctem. Fortunã inter dubia, uirtutem inter certa numerant. Plus reponunt in duce, quàm in exercitu. Oblato elephanti precio pudicitiam amatoribus substernunt fœ-*

minæ, nullo inde præfloratæ famæ dispendio. Virgines quũ esse nubiles cœperint, in publicum à parentibus producuntur, accurrente iuuenum multitudine, ex qua datur illis optio eligendi, quem uirum uelint.

Gymnosophistæ torporem animi atque ocium oderant. Nudi degebant in syluis. ab exortu ad occasum perstabant contuentes solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistebant. Apud eos omnes adolescẽtes ex diuersis locis & officijs cõuenieb ãt ad cibum. Magistri perrogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tẽpus fecissent. Qui nihil habebant, quod offerrent, impransi foras ad opus trudebantur.

Non erubescebant Græci uinũ bibere unguento mixtum. Mendacij notam præter cæteros mortales sibi compararunt. Claruerunt tamẽ ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotũdo Musa loqui, præter laudẽ nullius auaris.

Getuli insidũt equis inornatis. Lucanus: -Semperq; paratus Inculto Getulus equo.

Gnidanum populorũ Africæ uxores fimbriarum copia perstrepunt. Precium id concubitus est. Quò pluribus quæq; uisitur exculta, eò plausibilior eius forma.

Galli sagittas helleboro collinebant, quòd ijs trãsfixæ feræ multò uiderentur ad cibũ delicatiores. Rescindebant tamen partes, quæ ambibant uulnus, propter hellebori cõtagium. Cicero scribit, Gallos iusiurandi, ac deorum religione non commoueri: Nam cæteræ gentes, inquit, pro religionibus suis bella suscipiunt: Galli contra omniũ religiones. Quin imò & cum dijs immortalibus bella gessere, & impetu hostili Delphicum oraculũ inuadere sunt ausi. Si quãdo uerò metu perciti propiciandos deos arbitrãtur, hu

manis

manis hostijs templa fœdant. Strabo tamen ait Gallos esse simplices, & nulla morum malignitate. Vnde Martialis: Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæsar Gallorum consilia incessit ut subita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religiōibus tradit, uerùm affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro uictimis immolare cōsueuisse. Hominem præterea diuinationi destinatum in tergo ferientes, ex ipso impatientiæ & torquendi modo uaticinia concipiebant. Quosdam sagittis cōfigebant, patibulo etiā in sacris ædibus suffixos. Arbitrabantur insuper se prognatos à Dite patre. Propterea temporum spacia metiebantur, non dierum, sed noctium numero. Vestes ferebant intonsas, uarijq́; coloris, quas Braccas uocant. Dicti sunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: quòd eorum corpora lactis instar albescerent, ob uehemētem hyemem: unde Virg. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora, nomē A` candore datum. Veterum Gallorum mores longè discrepant ab his, qui nunc uiuunt. Liberos enim ad conspectum suum uenire prius non patiebantur, quàm per ætatem adoleuissent, ac subeundis militaribus periculis essent idonei. Viuentes amicis mutuò cōcedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab uxore pecunias noīe dotis accepissent, tantūdē domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum dote conferebant. Quicquid inde fructuum succrescebat, asseruabatur, eratq́; eius, qui alteri fuisset superstes. Viri in uxores sicut in liberos uitæ & necis potestatē habebāt. Si qua ueneficij fuisset cōuicta, à mariti sui propinquis incēdio alijsq́; cruciatibus consumebatur. Quæ uiuentibus chara fuissent, cum eisdem defunctis in funere cremabātur, uel ipsa etiam

animalia. De Rep. nisi in publicis concilijs, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilium uenerat, morti dabatur. Ei qui tumultuatus esset, minister publicus uestes rescindebat, adeò ut reliquæ partes prorsus essent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictas gestabant, & hirsutis utebantur sagulis. Promißis utebantur feminalibus. Pro tunicis scissos gerebant amictus, uix pudenda natesq; uelantes, lana quidem aspera, & oblõgis uillis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia uestit. Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam. Hastas alij, alij arcus, pleriq; fundas, nonnulli fustes, in bella ferebant, oblõgisq; utebantur gladijs. Humi corpora resupinabant ad quietẽ. Strabonis ætate stramentis sedentes cœnitabant. Lacte & suilla carne uescebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quàm agrorũ studio. Torques aureos pẽsiles collo portabant. Victoria efferebantur, stupebant uicti. Eorum (quos in bello cecidissent) capita equorum suorum ceruicibus appendebant, Mercurium præter cæteros deos uenerabãtur, quem omnium artium prædicabant inuentorem. Ituri in pugnam, quicquid manubiarum inde retulissent, uouebant Marti. Fraudãtes aliquid ex præda, graui supplicio puniebant. Nullum absq; philosopho faciebant sacrificium: Existimabant enim, per diuinæ naturæ cõsocios sacra fieri oportere, tanquàm dijs propinquiores. Horũ interceßione, bona à dijs censebant petẽda quorum cõsilio in bello & pace uterentur. Vnde & Druydæ uetustißimi eorum sacerdotes, solebãt curare sacrificia publica & priuata. Religiones item interpretari, adolescentes disciplinis instituere, rerũ naturaliũ causas scrutari, de cæde, de finibus, cæterisq; cõtrouersijs agnoscere, ita ut si quis decreto nõ stetisset, eidẽ sacrificijs interdicerẽt. Sacer
dotes

dotes ipsi hominum congressum, & sermonẽ declinabant, ne cõtagione pollucrentur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locũ, suffragio alius sufficiebatur. Animas credebant nõ interire, sed in alia migrare corpora. Multa de sideribus disputabãt, de mũdi & terrarũ magnitudine, de rerum natura & potestate. Tanta fuit Gallicarũ mulierum uirtus, ut inter infestas ciuilis furoris acies quandoq; se immiserint, & lacrymis precibusq; obliterata discordia pacem procurauerint. Propterea quum de bello aut pace consultabant, mulieres adhibebãtur. Hæ si qua incidisset controuersia, sedebant arbitræ. Vehiculis utebãtur, quæ Esseda uocamus, apud Celtas primum repertis. Virgil. Belgica uel molli melius feret Esseda collo. Syllius ait, Celtas ex uacuis mortuorũ parentum capitibus inauratis pocula sibi factitasse. hæc eius uerba: At Celtæ uacui capitis circũdare gaudent Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant. Quamuis autẽ Galli artium & disciplinarũ ignari à plerisq; iudicati sint, antiquius tamẽ apud ipsos, quàm Latinos aut Græcos floruerũt literæ. Nam ut scribit Berosus, anno IIII. Nini, literis & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomẽto, & Celtiberos Tubal, à quibus demum mille post annis Græci suas acceperunt, non à Cadmo: Nam quas primum aduexit rudes paulò ante excidiũ Troianũ Cadmus qntus, eas à Galatis traxerat, quas Galatæ & Mæones prius à Gallis susceperant. Non ergo Galli à Græcis, sed potius à Gallis Asia & Græcia cũ colonijs etiã literas & disciplinas susceperũt. Aliquot deinde annis post repertũ literarũ usum regnauit apud Celtas Sarron, qui ut hominũ tum recentũ ferociã cõtineret, publica primus instituit gymnasia, à quo Celtarũ theologos & philosophos uocauerũt Sarronidas. Quin etiã dea illa

dicendi præses Pytho nomine, quam alij Suadā, Suadelā, Lepôrem, Flexanimā, Græci Psychagogen uocāt, maximi loco numinis habita est apud Gallos. Quo tēpore Romani longè lateq; imperabant, nulla gens uixit Romano populo magis formidolosa. Cū nulla unquam gēte Romanus ipse populus intra extraq; Italiam maiore hominū strage, maioribus ducū & exercituū periculis debellauit. Nam licet ex eorum exercitu centū hominum millia quādoq; desiderata sint, nihilominus tamen animosi pugnā acrius instaurabāt, pudorē ulciscebātur, ad unū interfici, aut interficere uolentes. Certarunt Romani cum finitimis de principatu, cum Carthaginiensibus de imperio, cum Gallis de vita semper. De his Strabo libr. 4. Vniuersa, inquit, natio, quam hæc ætas Gallicā uel Gallaticā nominat, Martis studio, & animorū ardet impetu, cōserendæ pugnæ alacritate impigra, semperq; spectantes in Boreā, aut oceano propiores, cōserendis pugnis sunt audaciores. Florus de Senonibus sic inquit: Galli Senones, gens natura ferox, moribus īcōdita, ad hæc ipsa corporū mole perinde ac armis ingētibus adeò omni generi terribilis fuit, ut plane nata ad hominum interitū, & urbiū stragē uideatur. Hi quondā ab ultimis oris et cingēte omnia Oceano ingēti agmine profecti, quū media uastassent, positis inter Alpes & Padum sedibus, ne his quidē contenti, per Italiam uagabantur. Romā quin etiā aggreßi uniuersum populū in Capitoliū se suaq; omnia recipere cōpulerunt. Quaquauersum transibāt, nō fulminantes, sed plane fulmina uidebātur, dolebantq; expertem cruoris uictoriam sibi cōcedi, ac sine ruina trāsitū patere. Titus Liuius auidas armorum Gallicas gentes semper fuisse scribit. De his etiam Trogus apud Iustinū lib. 4. Galli, inquit, abundanti multitudine, quum eos non cape

rent

rent terræ quæ generant, trecenta millia hominum ad se=des nouas quærẽdas, uelut peregrinatum miserunt. Ex his enim portio in Italia consedit, quæ & urbẽ Romã captam incendit: & portio in Illyricos sinus per strages Barba=rorum penetrauit, & in Pãnonia cõsedit. Gens aspera, au dax, bellicosa, quæ prima post Herculem Alpium inuicta iuga, & frigore intractabilia loca trãscendit. Ibi domitis Pãnonijs per multos annos cũ finitimis uaria bella gesse=runt. Hortãte deinde successu, diuisis agminibus alij Græ=ciã, alij Macedoniã, omnia ferro proterẽtes, petiuere. Tã tusq; terror Gallici nominis erat, ut etiã reges nõ lacessiti ultrò pacẽ ingẽti pecunia mercarẽtur. Libro item x x v. ait: Ea tempestate Gallorũ iuuẽtus tantæ fœcũditatis fuit, ut Asiã omnẽ uelut examine aliquo implerẽt. Deniq; neq; reges Oriẽtis sine mercẽnario Gallorũ exercitu ulla bella gesserũt, neq; pulsi regno ad alios, quàm ad Gallos cõfu=gerũt. Tantus terror Gallici nominis, siue armorũ inuicta felicitas erat, ut aliter neq; maiestatem suam tutam, neque amissam recuperare se posse sine Gallica uirtute arbi=trarentur.

Hyperborei, septentrionales populi, excoriatas beluarum pelles habent, pro uestimentis. Virg. li. 3. Geor. Talis Hyperboreo septem subiecta Trioni, Gens effræna uirûm Riphæo tunditur Euro, Et pecudum fuluis uelan=tur corpora setis. Annoso uiuunt æuo. Domus ijs nemora, luciq;, & deorum cultus. Discordiam & omnem ægritu=dinem ignorant, uiritim gregatimq; degentes. Satiati uita indulgent epulis & uoluptatibus. Demum ex quadã rupe in mare desiliunt. Frugũ primitias Delon mittebant Apol=lini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant, uerenda corporis

duntaxat operientes, siue ut expeditius percuterent, siue ut illatum ab hoste uulnus uiderentur nihili facere. autor Paulus Diaconus.

Hedui *olim dicti sunt fratres* Romani. Corn. Tacitus *ait*, Heduos *omnium primos senatorum in urbe ius adeptos fuisse, datumq; id fœderi antiquo: quia soli* Gallorū *fraternitatis nomen cum populo* Ro. *usurparent.*

Hammonij, *populi* Africæ, *dispersis tugurijs habitant.* Medium *nemus pro arce habent, triplici muro circundatum.*

Hyporeæ Aethiopiæ *populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.*

Hellusij *&* Oxiones Germaniæ *populi erant, ore & uultu humano, reliquo corpore similes feris. autor* Corn. Tacit.

Hesseni *populi in occidentali* Iudeæ *parte, uiuunt sine fœmina, omni* Venere *abdicata, & sine pecunia.* Tāta *libertatis dicuntur auiditate, ut principem unum solumq; fateantur* Deum. *Speciem mortis nullam expauescunt.* Cognatorum *negligunt supplicia.* Amicorum *interitus nō magnifaciunt.* Animas *putant immortales, quas aiunt à corporibus absolutas tanquam è longa & graui seruitute lætitia perfundi maxima, & ferri sublimes, ultráque* Oceanum *degere in locis peramœnis, qui nulla infestantur intemperie.*

Apud Hebræos *lege cauebatur, ne hostem insepultum quidem relinquerent.* Doctrina *his fuit secretior, & quasi diuinitas quædam, ut* Mosis *uolumina, & prophetarum uaticinia docent.*

Hirpiæ *familiæ fuerunt in agro* Phaliscorum, *quæ annuo sacrificio, quod fiebat in* Soracte *monte, super am-*

bustam

bustam ligni struem ambulantes non comburebantur.

Hispani, quondã oblectabãtur capillorũ longitudine. Vnde Martial. Hispanis ego contumax capillis. Crinẽ sibi sine ullo artifice formosi quatiebãt, nõ aliter quàm iubã generosa animalia. Historici scribũt Hispanos inquieto esse ingenio, auidoq; in nouas res. Olim hostẽ adoriebãtur punctim magis quàm cæsim. Propterea gladijs utebantur breuitate habilibus mucronatisq;. Ibant in bellũ induti prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari sunt in Põti regione, quorum nonnulli super arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obijciunt mortuos. Vescuntur uenatibus: abundant tigribus: tegũtur seminibus: pleriq; marinis muribus sustentantur.

Homolotti, populi dissecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Halisones, Scythiæ populi, uescuntur cæpe, lente, allio, & milio.

Indi, uxores plurimas habent. Apud eos lex est, ut uxor carißima cum defuncto marito cremetur cum uestimentis & pristino habitu, quod Proper. lib. 3. laudat his uerbis: Felix Eois lex funeris una maritis, Quos aurora suis rubra colorat equis: Nãq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto, Vxorũ fusis stat pia turba comis, Et certamẽ habet lœthi, quæ uiua sequatur Coniugiũ, pudor est nõ licuisse mori. Ardent uictrices, & flãmæ pectora præbent, Imponuntq; suis ora perusta uiris. Vinũ conficiũt ex palmis, ex castaneis oleũ. Arboribus suis uescũtur. Arundines habẽt amplitudinis arboreæ. Pane utũtur hordeaceo. Cor-

pora usq; ad pedes carbasis uelant. Soleis pedes, capita lintheis uinciunt: lapilli ex auribus pendēt. Brachia & lacertos auro colūt. Tela quæ sagittatores excutiunt, sunt ferè trium cubitorū, ferriq; tanta ui, ut neq; clypeus, neq; thorax, aut aliud pectoris munimētum queat obsistere. Ante expeditionem Liberi patris, nullas habebāt domos, nullas urbes, nulla deorū immortalium tēpla, nullam sacrorū curam. Viuebant in plaustris. Tegebantur ferarum pellibus. Victi demum à Libero patre ædificarunt urbes, leges acceperunt, templa cōstruxerunt, armis insueuerunt. Coluerunt Herculem Gigantis nomine. Iustitiam tanto obseruarunt cultu, ut exteras gentes nunquam appetiuerint bello. Defunctis sepulchra non erigunt. Expertes sunt seruitutis. Capillum curant. Mentum habent intonsum, reliqua facie depilata. Furti se alligasse, scelus apud eos nefarium. Litem rarò norunt. Testibus non indigent, aut obsignatione ulla. Vinum nesciunt, præterquàm rei diuinæ causa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferè cibus. Incolumitatem exercitio quærunt, et perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerantur inter deos Iouem pluuium, Gangem fluuium, Indigetes genios. Si à rege abluantur capilli, festa dies agitur. Lunæ cursu tempora metiuntur. Totum iter odoribus complent, per quod rex transiturus est. Eius lecticam sequuntur armati corporisq́; custodes. Apud eorum sapientes occupare fati diem pulchrum est, & uiuos se cremari iubent: Expectatam mortem pro dedecore uitæ habēt, nec ullus corporibus honos redditur, quæ senectus soluit. Deos putant quicquid colere cœperunt, arbores maximè, quas uiolare capitale est. Rex ubi se publicè uisendum præbet, præcurrunt cum argenteis thuribulis ministri, qui uniuersum iter

ſum iter odoribus uaporant. Ipſe autem geſtatur lectica, margaritis hinc inde propendentibus. Lucet amictus auro & purpura. Lecticam muniunt corporis custodes, circumpendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla non hora patet uolentibus. Vbi rex incumbit ornamento capitis, tunc admittuntur legationes, & redduntur populis iura. Si quando prodire uelit in uenationem, feræ leporarijs incluſæ conſpiciuntur in conſpectu meretricum. Si aliquanto longius eundum ſit, meretrices ipſæ uectantur curru, quem ducunt elephantes. Impudicis & proſtitutis mulieribus uti ſolent, dum uolunt uacare genio. Itaq; relictis domi uxoribus illas ſibi aſciſcunt, non prolis, ſed uoluptatis gratiâ. Vxores uerò adhibent in rebus honeſtis tantùm, ubi ſcilicet, aut proli uacant, aut præter modum non laſciuiunt, ne nimio luxu corrumpant, quas eſſe pudicas uolunt. Nec unquam permittunt geniales illas & liberas uoluptates coram uxoribus exerceri, quæ aliquam pudicitiæ iacturã afferre poſſunt. Vbi ſomni tempus acceſſit, regẽ uino grauem, dormientemq́;, cubiculo inferunt pellices, Dijs noctium & tenebrarũ patrio ritu aduocatis cum cantu. Filij ſenio cõfectos patres interficiunt, et eorũ carnibus ueſcũtur, teſte Herodoto. Matronæ celebres ſunt pudicitia. Oblato tamẽ elephanti precio, pudicitiã amatoribus ſubſternunt, nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quũ eſſe nubiles cœperunt, in publicũ à parentibus producuntur. Accurrẽte adoleſcentum multitudine datur illis optio deligendi ſibi uirum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorant. Maximum opinãtur nefas, uel iniuriam pati, uel facere. Proinde nulla illis ſyngrapha, nullum depoſitum. Quum quis ægrotat, familiares illum interimunt, ac de-

mum epu

mum epulantur. Nullam animantē occidunt. Nihil ſerunt, herba uictitant, domos parandas nō putant. Coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferebant, multis hamis ferreis conſerta. Ferinis erant moribus. Neque enim abnuebant ex lotio, quod intra cloacas diutius aſſeruatum eſſet, lauacra comparare: retrimentis deniq; contuſis dentifricia ſibi, et coniugibus quærentes. Cubitabant humi. Res plurimas minimi faciebant, & auariciæ ſtudio ſemel tantum interdiu cibum capiebant. Erant et Hydropotæ. Veſtibus utebantur precioſiſsimis. Mortuis tot erigebant obeliſcos, quot hoſtes interfecerāt illi, dum uiuerent. Maleficiorū infamia laborarunt. Seruos mactabant, & inde concipiebant uaticinia. Mirandula in hymnis: Afflatos Lunæ ſeruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina uates.

Ionum mollities quondam abijt in prouerbium. Primi unguenti, coronarumq; in conuiuijs dandarum, & ſecundæ menſæ conſuetudinem repererunt. Hinc Horatius: Motus doceri gaudet Ionicos Matura uirgo.

Apud Iudæos quinquageſimo quoque anno debitæ relaxabantur pecuniæ, donabāturq; ſerui libertate. Quæ uilius uæniſſent, redibant ad poſſeſſores.

Lotophagi, populi Africæ, ueſcuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutritia: Nec faciles Ciconas fortunatosq; ciborum Lotophagos. Solebant hi populi ſuos defunctos in mare abijcere, parū intereſſe aſſeuerantes, humo'ne, an aqua, an igne diſſoluerentur.

Læſtrygones, humana carne ueſcebantur.

Himantopodibus, natura eſt ſerpendo ingredi.

Vergilius libro 9. de moribus Latinorum ſic ait: Caniciem galea premimus, ſemper'que recentes Conuectare

ctare iuuat prædas, & uiuere rapto. Idem: Durum à stirpe genus, natos ad flumina primum Deferimus, sæuo'que gelu duramus & undis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & Remi fuerunt optimi iaculatores. Lucanus lib. I. Optimus excusso, Leucus, Remusq; lacerto.

Lacedæmonij, summi bellatores, nō cornuum tubarum'ue signis, sed tibiarum modulis in prælijs utebantur, non ut excitarentur, aut euibrarētur animi, sed cōtrà, ut moderatiores, modulatioresq; fierēt: nihil in principijs præliorum ad salutē uirtutemq; aptius rati, quàm si permulti sonis mitioribus, nō immodicè ferocirent. autor Gellius. Furandi usum concedebant impunè, non ob turpia lucra, neq; ad sumptū libidini præbendum, cōparandam'ue opulentiā, sed pro exercitio, disciplinaq; rei bellicæ, quòd & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & uigilandi tolerantiā & obrependi celeritatem aptos, procliuesq; redderet. Regibus suis augures dabant assessores. Ante belli cōgressum Amori sacrificabant, quòd is unus uictoriam pariat. Lex erat, ut senes iam effœti qui desperabant prolem, eligerēt aliquem ex adolescentibus, eumq; ad uxores suas admitterent, & natum inde partum ut suum & legitimū educarent. Gerebant in scutis suis Lambda literam, insignioris notæ gratia. Solebant insuper liberorum suorum indolem experiri publicè uerberibus admotis, illosq; hortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrēt: item laceros, ac semianimes rogare, ut uulnera præberent uulneribus. Vnde Cice. Cretum quidē leges, inquit, itemq; Licurgi, laboribus erudiunt iuuentutem, ut nando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Spartæ pueri ad aram uerberibus sic accipi

accipiuntur, ut plerisq; sanguis à uisceribus exeat. Nonnunquam etiam quũ ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit unquàm, sed ne ingemuit quidem. Literas modo pro necessitate discebant: Reliquarum disciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honestè, labores constantissime tolerabãt, pugnando uincere uolebant aut interire. Furabantur impunè ex cibarijs, quicquid uellent. Sordidi tamen erant, et præparci omnes. Nã parua, & precij propè nullius magnificiebant, & admirabantur, ardebant'que auiditate pecuniæ. Erant & inhospitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartã, sed præstitutis diebus. quoscunq; plectendos censebant, noctu plectebant. autor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno succedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnesq; perseuerabant in paterno opere. Ex institutis Lycurgi spõsus noctu clàm accedebat ad sponsam, extincto lumine, & cum ea quadã uelut religione timidus coibat, & uerecundus. Antequam rex pugnã iniret, sacrificabat Musis, quo & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehensos in adulterio, per triduũ uinctos circa ciuitatem ducebant, mox toto uitæ tempore habebant contemptibiles. Adulteræ uerò mulieres diebus undecim in foro stare discinctæ cogebantur tunica perlucida circumuestitæ.

Lacones, breuissimi erant in sermone. Propterea uulgi uerbũ erat: Facilius multo esse philosophari, quàm Laconum sermonem imitari.

Lucani, erant admodum iusti, & hospitales. Apud eos lege fuit sancitum, ne quis post occasum solis inuertentem ho

tem hoſpitem exigeret. Quod ſi feciſſet, agebatur reus, eiq; dicebatur multa.

Luſitani, apti erant inſidijs. Inſpectis humanis extis futura coniectabãt. Dextras captiuorũ præciſas offerebãt numinibus. Erãt Hydropotæ. Mitrati pugnã inibãt. Hircum habebant inter epularum delicias. Strabo lib. 3.

Lydorum mulieres paßim ſubſtratæ amatoribus, hoſpitali benignitate eoſdem plerunq; conſouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipſæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priuſquàm coniugium inirent, ſeipſas proſtituebant. Si poſt coniugium deliquiſſent, ueniæ ſpes nulla.

Lydi, primi omnium caupones fuerunt & inſtitores. Aleæ luſum, teſſerarum, & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt augurijs & diuinationum ſuperſtitionibus. Furaces erant adeò, ut non diſcerent, niſi re aliqua prius ſublata. Fuerunt inſuper molles & libidinoſi, adeò ut non tantùm noctu uacart uoluptati Venereæ, uerumetiam in meridie laſciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbij, fœdißimi fuerunt in Venereis, adeò ut ne capiti quidem parcerent. Quam fœditatẽ excogitarunt ipſi, et in muliere experti ſunt primi. Vulgò quoq; malè audierunt ob uanitatem. Leſbiari uerbũ eſt irrumare, libidinari, Leſbiari. & laſciuire, quòd turpitudinem fellationis & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Libyci, quos in uenatione uel pugna elephantes attriuerint, magnificè ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnaſſet Phalaris, ademptis armis ad compotationes & uoluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ

Lacyadæ, seu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda membra impingebant, quos habebant adulterij compertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, uenatione uictitant hoc modo: Conscensis arboribus, quas habent freqūetes, insidiantur feris. Singulis adest canis, & equus in uentrem cubare edoctus, humilius subsidendi gratia. Vbi quis feram ab arbore uidit, sagitta percutit, percussam si fugiat, conscenso equo persequitur, comitante cane.

Massagetæ, Scythiæ populi, quum per deserta discurrunt, equorū suorū sanguinē cū lacte bibunt. Claudia. lib. I. in Ruff. Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax Massagetes. Seneca in Oedi. Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. Lucanus: Longaq; Sarmatici soluens ieiunia belli. Massagetes quo fugit equo, uolucresq; Geloni. Senio confectos in frusta cōsecant. Qui intereūt morbo, feris obijciuntur in prædā. Solem præcipuè uenerantur, cui equum immolāt. Reliquos deos habent neglectui. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis congressus, non tamē clandestini. Coëunt in propatulo. Morbo emori turpißimū putant. Clarent equestri & pedestri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & securis ænea. Aureis cinguntur zonis, gladijs diademate cultis, habent & aurea equorū ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum cæteris metallis abundent. Insulares uictitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborū libris. Potum succo pomis expresso. Piscibus etiā aluntur. Tegumenta corporum è phocarū corijs sibi consuunt. Filij senio confectos parētes interficiunt. Quū afficiuntur desiderio libidinis, suspensa ad plaustrum pharetra palàm cum mulieribus sine pudore coëunt. Herod. lib. 2.

Marsi

Marsi, populi in Italia, à Circes filio orti, uim habuerunt naturalem contra serpentes, & uenena: adeò ut eorum saliua ictæ serpentes, ut feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius lib. 16. cap. 11. Gens, inquit, in Italia Marsorum orta fertur esse à Circes filio Marso. Propterea Marsis hominibus ui quadam genitali datum, ut serpentium uirulentorum domitores sint, & incantationibus, herbarumq; succis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorum, locustis uiuunt. Trecentos habent uicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ semel tantum pariunt.

Menismini Aethiopiæ, uiuunt lacte Cynocephalorum, quorum armenta pascunt, maribus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconij liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mensæ. Hinc adagium: Myconius uicinus. in eum qui non uocatus ad conuiuium accedit.

Mosini, populi Asiæ Septentrionem uersus, turres ligneas subeunt. Notis corpus omne persignāt. In propatulo uescuntur. Promiscuè Venerem exercent. Palàm reges deligunt, uinculisq; & arctißima tenent custodia.

Massylli, populi Libyæ, equos habent quos uirga nō fræno gubernāt. Martialis: Et Massylæum uirga gubernet equū. Lucanus libro 4. Et gens quæ nudo residens Massyllia dorso, Ora leui flectit, frænorum nescia, uirga. Maßylienses luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ, ut in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi populi Epyri optimos habent canes uenaticos. Martialis libro 12. Retia dum ceßant, latratoresq;

resq; Moloßi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritißimus est iaculandi. Lucanus lib. 4. – Aequaturusq; sagittas Moedorum, tremulum quod torsit mißile Mazax.

Magnetes, populi Thessaliæ, optimi sunt equorum domitores. Lucanus: Et Magnetes equis Minyæ gẽs cognita remis.

Mardi, Persarum populi, specus in montibus fodiũt, in quos se, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne uescuntur. Ne fœminis quidem pro naturæ habitu molliora sunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Vestis est super genua, Funda uinciunt frontem. Hoc & ornamentum capitis & telum est. Fuit hæc gens cultu uitæ aspera, & latrocinijs assueta.

Macedonibus nullum fuit tam solemne militiæ munus quàm suos sepelire. Eorũ regibus lege cautum est, ne uictis hostibus trophæum erigerent. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecissent.

Mysi Deorũ cultui adeò mancipati fuerunt, ut esitã dis animalibus abstinerẽt. Viuebant melle, lacte, & caseo.

Mysorũ populus usq; fuit uilis & contemptus, ut sequenti prouerbio locum fecerit, Mysorum postremus. Finitimorum postea incursationibus malè uexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Mysorum præda, de his, qui impune à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mœdis operimenta corporum sunt Tyara, Citaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi solertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum est uxores multas sibi quærere. mulieribus decorum uiros habuisse complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, si quaternarium non excesserint. Qui ad Aquilonem uergũt, ex frugiferis ar-

boribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficientes. Poma persiccant, teruntq;, inde conglobant in massas. Vino utuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt. Vescuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Mosynœci populi è lignis desiliunt in peregrinos assultatione sanguinaria.

Messenij, M, litteræ nota se cognobiles præbebant. Lacedæmonij Messenios, quòd iterum & iterum desciuissent, in seruitutem redegerũt, eosq; durius etiam quàm reliquos seruos tractarunt, ne denuo res nouas molirentur. Hinc adagium, Seruilior Messena.

Macæ summa capitis curiosius deradunt, relictis in medio capillis, quos succrescentes eadem cura detundent.

Machyles, populi Africæ, comam in occipitio cõnutriunt, capillosq; decutiunt in sinistra parte. Minio linunt corpora, seq; à Troianis prognatos fabulantur.

Olim Megarenses malè audierunt, tanquam fraudulenti, ac ficti, quòd aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melanchleni, populi in Scythia, nigris integuntur uestibus. ab esu humanæ carnis non abstinent.

Mendesij, populi Aegypti, capras & hircos uenerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis cruribus saltuatim currentes, uiuacißimæ pernicitatis. autor Gellius.

Numydæ, seu Nomades mapalia sua plaustris circunferũt: Propterea uagi uocãtur à Lucano li. 4. Alueos nauiũ inuersos etiam habuerũt pro tugurijs. Apud eos medius locus, erat honoris locus, autore Salustio. Lacte, ferina carne, & elephãtis uescũtur. Viuunt in tabernaculis.

Omnis eorũ uita occupatur in paſcendis gregibus. Equos regunt non fræno, ſed uirga. unde Verg. infrænos uocat Numydas. Syllius: Hic paßim exultant Numydæ, gens inſcia fræni: Queis inter geminas per ludũ mobilis aures, Quadrupedem flectit nõ cedens uirga lupatis. Vxoribus perinde ac ſeruis utuntur. Nullas certas habent ſedes.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici, populi ſunt iuxta Pannoniam, ferro nobiles. Martialis: Grato non pudeat referre uerſu Sæuo Bilbilin optimam metallo, Quæ uincit Chalybasq;, Noricosq;, Et ferro Plateam ſuo ſonantem.

Neruij, Galliæ populi, uergentes in occidentẽ, Belgas quondã increpabant, quòd ſe populo Ro. dedidißent. Vnde à Lucano dictum eſt: Multumq; rebellis Neruius, & cæſi pollutus ſanguine Cottæ.

Naſamones, populi Africæ, naues Syrtibus illiſas ſpoliant. Lucanus: Quas Naſamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, & nullos portus tangẽte carina Nouit opes. ſic cum toto commercia mundo Naufragijs Naſamones habent. Et Mantuanus libro 1. de Cala. Naſamonum ſingulis adſunt uxores plures, cum quibus palàm congrediuntur, prætẽto baculo. Nuptiali cœna diſcũbentiũ ſingulos adit noua nupta Veneris gratia. Cõgrediũtur illi domo allatũ donũ cõtribuentes. Ad maiorũ monumẽta, futurorũ ſcientiam aucupantur incubãtes manibus. Fidei ſanctio maxima, idẽ ſibi propinaſſe poculũ. Sedẽtium habitu mortuos aſtituunt, idipſum inter moriendũ attendentes, ut ſedẽtes expirẽt. In diuinationibus ſua ſequuntur ſomnia. In præſtanda fide de manu alterius uterq; ſumpto poculo bibit.

Quòd

Quòd si defuerit humor, collectũ è terra cinerem lingũt.

Nabathæi dediti sunt cumulandis diuitijs. Apud eos multa dicitur publicè ijs q rẽ aliquo modo imminuerint. Crescẽtibus opibus augetur honos. Rara inibi seruitia. Ministris utũtur plurimũ cognatis, uel sibi unusquisq; minister est. In cõuiuijs plura duodenis exiccasse pocula ignominiosum est. Rex quãdoq; sibi et alijs ministrat. Vrbes habẽt nullis clausas mœnibus. Vtũtur camelis equorũ uice. Perfuncta fato corpora habẽt stercoris loco. Regis cadauer in sterquiliniũ deijcitur. Sol illis sacratißimũ numẽ.

Ophiogenes, populi sunt in Hellesponto, qui serpentum ictus cõtactu leuant, & manu imposita uenena extrahunt corporibus. Plinius lib. 7. cap. 2.

Pelusiotæ non comedunt cæpe. Capillum tondent senescente Luna.

Pyratæ Cilices olim uiuebant furto, & marinis latrocinijs.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione syderũ, literarum, naualiumq;, ac bellicarum artiũ.

Pandæ, seu Pandæi, Indorum populi, soli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Psylli populi sunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Pygmæi sunt cubitales: infestantur à gruibus. Insidentes arietum caprarumq; dorsis & sagittis armati, ueris tẽpore uniuerso agmine ad mare descendunt, & oua, pullosq; earum alitũ cõsumunt. Ternis mẽsibus eam conficiunt expeditionẽ, aliter futuris gregibus non resisterẽt. Casas luto, pennisq; & ouorum putaminibus cõstruunt.

Nonnulli in cauernis degunt. Horum omnium longiſsimi,non longiores ſunt,quàm pedes duos & quadrantē.

Pandoræ,Indorum populi,degunt in conuallibus. Viuunt annos ducentos.In iuuenta candido ſunt capillo, qui in ſenectute nigreſcit.

Parthi,& Perſæ unguentis madent.Vinum conficiunt ex palmis.Gloriā in bibendo quærunt,& quantò plus bibunt,tantò magis ſitiunt. Dediti ſunt crapulis,ueſcuntur cicadis. Fœtido ſunt halitu propter indiſcretos cibos,& nimium uini hauſtū. Quandocunq; rex ad eos proficiſcitur, unuſquiſq; pro facultate ſalutatum,& cum muneribus,reclinatis poplitibus regum pedes oſculātur. Commiſcebantur ſuis matribus,autore Tertulliano. Nam & parentibus cum liberis ſtupro coire fas eſt. Rex latet ſemper ſub ſpecie cuiuſdam maieſtatis. Multas habet uxores,quibus alternatim concumbit. Currū eius aſſectantur armatorum decem millia, haſtis argento coruſcantibus, ſpiculis auro præfixis.Regij currus latera ornantur deorum ſimulachris. Iugū collucet gemmis. Eorum Magi nihil præter olera,& farinā in cibum recipiunt. Herodotus ait,Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti. His quandoq; imperauit Gallus, q propterea uocatur auis Perſica. Furta impunè permittunt. Vino hilares,de dubijs rebus conſultant. Statuas non erigunt, non templa conſtruunt,non aras, licet regem inſtar numinis uenerentur. Conſcenſis mōtibus Ioui hoſtias immolant. Rem quoq; diuinā faciūt Soli,Lunæ,Telluri,Igni,Aquæ & Vētis. Nefas,& maximum ducunt probrū,aut uomuiſſe, aut egeſsiſſe corporis excrementa aliquo ſpectāte. Liberorū diſciplina ternario perficitur numero,ut equos agitēt peritè,ſagittas doctius excutiant, & uera loquantur. Ante quinquenniū,aut quadrien

quadrienniū, filius non admittitur in conſpectū parentis, ut ſi in ipſa infantia contingat puerū perire, pater minus afficiatur. Inhoneſtum eſt referre, quæ factu ſunt turpia. Turpe quoq;, quicquam cuiquam debere. Item in flumen urinā profudiſſe, aut ſpuiſſe, uel omnino manus abluiſſe, piaculū opinātur. Fluuios enim colunt religioſiſsimè. Natalitiā cœnā quotannis rex apponit. Eidē ſingulis annis ebrietas ſemel permittitur. Quum Mithræ deo diuina res peragitur, ſaltat etiamnū. Equitare inſuper, & ſaltare diſcunt, exiſtimantes, illum corporis motū robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgēt, quàm ſe expleuerint cibo. Homines amant adunco naſo, quòd eiuſmodi fuiſſe Cyrum regē prodant annales. Vbi licentius uolunt indulgere conuiuijs, non uxores, uerum pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad menſam accumbunt, & unà comeſſantur. At quum laſciuire uolunt, meretriculas adhibēt. Qui regis filius regno ſuccedit, eius natalem quicunq; in regno ſunt, celebrant, ſimulq; in poſterū quotannis eandem lucem ſacris & feſtis uniuerſa Aſia proſequitur. Omnes ferè ſunt ſubnigri, uel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & ſupercilijs repādis, non indecoris barbis, capilliſq; prolixis hirſuti. Omnes promiſcue uel īter epulas feſtoſq; dies gladijs cincti cernūtur. Pro opibus quiſq; aſciſcit ſibi matrimonia plura, uel pauca. Nemo poſt ſatietatem ſuperfluos accipit cibos. Abundāt īanibus uerbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxtà in aduerſis rebus et proſperis, callidi, ſuperbi, crudeles, uitæ neciſq; poteſtatem in ſeruos & plebeios uendicātes. Cutes uiuis hominibus detrahūt. Nec miniſtranti apud eos famulo hiſcere licet, uel loqui, uel ſpuere. Ingratos ante omnia ſeueriſsimè puniunt. Ad

iudicandũ, uſu rerũ ſpectati, & alienis non indigẽtes cõ-
ſilijs, deſtinantur. Vtuntur armillis & monilibus aureis
& gẽmis, præcipuè margaritis. Fœminarũ mira pulchri-
tudo. Nihil apud eos pingitur uel fingitur, præter uarias
cædes & bella. Liberos inſtituunt, ut non niſi uera loquã
tur, & à mẽdacio abſtineant. Mentiri turpiſsimũ putãt.
Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia utũtur
pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corru-
ptiſsimi fuerunt luxu & delitijs, &c. Qui plura de Par-
this ſcire uolet, petat Herodotũ. Cælium cap. 2. libro 5.

Pictones uberrimos calce agros quondam fecere. autore Plinio.

Paramedeſidæ, agreſte hominum genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti ſunt. Tuguria latere primo ſtruunt in montibus, foramine ſupernè relicto, unde lumẽ accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Pharisæi delicijs & molliciei minimè indulgebant. Proſequebantur quod dictabat ratio. Maiores natu uenerabantur, ut ne uerbo quidem læſos uellent. Fato geri omnia credebant. Neq; tamẽ liberi arbitrij poteſtatẽ auferebant. Iudicium dei futurum ſentiebãt: nam & animas fatebantur immortales: Bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas trãſmitti ad æterna ſupplicia. Tãtam ſuæ uirtutis concitarunt opinionem, ut numeroſi populi multitudo ad eos uidendos conflueret. Dicti ſunt Phariſæi ab inſtituto uitæ, quòd à cæteris abiuncti puriſsimè uiuerẽt. Nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur ſegregatio. Quieſcebant in anguſtis tabulis, aut etiam ſpinis, uel lapidibus, ad cõprimendas corporis titillationes. Decalogum ſcribebant in membranulis, legebantq; in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentarijs.

Phaſelitæ populi in Pamphilia piſciculos ſalſos dijs immolabant, & Cabro deo ſalſamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Helleſponto, Amorem inter Deos uenerantur.

Pedalij, Indorum populi, nihil in ſacrificijs aliud à dijs petebant, quàm iuſtitiam, arbitrati ſe omnium rerum compotes futuros, ſi eam conſequerentur.

Pannonij feroces fuerũt, & idonei bello. Auſonius: Armiferis alui quos ego Pannonijs. Et alibi: Saluere Auguſtũ iubeo, natumq́;, patremq́;, Imperijs grauidas qua ſeco Pannonias. Mira fuit eius gentis in uictu lauticia. Omnes cuiusq; ætatis culinariam norunt artem. Auidiſſimi erãt audiendi, ſtudendi non ita. Veſtium in patria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduerſus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouidius: Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Meſſenijs adiacent, uino adeò gaudent, ut non alibi quàm in cauponis habitent, hoſpitibus domos elocantes cum uxoribus. Hoſtilis tubæ ne in ſomno quidem ſonum perferunt.

Quodam tempore quum in Pſyllorum finibus Auſter perquàm ualidus & diuturnus flauiſſet, eoq́; flatu uniuerſa eorum aqua exaruiſſet, dolore moti conſtituerũt ulciſci iniuriã illã. Propterea cõmuni edicto omnes ſumptis armis in Auſtrum perinde, quaſi hoſtem, iure belli profecti ſunt. Atq; ita profectis uentus magno ſpiritus agmine uenit obuiã, & uniuerſos cum omnibus copijs, armisq́;, cumulis arenarum & mõtibus operuit. Eaq; ruina omnes ad unum perierunt, autor Herodotus. Romæ in

publicum egredi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhodienses sacrificiũ quoddam peragebant, ubi res iurgijs, & uerbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ sacrificabãt, dies aliquot apud arã deæ conuiuia prorogabant, atq; inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animiq; præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex suis arboribus depectũt lanas tenuißimas, quas Bombyces uermiculi aranearum instar cõficiunt ex tenuißimis filis. Verg. li. 2. Geor. Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. Ausonius: Iam pelago uolitat mercator uestifluus Ser. Seneca: Quæ Phœbæis subditus Euris, Legit Eois Ser arboribus. Idem: Et quocunq; loco iacẽt Seres uellere nobiles. Iustißimi sunt, & ducentesimũ uitæ annũ excedũt. Rutilas habẽt comas, oculos cæruleos. Frugalißimi sunt, & pacatioris uitæ cultores, uitantes reliquorũ mortaliũ cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emẽda fila, nulla sermonũ uice, rerũ precia solis proponunt oculis. Nihil ipsi comparant aduectitium. De his Martianus Capella: Seres, inquit, undis aspergũt arbores suas, ut lanugo quæ Sericũ creat, poßit admitti. Aliarum gentium homines aspernantur ac refugiunt.

Scythæ populi domos, habent uolubiles in plaustris. Horat. lib. 3. Carm. Campestres melius Scythæ, Quorum plaustra uagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes uocat libro 3. ubi ait: —Tinxere sagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durãt in fame & siti, uirtute cuiusdam herbæ quæ uocatur Spartania. Strepunt equitatus gloria. Quũ uident se magnopere indulsisse potui, arcuũ chordas pulsare consueuerũt, ut dissolutũ uoluptatibus animũ ad pristinam continentiam

reuocent. Vescũtur humanis carnibus. Hospites immolãt, & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi sunt, & animosi, propter frigidissimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honoris causa mortuos uorare. Sagittarum aciem tingunt uiperina sanie, & humano sanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem uiperas ubi iam perierunt, diebus aliquot sinunt liquescere: mox ubi satis cõputruerũt, in ollam sanguinẽ hominis unius totũ infundunt, adobruuntq; sterquilinio, uase diligenter obturato. Vbi uerò sanguis ipse contabuit, eximũt, & saniei uiperinæ cõmiscent. Scythotauri furtorũ licentia uictũ solent sibi comparare. Aduenas cædunt hostiarũ loco. Scytharum plerisq; communia sunt omnia, præter ensem, & cyathũ. Vxores itẽ & liberi sunt inter promiscua. Simplicissimi fuerũt olim, & æquitatis obseruantissimi. Eò demũ improbitatis persuaserunt, ut cunctis ad quos accederent, nares præciderẽt. Iracundi sunt. Peculiare est ijs & Sarmatis, manibus defuncti uiri uxores interficere. Pabulo & pecori, nõ aruo student. Tympana ex corio curribus suis alligant hyemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maxime execrantur, ut qui communia habeant omnia, & immunita. Ebrietas plus nimio frequens est. Hinc Scythissare uerbum, est inebriari. In solennibus cõ- Scythissare.
uiuijs circunfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, nisi qui ex hostibus aliquot interfecerunt. Nullas habent urbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli. Viuunt ex pecoribus. Simulachra, aras, & delubra non putant facienda, præterquàm Marti. Inopes sunt lignorum. Propterea quum pecudes excoriant, ossa quoq; carnibus denudant, & succensis ossibus carnes coquunt.

coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum uirum ceperint, eius sanguinem potant. Quoscunq; in prælio interemerint, regi offerunt, Ablato enim capite fiunt participes prædæ, quã arripuerint. Hostiũ homicidas in magno habẽt honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant uaticinatoribus, qui cũ uirgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes simul liberos interficit, illæsis fœminis. In faciendis fœderibus uinum sanguine mixtum epotant. Regi nullus uænalitius ministrat. Eo mortuo quinquaginta ministrorũ eius strangulantur, ac totidem præstantißimi equi.

Sauromatæ, seu Sarmatæ, qui sunt inter Borysthenem & Istrum, uagi sunt, & mutant domicilia. Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresq; domorũ Sauromatas quaties? Sanguinẽ equinum permixto potant lacte. Tanta sunt barbarie, ut pacem nõ intelligãt. Promissa sunt barba & longis capillis: Propterea uocãtur intonsi. Seneca: Intonsis teritur qua uia Sarmatis. Inepti sunt ad pedestrem pugnam. autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad utranq; Rheni ripã habitantes flauos habent capillos, quos, ubi satis creuerunt, quodam artificio in nodum complicant. Martialis lib. 1. Crinibus in nodum tortis uenere Sicambri. Claudia. Flauam sparsere Sicambri Cæsariem.

Siculi pollẽt acumine, & uafricia. Propterea Maternus eos acutos uocat, & Apuleius lib. 11. Trilingues.
Sicilisitare. Vnde Sicilisitarè uerbũ Plautinum, est astutè loqui.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti sunt, & uillosi toto corpore, gaudentq; syluarum latebris, & hominum commercia refugiunt.

Suani gẽtes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabæi

Sabæi ditißimi sunt syluarũ fertilitate odorifera, auri metallis, agrorũ rigui mellis, cæræq; prouentu. Corpora defunctorũ non pluris faciũt quàm stercora. Quinetiã reges ipsos inter sterquilinia reijciunt.

Sorbotæ, populi Aethiopiæ ex Africæ parte, dicũtur esse octonûm cubitorum.

Sciopodes in maximo æstu humi iacentes resupini, umbra pedum se protegunt.

Soritæ Indorum piscibus uiuũt, quos unguibus dissectos sole torrent, & ita panem ex ijs faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, delicijs & uoluptatibus adeò indulserunt, ut luxuriosa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id est impudici. Conuiuia celebraturi anno prius per uocatores fœminas inuitabant, quò luxu, roseis gemmis, auro, unguẽtis, & uestibus exquisiti impẽdij cultæ, omniũ ora in se conuerterent. Erant & fastu præturgidi. Hinc adagium, Sybaritæ per plateas. Artes quæ sono cõstant, à ciuitate reijciebant, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoq; in urbe nutriri nolebant. Habebant in delitijs exiguæ staturæ homunculos, & catellos. Diuites si quando rusticatum ire uellẽt, curru uehebãtur adeò lente, ut diurnum iter tribus uix diebus conficerent.

Sardi, seu Sardiani, uænales olim pronunciabantur quum quis ludos ederet in capitolio. Hinc adagium, Sardus uænalis.

Solebant Sueui Germaniæ populi obliquare crinẽ, nodoq; substringere. Principes habebant ornatiorẽ capillum, quàm plebei. Quosdam eorũ mores describit Pontanus lib. 5. de stellis dicens: Heluetij, Vsipetesq;, atq; effera corda Sueui, Queis unum prædæ studium, ac durare sub

ipsis

ipsis Corpora fluminibus, teloq; assuescere dextrã: Non urbis, nõ cura domus, agri'ue colendi: Venatu ducũt uitã, atq; è lacte liquẽte: Et quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint Bella placent, fusúsq; hostili è corpore sanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi non regum imperio. autor Curtius.

Saducæi dicebant mortalem esse animã, simul cum corporibus interire. Fatũ negabant. Deum constituebant extra omnem mali patrationem, inspectionemq́;.

Apud Indos duo erãt Gymnosophistarũ genera, Samarei, & Brachmanes: Samarei pomis, oryza, aut farina tantũ alebantur. Rex eos colebat ut deos, illorum precibus pacẽ regno conciliari existimans. Existimabant animã esse in seruitute, quamdiu concludebatur corpore: Liberã uerò ubi separata esset: Propterea uoluntariã plerunq; mortẽ oppetebãt. Hos domestici beatos existimabant: eos uerò qui superessent, deflebant ut infœlices.

Syri leues sunt, & rebus nouandis magnopere procliues. Ludis præterea celebritatibusq́; dediti. Perunguntur oleo precioso, & linuntur unguentis. Maximam diei partem in concœnationibus absumunt & potu. Masculi à XIIII. anno, Fœminæ à XII. usq; ad LXV. tributo obligantur. Fortunam colunt. Proni sunt in cachinnos, & scommata. Diuino cultui satis dediti. Vnde Statius lib. I. Syl. Quod ramis pia germinat Damascus. Operosissimi sunt in hortis. Hinc adagium, Multa Syrorum olera.

Syrissare. Nec caruerunt molliciei nota. Hinc Syrissare uerbum, est molliter uiuere.

Sogdij, populi prope Bactrianos, læti ad mortem festinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum sacerdotes æneo cultro tõderi solebãt.

Apud

Apud Sardos parentes senio confecti fustibus cæde=bantur à filijs, & mox contumulabantur. Turpe siqui=dem putabant multo senio confectum superesse diutius. Magistratibus cogebantur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait Selenetídas mulieres oua parere, indeq; nascentes homines, quinquennes decies esse nobis ampliores.

Aetate beati Hieronymi Scoti uescebantur humanis carnibus. Et quum per syluas porcorum greges, & ar=mentorum reperirent, tamen pastorum nates, & fœmi=narum papillas solebant abscindere, & has solas cibo=rum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, sed pro libidine more pecudum lasciuiebant.

Sarabaytæ sacerdotes Aegypti habitabant in fo=raminibus petrarum, induti porcorum & boum pelli=bus, cincti funibus, discalceati, & sanguine cruentati. Cauernis demum exeuntes paupertatem & abstinen=tiam prædicabant, & barbam spectante populo sibi per uellebant, nummisq; tali astu & commento adeptis, re=meabant in suas speluncas, & in summa lætitia furtim dapibus epulabantur.

Syracusaní olim erant opibus florentißimi, uolu=ptatibusq; ac delicijs addictißimi. Vnde & Syracusana mensa transijt in prouerbium.

Sarracenorum mores sic describit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit, pari sorte sunt bellatores seminudi, coloratis sagulis pubetenus amicti, equorum adiumento pernicium, graciliumq; camelorum per di=uersa reptantes in tranquillis uel turbidis rebus. Nec eorum quisquam stiuam apprehendit, uel arborem co=lit, aut arua subigendo quæritat uictum: sed errant sem=

per sine

per ſine lare, ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga, uxoresq; mercenariæ, conductæ ad tẽpus ex pacto. Atq; ut ſit ſpecies matrimonij, dotis nomine futura coniunx haſtam & tabernaculum offert marito. Ita autem quoad uixerint, late uagantur, ut alio loco mulier nubat, alio pariat, liberosq; procul ducat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus uniuerſis caro ferina eſt, lactis abundans copia, herbæ multiplices, & quæ per aucupium capi poſſunt, uolucres.

Scriptouini perpetuis ferè niuibus rigẽt, crudisq; ferarum carnibus ueſcuntur, quarum pellibus indumenta ſibi conficiunt. autor Paulus Diaconus.

Olim Spartani ſuſtulerunt omnem uſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrumq; prætulerunt nummo ex eadem materia percuſſo.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirſutos, puſillos tamẽ & geſtandis uiris inualidos, ſed qui iuncti currui perniciſſimi ſunt.

Samij gymnaſium Amori nuncuparunt, inſtitutis ſacris, quæ uocantur Eleutheria.

Apud Sotianos, Gallorum populos, rex ſexcentos apud ſe habebat ex prudentioribus, qui regi ipſi conuiuebant, & commoriebantur uolentes adeò, ut non ſit inuentus, qui periculum ſubterfugeret.

Troglodytæ populi ſpecus excauant, quas habẽt pro domibus. Victus illis ſerpentum carnes, ſtridor non uox, adeò ſermonis commercio carent. Aſſidui ſunt in uenationibus, & mira clarent uelocitate: nam ſuper Aethiopiam ueIociores ſunt equis.

Incolæ Taprobanes inſulæ ædificia habẽt modice ab humo extantia. Item aurum, & argẽtum, & marmor

testudinis simile. Praeterea gemmas, & margaritas praecipuae bonitatis. Apud eos annona nunquã augetur. Neq; sunt fora, neq; lites. Herculem colunt. Populus regem eligit, senecta, clementiaq; uenerandum, & liberos non habentẽ. Et si postea gignat, abdicant, ne fiat haereditarium regnũ. Rectores ei dant xxx. Nec nisi multorũ sententia quisquam dãnatur capite. Appellatio est ad populum. Rex si delinquit, morte multatur, nullo interimente, sed auersantibus cunctis, & commercia etiam sermonis negantibus. Agros diligenter colunt. Pomis abundant. Voluptas est in piscatu, testudinum maximè, quarũ superficie domos integunt. Vita hominum centũ annis modica.

Tonemphoae canem habent pro rege, motu eius imperia augurantes.

Thraces calculos colore distinctos pro experimento cuiuscunq; diei in urnã condunt, ac supremo die separatos dinumerant, atq; ita de unoquoque pronunciant. Feruntur esse tam fragilis memoriae, ut quaternarium numerãdo non possint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicosi sunt. Vnde & Martem natum apud eos fabulantur poëtae. Vino se largius ingurgitant. Liberos in mercato uenundant. Virgines non asseruant, sed quibus libuit uiris concumbere permittunt. Vxores seruant uehemẽter, easq; à parẽtibus coëmunt. Punctas notis esse frõtes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis, ignobile. Ociosum esse, habetur pro honestissimo: agricolatorẽ, pro contemptissimo. Spolijs bellicis, & rapto uiuere pulcherrimum. E` dijs colunt Martem, Liberum, Dianam. Reges etiam Mercurium, per quẽ solum iurant, & à quo progenitos se aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hostijs conuiuantur, priusq; deflent, deinde combusta sepeliunt,

aut aliter humo contegunt. Aggesto insuper tumulo uarij generis certamina proponunt, præcipuè monomachiam, id est, singulare certamen.

Tentyritæ, seu Tentyri, solo aspectu & olfactu fugant crocodillos.

Tapyri populi sunt in Parthia, qui uxores suas alijs uiris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos susceperunt. Vino perinde ac unguento oblinuntur. Iustitiam obseruant. Strabo 11.

Tibareni, populi Scythiæ in Asia, quos amant, senio confectos suspendunt in patibulis. Iustißimi sunt, nec prius bello cõgrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hosti ex fide denũciauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, uiri uelut ægritudine simulata in lectulis decumbunt, ut puerperæ, hisq; iacẽtibus præministrant uxores. Lusum amplexantur ac risus, quòd in ijs maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarij hæretici fuerũt in Solymis ciuitate anno M. XXX. post imperium Augusti. Frequentes, & aßidui uersabantur in templis, unde tractum nomen. Simulachrũ habebant summo factum artificio, cui hominis cutem superinduxerant, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui promicabant oculorũ uice. Huic autem simulachro sacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & constantiores se futuros putabant. Eos uerò qui ex Templarij uirginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulachrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore masculorũ fœdißimo. Damnati sunt tandem in Viennensi

concilio

concilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud Thrausos populos Thraciæ edito puero propinqui aßistentes lugent, miserias huius uitæ recensentes, quas passurus sit infans ille. Hominẽ fato functum per lusum & lætitiã terræ mãdant, referentes quot malis liberatus sit ille. Multas habent uxores, quæ si contingat uiro hominẽ exuere, certatim cõtendunt eius mortẽ sequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS.

Vergilius Aegloga prima.

ANtè leues ergo pascentur in æthere cerui,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Antè pererratis amborum finibus exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Aegloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; sequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, uituli antè leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ antè columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida flauescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas uaga Flumina, retro
Flectite, & aduersi rursum diffundite campis,
Incurrant amnes paßim remeantibus undis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Ouidius libro 13. Metam.

Antè retro Simois fluet, & sine frondibus Idæ
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem libro 14.

-Prius inquit in æquore frondes
Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ.

Idem lib. 15.

Desinet antè dies, & in alto Phœbus anhelos
Aequore tinget equos.

Idem lib. 1. de Ponto.

Nam prius incipient turres uitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouidius lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit.
Nec Babylon æstum, nec frigora Pontus habebit,
Calthaq; Pæstanas uincet odore rosas:
Quàm tibi nostrarum ueniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altaq; quàm multis floreat Hybla thymis.
Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,
Quotq; natent pisces æquore, certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,
Et patiar fossis lumen abire genis.

Idem

Idem in eodem.

Nominis antè mei uenient obliuia nobis.

Idem lib. 4. de Ponto.

Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
Et freto ueliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino,
Gratia quàm meriti possit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
In caput Euxino de mare uertet iter.
Vtq; Thyesteæ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.
Et tepidus Boreas, nec sit præfrigidus Ister.

Idem in epistola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanthi uersa recurret aqua.

Idem in epistola Helenæ.

Terra precor uultus obruat antè meos.

Idem lib. 1. Elegiarum.

Antè uel à membris diuidar ipse meis.

Idem lib. 1. de Arte.

Vere prius uolucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis.

Idem in Ibin.

Desinet esse prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cœli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,

Quam uetus accensa separat ira pyra.
Et uer Autumno, Brumæ miscebitur Aestas,
Atq; eadem regio uesper & ortus erit.

Idem lib. 1. Tristium.

Spiritus hic uacuas prius extenuandas in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

Idem lib. 4. Tristium.

Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Idem lib. 5. Tristium.

Cana prius gelido desint absynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,
Immemorem quàm te quisquam conuincat amici.

Lucanus lib. 1.

-Omnia mixtis
Sydera syderibus concurrent, ignea pontum
Astra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum. Fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poscet sibi, totaq; discors
Machina, diuulsis turbabit fœdera mundi.

Horatius lib. 1. Carminum.

Sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis.

Idem in Epodo.

Priusq; cœlum sidet inferius mari
Tellure porrecta super.

Idem ibidem.

Simul imis saxa renarint uadis regnata.

Propertius lib. 1.

Nulla prius uasto labentur flumina ponto,

Annus

Annus & inuersas duxerit antè uices.

Idem lib. 2.

Nam citius paterer caput hoc discedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos.
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & sicco gurgite piscis erit.

Idem lib. 3.

Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminaq; ad fontis sunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum,& bona littora nautis,
Præbeat hospitio sæua Malea suo.

Idem lib. 2.

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,
Altaq; mortali deligere astra sono.

Persius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Satyra 10.

Promptius expediam,quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros Autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios,quot circunscripserit Hylus
Pupillos,quot longa uiros exorbeat uno
Maura die,quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poßideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib. 13. Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Idem lib. 15. Syluarum.

-Potius fugientia ripas

Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quàm miseros lugere uetes.

Statius lib. 17. Theb.

Antè hæc excußo frondescet lancea ferro,
Inachus antè retro nosterq; Achelous abibunt.

Idem lib. 8.

–Citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aspiciat.

Idem lib. 3. Achill.

Sed pater antè igni, ferroq; excisa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc uersa procellas Mœnia.

Claudianus in Cons. Manlij Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Offæ.

Idem de uictoria Stiliconis in Alaricum.

Irriget Aegyptum Tanais, Mæotida Nilus,
Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucasceisq; iugis calidoq; nigrantibus Austro
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de Consulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.
Antè Thyestæis iterum conterrita mensis
Intercisa dies refugos uertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios spargent tellure sub ima,
Aëra quum piscis, quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Maßylla per arua leones
Pellet, hyems tepidi tempore ueris erit.

Stroza pater lib. 1. Eroticôn.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,

Et nouus Hesperio surget ab axe dies.
Antè Fado Tagus, atq; Athesi miscebitur Ister.

Idem lib. 3. Eroticôn.

Ergo Scylla prius, Scyllæq; aduersa Carybdis,
Præbuerint fessis puppibus hospitium.
Antè suo Nereus gelidas admiserit Arctos
Aequore, Terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet occasus diem,
Pax antè fida niuibus & flammis erit,
Et Scylla Siculum iunget Ausonio latus,
Priusq; & multò uicibus alternis fugax
Eurippus unda stabit Euboica piger.

Idem in Thyeste.

–Aethereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Consistet æstus unda, & Ionio seges
Matura pelago surget, & Lucem dabit
Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,
Cum morte uita, cum mari uentus fidem
Fœdusq; iunget.

Idem in Thebaide.

–Ipsa se in leges nouas
Natura uertet, Regeret in fontem citas
Reuolutus undas amnis, Et noctem afferet
Phœbea lampas, hesperus faciet diem.

Idem in Hippolyto.

–Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet uada
Incerta Syrtis, Antè ab extremo sinu

Hesperia Tethys lucidum attollet diem.
Et ora damis blanda præbebunt lupi.

Idem in Oetæo.

Iungentur antè sæua syderibus freta,
Et ignis undæ, tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies.

Idem in Hercule Oetæo.

-Antè ab occasu dies
Nascetur Indis, antè glacialem polum
Scythas'ue tepida Phœbus afficet rota.

Idem.

Descendat astris Luna desertis licet,
Et bruma messes uideat, & cantu fugax
Sit depræhensum fulmen, & uersa uice
Medius coactis fugerit stellas dies.

Idem ibidem.

Antè nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit unda,
Antè descendet glacialis ursæ
Sydus, & ponto uetito fruetur.

Idem ibidem.

Mutetur orbis, uallibus currat nouis
Ister, nouasq; Tanais accipiat uias.

Erasmus in adagijs.

Acanthida uincet Cornix.

Calphurnius apud eundem.

Astyle credibile est, si uincat acanthida Cornix
Vocalem, superet si turpior ædona bubo.
Prius testudo leporem præuerterit.

Calentius lib. 2. Eleg.

Antè per ignotos errabunt sydera fluctus,

Pascenturq;

Pascenturq; leues æquora lata boues.
Antè à squamiferis habitari piscibus æquor
Desinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo similis populus insidiabitur, antè
Proximus in uetitas corruet anguis aquas.

Pontanus lib.1. de Stellis.

Sed prius Herculei torrentia sydera monstri
Solstitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conspicui summo de cardine mundi
Flaua Lycaonio surget Palantias axe,
Atq; diem auerso subteruehet auster olympo.
Stabunt & cœli septem labentia signa.

Baptista Pius.

Nam prius in colles rebor uaga flumina ferri,
Et Nilum hyberno diluere arua gelu.

Idem.

Sed prius æquorei damis iungentur Echini,
Et mixto æripedi semine Gryphes equo.

Idem.

–Sthonio prius orbe tepescere credam
Memnonio, & tingi posse colore niues.
Excelsæq; uagis undabunt piscibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis unda fluet.
Hesperioq; nitens Phœbus consurget ab axe,
Atq; pari Euphrates Tygris & ore ruent.

Idem.

Antè caput Nili deprendet, & ora Sesostris,
Deponet uirus & Stygis unda suum.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,

Et quot

Et quota in Oceani belua mole natet. Idem.

Astra sagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obscura nocte uehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum,
Luror & ætheros cinget ubiq; polos.
Et superûm iurare (licet metus urgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per syluas uolitare canes, uolucresq; ferarum
Cernemus duri lustra habitare soli.
Committentq; lupi damæ sua corpora rostro,
Et lepus Arcadico rostra habitata cani.
Et Phaëtontæi cycnus uon immemor axis,
Fulmineas cupiet scandere posse domos.
Desinet æquoreis caput obiectare procellis
Aesacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnonidum canet exequialia mitis
Iusta, neq; hæc tumuli tinget herilis humum.
Congeret aëria nidum super arbore perdix,
Thysbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui uolucris subitò data uersicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Labilis audaci Congro murena relinques,
Et cum squamigeris Barre feris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halictus auem.

Palladius Soranus.

Desinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent quæ sunt contraria dulci

Duraq;

Duraq́; spectares mollia saxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt semper redolentia, flores
Pascua, rura, domos, uiuentia cuncta fouebunt.
Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient proprijs dum sedibus astra.
Mellis opes studium linquent, nidosq́; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Custodita dolos mulier, mendacia seruus.

Idem.

Validum prius ægra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPOris, qua diu aliquid futurum significamus.

Vergilius Aegloga 5.

DVm iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Dumq́; thymo pascentur apes, dum rore cicadæ.

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas.
Viuet & Ascræus, dum mustis uua tumebit,
Dum cadet incurua falce resecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcusq́; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
Dum Tyberis liquidas Thuscus habebit aquas.

Lucanus lib. 1.

–Dum terra fretum, terramq; leuabit,
Aër, & longi uoluent Titana labores,
Noxq; diem cœlo totidem per signa sequetur.

Syllius lib. 6.

–Dum cœli sedem, terrasq; tenebit
Casta fides, dum uirtutis uenerabile nomen Viuet.

Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum sydera cœlo
Lucebunt, dum Sol inde se littore tollet.

Politianus.

–Dumq; in tacito uaga sydera cœlo!
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum uer tristis hyems, Autumnum proferet æstas,
Dumq; fluet spirans, refluetq; reciproca Tethys,
Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magni decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Solisq; uices uariabilis annus
Sentiet, & solitos seruabunt sydera cursus.

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infestus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonsosq; agitarit Apollinis aura capillos.

Seneca

Seneca in Medea.

Dum terra cœlum media libratum feret,
Nitidusq́; certas mundus euoluet uices,
Numerusq́; arenis deerit,& solem dies,
Noctem sequentur astra,dum siccas polus
Versabit arctos,flumina in pontum cadent,
Nunquàm meus cessabit in pœnas furor.

Idem in Oedipo.

Lucida dum current annosi sydera mundi,
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq́; demissos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,
Altaq́; cæruleum dum Nerea nesciet arctos,
Candida formosi uenerabimur ora Lyæi.

Tibullus lib,1.

Quem referent Musæ,uiuet dum robora tellus,
Dum cœlum stellas,dum uehet amnis aquas.

Stroza pater.

–Erunt donec uaga sydera cœlo,
Donec erit tellus,æquora donec erunt.

Stroza filius.

–Phœbeia donec
Laurus & orbita erit,nomenq́; Helyconidis umbræ.

Idem.

Dumq́; polus uertet Pegasĉæ signa carinæ,
Flacce tuæ dabitur palma secunda lyræ.

Idem.

Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia nostræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris unda per urbem,
Tinctile dum Scythicas armabit missile dextras.

POETICA DESCRIPTIO,
*qua docemus aliquid longè la-
teq́; fieri.*

Lucanus lib. 1.

VNde uenit Titan, & nox ubi sydera condit,
Quáq́; dies medius flagrantibus æstuat horis,
Et quà bruma rigens, ac nescia uere remitti,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Meta.

Quáq́; patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quà uiolens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Syl.

Ibis, quà uagus Hercules & Euan
Vltra sydera, flammeumq́; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Quà sua de cœlo prospicit arua Ceres,
Quáq́; patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

–Quà lucem premit
Aperitq́; Tethys, quà ferens Titan diem,
Binos propinqua tingit Aethiopes face.

Idem.

Et quod Occasus uidet, & quod Ortus.

Idem.

Auroram inter & Hesperum,
Et quà Sol medium tenens,

Vmbram

Vmbras corporibus negat.
Quodcunq; abluitur cœlum,
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Theba.

Quà lata terris spacia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus uada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; nascentem uidet ora Solem,
Quæq; ad occasus iacet ora seros.
Si qua feruenti subiecta Cancro est,
Si qua maioris glacialis ursæ,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari Cingitur alto, Quaq; æthereo
Candida mundo sydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus uagis
Complexus undis, ultimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quicquid Sol oriens, quicquid & occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis
Quicquid uel ueniens, uel fugiens lauat,
Aetas pægaseo corripiet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunq; placidis flexibus Phasis rigat,
Pontusq; quicquid Scythicus à tergo uidet,
alustribus quà maria dulcescunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI, ET *frequentis numeri, per similitudines, & comparationes.*

Vergilius lib. 4. Georgicorum.

Quàm multa in folijs auium se millia condunt,
Vesper ubi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Aeneid.

Quàm multa in syluis Autumni frigore primo
Lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, ubi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Idem lib. 7. Aen.

Quàm multi Libyco uoluuntur marmore fluctus,
Sæuus ubi Orion hybernis conditur undis.
Vel quum Sole nouo densæ torrentur aristæ,
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Aeneid.

Quantus ab occasu ueniens pluuialibus hœdis
Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In uada præcipitant, quum Iuppiter horridus austris
Torquet aquosam hyemē., & cœlo caua nubila rumpit.

Ouidius lib. 11. Meta.

Somnia uana iacent, totidem quot meßis aristas,
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.

Idem lib. 4. Tristium.

Meq; tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quotq; fretum pisces, ouaq; piscis habet.

Idem lib. 4. Trist.

Quot frutices syluæ, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus.

Idem

Idem ibidem.

Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quot'ue soporiferum grana papauer habet,
Sylua feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis, quæ si comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.

Idem ibidem.

Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent,
Tam me circunstat densorum turba malorum.

Idem lib.4.de Ponto.

Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent,
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Idem lib.1.de Arte.

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos
Aequore quot pisces, fronde teguntur aues,
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas.

Idem lib.2.de Arte.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla
Cærulæa quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores.

Idem lib.3.

Sed neq; ramosa numerabis in Ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum uere tepenti

Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems.

Statius lib. 5. Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Syllius lib. 7.

Quàm multa affixus coelo sub nocte serena
Fluctibus è medijs sulcator nauita ponti
Astra uidet, quàm multa uidet feruoribus atris,
Quum Calabros urunt ad pinguia pabula saltus,
Vertice Gargani residens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, uer habet colores,
Non tot tristis hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis,
Non tot spicula Moedicis pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,
Non aër tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur undæ,
Non tantus numerus Libyssæ arenæ
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Vesanos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ,
Laserpiciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib. 2.

Non tot Achæmenijs armantur Susa sagittis,
Spicula quot nostro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per urbes

Ad noui

Ad noui ludos auidus theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas educat frondes Oeta,
Nec uere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur densum globo,
Fluctusq; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum secans,
Torpente Nilo pensat Arctoas niues.

Baptista Pius.

Cærula quot pisces, quot Lesbia terra racemos,
Mascula quot tellus thura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet uolucres agitabilis aër,
Gargara quot messes, uina Phalernus ager.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEuißimi, & miræ celeritatis.

Vergilius lib. 10. Aeneid.

FVgit illa per undas
Ocyor & iaculo, & uentos æquante sagitta.

Lucanus lib. 1.

-Et torto Balearis uerbere fundæ
Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta.

Idem lib. 5.

Ocyor & cœli flammis & tygride fœta.

Idem lib. 9.

-Calido non ocyus austro

Nix resoluta tepet.

Horatius lib.2.Car.

Ocyor ceruis,& agente nymbos
Ocyor euro.

Statius lib.6.Theb.

Quæ bello sic tela uolant,quæ nubila cœlo
Amnibus hybernis? minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt,glomerantur tardius imbres,
Tardius in summos decurrunt flumina montes.

Idem ibidem.

—Credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exilijsse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum procul impasti fremitum accepere leonis,
Siue putant,rapit attonitos fuga cæca,metusq;
Congregat,& longum dant cornua mixta fragorem.

Sidonius.

Non sic fulminis impetus trisulci,
Non pulsa Scythico sagitta neruo,
Non sulcus rapide cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquàm sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica uelox manu
Excussa fertur,qualis insano ratis
Premente uento rapitur,aut qualis cadit
Delapsa cœlo stella,quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit uiam.

Idem in Hippolyto.

Fugit insanæ similis procellæ,

Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum uentis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum celebrauit Aeneas) stadiodromi, seu decursores in stadio fuerũt Eurialus, Nysus, Diores, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.

Camilla regina fuit Volscorum, cuius celeritatem describit Vergilius in fine 7. libri, dicens:
Illa uel intactæ segetis per summa uolaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De Achille, Catullus: Nascetur nobis expers terroris Achilles, Qui persæpe uago uictor certamine cursus Flammea præuertet celeris uestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram usus est equo Pægaso, sanguine Medusæ nato.

Perseus uerò in Medusam certaturus, accepit à Mercurio talaria & ensem, quibus adminiculis ambo per äerem ferebantur. Propertius lib. 2. Non si Pegaseo uertaris in aëra dorso: Nec tibi si Persei mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga uetustas Pennati largitur equi.

Poëtæ fabulãtur Dædalum inclusum labyrintho, propter liberatum Theseum, quum iudicium capitis expauesceret, alas sibi confinxisse, eoq; remigio periculum euasisse. Vergilius lib. 6. Aeneidos: Dædalus (ut fama est) fugiens Minoia regna, Præpetibus pennis ausus se credere coelo, Insuetum per iter gelidas enatauit ad Arctos.

De Atalanta *uenatrice Arcadica Ouidius lib.10. Metamorphoseos: Forſitan audieras aliquem certamine curſus Veloces ſuperaſſe uiros, nō fabula rumor Ille fuit: ſuperabat enim, nec dicere poßis, Laude pedum, formæ ne bono præſtantior eſſet. Statius lib.6. Theb. Quis Mænaliæ Atalanteæ Neſciat egregium decus, & ueſtigia cũctis Indeprenſa procis.* Hanc enim dicunt certaſſe curſu in Hippomenem, dum ab eo in uxorem peteretur. Vnde idem Ouid. *Dum talia ſecum Exigit Hippomenes, curſu uolat alite uirgo: Quæ quanquàm Scythica non ſegnius ire ſagitta Aonio uiſa eſt iuueni, tamen ille decoris Mirator magis eſt, curſus facit ipſe decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis.* Hanc curſus concertationem Sidonius deſcribit dicens: *Emicuit pernix populo trepidante uirago, Nil toto tactura gradu, quum pallidus ille Reſpiceret medium poſt ſe decreſcere campum, Et longas ad ſigna uias ſtatuq; propinquo Preſſus in hoſtili iam curreret anxius umbra, Donec ad anfractum metæ, iam iamq; relictus Concita ter ſparſo fregit ueſtigia pomo.*

Mermeros, *cẽtaurus fuit pedum leuitate præſtantißimus. Ouid. li.12. Quiq; pedũ nuper certamine uicerat omnes Mermeros, accepto tum uulnere tardior ibat.*

De Phædimo & Dimante, *Statius lib.6. Theb. Et bis in Iſthmiaca uictor clamatus arena Phædimus, alipedumq; fugam prægreſſus equorum Antè Dimas.*

Claruit Opheltes *nauta curſu uelocißimo. Sidonius: Qui uigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantasq; ſuperbas.*

Thalus *fuit quiſpiam, quem Iupiter æreis pedibus finxiſſe dicitur, cuſtodemq; Europæ adhibuiſſe, ac celeritate ter quotidie Cretã obiuiſſe.* De quo nonnulli uolunt

Catullum

Catullum intellexisse illo carmine: Non custos si ego fingar ille Cretum. quamuis alij ad Dædalum referant.

Philippides CLX. stadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Canistius cursor Lacedæmonius & Philonides Alexandri magni à Sicyone Elin uno die MCC. stadia cucurrerunt.

Tiberius Nero uehiculis tribus ad Drusum fratrē in Germania ægrotantē festinans, ducenta passuum millia emensus est.

Iuba apud Plinium testis est Troglodytarum gentem miræ uelocitatis esse.

Ladas cursor fuit Alexādri uelocissimus. Mart. li. 2. Quid si per graciles uias petauri Inuitum iubeas subire Ladam. Petauri autem dicuntur homines agiles, qui se per circulos immittunt, nascunturq; sub Delphine. Idem Mar. lib. 11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte frustra crure ligneo curres. Petauri.

Atas puer Vipsano consule à meridie ad uesperum LXXV. millia passuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mart. lib. 4. Siue leuem cursu uincere quæris Atan.

Philippus Lysimachi frater, regem per ducenta stadia uectum pedes comitatus est, quum etiam lorica indutus arma gestaret. autor Curtius lib. 7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, ut curreret super triticeas aristas, nec oblæderet. Demaratus uerò etiam per mare incessisse prodidit. autor Cælius cap. 5. lib. 5.

Oriō Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui cōcessū est, ut sup fluctus curreret perīde ac ī terra sup aristas ferretur, nec eas cōminueret. autor Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad ultimum uitæ tempus equitabat, iaculabaturq́;: & per mille stadia, dispositis per interualla equis una die discurrebat: Currus sex & decē equis agitauit.

Haraldus quidā nonnulla insitatæ agilitatis spectacula exhibuit: nā duobus equis in stadium admißis utroq; metā prior tenuit. Geminis siqdē bacillis inter currēdū innixus crebris saltibus corpus cōcitabat. autor Saxo.

Echion. Ouidius libro 8. Meta. Impiger Eurytion cursuq́; inuictus Echion.

De Lycaste, Dianæ comite, Claudianus: Et cursu Zephyris nunquàm cessura Lycaste.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Vergilius libro 2. Aen.

IAmq́; iugis summæ surgebat Lucifer Idæ,
Ducebatq́; diem.

Idem libro 3.

Iamq́; rubescebat stellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem lib. 7.

Iamq́; rubescebat radijs mare, & æthere ab alto
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Idem libro 11.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Idem libro 11.

Aurora interea miseris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera atq; labores.

Idem libro 12.

Postera uix summos spargebat lumine montes

Orta

Orta dies, quum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.
Ouidius lib. 2. Meta.
-Fulget tenebris Aurora fugatis.
Idem libro 4.
Postera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq; pruinosas radijs siccauerat herbas.
Idem libro 7.
Postera depulerant Auroræ lumina noctem.
Idem lib. 9.
Postera lux radijs totum patefecerat orbem.
Idem lib. 15.
Postera sydereos Aurora fugauerat ignes.
Idem lib. 3. Fastorum.
Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.
Idem lib. 4. Fast.
Nox abijt, oriturq; Aurora.
Idem lib. 6. Fast.
Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et uigil Eois lucifer exit equis.
Idem lib. 1. de Trist.
-Cœlo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.
Idem lib. 1. Eleg.
Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.
Idem.
Iam super Oceanum uenit à seniore marito
Flaua pruinoso quæ uehit axe diem.
Lucanus libro 1.
-Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.

Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum ſparſit lumine terras.

Idem lib. 5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina Solis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdonijs elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras.
Rorantes excuſſa comas, multumq; ſequenti
Sole rubens. Illi roſeus per nubila ſeras
Aduertit flammas, alienumq; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipſi uetet eſſe ſorori.

Idem libro 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deiſq;
Purpureo uehit ore diem.

Idem lib. 6.

Clara laboriferos cœlo Titania currus
Extulerat. Idem lib. 2. Achill.
Iam premit aſtra dies, humiliſq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.

Idem libro 5.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitoq; coruſcæ
Lucis adhuc hebetem uicina nocte leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.

Syllius lib. 1.

Pellebat ſomnos Tithoni roſida coniunx.

Idem libro 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,

Solis

Solis equi sparsere diem, iamq; orbe renato
Diluerat nebulas Titan, sensimq; fluebat
Caligo in terras nitido resoluta sereno.

Idem lib. 6.

Iam Tarteßiaco quos soluerat æquore Titan,
In noctem diffusus equos iungebat Eois Littoribus.

Idem lib. 10.

Post ubi fulserunt primis Phaëtontia fræna
Ignibus, atq; sui terræ rediere colores.

Idem lib. 11.

Postera lux Phaëtontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru splendente sub undis.

Idem lib. 15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.

Sidonius.

Iam Sol adultus rosidæ noctis humorem radio crescente sorbuerat.

Stroza pater.

Verum ubi iam cœlo stellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida Sole dies.

Idem.

Aureus æquoreis ubi Sol caput exerit undis,
Oceaniq; Aurora torum formosa reliquit.

Idem.

Deseruit solito formosior æquora Titan.

Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.

Idem.

–Tenebris aurora fugatis
Tertia iam totum ueniens reserauerat orbem.

Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum senis cubile.

Aurora

Aurora aurigeris comis refulgens
Iam surgit, roseosq; clara uultus
Ostendit, Phaëtontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.

Idem.

Extulerat roseo Cynthius ore diem.

Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum surgens Aurora rubescit,
Quum primum rosea sydera luce fugat.

Catullus.

Sed ubi horis aureis Sol radiantibus oculis
Lustrauit æthera album, sola dura, mare ferum,
Reppulitq; noctis umbras uegetis sonipedibus.

Seneca in Hercule furente.

Iam rara micant sydera prono
Languida mundo, nox uicta uagos
Contrahit ignes, Luce nouata.

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga
Stringebat, ortus uicerat noctem dies.

Idem in Octauia.

Iam uaga cœlo sydera fulgens
Aurora fugat, surgit Titan
Radiante coma, mundoq; diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Vergilius libro 8. Aeneid.

Sol medium cœli conscenderat igneus orbem.

Ouidius lib. 2. Meta.

Iamq; dies medius rerum contraxerat umbras,

Et

Et sol ex æquo meta distabat utraq;.

Idem in Arte.

Iamq; dies medius tenues contraxerat umbras.

Statius lib. 4. The.

Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi
Tollit anhela dies. Idem libro 5.
Sol operum medijs summo librabat olympo
Lucentes ceu staret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.

Val. Flac. lib. 3.

Iam summas cœli Phœbus candentior arces
Vicerat, & longas medius reuocauerat umbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS,
seu aduentus eius.

Vergilius 1. Aeneid.

ET iam summa procul uillarum culmina fumant,
Maioresq; cadunt altis de montibus umbræ.

Idem Aeg. 1.

Et Sol crescentes decedens duplicat umbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & bijugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato uesper procedit ab Oeta.

Idem lib. 2. Aen.

Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox,
Inuoluens umbra magna terramq; polumq;.

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris

Incipit

Incipit, & dono diuûm gratißima serpit.

Idem libro 3.

Nox erat, & terris animalia somnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci.

Idem lib. 4.

Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, syluæq; & sæua quierant
Aequora, quum medio uoluuntur sydera lapsu,
Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæq; uolucres,
Quæq; lacus late liquidos, quæq; aspera dumis
Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.

Idem libro 8.

Nox erat, & terras animalia fessa per omnes,
Alituum pecudumq; genus sopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuscis tellurem amplectitur alis.

Ouidius lib. 8. Meta.

Iam labor exiguus Phœbo restabat, equiq;
Pulsabant pedibus spacium decliuis Olympi.

Idem lib. 10.

Tempus erat, quo cuncta silent.

Idem lib. 11.

Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum. Idem in eodem.
–Nox cœlum sparserat astris.

Idem libro 14.

Presserat occiduus Tarteßia littora Phœbus.

Idem libro 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,

Et ca

Et caput extulerat densissima sydereum nox.

Idem libro 1. Fast.

Nox erat, & uino somnum faciente iacebant
Corpora diuersis uicta sopore locis.

Idem libro 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo.

Idem libro 4.

Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit, & secum somnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Idem libro 6.

Nox erat, & uinis oculiq́; animiq́; natabant.

Idem libro 1. Tristium.

Iamq́; quiescebant uoces hominumq́; canumq́;,
Lunaq́; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano custos Erymanthidos ursæ.

Idem libro 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras.

Lucanus libro 3.

–Titan iam pronus in undas
Ibat, & igniferi tantum demerserat orbis,
Quantum deesse solet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox subit, atq́; oculos uastæ obduxere tenebræ.

Statius lib. 1. Syl.

Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos.

Idem lib. 1. Theb.

Iamq́; per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo subuecta silenti,

Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.
Iam pecudes uolucresq́; tacent, iam somnus auaris
Inserpit curis, pronusq́; per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia uitæ.

Idem lib. 3.

Soluerat Hesperij deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq́; lauabat
Oceani sub fonte comam.

Idem.

Nox subijt, curasq́; hominum, motusq́; ferarum
Composuit, nigroq́; polos inuoluit amictu.

Idem lib. 8.

Tempus erat, iunctos quum iam soror ignea Phœbi
Sentit equos.

Idem lib. 12.

Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, alijs rediturus ab undis.

Idem lib. 4. Achillei.

Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.

Syllius lib. 10.

Donec anhelantes stagna in Tartesßia Phœbus
Mersit equos, fugiensq́; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib. 11.

Iamq́; diem ad metas defeßis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus umbra,
Paulatim infusa properantem ad littora currum.

Idem lib. 15.

Nox somni genitrix mortalia pectora curis

Pur

Purgarat, tenebræq; horrenda silentia habebant.

Ausonius.

Condiderat iam Solis equos Tarteßia Calpe,
Stridebatq; freto Titan insignis Ibero.

Stroza pater.

-Quum sol Antipodum populos illata luce reuisit.

Sabellicus.

Iam fuscis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano, uallesq; umbris complexa cruentas.

Pamphilus.

-Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex undis tollebat.

Idem.

-Oceani tumidis iam nox caput extulit undis.
Iam uibrat tremulum candida Luna iubar.

Cleophilus.

Nox erat, & pleno lucebat Cynthia cornu.
Ibat & Arctoo tardior ursa polo.

Val. Flac.

Et iam prona leues spargebant sydera somnos.

Idem.

Iamq; sopor medijs tellurem presserat oris,
Et circum tacito uolitabant somnia mundo.

Idem.

Nox hominum genus & duros miserata labores,
Rettulerat feßis optata silentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum astrificis cœlum scandebat habenis
Nox reuocans merso fulgentia sydera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cœlo propulsa dies concesserat umbris,

Perdideratq; suos tellus obducta colores.

Idem.

Cœperat Hesperio Titan se mergere fluctu.
Versus in Antipodas, iam serus lumina Vesper
Compositura diem prono spargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Hesperiam Tethym iam flectere cursum
Cœperat.

Pontanus.

Nec color ullus erat rebus, tenebrisq; malignis
Et cœlum & terras nox circunfusa tenebat.

Idem.

Nox cœlum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumq; sequuntur
Martis lasciuo sydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum sparserat stellis.

DESCRIPTIO MEDIAE NOCTIS.

OVIDIVS LIB. IX.

Noctis erat medium, curasq́ue & corpora somnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

-Iamq; tenebat Nox medium cœli spacium.

Statius lib. 3. Achill.

Scandebat roseo medij fastigia cœli
Luna iugo, totis ubi somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumq; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO AEQVINOCTII.

SENECA.

Libra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus

Lucanus lib. 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas,
Non uno plus æqua die.

Ouidius.

Impositamq; sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

Dibutades *Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusq; personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Vide Pliniũ li. 35. ca. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plasticen inuenisse* Ideochum, Rhetum, & Theodorum *tradant. autor idem Plinius.*

Encirapus, & Eugrammus *Italiæ plasticen tradiderunt. Hominis imaginem gypso ex ipsa facie primus omnium expreßit, ceráq; in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lysistratus Sicyonius frater Lysippi. Hic & similitudinem reddere instituit, & de signis effigiem exprimere inuenit.*

Plastæ laudatißimi fuerunt Dimophilus & Gorgasus. Calcosthenes *cruda opera fecit Athenis.*

M. Varro tradit sibi cognitũ Romæ Possunium, *qui tubas, & pisces fecerit, quos aspectu discernere à ueris non potuisses.*

Idem magnificat Arcesilaum, *Luculli familiarẽ, cuius proplastice pluris uenibat ab artificibus ipsis, quã aliorum opera. Idem fecit Venerẽ genitricem in foro Cæsaris.*

Praxiteles *plasticen matrem statuariæ, sculpturæq;, & cælaturæ esse dixit. Neque unquam aliquid fecit, antequam finxit.*

Turianus *Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit.*

cauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deûm tunc erant laudatissimæ. Hæc omnia habet Plinius libro 35.

Vatinius Beneuētanus calices uitreos faciebat. Hinc uasa Vatinia dicuntur uitrea. Martialis lib. 10. Vatiniorū proxeneta fractorum. Idem in Distichis: Vilia sutoris calices monumenta Vatini Accipe.

Vatinia uasa.

Thericles figulus fuit Corinthius, à cuius nomine fictilia quædam uasa Thericlea dicta sunt.

SACCVLORVM NOMINA.

SAccus in primis dicitur Culleus, seu maius marsupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt Sacculus & Saccellus. Iuuenalis Saty. 11. Sacculus è cœlo descendit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenubantur, unde refrigerabātur uina. De hoc Martialis: Attenuare niues norunt, & linthea nostra.

Saccularij dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus appellat zonarios sectores. Græci Balantiotomos. Aeschines apud Cælium: Adducent (inquit) illum ueneficum, Balantiotomum, qui remp. incidit.

Loculus, seu Loculamentum dicitur capsa in qua seruatur pecunia. Martialis: Hos nisi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum uilia ligna ferēt. Ouid. lib. 6. Fast. Gramina continuo loculis depromit eburnis.

Marsupium, Cato: Maiorem curam habere marsupij nostri, quàm uitæ.

Mantica dicitur pera uiatoria.

Pera capitur pro sacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. lib. 4. Cum baculo peraq; senem. Idem in Dist. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compositum

est

est Hippopera equestris capsa. Et Sacciperium, ex pera et sacco.

Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ dicuntur marsupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. Vnde cõfiscare uerbũ. Iuuenal. Saty. 3. Res fisci est ubicunq; natat. Confiscare.

De Pasceolo Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marsupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in pasceolo seorsum. Idem de Sacciperio, & Vidulo: Quæ nam balæna, inquit, meum uorauit uidulum, aurum atq; argentum ubi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in sacciperio.

De Hippoperis Anneus Seneca in Epistolis: Cantherio (inquit) uehebantur, impositis quidem hippoperis, ut secum utilia portarent.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX, TOMI PRIMI.

Bellicosi

Lapidi

N

O

P

S

T

Tynda

FINIS

Di Giuseppe Nobili

Lucchese

